

IOANNES-PETRVS
C A R A F A
THEATINI ORDINIS
C O N F V N D A T O R
A SOCIETATE IESV
DEFENSVS ET ILLVSTRATVS.

DE SANCTISSIMI PONTIFICIS PAVLI IV. INCVLPATA VITA.

DISQVISITIONES HISTORICÆ,

A P. D. FRANCISCO-MARIA MAGIO
CLERICO REGVLARI PANORMITANO,

CLARORVM SCRIPTORVM
E SOCIETATE IESV
TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATÆ.

TOMVS PRIMVS.

SIVE

IOANNES-PETRVS CARAFA.

I. Theatinus Episcopus *par. I.*
II. Vnà cum S. Caietano Clericorum Regularium Institutor *par. II. III. IV. & V.*
III. S. R. E. Cardinalis *par. VI.*

VIRGINI DEI MATRI MARIÆ
IMMACVLATE CONCEPTÆ.

NEAPOLI, Typis Nouelli de Bonis Typog. Archiep. MDCLXXII.
SVPERIORVM FACVLTATE.

VOTVM
ET IVRAMENTVM

Pro Immaculata Conceptione Beatiss. V. Dei Matris Mariæ Emissum à singulis PP. Clericis Regularibus Panormi An. 1666. & Neapoli in Domo Recessus An. 1671.

TAM voueo, quàm iuro mori, aut tormenta subire
Omnia, ne admittam in Virgine Crimen Adæ.
Nec loquar ad populum, illam quin sine labe salutem,
Hispano ut statuunt edere more Patres.
Si quod Opus scribam, voueo laudare Mariam,
Labis Adæ immunem, vt claudat & ornet Opus.
Quaslibet immò Theses, laude hac præeunte, tuebor.
Ducere cum hac cunctos, claudere & opto, dies.
Corde hanc, ò vtinam! noctuque diuque deinceps,
Æger, & incolumis, semper in ore geram.
Tùm Scapulare feram Conceptæ Virginis, orans,
Numine vt, Inferni liber ab igne, fruar.

BEATISSIMAE
DEIPARÆ MARIÆ
VIRGINI,
SANCTISSIMI D. N.
IESV CHRISTI MATRI,
INTAMINATAE, ILLIBATAE,
IMMACVLATE CONCEPTAE,

Quæ Clericorum Regularium, & Theatinarum Sanctimonialium es Patrona,

Humillimè Author volumen suum & se ipsum D. D. D.

Vicquid in hoc Opere elaboraui; quicquid meo calamo vel edidi, vel excripsi; quicquid typis impresi: & vt paucis expediam, ac cuncta verbo complectar; quicquid habeo, quicquid valeo, quicquid sum: ingenium, animum, mentem, cor, facultates, vires, & corpus; per Te, Sanctissimi Domini mei Iesu Christi Genitrix, Vni Deo, ac Venerabili Eucharistiæ Sacramento, cuius solius Gloriam & Honorem cupio & quæro, dicatum & sacrum esto. Neque enim quicquam me vnquam nisi Dei Gloria impulit ad scribendum, ad conandum extimulauit, ac vehementer incendit, vt in Ioannis-Petri Carafæ vitam sedulò excutiendam & explicandam incumberem. Nam supra quàm verbis exprimi queat, ipsum colo, veneror, & honoro, ac fero quidem in oculis & in corde, quòd cum S. Caietano Clericorum Ordinem primus omnium excitauit: & quòd plenus fide ac fiducia in Deum, nouum & admirabile vitæ genus veluti deportauit è Cælo, ac in terris edocuit; instituitque sodales suos, vt Mundi opibus spretis, censibus, redditibus, prædijs ablegatis, nihil omninò quærant, nihil emendicent, nihil curent: sed vni Dei Prouidentiæ, ac Tibi, quæ es Prouidétiæ Domina, abiectis cogitationibus ac solicitudinibus inanibus, innitantur. Quod equidem institutum sic adamo, & amplector, & constitutione expressum exosculor, & ad dies feliciùs traducendos miro modo conducere sic experior, vt nihil propemodùm in hac vita mihi carius, nil iucudius, nil antiquius sit, quàm nihil possidere, nihil quærere, nihil cupere, nihil à quoquã velle; & omnia mihi tamen adeò abundè subministrari & affluere, vt nemo vitæ meæ rationes, & hoc secessui destinatum, in quo versor, Asceterium

rium nouerit, qui Dei Prouidentiam, & Tuã, ò Domina, mirificè Patrocinium non agnoscat. Quod ne dum in hac domo recentiùs instituta, sed & inter Turcas, & Arabes, Persas, Armenios, Iberes, Colchos, & Tataros, cùm in Missione versarer, plures annos expertus sum. Deindè tàm Carafæ quàm Thienæo quàmmaximè debeo, quòd Ordinem ipsi suum Apostolica Paupertate condecorauerint: & quòd in prima hac Clericorum Congregatione pro virili conati fuerint (cùm impij Nouatores Sacramenta & Cærimonias abrogarent) Venerabilis Eucharistiæ Sacramenti Ministros sic instituere & efformare, vt eius cura & cultus, Templorum nitor, Diuinorum Mysteriorum frequentia, & Rituum sacrorum peritia vbiuis locorum ac gentium augeretur. Carafæ item vehementissimè obstrictus sũ, quòd Tui Cultus peregregiè studiosus, ac Tuę Immaculatę Cõceptionis assertor, cùm iussu Pontificis Romanum Breuiarium emendaret, primus illi omnium Officium Conceptionis inseruit. Quin Congregationis Concilij, vt continuò Pontifici à consilijs esset, in ipsa Vrbe Pręfectus plures Tridentum ad Patres literas dedit, & ab se elucubratos cõmentarios misit; vt ne Te Deiparã Virginem sub communi Regula peccati originalis enumerarent, sed ab ea prorsus excluderent: eò quòd Angelorum Domina, & Dei Mater futura, singulari prouidentia & gratia præseruata, omninò pura & immaculata concepta fueris. Quod egregiè præstitit & obtinuit: cùm Lutherus, per summam blasphemiam, impiè testari nõ erubesceret, se nihil magis odisse, quàm festum Christi Corporis, Tuæq; illibatę Cõceptionis. Age ergo Sãctissima Dei Mater immaculata, Domina mea Puritatis & Prouidẽtiæ, per Ioannis-Petri Carafæ tàm studiosi Clientis Tui virtutes & merita, me & hanc Domum meam, Venerabili Eucharistiæ Sacramẽto, & purissimo Tuo Cõceptui sacrã, tuere, protege, & foue, vt quotquot hic Tui Obsequio addicti sumus, labes eluere, virtutes adipisci, ac ita religiosè viuere, & Te nobis adstãte mori possimus, vt æternùm decantemus omnes in Cælis:

LAVDETVR SANCTISSIMVM EVCHARISTIÆ SACRAMENTVM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OMNIBVS B. MARIÆ VIRGINIS PROVIDENTIA, PVRITAS, ET IMMACVLATA CONCEPTIO.

EMINEN-

EMINENTISS. AC REVERENDISS. PRINCIPI

D. PASCHALI-ANTONIO ARAGONIO, S. R. E. CARDINALI,

ARCHIEPISCOPO TOLETANO &c.

Clerici Regulares Felicitatem.

Xcellētissimus Prorex, Segorbiæ & Cardonæ Dux, frater tuus verè germanus, Heros huius seculi præstantissimus, his diebus à nobis, tāto omnium mœrore ac dolore discessit, vt nemo Nostrum abeuntem illum verè non fleuerit; nemo hodiè non deprædicet eius Gesta. Quippè vniuersum Regnum ita communiuit, ita cōdecorauit & auxit; nostrāq; Vrbem Neapolitanam tot monimētis insignibus illustrauit, vt facilè diligenterque omnia à nobis enumerari minimè queant: cùm Præsidia, Armamentaria, Nosocomia, Pauperum Hospitia, Puerorum Collegia, Balnea, Religiosorum Virorum ac Sanctimonialium Gynæcea, Asceteria Virginum, & Dei Ecclesias excitauerit. Statuas & Fontes erexit: Vias & Areas explicauit, ornauitque ad delicias: construxitque mirificè maris sinum, in quo Naues atque Triremes tutiùs ac securiùs fido veluti in littore conquiescerent. Ad hæc, vt causas expediant, ac iustiùs sententiam ferant, annua stipendia, quæ Iudicibus anteà deerant, assignauit. Neapolitanæ Vrbis ac Regni, & multa alia longè dissita Propugnacula restaurauit. Militiam & Nobilium Collegium, vt multò plures milites ad Regni custodiam excubarent, & pauperes nobiles alerentur, annuis prouentibus auxit. S. Ianuarij thecam, vbi eius venerandum Caput & Sanguis diligentiùs asseruatur, ostijs ac seris argenteis; ac Templa omnia, ad quæ fideles ex toto terrarū Orbe peregrinationes instituunt, facilioribus vijs, & amplissimis muneribus magnificentiùs exornauit: & ad multa alia vel prægrandes lampades ex argēto, vel altarium vestes ex auro textili, vel insigne aliud donarium misit. Sed & præsertim Domum Lauretanam cupiebat inuisere: & cùm per Regni regimen non liceret, ad eam huiusce Operis Auctorem suum ipse Confessarium ac Theologum allegauit, prægrandem globum lapideum afferentem, vbi innumeri smaragdi supra 127. enati conspiciuntur,

quos

quos nullus adhuc fitè gemmarius æstimauerit. Sed & nostro præsertim Clericorum Regularium Ordini multa & illustria beneficia sanè contulit, quæ referre singula longum esset, & admodùm difficile enumerare. Nam præsertim Eremum Theatinam fundauit; opus sanè & admirabile & arduum, & quod multi veluti supra humanas vires ac impossibile etiã viri prudentes arbitrabantur. Verùm ipse indole generosior omnem difficultatem euicit; à Venerabili Matre Nostra, vt eius vitæ compendium innuit, veluti digito præmonstratus. Tùm Domum duodecim Sacerdotũ, pro Patrum Theatinorum & omnium Recessu, suo fauore constituit, à Sanctissimo P.N. Clemente X. Diplomate comprobatam: apud quem vehementissimè institit, vt primo loco nostri Ordinis Conditorem Caietanum in Sanctorum album ritè referret; ac Conceptæ Virginis Scapularium, quod nostra Mater olim acceperat, approbaret: & illud nostri homines, vbiuis locorum ac gentium, vtriusque sexus Christi fidelibus, Religiosis ac sæcularibus, benedicere atque distribuere possent. Neque parum nobis omnibus honorificum fuit, quòd sibi, vt dixi, è nostro Ordine Confessarium omninò delegerit, quem libenter audiret atq; consuleret; & cuius, pauperibus, & egenis, aut suasu, aut rogatu, multa cõferret. Quo tamen Sacerdote, cùm ipse abscedere debuit, & si percarum haberet, in hac Vrbe dimisso, ne à recens instituto Recessu cupidũ quietis abstraheret, nec Sãctimonialibus Eremicolis acceptissimum ministrũ auferret; nullo prorsus instante, rogante nemine, germanum eius fratrem D. Hieronymum Magium, egregium Oratorem, & in Scholasticis disciplinis explicãdis præsertim sacra Theologia celeberrimũ, adsciuit in Cõfessariũ & Theologũ, secum in Hispaniam deportauit. Nos verò singulos tot Gratijs Fauoribus atque Beneficijs identidem honestauit, vt nobiscum agre visus fuerit, non vt Princeps ac Prorex, sed vt amantissimus Pater, atque Religiosissimus Theatinorum Hominum & Theatinarũ Virginum Rector ac Moderator. Quæ omnia, Princeps Eminentissime, summatim enumerauimus, cùm tibi plurimùm accepta referri debeant: qui huius Regni olim Prorex, antequàm hinc abires, Toletanæ Ecclesiæ amplissimo Sacerdotio adauctus, & grauissimis muneribus istic in Hispanijs exornatus, vt Theatinum Ordinem foueret atq; protegeret, & Theatinã Eremũ nostrã, in qua multa aureorum millia flagrantissimè impenderas, numeris omnibus vt absolueret, ipsum fratrem tuum modis omnibus incendisti. Quocirca cùm hæ Disquisitiones Historicę, pro more suo ab Auctore Diuæ Virgini nuncupatæ, communi Ordinis sumptu, ac nostrũ omnium instantia impressæ essent, tuo Nomini inscribendas esse decreuimus, qui Ioannis-Petri Carafæ, vt Animi Dotes habes & Purpuram, ita Virtutes omnes atque præsertim Innocentiam ac Sapientiam imitaris: vt perpetuò apud omnes extarent, erga Te & Fratrem tuum humillimi & gratissimi Theatinorum amoris, studij, & obsequij monimentum.

ILLV-

ILLVSTRISSIMIS AC REVERENDISS.

E CARAFÆO GENERE

ARCHIEPISCOPIS

ET EPISCOPIS,

CLERICORVM REGVLARIVM EX ORDINE ASSVMPTIS,

Qui cum laude hodie in vtraque Sicilia præsunt, & Ecclesias administrant.

Ostquàm Venerabili Eucharistiæ Sacramēto, & immaculatè Conceptæ Virgini Deiparæ Volumen hoc obtuli, & humillimè consecraui; conuertor ad vos, & vnà omnes in hoc Operis vestibulo veneror, Antistites illustrissimi; qui ex ipso sanctissimi Pauli IV. siue Ioãnis-Petri Carafæ Genere exorti, & in nostro Theatino eius Ordine à pueris educati, ac Virtutibus & disciplinis exculti, mirum in modum, vtramque Siciliam, vestro hodiè Virtutum fulgore, condecoratis. Ecce hic, ob omnium oculos, egregium exemplar exponimus, quod vos insigniter hactenus expressistis, et quo Antesignano, vel Duce, ad Virtutem, Famam, ac Gloriam, atq; Beatitatem, tutò incedere ac percurrere valeatis. Scilicet, in Ioannis-Petri Carafæ Gestis, poteritis, si lubet, velut in lucidissimo speculo, aut quales sitis, aut quales saltem esse debeatis inspicere, ac penè oculis intueri. Vester enim in quocunque statu Ioannes-Petrus is fuit, vt eius vnius imitatio, aut secularis, aut Clerici, Episcopi etiam, & Religiosi Ordinis Conditoris, aut iterum ad animarum curam extracti, ac infulis exornati, & ad summam dignitatem assumpti, ad omnem quidem perfectionem facilè vos euehere ac perducere possit. Quod, si minùs mihi fidem habetis, Veneta illa ac florentissima Academia, in præfatione de Epistolis Clarorum Virorum, in lucem editis Anno 1559. luculenter attestatur his verbis: Si quis, *inquit,* vniuersæ Vitæ cursum Pauli Quarti, Pōtificis omnium Maximi, atque Optimi, animo percurrerit, ita multa reperiet, atq; ita præclara, in omni genere laudis ab eo gesta, vt inde omnium Virtutum egregia capi documenta facilè possint. Quo mirandum non est, si eum omnes boni rectèque intelligentes admirantur, colunt, amplissimis laudibus exornant. Nec dubium est, quin omnes homines, quicunque in omni ætate futuri sunt, non modò Merita illius erga Gēnus Humanum propè innumerabilia prædicent, atque extollant: verùm etiam pijs & Christianis honoribus afficiant, qui conferri solent in eos, quorum consilijs atq; institutis, patefacta in Cælum via est, veræque ac solidæ felicitatis ratio demonstrata. *Sic illa. Quàm verò in Vobis ipsa eius Virtutum lineamenta propè resplendeant, paucis ex ordine, ad omnium documentum, hic indicabo.*

I.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.

D. SIMEONI CARAFAE
ARCHIEPISCOPO MESSANENSI.

Plendidissimos habuisti natales tuos, ornatissime Antistes, Roccellæ Principis filius, ac Simeonis Cardinalis Aragonij Nepos, cuius nomen geris, & indolem, ac virtutem: nunc Eminentissimi Caroli Cardinalis Carafæ patruus, rebus vbique præclarè gestis eximij ac præstantissimi: cuius apud te habes germanum fratrem D. Fortunatum Carafam, Vicarias curas egregiè subeuntem. Nostroque olim in Ordine, in flore ipso adolescentiæ initiatus, atque cum ingenij laude studia emensus; solita Congregationis munia haud segniter obiuisti, tyrocinijs deindè temperandis, regendisque domibus haud semel admotus. Tùm Theatinam Venerabilis nostræ Matris Vrsulæ Congregationem recens in Ordinem adoptatam ea sedulitate ac vigilantia administrasti, vt eius Asceterij Virgines virtutum tuarum recordatione vel hodie plurimùm oblectentur. Ea ergo prudentia, grauitateque morum, quàm æuo maturior effulgebas, vt summo etiam Magistratui tacita quadam Ordinis consensione destinareris. Sed cùm regulari disciplinæ strenuè insisteres, Philippi III. Hispaniarum Regis nutu, te Acheruntinæ & Materanæ Ecclesiæ Infulæ rapuere. Vbi narrat disertè Sylos *in hist. par. 3. lib. 5. fol. 166.* quanta fueris eum Ciuium lætitia, & honore susceptus. Inde post decennium Messanam, Nobilissimam planè Vrbem translatus, ab anno huius sæculi septimo & quadragesimo, Sacerdotio isto ritè ac dignè perfungeris. Quod nostro Messanensi Cœnobio percommodum accidit. Nam veluti beneficum quoddam Sidus, vt Sylos inquit, visus es Vrbi vniuersæ, ac Theatinæ rei potissimùm illuxisse: honestare institutum omni genere officiorum: in Ecclesiæ curis Nostratum eruditione ac opera vtilitatis in mentem eleemosynis alijsque extra ordinem beneficentiæ argumentis, fouere inopiam: insigne Templum à fundamentis exstruere: sacra instruere supellectili: ampliorem Domũ pari munificentia exædificare. Et ecce rerũ exitu cernimus amplissimè cõprobatũ, quod Venerabilis Vir è Nostris Iacobus è Stephano, Iberiæ Orientalis Apostolus à Scriptoribus appellatus, olim fore omninò prædixerat. Vix enim eius Ossa Messanam, Gonde, ex Iberia ac Colchide, per mille ego maris terræque pericula deportaueram: Vix illi Senatus Mamertinus ac Proceres, pyra exstructa ac, sacra æde vndique carminibus ac Elogijs exornata, tùm à Carmelita Excalceato disertè habita oratione, cum lectissimorum musicorum concentu honorificè parentarunt, cùm tui statim accessu Nostrorum Domus extulit caput: & omnem vetustatem sensim exuta cunctam penè Ciuitatẽ sui splendore magnificentiaque nobilitauit. Quod hìc innuo, cùm *to. 2. de sacris Carmonijs opusc. 1. disquis. 36. fol.* 140. paulò fusiùs enarrauerim. Cæterùm tibi debeo, quòd ad me D. Scipionem Alifiam, istius florentissimæ Vrbis & Ecclesiæ Patritium & Canonicũ, tua demum epistola destinaueris, ab illustrissimo isto Senatu ad Excellentissimum hunc Proregem Ducem Segorbiæ, D. Petrum Antonium Aragonium allegatum: cui cùm illi honorificè à te scripta referrem, mirificè gratum fuit, adeò insignem virum magnis virtutibus, doctrina, & fama summæ probitatis illustrem, etiam de facie noscere, ac suis fauoribus honestare. P. D. Dominicus Castelli, vir è nostris eruditissimus, mihi eius gesta & merita denarrauerat.

II.

II.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDIMO D.

D. GREGORIO CARAFAE,

OLIM CLERICORVM REGVLARIVM PRAEPOSITO Generali, deindè Episcopo Cassanensi, nunc Salernitano Archiepiscopo.

Primus ipse omniũ nostrorũ Antistitũ,hodie,è Carafça Gẽte superstitũ, iuxtà Ordinis seriẽ, agmen ducis, Illustris. ac Nobilissime Præsul: qui vt tuũ Carafææ Arboris ramum fuisse primum ac principem eius stirpis non immeritò gloriaris, ita multis planè nominibus prænobilem familiam tuam, & nostram admodùm Theatinam Congregationem illustras. Etenim in te certant Generis claritas & Prudentia: vita honestissimè religiosissimèque traducta,& excultum ingenium omnibus disciplinis. Ideò cathedris ac suggestis,&(quod perrarò accidit)Domibus etiam regendis admotus,te vtrique muneri parem & insigniter idoneum ostendisti. Nam Philosophiam plures annos in Diui Pauli Domo professus, sacram ibidem Theologiam sexennium explicasti, cùm interim sacræ etiam eloquentiæ operareris:ineratq; porrò dicenti (vt de te in nostri Ordinis Scriptorũ Catalogo testatus est Sylos) ardens quædam atque dictionis efficax vis. Cùm autem,præter ingenij facultatem, præclara tibi esset in agendo solertia, ac par communi rei administrandæ sedulitas:admotusque Ordinis Præfecturis, vt dixi, Diui Pauli Cœnobium cum insigni laude rexisses, ad vniuersæ Theatinæ rei procurationem, communi Patrum suffragio euectus,in Romanis Comitijs, renuntiatus fuisti Præpositus Generalis. Quo in munere, vt magis magisque Ordinem promoueres & exornares, ofor otij, virtutisque ac Dei Gloriæ cupidissimus, cunctos exstimulabas & incendebas, vt in studia incumberent, & ad præclara facinora neruos intenderent ac animos excitarent. Et quanta mehercule beneuolentia,benignitateque me,pro tua singulari humanitate,prosequebaris. Si quid verò typis excuderem,quàm vultu hilari percurrebas, quantisque me stimulis solebas incendere, vt pro ingenioli mei facultate, semper nouum aliquid lucubrarem. Sed eo iam munere absolutus,cùm rursus Paulinã Domum moderareris,à Philippo Hispaniarum Rege Quarto, Cassanensis Ecclesiæ infulas accepisti:& nunc Salernitanam planè condecoras,vbique præclarè gestis,egregiè in tuam spartam intentus. Interim verò nostras sæpe Domos inuisere,præsertim Paulinam,non prætermittis; ac gaudes inter nostrates plures habere Gẽtiles tuos, & P. D. Antonium Oriliam ex Sorore Nepotem,Domui Diuæ Virginis Lauretanæ Præpositum tuas virtutes, ac præsertim in agendo solertiam & prudentiam imitantem. Nosque tui egregijs ingenij monumentis,quę quandoque euoluimus,oblectamur. Quę sunt,vt Iosephus Sylos citato in loco percenset: *I. In primam secundæ Diui Thomæ comment. Neapoli apud Octauium Beltranum 1628. in fol. II. Opusc. Philosophiæ de Concursu Causæ primæ cum secundis Neapoli apud Franciscum Sauium 1632. in 4. III. Opuscula Isagogica de nouissimo Vesuuij incendio ibidem typis Aegidij Longi 1632. in 4. IV. De Monomachia seu Duello commentar. Romæ typis Mascardi 1647. in fol.*

III.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSMO D.

D. VINCENTIO CARAFAE,

EPISCOPO CALVENSI.

Eneror te, illustrissime Antistes, ac plurimùm tibi debeo, nõ solùm quòd in nostra Congregatione educatus, ac insigniter imbutus literis & disciplinis, ad eam nominis celebritatem euaseris, vt te Verbi Dei Præconem eximium illustriores Italiæ Vrbes expeterent, ac instanter efflagitarent; tùm ad tuas disertissimas conciones audiendas ita confluerẽt, vt frequentissimè omnes in tui laudem & admirationem adducere videreris: sed & præsertim, quòd Ioannis-Petri Carafæ Gentilis tui, nostri Ordinis Confundatoris memoriam, tanta pietate prosequeris, tanto studio colis ac veneraris, vt me eius Gestis discutiendis & deprædicandis addictum, non modò plurimùm ames, sed (vt mihi metipsi testatus es) iam diù de facie noscere concupiueris. Videoque tantum studium & amorem, atque eximiam pietatem in Ordinem, & in Ioannem-Petrum Carafam tuum, S. Caietanum è nostris quem mirificè colis, tibi graui ęgritudine decumbenti, impetrata semel & iterum valetudine, rependisse. Quod & illi liberalissimè beneficium insigni donario compensasti. Macte igitur animo preclarissime Antistes: ac perge, vt facis, Ioannis-Petri Gẽtilis tui virtutes excolere ac imitari: & eximiam eius fidem ac pietatem in Deum, odium in vitia, flagitia, & hęreses, & studium in disciplinas omnes exprimere: vt tui aliorumque omnium Antistitum Carafęorum exemplo, qui per Ioannis-Petri callem incedunt, ac eius omninò vestigia consectantur, ita Respublica Christiana resplendeat, vt populi certatim ad Dei Cultum, & veram Beatitatem consequendam alliciantur.

IV.

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO D.

D. PETRO-ALOYSIO CARAFAE,

EPISCOPO TRICARICENSI.

Ngentium meritorum tuorum laus, illustrissime ac præstantissime Antistes, ac virtutum planè omnium fama longè hodie latèque diffusa, qua omnium ore ac calamo commendaris, non modò plurimùm nostram Congregationem exornat, è qua ad dignitatem istam euectus es; sed & Neapolitanam Vrbem, ac Regnum vniuersum condecorat, vbi, cum præcelsa indole ac mente, clarissimum genus, ac natalium lucem, & amplissimas Infulas accepisti. Neque enim adeò præstas, quòd illustri domo natus ex Ansæ Marchionibus fueris, Principis Beluederij germanus frater, Petri-Aloysij Cardinalis Carafæ, & Tyberij Principis Bisinianorum ex fratre Nepos. Sed quòd communis Gentis Carafææ claritudinem magnis adeò virtutibus exornasti, vt ferè nemini de te loquar; qui, si noucrit, vel tuam pietatem in Deum, vel prudentiam ac dexteritatem in rebus omnibus, vel eruditionem, vel eximiam liberalitatem, & tuam animi magnitudinem egregiè non extollat. Verèque diceris ac videris, non tātùm Nepos, sed expressa ad vnguem imago Magnæ illius Animæ, Petri-Aloysij Cardinalis, quem dixi, futuris planè seculis non tacendi. Qui sanctissimi Pauli Papæ Quarti memoriam tanto studio ac veneratione prosequebatur, vt quicquid de eo tunc Latinè vel Italicè scripseram, ferè quotidie non sine voluptate animi lectitaret: adeòque me vel eo nomine diligebat, vt ex Vrbe discedere non permiserit: velletque nisi modis omnibus obstitissem, vt aliqua dignitate honestarer. Quin mirum in modum oblectabatur, me, cùm viri docti quidem adessent, simulato odio in Paulum, cuius insculptam animo egregiam sanctitatē ferebat, studiosè de illis interrogare, quæ summæ eius virtuti olim Hæretici atque perditi homines, vel decepti eorundem libellis aliquot Scriptores obiecerant. Et iucundissimum spectaculum erat, ijs qui aderant in exedra vel adstabant, eximium Cardinalem inspicere, quanta oris alacritate lætitiaque me audiret, elata voce, ac totius penè corporis gestu, Pauli Sanctitudinem, contra improborum hominum inuidiam efferentem. Illius ergò Patrui tui, ne dum meritissimè nomen geris, & Infulas induisti, sed & lineamenta propè corporis, dotesque animi refers, virtutesque omnes & mores, qui sacrum Principem & Antistitem deceāt, expressisti. Et vtinam illi diutiùs viuere cōtigisset: renūtiatus enim fortè fuisset omniū cōsensu & suffragatione Pontifex Maximus: vt ipse tibi ingenuè fassus est Alexander Septimus, qui successerat, cùm eius pedes osculareris. Et qualem tunc (Deus bone!) Respublica Christiana experta fuisset, illum sanè Pontificem, & te intimum in regendis Orbis Fascibus administrum. Cæterùm non excribam quicquid de te disertissimè Sylos edidit in historijs suis. Nam *in to. 2. libro duodecimo* laudat sacram in primis eloquentiam, & dictionis dignitatem ac cultum, qua, vultu gestuque ad grauitatem composito, in præcipuis Italiæ Vrbibus, Venetijs, Mediolani, Bononiæ, Parmæ, Neapoli, nonnisi cum plausu ac fructu ad populum agere videbaris. Commendatque insigniter innocentiam, & inculpatam morum integritatem, ac profusam liberalitatem in pauperes, cùm præsertim Regnum turbæ vndique exagita-

rent

rent atque diuellerent. Tunc enim adeò pauperum fouebas inopiam, ac aurum affatim erogabas, vt cùm labori ac tuæ met annonæ non parceres, emotæ plebis impetus, mira constantia, vi linguæ, solertiâ & contentione perfregeris. Quam eximiam fidem Catholicus Rex Philippus suis magnificè literis commendauit. Teque Ioannes Austriacus, vt susceptos pro Regia Dignitate labores curasque non exiguas aliquo munere compē-sare, dignum putauit, quem aut Syracusanæ aut Montis Regalis in Sicilia Insulæ cohonestarent: deditque ea de re literas in Hispaniam; quæ successu tamen caruere, cùm ea splendida Sacerdotia alijs iam destinata repererint. Ad hæc laudat Sylos in Ecclesia quà instauranda quà expolienda à te operam positam non vulgarem: Canonicorum numerum ad eius ordinis Clerique dignitatem amplificandam adauctum: cui omne instrumentum curæ esset, annuo censu Thesaurarium institutum: suis pluteis & armarijs prægrandibus ac splendidis instructum sacrarium: adauctam ex olosérico auroque Ecclesiæ supellectilem: & Deiparæ Puritatis vnà cum S. Caietano & B. Andrea dedicatum Sacellum. Sed *in to. 3. lib. 8.* cùm tuas iterum laudes excurreret, in Tricaricensis Diœcesis pestilitate calamum stitit. Tunc enim non vt plerique citò ac longiùs facessere statuisti; sed qui te Pastorem non mercenarium noueras, perstare, & collato veluti cominùs pede, pugnare teterrimo cum hoste, commendatasque tibi oues omni ope, ac per summam animi contentionem tueri. Itaque curasti primùm præclaris præceptionibus monitisque ne malo pateret aditus: at ubi hæc minùs processere, grassanti pestilentiæ nullis non officijs occurristi. Functis vita Curionibus, quòd deessent, qui morientiū conscientias, ac sacra procurarent, operarios numeratis à te stipendijs conduxisti. Missæ deinde sacrificia nec pauca ea quidem celebranda curabas, quæ defunctorum animas expiarent. In ipsa verò Vrbe Tricaricensi, vbi geminum tuo sumptu Nosocomium excitaueras; instituto dierum, vti moris est, omninò quadraginta ad publicam incolumitatem secessu, magnam eius temporis partem Ciues fermè omnes tuis ipse sumptibus aluisti; collato quicquid pecuniarum apud te haberes; argēteaque item supellectili oppignorata. Et vt exemplo esses, facemque alijs præluceres, visus sæpius in Nosocomijs Confessiones excipere; vel adhortando monendoque singulari beneficentia impigrè Ciuitatem excurrere. Quam insignem solertiam cùm populares in te cernerent, collatis vna votis, id decreuere, vt Ciuitatem profanis etiam in rebus administrares. Quod Castrilij Comes Regni Prorex vt inaudiuit, suis te literis appellauit: quas, & duos excitatos tibi lapides, à Canonicis & Ciuibus præclaro testimonio inscriptos in citatis Iosephi Sylos historijs est videre.

V.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSMO D.

D. ANTONIO CARAFAE,

EPISCOPO VXENTINO.

Ost peragratas Hispanias, vbi præstantis ingenij documenta non vulgaria dederas in omnibus disciplinis, cùm in S. Mariæ Angelorū Cœnobio sacram Theologiam non sine laude omnium explicares, ac tuo aureo illi Operi de Genio secundam manum imponeres, Censorem te habui, à P. D. Angelo Pistachio tunc Generali Præposito, viroque sanè laudatissimo designatum, vt vnà cum P. D. Hieronymo Carafa, nunc Episcopo Cotronensi, hoc Volumen excuteres, à me tunc temporis absolutum: vt tua relatione constaret, an dignum esset quod typis imprimeretur.

Idque

Idque tàm sedulò eaque voluptate animi præstitisti, vt nullum finem faceres huiusce Operis vbique deprædicandi. Quod ergo manuscriptum tanto olim studio lectitabas, ac laude prosequebaris; nunc typis impressum, ac multis testimonijs & elogijs auctum non dedignaberis subsecivis horis rursus inspicere, & Gentilis tui, nostriq; Ordinis Cōditoris præclarè Gesta ac Merita recognoscere. Interim tibi verò ex animo gratulor, quòd isthic tanta cum sedulitate Pastorem agas, ac tuo muneri incumbas, vt Dei cultū promouere, extirpare vitia, serere bonos mores, ac gregi tuo strenuè inuigilare non prætermittas. Sed quia laudes tuas erubescis, & ægrè illas admittis, te silentio veneror, ac diuturnam tibi vitam ex animo & incolumitatem exoro.

V I.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.

D. HIERONYMO CARAFAE

EPISCOPO COTRONENSI.

T tu quoque, illustrissime & amplissime Præsul, Ieltij Ducis frater, ac Neapolitani olim Antistitis, Decij Cardinalis Carafę Nepos, prænobilem stirpem tuā magnis virtutibus atque promeritis exornasti. Noui ego te iuuenis vix Sacerdotio initiatum Panormi in Ecclesia Sancti Ioseph: audiuique Dominicis festisque diebus, nō sine omnium admiratione qui aderant, magna vi memoriæ ac facundia differentem. Quin habui te socium & collegam, imò Moderatorem ac Ducem ab Vrbano VIII. ad expeditionem Ibericā destinatus, vt narrat Sylos suis in historijs *par. 2. lib. 13. pag. 633*. Sed mutato deindè consilio, mihi in Orientalem Iberiam, tibi in Hispaniam, hoc est, Iberiam planè Occidentalem eundum fuit. Quis satis verò exprimere queat, quid in Neapolitanæ Vrbis clade ac pestilitate generose præstiteris? Quippè cùm locum illum, lue infectis deputatum, administrares, quicquid animis perpurgandis, sanandisque corporibus opus erat, tanta industria ac diligentia procurabas, vt & omnium ore commendareris, & quamplurimi acceptam tibi vitam & sanitatem referrent. Eandemque postmodùm assiduè spartam agere ex caritate solebas, domi erga Religiosos fratres aut ægrotos aut imbecilles; forisque, in hac vicinia Hispanorum, erga milites & pauperes ægros. Et ego ipse vnus fui qui penè à Medicis desperatus adeò à te quotidie & assiduè recreabar, vt tua sensim industria ac caritate pristinam sanitatem recuperarim. Quod Proregi relatum, testatum multorum oculis, ac Neapoli peruulgatum, eam tibi laudem promeruit, existimationemq; cōciliauit, vt multi exornari cōcupiuerint Infula tuū nobile ac meritissimū caput. Cùm iam multò ante Octauianus Carafa, tuus germanus frater inter Præsules Romanos adscitus magni illius Petri-Aloysij Cardinalis Carafæ ædes, & legatos ab eo cēsus adeptus esset, Maximi Pontificis Alexandri VII. Vices-gerens. Nunc verò omni studio in tuam Diœcesin inuigilas, vt pro viribus Dei Cultus adaugeatur. Ideòque magnificè Templum extruis ac exornas; cūctisque animi neruis adniteris, vt in illud Theatinam disciplinam inducas. Pauperes foues, egenos subleuas, cunctisque opem præstas; & vt verè Pater ac Pastor omnium, quemque amplecti non dedignaris. Nec interim

præ-

prætermittis nostro Clericorum Regularium Ordini,tuæque Diuæ Mariæ Angelorum Domui,quam insigniter amas,varias subindè eleemosynas, cunctorum memor,& omnibus officiosus atque beneuolus,elargiri.

VII.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.

D. PLACIDO CARAFAE

ACERRARVM EPISCOPO.

Erba mihi pro dignitate non suppetunt, illustrissime Antistes, ut satis virtutem tuam exprimam & extollam. Nam luce generis,ingenij præstantia,eloquentiæ laude, alijsque dotibus animi sic excellis, vt porrò te commendare nisi tui similis erubescat.Cùm ergo ad eam celebritatem ac famam ritè peruaseris,vt te prope omnes in ore,& in oculis ferant;hìc tuum abundè consignasse nomen sufficiet,vt quisquis illud legat aut audiat,statim is in tui laudem & amplissimam commendationē erumpat: præsertim cùm de te in altero tomo Disquisitionum de Pauli Gestis, multasim Societatis Iesu,cui percarus es,Scriptorum Elogia exhibiturus.Ne tamen tibi Præsuli adeò præcellenti solùm exteri plaudant,& virtutum merita canant, dabo hìc quicquid è nostris Ioseph Sylos *to.3.historiarum lib.12.pag.635.*consignauit his verbis:*Placidus Carafa*,inquit,*Neapolitanus,à pueritia enatauerat vix,cùm dedit Religioni nomen,votisque in Neapolitana Diui Pauli Domo die 6.Iunij 1632.&c. Ab ipsis studiorum rudimentis,viuida erectaque quadam mentis indole spem doctrinæ excitauit non vulgarem:neque cōceptam flos ille æui opinionem fefellit. Eò namque eruditionis peruenit, vt grauiores posteà disciplinas professus insigni cum laude fuerit: docuitque sacram Theologiam Romæ quinquēnium.Quo in genere studiorum cùm præstare videretur;potiorem sibi nihilominùs locum vindicauit publica eloquentia:à qua censeri inter prima Oratorum Nomina iurè meritòque debet. Dictionem certè quà verborum delectu, quà peregrina quadam elocutione, quà sententiarum formis,tropis,splendore,acumine,nescio an aliquis facilè exæquauerit. Attemperata deinde stylo pronuntiatio,vt concentu quodam alter alteri respondeat: innantque sese mutuò actionis concinnitas & cultus orationis.Quod verò in eo planè mirum,id est in tanto eloquentiæ apparatu ac pompa,frugiferum dicendi genus;vt flores fructus parturiant;conformatis excitandæ pietati atque instituendis moribus mundicijs ipsis ac elegantijs. Nulla fermè in Italia præcipua Vrbs est,quæ non illum cum plausu audiuerit. Messana anno voluentis seculi septimo & quadragesimo in primario Vrbis Templo,eo quidem omnium ordinum assensu declamauit,vt euolutis non dùm Quadragesimæ ferijs,obsignato perhonorificè decreto, alterum illi Quadragesimæ curriculum Senatus destinauerit.Extra Italiam Eleonora Gonzaga Viennam Austriæ literis officij plenissimis euocauit: dixitque is in Cæsarum sacello eximia cum Aulæ totius admurmuratione:Eleonora præsertim,quæ non absque regiæ munificentiæ significatione abire Carafam voluit.Iam quòd Neapoli in Regio sæpius Sacello perorasset, nimium est, in quam sui admirationem Neapolitanos Proreges traxerit:qui quidem vt tanto eloquentiæ splendori accederet etiam à dignitate nitor, id in Hispanica Aula curarunt,vt bis à Catholico Rege Episcopus designaretur:semel Motulensis:quam ille Ecclesiam,quòd hærere in Ordine apud animum suum statuerat,permodestè recusauit. Verùm Regis iterum munificentia ac iudicio pulsatus,ne læsisse tanti Principis beneuolentiam, ac Diuini etiam Numinis voluntati obluctari videretur;acceptare coactus est Acerrarum sedem,propediem inaugurandus. Præcipuas etiam

Con-

Congregationis Præfecturas administrauit. Nam Neapoli Regni inspectionem obiuit; & in Diui Pauli Cœnobio præfuit. Quod ad lucubrationes attinet paratum prælo habet Orationum volumen, ac tum Quadragesimæ (hoc Anno typis impressas) *tùm alias per annum habitas conciones, quæ si lucem aspicient, non minimùm profectò accedet Italicæ facundiæ existimationis ac pretij. Sunt verò in manibus.*

Oratio de laudibus D. Virginis, *fortunandis Catholici Regis armis in Mediolanensi D. Celsi templo dicta, cui titulus:* Fortuna armorum Regum Hispaniarum. *Mediolani apud Ioannem-Petrum Cardum 1652. in 4.*

Oratio ad Messanenses dicta de Mariana Epistola, *quæ principe apud ipsos studio colitur, cui titulus:* Epistola gratiarum actionis, gratulationis, & exhibitionis. *Messanæ apud Hæredes Petri Breæ 1647. in 4.*

Oratio de laudibus D. Casimiri, Poloniæ Regis. *Romæ apud Manelfium 1650. in 4.*

Oratio de S. Ignatio Loyola, *Neapoli habita in Professorum Soc. Iesu templo. Neapoli apud Fuscum 1662. in 4.*

VIII.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

D. PAVLO CARAFAE

EPISCOPO AVERSANO,

OLIM GENERALIBVS IN COMITIIS, Totius Ordinis Clericorum Regularium Præsidi.

PRæter Domus tuę claritatem, hoc est Ditiones, Titulos, Purpuras, quę te omni ex parte abūdè condecorāt; nullus in nostro Ordine gradus ac penè dignitas fuit, Amplissime ac Nobilissime Presul, quē licet immaturus ætate, prudētia ac iudicio grauis ac senex, cū laude nō occupaueris. Nec solū in Vrbe Roma, ac Neapoli, Panormi, & Messanę, vbi Patruum, quem laudaui primò omnium, Antistitem habes; sed & in Hispania, tuæ virtutis adeò radios effudisti, vt suffragatione omnium in Capitulo Generali renuntiatus fueris Præses: eodemque consensu supremam Ordinis Præfecturam adeptus esses, nisi te Infulæ à nobis, post germani & inclyti fratris tui Caroli Cardinalis Carafæ Purpuram, abstraxissent. Nunc verò in Diœcesi, quam administras, ea populis exhibes uirtutum omnium documenta & exempla, vt nemo tuam animi pietatem & prudentiam non extollat: quam præsertim insigniter ostendisti, cùm intra sacram ædem festo ac solemni die sceleſtissimi ac perditi quidam homines, ferro igne ac robore armati, nullaque Numinis reuerentia tacti in hostes suos irruerunt. Vel cùm argenteam Pyxidem, in qua sacrosanctum Iesu Christi Corpus asseruabatur, fures impios ac sacrilegos audiuisti, ciborio effracto surripuisse. Tunc enim supplicationibus institutis, & squalido cultu ac luctu cunctis indicto, vt impium adeò facinus comploratione omniū compensares, & magis magisque populos ad atrocis adeò criminis detestationem incēderes, te cum familia tua lugubri habitu penitùs amictum exhibuisti. Cæterùm cùm tua omnia præclarè gesta percurrere longum esset, & extra finem mihi propositum euagari; hanc Domum, in qua versor, Recessui destinatam tibi plurimùm debere profiteor. Quippè cùm me olim ad eam inhabitandam, rogatus à Comite de Pignoranda Prorege D. Augustinus Bózomus, Generalis Præpositus allegasset; tu qui nostrarum Sanctimonialium Ordinarij munere fungebaris, dùm multæ grauesque difficultates obijce-

rentur,& aliquot tàm viri quàm mulieres eandem domum penitùs deserere nollēt; tua statim authoritate,& insigni dexteritate qua polles,singulos expulisti: ac me,& sociū, huc inclusos, tanta quotidie humanitate prosequebaris, vt identidem amanter inuiseres,& quæ deerant mira solicitudine procurares. Immò quòd primariæ ac præstantiores Ecclesiæ me quandoque ad declamandum inuitare ac rogare non dedignentur; & populi ac proceres è superiori loco differentem ad me confluere,qui tot annorum vitæ meæ spatio tacui, quòd nec parem muneri vocem habere nec memoriam arbitrabar; sanè id,præter Conceptæ immaculatè Virginis opem,tuis suasionibus atque cohortationibus adscribendum,quibus olim me compulisti, vt Dominicis festisque diebus sermonem ad Theatinas Virgines,quibus eras ipse Ordinarius,instituerem. Et quidem eodem vel hodie zelo flagras, ut quotquot populos habes,uel à te, uel à disertissimis oratoribus atque concionatoribus instruantur. Quo ardore animi imbutus Sacerdotibus Ecclesiarum beneficia & curas minimè confers,nisi summa priùs diligentia tibi constet eorundem dignitas & præstantia. Præter has uerò uirtutes,quæ te summoperè decorāt & exornant;cū nostro Ordini gratitudinem & obseruantiam pręstas, ut inter nostrates sæpe uideri,nostrisque domibus adesse,pręsertim Paulinæ,ubi olim religiosa uota conceperas,pręsentia,consilio,eleemosynis,& omni ope non prętermittas. Meque tibi deuinctissimum tanta beneuolētia foues,et honore complecteris,ut quotquot in hac domo eremitica uitam ducimus,Deum Optimum Maximum, et B. Virginem exoramus, vt uitam tibi diuturnam et incolumen largiatur.

IX.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

D. THOMAE AQVINO CARAFAE,

EPISCOPO SVESSANO.

Vòd in ætatis flore,Illustrissime Antistes,uirtutibus quàm æuo maturior, ad Dignitatem istam perueneris, summoperè tibi ac mihimetipsi gratulor. Expertus,quippè olim indolem tuam,cùm te Romæ iuuenem instituerem, id futurum concepi, et in meis de Mensa Disquisitionibus edidi,quod et rei probauit euentus, et tua deindè Virtus apertissimè omnibus indicauit. Cū uerò nō modò Paternū Genus,lōga rectaq;serie ex ipso S. Thomæ Aquinatis Genitore deducas, uetustate ac nobilitate Clarissimum, sed et Materna etiam Carafæorum Prosapia te condecoret,Carafęis Pręsulibus addidi Nomen tuum,ut et tu quoque nostri Ordinis Antistiti ac Conditori pompam faceres, et Disquisitiones hasce Historicas illustrares.

IN

IMPRIMENDI OPERIS FACVLTAS.

IN Congregatione habita coram Eminentissimo Domino Cardinali Caracciolo Archiepiscopo Neapolitano hab. sub die 20. Octobris 1670. fuit dictũ quòd Reu. Canonicus Cãpanilis reuideat, & in scriptis referat eidem Congregationi.

Metellus Talpa Vic. Gen.

Franciscus Guarinus Soc. Iesu Congreg. Indicis Secret.

EMINENTISS. PRINCEPS.

NON fucato stylo, non ementitis verbis, enarrat historiam Vitæ religiosissimę, & sanctissimę memoriæ PAVLI IV. Summi Pontificis, eruditissimus P. D. Franciscus-Maria Magius Clericus Regularis ex Ill. Ordine PP. Theatinorum; sed sincerè, & fideliter, ex selectis, atque excerptis sententijs grauissimorum, & celeberrimorum Virorum Societatis Iesu: quapropter admiratus suam lucubrationem miro ordine, & concinnè contextam, ex altè, & longè effossis sententijs Aliorum, ad tuendam Integritatem, Pietatem, & ardentem Zelum huius Supremi Pręsulis Confundatoris sanctissimi, & pijssimi Instituti Ordinis Clericorum Regularium; autumo ad conticenda ora obtrectantium, quam primùm typis cõmitti posse, vt sit in Amuletum. Neapoli hac die 12. Nouembris 1670.

Tobias Carolus Campanilis Can. Dep. Sac. Theol. Collegialis.

IN Congregatione habita coram Eminentissimo Domino Cardinali Caracciolo Archiepiscopo Neapolitano sub die 14. Nouembris 1670. fuit dictum, quòd stante relatione supradicti Memorialis imprimatur.

Metellus Talpa Vic. Gen.

Franciscus Guarinus Soc. Iesu Congreg. Indicis Secret.

IMPRIMENDI OPERIS FACVLTAS.

ILLVSTRISSIMO ED ECCELLENTISSIMO SIGN.

NOuello de Bonis Stampatore in questa Fedelissima Città di Napoli,supplicando fà intendere à V. E. come desidera stampare la seguẽte Opera intitolata *Disquisitiones Historicæ &c.* del P.D.Francesco Maria Maggio Cherico Regolare.Per tanto supplica l'Eccellenza Sua resti seruita ordinare gli siano concedue le solite Regie licenze, che l'haurà a grazia, vt Deus,&c.

Magnif.Doct.Laurentius Crassus videat,& in scriptis Suæ Excell.referat.

Galeota R. Carrillus R. Capiblancus R. Ortiz Cortes R. Valero R.

Prouisum per Suam Excellentiam Neap.die 2. *Septembris* 1671.

Sebastianus.

IVssu Excellentiæ Vestræ legi Disquisitiones Historicas de Sanctissimi Pauli Papæ Quarti inculpata Vita Reu. P. D. Francisci-Mariæ Maggio Clerici Reg. Viri Clarissimi: & in hisce Operibus non solum nihil inueni quod Regiæ Iurisdictioni aduersetur,sed quicquid inueniri potest in Ordine veræ Religionis magna admiratione obseruaui, vndè pro Reipublicæ Christianæ bono imprimi posse censeo Neap. 1. Februarij 1672.

Excell.Vestræ.

Deditissimus Seruus
Laurentius Crassus.

Visa retroscripta Relatione imprimatur , & in publicatione seruetur Regia Pragmatica

Galeota R. Carrillo R. Capiblancus R. Ortiz Cortes R. Valero R.

Prouisum per Suam Excell.Neap.die 10.*Februarij* 1672.

Sebastianus.

Facul-

IMPRIMENDI OPERIS FACVLTAS.

Facultas Adm. R. P. Præpositi Generalis.

OPus inscriptum, De PP. Theatinorum Origine & incrementis &c. Disquisitiones Historicæ, à P. D. Francisco-Maria Maggio nostri Ordinis Sacerdote compositum, & ab aliquot Theologis quibus id commisimus approbatum, vt typis mandetur, quoad nos spectat, facultatem cōcedimus. In quorum fidem præsentes dedimus, manu propria subscriptas, & solito nostræ Congregationis sigillo munitas. Romæ &c.

D. Franciscus Carafa Congregationis Clericorum Reg. Præpositus Generalis.

PP. Theologorum Approbatio.

NOS infrascripti has Disquisitiones Historicas de Patrum Theatinorum Origine & incrementis à P. D. Francisco-Maria Maggio nostri Ordinis viro Eruditissimo peregregiè lucubratas, tanta cum animi voluptate & admiratione perlegimus, vt summis laudibus Auctorem & Opus dignissimum arbitrati, quantocyùs in lucem edi vehementissimè cupiamus. Neapoli in ædibus S. Mariæ Angelorum &c.

D. Hieronymus Carafa S. Th. Prof. *nunc Episc. Cotronensis.*
D. Antonius Carafa S. Th. Prof. *nunc Episc. Vxentinus.*

Noua PP. Theologorum Censura.

EX commissione Adm. R. P. Generalis perlegimus Vitam sanctissimi Pontificis Pauli IV. Congregationis Nostræ vnà cum S. Caietano Institutoris, testimonijs Clarissimorum Scriptorum, opera ac studio P. D. Francisci-Mariæ Maggio contextam. Ermirati sumus laboriosissimū & ingeniosissimum Opus, longa temporis diuturnitate, & librorum lectione infatigabili varietateque confectum, ac Eruditissimi Auctoris laudabilem industriam in scribendo, vt tanti Pontificis innocentia ac vitæ sanctitas omni procul dubietate perspecta fieret. Quapropter ne dum ad eiusdem Sanctissimi Pontificis nostræque Congregationis Gloriam, sed ad totius Christianæ Reipublicæ consolationem vt typis mandetur dignissimum existimamus. Datum Neap. die XIII. Decēbris MDCLXX.

D. Carolus de Palma C.R.S. Theol. Professor.
D. Franciscus-Maria Carafa C.R.S. Theol. Professor.

Facultas Adm. R. P. Præp. Gen. D. Petri Pauli Nobilionis.

OPus inscriptum, de Sanctissimi Pauli Papæ IV. inculpata vita &c. vt typis mandetur quoad nos spectat facultatē concedimus &c.

D. Petrus Paulus Nobilion. Congr. C.R. Præp. Gen.
D. Antonius Maria Riuanus C.R. Secr.

INDEX

INDEX
PARTIVM ET DISQVISITIONVM
HVIVS PRIMI TOMI.

PARS PRIMA.

DISQVI-

DISQVI-

DISQVISITIO DVODECIMA.

PARS TERTIA.

DISQVISITIO PRIMA.

DISQVISITIO SECVNDA.

DISQVISITIO TERTIA.

DISQVISITIO QVARTA.

DISQVISITIO QVINTA.

DISQVISITIO SEXTA.

DISQVISITIO SEPTIMA.

DISQVISITIO OCTAVA.

DISQVISITIO NONA.

DISQVISITIO DECIMA.

DISQVISITIO VNDECIMA.

DISQVISITIO DVODECIMA.

PARS

PARS QVARTA.

Qualis fuerit Io. Petrus in præcipuis aliquot institutis, quæ vnà cum S. Patriarcha Caietano Clericorum Regularium Congregationi præscripsit. *fol.* 108.

DISQVI-

DISQVISITIO SECVNDA.

DISQVISITIO TERTIA.

DISQVISITIO QVARTA.

DISQVISITIO QVINTA.

DISQVISITIO SEXTA.

DISQVISITIO SEPTIMA.

DISQVISITIO OCTAVA.

non

PARS SEXTA.

AD

AD LECTOREM.

Ecce tibi, benigne Lector, exhibeo Ioannem-Petrum Carafam, Episcopum, unà cum S. Caietano Clericorum Regularium Ordinis Conditorem, & S.R.E. Cardinalem, non meo sanè calamo, sed à Venerabilis Societatis Iesu Scriptoribus ita affabrè delineatum, ita diligenter expressum, ita ad viuũ multorum penicillo & stylo repræsentatũ, vt qui cordatus es, neque nodum in scirpo quæris, facilè veritatem possis agnoscere, eius virtutum exempla, gesta, & merita confiteri; summa præditum innocentia, ac zelo fidei & sanctitudine insignem, omni quidem honore ac laude ducere dignum; & iniustè ac impiè contumelia vel ab Hæreticis, & Hebrais, vel à perditis aut deceptis hominibus aliquando affectum procul dubio existimare. Quicquid de eo Patres Societatis edidere olim in lucem, rotundo charactere describo. Quicquid de meo addo, quicquid ex alijs Scripsoribus affero, diuersa typorum forma subijcio, vel vt obscuris ac dubijs lucem feram, vel vt Patrum Societatis dicta confirmem. Nec disquisitionem instituo, quin primùm grauis alicuius Scriptoris verba præponam: vnde disquisitionis occasio haberi possit, non nisi Patrum è Societate Iesu testimonijs explicandæ: quæ plerunque sine ordine ac fasceatim adduco, vt clariùs rei veritas elucescat. Sed inter Patrum Societatis Elogia, vt iam dixi, typis impressa, nonnullius epistolam affero manuscriptam, qua me vel de Concepta Virginis Scapulario, vel de Vaticinio quodam interrogauit. Et quoniam par est vt responsio petitioni omninò consentiat; quicquid illi rescriptum, rotundis etiam typis impressum est. Quam etiam duxi rationem habendam esse, in aliquot ipsius Ioannis Petri Carafæ Epistolis, aut Breuibus & Pontificijs Literis euulgandis, quæ bis solùm illis adijcio, quæ à Societatis Patribus, vel ab ijs citatis Scriptoribus afferuntur. Forma etiam eadem in lucem edidi, si quid nonnunquam Patres Societatis aut citant, aut ex parte describunt. Iisdemque demum Patribus Societasis attribuo, quicquid ab alijs primò editum, ab ijs iterum est typis impressum. In citandis verò Codicibus, ne dum caput & librum, sed & folium, & quandoque lineam signo, nisi illud ipsum Opus pluries ac diuersimodè impressum extet. Quæ ideò diligenter aduerto, ne quispiam obijciat, fidem me Operis initio pollicitam perfectè nõ soluere. De Pauli IV. Pontificatu Disquisitiones adnectere cupiebam, iam mea manu descriptas, ritèque cum laude omnes à Censoribus approbatas. Sed qui sumptum suppeditauit, pro earundem impressione poposcit inducias. Ceterùm, alias meas excusationes, Societatis Iesu Theologi verbis subijcio, qui sic habet:

P. Franciscus Pellizzarius è Soc. Iesu in præfat. lect. Manualis Regul. sub finem.

Quæcunque affero, Romanæ Ecclesiæ iudicio lubens subiicio: nec detrecto doctiorum Virorum censuram, paratus ab ijs corrigi, imò & scripta ipsa retractare, si quid fortè in ijs occurrerit alienum à veritate: homo quippè sum, & hominis est errare. Lector syncero animo causam agat: sine contentionis studio legat, euoluat, corrigat, at vbique memor humanitatis. Meminerit se, quanuis aliàs virum ingenio, doctrina, & rerum experientia præstantem, hominem tamen esse, qui cùm aliena errata corrigit, aliorum scripta coarguens, facilè possit decipi ac errare: alioquì corrosor esse conuincetur, nõ corrector, quia mordere quàm emendare maluit, vt loquar cum S. Bernardo *epist.* 78. Non dubito quin plura pluribus in hoc nostro *Volumine de Ioanne-Petro* displiceant: sed dapes omnes quantumuis exquisitæ, & apprimè conditæ ac præparatæ omnium saporibus minimè satisfaciunt: quæ enim tibi videtur iucundissima, alteri erit insipidissima. Si quid ergo tibi in hoc Opere displicuerit, fortè alijs mirabiliter placebit. Certè si quid tibi in eo placuerit, Deo Optimo Maximo tribuas velim. Vale.

PROTESTATIO AVCTORIS.

CVM Sanctissimus D. N. Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij anno 1625. Decretum ediderit, idemque confirmauerit die 5. Iulij 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui sanctitatis seu Martirij fama celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quacunque beneficia, tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta, continentes, sine recognitione atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus sine ea impressa sunt, nullo modo vult censeri approbata. Idem autem Sanctissimus die 5. Iunij 1631. ita explicauerit, vt nimirum non admittantur Elogia Sancti vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, bene tamen ea quæ cadunt supra mores & opinionem, cum protestatione in principio, quod ijs nulla adsit auctoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantùm sit penes Auctorem. Huic Decreto, eiusque confirmationi & declarationi, obseruantia & reuerentia qua par est insistendo, profiteor me haud alio sensu quicquid in hisce Disquisitionibus refero accipere, & accipi ab vllo velle, quàm quo ea solent, quæ humana dumtaxat auctoritate non autem diuina Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, aut S. Sedis Apostolicæ nituntur: ijs tantummodò exceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.

DISQVISITIONVM HISTORICARVM DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C.R.

PARS PRIMA.

SIVE

Qualis fuerit Ioannes-Petrus Carafa, antequam, vnà cum S.Patriarcha CAIETANO, Clericorum Regularium Ordinem instituerit.

Antiquissimam iuxtà, ac nobilissimam Caraffarum familiam, quæ nunc in Regno Neapolitano primaria est, stemma (nobilitatis videlicet insigne) ex Hungaria, originem verò suam ex Russia accepisse, certum est. Cum enim Hungariæ Regnum pro stemmate habeat quatuor fllumina in campis rubentibus: apparet progenitores Caraffarum antiquitùs adeò de eo Regno bene meritos extitisse, & ad ipsã Regiæ dignitatis maiestatem euectos fuisse, vt posteritas illorum, & secundùm dignitatis gradum post Reges ipsos, & insignia etiam Regni, meritò sit consequuta. Quod verò stemma hoc trium fluminum Caraffæ nomine appelletur ab Italis, á Polonis verò & Russis KoreZak, ea ratio est. Quoniam Duces de Bybel antiquissimi in Russia, & opulentissimi, priusquàm Regni Hungariæ splendorem adepti essent, pro stemmate Familiæ, vas ligneum, quo gens Russorum hactenus in potu vtitur, gestarent: insigne nimirum hospitalitatis, & munificentiæ argumentum; cùm Sarmatæ antiquitùs, & nunc Roxolani, haud mediocrem virtutem arbitrentur, vtpotè viris strenuis, & bellicosis dignam, & quasi meritò in illa Regni, & soli abundantia exercendam, hospitalitatem. Familia itaque illa, à Polonis KorcZak, ab Italis Caraffa nuncupata, vtroque nomine hoc idem genus vasis sonat, quod scyphum, seù poculum Latini dicunt. Græci Διῶτα hoc genus poculi appellant, quòd per ansam, siue aurem, capiatur. Antiquos quoque Romanos tali poculo vsos fuisse, cùm liberaliùs potare vellent, ex Horatio con-

stat. Nec verò scyphum solum pro stemmate Caraffæ illi Sarmatæ portabant; verùm etiam Canem in medio scyphi. Qui quidem fidei in suos Principes, sagacitatis, industriæ, laboris, vigilantiæ, prudentiæ, & in re militari dexteritatis, documentum erat amplissimum. Magnæ verò partis Montis Carpati, qui Panoniā à Sarmatia diuidit, illi possessores etiamnum ferè sunt, & optimam partem Russiæ meridionalis, quæ Rubra modò dicitur, occuparant: ita vt de familia Korezakorū, ipsi Duces Bybelenses viginti milliaria Germanica protensiuè, quæ centum Italorū sunt, possederint anteà. Russia enim, quæ Sarmatia est antiquis, ab incolis Sauromatis, id est audacibus, & bellicosis, quòd oculos quasi viperinos haberent, latissima ests multosque non Ducatus solùm, sed & Regna sub se habuit, cuiusque pars vniuersa Moscouia est, & Lituanos tributarios anteà habuerit. Incolæ ipsius à Græcis Scythæ, Sarmatæ dicti sunt. Lingua vernacula Russi appellari consueuerunt, quòd per vniuersam illam terrarum amplitudinem, in multos Principatus, Ducatus, Regna, dispersi, & quasi disseminati essent. Licet antiquitùs ab vno Principe regerentur. Inter alios fuerunt Duces de Bybel, qui eam oram vniuersam inter Sanum fluuiū, & montes Carpatios, quibus Sarmatia Pannoniam Transiluaniam attingit, incluso etiam magna ex parte fluuio Dnester, à Ptolomeo Tyras dicto, obtinebant. Nàm Russia ab Oriente duobus fluuijs nobilissimis, Boristhene, & Tanai, clauditur, illisque latissimis & planissimis campis, qui etiam ab Herodoto in expeditione Darij memorantur &c. Simon Bircouius Leopolit. lib. cui tit. Korczak in Regno Russiæ &c. fol. 9.

DISQVISITIO PRIMA.

Carafæa Gens, ante Pauli Pontificatum, obscura ne fuerat, & humili loco nata; an cunctâ ferè Italia Nobilissima? Vndè nàm illi Claritas, & Initium obtigit?

P. Siluester Petrasancta è Societ. Iesu de Symbolis Heroicis in Elog. Gent. Car. fol. XVII.

1

Etus fama, & à priscis Auis tradita, Originem Carafæorum refert in strenuum quendam Ducem; qui ex prælio victor ad Cæsarem, quem pugnando seruauerat, suo ac hostium sanguine conspersus venit: meruitque, vt idem Cæsar in ipso familiæ decora, simul ore, simul manu æternaret; dùm ore videlicet laudans CARAM FIDEM, cognomentum CARA FE' composuit; & manu, seu exsertis eius ternis maioribus digitis, cruorem extergens, in thoracis chalybe tesseram illius gētilitiam delineauit. Quod si ita est, tunc primùm insignia Carafæorum, nempè albentes lemnisci tres, in puniceo madore splenduerunt; lineæ profectò, quæ, si tabula, & colores considerentur, indicant, non Apellem aliquem, sed Achillem fuisse inclytæ huius familiæ Conditorem. Sunt, qui huius fami-

familiæ Caput credunt fuisse potiùs Magnatem alium Stirpis Regiæ in Polonia ex Prosapia KORCZAC; quæ ibi vox idem sonat, atque in Italico Idiomate CARAFA; hoc est guttum ex vitro, seu crystallo. Ex qua familia, quoniam vnus aliquando Pannoniæ Regnum obtinuit, conijciunt euenire potuisse, vt Carafæorum Gens insignia Regni Pannoniæ ideò habuerit, quasi Maiestatis Regiæ monumentum. Attamen, & si non deest, qui affirmet, prorsus ea & Carafæorum insignia congruere, discrimen facit alba tæniola, quæ vel vni parmulæ tesserarię additur, vel alteri subtrahitur. Ludere par impar quidem videtur inferius Maiestate; si certare tamen sit necesse de numeri gloria, suffragabitur tesseræ Carafæorum vetus Poetæ Oraculum:

Numero Deus impare gaudet.

2 Alij Scriptores virum Principem ex Germania in Italiam venisse arbitrantur, nomine Sigismundum, & Pisis olim, potenti Etruriæ Vrbe, fuisse supremum Cæsaris Vicarium, atque adeò fixisse ibi larem, & liberos procreasse, appellatos ex ipsius nomine Sigismundos. Posteà aiũt, Stephanum ex eius stirpe, virum planè militarem, immigrasse aliò, & peruenisse ad Regni fastigium. Cùm enim Insulam Sardiniæ à Saracenis liberasset, meruit in Comitijs Rex acclamari; Regnumque non administrauit modò, sed contulit Riccardo filio. Huic moderatio, aut felicitas Parentis defuit: quo circa Regno exutus Neapolim concessit: vbi Henricus Cæsar subitis & magnis honoribus eum prosecutus est; & ea res consilium dedit familiam fundandi, compotem posteà maximorum decorum, Regum affinem, & Reginarum consanguineam. Demum, neque illud omiserim, fuisse aliquos ea persuasione, vt existimarent, vnam Gentem eandemque stirpem esse Neapoli, CARAFAS, & CARACCIOLOS; cùm exstent ibi nonnulli sepulchrales lapides, vtroque eo cognomento inscripti, vti mox referam. Id si esset, cumulus ingens nouæ glorię, nouæque amplitudinis, ex hoc mutuo nexu generis, vtrisque ex æquo accederet: quia de Caracciolis mentio est in tabulis signatis, dùm imperaret Constantinopoli Basilius Macedo, vertente nimirum à partu Virginis sæculo IX. & fermè ad eam ætatem pertineat, quòd Eugenius IV. Pontifex Archiepiscopo Neapolitano mandauerit discussionem Controuersiæ *de Iure Patronatus*, vt vocant, fundato annis ante quingentis à Petro Caracciolo. At hæc duo præcipua Regni Parthenopæi lumina cogere ad vnum quasi iubar, necessarium non videtur: sed potuerunt Carafæ, orti à Sigismundis Pisanis, vti connubia inierant cum Caracciolis, Magnatibus illius Regni, maternum cögnomentum ibi honoratissimum, quoniam erant externi, paterno suo anteferrę, ad promerendum Vrbis ac Regni amorem; donec propria ipsorum familia, atque successio, stabiliretur. Certè ipse PAVLVS IV. & ante illum Oliuerius Cardinalis, pu-

tarunt,esse magis ad Annalium fidem,si Carafæorum genus duceretur à Sigismundis:quia hi perindè iconem tesserariam rubram habuerunt triplici versu argenteo exaratam.Imò,ex ijsdem Sigismundis oriundos Caracciolos rubros,quos vocant, credidit idem PAVLVS IV. nàm neque horum signa gentilitia discrepant,nisi quòd sit variatio in capite scutario,ex Regis Roberti dono: qui tesseræ suæ colorem cyaneum eis concessit; & hi soli fortasse vnum habuerunt cum Carafis genus,atq; vtramque appellationem ipsis pepererunt.

Quòd si existimare velimus,Familiæ huius exordia ignorari, tanquam Nili fluuiorum maximi:saltem, quia quæ nota sunt illius tempora, magnitudine nunquam caruerunt,transferre mihi liceat ad ipsius Proceres hanc Horatiani Carminis imitationem *lib.3.Ode 6.*

Damnosa vos non imminuet dies,
Ætas Parentum, Maior Auis, tulit
Vos fortiores; mox daturos
Progeniem generosiorem.

Paulus IV.Nobilissimi Sanguinis tot ipse Gentiles Proceres habebat,vt planè nesciam,num alia in Italia Gens,ac Prosapia, Ditionibus, Honoribus,virisque amplior, quàm Carafia videatur. Scipio Ammiratus in Cornel. Tacit. lib. 3. disc.1.

DISQVISITIO SECVNDA.

Illustriores Antistites, & S.R.E. Cardinales,Comites,Marchiones,Duces, ac Principes eius familiæ numerentur.

Idem P. Siluester Petrasancta è Societate Iesu ibid.in Epist.dedicat. ad Aloys. Carafam Episc. Tricarieensem posteà X. Cardinalem, fol. V. VI. & VII.

3 SCio Carafææ Genti à Scriptore egregio primas deferri, inter familias eorum Nobilium,quos Campanus ager,Orbis terrarum pulcherrimus, non frugibus magis quàm delicijs, alit ac nutrit. Sed enim dùm eiusdem Gentis stemmata considero, egredi fines vnius Regni, veluti angustos, debeo; atque disquirere in Italia vniuersa, num Prosapia nobilis alia sit, quæ me adeò in enumerandis decorum, & magnæ fortunæ titulis fatiget. Vt ad Tritauos, vel superiorum ætatum Maiores non eam, inter quos ipsa Maiestas Regia non defuit; sola horum posteritas dabit in censu (præter Episcopos plurimos, Archiepiscopos, Patriarchas,& Apostolicos Legatos) VIII.Archiepiscopos Neapolitanos, S.R.E. Cardinales IX. (*addidit Decimum Petrum Aloysium Innocẽtius,*

Caro-

Carolum Vndecimum Alexander) & I. Pontificem Maximum: ex Proceribus alijs, Comites LXX. Marchiones XXXII. Duces XLIV. ac Principes XIV. vt tacitus prętercam Proreges, Ductores maximorum Exercituum, Equitum Magistros, Supremos Militarium Ordinum Præsides, Hispaniæ Magnates, Aurei Velleris Equites, & S.R. Imperij Principes, quibus ætas ista non caruit.

Tùm vt Stirpem vniuersam percenseat, simulacro Arboris, vti fit, à fol. XXII. & XXIII. *per surculos, seù ramalia eius ita disponit.*

1 Scriptus in hac arbore primus esto Philippus Caracciolus, appellatus Carafa: qui videlicet, susceptis liberis ex illustris prosapiæ Vxore Caracciola, dederit eisdem generis materni appellationem. Ab hoc autem sumere initium libuit, quia temporis nota in eius obitu reperta congruit cum ætate filiorum, & nepotum. Obijt verò anno biscentesimo vigesimo post millesimum. Nec extrà gloriam fuerit, à Philippo exordiri stirpem vnius Gentis, ex qua expectare sit plurimos Alexandros.

2 Bartholomæus I. Carac. Carafa, Baro Ripæ longæ, filius Philippi.

3 Philippus II. Caracciolus Carafa, filius Bartholomæi.

4 Thomas Caracciolus Carafa, filius Philippi II. de quo tumulus hic Neapoli superest in Æde S. Dominici: *Hic iacet corpus quondam Nobilis Viri, Dom. Thomasij Caraccioli, dicti Carafa de Neap. qui obijt Anno Dom.* 1332.

5 Bartholomæus II. Caracciolus Carafa, Thomæ filius; cuius hic alter tumulus Neapoli munia eius honorifica etiam refert: *Hic requiescit corpus Domini Bartholomæi Caraccioli, dicti Carafæ de Neapoli, Militis magnæ Regiæ, Reginalisque Curiæ Magistri Rationalis; qui obijt anno Domini* 1362.

6 Ioannellius Caracciolus Carafa Bartholomæi II. filius.

7 Gurellus Caracciolus Carafa filius primogenitus Ioannelli; percarus Regi Vladislao, & magnus eius militiæ Magister. Cuius Præfecturæ ab eo gestæ fit mentio in hoc Epitaphio: *Hic iacet Nobilis, & strenuus Miles, Dominus Gurellus Caracciolus, dictus Carafa de Neapoli, Regni Siciliæ Marescallus; qui obijt anno Domini* 1402.

8 Antonius Carafa Ioannelli alter filius, & in quo primùm intermitti cognomentum Caraccioli animaduerto: fortasse quia vocabulum proprium habuit, cùm ob acre consilium, & excogitatissimam prudētiā, Malitia passim appellaretur. Sæpenumerò enim summas, & excessui finitimas virtutes, exprimimus vitiorum appellatione: & fortissimos Viros, audaces; timidos eos, qui sunt maximè circumspecti, interdum nominamus. Ego sanè dùm attentiùs Viri præstantiam intueor, ab expugnata, & deleta miraculo veræ prudentiæ malitia, eum sic appellatum iudico; fermè glo-

mè gloriosiùs, quàm olim Heroës alios, vel Africanos, vel Numantinos, ab expugnata deletaque Africa, vel Numantia: quoniam minùs illustris Victoria est, Vrbes expugnare, quàm vitia. Hic Antonius cōstitutus Orator Reginæ Ioannæ II. cui semper ab intimis consilijs fuerat, Martinum V. Pontificem Florentiæ conuenit, venerans, vt opitularetur Reginæ, obsessæ à Sfortia Magno: qui Duci Andegauensi Regnum vi, & armis quærebat. Tametsi autem Legatio auribus perparum fecundis acciperetur, moribus Reginæ haud omninò dignis Ecclesiæ Romanæ eiusque Antistitis supremi ope, ac patrocinio; captans nihilominùs prudentissimè momenta idonei temporis, quo sciebat Pontificem interminari Cælestium execrationes Alphōso Aragonum Regi, si premeret diutiùs classe infesta Corsicam Insulam, Beneficiariam Ecclesiæ Romanæ (Genuēsibus enim eam eripere meditabatur) consilio suo rem eò adduxit, vt Alphonsus Rex Pontifici obsequens fuerit, Reginæque (cui placatus est simul Pontifex) auxilia promiserit, dederitque; adoptionem vicissim ac successionem, & dùm Regina viueret, Principatum Calabriæ arcesq; Regni omnes instar præmij habiturus. Itaque his amplis pollicitationibus, etiam refragante Regio Senatu, Regi Alphonso persuasit, vt Regno Europæ locupletissimo florentissimoque (quod ipse aiebat) vnum vtiq; Maris scopulum postputaret. Digna verò res fuit æternis monumentis, & inscripta ideò est in eius sepulchro ad Sancti Dominici hoc Tetrasticho:

Auspice me, Latias Alphonsus venit in oras,
Rex pius, vt Pacem redderet Ausoniæ.
Natorum hæc pietas struxit mihi sola sepulchrum:
Carafa dedit hæc munera Malitiæ.

Liberos habuit, qui perindè ac singuli essent Primogeniti, excepto vno cælibe, & magno Equite Ierosolymitano, propriam successionem cum opibus, ac titulis propagarunt: nàm ex primogenito Andriæ Duces, ex altero Duces Adriani, ex tertio Stiliani Principes, ex quarto Nuceriæ Duces, ex sexto Duces Matalunij nati sunt; & hi Trutinæ tessera omnes gloriantur.

9 Bartholomæus Carafa alter filius Philippi II. ducit agmen aliud Carafæorum à Spina. Is cùm à Consilijs fuisset Caroli II. Regis, præfuit insuper Regiæ domui, dùm regnaret Robertus Rex, Romæque Orator Ioannę I. Reginæ apud Pontificem fuit.

10 Andreas Carafa filius Bartholomæi à Spina Præfectus cubiculo Reginæ Ioannæ I. & Ductor vnius alæ Equitum eius; Foroliuij, ac pluriū oppidorum in Regno Dominus, ac Baro.

11 Philippus Carafa alter eiusdem Bartholomæi filius Archiepiscopus Bononiensis, S.R.E. Cardinalis, & Æmiliæ Legatus.

12 Bar-

12 Bartholomæus Carafa item Bartholomæi filius, Barij Archiepisc.

13 Iacobus Carafa Bartholomæi perindè filius, Episcopus Auersæ.

Qui omnes tres Andreæ fratres germani, eueċti ad Ecclesiasticas dignitates, confirmant me magis in illa sententia, vt credam, reċtè sumi originem Carafæorum à Sigismundis Pisanis. Nàm fit mihi verosimile, Vrbanum VI. Pontificem, vti Philippum Carafam inter Augustos Patres cooptauit, decorauitque eum Æmiliæ Legatione, ita dedisse, tùm Bartholomæo Carafæ Barij Archiepiscopatum (nàm ex hoc ille, cùm Cardinalis nondum esset, appellatus est ad summum Ecclesiæ Principatum) tùm Iacobo Carafæ sacram cidarim, & lituum Episcopatus Auersæ. Hac verò beneficentiæ plurima significatione vsus fuerit idcircò, vt Carafæos ex Patria sua oriundos, & ibi olim Magnates, primis ijs honoribus cōdecoraret. Siquidem Vrbanus VI. natus quidem Neapoli est ex Neapolitana Matre; sed Pater eius fuerat Pisanus. Quin etiam, vt ad honores varios, & ad fastigium Romani Pontificatus ex humili loco perueniret, profuisse illi potuit, quòd Carafæos habuisset Patronos ac Mæcenates. Iam singulatim Antonij & Andreæ subneċtam inclytam posteritatem; & eos ambos mihi videor appellare posse cognomento Magnos, tàm multos Heroës certatim in annos consequentes procrearunt.

I.

1 Franciscus Carafa Antonij Magni primogenitus, opibus & liberis felix, morum innocentia & sanċtimonia clarus, ex prima Vxore Maria Orillia, quam ei Regina Ioanna II. nuptum dederat, Carolum, Oliueriū, Alexandrum; ex altera coniuge Romana, prosapiæ Comitum nobilissimæ, Heċtorem & Fabritium suscepit. Diues admodùm fuit, & Baro aliquot oppidorum; sed ditior thesauro virtutum maximarum, quas coluit religiosè adeò, vt senium in Claustro exegerit. Ordini enim Sanċti Francisci sanċtioris ac seuerioris disciplinæ, quarto lapide ab vrbe Neapolitana, domiciliū exædificarat; vt ibi solo habitu absimilis, cetera ex æquo innocens ac pius, viueret: atque ibidem tranquillissimè defecit.

2 Carolus Carafa Francisci filius, Airolæ Comes, Marilliani & Mōtis Sarcij Baro.

3 Ioannes Vincentius Carafa filius Caroli Airolæ Comes, & Montis Sarcij Marchio. Is omnibus naturæ, indolis, educationis elegantijs excultus, & ideò singulariter charus Ferdinando, dùm erat Princeps Capuæ, eidem posteà Regi charior fuit. Deindè quoque Regis Federici animum sibi tam vehementer conciliauit, vt coniugem accipere ab eo veluti Paranympho meruerit, Cuellam de Ieuara neptem consanguineā Reginæ Isabellę, coniugis eiusdem Regis Federici, cum dote prædiuite ex materna illius hereditate. Item à Rege Federico creatus est Marchio: sed non ita multò pòst exutus omnibus ditionibus fuit. Etenim sequi studia

dia Partium,dum armis de Regno Cæsar & Galli decernerent,aliquibus ad præmium,secùs verò ad patrimonij ruinam ipsi cessit.

4 Oliuerius Carafa *&c.De quo nos in 6.disquisitione dicemus.*

5 Alexander Carafa Francisci tertius filius,Neapolitanus Archiepiscopus,in quem trãscripsit eam dignitatem Oliuerius Cardinalis eius germanus frater.

6 Hector Carafa Francisci quartus filius, & ab eodem Cardinali Oliuerio fratre scriptus Comes Rubrorum. Hic Præfectus Cubiculo simul & Castris Alphonsi Regis II. alter Hector in re bellica fuit, tantiq; nominis mensuram rebus gestis egregiè impleuit. Fouit quoque mirum in modum ingenia ætatis suæ,& Neapoli Gymnasium publicum grandi ædificiorum accessione ampliauit.Quas omnes laudes in eo pietas,quæ comes est veræ nobilitatis,cumulauit. Vt verò eiusdem pietatis exstaret monumentum, sacellum elegans exstruxit ac dicauit Incunabulis Nati Dei.Ibidem habet tumulum cum hoc Epitaphio: *Hector Francisci filius Carafa,Rubrorum Comes, qui Alphonsi II. Neapolitanorum Regis cubiculo exercitüique præfuit; cui perpetua fide obsecutus est domi forisque; Christi Incunabula Virgini Matri dedicauit,& monumentum hoc viuus sibi fecit.* Vixerat cælebs, soliusque gloriæ complexum amauerat: ideò Fratrem natu quidem minimum,sed successione ac primæ lineæ Carafæorum honore maximum, Comitem Rubrorum,ac patrimonij heredem dixit.

7 Fabritius I. Carafa, Francisci vltimus filius, Rubrorum Comes, Valentiani,Santerami, Turris Græcæ Dominus ac Baro.

8 Antonius I.Carafa,Fabritij primi filius, Comes Rubrorum, Marignanellæ ac Turris Græcæ Dominus,& Baro.

9 Fabritius II.Carafa,Antonij primi filius,Comes Rubrorum,atq; Andriæ Dux, qui hanc Ciuitatem sibi & posteris coemit, vt primus familię surculus in ętates consequentes maiore quàm sola Comitis gloria propagaretur.

10 Ant.II.Car. Fabritij II. filius, Comes Rubr.Dux Andriæ.

11 Fabr.III. Car. Ant.II.filius, Comes Rubr.& Dux Andriæ.

12 Ant.III. Car.Fabr.III. filius, Comes Rubr.& Dux Andriæ.

13 Fabr.IV. Car.Ant.III. filius,Comes Rubr.& Dux Andriæ.

14 Ant.IV. Car. Fabritij IV. filius, Comes Rubr.& Dux Andriæ.

15 Ioannes Vincentius Carafa, alter Fabritij I.filius,Archiepiscopus Neapolitanus,& S.R.E.Cardinalis,electus à Clemente VII.ipso initio Pontificatus, hoc est, quando censetur prima laus noui Principis, optimos eligere.

16 Ioann.Thomas Car.Ant. Primi alter filius,Marchio Santerami.

17 Ioann.Franc.Carafa,Ioannis Thomæ filius,Marchio Sãterami.

18 Carolus Car.Ioannis Thomæ alter filius,& Marchio.

19 Franc.

19 Franc.Car.Antonij primi tertius filius,Archiepisc.Neap.

20 Franc.Car.alter filius Fabritij II.Marchio Bitetti.

21 Antonius Carafa,Francisci filius,Marchio Bitetti.

22 Fabritius Carafa,Francisci alter filius,Episcopus Bitonti.

23 Vincentius Carafa,tertius Fabritij II.filius, Eques Ierosolymitanus,& in eius militiæ illustri Ordine magnus Prior Hungariæ,& Prior item Capuæ.Fuit quoque Chiliarcha Philippi II.in bello Lusitanico,famamque strenui militis sibi comparauerat tum ob defensam aduersus Thraces eorumque classem Melitensium Insulam, tum ob felices alias expeditiones aduersus eosdem Thraces terra marique.Fuit insuper primus in supremo Regis Consilio, & tandem Ciurliani Comes obijt.

II.

1 Thomas I.Carafa secundogenitus Antonij Magni.

2 Malitia Carafa,primogenitus Thomæ primi.

3 Thomas II.Carafa,Malitiæ primogenitus,Præfectus rei tormentariæ regnante Ferdinando Iuniore.

4 Ioannes Bernardinus Carafa,Thomæ II.primogenitus.

5 Ioannes Baptista Carafa,Ioannis Bernardini filius.

6 Iulius Cæsar Carafa,Ioannis Baptistæ filius,Episc.Ostuni.

7 Antonius I.Carafa,Thomæ II.alter filius,Episc.Venafri.

8 Rinaldus I.Carafa,Malitiæ secundogenitus, armorum vsu & militari gloria inclytus; quod vulnera accepta corpore aduerso testabantur.Is in bello Neapolitano,cùm terni-deni ex Italis,totidem ex Gallis equestri prælio certarunt,inter commilites suos primus, impetu facto, aduersarium strauit,præbentemque supplices manus perduxit victor in castra:hoc egerunt pariter alij, ex virtutis eius æmulatione, atque ad suos,parta celebri victoria,inter plausus iucundissimos,remearunt. Sed non erat promptior manu quàm consilio Rinaldus;cuius vtique fide, prudentiaque,& sagaci animo,vsi semper sunt Ferdinãdus & Federicus Aragonij Reges,in capiendis deliberationibus iuxtà & in eis exequendis:cùm nimirùm esset is qui auderet agere, quæcunque agenda suaderet.Ideò Ferdinandus Rex ei præmij loco dedit in Calabria oppidum S.Catharinæ cum prouentibus non contemnendis.

9 Hieronymus I.Carafa,filius Rinaldi I.

10 Rinaldus II.Car.Hieronymi I.filius,Marchio Montis-nigri.

11 Hieronymus II.Carafa, Rinaldi II. filius, Marchio Montis-nigri,S.R.I.Princeps,ac Generalis Dux exercitus Regis Catholici: de cuius militari gloria,tum recens fama,tum nostri huius æui Scriptores tam multa referunt,vt ea velle in compendium cogere, sit Viri præstantiam premere iniuriosiùs, quàm ea gloriosiùs ad Posteritatis instructionem exprimere. Ideò erit satius de ipso fateri, rebus ab eo præclarè gestis

B peræ-

peræquè Scriptorum induſtriam,& Lectorum auiditatem certatim,cum voluptate tamen perpetua,fatigari.

12 Antonius II.Carafa, Rinaldi I. filius,non ſine futuræ magnitudinis præſagio,natus ipſo die ſalutatæ à ſidereo Internuntio Virginis; nam anno pòſt trigeſimo à Pio V.in eiuſdem diei peruigilio ſcriptus inter Auguſtos Patres,& creatus S.R.E. Cardinalis fuit. Hunc honorem deſtinauerat ei pridem Paulus IV. Pontifex gentilis eius : cui Pontifici annum agens ſextum ac decimum Antonius, non à ſecretioribus modò miniſterijs,ſed etiam à potione fuerat.Certè inter arcana chirographa morientis eiuſdem Pontificis nomen Antonij repertum eſt, inſertum nominibus aliorum, quos euehere ille ad Purpuram ſtatuerat: & hoc præmium merebatur iam tum indoles, optimis quà moribus, quà litteris,ſeu Latinis ſeu Græcis,exculta,Magiſtro Gulielmo Sirleto, qui pariter in Cardinales cooptatus eſt.Sed cùm ab obitu Pauli IV. coorta eſſet ingens tempeſtas aduerſus Carafæos,lares paternos Antonius repetēs, otium,non fugam,arripere viſus eſt;agenſque animo Alcedonia, vel inter eas ipſas procellas, euoluere ſacros codices, itemque aliorum lucubrationes ex Graio idiomate reddere Latinè, ſtatim cœpit. Vt proindè huic eius erudito ſeceſſui debeamus translatos Commentarios Theodoreti in Dauidis Pſalmos, explanationeſque aliorum in Moyſis Pentateuchum.Tum verò accidit,vt cùm igne fortuito ad lacunaria & tectum vſque pars ædium Marchionis Montis-nigri, apud quem Fratris filium degebat,conflagraret,ipſe Antonij Magni Anachoretæ haud ſe immeritò geſtare nomen, ſed flammis dominari iuſto fermè miraculo patefecerit.Quippe ſcalis tectum conſcendens, ad vndantem incendij vaporē venit:ac de genu implorans diuinam opem,iconem ceream ſacri Agni, quam habebat ſuſpenſam à pectore, in flammam demiſit, atque incendium omne momento extinxit. Sed & pium pignus dein omninò intactum inter fumantes adhuc cineres reperit; quod ideò Dyanaſtæ Montiſ-nigri ſeruant adhuc,& venerantur,ob rei admirandę recordationem. Quin imò alterius ignis,qui animos vrit,à ſe imperium haberi, oſtendit iuuenis caſtiſſimus: quando annos agens duos ac vicenos, legenſque in lecto mane pium codicem,lucente lychno, feminam non pulchram minùs quàm procacem,pudicitiæ ſuæ inſidiantem, clamore primùm (ſi famulos potuiſſet ianua per fraudem occluſa peſſulo admittere) mox deſperatis auxilijs,ad normam D.Thomæ Aquinatis, quem ſemper coluerat,batillo prunis ardentibus referto, & in eius vultum ac ſinum coniecto,glorioſè ab ſe,pudicitia incolumi, abire coegit. Dignus enimuerò, cuius natalem diem,feliciùs quouis albo calculo,ipſa Virginalia Magnę Deiparę ſignauerint;& quem,congruè ad teſſeram Familię,quodammodò impreſſerint alia teſſera,pariter rubenti candidaque Pudoris & Caſtita-

ſtitatis. Cum his itaque virtutibus conſcriptus inter Cardinales Diaconos S.R.E.à Pio V.ſanctiſſimo Pontifice,in omnibus Europæ prouincijs audiuit bonarum quarumuis & ſacrarum Litterarum Cuſtos; Litteratorum verò Patronus,ac Mæcenas. Præfuit Bibliothecæ Vaticanæ: illamque auxit,tum libris vndique conquiſitis, tum nouis Commentarijs,nouiſque Operibus. Ea fuerunt Caſſiani ſcripta, expurgata atque illuſtrata;Epiſtolæ Summorum Pontificum, ſanctorumque Patrum Concilia à mendis vindicata; atque adeò Biblia ſacra, exacta ad fidem Codicum vetuſtiſſimorum.His deditus occupationibus, quaſcunque temporis fallendi artes oderat tantoperè,vt diceret ſubindè,Magnos Viros, præſertim Eccleſiaſticos,ijs animum amittere,non remittere.Ceterùm ipſe horum ſtudiorum laborumque fructum percipiebat prorſus diſſimilem; nempe ſanam conſcientiam, & ægram valetudinem: ex qua maturiùs deceſſit,hoc eſt anno ætatis tertio & quinquageſimo. Vti verò maximè obſequens pauperibus fuerat; memorabili exemplo Alumnos Collegij Maronitarum,quorum fuerat Patronus,ſcripſit facultatum ſuarum heredes: vt ijs auxilijs reduces in Patriam ibi Religionem Catholicam certiùs propagarent; poſtquam in Vrbe Roma ſimul eruditionem, ſimul veram pietatem,didiciſſent.

13 Troilus Carafa,tertius filius Malitiæ,Epiſc.Rauelli.

14 Baordus I.Carafa,Thomæ I.ſecundogenitus,Comes Troiæ.

15 Ioannes Aloyſius Carafa,Baordi I.filius,Troiæ Comes.

16 Baordus II.Carafa,Ioannis Aloyſij filius,Moliſij Comes.

17 Albericus I. Carafa, Thomæ I. filius, tertiogenitus, ab intimis conſilijs Ferdinandi I.Regis,Comes Marilliani,atque Ariani Dux: quẽ Ducis titulum primus adeptus eſt è ſtirpe Carafæorum.

18 Ioannes Franciſcus Carafa, primogenitus Alberici I.Marilliani Comes, Arianique Dux.

19 Albericus II.Carafa,primogenitus Ioannis Franciſci Marilliani,atque Ariani Dux.

20 Franciſcus Car.Alber.II.filius,Comes Marill.atq;Ariani Dux.

21 Bernardinus Carafa,alter filius Alberici I.Theati Epiſcopus, & Patriarcha Alexandrinus.

22 Alphonſus Carafa, filius item Alberici I. Epiſcopus Nuceriæ, atque Antiochenus Patriarcha.

23 Sigiſmundus I.Car.etiã ipſe filius Alber.I.Comes Mõtis Calui.

24 Ioannes Franc.Car.filius Sigiſmundi I.Comes Montis Calui.

25 Sigiſmundus II.Car.filius Ioann.Franc.Comes Montis Calui.

26 Ioannes Baptiſta I. Carafa,alter filius Ioannis Franciſci & Mõtis Calui Comes.

27 Ioann.Franc.II. Car.filius Ioann. Bapt.I. Comes Montis Calui.

28 Ioann.Bapt.II.Car.filius Ioann.Franc.II. Comes Montis Calui.

29 Hieronymus Carafa, alter filius Ioannis Baptistæ I. ac Sepini Dominus,& Baro.

30 Franc.II.Car.Hyeron.I.filius,Sepini Princ.ac Binetti Marchio.

31 Fabius I.Car.filius Ioann.Franc.II.Comitis Montis Calui.

32 Franc.Car.Fabij I.filius,Dux Campi læti.

33 Fabius II.Car.filius Francisci,Dux Campi læti.

34 Carolus Car.tertius filius Ioann.Franc.Episc.Boiani.

35 Ioannes Baptista Carafa,vltimus filius Alberici I.Ordinis Melitensis Eques,& supremus Thalassiarcha,functusque etiam Legatione Ordinis sui ad Cæsarem.

36 Vinc.Car.alter filius Ioann.Franc.I.Ducis Atiani.

37 Hieronymus II.Car.filius Vincentij.

38 Diomedes I. Car. Hieronymi II.filius, Dux Gersæ Maioris, & Regni Quæstor supremus.

39 Hieronymus III.Carafa,Diomedis I.filius,Gersæ Maioris Dux, & Regni supremus Quæstor.

40 Diomedes II. Carafa, filius Ioannis Francisci I. Ducis Ariani, Episcopus Ariani, S.R.E. Cardinalis,ea fama integritatis ac virtutum maximarum,vt Populus Romanus,dùm proturbaret in tumultu omnia monumenta Carafæorum,eaque vbique comminueret,ipsius solius insignia,statuamque seruauerit: vsque adeò sæpenumerò fit, vt non Virtus modò, sed simulacra Virtutis etiam amorem promereantur. Summam animi moderationem professus est Symbolo stateræ,cum ea Epigraphe, *Moderata durant*.Sepultus verò in Ecclesia sanctorum Siluestri & Martini,cuius titulum habuerat,& quam ære suo ornauerat,hoc ibi Epitaphio decoratur:

Cùm pietas,cùm vera fides,cùm conscia recti
Mens, cùm Religio, cura, timorque Dei,
Cælestem possint animis promittere vitam;
Hanc Superos inter nunc Diomedes habet.

Meruit prætereà in eodem templo à Patribus Carmelitis, inscriptum hoc nobile,seu grati animi eorum,seu liberalitatis proprię,monumentũ. *Diomedi Carafio Presb. Cardin. Arianensi, tt.huius Ecclesiæ, Viro moribus, virtute,doctrina ac sanctimonia exculto, sacrarum Aedium restauratori religiosissimo,qui hoc Templum deformatum,in meliorem faciem,quàm dudum fuerat, reduxit; Fratres Carmelitæ ex Elisei schola oriundi, ob instauratam sui Cœnobij partem infimo horto contiguam,nec non ob sarta detrimenta,quæ illis ex testamento donauit,ad nominis perpetuitatem, ad integritatis & honoris virtutisque fidem, eius illustrium Carafiæ & Vrsinæ Familiæ insignia, & hunc insculptum lapidẽ, plurimis effusis lacrymis,constituerunt: atque vt indè posteri Carmelitæ,dum agnouerint*

uerint quàm de instituto Carmelitico optimus ille Pater fuerit benemeritus, non obliuiscantur quæ debent;debent autem singula (ita loquuntur) septimana Missã funebrem,& quotannis prid. Id. Augusti, supremi illius diei exequias repetere ac iterare. M.D.LXI. die XIV. Octobris.

III.

1 Antonius I.Carafa, filius tertiogenitus Antonij Magni, Ferdinãdo I.Regi testatus fidem suam, domi forisque, partim ex Virtutis huius merito, partim ex pretij repræsentatione sibi posterisque adeptus est Arcem Montis Draconis, cùm ea priuatus fuisset Princeps Rossani, reus perduellionis.

2 Aloysius I.Carafa, filius Antonij I.Comes Aliani, Montis Draconis Dominus ac Baro.

3 Antonius II.Carafa, primogenitus Aloysij primi, carus Regi Federico,& ab eo primùm Comes Montis Draconis appellatus. Cùm verò ditiones alias acquirens, esset insuper Aliani Comes ex materna hereditate, obtinuit à Cæsare titulum Ducis Montis Draconis. Sed & biẽnio pòst, ne deberet Duci Ariani cedere in certamine honoris, nuncupatus est Princeps Stiliani, quod oppidum continebatur in Aliani Comitatu.

4 Aloysius II.Carafa, Antonij II. primogenitus, Princeps Stiliani, Montis Draconis Dux; Aliani, Theani,& Carinolæ Comes; Vir omni apparatu magnæ fortunæ proximus Regibus,& Carolo V.Cæsari apprimè gratus. Cuius augustæ inaugurationi interfuit Bononiæ summo cum familiæ splendore. In prælijs deinde pro eodem Carolo V. Cæsare,& pro Philippo II.Catholico Rege, strennè aliquoties dimicauit.

5 Antonius III.Carafa, Aloysij II.filius, Stiliani Princeps, Dux Mõtis Draconis, Comes Aliani, Comes Theani, Comes Fundi, Comes Carinolæ,&c.

6 Aloysius III. Carafa, filius Antonij III. Princeps Stiliani, Dux Montis Draconis, Dux Sabionetæ, Dux Traiecti, Comes Aliani, Comes Fundi, Comes Carinolæ,&c. Eques Velleris Aurei, vnus ex Magnatibus Hispaniæ,& S.R.I.Princeps.

7 Antonius IV. Carafa, filius Aloysij III. Princeps Stiliani, Dux Montis Draconis, Dux Sabionetæ, Dux Traiecti, Comes Aliani, Fundi, Carinolæ,&c. ex Magnatibus Hispaniæ,& S.R.I.Princeps.

8 Iosephus Carafa, Antonij IV. filius, Stiliani Princeps, Montis Draconis, Sabionetæ, Traiecti Dux; Aliani, Fundi, Carinolæ Comes,&c. vnusque ex S.R.I. Principibus,& ex Magnatibus Hispaniæ; qui excedens è viuis, cùm nondùm excessisset è pueris, Annæ sorori dotem maximè opulentam, hoc est, enumeratas eas amplas ditiones, ad primas Italiæ nuptias reliquit.

9 Ioan-

9 Ioannes Vincentius Carafa,alter filius Aloysij I.

10 Octauianus Car. filius Ioan. Vincentij,ac Baro Gersæ Minoris.

11 Eligius Car.filius Octauiani,ac Baro Gersæ Minoris.

12 Ioannes Bapt.Car.Eligij filius,ac Minoris Gersæ Dux.

13 Decius Carafa,Octauiani alter filius,primùm Damascenus,postcà Neapolitanus Archiepiscopus,Sedis Apostolicæ Legatus ad Hispanum Regem,S.R.E.Cardinalis,& Vir morum Grauitate, Pietate, Religione,Constantiaque in defendenda immunitate ac iurisdictione Ecclesiastica paucis secundus.

14 Federicus I.Carafa,vnus ex filijs Aloysij I.Marchio sancti Lucidi,oppidorumque aliorum Dominus ac Baro.

15 Ferdinandus I.Car.filius Federici I.Marchio sancti Lucidi.

16 Federicus II.Car. Ferdinandi I.filius,sancti Lucidi Marchio.

17 Ferdinandus II.Car.filius Federici II.Marchio sancti Lucidi.

18 Marius Carafa,Federici I.alter filius, Archiepiscopus Neapolitanus,Vir honesti perstudiosus,& grauitatis retinentissimus.

19 Fabius I.Carafa,Antonij II.filius,Dux Matalunij ex dote vxoris Hieronymæ Carafæ,quæ erat illius ditionis heres.

20 Lælius Car.primog.Fabij I.Arentij Marchio.

21 Martius I.Carafa,Fabij I.alter filius,ex Hieronymæ Carafæ matris hereditate Dux Matalunij, ex Lelij fratris verò altera hereditate Marchio Arentij,& Cerreti Comes.

22 Diomedes I.Carafa,Martij I.filius, Dux Matalunij,Arentij Marchio,Cerreti Comes.

23 Martius II. Carafa, Diomedis I. filius, Dux Matalunij, Arentij Marchio, Cerreti Comes.

24 Diomedes II. Carafa, Martij II.filius, Dux Matalunij, Marchio Arentij,Comes Cerreti.

25 Fabius II.Carafa,Diomedis I.alter filius, Colobraræ Princeps, ex vxore Hieronyma Carafa.

26 Hieronymus I. Carafa, Antonij II. perindè filius, Castri sancti Laurentij & Castri Noui Dominus ac Baro.

27 Ioannes Antonius Carafa,Hieronymi I.filius,Dux Laurini.

28 Hieronymus II. Car.filius Ioannis Antonij,ac Laurini Dux.

29 Iulius Carafa,Antonij II.pariter filius.

30 Franc.Car.Iulij filius, Marchio Pulignani.

31 Antonius III.Car.filius Franc.& Pulignani Marchio.

32 Scipio Car.filius postremus Antonij II.Morconi Comes.

33 Antonius IV.Carafa,Scipionis filius,Quaratæ Marchio.

IV.V.

IV. V.

1 Gurellus I. Carafa, quartus Antonij Magni filius, plurium in Calabria oppidorum Baro.

2 Ioannes Baptista Carafa, quintus Antonij Magni filius, inter Equites Ierosolymitanos Vir illustris.

3 Galeottus Carafa, primogenitus Gurelli I. ea ornatus generis & morum elegantia, vt sponsam obtinuerit, connubio felici, Victoriam Cãtelmam, duarum Reginarum consanguinitate, & in arcto quidem gradu, inclytam Heroinam. Consobrina enim erat Isabellæ, nuptæ Federico Regi, ac simul neptis alterius Isabellæ, quæ nupserat Regi Ferdinando. Ideò Rex Federicus, qui Primores Regni cõpellabat solùm titulo *Magnifici*; de Galeotto Carafa in diplomate Regio, quod exstat hodieque ita loquitur: *Federicus Dei Gratia, Rex Siciliæ, Ierusalem, &c. Cùm Illustris Eques Galeottus Carafa de Neapoli, Serenissimæ Reginæ Consortis nostræ carissimæ Cognatus Consobrinus, & noster amantissimus Camerarius, & Consiliarius fidelis dilectissimus, ab ineunte ætate Serenissimo Domino nostro ita integrè, constanter, fideliter seruiuerit, vt nec fides maior, studium, integritas, constantia, nec sedulitas in agendo, nec vlla alia virtus in eo seruitio desiderari aut optari potuerit: idẽ superioribus annis, superato Regno nostro Siciliæ à Gallorum Rege, vt fidem suam ostentaret, quam semper inconcussam Serenissimæ Domui nostræ præstiterat, perditis pro ea seruanda statibus suis, ac omnibus facultatibus, &c.* Prosequitur deinde Rex alia Galeotti merita; & proptereà quòd ditiones patrimonij proprij vendiderat sponte, vt ei suppeditaret neruum belli, dum Carolus Octauus ex Gallia copias militares per viscera Italiæ in Campaniam traduceret, cõtulit ipsi ac posteris magnum & pulcherrimum Terræ-nouæ Comitatum. Supersunt quoque aliquot Epistolæ, exaratæ chirographo Isabellæ Reginæ ad Victoriam Cantelmam, coniugem Galeotti, in quibus *illustrem, excellentissimam, & cumprimis caram atq; dilectam sororem* eam vocat. Haud diu tamen Galeottus Terræ-nouæ Comes fuit. Nam Federicus mox pulsus est Regno; & ideò ea ditio, vti præmium rei benè gestæ, concessa est Consaluo Magno Duci. Proinde obijt fidei constantia erga Regem affinem, quàm gloria patrimonij clarior; nisi quòd ingens gloria fuerit, ita patrimonium perdidisse.

4 Berlingerius Carafa, Gurelli I. alter filius, adeò sibi demeruerat animum Regis Federici, vt ab eo creatus sit Præfectus supremus Aulæ; etsi erat superstes Comes Potentiæ, qui Aulam trium Regum antecessorum rexerat: fuit aliquot oppidorum Dominus ac Baro, sed liberis masculis omnino caruit.

5 Gurellus II. Carafa, Galeotti primogenitus, ex matris Victoriæ Cantelmæ præstantia, vel in re angusta parentis, educatus tamquam in opulenta & propemodùm Regia Domo, etsi Comes Terræ-nouæ non fuit,

fuit, quam ditionem à Consaluo Magno Duce Catholicus Rex noluit repetere; Suriani Comes saltem appellatus ab eodem Rege, ob famam in primis atque Virtutem Victoriæ Cantelmæ fuit: quam vtique neptē Isabella Regina, Ferdinandi I. Regis vidua, Regi Catholico fratri suo admodùm impensè commendarat.

6 Tiberius I. Carafa, Galeotti alter filius, obeunte sine liberis Gurello II. Suriani Comes, ac insuper Dux Catanzaræ; posteaque, rescisso huius vrbis emptæ à Carolo V. Cæsare contractu, Dux Nuceriæ: quem Titulum ab Imperatore, propter fida in eum obsequia, promeruit.

7 Ferdinandus I. Car. Tiberij filius, Suriani Comes Dux Nuceriæ.

8 Alphonsus Car. filius Ferdinādi I. Comes Suriani, Dux Nuceriæ.

9 Ferdinandus II. Carafa, Alphonsi filius, Comes Suriani, Dux Nuceriæ; qui cum splendore familiæ propemodum Regiæ Neapoli vixit, ita vt Viri plurimi ex prima Nobilitate limen ædium eius frequentarent, egressibus adhærescerent, ac stiparent semper latus eius; essent verò inter illius Ephebos honorarios ingenui nobilesque Adolescentes, & ex ijs nonnulli Crucibus militarium Ordinum insigniti. Quæ res prouocare inuidiam potuisset, nisi eam ille fortunis, opibus, potentiaque, & in primis magnitudine animi superasset. Fuit quoque Litteratorum hominum Patronus ac Mæcenas, & aliquos eorum magni nominis perquā liberaliter domi aluit.

10 Franciscus Maria Carafa, Ferdinandi II. filius, Suriani Comes, Dux Nuceriæ, Vir omnibus elegantijs morum excultus, qui in prima iuuentute Prouincias Europæ omnes peregrinabundus lustrauit, ac sicuti Homerus de Vlysse scripsit,

Qui mores hominum multorum vidit & Vrbes:

vt nimirum summam prudentiam vndique sibi compararet, diuesque artibus animi, ita rediret; quò deinde Militiæ dans nomen (in qua iam Regi Catholico meret Supremus Magister Equitum) consilio Vlysses, manu Aiax aut Achilles appareret. Religio etiam defensa vsque ad vulnera & sanguinem ab eo fuit; dum Argentinæ pro ea stricto gladio aduersus sectarios plurimos, armatos hastis oblongis & hæresi pertinaci, stetit non sine quodam miraculo fortitudinis, atque auitam fidem vulnerum cruore consignauit.

11 Franciscus Carafa, Francisci Mariæ filius, Suriani Comes, Dux Nuceriæ, qui pulcherrimè in Parentis vestigia stimulis gloriæ magnis, tum à virtute, tum à natiua indole, incitatur.

12 Pompeius Carafa, alter Alphonsi filius, Noyæ Dux.

13 Ioannes Carafa, filius Pompeij, & Dux Noyæ.

14 Tiberius Carafa, Ferdinandi I. alter filius, Paulo IV. Pontifici affini suo percharus fuit, & ad Purpuram ab eo designabatur, quam in-

doles

doles & grauitas morum,& dexteritas spectata in negotijs pluribus,merebantur;nisi maluisset eius Aulæ nuntium remittere, ne videretur particeps consiliorum,quibus ab eo Pontifice indicebatur bellum Philippo Regi.Rex ideò muneraturus nobilem eius fidem,Potentiæ primùm, ac dein Cassani Antistitem eum creauit.

15 Petrus Aloysius Carafa,Galeotti tertius filius, Magnus Præses Equitum sancti Lazari,quæ nunc dignitas est penes Allobrogum Duces.

16 Diomedes Carafa,quartus Galeotti filius,Eques Ordinis sancti Iacobi, & ex ingenij elegantissimi commendatione charus in paucis Carolo V.Cæsari;cui & Philippo Regi aliquoties,conscripto suis stipendijs milite,dimicauit: sed & in ludis atque spectaculis, omni apparatu pompæ,ac vibrandæ hastæ seu feriundi Saraceni arte primos semper plausus & prima præmia referebat. Ipse Carolus Cæsar cum eo interdum ludis publicis lancea vel acinace decertauit:accidit verò aliquando lepidè,vt debilitata manu,dum se armis ambo repercuterent,Cæsar ex eo laxaméti genere ad feria Imperij negotia redierit,& vt non ita multò pòst Diomedes rescriptum gratiæ ab eo petierit.Qui tamen excusauit ioco manũ in certamine ab ipso aduersario læsam,quasi stringere stylum nequiret, causa obsignandi quod petebatur. Nimirum has Nobilium artes coluerat in omni ætate,spectaculaque & munera ludorum exhibuerat impensis magnis Neapoli; dum ibi duæ Reginæ, altera Regis Ferdinandi Senioris coniux,altera huius filia,& coniux Ferdinandi Iunioris, cum ipsa Mediolanensi Duce morabantur. His enim Regijs Matronis certatim Proceres Regni, modò dramatum oblectamenta, modò simulacra præliorum, modò concentus musicos offerebant. Cùm esset præterea Diomedes prudentia & consilio maximus, bello Neapolitano peracto missus est Orator ad Regem, & tunc Patriæ fidem suam, dotibus alijs præstantis animi consentaneam,satis affatim patefecit.Quinque habuit liberos:primum quidem Cæsarem Carafam, qui vnicam filiam ex coniuge suscepit,nuptam deinde Comiti sanctæ Seuerinæ,Gentili suo. Neapoli Venetias concessit,& Chiliarcha,diu Reipublicæ stipendia fecit, postmodum secessit Muranum, & ibi vixit in re tranquilla: eaque fuit existimatio de ipsius singulari & antiqua prudentia, vt Senatores plurimi, etsi externis viris raro arcana communicant,lintribus ipsum adirent,cõsulerentque,veluti Oraculum Politicæ gubernationis. Eadem existimatio fuit de illo apud Hispaniarum Regem,& apud Regem Poloniæ,qui datis amicis litteris suum Affinem in eis ipsum appellabat. Horum ideò Regum,ac pariter Magni Ducis Hetruriæ, Ducisque Mantuani Oratores iubebantur cum ipso,de rebus quibusque arduis,cõsultare,priusquã de eisdem in Senatu Veneto agerent. Quin imò ipse Aquileensis Patriarcha, Vir ea ætatæ primæ sapientiæ, Venerabilesque alij Antistites

Ecclesiæ, cum eo idemtidem conferebant. Nam religioso simul animo erat, atque idcircò introduxit Venetias S. Francisci de Paula Familiam; quam item magna ex parte facultatum suarum heredem scripsit. Diomedis alter filius fuit Franciscus Carafa, qui cælebs vixit, & fuit Quæstor supremus Regni. Tertius Diomedis filius fuit Ferdinandus Carafa, etiā ipse cælebs, & castitatis amantissimus, sicut & disciplinarum pulcherrimarum; quas vnicè coluit. Idem in negotijs publicis fidem domi, foris verò strenuam operam Patriæ ac Religioni nauauit. Interfuit Classi Catholicæ ad Naupactum, & apprehenso vtraque manu ingenti gladio, in vnam hostium Triremem, grandi bellicæ virtutis exemplo, insilijt; eaque potitus, cùm prædam omnem aliam sectarentur auidè commilitones, qui ipso Duce atque auspice vicerant, pro se nihil seposuit aut reportauit, præter Codices nonnullos, Turcico idiomate exaratos; dignus enimuerò Mineruæ Alumnus, pacisque & belli artibus ex æquo inclytus; atque hi Codices seruantur adhuc in familia, vti clarum ac certum huius geminæ virtutis eius monumentum. Quartus filius Diomedis fuit Fabius Carafa; qui in ætatis flore ac robore obijt, cùm dedicasset Clero atque Ecclesiæ mores suos, & sancti Angeli sæcularis Abbas esset.

17 Octauius I. Carafa, quintus inter Diomedis filios, sed felicitate & successione nulli eorum postremus. Adoptatus enim ab amita filius atque heres, & compos patrimonij admodùm copiosi, aliquot oppida coemit. Philippus II. autem Rex Catholicus, ne ijsdem oppidis absque tituli honore potiretur, ob Diomedis Parentis merita, eum Antij Marchionem salutauit. Vxorem habuit stirpis Carafææ, ex Comitibus Polycastri; tantæque fuit auctoritatis Neapoli, vt Nobilibus iuxtà & Plebi apprimè charus esset. Notabile illud visum est, cùm oborto ingenti tumultu populus ædes Nobilium diriperet, popularetque, patuisse nihilominùs vestibulum ædium eius, nec ciues prædabundos, atque ad iniuriā pronos, quidquam intulisse damni, tametsi valuas ædium aliarum cæco furore perfringerent: tam fida custodia fuit, quam ei amor & beneuolētia publica posuerunt.

18 Franciscus Carafa, Octauij I. primogenitus, Antij Marchio, & Dux Cerciæ, Vir tum Neapoli tum Romæ splendore familiæ, & sui generis gloria sumptuosus; simulq; comis & ad promerendū amorē factus.

19 Octauius II. Carafa, Francisci filius, Antij Marchio, & ex æquo heres opum ac laudum paternarum.

20 Carolus Carafa, Octauij II. filius, Antij Marchio, perindè suorum Auorum gloriam æmulaturus.

21 Diomedes Carafa, Octauij I. alter filius, Episcopus Tricaricensis, Vir ingenij cultissimi, ac singulariter pius; qui dum prima ei decora & munia simul Virtus deposceret, simul Pontifex destinaret, obijt Ro-

mæ,

mæ, correptus morbo, cùm venisset ad Apostolorum limina, mortemque adijt otium animæ, ac limen æternitatis. Vt paratas verò & sitas apud ianuam cæli exuuias corporis haberet, in sacra æde Virginis Deiparæ, cui à Montibus est cognomentum, & quam obsequentissimè coluerat, voluit sepeliri. Huic verò fratri, & in Episcopatu antecessori, Petrus Aloysius Carafa, Episcopus Tricaricensis, dum erat in Apostolica Legatione, nusquam absens à pietate erga suos, tumulum posuit.

22 Tiberius Carafa, item filius Octauij I. ex gemino & felici ab omni parte connubio, si sola fecunditas adfuisset, primùm Bisiniani, mox etiam Scyllæ Princeps, Dux sancti Marci, Comes Clarimontis, Altimontis, Tricarici, Sinopolis, & Nicoteræ, Velleris aurei Eques, & vnus ex Magnatibus Hispaniæ. Moribus est nobilissimis; est pietate & comitate singulari. Præstitit verò Hispano Regi, in difficillimis temporibus, obsequia Neapoli maxima; eaque licuit alijs, etiam typis publicis, absque inuidiæ metu (qua ipse maior & excelsior est) commemorare. Dicerē, qua sit Neapoli gratia & auctoritate apud omnium ordinum homines: nec silerem etiam, quam de se Madriti Regia vrbe, Romæ verò in ea Nationum & Orbis Christiani Curia, excitauerit admirationem, tum splendore atque apparatu familiæ, tum præcipuè suimet ac suarum virtutum pompa. Sed cùm hæc prolixiorem narrationem iure suo flagitent, mihi volupe interim erit compendio saltem vti, & instar laudum multarū, familiæ vniuersę decus, ac Regni totius delicias, iteratò cū nominare.

23 Petrus Aloysius Carafa, Octauij primi perindè filius, Philosophiæ ac sacræ Theologiæ, Humani Diuinique Iuris Laurea inornatus, sancti Andreæ Abbas. Hic tribus Summis Pontificibus fidem ac præstantiam animi sui patefecit obsequijs non tacendis: etenim Paulo V. sexennium, in ditione Ferrariensi Prolegatus, Gregorio XV. & Vrbano VIII. fermè biennium, in præfectura Firmani Principatus, & iam soli Vrbano VIII. decennium, in Legatione ad tractum Rheni, & ad Prouincias inferioris Germaniæ seruiuit, Episcopus Ecclesiæ Tricaricensis ab eodem creatus. Colonię primùm, Vrbe celebri, ab originis gloria, & à fama insuper sanctitatis, dein Leodij, ciuitate insigni à Cleri splendore, & à Religionis Romanæ constanti professione, ita vixit, vt perennitas famæ simul atque amoris consecutura sit abitum eius. Neque mirum id videatur, quia Vir est integerrimus, commodissimis moribus, & maximè pius; meritorum verò quàm honorū studiosissimus, & qui, dum conscientiæ soli placet, vel ideò semper omnibus placuit. *Huic S.R.E. Cardinali, nos, in Vrbe, Immaculatæ Conceptionis Scapularium imposuimus.*

24 Carolus Carafa, pariter Octauij I. filius, in Religiosissimam sancti Dominici familiam transscriptus, ac Thomas appellatus, ad huius nominis Angelici præstantiam, ingenti memoria, ingenio acerrimo, & sacræ Eloquentiæ miraculo accessit admodùm: & tamen in ætatis flore

 obijt,

obijt, breue suorum decus pariter ac diuturnum eorum desiderium.
Pauli IV. ramus hic sequitur, quem in sequenti Disquisitione afferemus.

VII. VIII. IX.

1 Carolus Carafa, primogenitus Andreæ Magni, agmen alterum ducens Carafæorum à Spina, fuit Dominus Foroliuij, & Baro prætereà plurium aliorum oppidorum, quibus donatus est tum à Carolo III. Rege, tum ab eius filio Rege Vladislao: nam vtrique Regi ab intimis obsequijs fuerat.

2 Adrianus I. Carafa, Caroli filius, & Foroliuij Baro.

3 Bartholomæus I. Car. filius Adriani primi, & Foroliuij Baro.

4 Adrianus II. Car. filius Bartholomæi primi, & Foroliuij Baro.

5 Ioannes Ant. I. Car. filius Adriani secundi, & Foroliuij Baro.

6 Ioan. Ant. II. Car. alterius cognominis filius, ac Dux Foroliuij.

7 Adrianus III. Car. Ioan. Ant. II. filius, Dux Foroliuij.

8 Bartholomæus Carafa, alter filius Andreæ Magni, Eques Ierosolymitanus, & eius Militiæ Magnus Prior in Vrbe Roma; atque adeò eiusdem Vrbis Romæ Senator; quæ tunc dignitas plerumque Regibus concedebatur.

9 Iacobus I. Carafa, filius quoque Andreæ Magni, Rupellæ, aliorumque oppidorum Dominus, & Baro.

10 Onuphrius Car. Iacobi I. filius, Rupellæ Dom. ac Baro.

11 Iacobus II. Carafa, filius Onuphrij, Baro Rupellæ, ac Generalis Dux Regis Ferdinandi.

12 Vincentius Carafa, Iacobi II. filius, Comes Grotteriæ, Rupellæ Dominus ac Baro.

13 Ioannes Bapt. Car. Vincentij filius, Marchio Castelli Veteris, Comes Grotteriæ, Baro Rupellæ.

14 Hieronymus I. Car. Ioãnis Baptistæ filius, Marchio Castelli Veteris, Grotteriæ Comes, Rupellæ Baro.

15 Fabritius I. Carafa, Hieronymi I. filius, Princeps Rupellæ, Rapolæ Dux, Marchio Castelli Veteris, Eques Velleris aurei, & S. R. I. Princeps.

16 Hieronymus II. Carafa, Fabritij I. filius, Rupellæ Princeps, & Castelli Veteris Marchio.

17 Fabritius II. Carafa, Hieronymi II. filius, Rupellæ Princeps, Marchio Castelli Veteris.

18 Carolus Carafa, Fabritij I. alter filius, Vir nobilissimis moribus, Episcopus Auersæ, & duorum Summorum Pontificum, Gregorij XV. ac Vrbani VIII. ad Ferdinandum II. Cæsarem, cum potestate Legati à Latere, Nuntius.

19 Vincent. Car. Fabritij I. perindè filius, Dux Borcellani.

20 Ioan-

20 Ioannes Carafa,Iacobi II.Rupellæ Baronis filius: is prudentia singulari præditus,& gnarus rei bellicæ,vti erat propterea in æstimatione præcipua apud Regem Ferdinandum II.ita electus ab eodem Rege fuit, vt dum vrgebat belli extrema necessitas, duceret Classem Venetorum.Hæc verò sociorum auxilia ita prouidè administrauit, vt fateri Rex debuerit, se ipsius opera in primis recuperasse Regnum, quo exutus à Carolo VIII.Rege Galliarum fuerat.Itaque ob rem benè gestam meruit à Rege,cum appellatione Comitis,vrbem Polycastrum.Eumdem Ioannem Federicus alter Rex Oratorem in Pannoniam, ad illius Regni Proceres,misit.Denique Carolus V.Cæsar,cui erat ab intimis Consilijs,prouentus maiores pendi eidem quotannis,de ipso Regni ærario,mandauit.

21 Petrus Antonius I.Carafa,Ioannis filius,Comes Polycastri, Vir fuit magni etiam ipse consilij; vnusque è secretiori Regis ac Regni Senatu, prudentiæ suæ aliquoties oracula in eo dispensauit.

22 Ioannes Bapt.Car.Petri Antonij I.filius,Comes Polycastri.

23 Petrus Antonius II.Carafa,Ioannis Baptistæ primogenitus,Comes Polycastri.

24 Federicus Carafa,Ioannis Baptistæ secundogenitus, &,ex Petri Antonij fratris obitu sine liberis,Comes Polycastri.

25 Lælius Carafa,filius Federici primogenitus Comes,Polycastri.

26 Fabritius Carafa, filius secundogenitus Federici,cùm ex Lælij obitu sola superesset Iulia Carafa,eius filia atque heres, accepta venia connubij à Sede Apostolica,eam fratris filiam duxit, ac fuit pariter Comes Polycastri.

27 Galeottus I.Car.filius item Andreæ Magni.

28 Andreas II.Carafa, Galeotti I.filius, & Vir pari virtutis,ac generis claritate.

29 Galeottus II.Carafa,filius Andreæ II.cuius fidem fortitudinemque erga proprios Reges domi forisque,post eius vtriusque virtutis specimen varium in omni ætate; demum hic tumulus, inuidiam non metuens,posteris refert:*Galeotto Carafæ domi ac militiæ clarissimo,qui pro Regibus Aragoneis multa fortiter gessit,vltimoque Ferdinandi Regis I. bello,correptus morbo in Ferentanis iam septuagenarius diem obijt,& Rosata Petramalæ mulieri præstantissimæ Andreas Carafa,sanctæ Seuerinæ Comes,Parentibus optimis posuit anno M. D. XIII.*

30 Andreas III.Carafa Galeotti II.filius,Ferdinando I.& successoribus Regibus,in bello præsertim,tam fidus,vt Federicus Rex ei,cum Comitis titulo,dederit Ciuitatem sanctæ Seuerinæ.Prudentia quoque singulari excelluit;atque adeò, quamdiu Neapoli abfuit Carolus Lanoius Prorex,Gubernacula totius Regni administrauit:quam Præfecturam eidem confirmauit Carolus V.Cæsar. Is iuxta vrbem Neapolim, in Colle maxi-

maximarum amœnitatum, exstruxit propemodùm expẽsis Regijs suburbanam domum; & sparsit in fundamenta eius trecenta numismata icone sui percussa: quasi ex ære domum eamdem fundaret. Ita verò inscripsit vestibulum eius: *Andreas Carafa, sanctæ Seuerinæ Comes, Lucullum imitatus, par illi animo, licet opibus impar, Villam hanc à fundamentis erexit, atque ita sanxit: senes emeriti ea fruuntor, delicati iuuenes & inglorij ab ea arcentor: qui secùs faxit, exheres esto, proximiorque succedito.* Sapienter enimuerò æstimauit, deliciarum vsum ætati curis & laboribus fractæ parari, vt inter eas demum respiret: at suum iuuentuti florem esse, suumque robur; nec debere iuuenes otij honesti citiùs quàm præclari negotij fructũ carpere inter ignobiles (si præproperæ fuerint) Villarum amœnitates.

31 Nicolaus Car. Galeotti II. alter filius.

32 Galeottus III. Car. Nicolai filius, & Andreæ Patrui, qui sine liberis obijt, heres, sanctæ Seuerinæ Comes.

33 Andreas IV. Car. filius Galeotti III. Comes sanctæ Seuerinæ.

34 Vespasianus Car. Andreæ IV. filius, & sanctæ Seuerinæ Comes.

E clarissima Prosapia, illustrium Heroum, ac fortium Virorum parente, prodijt Paulus IV. Anonymus in eius Vita.

DISQVISITIO TERTIA.

Quis nàm fuerit Pauli Auus, & quæ nàm eius, ac suæ Gentis, erga Reges suos fidelitas, ac præclarissimè Gesta?

Idem P. Siluester Petrasancta è Societate Iesu, ibidem fol. LXV.

5 Diomedes Carafa, filius quidem Antonij Magni natu minimus, sed si opes, si gloriam rectè factorum, si Regum amorem spectes, fratribus alijs omnibus anteferendus. Is Alphonsum Regem, in omnium rerum eius inclinatione, quando nimirum reuocauerat adoptionẽ Regina Ioanna, secutus est semper fide constanti. Post Reginæ obitum, eidem Regi Neapolim oppugnanti, victoriam, ac Regnum dedit: cum valida enim militum strenuissimorum manu, per aquæ-ductum clam peruadens in ipsam Vrbem, propugnatores muri obtruncauit, fixitque ibi Regis Aragonei vexillum; & Ciuitatis territæ, atque à se primùm victæ valuas exercitui patefecit. Itaq; si Antonius parens consilio suo Regnum cõparauit Alphõso Regi, id ipsũ Regnũ Diomedes filius, manu, & virtute sua, ei redonauit. Ob hæc ingentia merita, creatus est Matalunij, ac Cerreti Comes: sed & auxit ipsius decora Ferdinandus Rex, Alphonsi filius.

Ex

Ex huius sanctiore Senatu cùm esset Diomedes, nunquam Neapoli aberat, quin per literas saltem rogaretur sententiam: tantum verò tribuebat consilijs eius idem Rex Ferdinandus, vt postquam ille in extremo senio Aulæ nuncium remiserat, cõuenerit eum Matalunij, de re grauissimi momenti cum ipso consultaturus. Supremam Regiæ militiæ præfecturam mereri maluit, quàm administrare, gnarus fortunam nonnunquam in bellis malè ludere, fortissimosque Duces, euentu, virtuti eorum consentaneo, fraudare. Saltem emeritus ipse instruxit alios, nec tyrones quosque, aut gregarios, sed ipsosmet Duces, & Reges. Certè Alphõsus iunior, dùm Calabriæ Princeps erat, imperatas à Rege parente bellicas expeditiones nunquam auspicatus est, nisi Diomede priùs belli Magistro vteretur. Exstant hodieque Opuscula eius, Duci Calabriæ inscripta, quæ veteranum quemque possint instruere. Obijt dignus hoc elogio, quod legitur in tumulo eius: *Huic Virtus Gloriam, Gloria immortalitatem comparauit.*

2 Ioannes Thomas I. Carafa, Diomedis primogenitus, post variũ specimen virtutis militaris, præsertim aduersus Thraces, in bello Hydruntino, Præfectus fuit vniuersis castris à Ferdinando Rege Iuniore, dum Carolus VIII. Campanum Regnum inuaderet. Et tum superatus quidem in prælio fuit, sed nihil decessit existimationi eius, tam apud Regem Ferdinandum, qui bellorum esse ancipitem aleam satis intelligebat, quàm apud ipsum Carolum VIII. à quo est creatus Eques sancti Michaelis. Mansit verò ei paternus Titulus Comitis Matalunij, & Comitis Cerreti.

3 Diomedes II. Carafa, filius Ioannis Thomæ I. Comes Matalunij, & Comes Cerreti, qui sectatus pacis atque otij honesti pulcherrimas artes, militiæ omnia munia domesticæ tranquillitati postputauit.

4 Ioannes Thomas II. Carafa, Diomedis II. filius, & Auo similior quàm Patri. Is belli peritia & armorum exercitatione clarus, in Regno Neapolitano, in Belgio, & in Insubria fuit. Peculiariter in monomachia tam pedestri quã equestri, prostrato aliquoties aduersario, famã indeptus fuerat bellatoris naui strenuique: quo tempore nondum sacræ pariter atque humanæ leges armauerant se contra damnatum eum atque abominatum morem; quemadmodum deinde factum est in Prouincijs ac Regnis Europæ, summo generis humani bono. Diomedes II. Parens, vt generosam indolem in filio, ad gloriosam Auorum æmulationem excitaret exstimularetq; hunc eumdem Ioannem Thomam proficisci ad Carolum V. Cæsarem in Belgium voluit, deditque illi, præter familiæ comitatum, asseclas honoratissimos, quibus vtique stipatus, sumptusque magnos dispensans, in ludis & publicis spectaculis, non rarò vni impar Cæsari, ceteris verò maior apparuit. Quin & in ludicra certaminis specie cum ipso interdum Cæsare concurrere meruit; gloriosus nimirum futurus, seu vinceret

ceret in eiusmodi pugna,seu (quod videri optabilius poterat) vinceretur. Tandem cùm ex Belgio ad bellum Insubricum venisset,orta singulari rixa,ostendit claro admodùm exemplo,eos,qui monomachiam sectantur,seriùs citiùs,vti victimas Martis cadere. Etenim dum eques concurrit cum aduersario, nec alijs armis quàm terno, vti præscripserant Duces,acinace,ad manum,ad baltheum,& ad ephippium;implicatis & surrectis primo congressu equis, diductisque imi thoracis & femorum ex chalybe iuncturis,locum vulneri aperuit,quod ei vitam cum sanguine hausit.Comes erat Cerreti,superstite adhuc parente Comite Matalunij.

5 Diomedes III.Carafa,Ioannis Thomæ II. filius, in vtramque laudem,armorum ac litterarum,educatus, Philippo II.militauit contra Paulum IV. etsi Auum habuerat Diomedem II. eiusdem Pontificis Patruelem.Quæ ipsius fides, oblita quodammodò generis tam propinqui, Catholico Regi placuit tantoperè,vt eum Matalunij Ducem crearit:sed quia prole caruit, soror eius Hieronyma Carafa, Fabio Carafæ nuptui data, in Principum Stiliani propaginem transtulit titulum Ducis Matalunij,& ditionem eius.

6 Robertus Car.Ioannis Thomæ I.secundogen.

7 Ioann.Bapt.Car.Roberti filius.

8 Ascanius Car.filius Ioann.Bapt.

9 Carolus Carafa,filius Ascanij,Princeps Colubraræ:cui absque liberis decedenti,successit fratris filia,Hieronyma Carafa;& cum dote eiusdem Principatus, nupsit Fabio Carafæ, secundogenito Diomedis Ducis Matalunij,ex prosapia Principum Stiliani.

10 Ioannes Antonius Car.Diomedis I.alter filius,ex vxoris dote, quæ erat Victoria Camponesca,fuit Montorij Comes.

11 Ioannes Alphonsus Carafa,Ioannis Antonij primogenitus,Comes Montorij.

12 Ioannes Petrus Carafa Io.Antonij secundo genitus, fuit vnius magni Ordinis Clericorum Fundator; quod facit ad famam sanctitatis &c. *De eo nobis in cuncto hoc Volumine agendum est.*

13 Ferdinandus Carafa, primogenitus Ioannis Alphonsi, & Montorij Comes.

14 Ioannes Carafa,Ioannis Alphonsi alter filius,Comes Montorij, ac Dux Paliani.

15 Diomedes Car. Ioann.filius,Comes Montorij.

16 Carolus Carafa,Ioannis Alphonsi filius,S.R.E. Cardinalis,Bononiæ Legatus, & functus insuper Legatione ad Henricum II. Galliarũ Regem, atque ad Philippum II. Regem Hispaniarum. Hic & Ioannes Dux primùm à Paulo IV. priuati administratione Principatus,deinde à Pio IV. tamquam Maiestatis rei vita exuti fuerunt in Mole Adriani; &

Caro-

Carolo quidem Cardinali intra conclaue ibidem fauces interpressæ atque elisæ, Ioanni verò Duci fractæ sunt ceruices. Sic in eis vidit Roma luctuosum exitum tragœdiæ; qualem habent sæpenumerò nonnulli, quibus nocumento vel infortunio debere adscribi videtur, quòd aliquando fuerint potentes aut felices. Attamen vtrique Pius V. causa iterum discussa, demum famam & honorem restituit: quod integerrimi & sanctissimi Pontificis decretum persuasit multis, magis tempora quàm crimina dedisse consilium, tum animaduersionis adeò seueræ, tum exempli extremæ calamitatis; quam ambo animo infracto & prorsus Christiano, post magnam potentiam magnamque fortunam, subiuerunt: facti spectaculũ grande ijs, qui extra Aulæ sunt aleam; exemplum verò alijs, qui nihilominùs ludere in ea non reformidant.

17 Antonius Carafa, Ioannis Alphonsi perindè filius, Marchio Mõtis belli.

18 Ioannes Car. Antonij filius, Marchio Mirabellæ.

19 Alphonsus Carafa, Antonij alter filius, Archiepiscopus Neapolitanus, & S. R. E. Cardinalis, adolescens innocentissimis & castissimis moribus; quem Paulus IV. solùm ob eas laudes retinuit penes se, dispulsis ex Vrbe atque Aula fratrum alijs filijs ac nepotibus. Obijt Neapoli, cùm esset ei ætas annorum XXV. flos ipse. Pius V. verò, qui in ipso amauerat dotes animi tam insignes, sepulchrum Neapoli eidem posuit ornatum sectis & versicoloribus lapidibus, cum hac inscriptione: *Alphonso Carafæ, S. R. E. Cardinali, Archiepiscopo Neapolitano, adolescenti non minùs virtute sua quàm maiorum splendore claro, Patrui Pauli IV. Pont. Max. religionem integritatemque referenti, ea sapientia prædito, vt in secundis rebus summam eius temperantiam, in aduersis miram constantiam, omnes laudauerint, Pius V. Pont. Max. posuit. Vixit annis XXV. diebus XV. obijt M. D. LXV. Kalendis Septembris.*

Hactenus ex Petrasãcta de Carafijs, Ioãnis-Petri gẽtilibus, ac propinquis. Cãponescorum verò maternũ Genus, vt multi tradunt, è Romanis Imperatoribus originem traxit. Quod Antonius Caracciolus verò simillimum arbitratur. Siquidem, nulli dubium est, Fridericus II. cùm auxit circumcinxitque mœnibus Amiternum, in quo ij semper primates, ac Domini floruere, quin reliquerit ibi quamplures, tùm Germaniæ, tùm aliarum Nationum præclarissimos viros, à quibus Vrbs illa Cæsarea incoleretur, & celeberrima euaderet. Ita Cyrill. in hist. Aquilæ lib. 1. *Camponescorum tamen familiam vetustiorem in ea Vrbe, ac Prouincia originem, ac sedem agnoscere, constat ex ipso Cyril.* fol. 3. *& Casella* lib. de Aboriginibus, & Ianigenis fol. 45. *Ex quibus Auctoribus satis compertum habemus, Castrum Camponescum, iuxtà Aquilam situm, non huic Familiæ imperitisse, sed tulisse ab ea cognomentum. Cæterùm, aut Germani, aut Longobardi, aut Brutij extiterint, perpetuò in ea Prouincia celebres at primates Neapolitano in Regno fuere. Vide Paulum Merulam* lib. 4. Cosmograph. *Pontanum* de Bello Neapolit.

lib.1.*Iulium Cæsarem de Sol.*lib.de origine Vrbium Italiæ,fol.75.*Platinam* in vita Innocentij VIII.*Iulium Roscium* in Elogijs militaribus fol. 17. *Petrum Vincenti* in hist. de Familia Cantelma fol.39.& 61.*Abrahamum Bzouium* sub Ann.1524.n.XXXVII.*Ludouicum Donium* in loc.cit. *Et Sylum*; *qui* par.1.hist. lib.1.fol. 11. *de Ioanne-Petro demum hæc ait: Quamuis gemino veluti in sole Generis ex æquo ipse apricaretur; & vterque Parens, præter maiorum gloriam, pari etiam morum indole, ac prudentia præditus esset: tamen Bernardino Cyrillo suæ Domus præfecto persæpe posteà dicere solitus erat, de Matris se magis, quàm de Patre, eiusque stemmate gloriari: quòd nempè illa è Vestino Camponescorum sanguine esset orta; quibus in oris nunquam post hominum memoriam, aut natam hæresim, aut eò alicunde inuectam, grassatam constat. Planè illibato ab eo Cælo oriundum se meritò iactabat Carafa, qui prauas Nouatorum opiniones, tàm acri eoque implacabili bello insectabatur, quippè qui pugnacissimus impietatis hostis futurus olim erat, debuit ab ea Regione Maternum Genus ducere, vbi extiterit semper Religionis candor illæsus. Vide Antonium Caracciolum* in Vita lib.1. cap.1.*fusè de his, ex multorum testimonio, disserentem.*

Puero geminum Ioannis-Petri Nomen inditum, quòd intra Octauam S. Ioannis-Baptistæ, atque in Beatissimi Petri peruigilio lucem hanc primùm aspexisset. Cùmque Mater eundem aluo gestans, vt erat moribus sanctissimis, templum in monte, qui Virginis dicitur, equo vecta, religionis causa, præcipiti via conscenderet, monita est à Religioso quodam Viro illic habitante, vt pedetentim pergeret, atque ab vtero suo præcaueret; Fore enim is asserebat, vt ex eo Vir Diuinæ Virtutis, quique Summus in Ecclesia Dei Pastor ac Princeps futurus esset, nasceretur. Ludouicus Donius D'Attichy, Episcopus Æduensis, in flor. histor. S. Colleg. S.R.E.Cardd.to.3.An.C.1536.fol.129.n.11.

DISQVISITIO QVARTA.

Quam in Paulo Genituram Astrologi olim obseruarunt? Quid de eo Eremita futurum Matri prænuntiauit? Quis illi germanus Frater, & quænam Sorores fuere?

P. Alexander de Angelis è Socitate Iesu in Astrologos Coniectores lib.4. cap. 46. fol. 265.

3 IN Themate Pauli IV. tres fecerunt periti Honorum Significatores: Solem peregrinum in Cancro, & domo succedente; Lunam in Aquario, domo cadente; Saturnum Dominum medij Cæli in suo detrimento. *De eo mox, ab Eremita editum, Vaticinium audiamus.*

P. Au-

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu in Vitis ac Gestis Rom. Pontif. lo. cit.

Ioannes Petrus Carafa, Neapolitanus, vel IV. Kal. Iulij Anni 1476. ex Victorello (*item ex Caracciolo in Vita M.S. lib. 1. cap. 3. & Castaldo cap. 1.*) ex alijs verò 1466. Nobilibus Parentibus, propè Beneuentanam Vrbem, natus est. Pater ei Ioannes-Antonius notæ spectatæque Virtutis, Diomedis Carafę Matalunę Comitis filius. Mater Victoria Camponesca: quę Viro suo genere haud impar fuit. Puero geminum Ioannis-Petri Nomen inditum, quòd intra Octauam S. Ioannis-Baptistæ, atque in Beatissimi Petri peruigilio, lucem hanc primùm aspexisset. Cùmque Mater eundem aluo gestans (vt erat moribus sanctissimis) Templum in Monte, qui Virginis dicitur, equo vecta religionis causa, præcipiti via conscenderet, monita est à Religioso quodam Viro ibi habitante, vt pedetentim pergeret, atque ab vtero suo præcaueret: fore asserens, vt ex eo Vir Diuinæ Virtutis, quique summus in Ecclesia Dei Pastor ac Princeps futurus, nasceretur. *Iosephus Sylos* in histor. par. 1. lib. 8. fol. 320. *dixit summæ Virtutis Virum, ex Victoriæ Matris vtero, edendum esse, Cyno Auxima teste* in tract. de laudibus Pauli IV. *qui (vti narrant Oldoinus, & Donius) Eremitam inducit, cùm moribus & ætate iam grauem, tùm aspectu & incessu, Matronam nobilissimam admonentem, vt ventrem maximè ab offensione atque ab iniurijs vindicaret. Fore enim asserebat, vt ex eo Diuinæ Virtutis Vir nasceretur &c. Quamobrē Victoria ipsa, vt Cardinalis Antonius* in sua Apolog. *& nonnulli alij narrant, sanctis Matrona moribus, dicere solebat, suum filium fore summum Pontificem. Insigniora tamen verba Eremita ille pronuntiasse à Bzouio scribitur; quem in altera Pauli vita afferemus, Patrum Prædicatorum testimonijs explicata. Pergit Oldoinus, & similiter Donius:* Fratrem vnicum & maiorem se natu Ioannem-Alphonsum habuit: Sorores quinque, Mariam scilicet, quæ Christo Regi æterno nupta Sapientiæ Cœnobium Neapoli fundauit, rexitque sanctissimè; Beatricem, Dianam, Elisabetham, Ioannam: quę Nobilibus Viris in Matrimonium datæ, in Leonissam, Carboniam, Tolphiam, & Cantelmiā, illustres Domos migrauere. *Quod & tradit Caracciolus* in Collectaneis histor. fol. 3.

Fœtura tantùm facilis fuit, quantùm narrat idem ipse Ioannes-Petrus in literis, quas ad Sororem dedit nona die Mensis Ianuarij An. 1547. *(extant* in 1. to. fol. 192. *hunc in modum: Vos benè scitis, ipse inquit, eò me Matrem meam eiecisse, veluti illud rei nihil ad ipsam pertineret. Tùm solita erat dicere benedicta Anima Matris meæ, non licuisse sibi per tempus, Obstetricem opperiri.* Antonius Caracciolus in Vita Pauli IV. lib. 1. cap. 3.

DISQVISITIO QVINTA.

Quomodò ſine dolore ac nixu vllo Matris editus fuit? Quæ illi Indoles, Virtus, Educatio, ac complurium Linguarum peritia?

Idem P. Auguſtinus Oldoinus è Societate Ieſu ibidem to.3.col.823.

4 TErtiò Kal.Iulij reparati Orbis non ſexageſimo ſexto, ſed ſeptuageſimo ſexto ſupra milleſimum quadringenteſimum, regnante Neapoli Ferdinando primo Aragonenſi, Sixti IV. Pontificis Maximi anno quinto, ſumma luce, natus eſt Ioannes-Petrus, non quidem in Oppido S.Angeli de Scala, vt ait Panuinius: neque in ſcala, Vico S.Angeli, vt ſupra ſcripſit Auctor Vitæ, ſed in Oppido Capriliæ, qui Vicus eſt in Hirpinis prope Furcas Caudinas, Romanorum clade celeberrimas. Ita vetus fama eſt, conſtanſque apud Capriliæ Ciues, qui cunabulis hiſce nobilitati domicilium inibi in Toparchæ domo oſtentant. Ioannis-Petri ortus cõtigit, illuceſcente aurora, inquit Bzouius: quem Mater Victoria magis effudiſſe, quàm peperiſſe viſa eſt, nempè nullum ferè dolorem (*aut Nixum, ut ille addit*) perpeſſa; ita vt priùs infantem ediderit, quàm potuerit Obſtetrix ad leuandum puerum accurriſſe. [*De hoc miro Ioannis-Petri ortu, ſine Matris nixu ac dolore, Ioſephus Sylos minimè loquitur. Neque enim in ſuis hiſtorijs hæc minuta ſtudiosè perſequebatur, grauioribus dumtaxat intentus. At nobis, qui Pauli vitam adornamus, & cuncta eius Geſta inſigniora diſquirimus, illud ipſum prætermittere penè piaculum eſſet: cùm Caracciolus, ac Bzouius, & ex eo Oldoinus minimè prætermiſerint: præſertim cùm ipſe idem Carafa in ſua epiſtola id apertiſſimè fateatur; quam nos in Mariæ ſororis vita* fol.265 *tranſeribere non omiſimus. Pergit deindè Oldoinus:*] Fratrem habuit natu maiorem Ioannem Alphonſum, paternæ virtutis opumque hęredem: Sorores omnino quinque; quæ illuſtribus præcipuè è Neapolitana Nobilitate Viris in matrimonium datę, præter vnam natu maximam, Mariam nomine: quæ mortales nuptias ac thalamos deprecata conſecratam ſe ritè Deo Sponſo voluit: ac in Monaſterio Sapiẽtiæ, quod ipſa Neapoli fundauit, vixit, obijtque ſanctiſſimè, dierum ac meritorum plena. Educatus ea cura puer, qua ſolent Nobiles atque optimi parentes. Illuxere ſtatim in ipſa ingenuæ frontis oriſque ſuprà puerum grauitate, magnæ cuiuſdam mentis crepuſcula: facilitas illi, ac vigor ingenij, & memoriæ vis ingens: vultum egregiè honeſtabat formabatque germanis velut lineamentis modeſtia. Poſtremò ea moribus inerat verbiſque feſtinata maturitas, vt nihil vnquã exciderit nobili puero inelegans aut indecorum. Quæ cùm Pater inſpiceret, vt ingenti quidem naturæ accederet par induſtria, ea confeſtim

præ-

præsidia atque adiumenta parare studuit, quibus in illa quæ pollicebatur incrementa virtutum, eximia se se indoles explicaret. At enimuerò optimis præceptoribus cùm imbuendum puerum tradidisset Pater, præcipuam tamen ille morum Magistram Mariam Sororem habuit: quæ cũ fortitum egregiam animam illum animaduertisset, ceu sibi potissimùm demandata eius institutionis cura esset; eò animum adiecit, vt ad omnem virtutem fratrem fingeret, pulchramque instillaret illi mentem.

Natus vnà cum lacte pietatem ebibisse monstrauit. Puerulus enim Dominicanorum Ecclesiam frequentabat: & Religionis S. Dominici sitientissimus, duodecim annos natus Habitum postulauit; quod ætas tenera à discreta Patrum illorum repulsa obtinere non potuit. Similiter anno quartodecimo, S. Dominici Habitum induere proposuerat. Sed Diuina sic Prouidentia disponente, & ad alium finem illum destinante, vi Parentum, à Claustro, ad quod confugerat, raptus, domum euocatus est: & sub optimis Præceptoribus, artibus Theologiæ, vtroque Iure, literisque Græcis, Latinis, Hebraicis, vsque ad miraculum eruditus, S. Thomæ Doctrinæ fuit studiosissimus. M.F. Dominicus Grauina in Voce Turt. par. 2. cap. 29. 1. edit. Neapol. fol. 302.

DISQVISITIO SEXTA.

Cùm Patrum Prædicatorum Ordinem iniisset, quomodò extractus est? Verène Dominicanum Habitum induit ac gestauit? Verène Casinensium Monachorum Cœnobio nomen dedit? Semper eius vitæ puritas ac pietas qualis fuit? Quæ illi eruditio literarum?

P. Sfortia Palauicinus è Societ. Iesu deinde S.R.E. Card. in Histor. Conc. Trid. par. 2. lib. 14. cap. 9. num. 5. fol. 127.

5 FVit (*Ioannes-Petrus*) Magnæ Religionis Princeps, illi in Claustro ineundæ iam à puero studiosus. Vndequindecim annos natus, Cœnobium Fratrum Prædicatorum ingressus, studio institutum illud capessendi, vi à gentilibus raptus fuit. *Et tametsi iterum id tentauerit, voti compos fieri non permissus. Vnde ergo F. Abrahamus Bzouius hausit, Carafam Dominicanum Habitum induisse? Compendiosa vnde Chronica Generalium Magistrorum, Constitutionibus Patrum Prædicatorum adiuncta, non quidem vetera, sed recentissimè iterum in lucem impressa Anno* 1650. *tradunt Ioannem-Petrum in adolescentia sua Dominicani Ordinis Habitum gessisse aliquot menses? Cur id Veteres ignorarunt? Cur breuibus hisce Chronicis, non id primùm ab Authore, sed postremis hisce temporibus in hac noua editione Constitutionum insertum? Quis id nisi vnus Bzouius adinuenit? Qui nullum tamen Auctorem citat. Ex Bzouio autem*

tem nuper accepit,ac luci tradidit,F.Dominicus Maria Marchesius in suo Diario to.1.fol.290.*qui Iosephum Sylos impugnat hoc per quàm modestè reijcientē. Cur id Alphonsus Ciacconius,aut Cabrera,ex Dominicano Ordine,prætermisit? Cur Dominicus Grauina* in voce Turturis par.2. cap.29. fol. 302. *oppositum innuit? Cur Cardinalis Sfortia è Societate non dixit? Sed nec illud dicere poterat,quod à Veneto Oratore Nauagero non hausit.Nos Bzouium & Marchesium* in Vita Mariæ Carafæ,Fundatricis Sapientiæ Monialium,*confutauimus: idque alibi diligentissimè excutiemus. Sed hic,qui Vitas & Gesta Romanorum Pontificum iterum adauxit,ac luci dedit,est audiendus.*

P. Augustinus Oldoninus è Soc.Iesu in addit.ad Ciacconium in Paulo III.loc.cit.

Adolescentulus cùm pietatem cum ipso penè Nutricis lacte exussisset; Dominicani Ordini nomen dare voluit. *At quòd re vera dederit non adiungit.Immò id constantissimè pernegat.Audiamus.*

Idem P.Augustinus Oldoinus è Soc.Iesu in addit.ad Ciacconium in Paulo IV.

Hisce Sororis adhortamentis pietati animum vsque adeò addixisse visus est puer, vt nihil omnino illi gratius aut iucundius esset, quàm templis immorari,Sacrorū cultu ac fūctionibus oblectari, Religiosos piosq; viros colere; sanctissimis Patrum Dominicanorum, quibuscum assiduè & cum voluptate versabatur, eratque illorum ob paternarum ædium propinquitatem propè contubernalis,moribus illectus eius instituti capessendi consilium inijt.Nunquam tamen, vt scripsit Bzouius alijque, nullo veritatis fundamento innixi,sacrum illum Habitum reuera induit. Neque veritati consonum, quod Constantinus Caietanus Siculus è Casinēsibus Monachis Abbas refert, Ioannem scilicet Petrum Carafam, abdicatis Theatinis infulis Casinensi instituto in Monasterio Neapolitano S.Seuerini nomen dedisse.Contra Caietanum est Arnoldus Vuion, accuratus admodùm,& Casinensis Scriptor: qui dum sui Ordinis Pontifices adnumerat,in Consaluum Illescam,hominem Hispanum, historiæ Pontificalis, huiusque sententiæ auctorem, in hæc verba insurgit: Sed quàm longè aberret à veritate Illescas, omnibus est manifestum: cùm nec vnquam Ioannes-Petrus Carafa Monasterium S. Seuerini vt Monachus fieret,intrauit,nec etiam in matriculis nostræ Congregationis Casinēsis vt talis inscriptus reperiatur.*Similiter vana sunt, & à veritate longè distantia,ac nulli vel testimonio,vel traditioni prorsus innixa,quæ Abbas Constātinus de religiosa S. Ignatij per Benedictinos institutione* fol. 24. *sine vlla hæsitatione ceu verissima tradit. Quòd nimirum Theatini non minimùm debere se fatebuntur (sunt eius verba) pro Paulo Quarto Pontifice Maximo,ac B. Caietano, Fundatoribus suis, alijsque eiusdem Religionis Patribus primis à Benedictinis in Monasterijs,præsertim Sacri Casini Montis,S.Seuerini Neapoli,S.Pauli Romæ, ac S.Georgij Venetiarum,eruditis: vt non solùm Scriptores pro testimonio dicunt, verùm etiam eorundemmet Theatinorum Patrum per manus ducta traditio confirmat.*

firmat. Hactenus Constantinus. De ea inquam eruditione vel traditione, quam dicis, ne quidem verbum vel legi, vel vidi, vel audiui vnquam. Quod autem in scholijs ad Galasij Papæ uitam adiecit, à Sylos habes, & à Castaldo, disertissimè confutata. Neque enim operæ pretium esset hic immorari. Pergit deinde Ioannis-Petri Carafæ ingenuam probitatem & admirabiles facultates exprimere

Card. Sfortia Palauicinus è Soc. Iesu in histor. Concil. Trid. lo. cit. prima edit. pag. 127.

In omni vita nunquam aut animi candorem commaculare, aut in deuotione tepescere, aut humanis respectibus libertatis Apostolicæ zelum postponere visus est. Habuit in literis eminentiam: cùm Græcas propè iuxta calluerit ac Latinas: versatissimus in Diuinis Scripturis: doctus in Theologia: vltra modum peritus in libris illius scientiæ Principis, ex cuius Patria fuit: & à natura accepit admirabilem eloquentiam. *Hæc Cardinalis Palauicinus.*

Maiorum splendore clarus (Oliuerius) vt propria virtute nobilior fieret, à pueritia literarum studio, ac legalis præsertim facultatis operam nauauit, eoque excellens I. Consultus euasit, ac doctoream infulam promeruit: ac summæ literarum eruditioni, vitæ quoque integritatem virtute ac religione plenam adiunxit. Quamobrē dignitatum atque honorum culmen ascendere meruit. Etenim Canonicus priùs fuit Neapolitanæ Ecclesiæ: dein Neap. Archiep. à Pio II. R. Pont. 18. Nouēb. A. 1458. creatus est.----A Ferdinando verò Aragoneo Neapolitanorum Rege (à quo, ob eximias eius, ac singulares animi dotes, atque virtutes, vnicè diligebatur, ac in primis carus habebatur) S. Regij Consilij Præsidens creatur: & quamuis Archiepiscopus esset, multos tamen per annos Præsidis supremum Magistratum summa cum laude exercuit, in suo Palatio Archiep. vbi per id temporis S. Consilij tribunal ab eo regebatur.---Fuit quoque Oliuerius S. Cardinalium Collegio à Paulo II. adscriptus Die Veneris 18. Septemb. An. 1467. Idem Oliu. An. 1471. à Sixto IV. ad eūdem Ferd. Regem à Latere Legatus missus est Regni Siciliæ citra & vltra Farum. Cùmque idem Pontifex aduersus Turcas animum conuertisset, magnam contra eos Classem expediens, Oliuerium Legatum maritimæ Classi contra Turcas, Ducemque illi præfecit A. 1472. Fuit autem expeditio hæc maximi momenti, in qua centum millia aureorum per Pontificem expensa sunt, & sub Oliuerio nonaginta octo triremes militarunt: quarum 24. Pontificis, totidem Ferdinandi Neapolitanorum Regis, 50. Venetorum communibus auspicijs militarunt. At quantis honoribus idem Pontifex, atque Cardinalium Collegium, Oliuerium ex Vrbe cum Classe soluentem complexi & comitati sint, Iacobus Piccolomineus Card. Papiensis in epist. sub dat. Romæ die 29. Maij 1472. ad Cardinalem S. Marci singillatim recenset, hunc in modum: Heri, magnis honoribus nostris, summo dolore meo, emisimus Legatum ” Classis, die quidem solemni Corporis Domini. Mane astante Pontifice, & Patribus, ” in Basilica Petri operatus est sacris. Vexilla inde triremium ex more benedicta, in ”

magna

„ *magna frequentia hominum, de manu Pontificis sumpsit, & pransus est apud eum.*
„ *Ad horam 20. nouo exemplo idem Pontifex, comitante Senatu, & Curia, Legatũ*
„ *duxit ad Classem, quæ paulò infra Basilicam Petri, in medio Tyberi subsederat.*
„ *Ascendit prætoriam, & à puppi ex loco edito benedixit item triremibus, & Lega-*
„ *to, & familiæ, & omni nauticæ turbæ. Quibus siue in prælio, siue casu alio vita mi-*
„ *grantibus, plenam peccatorum remissionem indulsit. Complexus inde Legatum in triremi, eum dimisit: & ad Vaticanum, occidente in Sole, reuersus est. Neapolim verò cùm venisset cum Classe aduersus Turcas proficiscens, magna exceptus est beneuolentia tùm à Rege, tùm à populo, Oliuerij pastoris studiosissimo &c. A. 1473. Mense Iunio idem Oliuerius in Vrbe residens Herculi Estensi Ferrariæ Duci Romam venienti ad suscipiendam Leonoram Aragoneam Ferdinandi Regis filiam nuper sibi nuptam, & per Procuratorem desponsatam, illamque Ferrariam ducendam, obuiam iuit, simul cum Ausia de Spuig, patria Valentino, Cardinali Montis Regalis, multisque Episcopis ac Prælatis, vt tradit Bernardin. Corius* lib. 6. Hist. Mediol. *Anno item 1476. Neapolim à latere Legatus à Pontifice directus est, vt Beatricem Aragoneam, eius Ferdinandi Regis filiam, ac Mathiæ Coruini Vngariæ Regis Vxorem, ad Virum tum profecturam, Vngariæ Regni diademate coronaret. Quod Oliuerius magna pompa effecit die 15. Septemb. 1476. in templo S. Mariæ coronatæ, vt Iulianus Passer Neapol.* in suis Diarijs *testatur. Cùmque an. 1482. maximi momenti dissidia, ac dissensiones, inter Sixtum IV. Rom. Pont. & cũ dem Ferdinandum Regem essent exortæ, ex quibus bellum inter eos exortum est, & Alphonsus Calabriæ Dux, Ferdinandi Regis filius, exercitum in fines Regni, ac prope Oppida ditionis Romanæ Ecclesiæ aduersus eum Pontificem duxerat, ex quibus acerrima bella, & Italiæ totius exagitatio, procul dubio oriri poterant, is Oliuerius, maxima animi dexteritate, ac summis exantlatis laboribus, motus cõposuit, & maximam Aragoneæ Domus, & ipsiusmet Pontificis, adeptus est beneuolentiã: & ex ea pace fœdus tunc, inter totius Italiæ Principes, est secutum. Extat adhuc eius pacis encomium, siue Oratio in Senatu habita ad eundem Oliuerium Cardinalem. an. 1482. Pontificatus Sixti IV. an. 12. ea die, qua pax concessa est. Quæ quidem Oratio in gratiam Pauli IV. Pont. eiusdem Oliuerij Consobrini Nepotis, in lucẽ denuo edita est Bononiæ An. 1557. In ea Oliuerius maximè collaudatur, eò quòd ipsius sensu ac sententia, ac summis laboribus, summaque controuersia, ea pax inita sit. Quod Oliuerij prudentiæ dumtaxat eius Pacis authori, ex qua totius Italiæ Pax orta est, tribuendum testatur.---Dein (vt habet Siluester Guarinus Auersanus* in suis Diarijs M.S.) *Oliuerius A. 1478. Neapolim venit, vt Patriam inuiseret, è qua per viginti annos abfuerat: eaque pompa ac solemnitate exceptus est, vt vix maior potuisset Romano Pontifici exhiberi. Neapolim enim triremibus vectus cùm peruenisset die 27. Aprilis 1498. in Castrum Oui se recepit: eoque Federicus Rex, ac tota ferè Ciuitas tot eum honoribus affecerunt, vt calamo exprimi nullo pacto queant. Et die 28. eiusdem mensis Neapolim ingressus est, maximis triumphis ac trophæis, superboque apparatu, ac summo Ciuiũ gaudio; Rege præsertim ipso Demũ*

vsque

vsque suam, in Palatium nempe Archiepiscopale comitantes. Nullusque repertus est, seuè Magistratuū Ordine, seu è Baronibus, Nobilibus, atque Ciuibus, qui ipsum quoque non comitarentur: tanta erat omnium in Oliuerium beneuolentia, qua eum, ob raras eius virtutes, & sanctitatis odorem, quem omnibus per vniuersum terrarum Orbem redolebat, prosequebantur.---Io. Petro Carafæ eius Consobrino Nepoti prima principia ad summum Pontificatum ascendendi Oliuerius dedit. Is enim cùm Io. Petrum conspiceret virum eruditissimum, & sanctissimæ vitæ eum esse expertus esset, in domum suam illum excepit: eiusque Oliuerij cessione, Theatinæ Ecclesiæ Episcopus creatus est die 30. Iulij 1505. à Iulio II. Papa: atque Oliuerij opera Io. Petrus Summis Pontificibus, & Romanæ Curiæ notissimus euasit, & grauibus muneribus est cohonestatus. Bartholomæus Chioccarellus in Catalogo Antistit. Neap. Eccl. à fol. 286.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Quis fuit Oliuerius Cardinalis Carafa eius Patruus, á quo ebibit à puero PAVLVS Ecclesiasticam disciplinam?

Card. Sfortia Palauicinus è Societ. Iesu in Hist. Conc. Trid. par. 2. lib. 14. cap. 9. num. 7. fol. 129.

2 CArdinalis Oliuerius Magnum Romæ Ornamentum. *Sed eius laudes hic audiamus fusiùs enarrantem.*

P. Siluester Petrasancta è Societate Iesu §. 1. n. 4. *fol.* XXX. & XXXI.

3 Oliuerius Carafa, Francisci alter filius, & vir doctrina, honoribus, opibus, famaque & rebus gestis in sua ætate maximus, annos tricenos non excesserat, cùm iam erat supremus Præses in sanctiori Senatu Alphonsi Regis. In Romana dein aula Archiepiscopatum Neapolitanum, S.R.E. Purpuram, & Episcopatus Albanum, Sabinum, atque Ostiensem, vtpotè Sacri Collegij demum Decanus, indeptus est. Pontificatu etiam non caruisset in Comitijs Sixti IV. Innocentij VIII. & Alexādri VI. nisi Ferdinandus I. Rex, metuens ex ea exaltatione nimiam Carafæorum potentiam, intercessisset electioni eius. Cæteroquì ea ipsius erāt merita erga Regiam Aragonensium Domum, vt ex grati animi significatione, vel dum existeret in Purpura, ab ijsdem appellatus sit Comes Rubrorum. Legatus à Latere in maritimam expeditionem contra Ethnicos & Barbaros Asiæ, confœderatis Sixto IV. Rege Ferdinando, ac Republica Venetorum, ex ea redijt Victor, & catenam immanem, reuulsam ex Portu Smyrnensi, retulit in Vrbem Romam; gloriosior ex hac ferri præda, quàm olim ex auri torque Manlius. Pendet verò catena eadem hodieque in Basilicæ Vaticanæ sacrario, Victoriæ illius monumentum. Functus insuper Legationibus alijs, semper successu magno, auctor fuit

præcipuus tùm Pacis inter Sixtum IV.ac Rempublicam Venetam, tùm reconciliationis Alexandri VI.cum Vrsinis,Romanis Proceribus, quorum idem Patronus audiuit. Munificentia propemodùm Regia, Ædes varias Diuorum tàm Romæ quàm Neapoli,aut exstruxit, aut ornauit. Romæ quidem in templo S.Laurentij laquearia cyaneo lumine illusa,& auro lita,quod adhuc indicant insignia eius,sumptuosè parauit: & Cœnobium Canonicorum Regularium S. Augustini fundauit, ad Diuam Virginem Pacis tutelarem: vt sileam restauratum magna ex parte Templum Arę Cœli,& alterum Templum SS.Siluestri & Martini,atque adeò Musicum Organum in S.Petri ad Vincula, & Sacellum S.Thomæ Aquinatis in B.Virginis supra Mineruam Æde; monumenta item eius Ecclesiasticæ liberalitatis. Ad hæc, dotes inopum puellarum perpetuas, quas ipse Summus Pontifex in eadem sacra Æde D.Mariæ supra Mineruam distribuit quotannis ritu solenni,plurimas fundauit; grande vtique pręsidium pudicitiæ,quam egestas sæpenumerò prostituit. At Neapoli,sub Ara Principe Maioris Templi,Cellam D.Ianuarij Episcopi, Martyris & Patroni,ex coloratis & sectis marmoribus, cum eleganti concameratione,quam fulciunt nobiles columnę cum signis & cum tessellati operis tabulis,construxit sumptuosè adeò, vt inter structuras Italiæ admirandas censeatur. Eius certè operis elegantia famaque inductus est Alexander VI.Pontifex,vt sacra D.Ianuarij Lipsana,ex Montis Virginis Cœnobio, in Cellam eam ornatissimam (*à Neapolitano Archiepiscopo,Alexandro Carafa,Oliuerij fratre,ac Pauli patruo*) permiserit transferri. Vixit Oliuerius in Purpura annis sex & quadraginta,semper integra,imò verò aucta existimatione apud externos etiam Reges ac Principes;ac potissimùm apud Regem Catholicum.Habuit in censu annuo, è solis prouentibus Ecclesiasticis,aureorum septuaginta millia, quæ olim opes propemodùm patrimonia Regum æquabant;felix,quoniam eas obtinuerit;felicior, quoniam easdem sapientissimè dispensauerit.Obijt anno millesimo quingētesimo vndecimo:& vltimo biennio, vixisse fertur maximè ex sorbili auro;nec alio cibo nutriri decuit eum,qui semper habuerat animam aureā. Sepulchrum denique ibi meruit,vbi ædificauerat D.Ianuario triumphū. *De exstructis,ac exornatis ab Oliuerio Templis ac Monasterijs, vide Hieronymū Garimbertum* in 1. parte de vitis ac gestis memorabilibus aliquot Pōtificum & Cardinalium lib.1.cap.11.*Onuphrium Panuinium* in vita Sixti IV. *Gabrielem Pennottum* in histor. Can.Reg.lib.3.cap.33.*Georgium Vasarium Aretinum* in par.2. Vit.Pictor. *Et Bartholomæum Chioccarellum* de Archiepiscopis Neapol.in Oliuerio.*vbi demum hæc ait: Et si pluries Oliuerius proximus fuisset Pontificatui, illumque minimè adeptus esset; attamen tantæ semper fuit authoritatis apud Reges & totius Mundi Principes, vt vix Pontificia corona ei deesset.Sed constans fama tunc erat,quòd si Iulio II.superuixisset, ad Pontificatū*

facil-

facillimè & proculdubio assumeretur. Audita verò eius morte Iulius, quem dolorē concepisset, hoc Diplomate expressit. Dilecto filio N. Leonardo tit. S. Susannæ Presb. »
Cardinali Agennensi in alma Vrbe N. Legato, & secundùm carnem Nepoti, & »
V. fratri Iesue Episcopo Asculano eiusdem almæ Vrbis Gubernatori. Dilecte fili, »
& Venerabilis frater, grauem animi dolorem accepimus audito obitu beatæ memo- »
riæ Oliuerij Episcopi Ostiensis, Cardinalis Neapolitani nuncupati. Erat enim fir- »
missima Sanctæ Apostolicæ Sedis Columna: cuius consilio, vtpotè sapientis & opti- »
mi Viri, libenter in grauibus rebus vtebamur &c. Datum in Arce Mirandulæ Re- »
ginensis Diœcesis sub annulo piscatoris die 24. Ianuarij 1511. Pontificatus nostri »
A. VIII. Ceterùm, occcasio cur Ioannes-Petrus Romam, domum Oliuerij se receperit, iter fuit, ab Alexandro Carafa Neapolitano Archiepiscopo, eius Patruo, & Oliuerij Cardinalis germano fratre susceptum: quem Rex Alphonsus II. Aragonius Oratorem ad Alexandrum VI. Pontificem Romanum legauit; vti nos fusiùs in altera Pauli Vita *narrabimus.*

---

1 *Io. Petrus adhuc puer, pubertatisq; annos vix ingressus, trium principum linguarum Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ latices hausit: ac vitæ integritatem sacrarum literarum cognitioni coniungens, ab Oliuerio Card. Carafa, Patruo suo, cuius in epistolis Cardinalis Papiensis frequens & honorifica fit mentio, amplum habuit Sacerdotium: & in Iulij II. Rom. Pontificis gratiam eò vsq; inductus, vt in arduis Reip. Christianæ rebus ab hoc ferè neminem audiret.* Ludouicus Donius in flor. histor. S. Colleg. S. R. E. Cardinal. to. 3. an. 1536. fol. 130.

DISQVISITIO OCTAVA.

Quæ in Io. Petro puero ac iuuene Virtutes emicuere? Oblatū ne sibi Episcopatum statim arripuit, an alij conferendum curauit? Quo ipse primùm munere functus est? Aut quomodò inauguratus Antistes Theatina in cura se gessit?

P. Iulius Nigronus è Societ. Iesu in Histor. Disput. fol. 19. lin. 18.

2 EST qui funebrem eius orationem habuit Ioannes-Paulus Flauianus--qui (*in Collect. Ant. Caracc. fol. 118.*) Veritatem benè notat. Ioannes-Petrus Carafa, inquit, puer à Patre, Viro Clarissimo tàm diligenter, tàm piè fuit educatus; vt vix credi possit, quanta præter egregiam indolem, ac propè incredibilem ingenij celeritatem in puero eximiæ virtutis significatio apparuerit. Nullum vnquam is verbum insolens effudit: Nihil vnquam nobili puero indignum egit. In omni actione castè & continenter, vti ferè in perpetua vita, se gessit. Etenim

quantoperè is fuerit optimarum artium studiosus, nihil attinet recensere. Sed illud vnum non præterierim; Quòd dum operam daret nunquam satis laudato Cardinali Oliuerio Carafæ, cuius domus semper doctissimis viris referta erat (quod Cato admodùm senex in Senatu, & Cleanthes in seruitute constitutus factitarunt) quàm sæpissimè in angulis libellum aliquem raptim furtimuè inspiciebat adolescens. Vt qui intelligebat, vel exiguum in adolescentia laborem, vberrimos afferre fructus in senecta. Quid item illud? Quòd perbenignè sibi à suis oblatum Episcopatum, tantùm abest vt prænsarit; vt non modò apertè recusarit, verùm etiam (quod in maxima laude ducendum est) suo Præceptori, non sine magna quadam caritate, conferendum curarit. Is præterea dignus habitus est, qui adolescens Catholicum Regem, Summi Pontificis nomine ac iussu, exciperet, in Neapolitanum Regnum aduentantem. Ad Episcopatus autem gradum cùm ascendisset, ita se præbuit, vt nihil vnquam (sicuti verum Episcopum decet) in eo deprehensum sit, quod reprehẽdi posse videretur. *Hæc ille; quæ iterum, vt Io. Petri Carafæ virtus clariùs pateat, inferiùs explicanda.*

---

1 *A Iulio primùm Theatinus Antistes creatus est: tùm in Angliã ad colligendũ, quod vocant, S. Petri denarium, seu vectigal missus: deinde ad Ferdinandum Hispaniarum Regem, apud eum ipsiusque hæredem Carolum diu mansit. Cui etiam ita gratus euasit, vt inter eos, qui à secretioribus consilijs ipsi erant, illum cooptarit, & Regio Sacello Præfecti seu Archicapellani munus eidem detulerit. Quo sub Carolo Hispaniarum Rege, ac posteà Imperatore, vsque ad Hadriani Papæ VI. tempora, functus est. A quo etiam Pontifice denuò Romam accersitus, ad corrigendos hominum mores, & restituendam, quæ collapsa in primis videbatur, Cleri disciplinam, incredibili apud eundem Hadrianum gratia floruit, quocum ei ob morum studiorumque similitudinem intima consuetudo, dum in Hispanijs simul degerent, coaluerat. Fuit autem potissimùm Ferdinando Regi Catholico notus, atque percarus. Ad quem Iulij II. Pontificis Maximi nomine salutandum, Neapolim adijt. Vbi postmodùm narrabat Carafa, se tùm primùm Pontificale munus publicè exercuisse: cùm scilicet, vniuerso Clero præeunte, solemni apparatu Regem excepit: de cuius Regis eximia pietate ac prudentia plurima solebat exempla referre. Qui & Carafæ vicissim adeò fuit studiosus, vt suarum Ditionum Administris, ac Ciuitatum Rectoribus, per quas eidem in Angliam ituro transeundum erat, districtè iusserit, vt illum splendidè acciperent hospitio: quod & egregiè præstiterunt. Vnde fortassis ortum est Margaretæ Austriacæ Belgij supremæ Gubernatricis Carafæ apud se habendi desiderium vehemens: cui ille paruit non inuitus: à qua & multa honoris testimonia reportauit. Quemadmodùm & ab Henrico VIII. Anglorum Rege: apud quem triennium commoratus est: & de quo narrabat Carafa, quàm præclara in eo vir-*

virtutum omnium agnouisset femina; quantùmque idem sibi rebusque suis semper fauisset. Fuit sanè praeclaris animi dotibus praeditus Henricus; literatosque, qualis erat ipse, summo in pretio habuit: cùm & edito aduersus Lutherum libro, Defensoris Fidei titulum, Leonis X. Diplomate, consequi meruit: vt est apud Historiae Ecclesiasticae Scriptores, ac è nostratibus Gallis Florimundum Remundum Senatorē Burdegalensem, in opere de ortu, progressu, & interitu Haereseos nostri temporis lib. 6. cap. 4. & 5. *nosque ipsi in Cardinali Fischero supra vidimus. Sed posuit ille tres maculas in gloria sua, crudelitatis nimirum, rapacitatis, atque lasciuiae: deprauatoque eius per mulierem corde, cecidit de Caelo lucifer, qui mane oriebatur; & filius Sion, idest Ecclesiae, cùm esset inclytus, & amictus auro primo, repentè ex Electionis vase reputatus est in vas testeum, opus manuum figuli.* Ludouicus Donius lo. cit. fol. 130.

DISQVISITIO NONA.

Quas ipse in Angliam & Hispaniam Legationes obiuit? Promeruit summi- ne erga se Pontificis ac Regum amorem? Quomodò ab eisdem, & à Margherita Austriaca in Belgio exceptus est?

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu lo. cit. in Vitis & Gestis Rom. Pontif. to. 3.

2 TRium Principum linguarum, Hebraicae, Graecae, & Latinae, bonarumque omnium disciplinarum, sacrarum literarum in primis latices hausit. Romam adiens, ab Oliuerio Carafa virtute & existimatione celebri Cardinali perhumaniter exceptus est, & Iulio II. commendatus, à quo Theatinam Ecclesiam accepit. Tum in Angliam ad colligendum sancti Petri denarium, seu vectigal: deinde ad Ferdinandum Hispaniarum Regem Neapolim missus, vt illum ex Hispanijs illuc accedētem dignis honoribus, Pontificis nomine, exciperet: apud quem, ipsiusque successorem Carolum, diu mansit. Cui etiam ita gratus euasit, vt inter eos, qui à secretioribus consilijs ipsi erant, illum cooptarit, & Regio Sacello Praefecti munus eidem detulerit: quo sub Carolo Hispaniarum Rege ac posteà Imperatore, vsque ad Hadriani Papae VI. tempora, functus est.

P. Siluester Petrasancta in Elog. ac Stemm. num. 12. fol. LXIX.

3 Ioannes-Petrus Carafa, Ioannis-Antonij secundogenitus---fuit Episcopus Theatinus, Archiepiscopus primùm Brundusinus ac dein Neapolitanus; praeterea Legatus Apostolicus ad Ferdinandum Regem Castellae, & ad Henricum VIII. Regem Britanniae. *Sed Neapolitanam infulam, post conditum Ordinem, ac S. R. E. Cardinalis, accepit.*

P. Ioan-

P. Ioannes Rhò è Societate Iesu in Apolog. interrog. fol. 268. lin. 28.

4 Audiatur & Hieronymi Magij de eodem Carafa testimonium. Ioannes-Petrus Caraphus, inquit, vir Neapolitanus, cuius familia in omni Italia cùm vetustate, tùm illustrium virtutum splendore ac opibus, clarissima semper fuit, Græcis, Latinis, atque Hebraicis literis egregiè institutus, pubertatis annos vix ingressus, ab Oliuerio Carapho, Patruo, qui Cardinalis erat, est Sacerdotio auctus amplissimo. Is autem cùm à natura adiumenta haberet rerum gerendarum, natusque ad hoc potiùs, quã ad Sacerdotium videretur, Patruo vix ægrèque obtemperauit. Ille huic persuadebat, non defuturas ei occasiones & campum, in quo vires ingenij sui atque industriæ posset exercere: atque ita eum breuì induxit in Põtificis Maximi gratiam, vt ille & carissimũ Io. Petrũ haberet, & in rebus arduis Christianæ Reip. neminem præter hunc ferè audiret. Factũq; est, vt deindè eum ad Angliæ Regem Internuncium miserit. Inde verò ad Ferdinandum Catholicum Regem Caraphus migrans, apud eum eiusq; hæredem Carolum, diu mansit. Cui Carolo ita gratus euasit, vt in suorum qui à consilijs erant, cooptarit; eumque Sacerdotio optimo donarit.

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Histor. Disput. fol. 19. lin. 18.

5 Anton. Carafa Card. eius Consanguineus veritatem benè notat. A Margarita Austriaca, inquit, quæ à Maximiliano Cæsare, Belgio summa cum potestate præfecta fuerat, requisitus, vt ad eam venire ne grauaretur, libenter adijt. Id accidit, postquàm triennium transegisset in Britannia apud Henricum Regem, cui fuit carissimus; narrabatque vicissim de eo Rege Carafa, egregia virtutum femina, & quanta sibi is rebusque suis semper fauerit. Carus admodùm fuit & Ferdinando Catholico Regi, quem Neapoli nouit, cùm ad illum Iulij II. Pont. Max. nomine excipiendum, Neapolim adijsset. Dicebat postmodùm Carafa, se tùm primùm Pontificale publicum munus exercuisse, cùm scilicet toto Clero præeunte, celebri pompa, Regem excepit. Eximia de eius Regis pietate ac prudentia narrare solebat exempla. Ipsius verò adeò Rex fuit studiosus, vt vltrò scripserit suis administris, Rectoribus Ciuitatum, per quas Carafæ in Angliam ituro transeundum erat, illum splendidè exciperent hospitio. Quod ij profectò præstiterunt egregiè. Inde etiam orta est Margaritæ Austriacæ habendi apud se Carafæ, studium, & petitio.

P. Sfortia Palauicinus S. R. E. Card. è Soc. Iesu in histor. Concil. Trid. p. 2. lib. 13. cap. 14. fol. 59. dicit

6 Paulum in Aula Ferdinandi Regis Catholici magno in pretio habitum, ob probitatem atque doctrinam---tametsi Carolus successor, qui eum

eum ad Brundusinum Archiepiscopatum nominauit, magis illi semper æstimationem, quàm confidentiam exhibuerit.

---

1 *Occasione Concilij Lateranensis, quod Leo X. recens creatus absoluere instituit, se contulit Romam die 2. mensis Februarij An. 1513. Verùm in itinere Populonio transiens nactus est opportunitatem & causam Fidei firmitudinem ostendendi, quam Sacris ipse rebus haberet. Ingens quippe ignis casu illic excitatus, se seque latè diffundens, Oppido exitium minabatur: nullaque hominum multitudine vel industria extingui poterat. Tùm Deo fidens Episcopus, ac nihil pauitans, scalas sibi afferri imperauit: quas parieti incendio propiori admotas conscendens, ceream Diuini Agni effigiem, quam collo suspensam ad sui tutelam ferebat, Fidei plenus in voraces flammas coniecit: quæ momento sua ipsæ sponte repressæ prorsus euanuerunt &c.* Antonius Caracciolus in Vita lib. 1. cap. 7. & ex eo Io. Baptista Castaldus in vita cap. 1.

DISQVISITIO DECIMA.

Cur ipsum Pontifex, accersitum Romam, in Vaticanas ædes honorificè admisit? Et quod nam in itinere sopiuit incendium? Antonij Cardinalis Carafæ eius Nepotis Virtus iterum ac fusiùs explicetur.

P. Sfortia Palauicinus S. R. E. Card. è Societ. Iesu in Histor. Concil. Trid. par. 1. lib. 2. cap. 4. num. 1. fol. 196.

2 AD inducendam Reformationem, duos Viros Hadrianus in Vaticanas Ædes accersiuit ex ijs, qui tùm viuerent in his partibus, & maiori in pretio ob probitatem studiosamque prudentiam habebantur: idest, Ioannem-Petrum Carafam, Archiepiscopum Theatinum, Nuncium à Leone in Hispaniam & Angliam missũ, vt fœdus cõtra Turcam curaret: & Marcellum Caietanum; non Caietanum Thienæum, qui prædictorum Clericorum Regularium alter est Institutor. *Tunc in itinere præclarum facinus accidit, nequaquam prætereundum: de quo loquitur hunc in modum*

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu in Paulo III. lo. cit.

3 A quo Pontifice denuò Romam accersitus, ad corrigendum hominum mores, & restituendam, quæ collapsa in primis videbatur, Cleri disciplinam, incredibili apud eundem Hadrianum gratia floruit. Apud Margharitam Austriacam Belgij supremam Gubernatricem aliquando commoratus est. Romam item cùm pergeret, Populonij incendium planè ingens offendit, quod toti Oppido exitium minabatur. Tunc Ioannes-Pe-

nes-Petrus scalas afferri, & ad imminentem incendio parietem admoueri iussit. Quas cùm ipse nihil veritus ascendisset, fusa primùm ad Deum prece, ceream Cælestis Agni effigiem cum Crucis signo in ignem conjecit: qui statim cum ingenti omnium admiratione est extinctus: hodieque sacra illa cera, integra prorsus & illibata inter prunas inuenta ad rei memoriam seruatur. Vt refert Mutius Cranza in descriptione famnij, & Antonius Cardinalis Carafa in Apologia. *At Iosephus Sylos, inquis, in Clericorum Regularium Historijs* par. 1. lib. 1. pag. 21. *de ea Oppidi conflagratione, & mira ignium extinctione, planè non meminit. Num qui veritati sua scriptione litabat, id omninò commentum existimauerit? Sanè ego amicè Virum, post euulgatū elegantissimum Opus interrogaui, cur silentio egregium adeò facinus obuoluisset? Et quòd id ipsum* in Petrasancta *de Antonio Cardinali Carafa legerat; se ingenuè putasse respondit, per errorem Ioanni-Petro à nostris Scriptoribus attributum, quod vni tantùm (vt ipse credidit) Antonio Nepoti contigerat. Laudaui ego probi hominis, ingenuique Scriptoris, sinceram quidem mentem ac fidem. Sed quòd Antonium Caracciolum, pientissimum ac eruditissimum illum senem, à quo de Paulo quicquid ipse luci dedit acceperat, tàm supini erroris argueret, laudare nequaquā potui. Itaque vt historiæ veritatem, & virtutem Ioānis-Petri nostri Ordinis Conditoris ostenderem, illum citatum ad Mutium amandaui; aliosque subiunxi, qui hoc ipsum disertissimè narrant: & extare etiam nùm ceream illam icunculam attestantur. An prudenti Viro ambigendi locus supererat, vt sine nostri Ordinis historiarum iniuria, quicquid ea de re tabulis alij consignarunt, de medio ipse tolleret, deleretque? An non satis est quamplurium Scriptorum authoritas, & Oppidorum discrimen, vt vtriusque rei gestæ diuersitas sine errore deprehendatur? His auditis, summoperè illi displicuit, doluitque, suæ se Historiæ, ac Pauli Vitæ, non aspernabilem gemmam eripuisse. Quod tamen Auctoris integritati, qui non vulgare suo ipse Operi pretium fecerit, animi stylique candore, quo Deo viuit ac scribit, est condonandū. Ne quem verò eius silentium & authoritas quicquam moueat, vt omnes illos Scriptores errasse putet, qui rem, quam dixi, vni tantùm Antonio non adscribunt; disertissimi hominis ex Societate Iesu testimonium afferam: quo apertissimè demonstrabo, illud ideò mirum facinus ab Antonio patratum, & incendium extinctum fuisse; quòd à Paulo factum cùm illi in mentem venisset; mirificè ipsius animum ad idem in re simili opportunè gerendum, & spem fidemque in Deum ritè concipiendam incendit. Insignis planè Orator, quem huc subijcimus, audiatur. Neque enim quenquam pigebit alias Antonij laudes à tanto Viro prolixiùs enarrari: qui etiam Pauli IV. mentionem ac laudem in orationem suam haud semel iniecit.*

P. Franciscus Bencius è Soc. Iesu in orat. & carm. in Orat. 21. in funere Antonij Carafæ Cardinalis fol. 338.

4 Multa enim huic viro supra communem morem, & consuetudinem, diuinitùs obtigerunt: vt veniat mihi interdum in mentem vereri, ne or-

ne ornandi causa fingere videamur: cùm contra futurum sit, vt qui Antonij vitam & mores perspectos habent, multa à nobis prætermissa, vbi peroratum fuerit, iustissimè conquerantur. Hoc certè, quod paulò ante eram aggressus, relinquendum non est. Oro vos, Auditores, quoniam nõ-nihil pertinet ad comprobandos ritus Catholicæ religionis, vt facitis, diligenter attendite. Ego rem ipsam breuiter, & simpliciter explicabo. Septimodecimo Calendas Quintiles, qui dies Vito est & Modesto & Crescentiæ sacer, qua tempestate permagni æstus esse solent, in quamdam ædium partem Dynastæ Montis-Nigri, apud quem eo tempore versabatur Antonius, improuiso casu adhæsit ignis, tanta vi, atq; impetu, vt cũ iam corripuisset lacunar cubiculi, materiam ad exardescendum aptam, &, proxima quæq; populando, anteiret remedia velocitate mali, timendum esset, ne deflagraret domus, & vno incendio concideret vniuersa. Hic, quod in eiusmodi rebus fieri amat, cùm consilium darent omnes, periculum sibi sumeret nemo, magno animo, sed maiore in Deum fiducia, Antonius (CVM REDISSET IN MEMORIAM PAVLI QVARTI, A QVO TALE ALIQVID ALIQVANDO FACTVM ACCEPIMVS) scalas miræ longitudinis in parietem poscit: & omnibus mirantibus, veroque vultu, & trepido pectore, tantum ne facinus auderet, neue se in apertum discrimen conijceret, magno opere dissuadentibus, contento cursu, supremos gradus arduo superat ascensu, in tectum peruolat: hic vero, cum miraculo audaciæ obstupefacti viri pauidi stetissent, & exanimatæ metu mulieres duplicarent vota, & nihilo secius bacchraretur ignis, nec longiùs abesset ab Antonio, flexit ille suppliciter genua ad Deum preces effudens: quas veluti sensisset auditas, diuini plenus ardòris exsurgit: sacramq; cælestis agni effigiem, quam habebat ad collum, impresso crucis signo, omnibus inspectãtibus, in medios ignes iacit. Mirum dictu, sed verum: quę indomita dudum furebat, omniaq; sehausturum minitabatur flamma, resedit repente, suaq; sponte sopita primùm, mox etiam extincta est. Auxit religionem Antonius, qui virginali quadam modestia, Dei virtutem extollens, cùm fieri negaret posse, vt sacra plaguncula fuisset igni obnoxia, sedulòq; peruestigasset, illam illibatam omnino inter medias prunas, atque integram prorsus offendit: quæ etiam nunc, ad rei memoriam, ab eodem Dynasta sanctè pièq; seruata venerationem habet. Breue factu, Auditores, idemq; breuius dictu, sed quod & inter faciendum, plures habuit admirationis, & nunc etiam inter narrandum, si paulò inspiciatur attentiùs, non pauciores habere possit laudationis gradus. Fortuito igni absumuntur tecta, flammam ac terrorem latè spargentia, quid terribilius? cunctantibus cunctis, aut dissimulantibus, in præsens periculum per præcipites scalas celeriter contendit Antonius, euadit in summum, quid audacius? proximè accedit in-

 cen-

cendium,prouolutus in genua intentis Deum oculis, & immoto corpore orat,quid animi securioris?conie&#x1F;cta cerula,quæ alioqui primo statim afflatu colliquefieri posset,pestem absterret validè dominantem, quod maius argumentum pietatis? ex ardentibus adhuc reliquijs, & fauillis parum fideliter extinctis,recipit sacrosanctum pignus, quasi depositum commisisset,quæ clariora indicia constantis religionis?Et quidem in re desperata illud cogitare,Christianæ fuit prudentiæ:audere velle, fortitudinis:nihil timere,conscientiæ: perficere,sanctitatis: puram ceram ne tactam igni,ac ne leui quidem fuligine respersam ex incendio tollere, cognitæ Deo acceptæque virtutis. Vt tantæ rei narratio ademptura sit alteri admirationem,quam tamen breuiter cursimque perstringam: tùm quoniam Dei enuntiare opera,& confiteri,valde decorum est, tùm etiã, ne qui propter egregiam voluntatem & amorẽ diuinorum mysteriorum, res eiusmodi sitientibus auribus,& libentibus animis accipiunt, debita voluptate fraudentur.Eo igitur tempore,quo inuicta Antonij virtus in cæcis tenebris èluxit,per illos semper honoratos,& acerbos dies,quibus anniuersario ritu salutis nostræ auctoris mortui ac sepulti memoria renouatur, in quoddam Cœnobium religiosæ familiæ, vt exclusis ceteris, Deo meliùs vacaret,ac sibi,Antonius diuerterat.Exornauerat magnificè, atq;instruxerat,ea scilicet arte,quam didicerat per puerilem oblectationem,textili stragulo,conchyliatisq;peripetasmatis,multo item argento, honorarium monumentum:in quo condita cùm esset sacrosancta Eucharistia,plurima face collucens,& custos,de more qui excubaret, relictus, sera iam nocte,cum reliquis discessit in interiorem domum.Hìc cùm modica cœnula,cibo potuque tenuissimo,procurarent corpora, surgit confestim è mensa Antonius,aliquid animo præsagiente: &, Imus hinc, inquit,in templum; vereor ne sepulcri ornamenta corripuerit ignis, dormiente custode.Nec frustra erat diuinitùs iniecta præsagitio: sopitus iacebat excubitor,audacior flamma volitabat,magno quidem damno, sed periculo maiore,nisi Antonio ad tempus occurrente, & hic fuisset excitatus, & illa compressa. Ex quo patuit apertè, hunc ab eo atque illum ignẽ, non sine ope Diuini Numinis extinctum. Equidem cùm de vtroq; facto cogito,simulq;amorem incredibilem pulcherrimæ pudicitiæ, quo Antonius semper exarsit,constituo mihi ante oculos, Dei prorsus beneficio factum videtur, eius vt corpus inuiolatum esset ignibus, cùm animus inuictum se præstitisset semper ab omni flamma impuræ libidinis.

5 Declaratũ id maximè,ijsdẽ ferè annis,vno atq;altero,quę proximè subijcientur,exemplis:facit enim vestra nobilitas, vt istam auram benignitatis, quæ iamdudum impleuit vela nostræ orationis, constantem ac perpetuam,dum ex alto inuehar in portum,sperem futuram: cùm præcipuè nemo libentiùs audiat laudes aliorum, quàm illi, qui ipsi quoque lauda-

laudabilia fecerunt. Erat iam Antonius annorum circiter duorum & viginti, eadem semper naturæ bonitate, voluntate, & instituta ratione vitæ, vt quanta ad ætatem, tanta etiam ad probitatem atque doctrinam fieret accessio. Factum est, vt hyemali quodam die, cùm multò mane focum famuli accendissent, ad aliaque negotia digressi essent, attentè legens librum, quem cum lumine poposcerat, se teneret in lecto. Hîc oblata, an captata occasione, mulier, quam suæ pulchritudinis non pœnitebat, instigante diabolo, hortante libidine, per pseudothyrum in cubiculum clam omnibus ingreditur, & nullum strepitum pede faciente, pessulum ostio obdit: furem diceres thesauro inhiantem: & sanè ita erat: ad lectulum obrepsit propiùs, quàm necesse erat probæ: iamq; adhibebat illecebras prænuntias flagitij, iamq; tendebat impurissimas manus. Quod vbi animaduertit pudentissimus adolescens, indignissimè ferens impudentissimam mulierculæ audaciam, recordatus, quid olim in simili periculo fecisset Bernardus peradolescens, quam potest maxima voce famulos inclamat. Vastum erat cubiculum, & clausum: nemo accurrebat, nemo respondebat, exaudiebat nemo: solus erat ipse, nulla extrinsecùs spes auxilij; intẽtabat furia teterrimas faces, & rursum diabolus solita arte per præstigias mulieris solicitabat Antonium. Quid faceret oppressus, & obsessus, cùm agerẽtur summa rei carissimæ, neque, in tantis difficultatibus, consilij vllius exitum inueniret, & celeritas periculi cogitandi spatium auferret? Excitauit memoriam (nec dubium quin admonitus à Deo) ad cogitationem Thomæ Aquinatis, quem miro semper honore coluit: eumque tacitè veneratus, pulcherrimum ipsius facinus in re præsenti studuit imitari. Cùm enim esset camino proximus luculento, repentino impetu, batillum, quem habebat ad manum, implet prunis ardentibus, easque omnes, vt ignem igni restingueret, in vultum ac sinum venificæ violentus effudit: quæ fauilla ac cinere oppleta, non tam dolens suo damno, quã mœrens non expugnata pudicitia aliena, protinus aufugit: dicerem pudore perfusam, nisi iam illum vel in cogitato scelere perdidisset. Taceat nunc prodiga laudis vetustas: exaggerari non potest huius facti gloria, cùm verba non occurrant nisi re ipsa minora. Video locum, in quo similibus exemplis, & contrarijs, afferendis & conferendis, excurreret atque exultaret speciosa cuiuslibet eloquentia: sed quoniam ita res magna est, atque ampla, vt dici pro dignitate non queat, eam in admiratione vestra, Auditores, relinquo, eòque libentiùs prætereo, quòd ad alterum, & par in eodem genere Antonij factum, festinat oratio: quod si item verbis æquare non potero, oro vos atq; obtestor, ipsum vt potiùs à sua magnitudine, quàm à nostra tenuitate, existimandum arbitremini: ex quo etiam à me nihil augeri, sed exponi tantùm omnia simpliciter, intelligere debetis.

6 Victus erat priore prœlio dæmon, neque tamen defatigatus, aut fractus:alteram admouit machinam ad arcem demoliendam: credo etiã plures,sed victorias studiosè occultabat modestus adolescens, qui suarũ rerum testem atque arbitrum Deum volebat esse,non homines, præclaraque fretus conscientia,non inani gloriæ laborabat, sed solidæ virtuti. Et hæc duo,vti se habuerunt, cognita, non ex ipsius narratione, sed ex aliorum prædicatione, habemus. Vt igitur paucis expediam. Cùm aliquando se in bibliothecam abdidisset, vir quidam cum coniuge perhonesta facie ac liberali,ad famulos accedit,ad dominum aditum orans:&, quoniam neminem vmquam à congresſu neq;ianitor neq;negotium absterruit,& erat in miseria multorum perfugium misericordiæ, admissus cùm esset,orationem habet demissam ac supplicem: suam exponit inopiam,vt subueniatur orat:atque,vt est interdum paupertas peccandi magistra,vxorem præsentem offert,qua ipsius concessu ad suum arbitrium abutatur. O lutum,ò tenebræ,ò sordes. Tu ne coniugem tuam, cuius tibi pudicitia,quàm vtriusq;vita carior esse debuit,quasi venalem habuisti? Tu ne,hominum nequissime, castissimas adolescentis aures, tam acerbo conuicio vulnerare non horruisti? Et grauius quidem, Auditores, hoc cõuicium Antonio visum,quàm vt patiens ipsius aures ferre possent: vsq; adeò commotus est,vt malè acceptum verbis hominem vltimum supplicium illi minitans, si reuerti cum tali prœmio auderet, extemplò dimiserit:quamquam posteà,ne videretur pecuniæ magis, quàm pudicitiæ pepercisse,per fidelem virum,ac prudentem,misit aureos aliquot nummos, cum seuerissimo interdicto,si non hominis causa, at certè humanitatis. Hoc erat robore animi, hac indole virtutis & continentiæ, Antonius. Quod si fluuius fuit quispiam,aut esse creditur,qui mari acceptus,non receptus,per salsas aquas, dulces vndas, & suas dumtaxat perpetuo trahens, olei modo supernatet, aut animal, quod medios ignes peruolitet impune, hoc ipse profectò fuit:qui quibus temporibus inuictus à calamitate,de rebus suis aduersis, iisdem etiam integer à libidine, de vitiis egit triumphum:vt qui attentè hoc considerarent,non sperarent solùm, sed planè confiderent,procreatorem mundi Deum,qui ex turbido tranquillum facit,non permissurum diutiùs, vt tanta lux delitesceret in angulo,quæ illustris etiam posset esse, in hac luce Romana. Accedebat mater plenissima pietatis,quæ quotidianis illis,vti diximus, precationibus,pro filio vota faciebat. Quamquam & ipsa quoque inter orandum audire vocem visa est clariorem humana,qua & nominatim compellata, & benè sperare de filio iussa est:neque verò aut huius spes,aut illorum fides,ludibrio fuit. Conuersus enim est orbis Christianæ reipublicæ,atq; ad eius gubernacula admotus,commemorabili vir pietate,& nulli Pontificum secundus, Pius Quintus magnus auunculus tuus, Alexandrine Cardina-

dinalis:qui,cùm olim Antonio familiariter fuisset vsus,eumque propter admirabiles ipsius virtutes amaret plurimùm,eum ad sese per litteras accersit,eiusq; causam,cui rectissimè confidebat, voluit de iure cognosci, ac diligenter diiudicari: quo experimento singularis Antonij integritas atque innocentia clariùs apparuit: vt non tantũ inuidiæ collegerit olim promiscuè delatus,quantùm nunc meruerit laudis seorsum absolutus.O rerum omnium præpotens,immortalis Dei Fili,Patris veritas,& sapientia,Deus etiam ipse,Christe Maxime,qui,humana natura assumpta,inter mortales vnus è mortalium numero esse voluisti:vt sunt verba omnia tua effata,sapientiaque dicta! Tu,cùm homines pietatem doceres,atq;ad cælestem vitam institueres,admonere solebas,vt quærerent præ cæteris rebus regnum Dei:facilè enim reliqua omnia in cumulum accessura.Oraculum magistri, tùm alij persæpè multi, tùm etiam Antonius ipse comprobauit:qui cùm restitutus esset in pristinam dignitatem, cohortemq; Pontificis,suis rectè factis,quæ omnes virtutis numeros continerent,breuì consecutus est,vt summam omnium opinionem,quæ erat de ipsius virtute,admiratio superaret: & superior ille discessus optandus fuisse & expetendus videretur,quo carior videlicet omnibus atq;expectatior rediret.Cùm igitur iàm videretur locus virtutibus patefactus,excellensque gloria sua luce depulisset omnem vmbram inuidiæ,maximus idem & sanctissimus Pontifex Pius, qui acerrimo semper fuit iudicio, in deligendis viris,& decernendis honoribus, Antonium virum religiosissimum, prudentissimum,optimum,singulari virtute ac modestia præditum, amplissimo vestro cœtu & concilio, Cardinales illustrissimi, dignum esse iudicauit;cùm ferè eo ipso die expleret annum,quo inuentor veritatis & magister vitæ Christus Deus incœpit dare hominibus præcepta viuẽdi. Et intellexit ille tanto honore auctus, quantum oneris impositum sustineret:quàm ob rem totum animum,omnem curam,operam, diligentiamq; ponendam sibi putabat in amplificatione honoris & gloriæ, Christianæ religionis: quod nisi ab illis fiat quorum humeris innixa est,altissimum istum gradum honoris summo proximum,plus inuidiæ,quàm dignitatis afferre:hocquè ipsum,quòd Deo auctore cupiebat,eodem adiutore adeò præstitit,vt cogitatis,dictis,factisque omnibus, formam expresserit veri ac perfecti Cardinalis.Iàm verò,quoniàm nos, dùm summa rerum fastigia persequimur,eum in locum narrationis ordo deduxit,vndè emergere proprijs viribus nullo pacto possumus:vt poetæ,cùm maius opus mouentes non reperiunt quemadmodùm expediant exitum instituti poëmatis,confugiunt ad Musas,multò veriùs,& iustiùs,in hac magnitudine rerum,& copia,tuum ego sancte Spiritus præsidium,tuam opem, tuum numen appello:tu tibi deditissimum Antonij Cardinalis animum puræ religionis veræq;laudis cupiditate incendisti: tu illum ab omnibus alijs cogi-

cogitationibus ad propagationem Christiani imperij contulisti:tu ab illo exoratus in multis tenebris ac tempestatibus clarissimum lumen eius menti prætulisti:vt laudandis ipsius virtutibus,tua etiam beneficia,atq; adeò te ipsum laudare videamur.Vos quæsò,Patres amplissimi,dùm quę per tres & viginti annos,tot enim Antonius Cardinalis egit exemplum illud virtutis,&,quod est summum in rebus humanis,innocentiæ,summa cùm laude gessit,cursim delibo,mecum breuiter recognoscite;dabo operam,quantum in me erit,vt hæc ipsa nec sine ratione prolata, nec sine causa commemorata esse videantur.Ac primùm,pono illud,quod verissimum esse oportet,vestram,Cardinales,dignitatem, vbi à summa discessū est,esse altissimam,atque amplissimam:vt existimare debeatis rempublicam Christianam,cuius vos estis ornamenta dignitatis,& præsidia stabilitatis,in vestram fidem ac tutelam,esse collatam:esse vos, duces quosdā & quasi signiferos populi,esse veluti socios laborum,& administros Pōtificei datos,vt & illi prositis consilio,& omnibus gentibus, quarum non solùm animis,sed etiam oculis seruire debetis,prælucеatis exemplo. Vidit hoc Antonius Carafa Cardinalis,eamque ob causam tot annos ita vixit,vt maximè semper Dei gloriam intueretur,ad eamq;vnam,& ad proximorum vtilitatem,quæ non est ab illa seiuncta,omnia dirigeret,ab eoque studio nulla nec difficultate rerum,nec voluptate corporis, nec hominum iniuria demoueretur.Ita factum, vt quò excelsiore erat loco, eò magis eius virtus emineret.Nàm quid dicam de pietate, procreatrice & quasi parente reliquarum virtutum,quæ non nisi à Deo dari potest?cum qua homines viuere student,pro qua mori concupiscunt?quantam in illo fuisse dicendum est,quæ cum eo,& creuit ab infantia, & ab vtero est matris egressa?Nàm si talem taciti admirati estis,pueri,atque adolescentis,cùm erat teneritas quædam, qualem in viro fuisse creditis,firmata stirpe virtutis? id præcipuè temporis, quo cui plus datum erat, plus ab eo exigebatur?Quamquam enim est illa de earum genere virtutum,quæ magis conscientia,quàm fama lætantur, vt de ea plura suspicari mente, quàm consequi oratione possimus,& Antonius omnem plausum fugiēs popularem,sibi tantùm canebat,& Deo:ex ipsis tamen oculis, ore,vultu, tacita illa imagine mentis,conijciebatur , quàm suauis esset concentus omnium actionum,quàmq; dissimiles & diuersos motus animi & corporis vna regeret conuersio diuinæ voluntatis.Prætermitto,statis quotidiè precationibus,Deum orandi,explorandi animi,atq; excolendi, corporis castigandi voluntarijs verberibus,& cilicio interiore per ternos dies singulis hebdomadis,diligentiam:sileatur moderata illa , & non à quærendi,sed à studio placendi Deo profecta in victu vestituq;parsimonia: non dicatur,ne illud quidem,è mensa , immò verò ex ipsis epulis, quibus vescebatur,semper missam partem ad pauperes,quos etiam largiore pecu-

nia

nia sustentabat: vt nullus esset dies, quem amissum iurè cõqueri posset: horum atq; talium facilè patior fieri iacturam. quæ etsi in alijs meritò admiramur, tamen propter facientis personam, quæ in eam consuetudinẽ erat adducta, magna quidem fatemur fuisse, sed non ita admirabilia videntur: natura enim comparatum est, vt nouitas potiùs rei, quàm magnitudo sit causa admirationis. Ita enim se in rebus omnibus gerebat Cardinalis, vt nec ipsi maleuoli, qui curiosiùs singula serutantur, inuenirent quid in eo reprehenderent; quæ certè laus à viro Principe abesse non debet. Sic enim cogitate cum animis vestris, Auditores. Priuato quidem homini satis est, errasse non videri, malè agitur cùm eo, qui alijs præsider, si aliqua quamuis leuis errati suspicione perstringitur. In rudi panno, erassoque vitro, macula etiam magna vix apparet: purpuræ pulchritudinem, & splẽdorem gemmæ, vel labecula inquinat & infuscat. Si qua peccantur à priuato, eorum pœna culpaque in auctorem redit: si quid aduersum leges committitur ab ijs, quorum lucem accendit Deus, vt luceat hominibus, illud & ipsis turpe est, & alijs perniciosum. Neque enim tàm facilè vaporis vitium concipit proximus aër, mox etiam transfundit in animantes, vndè origo pestis, quàm corruptis moribus Principum inficiuntur populi, qui ad eorum exempla se fingunt. Neque tamen ignoro etiam ipsos homines esse: sed illud etiam scio, geri ab illis vicem, atque imaginem Dei: vt cùm externa specie sint similes alijs hominibus, internis animi bonis, & sanctimonia, Deum studeant æmulari: nec minùs dignitate ceteris quàm virtutibus antecellant. Proponant sibi stellarum similitudinem, quæ vocantur errantes (sunt enim & ipsi stellæ) vt, quemadmodum illæ, etsi eadem cæli conuersione cum reliquis mouentur, sua tamen natura, ijsdem spatijs cursibusque, diuersum omninò & contrarium motum tenent, sic etiam ipsi, etsi communem agere videantur vitam, sint tamen à vulgò, & nobilitate morum, & viuendi ratione seiuncti. Addam vnum, Auditores, quod ipsum quoq; mihi assentiamini necessè est: Principum benefacta, & virtutes, minùs suspiciuntur, quia debita putantur: vbi vel tantulum declinarunt ipsi ab officij religione, per magnam inurunt sibi ignominiæ notam. Sic Solem illuminantem terras quotidiè vix attendimus, deficiẽtem interdum defixis oculis intuemur. Neq; est, quod cuiquam imponat spes latendi, in impunita libertate peccandi. Pronuntiatum est Veritatis. Nihil opertum est, quod non reueletur, neq; absconditum, quod non sciatur. Prætereo angorem animi, strepitumque conscientiæ, qui si non auditur à plerisque, sentitur tamen: interpretes consiliorum, & conscij, vt exprobratores aspiciuntur: ipsimet; quasi augeatur lætitia, si communicetur cum pluribus, narrare gestiunt similibus sui: fumat intereà domus, multaque redolent indicia turpitudinis, & quo premuntur magis, erumpunt tetriora: cæca denique nox aperit flagitia, muti pa-

ti parietes loquuntur. Quantò Carafa ſapientiùs, in cuius domum omnibus patentem, non pedes modo quilibet egenus, ſi vellet, ſed curioſus etiam oculos (quod Liuius Druſus optaſſe dicitur) inferre poſset? Quoniam enim nihil agebat in occulto, quod fieri non poſſet in oculis multitudinis, nullius timuit importunum interuentum, qui arcana domeſtica introſpiceret: ad eamdemque laudem, ſuos omnes familiares, & inuitabat imperio, & incitabat exemplo. Quod, ſiquis, quantumuis diligens & ad domeſticos vſus neceſsarius, duriorē ſe præberet, aut minùs audientē, malebat carere eius vtilitatibus, quàm, ne vnius vitio corrumperetur familia, in periculum venire. Didicerat nempè, eamq; ſententiam crebro ſermone celebrabat, patrifamilias eſse totius domus non ſolùm facta omnia, ſed etiam dicta præſtanda: nec ſatis eſse, ſi ipſe ſit integer, niſi etiā velit, vt ne ſui cuiquam re aut verbo noceant, omni ratione prouidere: propterea quòd ſicuti à domino peccāte influit cōtagio in domū, ſic etiā à peccato domus infamia in dominū redundat. Ita in eius ædibus nihil vidiſses niſi pium, niſi pudicum, niſi ex optimo more, ac ſanctiſſima diſciplina. Ipſum autem numquam offendiſses domi, non dico tempus terentem alea, aut pila: nàm huiuſmodi luſionibus dicebat Cardinales animū amittere, non remittere: non languori deditum ac deſidiæ: ſed aut colloquentem cum viris doctis & pijs, qui eum vt parentem beneficum venerabantur: aut cum ijs, quibus commiſsa cura rerum publicarum, de negotijs grauiſſimis agentem: aut legentem auctores, qui res diuinas humanis litteris tradidere: aut ea ſcribentem, quæ commendarentur immortalitati: numquam denique otioſum aut vacuum reperiſses. Is præfectus libellis ſupplicibus, quibus quod conceditur, apponitur gratiæ: obſignandis, vigeſimum ferè annum: quàm integer rectuſq; fuerit in eo munere, propterea minùs arbitror à me dicendum, quia quod laudari debet ab omnibus, non eſt permittendum vnius tantùm laudationi. Illud profectò, omnium ſermone celebratum eſt, nullum ab eo vmquam, ne leue quidem, munuſculum acceptum: vt à corruptæ fidei iudicijque non tantùm crimine, ſed etiam ſuſpicione abeſset. Is laborauit omnium maximè (cū apud ipſum eſset ius de quibuslibet rebus referendi) in clariſſimo virorum cœtu, qui decreta Tridentini Concilij, ſiqua videntur difficilia, & controuerſa, & feliciter expediunt, & fideliter interpretantur: qua in prouincia ita modeſtè ſe geſſit, atq; prudenter, vt nec quicquam detraxerit moderatio animi de exiſtimatione ſcientiæ, nec minorem fecerit moderationem animi ſcientia quæſtionum difficillimarum. Vt de quo viro, ſacrorum Antiſtites, vel è remotis regionibus (erat enim celebritate famæ, quæ vires plerumq; capit ex longinquitate locorum, etiam abſentibus notus) mirificam præcepiſſent opinionem, in eo, cùm ad vrbem ratione ſui officij accederent, maiorem prædicatione virtutem ſe inueniſſe

dice-

dicerent:& cognitione expectatio,aures ab oculis vincerentur.Is præses fuit & custos bibliothecæ Vaticanæ, qui honos non nisi Cardinali eruditissimo ac sapientissimo tribui solet: quem ipsum honorem ita honestè atque vtiliter obtinuit,vt & bibliothecam auxerit libris vndiq; conquisitis (huc enim transferendum putabat,quicquid vsquam esset egregiū) & ornauerit præclaris commentarijs,quibus ipse, magnas ingenij vires negotiorum mole non onerante,edendis,omniq;cura & studio elucubrādis,non interfuit solùm,sed etiam præfuit. Huc enim summorum epistolas Pontificum.Huc Cassiani opera emendata,& notis illustrata.Huc publica Patrum concilia,quæ generatim ad omnes pertinent, in pristinam formam redacta.Huc Tridentinum explicatum. Huc sacrosancta biblia Græcè,ex fide vetustissimorum codicum correcta (& si nondum omnibus hisce operibus extrema manus imposita) è Pontificum auctoritate, vt inferrentur,curauit.Quæ cùm omnia sint à suis, & à se plurimùm elaborata (totos enim dies atque noctes,apud eum, atque etiam ab eo,legebatur,scribebatur,summa contentione & industria) nemo est quin intelligat Carafæ domum domicilium fuisse doctrinæ, officinamque virtutum.Hinc non ita frequens per Vrbem:cùm domi sapientię studijs attineretur:cùm susciperet negotium pro otio,& intermissionis loco arbitraretur esse mutationem laboris.Quod si interdum vrbanam commorationem Tusculano rure distingueret,modicus ille recessus,& rarus,homini non satis firma valetudine,solatio videbatur esse,non voluptati.Neque verò,inter tàm multa agenda,& consultanda,ipse,atq;ipsius beneficia omnibus non patebant:aut quisquam erat, qui eius congressum, aut facilitatem sermonis desideraret:quin etiam,cùm persæpe præstandi celeritate occuparet tempus optandi,egregiamque erga omnes voluntatē declararet opere,non ostentaret promissis,vt vir demerendis hominibus genitus,vtilitati multis,omnibus admirationi erat.Nulla ferè fuit religiosorum virorum,aut virginum familia,quæ non eum vt patrem agnouerit: nullus locus pijs operibus destinatus, quin eius beneficio sit plurimùm vsus:vir penè nullus, non Romæ solùm,aut in Italia, sed in toto ferè orbe Christiano,litterarum scientia & doctrina excellens,aut discendi cupidus adolescens,in quem non sint officia profecta à Cardinale tàm multa,vt meritò ipse non pietate modò ac litteris excultus,sed piorum quoque & litteratorum bonus parens,& fidelis tutor esse videretur. Video, Auditores, quam in me attentè audiendo conseruatis benignitatem: & eò modestiùs vti debeo,quò maiorem experior.Sed tamen,vestram non vereor aut satietatem in ijs audiendis,quæ libenter auditis,aut defatigationem in rebus recordandis,quibus ille, diuturno licet labore, faciendis non est defatigatus.Neque enim ita sanctè ac laudabiliter viuere incœpit,sed non perseuerauit: neque perseuerauit quidem, sed non vicit

factis sequentibus priora: neque vicit quidem priora sequentibus, sed humanam gloriam expetijt: virtute fuit pro laude contentus, & cùm se abderet in benefactis, ipsa etiam benefacta abdere cupiebat. Quo magis æquum est, vt, quoniam vox, & memoria superstitum, est via mortuorum, & ego hac qualicumque oratione, & vos iucunda commemoratione, quę etiam eat in posteros, tantam virtutum magnitudinem ab hominum silẽtio, & obliuione, id est, ab interitu, vindicemus. Et certè cùm mors immineat omnibus necessitate naturæ, hoc inter improborum exitum, ac proborum, non ignoramus esse discrimen. Quod eorum fama cum corpore celeriter interit, horum autem æterna est, eòque maior atque illustrior, quòd & dies auget desiderium virtutis, & mors vmbram gloriæ, inuidiã extinguit. Sed vt, vndè digressi sumus, eò reuertamur. Apud Antonium, domi nihil audires quod non laudares, nihil videres quod reprehensum velles: admirareris tamen eius & moderationem in priuatis rebus, & in publicis splendorem: illæ, etsi fuere minùs in scena, tamen cùm sunt prolatæ laudantur: hæ verò, cùm Romam habeant theatrum, incurrunt in omnium oculos, magnoque visentium plausu, & gratulatione, celebrantur. Quis enim est, qui religione locoque inclytam beatorum Ioannis & Pauli ædem, in Cælio Monte, sibi adeundam putet, quin ipso in aditu vestibuloque, magnificentiam suspiciat Carafæ Cardinalis? qui, cùm eius templi titulum obtineret, expolitum illud, & ornatum, ac penè redditum pristinæ dignitati, egregijs picturis, non ijs modò, quas euanescentes vetustate, ijsdem coloribus, quibus fuerant, renouauit, sed alijs etiam additis eiusdem artificij, locupletandum locauit. Quod & in alijs templis, quorum tutela ac patrocinium ad eum pertinuit, curauit ita diligenter, vt cùm ipsis gratulatus esses, gratias ageres ipsorũ patrono. Quamquam præclaram hanc voluntatem, etiam antequam illa indole virtutum, & benefactorum gradibus ascenderet ad fastigium Cardinalis, declarauit Antonius. Simulacrum sanctissimæ Virginis Dei Matris, filij corpus è cruce depositum in sinu gremioque habentis, præclarè factum è marmore, excellentissimi manu artificis, qui, & si sua semper opera fastidiosè probauit, vt manum ferè nesciret tollere, hoc ita delectatus est, vt nomen suum minutis litterulis in eo inscribendum existimarit. Hoc igitur simulacrum, quod mirando non satiamur, in templo Vaticano positum esse scimus omnes: erat aliquot ante annis, in eiusdem templi loco obscuriore: in hanc porrò lucem, vbi nunc est, Antonius, cùm adhuc esset ex amplissimo eorum ordine, quorum debito officio ac diligenti cultu sacrorum cærimoniæ celebrantur, transferendum curauit. Ex quo videtis perpetuam fuisse in viro optimo, rerum agendarum ex virtute constantiam.

Ad

Ad quam enim pietatem erat natura factus,voluntate exercitus,consuetudine firmatus,eam,ad religionem diuinam,quoad fieri posset,illustrãdam & propagandam,libentissimè conferebat. Sed hæc properãtes percurrimus,quasi minora:maiora videamus.Quid ni enim appellem maiora, quæ eius religioni ac diligentiæ committebantur certatim à Principibus Christianis,à Catholico Rege,ab ipsis etiam Pontificibus,qui maiora quædam negotia aut per illum explicabãt, aut certè non sine illo? Erat videlicet in Antonio acerrima vis quędam animi,& ingenium prępstantissimum: ita,cùm magnis magna mandentur, grauiora plerumq; ad eius fidem ac prudentiam deferebantur.Et ego,de Antonio cùm cogito, magni quidem facio eximiam eis prudentiam, sed multò pluris singularem religionem.Nàm etsi talis erat ipse, vt de rebus futuris, quantùm consequi humana ratio potest,optimè conijceret, nihil tamen aggressus est vmquam,quin se ante suppliciter commendaret Deo,& piorum precibus apud Deum.Nouerat quippè rerum omnium initia, quæ benè homines euenire vellent, à bonorum auctore omnium duci oportere: hoc qui faceret,ei nihil contra vtilitatem accidere dicebat,etiam si quid accideret præter opinionem.Addebat idem,vt in re suscipienda æquitatẽ, & prudentiam,ita etiam in perficienda requiri constantiam, & fidem. Hinc egregia illi libertas,& magnitudo animi,non ignora vobis, Patres amplissimi, in dicenda sententia, in consessu vestro plenissimo sanctitatis,& consilij,in illa arce Regum omniũ, & perfugio Nationum. Non ignorabat,in eo qui suscipit aliquam deliberationẽ,hæc in primis requiri:vt cognoscat quid opus sit facto:vt explicare dicendo possit:vt sit studiosus reipublicæ:denique,vt ne priuati vllius commodi spe,aut incommodi timore ducatur.Qui enim acri est iudicio,& quæ recta sunt nouit, neque explicat tamen oratione,perindè est,atque si nõ nosset: hac enim in re infans à non intelligente nihil differt.Qui vtrumque præstare commodè potest,& est non amantissimus reipublicæ,nihil suadere videbitur, quod in commune sit vtile:multò minùs,si quis metuit alicuius offensam, aut omnium vtilitatem non anteponit suæ.Ipse igitur, qui hanc certam optimi consiliarij normam existimauit esse, perfectamq; rationem, nec quicquam dixit vmquam,quod tacere,nec tacuit,quod dicere præstitisset:ex quo factum est,vt quod sentiret animo,id vultu promptum haberet,& lingua:æquum scilicet ratus,vt,vbi sentire,quæ velles, ibi etiam quæ sentires,dicere liceret.Ita non tantùm bonum virum illum esse crederes,sed etiam magnum.In comitijs autem Pontificijs, vbi maximè declaratur vestra,Cardinales illustrissimi,voluntas,& potestas, quibus ipse quaternis interfuit,quid nisi prudenter,grauiter, religiosè, fortiter gessit?quam rem aliam propositam in illis habuit, nisi gloriam diuini nominis, & vtilitatem populi Christiani? Iàm de eius spectata in multis ma-

gnisq;rebus integritate,admirabiliq;iustitia (qua interdum etiamsi alioquì offenderentur,eos prædicebat futuros posteà amiciores) & longum est vobis commemorare,aliquem exitum expectantibus,& non necessarium scientibus,plura reperiri in eo,quæ tacui,nulla ex ijs deesse,quæ dixi.Quid dicam de contemptis rebus humanis, quas aut periculum afferre docebat possidentibus,aut onus?de honorum cupiditate neglecta,quã quidam solam dixerunt esse senectutis expertem?Semper ille quidem, sed præcipuè extremis hisce temporibus, quibus grauium laborum suorum maximus fructus erat bona conscientia,& mala valetudo, de rebus cælestibus,& de proxima ad illas via ianuaque, id est, de morte cogitabat. Sed quid me flentes aspicitis Maronitæ, qui me vultu appellatis? Etiam,ne tacitos vos relinquam,veremini?non ero ita impius.Rectè clariorem gemitum extulistis Parentem amisistis. Carafa Cardinalis,vester defensor,propugnator,tutor,custos,patronus,parens fuit.Ille vos à Gregorio Tertiodecimo (iucundam euius Pontificis memoriam Quartusdecimus eius cognominis repræsentat) sibi commendatos, quo non beneuolentiæ ac liberalitatis genere prosecutus est?ille vt institueretur Collegium,vbi optimis imbueremini litteris,ac moribus,effecit. Ille in vobis sustentandis,alendis,ornãdis,nullum studij aut officij genus reliquit, vnum illud omnibus opibus viribusque videbatur elaborare, vt & vestrum adiuuaret cœtum, qui Romæ iuformatur ad Romanam disciplinam,& vestram Nationem Catholicæ semper studiosam religionis, Romanoque subiectam Pontifici,quo duce errari nullo pacto potest, in officio retineret. Itaq; ea semel atque iterum, ipsius ope rogatuque, per Nuntios Apostolicos obita,confirmataque est:eademque opera, sacra veste ac supellectili instructa templa,eruditi Sacerdotes, larga pecunia adiuti pauperes,typus deniq;conflatus Chaldaicis litteris,librig; editi, quorum lectio Catholica addiscentibus mysteria necessaria esset. Quid plura? non ita mater vidua dilexit vnicum suum, vt vos ille amauit vniuersos. Vestro ille, vbi per negotia licuisset, delectabatur alloquio, recreabatur aspectu:in vestra spe requiescebat: quin etiam nouos in dies excogitabat beneficiorum gradus,quasi inconstantem putaret amorem, qui non accipit incrementa.Nàm illud, quod vltimo testamento, quod est index cuiusq;voluntatis, bonorum suorum vos heredes instituit,non explicari verbis,ne capi quidem mente,aut cogitatione potest.Ergo hoc litteris posteritatique tradetur, hoc celebrabitur per omnes ætates, ac regiones,hoc nulla lingua conticescet:Virum fuisse genere,doctrina, integritate,grauitate,virtute,fide,dignitate præstantem,qui religionis cõseruandæ cupidus ac propagandæ,longinquorum iuuenum & alienigenarum cœtui, certis deuincto legibus, suam non mediocrem reliquerit hereditatem,perpetuò hoc in animis sensibusque penitùs affixum manebit,

bit,& insitum:& dùm Maronitarum genus,dùm Vrbis Romę nomen extabit,Antonij Carafæ Cardinalis incredibilis erga vos beneficentia nominabitur.Præcesserit anteà deflagratio cæli,atq;terrarum,quàm extinguatur tàm insignis facti memoria,aut obliuione deleatur.Conseruate vos gratum istum animum,& excitate vestram diligentiam ad Catholicæ fidei,in vestris terris propagationem:neq; vobis in omni vita tàm sit res vlla proposita,quàm vt tanti Viri iudicium laudetur à posteris: & ipse, qui de cælo vos spectat,& interest vestris actionibus, se de vobis optimè meritum esse lætetur.Et ille quidem in cælo esse,tùm vita integrè castèque acta,tùm mors sanctè & religiosè obita,persuadet.Cauete enim existimetis,Auditores,Carafæ Cardinali,quamquam non ita senex est mortuus,parum enim aberat, quin expleret tertium & quinquagesimum annum,quicquam mali contigisse. Neque enim mors aut immatura homini,aut inopinata Christiano potest accidere, aut pio miseranda. Homo quippè,vt natus est,à primo statim exortu morti debetur: vir nomine animoque Christianus, meditatus semper ac paratus esse debet ad tempus supremum: at piusquilibet & purus à scelere, non finit vitam, sed mortalitatem,cùm excedit è vita.Neque ego te dicam mortuum, Antoni, quem placidissimo scimus sopitum esse somno:itaque abisse, vt è valle lacrymarum in locum lætitię & exultationis,ab exilio in patriam profecturum te esse indicares.Iàm diù videtis, Auditores, tàm copioso laudationis argumento,multa à nobis potiùs detrahi,quàm quicquam affingi.Id etiam ex hoc perspiciatis velim, quòd sileo nonnulla,quæ præcurrisse eius mortem,atque etiam prænuntiasse,dicuntur:non,quòd vera esse non potuerint,sed ne quæ iaciuntur post factum,vt dicta faciliùs,& ficta impuniùs,congessisse videamur.Hæc igitur sileo.Ipse enim, ipse, inquam,Antonius, cùm affectum corpus morbo haberet, & sentiret defectionem virium,præsensit sibi discessum imminentem. Ergo paucis ante obitum diebus,res suas omnes ordinauit:testamentum condidit:pręscripsit modicam,& perexiguam funeris pompam. Erga familiares omnes,è quibus multi antè erant eius benignitatem experti, itemque erga illa Cælitum templa, & piorum Cœnobia,quæ curæ illius aliquando fuere commissa,largum sese præbuit ac liberalem. Cùmque ingrauesceret vis morbi,quæ eum in lecto iacere nō permittebat, sacrosanctum viaticum Christiano instituto, & consuetudine poposcit: quod cùm attulisset Sacerdos,magno vir animo,& constanti in Deum fide, multis audientibus viris grauissimis,qui aderant,vt hunc illi honorem haberēt, & lacrymas non tenentibus,testificatus est,ei sese Deo, quem animo magis videret, quàm cerneret oculis,totum dedere:orare vt abstergeret maculas, quas fragilitas humana contraxerat: in eius manibus animam suam positam & consecratam esse velle. Vt hac etiam in re, admirabile illud Thomæ

Aqui-

Aquinatis renouarit exemplum. Quòd ipsum fecit, cùm oratione adhuc & mente consisteret. Iàm corpus hominem, iàm vires, nondùm pietas deserebat: cùmque ceteris ex partibus oppressa mens esset, cælum prospectans, & ad Deum euolare cupiens, extremum sensum ad memoriam diuinæ clementiæ, & vocem, ad opem implorandam Dei Matris, quæ adest illo modo morientibus, reseruabat. Compressis deindè faucibus, cũ ægrè traheret spiritum, sedens (sedens enim illum efflauit) se paulisper somno dedit, quem cum morte coniunxit: quamquam non sum locutus eo modo quo debui: non est mortuus Antonius, sed dormit. Et animæ quidem Deus virtutum præmia persoluit: corpus autem tempore excitabitur suo, vt, cum quo labores olim & discrimina, cum eodem honores & munera communicentur. Quæ cùm ita sint, Auditores, quoniam Antonius gauisus in vita tàm excellentibus suis bonis, fruitur in præsens, frueturque in perpetuum, inter mortales fama, inter cælestes gloria, fructu illo virtutum suarum: lætandum est immortali eius bono: ad vos autem non consolatio, sed gratulatio potiùs adhibenda est. Quippè, habuistis Cardinalem in vestro concilio, Patres amplissimi, qui cuiuslibet viri gloriam vel æquarit, vel antecesserit. Carafarum gens illustrissima laudare potest è suo genere Principem, in quo sic virtus cum nobilitate certauit, vt nemo posset, vtrum nobilior, an melior esset, iudicare. Roma denique, & Christiana respublica, huius nomine, quem & præsentis habuit æui decus, & superiorum exemplum, gloriabitur. Superest illud vnũ, Auditores, vt quem viuum admirati estis, morruum veneramini, ille vos incitet imitãdi cupiditate, & inflammet exemplis. Is enim fuit, vt ad præclara eius studia atq; instituta quilibet impelli debeat. At te, auctor vitæ, ac vita ipsa, Christe Optime, si fidelem administrum tuum, quod es olim pollicitus, ad tua gaudia iàm admisisti, nouaq; addita luce cælum auxisti: si Antonium Carafam Cardinalem, pro vita, quam ducere studuit similẽ Cælitibus, in eorum numerum transtulisti: obsecramus atq; obtestamur, vt vtamur auxilio eius: vt nostram agat apud te causam, defensoris adductus officio, seù certè amici: neque enim illos negliget in cælo, quos in terris fouebat: vt adiuuet Christianam rempublicam, nunc vt maximè laborantem. Rege tu, ab illo, & à nobis exoratus, maxime Põtifex, & æterne, in hac difficultate rerum ac temporum, consilia & actiones Gregorij Quartidecimi Pontificis optimi, & sanctissimi, cuius nutum veretur orbis Christianus. Da illi vires oneri ac menti pares: conserua mentẽ, quã dedisti. Vt, quemadmodùm verum esse intelligimus, quod à te dictum est, benè agi cum eorum animis, qui in corporibus cùm essent, sequuti sunt præcepta benè beatèq; viuendi, ipsorum quoq; precibus adductum te tribuere beneficia hominibus, verissimum esse reperiamus. DIXI.

Is cùm

1 *Is cùm à publica ac temporali Regnorum administratione, quamuis Ecclesiæ rebus ex officio consulens, ac sub colore Episcopatus tanquam alter S. Gregorius Magnus ad sæculum reductum se videns, & lugens, cogitaret se non nisi ægrè Deo & animæ saluti vacare posse, continuisque laboribus ac periculis esse obnoxium, & negotiorum fluctibus expositum, ad ea, quæ Dei sunt, vix posse mentē erigere: memor item oraculi Dominici, quo Mariæ orãtis & feriatæ sortem, Marthæ circa multa satagentis & occupatæ ministerio feliciorem indicauit: posthabitis ciuilibus ac sæcularibus curis, statuit deinceps in Ecclesiæ sibi commissæ tantùm regimen incumbere. Ideòque Theatem perrexit, ad Gregis custodiam: ad quod fortassè tempus referendum est, quod scribit V. Andreas Victorellus, interfuisse Anno Domini 1513. sessioni 6. & 7. Concilij Lateranensis sub Leone X. Sed cùm ne illic quidem interna pace & quiete gauderet----Plebiumque ac Principum mores homini solùm Deum præ oculis habenti æquè displicerent: simul & animo voluens, ne fortè Patruus suus, Cardinalis ille Oliuerius, humano potiùs affectu, quàm diuina motione impulsus, eum ad Episcopale onus ac dignitatem euehi curasset; se quoque, qua erat animi demissione, minùs aptum existimans ad Ecclesiæ illius gubernacula tractanda; re priùs benè consulta, atque perpensa, primùm se ab Aulæ hominumque frequentia subtraxit. Tùm quæcunque habebat Sacerdotia, ac Brundusinum ipsum Archiepiscopatum, sibi à Cæsare tunc delatum dimisit; annuente qui tunc Ecclesiæ Clauum tenebat Clemente VII. Summo Pontifice. Quin etiam facultates suas omnes in egenos distribuit: sicque nudus ad sacrum otium confugit. Et hanc esse ratus veram philosophandi rationem, si quis ad Dei cognitionem & amorem, non nisi terrenis omnibus impedimentis liber ac solutus assurgeret; priuatis in ædibus, procul ab hominum conspectu, in regione Montis Pincij, aliquando consedit.* Ludouicus Donius d'Attichy Episcopus Æduensis loc. cit. fol. 130. & 131.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Quibus Io. Petrus sese infulis abdicauit? An quod Sacerdotia recusauerit, ignauiæ tribuendum?

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu in Paulo III. lo. cit.

2 BRundusinum Sacerdotium suo ditius oblatum recusauit. Immò suo (non abnuente Pontifice Clemente) dimisso, ac facultatibus omnibus in egenos distributis, apud Collem Pincium, à mundanis segregatus curis, Deo se totum dedidit: Religiosumq; instituit Ordinem, & in Vaticana Basilica, ante aram principem, cum sodalibus, solemnium votorum nexu se obstrinxit. *Vis plura?*

P. Ioan-

P. Ioannes Rhò è Societate Iesu in interr. apolog. inter. 15. fol. 267.

3 Marij Mattesilani verba, ex libro quem de Guelphis & Gibellinis conscripsit, quem testem grauem esse oportet, in medium adducantur. Igitus Ioannes-Petrus Carafa, vt exactiùs quod animo agitauerat, re ipsa perficeret, nullaque cogitationum aut dignitatum humanarum procella posset deinceps mentem subuertere, Theatino Episcopatu se liberè abdicauit: atque adscitis aliquot Viris, eiusdem sancti propositi Socijs, ad Contemplationis arborem extendit manum: indeque suaues illos excerpsit fructus, qui vltrò se se ingerunt ijs, qui mundanis soluti solicitudinibus, cupiunt eiusmodi delitijs saturari. Testantur id, perpetuòque testabuntur, remota à rumoribus loca, ac proindè exercẽdæ perfectæ Contemplationi valdè idonea, quæ Vir ille & Veronæ & Venetijs incoluit: quibus adeò clarum Religiosæ vitæ morumque specimen dedit, vt inde quisque liquidò nosse potuerit, nihil terrenum quicquam habuisse virium ad Carafam ab optimo eo instituto, quod semel cœperat, dimouendum. *Hæc Marius Mattes. par. 2. fol. 42. Romanæ editionis. Sed si recessus causas fusiùs enarrari cupias, & num id ex ignauia Carafa præstiterit, intelligere; P. Rhò iterum adeundus, qui* ibid. fol. 268. num. 31. *sic habet:*

4 . Audiatur & Hieronymi Magij de eodem Carafa testimonium. Quibus rebus cùm diù multùmque Io. Petrus præfuisset, atque in publica administratione versatus esset, sentiretque se in occupata popularique vita cõtinuò prolapsionibus & periculis esse expositum: quin etiã sæpè ex ea mente , quæ ad Deum , hoc est ad primum summumque bonum deuecta esset, in medio ipso cursu, negotiorum fluctibus deiectũ iri ac obrutum: memor item responsi eius, quod tanquam decretum ex ipsius Domini ore prolatum est, dijudicantis pacatam vitam præstantiorem, sibique omninò gratiorem esse, quàm quæ curis ciuilibus occuparetur; cogitationem omnem, consiliumque conuertens ad ea onera, quibus grauiter premebatur, statuit commissos suæ fidei populos cura & diligentia pro sua virili gubernare, cetera omnia omittere. Itaque contulit se Theatam: vbi cùm multos annos laborasset, vt salutaribus consilijs curationibusque ægrotos de grege suo in salutem reuocaret, idque non sine summa cùm dexteritate tùm patientia ageret, multa sibi---obiecta sentiebat, quò minùs fungi debito suo munere posset. Quare grauiter, vt par erat, commotus nihil non tentatum reliquit, vt si qua ratione fieri posset, iura sua integra & illæsa seruaret. At tandem cùm nequidquam, neque summi Pontificis authoritate---neque suo ipsius ingenio ac gratia proficeret, populorum etiam atque Principum mores stomachans quodammodò, simulque animo voluens, Patruum suum iam pridem non certo iudicio, sed amore potiùs, atque humano animi affectu impulsum,

ei Epi-

ei Episcopatum tradidisse, seque iam (quæ eius animi erat demissio) vel propter imbecillitatem ætatis, vel propter exiguum rerum vsum minùs aptum existimans ad illius gubernationem, re priùs bene consulta ac diligenter considerata, primùm se ab Aula, hominumque frequentia amouit, deindè quæcunque habebat Sacerdotia repudiauit, atque vt trãquillitatem securitatemque assequi omni ex parte posset, omnia etiam bona sua, partem in propinquos egenos, partem in pauperes ciues erogauit: ita vt nudus penè ad otium perfugerit; existimans vitam beatam non alia in re positam, collocatamque esse, quàm in veri summique Dei cognitione: ad quam si quis peruenire vellet, omni animi perturbatione vacandum esse, tùm cupiditate & metu, tùm ægritudine & voluptate dicebat. Quo peracto, in eadem ipsa Vrbe Roma vbi tunc erat, se in conclusum & secretum locum contulit, in quo vitam tranquillè cum paucis degebat, Deo vnà in pace silentioque deseruiens.------Quo sanè excellẽti mirabilique facto, vt quisquis optimus erat, ita maximè permouebatur, excelsamque viri huius virtutem, ingentemque animi magnitudinẽ laudabat. Porrò quòd hoc temerè non fecisset, vita sanctissimè acta, ætas iam firma, rerum vsus, varia multiplexque doctrina, diligens ac diuturna præparatio, fidorumque amicorum amantissima consilia satis demõstrabant. Quòd verò non ambitione motus hoc vitæ genus petierit, familiæ nobilitas, diuitiæ, omnium ferè gentium erga ipsum fauor & studia, summa hominis eloquentia, constansque in omni tempore vita, facilè indicabat. Quòd autem non ob naturæ timiditatem aut ignauiam, lucem atq; homines fugerit, multa inditio erant, plurima scilicet & propè infinita pro Republica Christiana, apud vniuersos ferè Orbis Principes, feliciter acta: & (quod caput est) rerum omnium humanarum despicientia, quæ quidem facilè eius insignem animi fortitudinem arguebat. *Hactenus Magius: qui (vt* in Collect. fol. 6. *Antonius Caracciolus ait) scripsit erudita illa Miscellanea Critica, & de aculeo & tintinnabulis libellos posthumos, Francofurti haud pridem editos. Porrò cùm iam ætate & eruditione esset prouectior, & in Clade Cypria, Venetorum Architectus bellicus egregiam pro Christianis nauasset operam, à Turcis captus, & Constantinopolim abstractus, in carcere strangulatus est: vti Arnoldus Manlius in Catalogo* τροπίων *refert. Hanc verò narratiunculam scripsisse videtur eo tempore, quo varia (Vti Onuphrius narrat) de Carafa vulgus iactabat. Quod autem hic Caraphus habet, non Carafa, id Magius more suo facit: is enim ipse lib. 2. Miscellaneorum cap. vlt. eadem terminatione nobile hoc cognomentum enuntiat.*

---

1 *Sodalitium, quod sæpe memorauimus, faustè à Diuino Amore nuncupatum, certis quibusdam legibus fundarunt ea mente, vt excitatis ab ea flamma exem-*

ploque igniculis,rediuiua pietas,cultusque religionis penè conclamatus, Romæ renasceretur,& mox per reliquas Italiæ Vrbes propagaretur.Sodalium numerus statim ad sexaginta quà infulis,quà virtutis commendatione, magni nominis ad vnum omnes.---Agnoscimus in hoc Diuini Amoris sodalitio Theatinæ Congregationis primordia:nec à vero ibimus,affirmantes,æternam Numinis Sapientiam, cùm egregios eos Viros consociauit, conflauitque Clericorum sæcularium Societatem, maiori cuidam Instituto,hoc est,Clericorum Regularium Congregationi præiuisse.Enimuerò proludere ingentibus rebus,cæptisque,ac rudimenta priùs ponere magni cuiusque Operis solet Deus. Iof.Sylos inhist.par.1.lib.1.pag.30.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Quæ Diuini Amoris Sodalitas Romæ tunc erat, ex qua Clericorum Regularium Institutores,Christiani Orbis beneficio,prodiere? Hi ne primi omnium è Clero fuerunt, qui Religiosum Ordinem excitarent? Quod in eo condendo propositum aut diuinam impulsionem & inspirationem habebant? Sylloge omnium,quæ diximus, exponatur.

*P.Ioannes Rhò è Soc.Iesu de varijs Virt.histor. lib.1.cap.1.n.XX.fol.*10.

2 FVit superiori ineunte seculo in Vrbe,quamquam non dùm planè instaurata pietatis libertate, virorum piorum ad S.Dorotheæ, Sodalitium;cuius sanctissimas fuisse leges atque opera,tùm quòd ex illo Theatinorum Auctores,tanto cum Ecclesiæ bono, prodierunt,tùm præclarum ipsum Amoris Diuini,quod optauerunt,nomen abundè testatur.

*P.Petrus-Antonius Spinellus è Soc.Iesu de Virg.Deip.laud.cap.*40.*n.*11.*fol.*587.

3 Romæ quædam Sodalitas inter reliquas extitit in Templo S.Dorotheæ,quæ à Diuino Amore,cui sodales præcipuè studere satagebant, appellationem acceperat:ad quam complures tùm Ecclesiastici tùm laici,& in his Prælati,alijque Viri Nobiles conueniebant;spiritualibus operibus vacabant;in meditationibus & exhortationibus exercebantur; ad Sacramenta percipienda crebriùs, quàm alij eo tempore facere consueuerant,accedere studebant.Ex qua complures, tùm vitæ sanctimonia, tùm doctrina illustres prodiere: inter quos meritò numerantur quatuor illi,qui religiosissimi Ordinis Clericorum Regularium, quos Theatinos vulgò vocant, Auctores, & Fundatores extitere, Anno Domini 1524. die 14.Septembris,omnes Natione Itali,generis Nobilitate & vitæ sanctitate præstantes; qui OMNIVM PRIMI, hac tempestate, Clericorũ Regularium Ordinem excitarunt, VT SVO EXEMPLO ATQVE OPERA CLERVM SÆCVLAREM AD SANCTIOREM VIVENDI RATIONEM, IVXTA SACRORVM CANONVM NORMAM, EXCITARENT. *P.Sfor-*

P. fortia Palauicinus S.R.E. Card. è Societ. Iesu in Histor. Concil. Trid. par. 2. lib. 24. cap. 10. num. 17. fol. 1043.

4 Adiungere volo vnum Lusitanum, non minùs doctum ac authoritate præditum virum, Dydacum Payuam, Regis Sebastiani Theologum, varijs in locis laudatum à nobis, ac magis à pretio suorum Operum. Magnæ quidam auctoritatis viri, *inquit in explic. Orthodox. lib. 1. cap. 1.* pietatis ardore accensi, in separatum quendam & à vulgi consuetudine secretum locum vnà conuenire frequenter solebant, vt precationibus, Sacramentorum frequentationi, pietatis charitatisque officijs sedulò vacarent. Quæ ideò Diuini Amoris Sodalitas dicebatur (*Hæc autem non sub Clemēte VII. vt loquitur, sed sub Leone X. est instituta*) Quorum exemplo Paulus IV. Pont. Max. qui tùm Ioannes-Petrus Carapha dicebatur, excitatus, eorum se numero aggregauit (*is inter prima illius Sodalitij capita numeratur*) Cùm verò se aliquandiù in illis præclaris operibus cum reliquis exercuisset, ex pijs illis ac religiosis viris quatuor--- peculiari nescio qua Spiritus sancti impulsione incitati, cælestis amoris singulari ardore inflammati, magnoque & iusto dolore commoti, quòd sacer hic noster Clericorum Ordo à primæua sinceritate ac puritate tàm turpiter degenerasser, ac magno Ecclesiæ detrimento obsolesceret, egregiam quādam rationē inierunt, qua illius antiquum splendorem, aliqua ex parte reuocare ac conseruare possent. Omnium namque bonis in communem vsum sepositis, vt pro cuiusque necessitate in singulos dispertirentur, rerumque omnium humanarum curis abiectis, se totos diuinis laudibus concinēdis, rerumque cęlestium meditationi tradiderunt; illamque in rebus omnibus viuendi rationem sunt ingressi, quam antiquæ puritati simillimam esse indicarunt. Quare Presbyteri Regulares appellati sunt. At quoniam Paulus IV. Pont. Max. relicto tunc Episcopatu Theatino, hanc viuendi rationem, MAGNA CVM OMNIVM ADMIRATIONE suscepit, vulgò Theatini omnes dicti sunt. Is tamen inter eos sicut Episcopali dignitate, ita auctoritate, vt par erat, plurimùm semper excelluit, estque vitæ illud Institutum religiosissimum. *Hactenus ex Payuua. Cui, vt omnium quæ diximus Sylloge adijciatur, Bartholomaeus Chioccarellus sub an.* 1549. *ex cathalogo Neapolitanæ Ecclesiæ Antistitum, audiendus. Ioannes-Petrus, inquit, ex illustri Carafia familia Neapolitana ortus, Io. Ant. Montorij Comitis filius, à tenera* »
ætate bonis & ingenuis artibus, sacræ religiosæque vitæ institutis se tradidit. Cùmq; »
acris esset ingenij, magna omniū admiratione, doctissimus euasit in omnibus ferè di- »
sciplinis, & præsertim sacrarū literarum, linguarū Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ. »
Cumque animum suum non minùs humanis literis, ac grauibus studijs, quàm bonis »
moribus imbuisset, Canonicatum in maiori Ecclesia Neapolitana obtinuit sub Ale- »
xandro Carafa Archiepiscopo: vt comperimus in eius Ecclesiæ & Capituli monu- »

» *mentis;in quibus is Io.Petrus An.1500.maioris Neap. Eccl.Canonicus ac Primi-*
» *cerius appellatur;& An.1503.Canonicus pariter eius Ecclesiæ, & Rector Eccle-*
» *siæ S.Mariæ ad secula nuncupatur. Romam verò profectus in Oliuerij Carafæ S.*
» *R.E.Card.& Archiep.Neapol.sacrique tunc Collegij Decani Consanguinei sui do-*
» *mum se recepit:qui per id tempus in Romana Curia, & apud cæteros Mundi Prin-*
» *cipes summo loco habebatur. Vbi virtutum ac doctrinæ radijs magis ac magis illu-*
» *strior, à Iulio II. in primordio sui Pontificatus Theatinus Episcopus die 30. Iulij*
» *1505.creatus est,ex resignatione Cardinalis Oliuerij.Paulò post ab eodem Pontifi-*
» *ce A.1506.Neapolim missus est,vt Ferdinandum Regem Catholicum,ex Hispa-*
» *nijs illuc accedentem,dignis honoribus,Pontificis nomine,exciperet.Dein Lateranẽsi*
» *Concilio sub Leone X.An.1513.interfuit;in quo inter cæteros excellens habitus est,*
» *ac emicuit. Ab eodem Leone Pontifice Nuncius Sedis Apostolicæ in Angliam ad*
» *colligendum S.Petri vectigal,ex more,missus est. Qui tribus ibi annis expletis, ad*
» *Ferdinandi Catholici Regis Aulam profectus,ad Consilium Regis adscitus est, &*
» *Regij Capellani Maioris V. creatus: quod munus etiam sub Carolo Rege eius Ne-*
» *pote,qui posteà Carolus V.Imperator fuit,functus est. Dein ab Adriano VI. qui Io.*
» *Petrum in Hispanijs optimè nouerat,quocum ob literarum morumque similitudinẽ*
» *arctam contraxerat familiaritatem,vnà cum Marcello Gazella è Caieta Romã*
» *euocatur:vt eius consilio in Christianæ Reipublicæ Reformatione vteretur.----At cũ*
» *Carolus V.Brundusino Archiepiscopatu Io. Petrum exornare enixè exoptaret, suo*
» *longè opulentiore;Io.Petrus magna animi demissione,ne dum illo abstinuit, verùm*
» *etiam & Theatinum renuntiauit, & summa modestia in Clementis VII. mani-*
» *bus resignauit:atque in Montem Pincium se contulit,longè ab hominum conspectu,*
» *vt humili casa ac seueriori victu vitam ageret solitariam, ac liberiùs Dei seruitio*
» *vacare posset: quod exequi diutiùs nequiuit. Paucos enim post annos, cùm religiosã*
» *vitam inibi ageret,immani illa Vrbis direptione ac depopulatione discedere coactus*
» *Veronam,atque indè Venetias perijt:vbi Clericorum Regularium Religionem insti-*
» *tuit,quos de Nomine Ecclesiæ, quam is priùs obtinuerat, Theatinos vocauit. Hæc*
Chioccarellus;qui tamen in Theatino cognomento ab ipsomet Carafa nostro Ordini attributo plurimùm errat:vt in sequenti Parte discutiemus.

Laudetur Sanctissimum SACRAMENTVM; & benedicta sit semper ab omnibus B. MARIÆ Virginis PVRITAS,& immaculata CONCEPTIO.

DISQVI-

DISQVISITIONVM HISTORICARVM

DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C. R.

PARS ALTERA.

SIVE

Qualis fuerit IO. PETRVS in condendo ORDINE CLERICORVM REGVLARIVM.

---

1 *Theatinorum Patrum Congregatio Anno Christiani Orbis* 1524. *erectæ Institutores habuit quatuor: quorum ea maximè intentio & mens fuit. I. Vt exemplo morum Clerum, qui virtutis æuique inclinatione pessum ibat, emendarent. At visa profectò, & in dies cernitur, restitui passim, ac reflorere Clericorum disciplina vbi Regulares Clerici degunt. Exemploque Theatini Ordinis institutæ subindè aliæ Clericorum Regularium familiæ, eidem operi ac fini peregregiè insudantes. II. Eam paupertatem excolere, quam Apostoli ipsi inuexere, sanctèque obseruarunt: quibus nec patrimonia, nec communes census erant: nec stipe emendicata, sed spontanea fidelium pietate victitabant. III. Vt Sacramentorum vsum, primitiuorum Clericorum ritu, postliminiò reuocarent: vt Lutheri ac Sacramentariorum impietatem, qui in abrogandis sacris, sacrorumque cultu vsuque, neruos omnes tùm maximè contendebant, infringerent: exploratumque abundè est, Theatinos esse, quibu maximè frequentem mysteriorum vsuram acceptam referre debet hæc ætas. IV. Vt Clerici concionandi munus, obsoletum eo sæculo, restituerent: cùm hoc Clericorum proprium sit, populos instituere. Et quidem florere iam apud Clericos Verbi Dei disseminandi studium, omnes norunt. V. Vt supremo spiritu laborantibus opem ferrent, darentque pijssimo in hoc opere Curionibus auxiliarem manum. nullo prorsus hominum statu graduque excluso. Fuere posteà è Religiosis Viris eximiæ huiusce pietatis præclaro quidem exemplo sectatores. VI. Non modò vt ita*

morien-

morientes pijs adhortationibus erigerent; verùm illos etiam, quos publicum supplicium mulctaret. Illamque proindè Albatorum Sodalitatem, quæ Neapoli hoc opus curat, ordinarunt. Quocirca fuere semper in eo Linteatorum sodalium censu nostri homines: quibus & ea potissimùm cura erat, vt societatem successiuè ineuntes instruerent &c. Ioannes Capycius Galeota apud Syl. par. 1. fol. 62.

DISQVISITIO PRIMA.

Quæ conditi cuiusque recens Ordinis causa censeri debent?

P. Nicolaus Orlandinus in Histor. Soc. Iesu p. 1. lib. 1. n. 2.

2

Voniam nouæ Religionis origo describenda proponitur, iurè quærere in hac ipsa velut operis prolusione quis possit, cur in tanta Religiosorum Ordinum copia, varietate, nobilitate, quibus & tanquã adminiculis sustentatur, & tanquam luminibus decoratur Ecclesia; Maiestas tamen illa, cuius spiritu totum Ecclesiæ corpus administratur & regitur, nouas in ea familias, nouos Ordines suscitet: & tanquam non contenta veteribus, alia ei præsidia comparet, alios denuò splendores accersat. Ac mihi quidem, præter arcana eius sapientiæ consilia, quæ rationum omnium momentis longè præponderant, causæ omninò quatuor in mentẽ veniunt, indicandæ perpaucis. Quarum ea Princeps est, vt nouæ Satanæ machinationes ac technæ, nouis item suæ Maiestatis inuentis, nouis artibus eludantur. Excogitarat inuidissimus hostis ad extinguendum omnem cultum sacræ Religionis, perdendamque innumerabilem vim animorum, vt vnum aliquem è Monachorum numero blandè seduceret, teterrimumque ei suum spiritum inhalaret, per quem toto terrarum Orbe sua venena diffundens, tantò certiora suæ nequitiæ iacula figeret, quantò nequiorem satellitem nactus esset: tantò exploratiùs de religione, de cærimonijs, de cœnobitica ac Religiosa vita actum iri confideret, quantò venenata eius proles, & longo vsu cœnobij, & singulari ostentatione doctrinæ ad perniciem inferendam videbatur instructior. Nec deerant, vt modò significaui, pernobiles in Orbe Christiano familiæ, seù Catholicæ doctrinæ præsidijs, seù sanctitatis splendore coruscæ, quæ ad eam pestem auertendam magno vsui, vti sunt, Ecclesiæ Catholicæ esse possent. Sed, ne versutissimi draconis astutia Dei Sapientia videretur inferior, opponendæ fuere vicissim nouis impiorum cateruis, nouæ piorum acies; nouis Diaboli satellitibus, noui Christi Iesu ministri. Quorum ex societate, tàm præter opinionem, tàmque opportunè conflata Religio, satis indicat

cat & vnde,& quorsum ea edita ac procreata sit. Proxima verò nouas cōdēdi familias causa est, vt veterum familiarum studia, quæ interdum aliquid de primis initiorum ardoribus ipsa temporis diuturnitate remittunt, nouarum acuantur exemplis. Sæpè enim, quæ latebat inclusa virtus, æmulationibus lacessita, se prodit; & quæ nullos nacta est æmulos obsolescit. Vt enim, cùm ex quatuor rerum initijs pugna & certamen exarsit, tùm maximè ad diuturnitatem viget incolumitas mundi; sic inter dicatas Deo familias, vbi pia exarserit æmulatio, purissimus Dei cultus & vera sanctitas efflorescit.----Accedit, quòd ex ijs, quæ oriuntur familijs, aliæ alias ad excolendam Domini vineam facultates & vires afferunt: nec recens oritur disciplina, quæ non singulari aliquo officij munere Apostolicæ famuletur Ecclesiæ: vt nullam temerè ac fortuitò, sed summa omnes prouidentia ac consilio institutas ac procreatas intelligas, si cuiusque vires atque functiones, & quibus quæque sit instructa & ornata muneribus, animaduertas. Cōsentanea quippè destinatis vsibus Deus, velut sua dote singulas locupletat & ornat: singularumque operam ad suæ vineæ culturam pro tributis cuique muneribus & donis adhibet, ideòque certis ætatibus ac temporibus nouas creat.---Verùm ad id ipsū docendum, ne illa quidem minùs efficax ratio est, quòd augendis Religionum Ordinibus, ipsa quoque in Ecclesia varietas, quæ fons est pulchritudinis omnis, amplificatur & crescit. Nàm vt in condendo mundo fabricator tanti operis, vt suæ in eo vestigia pulchritudinis adumbraret, & de thesauris suis ex illo immensitatis Oceano suppeditaret aliquid, infinitarum eum rerum varietate distinxit: vt ea de causa Græci κόσμον, Latini lucentem, seù mundum nominarint: sic in Ecclesiæ corpore, quā quotidiè sibi velut vnicam sponsam exquisitiùs adornat, & nouis quodammodò splendoribus ad elegantiam expolit, spectabilem quandam ex omni Ordinum ac familiarum genere varietatem admiscet. Quæ tanta, tàmque admiranda in omni statu ac natura varietas, non tàm quia spectabilis ac decora, quàm quia peropportuna & sæpè necessaria probatur, ab summo illo ac sapienti opifice videtur inuenta. Quorsum enim ad capiendos humani corporis sensus tàm multiplex est reperta varietas? cur pascendis singulis, singula rerum inuenta sunt genera, colorum, sonorum, saporum, odorationum, atque tactionum? Quorsum tot animantium species? tot locorum ac regionum, tot oppidorum tanta descriptio? Quorsum tanta in his notis vsitatisque naturis formarum generumque dissimilitudo? Num ad vniuersi dumtaxat ornatum ac voluptatem, an etiam ad multiplicem hominum vsum atque opportunitatem, quorum gratia eam, quam dixi, varietatem excogitauit diuina solertia? Nimirum naturæ hominum variæ, volūtatesque, tàm multa, tàmque inter se distantia ac dissimilia rerum genera requirebant, vt qui re aliqua minùs capi-

tur

tur & afficitur,ei nunquam in tanta varietate deesset, quod eius mulceret sensum,& velut arrideret palato. Par in disciplinarum multitudine varietatis est ratio, quam idcircò Prouidentia Dei sua in Ecclesia tàm est machinata solerter,vt varijs hominum voluntatibus & ingenijs, moribus ac naturis, constitutionibus corporum, atque viribus indulgeret; nec in tanta familiarum copia deesset vnquam, quæ cuique præ cæteris probari posset, & quò suus quemque nutus ac voluntas impelleret. Argumento est,quòd multi,qui se ad certam aliquam disciplinam appulerunt,nunquam se ad aliam forsitan inclinarent, nisi congruentem illā cum suis moribus inuenirent. Quàm multi autem in hac noua minimaque familia societatem iniere nobiscum,qui,nisi ea edita in lucem esset, in suis adhuc tenebris permanerent, nec vllum de Religine consilium mentemque susciperent.Nouarum igitur familiarum ortus,in fructu diuinæ ponendus est Sapiētiæ,quæ & cuiusq;priuati moribus sensibusque, & vniuersæ Ecclesiæ decori ac pulchritudini, & cæterarum disciplinarum bono atque commodo, & præsenti temporum necessitati opportunitatique voluit esse prospectum.

---

1 Clericorum Ordines porrò ex Apostolis originem suam traxisse censentur.Vetus enim institutum fuit,vt Clerici bonis,si aliqua haberent,paternis cederent,nihilque suum possiderent,& hanc esse causam, scribit Hieronymus, vt refertur in *cap. Duo.* 12. *quæst.* 1. cur ab ipso Ecclesiæ initio Clericorum capita radi cœperint,vt significaretur, ait ille, temporalium rerum abdicatio, quia victu & vestitu contenti nihil proprium habere debent, sed omnia communia. Et testatur Prosper, vt refertur *cap. Expedit.* 12. *quæst.* 1. Expedire facultates Ecclesiæ communiter possideri,& propriç perfectionis studio & amore contemni; & ideò quisquis omnibus,quæ habuit,dimissis aut diuenditis,fit rei suæ contemptor,cùm Præpositus factus fuerit Ecclesiæ, omnium quæ ipse habet efficitur dispensator.Refert deindè exemplum Paulini & Hilarij, quorum vterque paterna prædia diuendita in pauperum vsus erogauerunt. *P. Ioannes Azorius è Societate Iesu in par.* 1. *Instit. Moral. lib.* 13. *cap.* 11. *fol.* 1663.

DISQVI-

DISQVISITIO SECVNDA.

Clericorum Regularium Ordo num primò omnium ab APOSTOLIS originem ac initium duxit?

P. Franciscus Suarez è Soc. Iesu to. 4. de Relig. tr. 9. lib. 1. cap. 7. fol. 326.

2 MEritò dicere possumus, PRIMAM RELIGIONEM CLERICORVM, AB IPSO CHRISTO FVISSE ET INSTITVTAM ET CONGREGATAM, ac probatam. Satisque verisimile est, Religionem illam non perijsse cum Apostolis, sed continua successione fuisse in eorum successoribus ac discipulis conseruatam. Quod significauit Vrbanus Papa in cap. *scimus* 12. *quæst.* 1. vbi ait, vitam communem inter Christianos vsque ad sua tempora viguisse, præsertim inter eos, qui in sortem Domini sunt electi, idest, Clericos. Et idem colligitur ex cap. *duo sunt.* cap. *quia.* cap. *dilectissimis.* cum alijs eadem causa & quæstione; vbi inter alia Clemens I. *Epistola* 5. sic inquit: Communis vita omnibus necessaria est, & maximè his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. Vndè, in vita Augustini refert Possid. *cap.* 5. factum Presbyterum intra Ecclesiam mox instituisse monasterium, & cum Dei seruis viuere cœpisse secundùm modum & regulam sub sanctis Apostolis constitutam. *Et tr.* 10. *cap.* 5. *tradit,* Religionem Clericorum Regularium per se esse Religionem Clericorum, quia directè ordinatur ad eas actiones, quæ in diuinis mysterijs perficiuntur: de qua Religione licet communiter censeatur à Diuo Augustino incœpisse, multi tamen existimant, Augustinum potiùs fuisse Restauratorem & Reformatorem illius, quæ iam anteà erat ab Apostolis deriuata; quod sentit Vincentius *in spec. histor.* & Nauclerus *in Chronographia.*

1 *Primus Religionis Patrum Theatinorum Fundator & Princeps, imò primus Cleri Reformator, vt dicit Sebastianus Verronius* in Chron. *seu primus Apostolici Ordinis Restitutor, vt dicit Ricordatus in Hist. Monast. die* 2. *pag.* 219. *Quē tanquam Ducem Regularis Cleri insecuti sunt alij Ordines Regularium Clericorum, Societatis Iesu, Barnabitæ, Somaschi, Ministri infirmorum, Clerici Minores, Ioannes-Petrus ex illustrissima, antiquissima, Heroum insignium splendore, ac opibus, titulis, ac prærogatiuis ad summum cumulatissima &c.* P.M.F. Dominicus Grauina in voce Turt. lo. cit. fol. 301. & 302.

DISQVISITIO TERTIA.

Qualem ergo Paulus Ordinem & Congregationem instituit? Quoue dignius titulo, ob eam institutionem, est honestandus?

P. Siluester Petrasancta de Symb. Her. in Elog. §. 6. num. 12. fol. LXIX.

2 IOannes-Petrus Carafa fuit VNIVS MAGNI ORDINIS CLERICORVM FVNDATOR &c. PRIMVS APOSTOLICI CLERICORVM ORDINIS RESTITVTOR.

---

1 *Successere deinde aliæ Clericorum familiæ. Sed hi, quod primi, Clerici Regulares peculiari quadam nuncupatione appellantur: Diuinæ in primis Prouidentiæ Assertores; quod nec census possideant, nec ostiatim quæritent; sed præstolentur cũ silentio salutare Dei, fiducia quidem miraculo proxima.* Laur. Beyerlinc. loc. cit.

DISQVISITIO QVARTA.

Excitauit Io. Petrus solus ipse ne Ordinem, an cum alijs? & quod, illi eius Ordini, est nomen?

P. Nicolaus Orlandinus in Histor. Soc. lib. 1. num. 122. Rom. edit. fol. 34. Antuerp. fol. 26. col. 2.

2 IOannes-Petrus Caraffa, cui posteà Ecclesiæ Catholicæ gubernacula diuina detulit Prouidentia & Paulus IV. est appellatus—& NOBILITATE GENERIS, ET LITTERARVM ERVDITIONE, ET ALIIS DEI MVNERIBVS SPECTATISSIMVS, Theatino Archiepiscopatu relicto, cum alijs tribus æquè pijs ac nobilibus Viris, Clericorũ Regularium Ordinem, quos ab Archiepiscopo cæteris clariore Theatinos nominant, recens condiderat.

---

1 *Porrò moliri hoc ipse secum ardentissimè eo tempore cœpit Carafa, quo id ipsum Caietanus animo peruolutabat; collimabantque impulsore Deo in idem simul institutum ambo: cùmque neuter alterius mentem sensumque cognosceret; modum vterque excogitabat, quo res bene cederet. Intereà temporis euulgare egregium consilium cœpit Thieneus: statimque sparsus rumor in Episcopi Theatini aures insusurrauit, illum de abdicanda Aula cogitare, & condendi noui Clericorum Ordinis men-*

mentem cum Bonifacio communicasse. Resciuit id vix Carafa: cùm admotis veluti stimulis, ac vehementer incensus, Caietanum ingenti quodam spiritu conuenit. Et, molitum se, ait, iam diù opus: Eandemque Clericorum Regularium Ideam, & concepisse pridem animo, ac tùm quidem de ea cogitare, nec vlli adhuc mortalium mentem aperuisse. Nunc verò quando ipse priùs ea de re sermonem habuerat, admitti se magni conatus socium prolixè rogabat, ad omnem certè Paupertatis asperitatem, suique contemptum, vires atque animos suffecturus. Iof. Sylos in histor. par. 1. lib. 2. pag. 33.

DISQVISITIO QVINTA.

Quomodò fundata hae à Paulo & S. Caietano Religio dici debet? Illi ne Thienaus, an Thienæo se Carafa socium addidit?

P. Nicolaus Lancicius in 1. Opusc. de rectè trad. adol. n. 258. fol. 86. col. 2.

2 Congregatio Clericorum, quos Theatinos vocant, sic à---Fundatore Episcopo Theatino, & posteà Romano Pontifice Paulo IV. appellata, cum B. Caietano Thienæo, alijsque socijs vitæ sanctitate illustribus instituta, VALDE ECCLESIÆ VTILIS, ET IN ITALIÆ PRÆCIPVIS VRBIBVS FLORENS, REBVS VBIQVE PRÆCLARE GESTIS, ET MAGNAM DEI GLORIAM PROMOVENTIBVS ILLVSTRISSIMA. *Ita Lancicius. Sed quis ipsorum Fundator? quis alter alterius sodalis, & verè socius fuit?*

P. Petrus Ribadineira in Vita P. Ignatij Loyolæ lib. 2. cap. 6. fol. 134.

3 QVI (*Ioannes-Petrus*) EPISCOPATV THEATINO RELICTO---AD CAIETANVM VICENTINVM SE SOCIVM ADIVNXERAT. *Ita Ribadineira. At id vellem, inquis, inspicere vestri Ordinis Historijs annotatum, non quidem recens in lucem editis, sed multò ante typis impressis, quàm Thienæus Beatorum Syllabo adscriptus esset. Id vbinam legitur?*

P. Ioannes Rhò è Societ. Iesu in Apolog. interrog. pag. 198.

4 Legitur apud Caracciolum Collectaneorum *pag.* 190. *quæ Coloniæ Vbiorum excusa sunt An.* 1612. *cùm de Caietani caussa (hoc est, Apotheosi) Romæ agitanda non dùm vlli quidquam in mentem venerat. Et hunc plenè Scriptorem P. Rhò pag.* 269. disertissimè *loqui dicit; & pag.* 47. diligentissimum Antiquitatis *appellat. Tùm pag.* 106. minutissima diligentia omnia rimatum fuisse video, *inquit*, & laudo clari Viri studium laboremque: neque enim aurum colligentes, quamuis diuite in vena, vel ipsa ramenta negligere conuenit: opera namque maiorum & virtutum exempla, quamuis aliquando in

I 2

do in tenui sit labor,quolibet Peruano auro pretiosiora qui colligit,ingens profectò operæ pretium facit. *Sed ante illum Ioannes-Antonius Pratus, S.Caietani Nouitius,quem P.Rhò pag.46.*Optimum Senem *vocat,idem tabulis consignauit.Quo circa* Caracciolus (*vt idem P.Rhò loquitur in fol.47.*) qui eas tabulas vidit,quique sibi Caietani Vitam,opus difficili rerum inquisitione,quæ illum diù tenuit, planè laboriosum fuisse testatur , *factum ita describit.*Caietanus igitur ea, *inquit*,quæ secum aliquantisper,molitore Deo, agitauerat , cum Bonifacio à Colle Viro integerrimo amicè communicat. Probat ille,& sancto correptus Spiritu se tàm præclaro facinori socium offert. Hanc rem non multò pòst olfecit Ioannes Petrus Carafa, Episcopus Theatinus,is videlicet, cuius iàm gesta retulimus: & qui diù cupiuerat è mundi fluctibus in portum aliquem emergere,vbi primùm percepit instituendi Ordinis rationem atque scopum , exarsit illicò vehementi desiderio ineundi Instituti, quod Monasticæ simul & Clericalis vitæ munera laudesque coniungeret. Itaq; vt nunquam ferè non erat ad virtutum ardua capessenda optimè animatus,Caietanum liberè conuenit,& maiorem in modum ab eo petijt , vt se eiusdem voti compotem faceret.Esse sibi si nõ meritum,certè studium par atque ceteris,& similẽ propemodùm sacri Sodalitij imaginem se concepisse animo, quam non fuerit ausus cuiquam patefacere.Proindè sibi & amico , & Episcopo , & auidè cupienti, non esse saltem postremum in eo optimo facinore locũ denegandum.Ille admiratus viri animos & nulli præclaro operi angusta pectora, gratias primùm agere , quòd tantus Antistes pauperum Clericorum vitam adeò cupidè vellet amplecti. Deindè verò (vt Carafæ impetum ardoremque reprimeret) excusare se multis modis , atque difficultates , quæ multæ & grauissimæ certè inerant,opponere ; scilicet per sacros Canones,quos Carafa ipse probè nosset,non licere Episcopo,deserto suo & Christi grege,ad Claustra secedere . Videret tempora fortiũ exemplorum valdè indiga . Proindè ne se intra muros absconderet, qui oppositus esset à Deo murus pro Domo Israel aduersus huius temporis Philisthæos . Pergeret potiùs cum alijs Episcopis ductare Christianas acies , se verò aliosque priuatos homines sineret sub signis contineri inter gregarios milites . His alijsque eiusmodi dùm Carafam Caietanus dehortari nititur,ille,vt erat ingenio præferuidus,& recti consilij,quod semel apprehendisset, tenacissimus , nihilùm his dimoueri difficultatibus , imò magis magisque inardescere . Denique multis verbis vltrò citròque habitis,Carafæ ardor eò processit,vt fixis repente humi genibus,vultu subirato ac propemodùm minaci protestatus fuerit Caietano , se in die Iudicij de sua anima ab eo rationem coram Christo Iudice reposciturum,nisi protinus se è sæculi turbis ad quietam Religiosæ vitæ stationem admitteret . Tùm Caietanus obstupescens Viri constantiam,

ſtantiam,facundiam,grauitatem,procubuit & ipſe in genua,cumque cõplexus amantiſſimè;Ego te, inquit,mi Domine nunquam deſeram. Iunctis itaque animis viribuſque ſedulò veſtigant,quanam ratione, maturè cum Deo id,quod propoſuerant, perficerent: mutuiſque cohortationibus ſeſe inuicem accendunt. Antequam autem ad rem aggrederentur, Quartum adſciſcunt Socium,Paulum videlicet Conſiliarium, fidum Carafæ amicum, & antiqua ſtirpe ac probitate conſpicuum. His quatuor veluti baſibus ædificium omne noſtri Ordinis ſuperſtructum eſt. Atque adeò has quatuor Roſas inter medias humanorum pectorum hyemes,B. Dorothea vt Cæſareæ quondam, tunc Romæ iterum protulit. Cæteri, qui ad triginta octo fuiſſe referuntur, & ſi ad primum noui inſtituti nũcium incaluerant,& ſe quiſq;Socium ineũdo Clericorum Ordini promptè obtulerant, difficultate tamen rei, & arctiſſimæ Paupertatis voto quod ij quatuor conceperant perterrefacti,refrixerunt. Igitur anno redempti Orbis M.D.XXIV.feſto die Inuentæ Crucis à quatuor iam dictis Viris res cœpta eſt apud Clementem VII.Pont.Max.ſedulò agitari. Magnis primùm difficultatibus impediebatur, pleriſque Romanæ Aulæ Proceribus nouum id fore pronunciantibus,Clericos à Monachis,habitu,nuncupatione,nonnullo etiam inſtituto diſtinctos,ad inſtar nihilominùs Monachorum, ſeptis Clauſtri rigidè contineri, & ſolennibus Chriſto nuncupatis votis obligatam vitam ducere.Prætereà,non videri,poſſe eos ſeſe tolerare,niſi aut ſtipem emendicatò quærerent, quod fermè inuſitatum Clericis, aut certos cenſus prouentuſque ſibi compararent, quod nullo modo ſibi Patres perſuaderi patiebantur. Apoſtolicam verò illam rationem viuendi ex vltroneis oblationibus, haud proſperè his tẽporibus ſucceſſuram,in queis virtutum cultus & charitas potiſſimùm,in egenos,adeò refrixiſſe cernitur, vnoquoque propemodùm quæ ſua ſunt quærente,non quæ Ieſu Chriſti:Neque etiam facilè impetratu fuit à Sũmo Pontifice, ut Carafæ liceret, relicto Epiſcopali munere,ad priuatam vitam emigrare. Nouerat enim Pontifex quantum præſidij in eo Viro reperire poſſet Reſpub. Chriſtiana,ijs maximè temporibus, quibus præſtantes virtute,conſilio, pietate homines operæ pretium eſſet ad gubernacula adhibere,non autem in Clauſtra aut in ſolitudines ablegare.His itaque res implicata nodis vix vnquam fuiſſet expedita, niſi Caietanus in primis,& ſocij etiam alij ſtrenuè reſpondiſſent: Nihil,ſe, nihil poſteros,modò Chriſto fiderent,Deique Regnum ſedulò quærerent,de victu cultuque corporis vnquam fore ſolicitos. Illud vnum agerent: cætera Chriſto ſponſore adijcienda neutiquam ſe ambigere. Apoſtolos,primoſque Euangelij Sectatores longè infeſtius pietati, ac Charitati ſeculum incurriſſe: neminem tamen eorum aut fame aut algore conſumptum,niſi ſiquando perſecutorum rabies ijſce modis diuites ſimul & inopes cruciauit.

ciauit. Census prouentusq; perpetuos quòd plerique alij Ordines retineant,se quidem nequaquàm improbare;at inficiari non posse,illud esse perfectius institutum,quod Euangelicam paupertatem impẽsiùs seruat. Diuitias sæpe esse seminarium litium,& perniciem libertatis. Itaque rogare se Purpuratos Patres Sanctissimumque Pontificem, vt faueret instaurationi Clericalis Instituti,quod Apostoli dedicassent,viriq;Apostolici longa serie suo exemplo firmasent.De Theatino Episcopo,sperare se non minus illum Reipuq.Christianæ fore vtilem Clericorum Ordinis parentem,quàm Theatinæ Ecclesiæ præsul extitisset.Neque illum tuendæ Christianæ causæ sese reddere ineptum, quòd Religiosum iniret institutum:sed ipsummet qui anteà in acie dimicauerat Primipilus, postmodùm veluti de sacra quadam Turri, memorando posteris exemplo, vnà cum socijs,propugnaturum.His alijsque rationibus ea quæ obiecta fuerant diluebant Patres:quibus magnum profectò robur addidit Matthæus Gibertus, celeberrimus ille Veronæ Episcopus, qui quòd apud Clementem gratia,apud Cardinales plurimùm auctoritate valebat,Nostros magnoperè iuuit. Et quidem eò diligentiùs incubuit Gibertus expediẽdę rei,quòd percuperet se ijs aggregare,adeòque ea ratione ex Aulæ se subducere strepitu,atque turbinibus. Verùm sui is laboris fructu votoque potiri non potuit.Abnuerunt enim Patres tantùm Præsulem sibi socium adiungere, quocum Pontificiæ rectionis curas Clementem partiri probè nosseent:atque adeò nunquam illum permisurum, vt se destituto rebusque publicis, ad alia se conferret vel optima studia. Ex Episcoporum numero satis sibi fore Carafam,cuius auctoritate, consilio,ope iuuaretur.Itaque cùm Inuentæ Crucis festo die res agitari cœpta esset,in Crucis itidem exaltatæ solenni luce faustè confecta est;vt proindè non immeritò Crucis insigne nobis assumpsisse videamur.Erit autem fortassis pretium operæ,si quomodo Quatuor ij Viri ad B.Petri in Vaticano colle Deo sese votis obstrinxerint, breuiter hoc loco narrauero. Clemens VII.cuius iam sæpè meminimus è Medicea Stirpe Pont. Max. vt renascentem Clericorum Regularium Ordinem Apostolica protectione foueret,& sibi, hoc est, Christi Vicario proximè subijceret, iussit Ioanni Baptistæ Bonzianio Casertæ Episcopo,& Apostolico Datario,vt Pontificio nomine iam dictorum quatuor virorum solennia Vota exciperet,atque Apostolica auctoritate roboraret.Accesserunt itaque eo festo die Nostri Patres,vnà cum Bonziano ad Ædem augustissimam Vaticanam,vniuerso Clero, ac maxima omnium Ordinum multitudine prosequente;& celebrato à Casertano Episcopo ad Altare Sancti Andreæ solenni sacrificio, ac cœlesti pane professuris Patribus ritè porrecto, Aram Sancti Petri, quæ eius Templi est primaria ac sacratissima, bini adeunt:ibiq;Clementis VII.Diplomate per Notarium clara voce recitato,pri-

to,primus Ioannes-Petrus,tùm Caietanus,deindè alij duo solennia Religionis vota Summo Numini deuotissimè nuncuparunt: quorum formulas singulis autographis descriptas Bonzianius Summi Pontificis nomine recepit,probauitque.Post hæc,quoniam iam dicto Diplomate concedebatur ipsis, vt Præpositum sibi quem vellent eligerent, idcircò, secedentes ij Quatuor Viri parumper ab adstantium cœtu,cùm de ea re inter se aliquantisper deliberassent, in Ioannem Petrum cunctorum suffragia conuenerunt.Ipsum igitur iam designatum electumque primum Clericorum Regularium Præpositum,Casertanus Episcopus,qua pollebat potestate,roborauit atque firmauit.

---

1 *Qui (Clericorum Regularium Ordinem) condiderint,quatuor Viri fuere, excellenti virtute,atque insigni Romana in aula existimatione: nempè B.Caietanus Thienæus,Vicentinus,Protonotarius vt aiunt Apostolicus, ex his, quos participantes vocant: Ioannes-Petrus Carafa Neapol.Episc.Theatinus,Paulus Consiliarius Rom.& Bonifacius à Colle Alexandrinus. Ex his præcipui Thienæus & Carafa:& ille quidem in eam deindè Sanctimoniæ laudem euasit, vt celebrari publicis honoribus meruerit ab Vrbano Pont. VIII. Beatorum (à Clemente verò X. Sanctorum) numero adscriptus: floretque hodieque insigni miraculorum fama cũ Neapoli,vbi sacri eius cineres quiescunt, tùm adibi possim; adeò vt nihil iam per Italiam frequentiùs imploretur,quàm Caietani tutela & nomen: indicantque collata ab eo beneficia, infinita propemodùm ad tumulum donaria, ac votiuæ vbique pro parietibus tabulæ.*Laur.Beyerl.in Th.V.Religio fol.259.& 260.

DISQVISITIO SEXTA.

Si Theatinæ Congregationis vnum Institutorem dicere velim, quis nominandus? aut quomodò cum eo cæteri iurè ac meritò appellabuntur?

P.Nicolaus Lancicius in 1.Opusc.cap.19.n.258.fol.83.

2 B. CAIETANVS THIENÆVS FVNDATOR ORDINIS CLERICORVM REGVLARIVM, & (*cæteri*) EIVS SOCII.

---

1 *Quod ad institutionis negotium,ac præcipuum Fundatoris nomen, re tùm ad Veterum Patrum sensum,tùm ad historiarum fidem maturiùs examinata,par est,vt illibata Episcopi Theatini laude,suum etiam B. Caietano decus asseratur.*

Nàm

Nam & si Carafa ferventiore quidem studio atque opera id negotij adgubernasset, curassetque impensiùs surgentis Religionis momenta; tamen qui Apostolico huic Operi insistere, praeclarumque consilium primus aperire, atque euulgare, ac Socios adsciscere cœperit, Thienæus fuit: quem & ipsemet conuenit Episcopus Theatinus, ea magni pectoris celsitudine, generosique animi demissione, quam ipsi enarrauimus: omnisque ætas, ac gentium linguæ loquentur. Itaque hac de re breuiter statuendum sic censeo: vt inter quatuor eos Viros, Thienæus & Carafa, quippè qui luce Generis, Infulisque, ac celebriori virtute insigniores erant, primarij Conditores fuerint: enimuerò è duobus alijs, vt Bonifacius Caietano, ita Consiliarius adhæsit Carafæ: ac proptereà & si in eo opere prouehendo vnà cum alijs summo quidem ardore animi incaluerint, ac simul vota nuncupauerint, proindéque Fundatoris laudem, nomenque demeruerint: tamen illi, praeclari nominis, virtutisque prærogatiua, præcipui. Inter hos verò, cùm eandem, vti monuimus, vterque mentem conceperit, ac egregiè pro virili quisque parte in ea prouincia insudauerit, nullus profectò alter alteri videtur anteferendus. Nam si infularum ac nominis splendorem, primamq; Ordinis Præfecturam, atque egregios in explicandis difficultatibus conatus spectemus, præcipuum huiusce Clericorum Reipublicæ Caput Patremque, Carafam dicemus. Si sparsam euulgatamque inter Romanos Proceres eam excitandæ Sodalitatis mentem; primus Familiæ Auctor Thienæus fuit: ita vt hic quidem, quòd Ideam operis proposuit; ille quòd opus ipsum insigni conatu molitus fuerit, velut æquales ac compares præcipuam quisque laudem, ac principem sibi locum vendicet. Ios. Sylos in hist. par. 1 lib. 3. fol. 69. & 70.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Cur verò in hac Theatina Congregatione, præter aliorum Ordinum morem, non vnus omninò Fundator, sed ex quatuor, duo præsertim insigniores ac præcipui nominantur?
Quomodò id dici potest?

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Disput. Histor. n. 32. fol. 60.

2 RAtione diuersa. CAIETANVS FVNDATOR DICITVR, QVIA PRIMVS DE RELIGIONE REFORMATORVM CLERICORVM CONDENDA COGITAVIT: PRIMVS SOCIOS QVÆSIVIT, ET COGERE COEPIT. CARAFA VERO, QVIA SODALIBVS PRIMIS, DIGNITATE, SCIENTIA, ÆTATE, ATQVE AVCTORITATE ANTEIBAT. Quam ob causam, Pontifex, in Literis, & Breuibus, primo loco Carafam nominat: in Professione facienda, primus solennia Vota nuncupat: post Professionem, primus à cæteris in præpositum eligitur. *Hactenus P. Iulius Nigronus. Id ipsum verò*

verò quod disertissimus Sylos edidit, multò ante alij docuere. Legantur Vitæ ac Gesta Romanorum Pontificum denuò typis impressa à R. P. Augustino Oldoino è Soc. Iesu in Paulo IV. & in addit. Andreæ Victorelli, vbi ait:

3 Quidam Ioannem-Petrum Carafam, quidam Caietanum Thienæum, Ordinis Clericorum Regularium Institutorem agnoscunt: alij ab his, à Bonifacio à Colle, & à Paulo Consiliario Ordinem institutum fatentur. Ego cum ijs sentio, qui duos illos institutores, hos autem Socios appellant. *Et optimam rationem assignat:* Nàm Clemens VII. Literas, quibus eundem Ordinem firmauit, ad Ioannem-Petrum Episcopum Theatinum, ad Caietanum Vicentinum Presbyterum, & ad Socios eorum dedit. *Hæc ille. Literæ autẽ, vel Diplomata, quæ Victorellus, & P. Iulius Nigronius citat, plura fuere. Ego vnum & alterum huc subijciam. Et primum quidem, quo Clemens VII. Ordinem comprobauit, hoc fuit.*

Venerabili Fratri, Io. Petro, Episcopo Theatino, & dilecto filio Caietano Presbytero Vicentino, ac eorum Socijs & Successoribus.

CLEMENS PAPA SEPTIMVS.

Venerabilis Frater, & dilecti Filij salutem & Apostolicam benedictionem. Exponi Nobis nuper fecistis, quòd Vos, & nonnulli alij, eiusdem propositi Socij vestri, diuina, vt creditur, inspiratione ducti cupientes, cum maiori animi quiete Deo seruire, & illi magis pro desiderio cohærere posse, tria substantialia religiosæ vitæ, Paupertatis scilicet, Castitatis, & Obedientiæ vota emittere, & sub solito, & communi habitu Clericali in vnum habitantes, & communi ac de communi viuentes, ac Deo humiliter, & deuotè, quantum ipse dederit, seruientes, sub nostra, & Apostolicæ Sedis humili, & immediata subiectione, & speciali protectione, Clericalem vitam ducere decreuistis, supplicareque nobis fecistis, vt de nostræ, atque huius Sanctæ Sedis plenitudine potestatis, solitaque clementia in præmissis benignè annuentes, de ijs, quę ad huius vitę propositum conducere, aut quomodolibet expedire videntur, Vobis, socijs, & successoribus vestris prouidere dignaremur. Nos qui omnium Christi fidelium pijs, & honestis desiderijs libenter ãnnuimus, vestrum in hac parte laudabile desiderium plurimùm in Domino commendantes, vestrisque huiusmodi supplicationibus inclinati, Vobis, & cuilibet vestrum, vt quandocumque visum fuerit, positis tria substantialia religiosæ vitæ, vt petitis, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ vota publicè emittere, & in manibus cuiusque Presbyteri secularis, vel cuiusque Ordinis regularis solemniter profiteri, ac sub solito, & communi habitu Clericali, subq; nomine, ac nuncupatione Clericorum Regularium in communi viuentes, in locis religiosis aut secularibus, prout vobis ab il-

lis,quorum loca ipsa concessum fuerit, seu expedire videbitur, sub Nostra,& Sanctæ huius Sedis Apostolicæ immediata subiectione,& speciali protectione in vnum habitare,atque ex vobis, inter vos singulis annis Superiorem eligere,Præpositum nuncupandum,qui vsque ad triénium, & non vltra confirmari possit,aliosque quoscumque Seculares Clericos, quauis dignitate fulgentes,seu Laicos,qui Deo inspirante, ad huiusmodi vitæ propositum,& communem viuendi modum se conferre voluerit, recipere, & post annuam probationem ad talem trium votorum professionem,in manibus Superioris,seu Præpositi emittendam, ad huiusmodi communem viuendi modum admittere:nec non statuta quæcumque,ordinationes,& Constitutiones de omnibus,& singulis,quæ ad huiusmodi vitæ propositum conducere,moresque,& institutum honestè, & deuotè clericaliter viuendi concernere videbuntur:de Missis præcipuè, & de alijs diuinis Officijs,siue Horis Canonicis,prout vobis melius videbitur, celebrandis,& recitandis,licita tamen,& honesta, rationabilia, & bonis moribus,& sacris Canonibus non contraria,facere,edere, & pro tempore facta edere,corrigere,reformare,& in parte,vel in totum immutare, ac de nouo alia,prout vobis expedire videbitur,instituere,& ordinare, & iuxtà illa viuere;quæ postquam à vobis condita,& reformata, instituta,aut immutata,& ordinata,ac Nobis, seu Successoribus nostris exhibita fuerint,Apostolica auctoritate confirmata,& approbata sint,& esse censeantur:& vt omnibus,& singulis priuilegijs,exemptionibus, immunitatibus, indulgentijs, facultatibus, libertatibus, auctoritatibus, indultis,fauoribus,concessionibus,& gratijs spiritualibus,& temporalibus, quibus,potiuntur, & gaudent, aut in futurum potientur, & gaudebunt Canonici Regulares Lateranenses,Congregationes,personæ,& loca eorum, Vos,& loca vestra vti,potiri, & gaudere possitis, quorum tenore præsentibus pro sufficienter expressis,ac de verbo ad verbum insertim haberi volumus;ita vt litteræ Apostolicæ super eisdē priuilegijs, exemptionibus,immunitatibus,concessionibus,& gratijs eisdem concessis,vel pro tempore concedendis,mutatis dumtaxat nominibus,cognominibus, inuocationibus,& diebus,ad libitum expediri possint; perindè ac si illa omnia,& singula,non solùm per clausulas generales, sed per eorum tenorem,de verbo ad verbum expressionem, & insertionem fuissent vobis per has nostras litteras,sub hac ipsa die expressa, & specialiter concessa, tenore præsentium ex certa nostra scientia, & ex Apostolicæ plenitudine potestatis,Vobis,ac socijs,& successoribus vestris in perpetuum concedimus,pariter & indulgemus,& ad præmissa omnia,& singula,quibuscumque impedimentis,& contradicentibus amotis,liberam,plenamque auctoritatem,& facultatem elargimur,non obstantibus nomine,dignitate, & officio Episcopali, quæ Ioanni-Petro supradicto per alias nostras

litte-

litteras reſeruauimus, Apoſtolicisque, & generalibus, aut ſpecialibus conſtitutionibus, ordinationibus, etiam iuramento, aut quauis alia firmitate roboratis, etiam ſi qua ſpecialiter, ſeu de verbo ad verbum exprimenda eſſent, quæ pro expreſſis haberi, & quibus quoad effectum præſentium dumtaxat ſpecialiter, & expresſè derogamus, alijsque contrarijs non obſtantibus quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris die vigeſimaquarta Iulij M.D.XXXIV.

Iacobus Sadoletus.

4 *Alterum fuit, quo Pontifex emendandi Breuiarij & Miſſalis libri facultatem indulſit noſtris Patribus, hunc in modum.*

CLEMENS PAPA SEPTIMVS.

Venerabili Fratri Io. Petro Epiſcopo Theatino, & dilectiſſimis Filijs, Caietano Presbytero Vicentino, ac eorum Socis, & Succeſſoribus, Clericis Regularibus nuncupatis.

Venerabilis Frater, & Dilecti filij ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Exponi nobis nuper feciſtis, quòd poſtquam aliàs vobis Clericalem, & exemplarem vitam, ſub emiſſione trium votorum ſubſtantialium in habitu Clericali ducere, ac in communi, & de communi viuere cupientibus id inter cætera, nec non aliquas ſuper Miſſis, & alijs diuinis Officijs celebrãdis ordinationes, & conſtitutiones, dummodò licitas, honeſtas, & rationabiles, ac bonis moribus, & Sacris Canonibus nõ contrarias faciendi, & ſecundùm illas eaſdẽ Miſsas, & Officia recitandi, & celebrandi cõceſſimus; prout in alijs noſtris ſub Annulo Piſcatoris litteris deſuper ſub die 24. Iunij, Pontificatus noſtri anno primo confectis, pleniùs continetur; vos Religionis, & diuini cultus honore, ac feruore ſuccenſi, Miſſas, & diuina Officia, quibus nunc Sancta Romana Eccleſia vtitur, ad certum modum, vt quidem vobis videtur, decentiorem, ſanctorumque Patrum, ac ſacrorum Canonum ſtatutis conuenientiorem, magiſque aptum profectui celebrantium, & deuotioni audientium excogitaſtis, quem componere deſideratis, Nobis, & Sedi Apoſtolicæ poſteà offerendum, vt ex illius inſpectione, an publico Eccleſiarum vſui tradendus ſit, decernere poſſimus. Verùm, ſicut eadem veſtra expoſitio ſubiungebat, quia non facilè ad compoſitionis huiuſmodi effectum, & complementum deuenire poſſe ſperatis, niſi per ipſiuſmodi continuam per aliquod tempus tractationem, & Officiorum à vobis compoſitorum recitatione, ex qua & vſu ipſo multa à vobis videri, & animaduerti, & animaduerſa corrigi, & mutari poſſent, cupitis propterea, vt experientiam ducem, ac magiſtram habeatis, Miſsas, & alia diuina Officia huiuſmodi iuxtà modum à vobis repertum, & in choris, & in Eccleſijs veſtris celebrare, & recitare. Quarè pro parte veſtra Nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt vobis id faciendi licentiam ad annum concedere, voſque interim

ſic recitantes,& celebrantes à celebratione,& recitatione Miſsarum , & Officiorum diuinorum iuxtà cõſuetum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ morẽ facienda,ac à recitatione Officij B. Virginis etiam per vos compoſita, attenta occupatione veſtra,& longiori Officio,interim à vobis celebrãdo,abſoluere, aliaſque deſuper vobis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur in te præcipuè , frater Epiſcope,ſperantes,& confidentes, quòd pro tua doctrina,prudentia , & pietate nihil niſi pium,& Canonicum,laudeque, & Profeſſione veſtra dignũ in hoc ages,agique à tuis fines;vobis omnibus, & ſingulis veſtrum dumtaxat,vt Miſsas,& diuina Officia iuxtà modum nouum,per vos excogitatum,& componendum,in choro,& in Eccleſijs veſtris per annum dumtaxat à data præſentium computandum celebrare , & recitare ad Dei laudem liberè,& licitè valeatis;interim ad celebrationem,recitationemque Miſsarum, ac Officiorum huiuſmodi iuxtà conſuetum Romanæ Eccleſiæ morem faciendam minimè teneamini:nec Officium B. Mariæ,etiã per vos compoſitum per dictum annum recitare ex præcepto obligemini;ſed ab omni alio more aliter celebrandarum Miſſarum , & recitandorum Officiorum per dictum annum tãtùm prorsùs exempti, liberi, & abſoluti eſſe cenſeamini,auctoritate Apoſtolica,tenore præſentium concedimus, & indulgemus, ac vobiſcum ſuper quouis voto , obligatione , & profeſſione,per vos factis, ad effectum præſentium diſpenſamus . Volumus autem,vobiſque in virtute Sanctę Obedientiæ inhibemus,ne dictũ modum,per vos componendum alicui alteri vtendum, & legendum tradatis,antequam ille per vos ad Nos miſſus, & à nobis, & ab hac Sancta Sede fuerit canonicè approbatus . Non obſtantibus præmiſſis , ac conſtitutionibus,& ordinationibus Apoſtolicis , cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die 21.Ianuarij 1529.Pontificatus noſtri anno ſexto.

Bloſius.

---

1 *Aptari in ipſos (Thienæum & Caraſam) iurè poterit , quod de celeberrimo quodam Oratore,eiuſque in dictionis præſtantia principatu dictum à Tullio olim fuit: Demoſthenes,inquit,tibi præripuit,ne eſſes primus Orator;Tu illi,ne ſolus. Ita vt Thienæus & Caraſa primam ſibi in condendo Ordine palmam vicißim præripuerint.* Ioſ.Sylos par.1.hiſt.lo.cit.

DISQVI-

DISQVISITIO OCTAVA.

Constat ex dictis, Caietanum Thienæum, & Ioannem-Petrum Carafam, vel Confundatores (vti P. Ioannes Rhò vocat) vel Coinstitutores Theatini Ordinis appellari. Ne insolens ac mirum id videatur; de quo nam exemplum haberi potuit, hac in re, quod Nostrates imitarentur?

P.Henricus Sommalius è Soc. Iesu in vita Thomæ à Kempis cap.8.

2 DE Gerardo Magno, COINSTITVTORE CLERICORVM REGVLARIVM.

---

1 *Planè id Naturæ ingenium, atque indoles est, vt adnotauit Plinius, vt propè venenatas herbas, salutares plerumque ferat, quò simul & enatum malum, & ipsam prona manu antidotum propinasse intelligeremus. Id quod eiusdem Naturæ moderator, & auctor Deus, cùm in grauissimis Christianæ Religionis momentis, tùm in huiusce præsertim Ordinis institutione fecisse cernitur. Etenim eodem hoc isto anno institutam confirmatamque ipsam voluit, cùm Martinus Lutherus, impius Augustiniani Ordinis, Fideique desertor & transfuga, postquam modestiam omnem speciemque probitatis exuerat, Religiosum habitum personamque dimisit, vt ostenderet adnatum eodem tempore teterrimo veneno præsentissimum remedium. Nempè Theatinorum Patrum, qui primæuos Clericorum Regularium mores induerunt, ea potissimùm mens fuit, vt eollapsum sacrorum cultum Religionemque instaurarent; pugnarentque ea Clericorum Reformatorum legione in seculi vitia, quemadmodùm Regulares illi Augustini Clerici, & Augustinus ipse in pestilentissimas suorum temporum Hæresum phalanges decertauerat.---Quod & Lutherus ipse intellexit, testatusque est conceptis verbis. Nam cùm excitatam Romæ per ea tempora ad Apostolicæ Paupertatis, vitaque normam, eam Clericorum Sodalitatē resciuisset, inclamasse suis fertur: Magnum nobis Romæ paratur Bellum.* Ios. Sylos in histor.par.1.lib.2.fol.42.&43.

DISQVISITIO NONA.

Quale fuit quatuor illis Viris in condenda Congregatione propositum? Quaue Nomina, Cognomina, & Patria ipsorum?

P.Antonius Spinellus è Soc.Iesu de Virg.Deip.laud.cap.40.n.11.fol.587.

2 QVI OMNIVM PRIMI HAC TEMPESTATE CLERICORVM REGVLARIVM ORDINEM EXCITARVNT,

VT

VT SVO EXEMPLO ATQVE OPERA CLERVM SÆCVLAREM AD SANCTIOREM VIVENDI RATIONEM, IVXTA SACRORVM CANONVM NORMAM, EXCITARENT; HI FVERE B. CAIETANVS Thienæus Vicentinus, Protonotarius Apoſtolicus, qui vitæ merito miraculis etiam claruit: Bonifacius à Colle ab Alexandria, Galliæ Ciſalpinæ Vrbe: Paulus Conſiliarius Romanus: & Ioannes-Petrus Carafa Neapolitanus, Epiſcopus Theatinus.

---

1. *Exaltatæ S.Crucis die, in Baſilica Principis Apoſtolorum, ſupra Aram Maximam, vbi glorioſiſſima Corpora ſanctiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli condita ſunt, magna populi atque totius Aulæ frequentia, quæ hunc Præſulem & Socios plurimi faciebat, Votorum profeſſio emiſſa eſt.* D. Petrus Recordatus, Monachus Caſinenſis in hoſtor.monaſt.die 2.fol.219.

DISQVISITIO DECIMA.

Quonam in loco, & priuato ne, an ſolemni & celeberrimo cultu, prima hæc Clericorum Regularium Congregatio eſt inſtituta?

P.Hieronymus Platus è Soc.Ieſu de bono ſtat. Relig.lib.2. cap.28.fol.404.

2 PAulus IV. Religioſam formam inſtituit; quam etiam ROMÆ, PVBLICE, IN SANCTI PETRI ÆDE, ADSTANTE EIVS TEMPLI CLERO, MAGNA OMNINO CELEBRITATE, AD APOSTOLORVM CORPORA, vnà cum—ſocijs profeſſus eſt, editis ijs Votis, quæ ſolennia ſunt omnibus Religioſis. Contigit hoc, Anno 1524. ipſa die, quæ Sanctæ CRVCIS EXALTATIONI dicata eſt: eaque fuere initia eius, quem dixi, Ordinis; qui deindè quotidianis incrementis non ſuo tantùm, ſed aliorum etiam mortalium bono auctus eſt, & in dies augetur.

---

1 *Secularis Clerus eò ſub Leonis X. Adriani VI. & Clementis VII. Pontificatu deuenerat, vt planè illud Oraculum verum eſſet: Sicut populus ſic Sacerdos. Deus tamen benedictus ſpeciali pietate ac prouidentia, vt tanto defectui Miniſtrorum proſpiceret, impulit quatuor ſeruos ſuos, vt in Clero primæuum illud Apoſtolicum Inſtitutum Clericorum Regularium inſtaurarent. Et hi primi Religioſi homines è Clero fuerunt, antiquæ Obſeruantiæ Diſcipulorum Chriſti primi Reſtitutores. Ideòque facultatem obtinuerunt, vt abſolute & antonomaſticè Clericorum Regularium Cognomento appellentur. Nam qui poſt ipſos Presbyteri Religioſi ſequu-*

sequuti sunt, veluti RR. PP. Barnabitæ, RR. PP. Societatis Iesu, RR. PP. Congregationis Somaschæ, ac RR. PP. Minores, absolutè, tùm sine addito Regulares Clerici appellari non possunt. D. Siluester Maurolicus Abbas Cisterniensis in Mari Occano Religionum fol. 367.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Ioanni-Petro Clemens VII. in Ordinis Fundatione, quam facultatem indulsit? Qui post eius Ordinem sunt sequuti, quomodò ab illo discriminantur? Num ex Priuilegio acceptum, vt Theatinus Ordo, Clericorum Regularium Congregatio diceretur? S. Ignatius cur, Societatem Iesu, suum ipse amplissimum Ordinem nuncupauit?

[1] *P. Iulius Nigronus in Regul. Comm. Soc. Iesu comment. tit. par. 3. num. 20. edit. Mediol. fol. 86. & Colon. Agripp. fol. 77.*

1 ANno 1524. Clemens Septimus Pont. Max. dedit facultatem Ioanni-Petro Carafę Episcopo Theatino, & Socijs, ac posteris eorum, vt emissis publicè ac solenniter tribus vitæ Religiosæ substãtialibus Votis, sub solito & communi habitu Clericorum, subque nomine & nuncupatione CLERICORVM REGVLARIVM in communi viuerent.—Per eadem tempora in Oppido Bergomensis agri, cui nomen est Sommascha, Hieronymus Æmilianus, Patricius Venetus, Congregationem Presbyterorum instituit, cui pauperum Orphanorum educationem commendauit; quam nonnisi post multos annos Pius V. in Ordinē Regularem erexit. Anno 1533. Clemens VII. concessit Bartholomæo Ferrario, & Antonio M. Zachariæ, tribusque socijs Mediolani degentibus, vt Religiosorũ Vota profiteri possent, & sub Ordinarij obedientia viuerent: biennio post à Paulo III. sub Sedis Apostolicæ protectionem recipiuntur ad quinquennium: & Clerici Regulares nominantur. Demum à Iulio III. sub quo profiteri cœperunt, appellati sunt Clerici Regulares Sancti Pauli; quanquam vulgus Barnabitas appellat, quòd ad Ecclesiam S. Barnabæ nata sit eorum Congregatio. Quæ omnia ex ipsis Pontificijs Cõstitutionibus decerpsi, per quæ Typographorum error apud Rutilium Benzonum corrigendus est. Rauennæ quoque Anno 1537. Margarita, fœmina sanctitate, miraculis, & dono Prophetię clara, Congregationem Presbyterorum instituit, sub nomine boni Iesu, quæ adhuc viget, non inde egressura. Meminerunt eius Franciscus Turrianus noster, Paulus Morigia Ordinis Iesuatorum, & Basilius Serenus Canonicus Regularis Lateranensis; qui tradit, iuuisse ad eius erectionem Seraphinum Firmanum, Canonicum Regularem. Obtinuisse facultatem profi-

profitendi multò post à Pio IV. prodit Carolus Tapia Iurisconsultus. Mitto dicere de alijs Clericorum Ordinibus, qui post Societatem nostram constitutam secuti sunt. Clerici Doctrinæ Christianæ, Romæ Anno 1560. sub Pio IV. Clerici Minores Neapoli, & Clerici Ministri infirmorum Romæ sub Sixto V. congregati, atque à sequentibus Pontificibus in cœtū regularem instituti, quorum mētionem facit idem Rutilius. *His ita explicatis subdit P. Nigronus:* Mihi satis fuit demonstrasse, COACTVM FVISSE B. IGNATIVM COGITARE DE PECVLIARI NOMINE, QVANDO CONGREGATIO, QVÆ DICITVR THEATINORVM, A SEDE APOSTOLICA IAM OBTINVERAT, VT IPSI NVNCVPARENTVR CLERICI REGVLARES SINE ADDITIONE VLLA: & aliæ Congregationes, quæ vel tunc nascebantur, vel paulò ante (*Societatem*) erant inchoatæ, per aliquod additamentum à PRIMIS CLERICIS REGVLARIBVS differebant; qualia sunt, S. Pauli, De Somascha, Boni Iesu. Propterea appellatus est hic noster Ordo Clericorum Regularium, Societas Iesu: qua appellatione, tùm ab antiquioribus (*hoc est, PP. Theatinis*) tùm ab æqualibus tempore, tùm ab ijs, qui posteà sunt secuti, distinguitur. *Hactenus Nigronus. Ideòque Anno 1573. Gregorius XIII. etiam suo Diplomate comprobat* Institutum Clericorum Regularium Societatis Iesu; *& P. Philippus Alegābe suæ Bibliothecæ Societatis faustè auspicatus est initium, hunc in modum*: S. P. Ignatius Loyola, Parens, atque Institutor Ordinis Clericorum Regularium Societatis Iesu. *Quem loquendi morem pluries apud ipsos Patres & exteros obseruabis.*

---

1 *Hi quidem egregij Viri dilapsam cùm cernerent communem, regularemque Clericorum vitam, atque eximiam eam Paupertatem, quam Apostoli ipsi, ac succedentes deindè florentis Ecclesiæ Clerici seruauerant, hoc est, quæ neque annuis prouentibus nititur, neque emendicatò viuit; instaurare illam, ac simul Ecclesiasticorum mores formare, cultumque Diuini Numinis expolire, in animum induxere suum. Successitque egregiè consilium: atque omnium primi Clericorum Regularium institutum, ad Apostolorum omninò normam ac ritum, inuexere iterum in Orbem: vt de ijs Cæsar Cardinalis Baronius in suis ad Martyrologium Notis die Iunij 29. pronuntiauerit: Clerici Regulares pristinam illam Apostolicam viuendi formā ex integro redditam piè sanctèque colunt.* Laur. Beyerlinc. in Theat. V. Religio fol. 260.

DISQVI-

DISQVISITIO DVODECIMA.

Clericorum Regularium Ordinum series, ab Apostolorum æuo deducta, vsque ad Carafæ, & Thienæi tempus, qui Apostolicum institutum restituêre, iterum ac prolixiùs explicetur.

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Reg. comm. tit. par. 3. n. 5.

2 NON est *(Clericorum Regularium Ordo)* inuentum huius seculi, neque appellatio nouitia. Nàm præteritis quoque seculis reperti sunt---Gofridus Monachus in vita S. Bernardi *lib. 4. cap. 4.* narrat ab eo, in Monasterio trium fontium, quod ad Vrbem est, illuminatum fuisse cœcum & Clericum ex ijs, qui Regulares nominantur. Ipse S. Bernardus (*in Apol. ad Guill. Abb.*) explicans varietatem, qua circumdata est Regina in vestitu deaurato, commemorat Ordines Religiosorum diuersos; qui varietatem illam iucũdissimam efficiũt: atque inter eos, post Cluniacenses & Cistercienses, numerat Clericos Regulares. Iuo Carnotensis Episcopus, sanctitate doctrinaque præclarus (*in Epist. 213. ad Ioan. Aurel. Episc.*) scribit se consultum: Vtrum Clerici regulariter viuentes Parochias regere possint, & animarum habere custodiam. Ac respõdisse: Nullum in primitiua Ecclesia rectorem animarum constitutum, nisi de communi vita assumptum; atque id multis canonibus probat. Petrus Blesensis (*ser. 32.*) de S. Augustino: Ordinauit etiam regulam Clericorum canonicè degentium; lineam canonicè mediocritatis extendens, vt sapiens architectus, iuxta quam communiter viuerent Apostolicam vitam agẽtes. His verbis declarat illos Dei seruos, quibuscum viuere cœpit secundùm Regulam Apostolicam in Monasterio intra Ecclesiam, vt narrat Possidius (*in vita cap. 5.*) non Monachos fuisse sed Clericos. Atq; hi loci non ab alio notati, præter vltimum, sint satis ad probandum Clericorum Regularium nomen ac genus non esse rem nouam in Ecclesia. Nàm plura huc producere supersedeo, quòd ea referuem ad integram ac plenam huius rei tractationem, quæ Clericorum Regularium Ordinem ad Apostolos refert. Interim legantur Hieronymus Platus (*lib. 2. de bono statu Religionis cap. 23.*) ac Petrus Ribadeneira nostri Ordinis: nec nõ Basilius Serenus Canonicus Regularis Lateranensis amicus meus in Christo (*lib. de priuileg. Canonicorum Regularium*) & Antonius Caracciolus Clericus Regularis in notis ad præfationem constitutionum Ordinis sui; qui non ieiunè tractat hoc ipsum argumentum. *Et quãquam prolixa admodùm narratio est: quia tamen omnibus ob insignem Viri eruditionem accepta, ad Apo-*

L *stolicam*

stolicam dignitatem nostro Ordini asserendam plurimùm facit; sicuti non grauabor illam exscribere, ita benignè lector inspicere, aut saltem præterire nō dedignabitur.

3 Igitur post Apostolos, quos nostri instituti Principes, primosque, secundùm Christum, autores extitisse monstrauimus, Clericorum Regularium Ordo à Petro ad Vrbanum vsque I. inuiolatus, & propositi sui tenax perstitit. Patet id eiusdem Vrbani testimonio, in epistola ad omnes fideles: *Scimus*, inquit, *vos non ignorare, quia hactenus vita communis inter bonos Christianos viguit, & adhuc gratia Dei viget, maximè inter eos qui in sortem Domini sunt electi.* Hæc ille. Intereà verò multa claruerunt per Apostolicos viros eo primo Christi sæculo fundata Clericorum Regularium collegia, quorum illud inprimis quod Alexādriæ, Marco institutore, floruit, reticere non debeo: Therapeutas intelligo, de quorū sancta, & penè cœlesti conuersatione, officijs, gradibus, sacrisque ministerijs, proprio volumine tractauit Philo (*de uita contempl.*) & post eum Eusebius (*lib. 2. cap. 17.*) Hieronymus (*Catal. Script. Eccl.*) Cassianus (*coll. 8. c. 5.*) Epiphanius (*hær. 29.*) Nilus (*in Ascet. fol. 1.*) Io. Diaconus (*l. 2. vit. S. Greg.*) Nicephorus (*l. 2. cap. 16. fol. 9.*) & recentiores alij, quorū verba hoc loco ponere non est necesse. Sat fuerit scire, per hos Clericos fundatam fuisse Alexandrinam illam celebrem scholam, cui posteriore tempore præfuerunt eruditissimi viri, Pantenus, Clemens, Origenes, Pierius, alijque insequētes. Igitur post Therapeutas, eodem primo seculo recensendi mihi sunt Ignatius, Barnabas, Polycarpus, horumq; socij, atque sectatores, qui regularem sanè vitam obseruasse videntur. Nàm præter illa verba generalia Vrbani Papæ à nobis paulò antè recitata, eiusdem Ignatij epistolæ non obscurè id significant: inquit enim, Polycarpum alloquens, veluti Cleri Smyrnensis Principem (*ep. 8.*) *Collaborate vobis mutuò, vnà certate, concurrite, compatimini: vnà ad quietem vos componite, vnà exsurgite, vt Dei dispensatores, assessores, & ministri. Placete illi, cui militatis, à quo stipendia referetis: Nemo vestrum desertor inueniatur.* Hæc certè verba, *Vnà ad quietem vos componite, vnà exsurgite, mutuò collaborate*, regularis vitæ disciplinam indicant. Rursus cùm monet eos, ne sint desertores, tametsi videri possit dictum, ne Christi fidem abnegent, nihilominùs rectè exponi potest, ne religiosæ vitæ, & votæ Deo fidei sacramentum abijciant; nàm eodem ferè modo loquitur Paulus, de Religiosis viduis adolescentioribus Timotheo scribens (*1. Tim. c. 5.*) *Adolescentiores autem viduas deuita: cùm enim luxuriatæ fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Quod de Smyrnensi dico, idipsum autumo de Clero, & Presbyterio Antiocheno sub Ignatio Episcopo: quam rem eiusdem Ignatij verba significant *ep. 9. Saluto sanctum Presbyterorum collegium, saluto sacros diaconos.* Et ad Heronem, suum in ea sede successorem; *Saluto*, inquit (*ep. 10.*) *diuinis ornatum moribus Presbyterium, saluto sanctos Condiaconos, quibuscum ego*

sum

sum & corpore, & spiritu. Inculcat item sæpissimè Ignatius obedientiam, & subiectionem, quam inferiorum ordinum Clerici debent Episcopis, adducitq; exemplum Apostolicorum Diaconorum. *Quid verò*, ait (*ep.2.*) *Diaconi? imitatores Angelicarum virtutum, qui purum, & inculpatum ministerium Episcopis exhibent, vt S. Stephanus, B. Iacobo; Timotheus, & Linus, Paulo; Anacletus & Clemens, Petro.* Vt scilicet ex ijs verbis intelligat lector, obedientiam, quam hodièque sacrorum ordinum susceptores, ad præscriptam in libris Pontificalibus formam, spondent suo quisque Episcopo, vestigium esse regularis illius obedientiæ, quam vnà cum ceteris votis, Castitatis scilicet, Paupertatis, primis Ecclesiæ seculis, Clerici nuncupabant. Præerant enim Episcopi suis Clericis, vt religiosis contubernalibus. Cuius antiquæ consuetudinis extitit, diu pòst, insigne exemplum S. Guthberti Lindisfarnensis Episcopi, eiusdemque sui Cleri regularis Præpositi; apud Bedam; & S. Augustini Cantuariensis Episcopi, suum itidem Anglicum Clerum iure Præpositi regentis, apud S. Gregorium Magnum: de quibus mox dicemus. Neque huic nostræ assertioni de illius primi Ecclesiæ seculi regularibus Clericis obest, quòd Dionysius (*Eccl. Hier. cap. 6.*) Christianam aciem suæ ætatis, in Pontifices, Sacerdotes, Ministros, Therapeutas, & plebem sanctam partiens, videatur secernere Therapeutas, hoc est, Ascetas, siue Religiosos, à Clericis. Nam, sicut non negamus extitisse eo seculo quamplurimos simplices Therapeutas, hoc est, Religiosos viros, nullo insignitos ordine Ecclesiastico, qui proculdubio à Clericis erãt distincti; atque de his locutum Dionysium non imus inficias: ita, extitisse etiam eodem seculo, Clericos planè religiosos, qui simul Thrapeutæ essent, & Clerici, id tàm certum esse arbitramur, quàm certum est, Apostolos (quod superiùs probatum est) & Barnabam, quem suorum bonorum solemnis illa apud Lucam (*actor.4.*) abrenuntiatio, paupertatis votum euincit nuncupasse, aliosque innumeros eius æui Clericos, verè fuisse Religiosos. Denique quidquid sit de Dionysianis Therapeutis, certè Alexandrinos illos, à Marco Episcopo institutos, Clericos extitisse, & Philo (*de vita contempl.*) significat, & Eusebius, atque Nicephorus, Philonis interpretes, euidenter affirmant. *Præterea scribit Philo*, inquit Eusebius (*lib.2. cap. 17.*) *quo pacto præsideant inter eos ij quibus Ecclesiastica commissa sunt ministeria: diaconatus etiam, & quæ supra cũctos eminent, Episcopatus præsidentia.* His similia habet Nicephorus. Sed & Clemens, Petri discipulus ac successor, Regulares Clericos, suo, hoc est, primo Euangelij seculo, extitisse, confirmat (*ep.4.*) his verbis, à Gratiano relatis: *Communis vita, fratres, omnibus necessaria est; & maximè his qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt,* (hoc est, Clericis,) *& vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt.* Et inferiùs: *Vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis non recedatis, sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras rectè intelligen-*

 tes,

tes, *quæ Domino vouiſtis, adimplere ſatagatis*. Itaque ab Apoſtolicis regulis, quas Clemente teſte primi illi ex voto ſeruabant Clerici, dicti ſunt Regulares, quotquot deinceps veſtigia illorum, nuncupatis Deo votis, inſtiterunt. Seriem igitur cœptam proſequamur.

4 B. Creſcens, Pauli diſcipulus, Gallorum Apoſtolus, vitæ regularis formam in Gallicanum Clerum primus inuexit: videlicet, vt ex ſacro Altari, miniſtri altaris viuerent, neque aliud quiſpiam eorum haberet, diceretue ſuum. Huius religioſi, ac verè Apoſtolici inſtituti, vitio ſuccedentium temporum miſerè violati, meminit Synodus Moguntina (*can. 9.*) ante 800. annos habita. Vide Turrianum contra Nouatores ſcribentem, & hanc rem memorantem (*de iur. Ord. lib. 2.*) Itidem feciſſe ceteros Apoſtolorum diſcipulos, ab ijs in diuerſas orbis oras fundandis Eccleſijs amandatos, pro comperto habeo, tum quòd eo tempore, vt acutè notat Sotus *lib. 10. de iuſt. q. 4. art. 3.* vna omnibus fuerit diſciplina, vt quod de Ignatio, Barnaba, Polycarpo, Creſcente probatum eſt, idem dici iurè debeat & de ceteris: tùm etiam quòd Clementis & Vrbani Pontificum teſtimonijs nuper allatis id religioſi moris, bona omnia relinquendi, & paupertate vota, de communi Eccleſiæ ſubſtantia vitam Epiſcopo ſubiectam tranſigendi, ijs eſſet ſeculis in vſu omnibus Clericis. Pergo igitur vlteriùs, & reperio S. Cyprianum Carthaginienſem Epiſcopum idem inſtitutum fuiſse ſectatum. Nàm vt Pontius (*in vita*) ſcribit, is primùm Neophytus, per omnia Eccleſiaſtica munia magno ſuo merito ad ſacerdotium peruenit. Sed priuſquam eos gradus aſcenderet, cùm, diuinas litteras peruolutando, didiciſſet paupertatis, & caſtitatis præconia, ſtatim vir beatus in earum virtutum amorem exarſit. Ita factum, vt & continentiam tueretur, & diſtracto patrimonio, facultates omnes in pauperes erogaret: idque teſte Pontio adhuc Catechumenus: ſcilicet vt ante penè cœperit perfectus eſſe, quàm didicerit. Hinc Cypriano floridæ illæ laudes virginitatis, pudicitiæ, ac voluntariæ paupertatis. Hinc cùm ob longam Eccleſiæ pacem Apoſtolicæ diſciplinæ neglectus, Clericos potiſſimùm infregiſſet, à Cypriano (*lib. de lapſis*) his verbis correpti ſunt: ***Studebant augendo patrimonio ſinguli, & obliti quid credentes aut ſub Apoſtolis antè feciſſent, aut ſemper facere deberent, inſatiabili cupiditatis ardore ampliandis facultatibus inhiabant. Non in ſacerdotibus Religio deuota, non in miniſtris fides integra, non in operibus miſericordia, non in moribus diſciplina.*** Hæc ille. Atque adeò ætate Cypriani, feruore Clericorum paulatim remittente, eò peruentum eſt (quod notat Pamelius *in ep. Cypr. 36.* & Sotus lo. cit.) vt non ſicut antè, omnis Clerus communem & religioſam ageret vitam, ſed in duas claſses diſpertitus; alijs in communi viuentibus, alijs priuato victu cultuque degentibus; è quibus illi, communi menſa ab Epiſcopo ſuſtentabantur, his verò ſingulis, pro cuiuſque merito, certa nummorum quantitas, alijs maior,

ior,alijs minor,diſtribuebatur,vel ciborum demēſum quotidiè per ſportulantes patres (vt Cyprianus loquitur) mittebatur . Huiuſce duplicis Clericorum Ordinis,qui ſequenti etiam æuo in Eccleſia perdurauit, teſtis eſt in Africa S. Auguſtinus, ſermonibus duobus de communi vita Clericorum:in Gallijs S.Proſper Aquitanicus *(de vita contempl.l.2.c.9.)* & in Italia S. Hieronymus, de poſteriori Clericorum genere loquens, dum Clericorum luxum ſuius epiſtolis exagitat.Sed de his poſteà. Interim poſt S.Cyprianum occurrit S.Lucianus Martyr,Antiochenus,quem D.Baſilius vocat *Aſcetam & Presbyterum*,hoc eſt,religioſum Sacerdotem, atque adeò regularem Clericum:illa ſcilicet inter Clericos Monachoſque diſtinctione,quam antiquitus vſurpatam docebimus.

5 Syluester Papa ſanctiſſimus,quem deſcribit Damaſus,Clericis copioſis egentes coniunxit,vtique in conuictu, & contubernio regulari, iuxtà primæuam Eccleſiæ formam:qua diuiſis facultatibus,prout cuique opus eſſet,nemo egens erat inter Chriſti diſcipulos,miniſtroſque.Non multò poſt vixit S.Euſebius,Epiſcopus Vercellenſis,& Martyr inclytus; ad cuius,pro fide catholica exulis, glorioſum reditum, lugubres veſtes, teſte B.Hieronymo *(adu. Luc.)* Italia fermè tota depoſuit.Is in Eccleſia ſua Vercellenſi (Clericorum Regularium Monaſterium tanta religionis obſeruatione conſtituit,vt proindè à B.Ambroſio *(lib.10.ep.82.)* his verbis meruerit commendari: *Primus in Occidentis partibus diuerſa inter ſe Euſebius,ſanctæ memoriæ,coniunxit, vt & in Ciuitate poſitus inſtituta Monachorum teneret,& Eccleſiam regeret ieiunij ſobrietate.* Et poſt aliquot verba: *Hæc igitur patientia,in S.Euſebio coaluit vſu monaſterij,& durioris obſeruationis conſuetudine hauſit laborum tolerantiam.Nam hæc duo in attentiore Chriſtianorum deuotione præſtantiora eſſe quis ambigat,Clericorum officia, & Monachorum inſtituta?* Clariùs autem S.Maximus Taurinenſis *(ſer.de S.Euſeb.)* eius inſtitutum exponit,laudatque hoc modo: *Nam vt cetera taceam,illud quàm admirabile eſt, quòd in hac ſancta Eccleſia* (Vercellenſi) *eoſdem monachos inſtituit, quos Clericos? atque ijſdem penetralibus ſacerdotalia officia contineri, quibus & ſingularis caſtimonia conſeruatur? ut eſſet in ipſis uiris contemptus rerum, & accuratio Leuitarum: ut ſi uideris monaſterij lectulos,inſtar Orientis propoſiti,iudices: ſi deuotionem Cleri perſpexeris,Angelici ordinis obſeruatione gaudeas.* Eadem fermè ætate S. Baſilius in epiſtola ad Amphilochium memorat τοὺς κανονικοὺς, quos fuiſſe Clericos declarat Balſamo Scholiaſtes. Id verò nomen ad nos potiùs pertinere,quàm ad Canonicos Regulares, clarum eſt, ſi verba Balſamonis κληρικῶν κανονικῶν Latinè vertantur:ſonabunt enim,non, *Clericorum Canonicorum*,ſed *Clericorum Regularium*. Idem notatum velim in alijs Baſilij locis,vbi eorundem meminit. Erant igitur in Cappadocia, Baſilij æuo,Clerici Regulares,quos idem Sanctus nō ſemel inſtruit monaſticis regulis:atque ob id Græcis κανονικοὶ, hoc eſt, Regulares nuncupati ſunt.

6 Ex

6 Ex Oriente ad Gallias conuertamur: quam Prouinciam Clericali monachatu B.Martinum Turonensem Episcopum exornasse, præter testimonium Matthæi Galeni (*lib.de orig. mon. p.186.*) eruditissimi viri, & Cardinalis Baronij (*ad An.328.*) Scriptoris Amplissimi, sunt argumenta, quæ probent. Primùm, multorum nomina Monachorum de Martini schola, quos Clericos fuisse testatur Sulpitius, dum memorat, Clarum, & Eusebium Presbyteros, Aurelium Diaconum; rursus Refrigerium Presbyterum; alium item sacerdotem Martini sodalem, & apud Cæsarem Maximum, conuiuam. Et nisi me coniectura fallit, Clerici fuerunt illi, quos funus B. Martini prosecutos Sulpitius refert: *Agebat*, inquit, (*ep. ad Bassul.*) *nimirum ante se pastor extinctus greges suos, sanctæ illius multitudinis pallidas turbas, agmina palliata: & aut emeritorum laborum senes* (Presbyteros intelligit) *aut iuratos Christi in sacramenta tyrones*, hoc est, iuniores Clericos, Votis tamen adstrictos. Denique pergit Seuerus, monasterij à Martino fundati Clericos, Presbyterosque seriatim prodeuntes, describere. Constabat enim è Clericis, vt vidimus, & Presbyteris, cùm alioqui inusitatum fuerit in cœnobijs simplicium Monachorum aliquem habitare Sacerdotem præter vnicum, qui monachis sacramenta ministraret. Vndè in Monasterio Scythico apud Cassianum (*coll.3. c.1.*) vnus Paphnutius Presbyter legitur, cui in officio Abbatis, simul & Presbyteri, vnus Daniel successurus ordinatur. Et apud eundem (*coll. 10. c.1.*) scriptum reperio, quatuor Presbyteros, quatuor Ecclesijs monachorum, singulos singulis præfedisse: ceteris omnibus vtique, neque sacerdotio, neque minorum Ordinum gradu pollentibus, vtpotè qui merè Laici essent. Imò adeò verum est monachos illius æui fuisse clericatu immunes, vt monasteria plerunque neque vnum Presbyterum intra septa Claustri secum cohabitātem habuerint, sed dominico die è ciuitate proxima aliquem liturgum accersere soliti fuerint: quod à B.Epiphanio scriptum, (*tom.2.oper.Hier. ep.60.*) tradidit glossa Decreti (*in cap. Hinc est.16.q.1.*) Sanctus etenim Epiphanius excusat se apud Ioannem Episcopum Hierosolymitanum, quòd in monasterio eius diœcesis, ipso inconsulto, Presbyterum ordinasset, asserens illud ipsum Monasterium diu anteà caruisse sacerdote: & adeò refugere solitos Ascetas eius loci, sacerdotij gradum, vt opus fuerit per vim ordinare vnum ex eis qui tali ministerio aptus iudicatus fuerat à ceteris fratribus. Itaque nulli dubium esse debet, ea ætate diuersa extitisse Monachorum & Clericorum officia. Quod etiam Hieronymus ad Pammachium, & ad Heliodorum, & ad Riparium scribens apertè testatur. Hæc omnia, quæ huc congessimus testimonia, eò tendunt, vt exploratum compertumque sit Lectoribus, ea monasteria, quæ complures Sacerdotes, altarisque ministros haberent, fuisse Clericorum Regularium collegia, eosque vocatos alicubi Monachos, non quòd à Clericis, vti hodie

die fit, diftinguerentur; fed quòd (vti ex Auguftino difcimus) communẽ vitam ducerent, & in vnum concordi voluntate conuenirent. Olim quippè longè aliter atque hodie Regulares Clerici à Monachis diftinguebãtur. Nàm apud prifcos ex viris religiofis ij omnes Clerici dicti reperiũtur, qui ad religiofa vota facros ordines adiũgebant, ac proindè ἱερομόναχοι, Græcè funt appellati, hoc eft, *in facram militiam adlecti Monachi*: Nunc verò id non eft fatis, fed opus eft præterea, vt non cucullati, fed Clericali habitu induti procedant. Itaque olim non habitu, fed ordine atque Officio difpefcebantur; nunc verò contrà, non Ordine, aut Officio, fed habitu, atque vocabulo diftinguuntur. Paffim enim tùm Clerici tùm Monachi propemodùm omnes, docent, prædicant, & Sacerdotio infigniti, Sacramenta Euchariftiæ & Pœnitentiæ adminiftrant. At verò Monachi Officium antiquitùs erat luctus, oratio, filẽtium, & manuum labor; ijdem autem, quòd nullo infigniti ordine erant, fed merè laici, infimum inter Ecclefiæ miniftros locum habebant, vti poft Dionyfium Areopagitam (*Hier. Eccl. c. 7.*) qui eos extra cancellos ftatuit, clarè oftendit ex Concilio Romano, à Sylueftro Pontifice celebrato, Greg. (*dift. cap. A Subdiacono*) his verbis: *Pontifici Presbyter, Presbytero Diaconus, Diacono Subdiaconus, Subdiacono Acolythus, Acolytho Exorcifta, Exorcifta Lector, Lectori Oftiarius, Oftiario Abbas, Abbati Monachus in omnibus præftet obfequium, fiue in publicis, fiue in gremio Ecclefiæ.* Super quæ verba fcribit Gloffator: Loquitur hic Canon fecundùm ea tempora, cùm Monachi non erant Clerici, vt infra 16. q. 1. Generaliter. Denique B. Hieronymus, quodnam olim effet inter Clericum Monachumque difcrimen, breuiter comprehendit, contra Vigilantium fcribens: *Monachus non docentis fed plangentis habet officium, qui vel fe vel mundum lugeat, & Domini pauidus præftoletur aduentum.* Indè cœpta eft olim migratio è Monachifmo ad Clericatum. Vndè ortum eft prouerbiũ, cuius meminit S. Auguftinus *Epift.* 76. ad Aurelium: Qui non fuit bonus Monachus, non erit bonus Clericus. Itaque qui ex Monachis in Clerum adfcifcebantur, ijs quidem vtriufque vitæ munia coniungere licebat, vti Vercellenfes Clericos fecifse, teftatur Ambrofius, & ijdem, vt dixi, ἱερομόναχοι, fiue, vt Gregorius loquitur, *Monachi Presbyteri* appellabantur, ac proindè Regulares Clerici dici poffunt: Clerici quidem, quòd facris ordinibus efsent infigniti; Regulares autem, quòd non fecus ac Monachi, diftrictam religiofis regulis vitam agerent. Eiufmodi igitur, Martini monafterium extitifse ex his quæ diximus, palam eft; ac proindè B. Petrus Damianus meritò (*to. 2. fer.* 57.) appellat B. Martinum Clericorum & Monachorum fpeculum, vtpotè qui vtriufque vitæ munia, laudefque coniunxerit. His adiungendi funt, ex Hieronymi Chronico, Aquileienfes Clerici, de quibus fic ille fcribit: *Aquileienfes Clerici quafi Chorus Beatorum habentur.* Hi nimirum, S. Valeriani Epifcopi, quem tantopere

perè

perè idem Hieronymus laudat,exemplo,atque doctrina, & S.Chromatij itidem Episcopi confirmati vigili rectione, tantùm profecerunt in stadio religiosæ virtutis,vt adeò insigni elogio promeruerint commendari.

7 Nec præterire debeo Antiochenæ, & Constantinopolitanæ Ecclesiæ Clericos,qui Chrysostomi auctoritate,atque exemplo,è Monasterijs prodierunt,& initiati sacris,magnum ijs Religionibus Christianis incremẽtum attulerũt.Quocirca Antonius Agellius,vt sacræ Antiquitatis consultissimus, meritò existimabat, Ioannem Chrysostomum inter Regulares Clericos,& Regularium Clericorum Patres,esse adnumerãdum. Ipse enim è Monasterio prope Antiochiam ab Hilarione fundato, diuinitùs per Flauianum Episcopum euocatus, Ecclesiæ Antiochenæ quatuor annos Diaconus,& duodecim Sacerdos,idest,è Monacho, Regularis Clericus,mirificè administrauit,vti Theodoretus,Georgius Alexandrinus,alijque scriptores vitæ eius fusè scripserunt.Formam verò,Regulamque Clericalis vitæ,ex eiusdem Homilia IX. in Epistolam ad Philippenses,elicere possumus:nempè, vt eius ætatis Clericis ab eo institutis, domos sibi proprias exstruere,prȩter necessaria alimenta,atque indumẽta,res superfluas procurare, stipem victumue ostiatim emendicare, nequaquàm liceret;sed ex vltrò datis muneribus spes illis esset, Deo prouidente,tolerare vitam,vt seruos Christi decet,frugalem,& moderatam. Venio ad B.Hieronymum Presbyterum,quem & Regularis Ordinis extitisse,& eius ætate in Vrbe potissimùm Roma,Clericos aliquot in communi,&ad religiosam formam vixisse,testãtur eiusdem Hieronymi aliorumque veterum scripta.Et de sua quidem ipsius regulari professione tradit in epistola 60.ad Pammachium,sic se à Paulino Antiochiȩ Episcopo Presbyterum accepisse,vt Monachismus,hoc est, Deo votis dicata vita,non auferretur.Epiphanius verò (*ep. 61.*) scribens ad Io. Ierosolymitanum, id ipsum significat:asserit enim nullo modo se ab Hieronymo obtinere potuisse,vt publicè sacrificaret,& animarum curæ intenderet. Hæc de Regulari B. Hieronymi Presbyterio. De alijs autem eius æui Regularibus Clericis,Presbyterisque,satis,opinor, clarè patet ex regularis vitæ institutione,ab Hieronymo scripta ad Nepotianum Clericum, & ex eiusdem defuncti Epitaphio:quibus locis Continentiam,Paupertatem,& Obedientiam,ceteraque clericalis religionis officia,idem Hieronymus miris commendat modis.Nempè (vt aliqua hic adscribam) Obedientiam, quam Episcopo Clerici præstabant ijs verbis *ep. 2. ad Nepot. Esto subiectus, Pontifici tuo, & quasi animæ parentem suscipe*. Paupertatem verò dum narrat,Sacerdotes alienis facultatibus veluti pauperes, sustentari;*Turpe est*,ait,*ante fores Sacerdotis, Christo crucifixi, & pauperis, & qui cibo quoque vescitur alieno, lictores Consulum, & milites excubare*.Et rursus: *Si autẽ ego pars Domini sum, & funiculus hæreditatis eius, nec accipio partem inter ceteras*

tribus,

tribus, sed quasi Leuita, & Sacerdos viuo de decimis, & altari seruiens, altaris oblatione sustentor: habens victum & vestitum, his contentus ero, & nudam crucē nudus sequar. Super quæ verba bene notat Scholiastes Victorius, Nepotianum doceri à Hieronymo ea quæ perfecti sunt Clerici; propterea decimis, & oblationibus (quarum loco Sacerdotia, quæ *Beneficia* vulgus appellat, successerunt) contentum esse debere. Itaque cùm iuxtà Canones Apostolorum, quos Gratianus (*cap. Episcopus & præ. 12. q. 1.*) recitat, Episcopis data fuerit potestas dispensandi bona Ecclesiastica Clericis, ceterisque pauperibus, secundùm cuiusque necessitatem, & gradum; verisimile est, hunc communis vitæ morem, qui Hieronymi quoque ætate, apud quædam saltem Clericorum collegia, deuotissimè seruabatur, ijs verbis significasse, maximè cùm in eadem epistola legatur; *Gloria Episcopi est, pauperum inopiæ prouidere: Ignominia Sacerdotis est, proprijs studere diuitijs.* Damnat igitur in Religioso Sacerdote proprietatis vitium. Denique castitatis præclara eodem loco dat Clericis documenta: *Ne feminam quampiam absque honesto comite visitent: Ne soli cum eis sedeant: Ne munuscula recipiant: Ne ijs familiariter sese insinuent: Vt suspiciones caueant, & quidquid probabiliter fingi potest, ne fingatur, antè deuitent. Tenui victu, & aspero cultu vtantur, delicias, lepôres, risum, vrbanitates fugiant:* hisque similia alia pleraque scribit, quæ continentiæ thesaurum apta sunt custodire. Vota autem religiosa his verbis non obscurè declarat: *Quantô magis delicias, & lepores, quæ in seculi hominibus detestamur, in Monachis, & in Clericis erubescemus, quorum & Sacerdotium proposito, & propositum ornatur Sacerdotio?* Vocabulo *propositi*, firmam mētem, ab eo significatam intellige, iuxtà illud Ciceronis *offic. lib. 1. Cato grauitatem suam perpetua constantia roborauit, semperque in proposito susceptoque consilio permansit.* Vnam item Clericis domum communem B. Hieronymus fuisse significat, cùm inquit: *Audi fratrem collegio, patrem senio.* Et clariùs: *Inter Presbyteros, & coæquales primus in opere, extremus in ordine.* Idem: *Tales habeto socios, quorum contubernio nō infameris. Si lector, si acolythus, si Psaltes te sequitur, non exornentur veste, sed moribus.* Hæc omnia paulò diligentiùs excerpsi, vt planè cognosci queat, quis fuerit status, quæ religio bonorum illius seculi Clericorum; Bonorum, inquam: iam enim ætate Hieronymi plurimi Romæ, & per Italiam erant Clerici, vix religionis leue vestigium retinentes, seorsum singuli degentes, prædiorum ac Sacerdotiorum redditibus bene nummati, in viduarum hereditates auidissimè inhiantes, pompas, & ceteras seculi vanitates miserè consectātes: in quorum deprauatissimos mores B. Hieronymus religiosissimus, & verè Regularis Presbyter, non vno loco validè intorquet stylum *to. 1. ep. 17. 18. 22. 42. 43. & l. 1. in Iouin.*

8 Atque id caussæ extitit, cur Augustinus, Hieronymo non admodū posterior, de reformanda Clericorum vita seriò cogitauerit. Ergo in hāc

M rem

rem intendens vir beatus, primùm, statuit nullum ordinare Clericum, nisi secum vellet habitare, & regulariter conuiuere: ei verò, qui vellet à proposito recedere, Clericatum adimere. At cùm postmodùm experimento didicisset, tantam Clericorum Hipponensis diœcesis multitudinem, communem vitam ægrè tolerare posse, ab ea sententia discessit. *Ecce*, inquit, *apud Gratian. c. certè* 12. *q.* 1. *in conspectu Dei & vestro muto consilium. Qui volent habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus, & Ecclesia eius, maneant, vbi volunt, & vbi possunt: non eis aufero Clericatum: nolo habere hypocritas.* Itaque ijs quos propositum vitæ sanctioris illexerat, cœperunt, Augustino duce, in vnum congregari, vnanimes habitare in domo Domini, atque (vt Augustini verbis vtar) *pasci ex vno cellario, & indui ex vno vestiario.* Proindè ij, ex his alijsque sanctis regulis, quas seruabant, dicti sunt Regulares: ceteri verò, seculares, veluti regulis soluti, & seculi fluctibus, non absque periculo, propiores, vti ex doctrina S. Isidori notat Concilium Aquisgranense (*cap.* 101.) Hanc Clericorum nuncupationem & distinctionem tradunt etiam recentiores Canonum Doctores, videlicet Præpositus, Abbas, alijque. Augustini propositum, Clericos suos ad Apostolicæ vitæ cultum reuocantis, imitati sunt in Africa primùm, deindè per omnem ferè terræ ambitum multi: adeò eius regula Clericis lata, sancta & probabilis visa est. Peperit autem hæc sanctissimi Patris Clericorum reformatio, vel ipso adhuc viuente, plurimos sanctos viros, quorum gesta præclara alibi cum Dei auxilio fusiùs enarrabimus. Hîc aliquorum nomina tantummodò recesemus, videlicet, Alipium, Nebridium, Eutropiũ, Possidium, Euodium, Paulinum, Fulgentium, Hilarium, Vincentium, Prosperum------Contigit itaque primi Augustiniani Monasterij ædificatio, atque adeò Apostolici Ordinis restitutio, anno salutis CCCXCI. Siricij Papæ VII. Theodosij Imp. xiij. & vt Sigebertus adnotat (*ep. Maced. apud Trullum fol.* 10.) post festum Pentecostes.

9 Post quartum Christi seculum floruit in sede Petri S. Innocentius Pontifex, cuius inter cetera, quæ sanctissimè statuit, huiusmodi extat de Regularibus Clericis decretum *ep.* 7. *Monachis, qui diu morantes in monasterio posteà ad Clericatus ordinem peruenerint, non debere eos à priore proposito deuiare.* Iubet videlicet summus hic Pontifex perseuerare eos in voto, ac proposito monasticæ professionis: quod est, esse Clericos Regulares, Ecclesiasticis munijs, prædicationi scilicet, Sacrorum administrationi, & animarum plerunque curæ illigatos. Post plusculos eiusdem seculi annos vixit, scripsitque S. Prosper Aquitanicus, Rhegiensis Episcopus, & Augustinianæ doctrinæ eruditissimus propugnator. Is libro 2. De Vita Contemplatiua (*cap.* 10.) meminit Clericorum Regularium suo æuo ex oblatis viuentium: *De Clericis quidem*, inquit (*cap.* 16.) *dicit Spiritus Sanctus: Peccata populi mei comedunt: sed nihil habentes proprium, non peccata sed alimenta, quibus* indi-

indigere, videntur, accipiunt. Et infra: *Deo consecratis vtuntur ad necessaria Sacerdotes, vt illis omnibus qui se perfectionis amore, sub vno constituunt, & sua sibi non vendicant, Ecclesiæ facultates ad hoc ipsum collectæ sufficiant: vt quicquid omnibus occupationibus soluti perficiunt, fructus illius qui vnus pro multis occupatus est, fiat. Atque ita ille: qui solicitudines omnium sub se viuentium portat, in Congregatione sua proficiente proficiat, vt sicut illius occupatio facta est omnium suorũ fructuosa vacatio, ita omnium discipulorum perfectio gloriosa, magistri honor habeatur, & gloria*. Et cap. sequ. *Hæc itaque virtus, quæ abstinentia non solùm delicatorum ciborum, sed etiam malorum omnium nuncupatur, cùm omnibus omninò necessaria sit, tùm maximè illis familiarior, atque coniunctior esse credenda est, quibus, iuxtà illud quod in Actibus Apostolorum legitur, factum cor unum est, & anima una, diuinæ charitatis igne conflata: & quibus sub unius ordinatione uiuentibus, omnium communia fiunt. Si tamen ita eis una sit uita, sicut sit una substantia: & nulla sit eis diuersitas animorum, quibus sit unio facultatum: quia ut fieret, & esset animorum sancta coniunctio, necessaria est facultatum iudicata communio. Ceterùm quid eis prodest, quòd facultates suas abijciunt, qui uoluntates proprias non relinquunt? Cùm sit longè præstantius uoluntatibus proprijs abrenuntiare, quàm rebus?* His verbis S. Prosper, Clericorum communem vitam, & religiosam eorundem paupertatem, castitatem, & obedientiam describit, vti ante nos doctissimus Pamelius obseruauit (*in ep. Cy. 66.*) Sequitur S. Fulgentius, religiosus & ipse Clericus ex Augustini regula, atque Clericorum Regularium Restitutor eximius, vt ex eius vita, graui & vetere stylo descripta patet, vbi hæc habentur: *Comitantibus ergo Monachis, simul & Clericis, Fulgentius ad exilij locum migraturus, magister egregius utriusque professionis, exit, flentibus omnibus laicis, de cathedra honoris ad locum beati certaminis*. Et infrà: *Similitudinem magni cuiusdam monasterij, Monachis, & Clericis adunatis, sapienter effecit: erat quippè eis communis mensa, commune cellarium, communis oratio simul & lectio*. Apparent & alia ibi vestigia veteris Clericorum religionis: nempè, obedientia sub Præposito & Abbate, ca. 25. Studiosorum schola, ibid. Clericalis ordinatio, cap. 29. Mutatio habitus per aliquot dies ab ingressu religionis, cap. 4. Cœmeterium commune extrà Ecclesiam, cap. vlt. & huiusmodi alia, quæ apud nos per Dei gratiam vigent. Quòd si ibidem legas, S. Fulgentium monastico habitu cultuque vtentẽ, & Monachum item appellatum: ne ob id eum à Clericis secernas velim; sed in memoriam reuoca, mi lector, id quod superiùs non semel dixi, priscos Monachos, non habitu aut nuncupatione distinctos à Clericis, vti hodie distinguuntur, sed ordine, & munere. Itaque ij omnes, qui regularem vitam professi, & ob id etiam Monachi appellati, sacros Ordines suscipiebant, inter Clericos Regulares adnumerandi sunt. Monachi enim vocabulum nihil Clericis officere debere, quin à Monachis propriè dictis, & qui merè laici erant, distinguantur, patet ex Augustino, qui expo-

nens cur ipsemet Regularis Clericus, & Clericorum Restitutor, Monachus tamen appellaretur, inquit, ad Clericos suos scribens (*ser. 1. de vita Cler.*) *Quare nos non appellamus Monachos, cùm dicat Psal. Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in unum?* μόνος *enim* vnus *dicitur*. Hæc ille. Dionysius autem Areopagita (*Eccl. Hier. cap. 6.*) idem vocabulum deductum ait, ab vnione cum Deo; quæ quidem Clericis etiam aptissimè conuenit: *Vnde factum est*, inquit, *vt Diuini nostri Cathegemones* (id est Apostoli) *sacris eos qui Monasticen sunt amplexi, dignati sint cognominibus; dùm partim Therapeutas, partim Monachos appellandos censuerunt, eò quod Deo purè ministrarent, & indiuisi vnitique cum eo uiuerent.* Non ignoro, τοὺς μοναχοὺς, ab alijs quibusdam nominatos, quòd vitæ vacent solitariæ, ac proindè Philonẽ (*de vita suppl.*) scripsisse velle, Monasteria dicta esse, quòd ἐν ᾧ μονούμενοι τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται, hoc est, *vbi solitarij sanctæ vitæ mysteriis datis operã*; sed ex hoc ipso satis patere arbitror, vocabulum, τοῦ μοναχοῦ, indiscriminatim tribui posse, tùm Clericis, qui in vnum habitent, & indiuisi vnitique cum Deo viuant, tùm solitarijs illis Religiosis, qui à mundo seiuncti, diuinis contemplationibus vacant; atque adeò, mirum non esse quòd S. Augustinus se, suosque Clericos Regulares, appellauit *Monachos*. Posteris verò sæculis paulatim factum est (quod & hodie perdurat) vt Clerici Regulares à Monachis, fermè non nisi habitu, & nuncupatione distinguantur: quippè cùm & Monachi ferè omnes altari ministrent, & sacramenta non secus ac Clerici Christiano populo dispensent, neque minùs à se ipsis monastici Ordines habitu & regulis discrepent, quàm à Clericis Regularibus. Circa hæc S. Fulgentij tempora scripsit in hæc verba Sozomenus (*l. 6. c. 31.*) *Ecclesiam Rhinocurensem eiusmodi ab initio nactam Antistites, Nigri, Dionysij, & Solonis, Episcoporum institutis uti, eamque bonos ac pios uiros proferre non destitere: quia etiam Clericis*, inquit, *illius Ecclesiæ ædes sũt communes, communis mensa, alia denique communia omnia*. Lego item in Synodo Constantinopolitana II. sub Menna (*act. 3.*) Apamææ Ecclesiam, quæ in Syria posita est, habuisse eo seculo monasterium Regularium, videlicet Clericorum. Ita enim eam vocem explicare solet Theodorus Balsamon, vt supra dictum est. Iustus Orgelitanus Episcopus, Iustiniano Cęsari synchronos, inter Religiosorum congregationes admiscet Clericos. Dùm illud Canticorum edisserit; *Vineæ florentes dederunt odorem suum*; ait: *Congregationes Clericorum, Monachorum quoque, ac Virginum, in Ecclesia proficiunt, & per bonam famam, & conuersationem insonuerunt.* Porrò complura huius & posteri seculi Clericorum Regularium instituta Collegia posse hoc loco proferre. Parco autem, & de nostro iure cedere malo, quàm odiosam disputationem aduersus quemquam inire: ne quis Religiosus è suo nos Ordine ad nostrum trahere conqueratur.

10 Sequenti item seculo Gregorius Magnus cùm Apostolicam

Cle-

Clericorum vitam,qui magno Ecclesiæ malo à vetere disciplina defecerant,instaurare pro virili sua percuperet,scribit ad Angliæ Episcopum Augustinum,in hæc verba *lib.10.ep.31.* *Quia*,inquit,*tua fraternitas Monasterij Regulis erudita,seorsum uiuere non debet à Clericis suis,in Ecclesia Anglorũ, quæ autore Deo nuper ad fidem perducta est,hanc debet instituere conuersationem, quæ initio nascentis Ecclesiæ fuit Patribus nostris,in quibus nullus eorum,ex his quæ possidebant,aliquid suum esse dicebat,sed erant illis omnia communia*.Hæc ille. Quæ & exemplo suo egregiè in Vrbe præstitit:nàm eo Pontifice, obseruantissimos Clericos in suam familiam adsciscentes,*talis erat* (Io Diacono teste) *penes Vrbem Romam Ecclesia, qualem fuisse sub Apostolis, Lucas; & sub Marco Euangelista,penes Alexandriam,Philo commemorant*.S.Clarus, Viēnensis Abbas,eadem ætate vixit & inclaruit.Eius vitam vetus autor grauiter,& sincerè conscripsit.De Clericis verò regularibus hæc habet(*c.2. to.2.*) *Sur. Porrò in domo maiori SS. Martyrum Apostolicam uitam tenentes, in vnumque viuentes plurimi Clerici erant,ita vt turmis dispositis mysteria peragerent.Apud S.Seuerum quoque cætus Clericorum venerabilis*. Concluditque: *Sic tunc temporis ad gloriam omnipotentis Dei Viennensis Ecclesia florebat*.Octauo autem seculo,Carolo Magno Imperante,plura sunt habita Concilia, quibus de Clericis ad pristinam communem vitam reducendis seriò egerunt Patres;vti videre est in Concilio Turonensi,& Moguntiaco. Proindè in suis Constitutionibus idem Carolus sic sanxit: *capitul.fol.254. Qui ad Clericatum veniunt,quod nos nominamus Canonicam vitam, uolumus, ut illi canonicè,secundùm suam regulam omni modo uiuant, & Episcopus illorum regat vitam,sicut Abbas,Monachorum*.Sed eodem Carolo regnante vixit Ledradus Lugdunensis Episcopus,qui ad eundem Carolum ita de se suisque Regularibus Clericis scribit: *Claustrum quoque Clericorum construxi, in quo omnes nunc sub uno conclaui manere noscuntur*.Neque verò hi Clerici,seculares,vt vocant,erant:Nam ex iam citatis Concilijs constitutionibusque patet,illo æuo in id incubuisse Ecclesiarum Præsules, & Regem ipsum pijssimum Carolum,vt Clerici Religiosis regulis adstringerentur,quemadmodum priscis Ecclesiæ sæculis adstrictos vixisse sciebant:vt patet ex Concilijs Aquisgr.Francofurt.atque alijs ijs temporibus celebratis. His consentanea postmodùm statuere Patres Aquisgranensis Concilij Ludouico Pio celebrati (*can.94.*) Prætereà in Ticinense,& Pontigorense, sub Ioanne Bononiense Episcopo (*ap.Sigo.de Episc.Bononiæ*) & in Romano,sub Nicolaò primo,idem decretum legitur emanasse.Synodus item Augustana,Othone Augusto coacta, circa anuum 952. decreuit, Clericos religionem profiteri cupientes,ab Episcopis suis,vt in ea mente persistant,firmandos potiùs, quàm dehortandos : optantibus scilicet illius Concilij Patribus, vt Clerici ad regularem formam viuerent, Apostolico more.

11 Se-

11 Sequenti seculo floruit B.Iuo Carnotensis, qui Clericorum Regularium Ordinis, quem S.Ioannis Baptistæ Ordinem nuncupauit, institutor fuit. De huius viri sanctitate, eruditione, & præclara in S.Eucharistiam deuotione, vide quæ habet Posseuinus in suo Apparatu. De Origine autem prædicto vide Thomam Vualdensem (*to.3. tit.10. c.14.*) & Valentiam (*contr.de indulg.*) Sed pergamus ad posteriora tempora. Vixit Innocentio II.Pont.S.Episcopus Malachias. In eius verò præclarissima vita, quam S.Bernardus luculenter enarrat, hæc reperio: *Malachias factus Dunensis Episcopus, confestim more suo curauit adsciscere ad solatium sibi de filijs suis conuētum Regularium Clericorum. Et ecce rursus accingitur, quasi nouus Christi tyro, ad spirituale certamen: rursus induitur arma potentia Deo, sanctæ paupertatis humilitatem, rigorem disciplinæ cœnobialis, ocium contemplandi, orandi assiduitatem*. Et obseruo ab eodē Bernardo in Apologia ad Gulielmum Abbatem, crebrò fieri mentionem Regularium, eosque non Canonicos, sed Clericos appellari, & à Monachis distingui: *Monachi*, inquit, *& Regulares Clerici sibi inuicem derogare dicantur, quia proprijs ab inuicem obseruantijs separantur*. Et non multò post: *Itaque diuersi diuersa accipientes dona, alius quidem sic, alius verò sic: siue Cluniacenses, siue Cistercienses, siue Clerici Regulares, siue etiam laici fideles.*

12 Circa annum verò Domini 1380. Gerardus celebris Doctor Parisiensis, re & cognomine Magnus, Ioannis Rusbrochij pijs cohortationibus incitatus, contempto nominis & generis sui splendore, abiectisque diuitijs, primus eo seculo Dauentriæ instituit Ordinem, quem appellauit Clericorum Regularium. Quo non diu superuiuente, Florentius Traiectensis eius discipulus, vir nobilis, & eruditus, secundùm formam, quam à Gerardo didicerat, eis viuendi Regulā præscripsit: *Statuitque* (inquit Iodocus Ascensius in *vita Thomæ Camp.c.9.*) *vt quàmproximè possent, ad Apostolorum, & primæ Christi Ecclesiæ vitam accederent: ita vt in tota Congregatione esset cor vnum, & nullus quidquam haberet proprium, nemo Sacerdotia, aut dignitates ambiret: omnes autem castè, & in paupertate viuerent, in eo habitu quem Gerardus instituerat: nempè picea tunica, pallio crassiore, capitio nigro. Nullus stipem emendicatò cogeret: scriptioni & scholis incumberent: Primario Patri ex animo promptèque obedirent* : & huiusmodi alia, quæ eo loco Iodocus narrat. Itaque cùm ij nihil proprium possiderent, atque, libello apologetico in Concilio Constantiensi edito, Io.Gerson disertè pronūtiauerit, eos non minùs esse religiosos, alijs qui religionis nomine nuncuparentur, proculdubio tàm diuersi censendi sunt à recentioribus quibusdam Sodalibus, quàm nostratibus Clericis vocabulo & instituto propiores. Neque verò mihi quisquam dicat, eos fuisse Canonicos Regulares. Nàm Thomas ipse à Kempis apertissimè tradit non Canonicos sed Clericos Regulares extitisse: imò verò idem ipse Thomas cùm plu-

sculos

ſculos annos inter hos Clericos Regulares verſatus fuiſſet, ab eis poſtmodùm diſcedens, inſtitutum Canonicorum Regularium profeſſus eſt, vti de eo Iodocus narrat. Quàm verò egregiam frugem iam dictus Ordo Clericorum Regularium protulerit, geſta virorum ex eo Ordine inſignium, quæ memoratus Thomas Kempenſis literis mandauit, præclarè teſtantur. Sed & literarum ſtudijs, ſcriptiſque, plurimi inter eos nomen ſuum, ſuique ordinis famam, ad poſteros tranſmiſerunt: videlicet (vt aliquot recenſeam) Gerardus Sutphanius, ſcriptor Aſceticus: Gabriel Biel, Theologus Tubigenſis: Chriſtianus Maſſæus, inſignis Chronographus: Georgius Macropædius, philologus: alijque, quos Autbertus Miræus in ſuo Chronico cum laude memorat.

13 Denique ſuperiore ſeculo, cùm Adrianus VI. Pont. Max. eiuſque ſucceſſor Clemens VII. Orbem Chriſtianum, Vrbemq; ipſam Romam, inſcitia luxuque ea ætate contaminatam, probis Clericorum moribus, atque exemplis inſtructam iri cuperent; neque tamen reperire eſset inter Eccleſiaſticos viros, qui Chriſtianis populis viam ad pietatem, verbo & opere, quaſi protenſo digito, demonſtrarent; grauis proindè eorum animos coquebat cura. Sed tempori ſuccurrit Deus Eccleſiæ ſuæ. Nam cùm tantam Cleri populique iacturam IV. Viri, ſcilicet Io. Petrus, Caietanus, Bonifacius, & Paulus imò corde commiſerarentur, atque identidem reputarent, quo pacto, quaue ratione Eccleſiæ miniſtri, qui piè purèque Deum colerent, & humanas mentes virtutibus imbuerent, formari, atque ad cœleſtem militiam accenturiari poſſent, de Clericorum religioſa ſodalitate ſubijt eorum animos cogitatio. Itaque ad Clerum omnẽ redintegrandum, & Apoſtolico ſpiritu imbuendum Theatinus Ordo inſtitutus eſt, non quidem vt aliqui putarunt, ſub Auguſtini Regula: non enim Auguſtino religioſa promiſſa facit, ſed Petrum, poſt Chriſtum primum Præſidem ac Parentem agnoſcit.---Habes nunc itaque, lector, antiquitatis pleraq; monumenta, quibus librata Theatina Religio firma ſiſtit. Ea, vt vides, recto deduximus narrationis filo, non quidem pauca, ſed neque omnia. Crebra enim rerum iſtarum in hiſtorijs occurrit mentio. Mihi verò cuncta diligenter excutere neque animus, neque otium fuit. Aliàs fortaſſe impenſiùs exquiram, atque proferam. Interim, pro inſtituta breuitate, ſat erit proferre quæ Ioannes Mauburnus, Religioſiſſimus Roſeti Auctor (*pag.* 767.) doctè & ſolidè ſcribit: *Non ex incertis auctoritatibus reperimus, quòd Ordo Cl. Reg. ſub ſanctis Apoſtolis eſt inſtitutus, à B. Marco apud Alexandriam dilatatus, à B. Iacobo Ieroſolymitano, & Clemente Pont. Romano, ac cæteris Apoſtolicis viris obſeruatus; ab Vrbano Papa & inſigni Martyre decreto reformatus.* Hæc ille: & alia quæ addit complura, à nobis breuitatis ſtudio omittenda. *Hos verò Clericorum Regularium Patriarchas P. D. Carolus de Thomaſi baſilicè Arbore comprehendit.*

DISQVI-

DISQVISITIONVM HISTORICARVM DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C.R.

PARS TERTIA.

SIVE

Qualis fuerit Io.Petrus, in THEATINA, quam à vulgo habuit, Agnominatione; & in Stemmate, Schemateue Habitus, quod assumpsit.

---

1 *Clericorum Regularium Ordo, qui Theatini vulgò audiunt &c.* Laur. Beyerlinc.in Theatro V.Religio fol.259.

DISQVISITIO PRIMA.

Num præter Clericorum Regularium Nomen, ab Sede Apostolica ex priuilegio acceptum, Nomen aliud huic Ioannis-Petri Ordini inhæsit?

P. Sfortia Card.Palauicinus è Soc.Iesu in Histor. Concil. Trident. par.2.lib.14. cap.9.num.5.

2
Aulus MAGNI EXEMPLI ORDINEM in matura ætate fundauit; cui, non à proprio Nomine quod habebat, sed à rectæ ab eo Metropolis, quod illum amplectendo dimiserat, Nomen hæsit. *Hæc Cardinalis Palauicinus. Quod autem Theatinum hoc nomen vulgus indiderit, adducta inferiùs testimonia iam ostendunt.*

3 A Thea-

1 *A Theatinis Carafæ Infulis inhæsit Clericorum Regulariũ Sodalitio Theatinorum cognomentum, arbitrio profectò vsque vulgi, nomina persæpè suo nutu inscribentis, non quidem ipsius Carafæ consentione, vt falsò quidem existimarunt. Nunquam enim Vir modestissimus eam sibi celebritatem indulsisset: ut qui Infulas ipsas, ac Sacerdotia abdicauerat; Infularum deindè titulos, vmbramque nominis adfectaret retinere, atque in suo Ordine æternari. Verùm, etsi de solo hoc Clericorũ Regulariũ nomine, satis superq; noti sint nostri homines, eoque nos Scriptores passim appellent, ceu per antonomasiam Clerici Regulares: tamen, cùm ad quamdam discriminis tesseram, tùm ad magni potissimùm Patris memoriam, admisimus vltrò Theatinorum appellationem.* Iof. Sylos par. 1. lib. 1. fol. 45.

DISQVISITIO SECVNDA.

Si, ex S. Sedis facultate, Ioannis-Petri Religiosi dicti sunt Clerici Regulares; cur alio Nomine nuncupantur?

P. Iulius Nigronus in Reg. Commun. Societ. Iesu par. 3. tit. num. 58. fol. 117.

2 CLERICI REGVLARES, qui primi sic appellari permissi sunt ab Apostolica Sede, breuioris sermonis gratia, dicuntur vulgò THEATINI, ex Ioanne-Petro Carafa, Episcopo Theatino.

---

1 *Clerici Regulares Theatini nuncupati, cùm primi Presbyterorum Reformatorum fuissent, occasionem dederunt, vt qui post ipsos sequuti & instituti sunt, omnes vulgò Presbyterorum Theatinorum Nomine appellitentur.* Aloysius Contarinus Crucifer in Viridario tit. de origine Religion.

DISQVISITIO TERTIA.

Pauca illa Clericorum Regularium capita, quæ tunc Romæ (vti nonnulli putant) Pinciano in Monte latebant, obscura ne erant, an adeò in luce laudeque omnium, ut Theatinum ipsorum Nomen etiã alijs Religiosis Viris adhæserit, qui numero multitudineque longè præstabant? Quomodò id Romæ fieri potuit, vbi clarissimè discrimina hominum & Ordinũ à cunctis agnoscebantur?

P. Horatius Torsellinus è Soc. Iesu in Epit. Histor. lib. 10 *fol.* 574.

2 PAucis antè annis, Clericorum Regularium Ordo ab Episcopo Theatino, qui deindè Paulus IV. Pontifex fuit, institutus: ab eo-

N quo

que Theatini appellati. Similitudo habitus fecit, vt SOCIETATIS IESV HOMINES vulgò THEATINORVM NOMINE APPELLARENTVR.

---

1 *Vita (Ioannis-Petri Carafæ) & consuetudo quam habuit, exemplaris & reformata adeò fuit, vt quoties aliquis Clericus sui exemplo inter ceteros emineret, is antonomastice Theatinus in Vrbe atque etiam alibi diceretur*. Consaluus Illescas Abbas S. Frontonij in Vitis Rom. Pontif. in Paulo IV. fol. 413.

DISQVISITIO QVARTA.

Sed si Theatini Romæ tunc erant, aut Venetijs, aut Neapoli, etiam fines Italiæ non excesserant; tanta ne erat ipsorum laus, vt Theatinum ipsorum Nomen, vel extrà Italiam, vbi adhuc ipsi visi non fuerant, audiretur?

P. Iulius Nigronus in Reg. Comm. Soc. Iesu. p. 3. tit. n. 20. fol. 86.

2 HOS (*Clericos Regulares*) vulgus, ab Episcopo Theatino prædicto, vocare cœpit Theatinos: QVÆ APPELLATIO IPSIS IN ITALIA ADHÆSIT, NOBIS IN HISPANIA.

---

1 *Vsus manauit in vulgum, quemque castigatiùs seueriùsque viuentem nō aliter appellandi, quàm Theatinum*. Lucius Camerra de Teate antiquo fol. 43.

DISQVISITIO QVINTA.

In Hispania solùm Patres Societatis Theatini sunt dicti, an etiam in alijs Regionibus?

P. Franciscus Suarez è Soc. Iesu to. 4. de Relig. tr. 10. lib. 1. cap. 1. n. 4.

2 RELIGIOSI SOCIETATIS IN VARIIS REGIONIBVS A MVLTIS SVNT VOCATI THEATINI.

---

1 *Nostro Hispano homini Ignatio, eiusque Sodalibus, Theatinum Nomen attributum est*. Consaluus Illescas in Vit. Rom. Pontif. lo. cit.

DISQVISITIO SEXTA.

In paucis aliquot locis, an in multis etiam contigit, Theatinos, Societatis Iesu homines appellari?

P. Nicolaus Orlandinus in Histor. Soc. Iesu lib. 1. n. 122. fol. 134.

1 FActum est, vt SOCIETATI quoque NOSTRÆ, quæ itidem Clericorum Ordo est, nec vestium magno discrimine distinguitur, NOMEN idem THEATINORVM MVLTIS LOCIS ADHÆSERIT.

---

1 *Theatinorum Cognomentum ab Episcopatu, quem administrauit, acceptũ; ipsis eius sectatoribus, ac multis alijs Religiosis Viris inhæsit.* Anonymus in Vita Pauli IV.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Quamuis ergo aliter se se ipsi appellari dicerent, Theatinũ tamen hoc Nomen passim Societatis Patres à rudibus & pertinacibus populis audiebant: at id in propinquis ne solùm Italiæ Regionibus accidit, an etiam in longè remotis? Quomodò fieri potuit, vt tantilli Ordinis Nomen, qui pauca, vti iam innui, solùm capita numerabat, tot Sociorum millibus, hic indè dispersis in tot Mundi Partibus, inhæreret?

P. Petrus Ribadineira è Soc. Iesu in Vita P. Ignatij lib. 2. cap. 5. fol. 134.

2 CVM Ordo vterque, noster & illorum, Clericorum Regularium sint, eodemque fermè tempore nati, neque habitu valdè dissimiles, populus rudis, externa specie deceptus, ALIORVM NOMEN NOSTRIS IMPOSVIT, ROMÆ PRIMVM, VNDE IN ALIAS DEINDE VRBES INFLVXIT, ET IN REMOTAS ETIAM PROVINCIAS PENETRAVIT.

---

1 *Vsus manauit in vulgum, vnumquemque castigatiùs seueriùsque viuentem non aliter appellandi quàm Theatinum.* M. Abrahamus Bzouius Ordinis Præd. sub ann. 1524. n. LXIV.

DISQVISITIO OCTAVA.

Forsitan huius Nominis causa, non tàm populi deceptio fuit, qui dedoceri à multis & à Societate ipsa facillimè potuisset; quàm vulgi vsus, ob Theatini scilicet Episcopi eiusque Ordinis sanctitatem, Quemlibet castigatiùs seueriùsque viuentem, vt dictum est, non aliter appellandi quàm Theatinum? Hæsitas? At qui Mystera diuina frequentant, quomodò uel hodie, sine ulla deceptione, à populo alicubi nuncupantur?

P. Fulnius Androtius è Soc. Iesu in Oper. Spirit. fol. 51.

2 PRimum impedimentum: quo perplures quàm maximè ab hoc sãcto exercitio remouentur, est respectus humanus; qui crudeli ad hoc tyranno vtitur, quem vocant, Quid dicent? AT (*si sæpe Cælesti mensa reficiar*) THEATINVM ME DEINCEPS APPELLITABVNT. *Hæc P. Androtius; qui id ipsum affirmat in fol. 53. Vis id exemplo etiam vt ostendam: & non homines modò, sed illud ipsum Nomen uel Cacodæmones usurpasse, superna tamen Dei uirtute ab Sacerdote coactos?*

P. Scipio Sgambatus è Soc. Iesu in relat. Vitæ S. Francisci Borgiæ in additione fol. 327.

3 Illa (*Christi è Cruce pendentis*) effigies (dixit à dæmone obsessus) aliquoties est loquuta. Et cui nàm loquuta esset, cùm peteret Exorcista, Vni Theatino, respondit dæmon. Tunc ille reprehensum, quòd ita respondisset, coegit, vt disertè illius Nomen exprimeret, quem appellauerat Theatinum. Et habitat in Cœlo, respondit. Rursumque à Sacerdote coactus, Borgia, dixit. Et compulsus etiam nomen proprium edicere, Franciscus, subiunxit.

---

1 *Vocabulum Theatinorum uulgus illis imposuit, siue ab altero è Conditoribus, Episcopo Theatino, siue à spectando seu contemplando, uel à spectabilitate, siue etiam spectaculo, uel theatro. Enimuerò* θεατὸς *Græcis, Latinis spectatu dignus, clarus, illustris, spectabilis:* θεατὴς, *Spectator; præcipuè ut Paulus in Amphit. Iouis summi. Vel ut Cicero lib. 1. de Natura Deorum, Rerum Supernarum atque Cælestium Contemplator: vel* θεατὴς, *Probator & Iudex. Inde Theatini cognominati, quia id habitu, motu, gestu, incessu astricti moris, ostenderent quod essent: facti simul theatrum & spectaculum mundo & Angelis: facti speculatores illius imaginis, in quam utinam omnes transformemur: spectabiles sanctitate, clari innocentia,*

illu-

illustres doctrina: Probatores eorum, quæ potiora: Iudices & Censores morum: olim etiam Iudices Orbis, & Aßeßores omnibus illis, qui omnibus pro Christo relictis, Christum secuti, Iesu Christo supremo Iudici assidebunt. M.F. Abrahamus Bzouis Ord. Prædic. in histor. Eccl. sub ann. 1524. n. LXIV.

DISQVISITIO NONA.

Theatina hæc agnominatio, Carafæ Ordini, in gloriam num in probrum euasit? Et quid nàm illa significat?

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in tit. Reg. comm. par. 3. num. 58. editionis Mediolanensis fol. 117. Coloniæ Agrippinæ 104.

2 Dicuntur vulgò Theatini ex Ioanne-Petro Carafa, Episcopo Theatino. Quæ Appellatio vulgaris eis cessit in Gloriam, cò quia hæc vòx à Græca ducta videtur, siue θεὸς, qua Deus signatur, siue θεατὴς, qua Contemplator. Proindè dici videntur quasi DIVINI seu Contemplatores: nec aliena est vtraque à primis eorum sanctis cogitationibus & verbis; quibus contemplantes cælestia, Diuinum Amorem commendabant. *Hæc candidè ac disertè P. Nigronius, cui Lucius Camerra* fol. 42. in Teate antiquo *sic accinit: Vulgaris certè appellatio, sed appositissima, bone Nigroni, nec minùs in Illorum gratiam, quàm in Tuorum: vtrosque sub eorum infantiam, felici vocis æquiuocatione confundente vulgo (ut in Hispaniјs hodièque confundit) uel ex habitu, qui ferè similis; uel ex natali, qui penè idem; uel, ut reor potiùs, ex sanctè uiuendi norma, quæ utrisque communis, utrosque reddidit Christiano Orbi uerè spectandos---- Appositissima igitur, immò consultissima, si me uetera monumenta non fallant. Quippè magnus ille Præsul, summus deindè Catholicæ Ecclesiæ Pontifex, purissimam vitæ formam hauserat à Theatina Ecclesia: in qua, suo adhuc æuo, primigeniæ Ecclesiæ instituti uestigium permanserat. Quod autem Nigronius, ipse sibi plaudens, ad Theatinorum nomenclationem expresserat; ante eum bellè nimis ad Patriæ expressisse mihi uidetur Lucius Patruus, cùm ad Patriam conuersus, alicubi sic fermè pangebat:*

Viue diù THETIDOS Proles, tres namque Sorores
Centum conuoluunt operosis orbibus orbes,
Nobilibus pensis longa vertigine fusum
Contorquunt, numerosa trahunt per lustra senectam,
Et fortunatos producunt fila per annos:
DIVINVMQVE tuum viuet per sæcula Nomen.

Tùm ad etymum & scribendi Theatini Nominis rationem illustrandam subiungit: Plures etymi causas esse potuisse satis constat: factumque indè nos putamus, vt alij nostram Vrbem nominauerint Tegeate, alij Theate, idque adspiratum; siue nostratium Marrucinorum pronunciatione, Tiate; nonnulli Theatem; atque alij demum,

„ *mū, quemadmodùm Antoninus, Tee. Ex qua voce, siue abbreuiata, siue vitiosa, vt*
„ *Ortelius, & ante eū Sigonius aduertit, inductam Tetim, siue Tietim, ex ijs, quæ Ni-*
„ *gèr inter recentiores scripsit, sub barbarissima sæcula coniectamus. Hactenus ille.*

---

1 *Cùm inuentæ Crucis festo die res agitari cœpta esset, in Crucis itidem exaltatæ solenni luce feliciter confecta est: vt proindè non immeritò Crucis insigne pro Stemmate Theatini Patres assumpserint.* P.M. Abrahamus Bzouius Ord. Prædic. sub ann. 1524.

DISQVISITIO DECIMA.

Si tale obtigit Clericorum Regularium Ordini uel à vulgo inditū fortunatissimum Nomen, an etiam aliquod ipsi Stemma auspicatissimum assumpserunt? Pro sigillo ac tessera Theatinorum Ordo quid habet?

P. Iulius Nigronus in Reg. comm. Soc. Iesu p. 3. tit. n. 54.

2 CONgregationi Casinensi, est pro Sigillo Pax; Ordini Minimorum, Caritas; Fratribus Minoribus, Brachia S. Francisci decussata, & plagis insignia; duæ Columbæ bibentes ex eodem calice simul & semel, Camaldulensibus; & CRVX, CLERICIS REGVLARIBVS.

---

1 *Christum ipsum, Apostolos, & antiquos plerosque Clericos tunicatos & palliatos veteres pictura & litera referunt. Euthymius certè in illud Ioannis* 13. Surgit à cœna, & ponit vestiméta sua: *hoc est, inquit, pallium; nàm eo solemus exui aliquid operis facturi. Eusebius item* lib. 7. cap. 14. *& Sozomenus* lib. 5. *testantur apud Cæsaream Philippi, vsque ad suam ætatem stetisse æream statuam, quæ præferebat Christum Dominum tunica & pallio indutum: eaque posita credebatur à muliere sanguinis profluuio ab Iesu liberata.* Anton. Caracciolus in not. ad cōstit. par. 2. cap. 2. §. forma siue genus.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Præter Vestium Colorem, de quo nos infra par. 4. disqu. 2. *ex Societatis homine disputabimus: & Barbam, quam Dominus Iesus Christus (vti Theatinorum mos est,* Non admodùm longam*) teste Nicephoro, ex P. Vincentio Bruno è Iesu Societate, gestabat: Christi Habitus in latioribus manicis, & in tunica non aperta; cui nàm similior & conformior Ordini, dici posset? Quid accidit hac de re fortasse dignum, quod à nobis hìc audiatur?*

P. Pau-

P. Paulus Sherlogus è Soc. Iesu to. 3. in Cant. sub ipsum Operis initium.

2 NOueris, Pinciæ veteri in Castello Vrbis clarissimæ, floruisse per multos annos, eximiæ sanctitudinis celebri cum rumore & peregregijs argumentis, deuotam conspicuam Virginem, Dominam Marinam de Escouar, quæ hanc vitam cum perenni illa & beata commutauit Anno Redemptionis 1633. nona Iunij luce, cùm nouem & septuaginta cum quatuor mensibus numerasset annos. Venerabilis igitur hæc fœmina, cùm erga Christi Humanitatem sacrosanctam, Religioso arderet studio, exoptabat nosse, quibusnàm indueretur indumentis, quo habitu decentissimi ornatus grauis & perhonesti, dùm apud mortales versatus: tandemque votorum compos facta, quam tibi hìc exhibemus Effigiem depingi fecit---Porrò ornatus singularis visus est nonnullis, tùm quòd camisia ex lino adscribitur, tum quòd calcei pedes integrè velent --------tùm denique, quòd A REGVLARIVM CLERICORVM VESTITV PRORSVS NON DIFFERAT---Quos ob scrupulos ad iustissimum Vallisoletanę Inquisitionis Tribunal delata est; quę doctissimorum Theologorum auditis sententijs, cùm nihil venerandæ antiquitati animaduertisset dissonum, indulsit publicè in Templorum altaribus collocari, & ab Orthodoxis maxima cum obseruantia coli. Quo ex tempore in Hispania solennis reddita est cum sancta Effigie deuotio. *Hæc ille. Inspice apud eundem Authorem Effigiem; in qua videtur laneus Christi Cingulus, & Tunica cum latioribus manicis* contexa per totum; *de qua, vt P. Iulius Cæsar Bulengerus obseruat, to. 1. lib. 1. cap. 1. fol. 4. S. Ioannes ait,* eam fuisse à summa parte ad imam textam. *Et iterum,* Christi Domini tunicam *eo modo textam fuisse tradit*, cuiusmodi hodie apud nos texuntur tibialia, quæ à stamine vocitantur. *Ita Bulengerus, & addit*, Cum tunica & pallio Apostolos orbem peragrasse, vt Christi Domini fidem disseminarent. *Quæ nos alibi vberiùs explicabimus.*

---

1 *Hanc Regulam Apostolicam [quam nos scripto traditam Constitutiones vocamus] Theatinis suis præscripsere D. Ioannes-Petrus Carafa, & D. Caietanus, primi Religionis Clericorum Regularium Conditores, seu Patriarchæ, imò primi Cleri Reformatores, seu primi Apostolici Ordinis Restitutores, & primi hoc sæculo Presbyteri Regulares: quos, tanquam Duces Regularis Cleri, imitati sunt alij Ordines Regularium, Societatis Iesu, Barnabitæ, Somascheni, Ministri infirmorum, Clerici Minores, Scholæ Piæ, Congregationis Oratorij, & alij.* M. F. Abrahamus Bzouius Ordinis PP. Prædic. sub. ann. 1524. lo. cit.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Theatinas Leges, à B. Caietano & Ioanne-Petro institutas, humanone ductui, an diuino, adscribere ac referre debemus? Et num verè dicendi sumus habere nos Regulam approbatam?

P. Nicolaus Lancicius è Soc. Iesu in Opusc. 17. n. 161. fol. 162. & 163.

2 EXtat Reuelatio facta S. Birgittæ lib. 7. Reu. cap. 20. à Christo Domino, in qua in primis de Regula S. Francisci à se inspirata, deindè de omnibus alijs Ordinibus sic ait: Ita etiam omnes aliæ Regulæ, quas amici mei incœperunt, & ipsi personaliter tenuerũt, & seruauerunt aliosque eas efficaciter docuerunt, & porrexerunt, non fuerunt dictatæ & compositæ ab ipsorum intellectu, & humana sapientia, sed aspiratione Spiritus sancti------Quamobrem etiam grato animo colere debemus hunc Dei fauorem. Nam vt ait S. Chrysostomus *s.* 8. *in Gen.* magnus honor est, dùm Deus legem dat non per aliquem famulum, non per Angelum & Archangelum, sed per se ipsum, duplici honore hominẽ afficiẽs, & quia legem dederit, & quia dederit per se ipsum. *Hactenus Lancicius; eademque de re differit.*

P. Nicolaus Orlandinus è Soc. Iesu in hist. Soc. p. 1. lib. 10. n. 62. fol. 234.

3 Rogauit (*Ignatius*) Lainium cùm constitutiones scriberet (à quo non ignorabat Sanctorum vitas, & eorum qui Religiosas aliquando familias disciplinasque fundarunt, studiosè peruolutatas) censeret ne diuinitùs earum Auctoribus omnia, quæ ad instituta cuiusque familiæ pertinent, indicata, an præcipua potiùs aliqua & grauiora dùmtaxat, relictis cæteris non tàm intimis, nec tàm grauibus, Patriarcharum Fundatorumque prudentiæ. Cui Lainius sibi videri dixit, Deum Optimum Maximum, vt primum familiarum omnium procreatorem atque parentem, quos ad eas excitandas tanquam administros & famulos delegisset, ijs grauissima quæque, & cuique disciplinæ intima præmonstrasse. Nàm cũ Religiosorum Ordinum institutio non hominum sit inuentum, sed Dei, qui quidem proprium quemdam ab vnoquoue Ordine cultum ac famulatum exigit; relinquitur, vt is etiam hominibus præsignificet atque præmonstret, quæ ab quoque obseruari curarique velit: vt quò sua homines coniectura ac suspicione non possunt, illuc Dei admonitu significatione perueniãt. Cætera verò, quæ non tàm vim naturamque cuiusque Ordi-

Ordinis,quàm adiuncta quædam, & quasi circumstantias attingunt, eademque pro varietate temporum ac locorum variari mutarique possunt, ea putabat Fundatorum permitti iudicio atque prudentiæ.Quemadmodùm in Ecclesia Catholica animaduerti licet,in qua regenda ac temperanda multa huiusmodi Deus suorum Ministrorum Vicariorumque prudentiæ libera atque integra esse voluit: cùm tamen ea, quæ sunt præcipua,iam tùm ab initio suis Apostolis, & primis illis Ecclesiæ Pastoribus indicarit.Hæc censuit Lainius,cui & se subscribens Ignatius;Sic,inquit, & ego sentio. *Hactenus Orlandinus. Quomodò verò dicendi simus habere nos quoque Regulam à sancta Sede Apostolica comprobatam,perdoctè disertèque Ioannes-Petrus docuit in literis,ad Gibertum Veronæ Episcopum datis;quæ* in 1.tom. Farrag.fol.52.*videri possunt. Qua de re hic audiendus*

P.Iulius Nigronus in tit. Reg.comm. Soc Iesu par.1.n.5.

4 Præmittenda est nō ignota doctrina.Per regulā numero singulari sumptam,à priscis vsque sæculis,significari præcipuè institutum,seù formam viuendi religiosam: non tàm à reliquis Christianis Religiosos distinguentem, à quibus per tria vota substantialia satis superque omnes secernuntur; quàm ab alijs Ordinibus Religiosorum separantem: qui omnes in trium votorum Paupertatis,Castitatis,& Obedientiæ obseruatione conueniunt.Itaque religiosè viuendi præcepta S.Pachomio tradita ab Angelo S.Hieronymus interpretans,regulam nominauit.Formam à S.Basilio Monachis præscriptam S.Benedictus *cap.73.* regulam appellauit.Quam S.Benedictus posteà præscripsit suis,regulam item S.Gregorius Papa *lib.2.dial.cap.36.*& S.Bernardus *ser.de S. Benedicto* nuncuparūt. Eodem nomine notarunt formulas à se compositas S. Isidorus, S. Fructuosus,& alij multi,quos referam deinceps. Eadem est significatio in Canonico Iure,cùm Innocentius II.regulam S.Benedicti, Basilij, & Augustini nominat:cùm Innocentius III.nouas Religiones fieri prohibens, iubet accipi regulam de probatis,ab ijs, qui de nouo religiosam domum erigunt:& Concilium Tridentinum *sess.25.cap.2.de regular.*cùm præcipit puniri proprietarios iuxtà suæ regulæ constitutiones. Regulæ sub hac notione conueniunt illæ definitiones,quas ex S. Isidoro *lib.6. orig. cap. 6.* Gratianus *c.regula d.3.*colligit: quarum optima mihi cum Vgone Victorino *in reg.S.August.princ.*videtur illa,qua dicitur esse, quæ normam rectè viuendi præbeat.Cui si addas,hominibus Religiosis, erit magis propria, hoc modo:Est præceptio,quæ modum rectè viuendi præbet hominibus Religiosis. Quæ non procul abest à descriptione Guillelmi Parisiensis *l. de virtut.cap.12.*cui dicitur vel doctrina, vel ars, vel prudentia, qua scitur vel docetur,qualiter sit viuendum professoribus ipsius. Nisi fortè mauis breuiorem Innocentij VII. descriptionem *in confirmat. tertij Ord.*

S. Dom. Forma religiosè viuēdi. Ex eadē notione Regulæ denominantur Regulares; quemadmodùm à Canone Canonici (vt obseruat Vgo Vict. *lo. cit.*) Religiosi, qui in Monasterio constituti, iuxtà regularia præcepta SS. Patrum canonicè atquè Apostolicè viuūnt. De hac ipsa regula sic accepta, vera est doctrina Ioannis Andreæ Iuris Canonici consultissimi relata, probataque à S. Antonino *par. 3. tit. 16. c. 1. §. 4. 5.* quam cum alijs multis sequitur Ioannes Azor noster *to. 1. lib. 13. c. 11.* solere Regulam à Papa probari: proindè hoc à constitutionibus distingui, quòd illæ mutari possunt ab illis, qui parem cum primis constituentibus auctoritatem habēt: Regula verò mutari non potest, nisi per Papam. Quæ distinctio verum habet in illis Ordinibus, qui post Regulam probatam à Papa, Constitutiones condiderunt; non autem in illis, quibus Constitutiones sunt pro Regula: vt docent post S. Antoninum, Angelus de Clauasio *V. Religiosus.* Petrus Sutor *lib. 2. de vita Cartus. tr. 3. cap. 3.* & alij communiter. Quæ limitatio facta est potissimùm propter Ordinem Cartusiensem, qui statutis pro Regula vtitur, vt multis probat idem Petrus Sutor. His positis dico, Nos quoque Regulam habere ab Sede Apostolica, per plures Pontifices summos approbatam——Hìc objiciat aliquis, qua ratione dixerim, habere nos Regulam approbatam; quando certum est, vt post Aluarum Pelagium *lib. 2. de planctu Eccl. cap. 23.* S. Antoninus docuit *par. 3. tit. 16. c. 3. §. 4. 5.* & communiter Doctores, quatuor tantùm esse Regulas ab Ecclesia probatas, Basilij, Augustini, Benedicti, Francisci: nec inter eas nostram numerari, nec vllam ex illis enumeratis esse. Petrus Sutor *lib. 2. tr. 3. c. 3.* sui Ordinis Cartusiensis defendendi studiosus respondit multis ab hinc annis, id commentum esse sine fundamento solido sparsum in vulgus. Tradit enim viuendi formam Cartusianorum à S. Brunone ex doctrina religiosa S. Hieronymi, Cassiani, & S. Benedicti collectam, ore atque vsu traditam discipulis sine scripto, multos annos in Ordine obseruatam, tandem in statutis, quibus pro Regula vtuntur, descriptam, fuisse probatam cum toto eorum viuendi modo ab Alexandro III. & Cælestino III. Pontificibus. Proindè non posse dici tātùm quatuor esse Regulas approbatas: quia eorum forma viuendi primæua cum alijs constitutionibus aggregata, sub appellatione statutorum approbata est. Equidem neque recedendum existimo à communi modo loquēdi Doctorum: neque possum negare plures quàm quatuor esse regulas approbatas. Video Regulam S. Trinitatis ab Innocentio III. probatam fuisse; quod apparet in registro Epistolarum Decretalium ipsius: Regulam Carmelitarum ab Alberto Patriarcha Ierosolymorum compositam, ab Innocentio IV. confirmatam proprio Diplomate——Nec dubito quin aliæ multæ sint Regulæ probatæ, cùm videam in Ecclesia Dei Religiosos Ordines planè diuersos ab illis quatuor, quorum Regulæ probatæ fuerunt, non habitu so-

lùm,

lum, sed etiam institutis. Neque verò post Decretum Concilij Lateranensis sub Innocentio III. de non instituendis nouis Ordinibus Religiosorum, sine permissu & approbatione Sedis Apostolicæ, reuocatum à Concilio Lugdunensi sub Gregorio X. credibile est nouas Regulas sine approbatione fuisse toleratas. Itaque vera est doctrina S. Antonini de quatuor Regulis hoc sensu: Quatuor esse tantùm Regulas approbatas iure communi; siue quarum vel mentio, vel confirmatio, in corpore Iuris Canonici reperitur. Etenim ex Regula S. Basilij Latinè à Ruffino reddita Gratianus non vno in loco decreta collegit, tanquam ex octaua Synodo: quod arguit in ea vel approbatam fuisse vel insertam. E Regula S. Augustini multa item excerpsit, & in causam XII. & in alias transtulit. Adde videri probatā à Gelasio, vbi approbat opuscula S. Augustini, inter quæ Regula numeratur: vt in controuersia cum Casinensibus coram Pio IV. fuit allegatum. Quod prò Regula S. Basilij valere quoque potest, cuius opuscula probantur ab eodem Gelasio. Regulam S. Benedicti, manu ipsius scriptam legisse, laudasse, confirmasse in Synodo quadam S. Gregorius Papa traditur à Casinensibus, ex quodam Priuilegio Monasterij Sublacensis. Eandem approbasse visus est, cùm discretione præcipuam, & sermone luculentam vocauit. Meminit eiusdem Honorius III. in Decretalibus de statu Monachorum. Trium simul S. Basilij, Augustini, Benedicti mentio fit ab Innocentio II. in *c. perniciosam* in decretis. Regulæ Quartæ S. Francisci quanuis approbatio facta per Diploma ab Honorio III non inueniatur in Iure; tamen eius mentio est in constitutione Nicolai III. in libro sexto decretalium, & Clementis V. in Clementinis. Itaque Regula nostra licet nulla de ea sit in Iure Canonico mentio, quia recentior est illos tamen æquè probata est à Sede Apostolica, atque illæ quatuor, si non magis: quoniam à multis Pontificibus æqualis auctoritatis cum illis antiquis, probata est, & confirmata, præuia consultatione, re bene perpensa, verbis expressis, & insuper commēdata luculenter. *Ita P. Nigronius: & tàm de Societate Iesu, quàm de Nostro Clericorum Regularium Ordine, alijsque recentioribus, dicta omnia intelligantur.*

Laudetur Sanctissimum SACRAMENTVM; & benedicta sit semper ab omnibus B. MARIÆ Virginis PVRITAS, & immaculata CONCEPTIO.

DISQVISITIONVM HISTORICARVM DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C.R.

PARS QVARTA.

SIVE

Qualis fuerit Io.Petrus in præcipuis aliquot Institutis, quæ vnà cum S. Patriarcha Caietano Clericorum Regularium Congregationi præscripsit.

---

1 *Apponam hic solummodò sacrum quoddam studium; quod illis & sermonum argumentum, & piarum commentationnm materiam, & imitationi exempla, & scriptioni stylum sufficiebat. Is erat sacrorum Euangeliorum vsus, & continua quædam legendi series, ac ordo. Proposuerant namque sibi, vel ab ipso Religionis exordio, diurna inter pensa, aliquid ex Euangelijs quotidiè legere : factaque ab Episcopo Theatino quotidiani operis partitione, qua singulis quidem hebdomadis vnum ex ijs integrum percurrebant, singulis verò mensibus absoluebant quatergeminum, id impigrè perficiebãt. Diuisionem hanc scriptam B. Andreæ Auellini manu, qui hoc fortè Maiorum institutum moremque, successionis quodam iure, continuabat, inter eiusdem Auellini Commentarios habemus: quam quòd intercidere piaculum sanè esset, illam exscribere decreuimus, quæ sic habet:*

MATTHÆVS.

Dominica.*cap.*1.2.3.4.5.6.7.
Fer.II.*cap.*8.9.10.11.12.
Fer.III.*cap.*13.14.15.16.17.
Fer.IV.*cap.*18.19.20.21.
Fer.V.*cap.*22.23.24.25.

LVCAS.

Dominica.*cap.*1.2.3.4.
Fer.II.*cap.*5.6.7.8.
Fer.III.*cap.*9.10.11.
Fer.IV.*cap.*12.13.14.15.16.
Fer.V.*cap.*17.18.19.20.21.

Fer.

Fer.VI.*cap.*26.27.
Sabb.*cap.*28.

MARCVS.

Dominica.*cap.*1.2.3.
Fer.II.*cap.*4.5.
Fer.III.*cap.*6.7.8.
Fer.IV.*cap.*9.10.
Fer.V.*cap.*11.12.13.
Fer.VI.*cap.*14.15.
Sabb.*cap.*16.

Fer.VI.*cap.*22.23.
Sabb.*cap.*24.

IOANNES.

Dominica.*cap.*1.2.3.
Fer.II. *cap.*4.5.6.
Fer.III.*cap.*7.8.9.
Fer.IV.*cap.*10.11.12.
Fer.V.*cap.*13.14.15.16.17.
Fer.VI.*cap.*18.19.
Sabb.*cap.*20.21.

Hanc igitur sacrorum Euangeliorum diuisionem Nostrorum Patrum pietas instituit,tùm vt instituti ac propositi sui quotidiè admonerentur; tùm etiam vt spirantem quandam Saluatoris imaginem ob oculos ad imitandum semper haberent;tùm denique,vt qui Crucis asperitatem, ac paupertatem, Christumque imitandum susceperant, qua veneratione ac studio Euangelia, quæ Crucis Christique mysteria continent,prosequebantur,demonstrarent. Et Carafa quidem ad Gibertum scribēs, hoc de se quàm candidissimè testatur:Singulari,inquit,erga Dei mei Euangelium deuotione afficior:quod quidem,quæ Dei est in me indulgentia,quoties aut legere contingit,aut audire,intimè corda colliquefieri necesse est. Hæc Antonius Caracciolus in Vita M.S.lib.2. cap.4. & ex eo Castaldus in Vita typis excusa cap.2.tùm ex ijs Iosephus Sylos in histor.par.1.lib.3.pag.112.

DISQVISITIO PRIMA.

Cur sodalium paucitatem Io. Petrus Ordini suo tantoperè commendauit? Et cur præsertim instituit, vnumquemque Christi Domini Euangelia apud se habere, ac ea quotidiè meditari?

P. Franciscus Ribera è Soc. Iesu in Oseæ cap. 2.

2 VLtum ad incolumitatem omnium Religionum pertinet, præsertimque earum, quæ non suam modò, sed omnium etiam salutem propositam habent, vt pauci in eas admittantur,ijque eiusmodi sint,vt certis argumentis constet,vocari à Deo ad illam Religionem.Indicauit etiam longi temporis vsus, nullā esse certiorem ac præsentiorem Religionibus pestem, quàm multitudinem.Nàm,quæ dicuntur pestes, & sunt, ambitiones,auaritiæ,voluptates,contentiones,& æmulationes, ex multitudine oriuntur.Ac si quis putat,in magna hominum multitudine,mortificationem,

nem,& humilitatem, & pacem, concordiamque animorum, conseruari posse diu, id putat,quod neque in hunc diem vsque factum est, neque vnquam fiet------At nunc earum (*Religionum*) Moderatores nulla de re magis soliciti esse videntur,quàm de sua quisque Religione augenda, & propaganda,deque nouis domibus exstruendis: nec quotidiana malorum experientia vnquam admonentur. *Hactenus ex Ribera. Nunc quanta fuerit,erga Christi Domini Euangelia,Io.Petri,& omnium nostrorum Patrum pietas, audiamus.*

P.Ioannes Rhò è Soc.Iesu de varijs Virt.histor.lib.3.cap.12.fol.380.

3 Paulus ita venerabatur diuinos illos Codices, vt ea continenter ipse legeret,totisque commoueretur medullis, quasi loquentem audiret Deum:& sodales suos Theatinos,particulis per singulos dies descriptis, diurna versare atque nocturna voluerit manu. Opinor,vt sicut olim Serapion interroganti,Quid ita nudus ageret?Sublato Euangeliorum Codice,respondisse fertur:Hic liber me spoliauit.Ita ipsi quærētibus,Quòd ita humana omnia insuper haberent? ad Codicem cui assueuerant,digitum intendētes,dicerent:Hic nos docuit. *Ita P.Ioannes Rhò. Et sanè de lucris,quæ inde sibi Theatini Patres haurirent,hæc disertè Sylos adiecit:Factum porrò est,vt assidua illa,ac in orbem redeunte Euangeliorum vice, non modò historia, ac res ipsæ hærerent animo ac memoria,verùm etiam dictio ipsa,sententiæ,ac uerba,quibus posteà siue loquerentur,siue scriberent,intermicare eorum sermo, aut scripta,quibusdam veluti gemmis videbantur: vt videre est in Thienæi & Carafæ aliorumque Patrum literis, & commentarijs. Tùm quòd illa quotidiè penè manu gestarent,ita subiungit:Vt designatam eam Euangeliorum partem omninò Patres illi perlegerent,nouum Testamentum assiduò ferè terebant, ac gestabant manibus. Proindèque in antiquioribus è nostris domibus,hoc est,Venetijs,Romæ,Neapoli,pleraque Euangeliorum volumina,parua quidem vsque, ac sanctissimorum Senum manu detrita reperta fuere: quorū quod B.Caietani fuit, ac quæ subindè ad Marcū Pasqualinum,Marcellum Maioranam, & Vincentium Massam, Viros in omni virtutum genere laudatissimos, successione quadam hæreditaria peruenere, Neapoli in Paulinis ædibus,ad posteritatis documentum seruantur.Vis hac in re veterū Christianorum,& Sanctorum exempla?*

P.Ludouicus Cresolius è Soc.Iesu in Mystagogo de Sacrorum hominum disciplina lib.3. cap.18. sect.2. fol. 548.

4 Progressi eò Christiani sunt,vt Euangelia,tanquam Verbi Diuini oracula,sibi adoranda ducerent.Id enim illos piè religiosèque fecisse, notat Ioannes Damascenus(*de fid.orth.l.4.c.17.*)Quemadmodùm,inquit, nec Euangelici codicis materiam,nec Crucis materiam adoramus,verùm id quod per ea exprimitur. Ita Synodi Generales VII. & VIII. docent

Euan-

Euangeliorum librum esse adorandum,ea ratione,quod sacratissimas res nobis proponit,vt notat Serarius in Iosue (*l. 1. c. 2. q. 15.*) Hinc Lucius Episcopus in Concilio Carthaginiensi vocat sancta & adorabilia Scripturarum verba. Est ea de re Anastasij Romani Pontificis eximiè sancti Decretum,quod lubet hic apponere.Sacerdotes,inquit, & ceteri omnes præsentes,non sedentes,sed venerabiliter curui,in conspectu S.Euangelij stantes,Dominica verba intentè audiant; & fideliter adorent &c. Accedit ad veteris obseruantiæ commendationem, quòd pro comite fidoque præsidio, terra marique Euangelium habere voluerint. S. Paulinus (*carm. ad Cyther.*) ait,Martinum nauigantem habuisse Nouum Testamẽtum,cuius vi & veluti numine à naufragio liberatus fuit. Perpetuò ferebat D.Cæcilia,vt est in eius vita apud Simonem Metaphrasten(*Sur. 22. Nou. to. 6.*) Etiam in recreatione honesta,ad mensam lusoriam habuit D. Augustinus Euangelium, vndè quantum vtilitatis perceperit, ex illius narratione potest intelligi. Antiqui Rhetores forensium rerum præcepta breuia circumferebant,siue libellos,quos,vt Paulus Ægineta prodit (*in præfat.*) nominare consueuerunt suos coambulones: vulgus nostrum Veni-mecum solet dicere.Illis autem sæpe vtebantur libellis, in magnis rebus & difficultatibus expediendis,neque minimùm in eis præsidium esse collocatum Pragmatici illi putabant. Sed volumen Euangeliorum longè in omnem partem vtilius esse duxerunt pij viri,vndè & præsidium peterent, & salutarium rerum cognitionem. Ea Theodosius Orbis terræ imperio dignissimus (*ex Niceph. l. 14. c. 3.*) tanta veneratione & amore prosecutus est,vt propria manu literis aureis exquisitè elaboratis descripserit,cũ nõ modò animi pietate,sed pingẽdi quoque artificio polleret. Aureis illis Dei monumentis libens vtebatur pro torque & viriolis ad collum,pro armillis ad manus, pro gemmea & radiata corona. Multi sanè Euangelia in sinu,& ad pectus,religionis causa ferebant.Quod prouidisse in sacris Symbolis videtur Sapiens,qui (*prou. 3.*) de sanctissimis Dei legibus ita monet: Circunda eas gutturi tuo. In Hæbreo propriè, Liga eas super colla tua,videlicet ad instar colligantis pẽdulum aliquod ex vtraque colli parte,ante pectus,vt semper habeantur præ oculis,quæ verba sunt Caietani locum illum illustrantis. Ita Virgo speciosissima & sanctissima Theophila, semper in gremio diuinam illã Seruatoris historiam gerebat. Quæ cùm fuisset in contumeliam Christianæ Religionis ducta in prostibulum,vt eius pudor impiorum hominum libidine violaretur,è sinu eduxit Euangelium,& spe cælestis præsidij corroborata cœpit legere, legendo autem flagitiosorum iuuenum petulantiam arcebat, trophæa pangebat. Sed præsertim pueri ac mulieres pro amuleris Euangelium ad collum suspendebant. Qua de re ita S.Ioannes Chrysostomus (*hom. 19. ad pop.*) Non cernis, vt mulieres & parui pueri, pro magna cu-

stodia,

stodia,collo Euangelia suspendunt,& vbique circunferunt, quocunque abierint? Tu Euangelij mandata & leges mente describas.

---

1 *Fidenter asseuero,Clericorum vestes olim atras fuisse. Non desunt veterũ loca,quæ id firment.Profectò nemo inficiari potest, olim perfectiori Christianorum vitæ deditos,& maximè Clericos,pallio vsos;& exempla authoritatesque suppetunt passim apud Scriptores harum rerum,quas iam superiùs recensui. At pallium philosophicum & Christianum præsertim nigrũ erat &c.* Antonius Caracciol. in constit.par.2.cap.2.§.color.

DISQVISITIO SECVNDA.

Cur sancitum in nostro Ordine, vt nigris vestibus uteremur; quouel hodie colore,à Venerabili M. N. D. Vrsula Benincasa instituta,Virgines Theatinæ Congregationis operiuntur.

P.Nicolaus Lancicius è Soc.Iesu in Opusc.Spirit.to.2.opusc.17.cap.5.accusat.2. num.255.pag.579.col.2.

2 SOli non sumus:tot myriades Monachorum pullo vestiri colore videmus,viros doctissimos sanctissimosque,& Ecclesiæ Dei vtilissimos,& omnes ferè per totum Orbem terrarum Clericos,eundem colorem amplexos scimus: ipsi quoque è Clericorum numero licet Regularium.Olim etiam Clerici & Monachi & Moniales,nigris vestiebantur, teste S.Athanasio *lib.de Virgin.* Et S.Augustinus *ep. 199.ad Edicium* indicat fuscam vestem,quam nigellam vocat, fuisse insigne continentiam profitẽtium. Hinc S.Ioannes Climacus *gr.7.col.2.* Religiosum alloquens, ait: [Ipsum quoque indumẽtum tuum,te ad exercitium luctus hortetur. Omnes enim,qui mortuos lugent, nigris vestibus operiuntur.] Nigra enim vestis,inquit S.Bernardus *l.ad Soror.* insinuat humilitatem mentis. Et Petrus Cluniacensis ad S.Bernardum scribens: Visum est,inquit, magnis Patribus illis,nigrum hũc,de quo agitur,colorem,magis humilitati, magis pœnitentiæ,magis luctui conuenire. Quibus studijs quia totam Monachi vitam inuigilare oportet,decreuerunt, vt color moribus, vestes virtutibus, qua possent cognatione, iungerentur. Non coruis sed Angelis similes *(ex Sur. to.6. c.9. in eorum Vita)* putabant esse nigris indutos S.Gallaction & S.Epistæmus Martyres sub Decio Imperatore occisi.Eos,inquit,qui sunt nigro pallio induti,dixit similes Angelis, nimirum,quia se à Mundo separant,& ab his quæ sunt mundi:& seruant Virginitatem,& delegerunt habere vitam Christo cõsimilem. Similiter pullam

lam ac fuscam vestem in vsu fuisse Sanctimonialium, scribit S. Hieronymus non vno in loco. Nàm *epist.* 23. ad Marcellam sic habet: [Scandalizat quempiam vestis fuscior (idest, nigra) scandalizet Ioannes, quo inter natos mulierum maior nullus fuit: qui Angelus dictus, ipsum quoque Dominum baptizauit: qui camelorum vestitus tegmine zona pellicea cingebatur. Et infra laudans Bræsillam, quæ amisso viro Monachæ vitam profiteri cœperat, Pulla tunica vsam asserit. Et *ep.* 15. ad Marcellã, Tunicam, inquit, fusciorem induta (Virgo Acella) se Domino consecrauit. Et S. Asteriua in secundo Cõcilio Generali Nicæno, de S. Euphemia Martyre Chalcedonensi, coram Iudice stante dixit: Adstabat Virgo pulla veste, & pallio philosophiam professa. Quali veste indutum fuisse S. Anastasium Martyrem, apparet ex eius picta imagine, ab eodem Concilio celebrata, multisque illustrata miraculis: quæ ad hũc diem Romæ, ad aquas Saluias, vnà cum eius Reliquijs, populi venerationi quotannis exponitur videnda. Sanè cùm Diuus Paulus Apostolus, iussu Beatissimæ V. Mariæ, traderet Regulam S. Franciscæ Romanæ *l.* 4. *c.* 4. pro eius Monialibus, iussit vt vestem superiorem portarent ex panno nigro, sicut ad hunc diem portant. &c.

3 Sed cur peculiarem, vt alij Monachorum & Mendicantium Ordines, Habitum & cucullas non habemus? Respondeo, quia Clerici sumus, pro talibus à Sede Apostolica recepti, & approbati, & appellati &c. Ideò communem toti Clero vbique gentium elegimus, à quo cucullas gestari non decet, & vetitum est in Ecclesiasticis Canonibus. Audi Concilium Aquisgranense sub Stephano Papa S. & Ludouico Pio Imperatore I. celebratum, id vetans quibusdam Clericis, & causam prohibitionis iustam adferens: Reprehensibilem, & Ecclesiastica emendatione dignũ apud plerosque inoleuisse comperimus vsum eò quòd, contra morem Ecclesiasticum cucullas, quibus solis Monachis vtendum est, induant: cũ vtique illorum habitus penitùs vsurpare non debeant, à quorum proposito quodammodò distant. Quia sicut indecens est, vt arma militaria more Laicorum gestẽt: ita nimirum inhonestum est, & valdè indecorum, vt alterius propositi indumenta sibi imponant. Habitus namque singulorum Ordinum idcircò in Ecclesia ab inuicem discreti sunt, vt his visis, cuius propositi sit gestans, vel in qua professione Domino militet, liquidò cognoscatur. Et quia huiusceмodi vsus nulla authoritate approbatus, sed potiùs ab his, qui sanum sapiunt, meritò reprehenditur, & repudiatur, oportet, vt ab hinc ne fiat, penitùs inhibitum sit. Quocircà meritò etiam Vrbanus Secundus Papa *cap. mandamus* 19. *q.* 3. statuit pœnam, quã subire debet Clericus habitum Monachalem gestans.

P 1 *Dom-*

1 *Domni titulum Abbati tribuendum S.Legislator (Benedictus) ait.Abbas, inquit cap.63.quia vices Christi agere creditur,Domnus, & Abbas vocetur: non sua assumptione,sed honore & amore Christi------Ennodius* lib.3.ep.4.*Cum vestris,inquit,ad Domnum Faustum commendatitijs.Repetitque* lib. 9.ep. 929.& ep.30. *Domnus Rhodianus. Etiã in feminino:Bene fecisti Domna Agnella.Venãtius Fortunatus Domnum Martinum extulit. Gregorius Magnus* lib. 1. regist. ep.6.*Domnum Alexandrum,Domnum Theodorum,Domnam Eusiriam, Domnam Eudochiam,& Domnam Dominicam, mea peto vice salutari. In precibus Ecclesiasticis, summus Pontifex vocatur Domnus Apostolicus. Lector in Diuino Officio benedictionem petens,dicit: Iube Domne benedicere. Eadem vox occurrit apud Gregorium Turonensem,S.Ododonem,Goffridum Vindocinensem, Petrum Blesensem,aliosque.Rectè proindè Molanus* lib.3.de cano.c.15. *Abbatissæ non Dominæ sed Domnæ dici solent-------Obseruat autem Franciscus Iuretus* not.ad ep.28.Iuonis,*eius ætate Domni prænomen Ecclesiasticis ferè tribui: Domini,secularibus.In Religiosorum familijs idem titulus non tantùm Superioribus, sed & alijs assignatur.Vndè Smaragdus* ad cap.63.Reg.*Nunc apud nos,inquit,exigitur hodie,vt ipsa paterna reuerentia priores nostri à nobis vocentur Domni.Et Casinenses in declaratorio:Ex antiqua nostra consuetudine,ad differentiam mendicãtium,Monachos nostros appellamus Domnos-----Clerici Regulares Theatini,aliique Ordinis S.Pauli,Sacerdotes suos eadem appellatione honorant:siue vt Hispani & Itali dicunt* Don,*Lusitani* Dom.*Græci quoque in eadem hac voce Syncopen amant.*D.Benedictus Haeftenus Ord.S.Ben.Præp.disq.monast.lib.3.dis. 4.fol.303.

DISQVISITIO TERTIA.

Cur in nostra Congregatione statutum fuerit,vt Sacerdotes Domni Prænomine honestarentur. Eundemque cur titulum,Theatinis hodiè Virginibus, ac Eremitis Sanctimonialibus, impertimur?

P.Iulius Nigronus è Soc.Iesu in Reg.22.comm. Soc. n.14.fol.466.

2 S. Gregorius honoratos viros ac fœminas,Domnos ac Domnas vocat. S.Martinum Domnum honoris gratia dicunt S. Gregorius Turonensis,Venantius Fortunatus,& alios alij, vt ex emendatis codicibus obseruat Nicolaus Serarius.Ipsum S.Benedictum Petrus Blesẽsis Domni prænomine decorat:quod in viris dignitate conspicuis codẽ seculo nominandis faciebant Iuo Carnotensis,& Goffridus Vindocinẽsis.Denique in Officio Ecclesiastico,Cantor,quotiescunque Benedictio-

nem

nem petit ab Sacerdote, qui Choro per hebdomadam præsidet: Iube, inquit, Domne benedicere---Obseruat Franciscus Iuretus, Iuonis ætate, Domni prænomen Ecclesiasticis ferè tribui; Domini, sæcularibus---Placuit eadem appellatio Clericis Regularibus; qui, vt tradit Antonius Caracciolus, cùm Sacerdotibus scribunt, hoc titulo illos honorant. *Hæc P. Nigronius. Vide eodem de prænomine plura apud Eminentissimum ac doctissimũ & amicissimum Cardinalem D. Ioannem de Bona* de diuina psalmodia cap. 16.§.12.n.5.fol.385.*editionis Parisiensis, sed Romanæ fol.*405.

---

1 *Quod ad præscriptum regiminis tempus attinet, haud satis profectò compertum, quisnam sit in sacris Ordinibus potior ac congruentior Magistratus, perpetuus, an temporarius? In profanis etiam officijs ac præfecturis, nihil inter politicos hac controuersia frequentius. Qui perpetui moderatoris causam tuentur, nihil, aiũt, rei communi infestius, quàm mutare identidem habenas. Tot videlicet inducere equos vitia, quot insessores mutant. Ad hæc, cùm adhibita curandis malis remedia tempus iuuet, certè aut manus nunquam morbo admouerit, qui precariò regit, aut minimè persanando sufficiet breuis curatio. Quod etiam in causa est, ne temporarius rector aut magna concipiat, aut cœptis strenuò insistat: quando facturum se aliquod operæ pretium à temporis angustia desperet. Quid si longo tandem vsu, ac perenni suorum tractatione, singulorum indolem, mores, virtutes probè noscat Princeps, ac proindè ordinare pulcherrimè ab exacta ea notitia Rempublicam possit? Iuuat item non parum ad subditorum obsequium sui Capitis veneratio, quæ sanè non proindè magna in illum, quem cohonestat breuis infula. At enim verò, cùm vna aut altera excepta, Religiosæ familiæ pleræque omnes supremum Magistratum identidem mutent, haud leue quidem argumentum est, istiusmodi religioso corpori perpetuum caput minus congruere. Planè in Regularium cœtibus, vbi perpetua est schola virtutum, atque eruditionis, quædam semper est excellentium hominũ copia, ac veluti autumnitas: cur igitur vnus perpetuò præsit vbi multos procurãdo muneri egregia virtus idoneos facit? Dant præterea animos vices, erigitque atque amplificat maximè virtutem distributus, collatusque in orbem honor. Adde quòd segnior plerumque fit diuturnitate Magistratus. Adrepit nanque vt fastidium, ita quidam etiam cum fastidio desidia: à quo malo immunis est circumscripta à tempore ac succedanea hæc præfectura: vegeta nimirum semper virtute, viribusque recentibus. Sed neque verendum, ne quæ sensim adnascitur dominationi mentis elatio, ac supercilium, eiusmodi Rectorem afflet: cùm satis modestiæ moneat temporaria ea dignitas, & quòd redigi tandem in ordinem Magistratus debeat. Postremò fauet prisci æui, magnorumque Principatuum experientia &c.* P.D.Ioseph Sylos in histor.par.2.lib.1.pag.30.

DISQVISITIO QVARTA.

Facilè ne ac difficile est iudicare, qui nam Religiosis Ordinibus magis congruus ac vtilis sit, supremus Magistratus (qualis est in Soc. Iesu) perpetuus, an temporarius qualis est Patrum Theatinorum? Num in uno ac in altero aliquid semper incommodi sustinendum? Cur tertio quoque Anno in Theatino Ordine Generalia Comitia celebrantur? Quis illis inchoandis indictus locus ac dies?

P. Paulus Layman è Soc. Iesu in quæst. canon. cap. 17. quæst. 235.

2 NON desunt qui expedire magis existiment, vt Ordinum Prælati in perpetuum instituantur. Sed hanc rem difficile est definire: cùm ex vtraque parte tàm commoda quàm incommoda existant.

P. Franciscus Pellizzarius in manuali Regularium to. 2. par. 1. tract. 9. cap. 8. sect. 2. num. 57. fol. 724.

3 In multis Ordinibus statutum est, Capitulum Generale celebrari de triennio in triennium: idque ad similitudinem Conciliorum Prouincialium, quæ in Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess.* 10. *cap.* 10. & Tridentino *sess.* 24. *cap.* 2. iubentur celebrari vnoquoq; triennio: quare quoad hoc, seruandum est in vnoquoque Ordine, quod præscribunt ipsius Constitutiones, maximè Apostolica auctoritate confirmatę: quæ pro diuersitate formæ regiminis possunt præscribere frequentiorem, aut minùs frequentiorem vsum Capituli Generalis. Quin etiam Innocentius X. constitutione decreuit, vt in Societate Iesu, quolibet Nouennio, cogatur Congregatio Generalis. *Et num.* 55. *de loco & tempore hæc ait:* Sic in constitutionibus Patrum Theatinorum *par.* 3. *cap.* 2. *nu.* 1. habetur: Tertio quoque anno, & quotiescunque Patrem Generalem mori, vel quauis alia ratione munus eius contingat deficere, Capitulum Generale, Romæ, in Domo S. Siluestri in Monte Quirinali, celebretur: dies instituta pro eo inchoando est Feria Quinta Hebdomadæ secundæ post festum sanctissimi Paschatis, si tertiò vertente anno fiat: vel quam senior Consultorum, suique Collegæ præscripserint, si mors Patris Generalis, aut eius muneris acciderit abdicatio.

1 *Quæ si sic habent (vt ille docet to.3. Theol. art. vlt.) profectò Dominicus & Augustinus minùs considerate in suam uterque familiam psallendi ritum (rem videlicet si Valentiæ creditur, concionandi, docendique muneri repugnantem) firmis legibus inuexit. Et imprudens Chrysostomus, quem refert Georg. Alexan.* in vita, *ceteris omnibus negotijs diuinas prætulisse laudes, quibus assiduè intererat ad vsque diluculum. Et Ignatius ferè dixerim inertissimus, qui* (ex Socr. hist. lib. 6. cap. 8.) *raptus in ecstasim Hymnos nobis Antiphonos ex Angelica uisione contradidit. Et primigenia illa* (ex Plin. in ep. ad Traianum 97.) *Christianorum cohors ignauissima, quā nulla persecutionis procella ac metus ab canēdi instituto potuit absterrere. Quin & Hierarchia Dionysij perperam ordinata* cap. 3. *qua Choro Clerici sacrisque concentibus cernuntur addicti. Et Therapeutæ futiles, ac immeritò à Philone laudati* de vita contempl. par. 3. *qui hymnos à se compositos inter sacra mysteria stantes intentique promebant. Denique & Apostoli ipsi nimiùm inconsulti, qui Mundo Euangelij præceptis imbuendo destinati psalmos tamen, & liturgicas preces prolixè promptéque canebant. Hæsitas? authorem aduoco & cito vetustum, magnum, & quem tu velis nolis magnifacias. Is est Proclus Augustæ Vrbis Patriarcha, Chrysostomi Anagnostes & successor* de tradit. diuinæ Missæ to. 4. Biblioth. SS. Patrum vet. edit. *Postquam, inquit, Saluator noster in Cælum assūptus est, Apostoli priusquam per omnem terram dispergerentur, conspirantibus animis, conuenientes, ad toto die orandum conuertebantur: & cùm multam consolationem, in mystico illo Dominici Corporis Sacrificio positam inuenissent, fusissimè & longa oratione Missam decantabant.* Ant. Caracciol. in not. ad constitutiones pag. 55. tertiæ editionis Parisiensis.

DISQVISITIO QVINTA.

Cur diurna nocturnaque Psalmodiæ pensum Clericorum Regularium Ordinis Conditores instituêre? Apostoli Psalmorum Cantum an præscripserunt? Quæ in Religionibus instituti Cantus est causa?

P. Ioannes Azor è Soc. Iesu in 1. par. instit. moral. lib. 10. cap. 1. quæst. 6.

2 EX Historijs Ecclesiasticis constat, iam indè ab Apostolorum temporibus, Clericos, certis diei noctisque temporibus, in Ecclesiā venire consueuisse, vt psalmos, preces, hymnosque Deo cantarent.

P. Franciscus Turrianus è Soc. Iesu in not. ad S. Clementem Rom. lib. 1. cap. 14.

3 Cantus psalmorum in Ecclesia est secūdùm Apostolicam doctrinam.

P. Fran-

P. Franciscus Suarez è Soc. Iesu to. 2. de Relig. lib. 4. cap. 1.

4 Fuit hæc consuetudo ab initio nascentis Ecclesiæ, tàm in Oriente, quàm in Occidente. Nàm *in can. 43. & 69.* Apostolorum huius Ritus canendi in Ecclesia mentio fit. Et Clemens Romanus *lib. 8. constitut. cap.* 34. eiusdem consuetudinis meminit.

Card. Robertus Bellarminus è Soc. Iesu to. 3. de Orat. lib. 1. cap. 13.

5 Nunquam in Ecclesia Christiana non fuit laudandi, precandique Deum nocturno tempore: & prætereà mane, Hora Tertia, Sexta, & Nona, & ad Vesperam consuetudo.

P. Leonardus Lessius è Soc. Iesu lib. 2. cap. 37. dub. 8. num. 47.

6 Fide tenendum est, hanc formam precandi esse piam & salutarẽ, ac proindè in Ecclesia retinendam: quia iam indè ab exordio Ecclesiæ semper fuit---& Clemens *lib.* 8. constitutionum Apostolicarum *cap.* 34. inter traditiones Apostolicas Episcopo & Clero seruandas refert hanc.

P. Iacobus Aluarez è Soc. Iesu to. 3. de inquis. pacis lib. 1. p. 2. c. 7.

7 Vsus canendi sicut vtilissimus, ita & vetustissimus est, & ab antiquo illo Dei populo sumpsit exordium---In lege autem noua CHRISTVS IPSE CANENDI MOREM INVEXIT.

P. Paulus Sherlogus è Soc. Iesu in Cant. sub ipsum Operis initium.

8 Ad PSALLENDVM IN ECCLESIIS BEATISSIMI CHRISTIANÆ PROFESSIONIS ANTISTITES ADHORTANTVR: QVOD EX SERVATORIS SCHOLA DIDICERVNT. *Vis plura? & tibi demonstrem adhuc populum Christianum in Ecclesijs ex institutione Apostolica cecinisse?*

P. Cornelius à Lapide è Soc. Iesu in illud Pauli: Cùm conuenitis in Ecclesia vnusquisque vestrum psalmum doctrinam habet.

9 Ex hoc Pauli lòco, nota, quòd in Ecclesia primæua HIC ERAT RITVS, ET ORDO SACRORVM, IN SACRIS CHRISTIANORVM CONVENTIBVS, A PAVLO ET APOSTOLIS INSTITVTVS: CANEBANT PSALMOS ETIAM POPVLVS: secundò legebantur Prophetiæ: tertiò quidam psalmos & hymnos in laudem Dei canebant varijs linguis. *Vin' clariùs vt ostendam de psallendi ritu à Christo Apostolos instructos & eruditos?*

P. Ludouicus Cresolius è Soc. Iesu in Mystag. lib. 3. cap. 27.

10 ILLAM IN CANTV COELESTIVM IMITATIONEM DEI

DEI FILIVS, *vt aiebam*, ET DOCTI AB EODEM PRIMI ECCLESIÆ HEROES IN VSVM INDVXERVNT. Nam post illam mirificam cœnam, & vltimam Seruatoris, præcunte Domino, sacrum Hymnum cecinerunt---Deindè verò post suscitationem à mortuis, cũ Pontifex confessionis nostræ Iesus Ecclesiæ politiam monitis suis præceptisque formaret, NON OMISIT DE CANTV DICERE, deque Symphonia ad iustam laudem & Numinis cultum adhibenda. Quare S. Augustinus, cùm de cærimonijs Ecclesiæ disputat; DE HYMNIS quidem ET PSALMIS CANENDIS, ait, HABERE NOS A CHRISTO ET APOSTOLIS DOCVMENTA, ET EXEMPLA, ET PRÆCEPTA. *Vin' vt probem Apostolos etiam in custodia cecinisse?*

P. Franciscus de Mendoza è Soc. Iesu in lib. 1. Reg. cap. 2. num. 10. annot. 15. sect. 1. fol. 367.

11 Certè D. Paulus, & Sylas in carcerem coniecti compedum & vinculorum stridore, tanquam fistularum & organorum sono preeunte, diuinas laudes concinebant: nihil ad suam miseriam leuandam, nihil ad diuinam misericordiam obtinendam accomodatius facturi, quàm si diuinas laudes modularentur. *Et cap. 7. num. 14. annot. 28. circa lit. sect. 3.* Psalmi, *inquit*, vt appellat D. Ambrosius sua in eos præfatione, sunt Arma & Scuta, quibus milites proteguntur: Arma, quibus Hostes impugnantur. Testis sit Rex Iosaphat, qui aduersus triplicem exercitum progressus, nõ hastas torquendo, sed Psalmos cantando, ita suos hostes labefecit, vt ne vnus quidem cuaderet; ita suos milites seruauit, & ne vnus quidem periret. 2. *par.* 20. *à num.* 21. *Vis lucra & causas introducti psalmorum cantus enumeremus?*

P. Ludouicus Cresolius è Soc. Iesu in mystag. lib. 3. cap. 27. sect. 2. plura habet, sed hæc carptim excerpsi.

12 Athanasius cùm inuestigat rationes cur Cantus in Ecclesiam Catholicam sit inductus, hanc primam adfert: vt pro viribus omnique ope Deum amemus, atque veneremur. Deindè vt moneamur, quemadmodùm è varietate vocum atq; fidium grata & consentiens oritur symphonia, ita omnes animi motus & actiones in dulcem harmoniam diuinę legis conuenire oportere, nec debere quemquam esse dissonum sibi, atq; à se diffidere. Sed Dionysius Areopagita adiungit, Templorum cantu, animales habitus vt futiliter gestientes, & rationi contrarios aptè & cõcinnè componere. Doctissimus Pater Chrysostomus tria quatuorue lucra memorat, quæ ex pio Cantu oriuntur. I. Animam expurgare. II. Cogitationem in altum extollere. III. Dogmata vera, præcipuaque discere, & de præsentibus ac futuris philosophari. Pergo aliud emolumentum adiungere ex S. Ambrosio, qui animaduertit, Cantu pio & expelli malum spiri-

spiritum,bonum verò atque diuinum euocari. Neque verò contemnendum & illud est,quòd rerum diuinarum concentus mœrentem animum, & communium velut miseriarum vndis fluctibusque oppressum,iucunda quadam lætitia perfundere & recreare solet. Itaque Alexandrinus Clemens asserit,psalmorum Cantum,& salutare melos,esse veluti quendam rithmum ad pugnam videlicet ineundam accommodatum: & Iustinus Martyr ait,efficere strenuos bellatores. *Ita Cresolius. Vide Mendoz. to. 2. fol.* 195.

13 *Ob id refert P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu in actis Sanctorum* 17. *Ianuarij pag.* 122. *S. Antonium spiritum fornicationis pia psalmodia depulisse.* Et statim,*inquit*,ad vocem cantantis,phantasma quod videbatur euanuit. *Idemque Antonius (vt idem narrat pag.* 129.*) dicere solitus erat:*Quoties minitantes *dæmones* vt milites armati scorpionibus,equis,belluis,& varijs serpentibus circumdederunt me, & domum in qua eram repleuerunt; cùm ego è contra psallerem, statim misericordia Christi fugabantur. *Sed & Psalmorum cantum iuuare,vt Dei Prouidentiam facilè experiamur,ex S. Marci Eremitæ vita* 29.*Martij,apud eundem P.Bollandum fol.*780.*intelliges, vbi sic ait:* Cùm autem vespera facta esset, dixit: Frater Serapion,numquid nō tempus est, vt gratiarum actionem, & caritatem consuetam faciamus? Ego autem non respondi ei verbum.Qui continuò surgens,& manum in Cælum eleuans recitauit psalmum, *Dominus regit me, & nihil mihi deerit.* Tunc conuersus sursum,voce magna dixit:Præpara mensam, fili. Et ait ad me: Ingrediamur fili,& suscipiamus cibum, quem Deus misit nobis. Ego verò admiratus obstupui,quia vsque id nihil videram in spelunca. Ingressis autem nobis, vidi mensam, & duas sellas positas, & panem recentem, delicatum & candidum instar niuis, aut floris formosi; & duos pisces coctos,& lagana pulcherrima,& oliuas,& dactylos, & salē, & poculum plenum aqua dulcissima,ac super mel suaui &c.*Sed hæc diuinæ Prouidentiæ blandimenta in vltima disquisitione videbimus.Redeo ad psalmodiam. Et si petas cur nos stando,& non sedendo in Choro psallamus:pro me respondet*

*P.Iacobus Aluarez è Soc.Iesu to.*2. *lib.*9.*p.*5.*sect.*1.*cap.*5.*§.situs.*

14 Spiritui Ecclesiæ id conformius est.

*Et P. Henricus Sommalius è Societ.Iesu in Operib. Thomæ à Kempis ab se editis lib.*5. *de disciplina claustral.cap.*5.

15 Ibi est Operatio bona & perfecta,cùm corpore stamus, & ore cantamus.*Vide ex eadem Societate Iacobum Sirmond.*in not.ad Ennod.*Serar.* in 1.Reg.1.&in cap.3.Iudic.*Suarium* to.2.de Relig.tr.4.cap.7. n.2. *Pinedam* de rebus Salom.lib.5.cap.5.pag. 360. *Et Theophilum Raynaudum* in Acathisto §.8.*ubi ait:*Per tempus quo psalmi concinuntur, inualuit vsus seden-

ſedendi ſuffragante Lorino in pſalmorum procemio,qui cõflixit cum Caracciolo,certante proalio paucorum (*ſcilicet Clericorum Regularium*) vſu. *Sed reuera cui aſſentiendum? Patri ne Ioanni Lorino, qui ſeſſionem in Choro docet atque ſuadet,Theatinorum Patrum morem impugnans,an P.D.Antonio Caracciolo, qui Theatinum ſtandi in Odeo ritum multis rationibus & Sanctorum Patrum teſtimonijs probat?*

P. Theophilus Raynaudus è Soc. Ieſu lo.cit.

16 Hoc non eget longa probatione.—Si ergo is qui orat,agit cum Deo,& illum affatur,perſpicuum eſt (non tàm benè) congruere, vt in eo opere ſedeat.Nàm ruſticitatis notatur,qui virum honoratum affatur ſedens. Et vrbanus quiſque ad viri honorati occurſum aſsurgit, nec ſuſtinet cum eo ex ſella diſſerere. Quantò magis ea obſeruantia decet illum,qui Deum affatur?Succedit præſentia Angelorum, qui precantibus comprecantur.Vndè S.Bernardus *ſer.7.in cant.* increpans quoſdam è ſuis in Dei opere (quod eſt oratio) negligentibus,vrget præter cetera præſentiam Angelorum: Attendite,inquit,Principes veſtros, cùm ſtatis ad orandum,vel pſallendum:& ſtate cum reuerentia & diſciplina:& gloriamini,quia Angeli veſtri quotidiè vident faciem Patris. *Ita P.Raynaudus.*

---

1 *Cantus primitiuæ Eccleſiæ modico flexu vocis pronuntianti Pſalmos quã canenti vicinior erat. Renouauerunt hunc Cantum Clerici Regulares.* Barth.Gauantus C.R.S.Pauli in Rubr.Breu.ſect.5.cap.8.num.14.

DISQVISITIO SEXTA.

Simplex cantio, qua nos Theatini vtimur in Odeo, num Societatis Patribus eſt in vſu?Scilicet, in Eccleſijs, cùm aliquando pſallunt , an ipſi Theatinum morem ſectantur?

P.Franciſcus Sacchinus è Soc.Ieſu in hiſt.par.2.lib.2.n.84.fol.55.

2. ROmæ, quæ ad Chorum neceſſaria erant paratis (anno 1558.) III. Kalendas Octobris,luce S.Michaeli ſacra,initium fit cantandi.Dùm diſputabatur,quo modorum genere vtendum eſſet, ipſemet Pontifex,quod anteà innuerat, fore ſibi gratum ſignificauit, ſi ABSQ; VARIETATE VOCVM MVSICOQVE CONCENTV, PIE DISTINCTEQVE PRONVNTIANTIBVS , QVAM CANENTIBVS PROPIORES, SIMILITER AC THEATINI, ſimplicem &

Q aptum

aptum ad intelligentiam ac motum populi, Cantum inirent: talisque est initus. *Ita P. Sacchinus, qui dicere etiam potuisset, quòd tunc Societatis Patres simplici eo vocis tono cecinerint, similiter ac* Primitiua Ecclesia; quæ (*ex S. Isidoro de Eccl. Offic. lib. 5. cap. 5.*) ita psallabat, vt modico flexu vocis faceret psallentem resonare, ità vt pronuntianti vicinior esset quàm canenti. *Et de Alexandrino Patriarchato, lib. 10. confess. cap. 33. ita scribit S. Augustinus:* Tutius mihi videtur, quod de Alexandrino Episcopo Athanasio sæpe mihi dictum commemini; qui tàm modico flexu vocis faciebat sonare lectorem, vt pronuntianti similior esset quàm canenti. *Verèque inuenies varios canẽdi modos tunc demum introductos fuisse;* Cùm iam (*ex Nicephoro lib. 9. cap. 16.*) per tria à Christo nato secula, Simplex Cantus, seu potiùs Recitatio, nullo modulationis fuco permixta, Christi populos nutriuisset. *Quocircà, vt à P. Ioanne Bollando ex Societate Iesu habes, in actis Sanctorum Ianuarij fol. 43. S. Fulgentius, Ruspensis Episcopus*, summam diligentiam præbuit, ne quis Clericus ambitiosis vestibus ornaretur, ac negotijs secularibus occupatus ab Officio Ecclesiastico diutiùs vageretur; iubens omnes non longè ab Ecclesia domos habere, manibus proprijs hortum colere, psallendique suauiter aut pronuntiandi curam maximam gerere. *Hunc verò cantãdi modum, quomodò Societas ipsa non una sanctione ritè firmauerit, ostendamus.*

S. Ignatius in constitutionum Societatis Iesu par. 6. cap. 3. lit. B.

3 Ordinariè Dominicis & festis diebus (*Vespertinum Officium dici permittitur*) sine Cantu figurato vel firmo, vt vocant, sed tono quodam deuoto, suaui, & simplici: & id in hunc finem, & quatenùs iudicaretur, quòd populus ad magis frequentandas Confessiones, Conciones, & Lectiones moueretur, & non aliter. Eodem tono Officium, quod tenebrarũ dici solet, cum suis cærimonijs, in Hebdomada sancta fieri posset.

Et I. Congregatio Soc. Iesu Decr. XL. in M. S. Tit. 2. d. 26.

4 Cùm dicatur in Constitutionibus eodem capite de Cantu Vesperarum, quòd ne Gregorianus quidem esse debeat; an id immutari oporteat nec ne, licèt aliquo in loco dispensetur, vt cum cantu prædicto vel alio dicantur, cùm expedire iudicabitur, vt hactenus Romæ factum est. Responsum est, Constitutiones obseruandas esse in hac parte, nec per Constitutionem nouam ab illis quid diuersum statuendum esse.

Et III. Congregatio in Decreto XXXVI. M. S. 58.

5 Cantus in Ecclesijs Societatis inductus talis sit deinceps, qualem Decl. III. cap. 6. P. S. 4. B. præscribit: nempè deuotus, suauis, & simplex, non figuratus vel firmus &c.

Et Regula Præfecti Ecclesiæ num. 28.

6 Officia Hebdomadæ sanctæ, & Vesperæ (si hæ dicentur) fiant tono simplici, more Societatis, sine cantu etiam firmo, nisi vbi Generalis

Præ-

Præpositus dispensauerit. Id autem, quod de Vesperis dictum est, de Benedictione candelarum, & ramorum intelligatur. *Hæc ibi. Cur verò ipsi aliquando canant, ac Deum in Odeo similiter laudent, institutæque psalmodiæ causas quas superiùs indicauimus, nunc iterum à disertissimo Viro uis uberiùs atque prolixiùs explicari?*

P. Matthias Fabrus è Soc. Iesu in Opere Conc. tripart. in parte æstiuali conc. 8. Dom. XIII. post Pent. fol. 1049.

7 Primo (*inquit*) vt toti & modis omnibus, quibus possumus, Deũ laudemus. Cùm enim constemus spiritu & corpore, (vt S. Damascenus ait *l.4. de fide orthod. c.5.*) decet adorare & laudare Deum non tantùm affectibus, sed verbis etiam ac vocibus, vt corpus & spiritus, siue vt Dauid ait *Psalm.* 83. *Cor & caro nostra exultent in Deum uiuum*. Et licet nobis ora centum, linguæ totidem & ferrea vox essent, non posſemus satis laudare Deum. Vndè *Eccles.* 43. dicitur: *Qui benedicitis Dominum, exaltate illum, quãtum potestis, maior enim est omni laude*. Pulchra igitur hæc harmonia est, cùm ore simul & mente Dei laudes canimus; sicut Apostolus 1. *Corint.* 14. ait: *Psallam spiritu* (voce) *psallam & mente*. Multò magis adhuc requiritur consonantia morum, vt sine peccato canamus; iuxtà id S. Augustini ad *Psal.* 148. *Cùm laudatis Deum*, inquit, *toti laudate: cãtet uox, cantet uita, cãtẽt facta*; quo modo scilicet debet cantus tactui seù mensuræ congruere. Alioquì tuum ipsius cantum destruis raucedine peccati, vt habet Origenes *homil. 6. in lib. Iud.* ac sicut luscinia frustrà canit, cùm ei coruus crocitans obstrepit: ita & qui cum peccato adeòque obstrepente sibi conscientia canit. De tali enim Cantore dixit Deus Amos 6. *Aufer à me tumultum carminum tuorum, & cantica lyræ tuæ non audiam*. q. d. Cantus tuus non nisi tumultus est & strepitus in auribus meis: non delector cantu lyræ vel lyripipij, &c. Obstrepunt etiam cantui sacro, qui sub illo profana cogitant, & desiderant, vti coruus crocitans cadauer. Denique cantus noster esse debet, qualis est cicadæ, quæ, cùm ore caret, pectore canit: *Vnum hoc ex ijs, quæ uiuunt*, inquit Plinius lib. 11. cap. 26. *sine ore est. Pro eo quiddam aculeatum, linguis simile & hoc in pectore, quo rorem lambunt. Pectus ipsum fistulosum; hoc canunt*. Pectore igitur canere, non solo ore debemus, eoque cœlestem rorem excipere. Et si ore quis cantare nescit, pectore saltem canat. Sic clamabat & cantabat Moyses ad Dominum, tametsi vox eius non audiebatur, *Exod.* 14. dicente Domino: *Quid clamas ad me?* Sic orabat Anna, cuius labia quidem mouebantur, vox verò non audiebatur, 1. *Reg.* 1.

8 Secundò, Vt reddamus orationem Deo gratiorem, eique viam ad cor nostrum præparemus; tum quia hilarem datorem diligit Deus, cantus autem hilaritatem orationis & laudis diuinæ indicat; tùm quia

qui cantat, vt dicit quidam, *bis orat*, quamobrem & medici, qui præ foribus nostris cantant, plus impetrant communiter, quàm qui nuda voce mendicant. Itaque tali laude & oratione, quæ hymno exornatur, Deus quoq; citiùs placabitur. Vndè dixit S. Gregorius *homil. 1. in Ezech. Cùm uox Psalmodiæ per intentionem cordis agitur omnipotenti Deo, iter ad cor præparatur*, iuxtà *psal. 49. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quo ostendam illi salutare Dei*. Et Psalm. 67. *Cantate Deo, psalmum dicite nomini eius: iter facite ei, qui ascēdit super occasum*. q. d. per psalmum disponitur homo ad excipiendum Deū in cor suum. Sanè Elisæus iussit sibi adduci psalten ad excipiendum spiritum prophetiæ, & tunc *facta est super eum manus Domini*, 4. *Reg*. 3. per cantum enim illuminatur animus à Deo, liquefit ad contritionem & amorē Dei. Potuit hoc cantus sacer efficere apud homines, cur non etiam apud Deum? Abbas Floriacensis, nomine Thodulphus, cùm ob suspicionem coniurationis in Ludouicum Imperatorem in carcerem coniectus esset, obseruabat Imperatoris transitum, & tùm per fenestram carceris canere cœpit hymnum illum, quem in carcere composuerat, & Ecclesia in die Palmarum canit: *Gloria laus & honor tibi sit Rex Christe redemptor*. Qui cantus adeò placuit Imperatori, vt mox educi eum è carcere iusserit & Episcopum Aurelianensem fecerit. Baronius anno 835.

9 De Imperatore Theodosio scribit Sozomenus *l. 7. c. 23*. cùm is in Antiochenos vehementem iram concepisset: Flauianum Episcopum stipatum aliquot elegantibus pueris, quos accuratè docuerat cantionem quandam lamentabilem, ipsum adijsse. Mox Flauianus inuitatus ad prandium ab Imperatore, causam suscepti itineris exponit, & pro Antiochenis veniam humiliter precatur: sed Imperator tetrico vultu, de hoc ne cogitandum quidem ait, manere in Antiochenos sententiam. Quare vt saltem pueros suos cantantes audire dignetur orat, moxque impetrat. Qui cùm lugubrem & summa arte præparatum cantum voce depromerent, totus immutatur Imperator & lacrymas vix continens, accepta patera Episcopo ait: *Ecce Antiochenis propino in signum beneuolentiæ, pacis, & gratiæ*. Quòd si igitur ex animo & deuotè cantus Ecclesiasticus orationi iungatur, nō dubium quin Deū quoque, pronum ad misericordiam, efficaciùs emolliat, (vt sic loquar) quàm sola & nuda oratio.

10 Tertiò, vt mentem ad Deum faciliùs eleuemus, & tristitiam pellamus. Vndè Isidorus *l. 2. de offic*. ait cantum Ecclesiasticum introductum, vt maior in eo esset ad Deum attentio, solemnitas, & reuerentia diuinæ laudis: & vt excitet animos fidelium in sinceriorem deuotionem & pium affectum. *Et lib. 3. de summo bono cap. 7*. ait: *Quamuis dura sint carnalium corda, statim vt psalmi dulcedo insonuerit, ad affectum pietatis animum eorum inflectit*. Et S. Augustinus *l. 10. Confess. cap. 33*. ait approbare se in Ecclesia cantandi consuetudinem, vt per oblectamenta aurium infirmior animus ad affe-

ctum

ctum pietatis assurgat. Et *l.9.cap.6.*ait: *Quantum fleui in hymnis & canticis tuis suaue sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter? voces illæ influebant auribus meis & eliquabatur ueritas tua in cor meum, & ex ea æstuabat inde affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & bene mihi erat cum eis.* Facit etiam ad tædium in oratione depellendum. Remiges canere solent teste Cælio Rhodig. *l.9.cap.*10. ad remigandi laborem temperandum. Similiter & qui arāt rustici, vt sese ad laborem excitent; facit igitur idipsum Ecclesia. Vndè chori alternatim canunt, vt se mutuò ad Dei laudem exhortentur: iuxtà quod exponit Haymo id Apostoli ad *Ephes.* 5. *Loquentes uobismetipsis in hymnis,* &c. Ob hanc causam 1.*Esd.*3. inter Hebræos Babylone redeuntes fuerunt cantores & cantatrices ducenti, ad itineris molestiam subleuandam & reducum captiuorum animos exhilarandos. Quin & philomela, vt scribit S. Ambrosius in Hexam. longæ noctis laborem cantus sui suauitate subleuat. Sic Dauid cùm adhuc pastor esset in solitudine, paruo psalterio, laudes diuinas decantans, melancholiam pellebat, vt notat S. Hilarius in principio exposit. psalmor. Igitur vt etiam nos exilij nostri mœrorem subindè temperaremus, Ecclesia instituit cantum sacrum.

11 Quartò, vt triumphantem Ecclesiam, modo quo possumus, imitemur & repræsentemus. Quare S. Hieronymus in *psalm.* 115. ait: *Sicut martyres laudant Dominum in regione viuorum: ita monachi, qui die ac nocte psallunt Domino debent habere eandem pietatem Martyrum, siquidem ipsi martyres sunt.* Hæc Hieron. sanctus verò Bernardus super Cantica scribit. *Nihil in terris ita propriè repræsentat cælestis habitationis statum, sicut alacritas Deū laudantium.* Etenim Isaias c.6. vidit Angelos cantātes, qui *clamabant alter ad alterum, sanctus, sanctus, sanctus,* &c. cantu videlicet reciproco; qualis S. Ignatius martyr, tertius post S. Petrum Antiochiæ Episcopus, aliquando ad vitam beatorum raptus audiuit Deum laudari; qui posteà eandem instituit in Ecclesia Antiochena canendi formulam, teste Socrate *l.6.hist.*8. Similiter & S. Ioannes *Apoc.* 5. vidit sanctos in cœlo habentes cytharas qui cantabant canticum nouum. Vt igitur indicemus nos eorum conciues esse, eosdem imitamur: & hic eorum cantica quasi in schola addiscimus, vti bis sciamus; quo modo futuræ moniales priùs docentur cantum, quàm religionem ingrediantur, vt in religione sciant, quod tota vita exerceant. Vndè in hymno Angelico sub Missa canimus: *Cum quibus & nostras uoces ut admitti iubeas deprecamur,* &c. Cantare igitur in Ecclesia est officium Angelorum; & propterea non erubuere etiam viri Principes cantu Ecclesiastico Deum venerari. Theodosius iunior Imperator primo diluculo cum sororibus suis hymnos decantare solitus erat, vt refert Socrates *l.7. cap.* 22. Robertus Francorum Rex, festis diebus in monasterijs commorari solebat, choro assistere & cum monachis cantare, vt refert Martinus in Chron. anno 951. Honori sibi

ri ſibi ducebant Imperatores iſti, quòd ſanctos in Cœlo imitari, ſeque ipſis iungere & Deum ſuum laudare poſſent. Porrò ſicut in cantu plures licet & diuerſę voces ſint, aliæ alijs ſemper altiores, omnes tamen optimè conſonant, eandemque menſuram obſeruant; ita & inter beatos etſi varij ſunt gradus meritorum & præmiorum, omnes tamen Deum ſumma vnanimitate ſine inuidia pro ſuo quiſque modulo laudant. Et vt varietas illa vocum, cantum reddit ſuauiorem: ita varietas meritorum in Cœlo Dei laudem. Quâ in re cantus ille nos monet, vt quemadmodùm canendo in Eccleſia concordamus, ſic etiam mutuò nos diligendo in vnum cõſpiremus; etſi ingenia, officia & ſtatus valdè ſint diuerſi. Voces, fides & fiſtulæ temperantur vt conſonent: ſic temperare quilibet & mortificare paſſiones ſuas debet, vt in Eccleſia muſicam charitatis Deo & Angelis exhibere poſſit.

12 Quintò, vt beneficia diuina debita cum laude & lætitia decantemus. Patet enim ex ſacra Scriptura, celebriora Dei beneficia cum cantu & inſtrumentis muſicis ſolemniter decantata fuiſſe. Sic Maria poſt trãſitum maris rubri & demerſum Pharaonem: ſic Debora, poſt proſtratum Siſaram: ſic Iudith poſt deuictum Holofernem: Zacharias, B. Virgo, Simeon beneficia Dei hymnis decantarunt. Nos igitur Chriſtiani quia prę omnibus nationibus maxima & frequentiſſima accepimus Dei beneficia, ideò iure merito ea cantu quotidiano & perpetuo celebramus. Peculiariter religioſi & Canonici ſepties in die laudem Deo dicunt, veluti à laude, quæ ſepties id die canere perhibentur; vndè Ægyptij diuinam laudẽ deſignabant per alaudæ caput ſepties in tabula depictum: vt ſcribit Ioãnes Steph. Durant. de ritibus Eccleſiæ *l.* 3. *c.* 3. *&* 5. Dauid etiam de ſe ait: *Pſal* 118. *Septies in die laudem dixi tibi*. de quo S. Ambroſ. l. 3. de virginibus ait: *Si Propheta dicit: Septies in die laudem dixi tibi, qui regni erat neceſſitatibus occupatus, quid nos facere oportet qui legimus: Vigilate & orate ne intretis in tẽtationem? Certè ſolemnes orationes cum gratiarum actione ſunt deferendæ, cùm à ſomno ſurgimus, cùm prodimus, cùm cibum paramus ſumere, cùm ſumpſerimus, & hora incenſi, cùm denique cubitum imus; ſed etiam in ipſo cubili*, &c. Hæc ille. Sanè antiqui Chriſtiani etiam partem noctis orationi & pſalmis tribuebãt. De illis enim ſcribit Plinius Secundus *l.* 10. *ep.* 97. ad Traianum Imp. eos ſolitos ſtato die ante lucem conuenire carmenque ſecum Chriſto dicere inuicem, hoc eſt, in choros diſcretos: Et hinc cantatur Matutinum in memoriam tùm Natiuitatis Chriſti, qui media nocte natus: tùm captiuitatis, qui ſub noctem captus & ingentes ſuſtinuit cruciatus: tùm reſurrectionis eiuſdem, propter quam peculiariter inſtitutæ ſunt laudes. Prima in memoriam deductionis Chriſti, ad Iudices, & accuſationis. Tertia in memoriam cõdemnationis Chriſti, flagellationis & coronationis. Sexta in memoriam Crucifixionis eius. Nona in memoriam expirationis Chriſti. Veſperæ

speræ in memoriam depositionis de Cruce. Completorium in memoriam Dominicæ Sepulturæ.

13 Sextò, vt Ecclesiam Catholicam etiam hoc decore ornemus. Si enim Salomòn ad ornatum templi & sacrificiorum suorum tot tamque varios instituit Cantores Instrumentistas: quantò magis id pertinet ad Ecclesiæ nostræ decorem? Et si Regiæ domus & aulæ Principum decorãtur Musicis, cur non item Basilica & Regia Dei Templum? Decet autem cantus Ecclesiam nostram singulariter, quia in ea Christum in altari præsentem habemus. Si Apes Regum suum sonitu circumdant & bombos ac cantum ei cient, teste Aristotele *lib.* 10. *de animal.* quantò æquiùs nos Deo & regi nostro carmina accinimus? Quòd si coram Arca Dauid ipsemet lusit in omnibus lignis fabrefactis: quantò rectiùs id facimus nos, præsertim coram S. Eucharistia? Confundit haud dubiè hic Ecclesiæ decor hæreticos: sicut cantus & laus Dauidis coram arca, vxorem Michol: Sicut cantus sacer Publiæ & sociarum virginum Iulianum Imperatorem Apostatam, vt narrat Eusebius *lib.6.histor.tripart.cap.*36. quæ tantò magis eo prætereunte psallebant, quò magis ille id vetabat: præsertim versus illos: *Simulachra gẽtium, argẽtum & aurum, opera manum hominum.* Et: *Exurgat Deus & dissipentur omnes inimici eius.* De Valente Imp. Ariano refert Baron. in Annal. anno D. 370. quòd cùm is Cæsareæ Cappodociæ Ecclesiam, cui S. Basilius præerat, vexaturus ingrederetur, ob populi multitudinem, ordinem & diuinam psalmodiam & Basilij venerandam præsẽtiam obstupefactus sit, ita vt cor eius prorsus emolliretur, & ipse persecutionem remitteret.

14 Septimò, vt hac quasi sancta esca populus alliciatur ad diuinorum officiorum & Ecclesiæ frequentationem. Quia enim sensibus maximè trahimur: escam nobis proportionatam Ecclesia proposuit, qua alliceremur ad frequentanda diuina officia. Sanè ad profanam Musicam, ad fidicines & tibicines multi longam viam currunt: & cur non potiùs ad sacram Musicam venire deberemus? Verùm heu diabolus longè plures habet auditores, quàm Christus, qui tibicines & profanos cantores, vtpotè indignos qui audiantur, eiecit è domo. Nimirum vti Israelitæ fastidiebant manna ideò tantùm, quia quotidianum erat & abundans: cæpe contrà & allia Ægypti desiderabant: ita quia istis sæcularibus hominibus stomachus est destructus, non sapit nisi tibia & lyra, quæ vocem ad clamores & pedes ad choreas excitant. Qui musicæ censores, asino illi similes videntur, qui cantum philomelæ improbauit vtpotè intricatum & difficilem intellectu: cantum verò cuculi prætulit, velut planum & intelligibilem. Sed quid de his scriptum est? *Esa.*5. *Cithara & lyra & tympanum & tibia & vinum in conuiuijs vestris & opus Domini non respicitis. &c. Propterea dilatauit infernus animam suam & aperuit os suum absque vllo termino, & descendent fortes eius & populus eius sublimes gloriosiq; eius ad eum.*

1 *Mul-*

1 *Multæ ſuppetunt rationes,ob quas in Templo potiùs, quàm in priuata cellula,aut alibi orandum videtur.Et prima attingitur à Tertulliano:quòd videlicet in Templo Deus habitet peculiari modo;hoc eſt, Chriſtus Dominus in auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento.* Ant.Caracc.par.1.conſt.cap.8.num.3.

DISQUISITIO SEPTIMA.

Vbi nàm fructuoſiùs mente orare debemus: ſeorſim in cubiculis, num omnes ſimul in Tẽplo? Cellula ne,an Templum,ardorem animi,precandi ſtudium,ac voluntatis affectum, acuent nobis & excitabunt?

P. Ludouicus Creſolius è Soc.Ieſu in Myſtag. lib.3. cap.26.

2 IN locis Deo dicatis multa ſunt,quæ ardorem animi Religioſorum, & precandi ſtudium poſſint acuere.In primis aliorum exemplum, quod plurimùm in omnem partem valet: locus ipſe clariſſimis inſignibus ornatus,& Religionibus conſecratus: Diuorum honoratæ exuuiæ: Cęrimoniæ auguſtæ:Beatorum mentium communio,& glorianda hominibus ſocietas, ipſa Dei miranda præſentia, maximè in illis venerandis Eccleſijs,vbi Euchariſtia ſeruatur.

P. Ioannes Azor è Soc.Ieſu par.1.inſtit.moral. lib.9. cap.34.

3 Vt oſtendit S.Thomas 2.2.*qu.8.art.3*.propter Pontificiam conſecrationem,& veram Chriſti in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento pręſentiam,ſacrarum Reliquiarum,& Angelorum præſidium,& certam Dei promiſſionem credimus,qua dixit *Matth.*21.Domus mea domus orationis vocabitur.Denique ob imitationem,exemplum, & communem orationem,publica Templa multò ad orandum, & animi & voluntatis affectum excitandum,ſunt aptiora, & ad impetrandum quod petitur efficaciora,quàm alia quælibet loca priuata.

P. Franciſcus Labata è Soc.Ieſu in apparatu Concionator. to. 1. V. Oratio prop.13.

4 Te decipis,& in magno errore verſaris.Nàm & ſi domi orandi facultas datur,fieri tamen non poteſt,vt domi tàm bene ores,quàm in Eccleſia, vbi tot Patres, vbi clamor felici ſocietate excitatus ad Deum refertur.Nec pariter exoras,cùm ſolus Deum obſecras, atque cum Fratribus tuis. Eſt enim in hoc plus aliquid, nempè concordia, conſpiratio, & vnio charitatis.

P. Ioan-

P. Ioannes Lorinus è Soc. Iesu in Actor. cap. 3. ver. 1. §. ad Horam Orationis.

5 Sufficiat Chrysostomi testimonium, qui in magno errore versari eum affirmat, qui se dicat æquè bene orare extra templum, atque in ipso. *Et Ignatij ad Magnesianos adhortationē adducit, ita scribentis:* Omnes ad orandum in idem loci conuenite: sit vna communis precatio, vna mens, vna spes in charitate & fide inculpata in Christum Iesum, quo nihil præstātius est: omnes velut vnus quispiam in Templum Dei conuenite; velut ad vnum altare, ad vnum Sacerdotem, summum Dei ingeniti Iesum Christum.

P. Iacobus Aluarez è Soc. Iesu to. 3. de inquis. pacis lib. 2. p. 2. c. 1.

6 Multi ex Religiosis, & quidem sapienter, & cum magno fructu animarum suarum, solent ante auroram, aut paulò post, ac vesperi post occasum Solis, cellas proprias relinquere, & ad Templum vt mentaliter orent accurrere: quia tunc Templum non minùs quietum est, quàm cella: & propter realem præsentiam Domini in Sacramento Eucharistiæ existentis, & propter Sanctorum Reliquias & Imagines, & propterea quòd ad orandum deputatur, dignius est & sacratius, vt in eo quæuis Oratio deferatur. Aduersarij quoque nostri multò magis Templum, quā cellam reformidant, adeòque orantes in eo minùs inquietant. *Tùm Saluatoris exemplum afferens, ait:* Christus cùm esset annorum duodecim cum parentibus, orationis & adorationis gratia, ascendit in Templum: ac postcà sæpissimè ex eadem causa ad Templum accurrit: & bis ementes & vendentes in Templo, tanquam orationes aliorum turbantes, eiecit. Et Anna Prophetissa, filia Phanuel, per totum tempus viduitatis suæ non discedebat de Templo; ieiunijs & obsecrationibus feruiens nocte & die. Et Petrus & Ioannes ad orandum ascenderunt in Templum.

P. Ioannes Busæus è Soc. Iesu in Viridario Christ. Virt. V. Oratio cap. 6.

7. Dices: Christus apud Matthæum iussit nos ingredi cubiculū dùm orandum est, & claudere ostium? Respondeo, quòd nō iubet re vera nos ingredi cubiculum, sed tantùm vanam hominum laudem fugere. *Imò per cubicula Templi Capellas intelligi, quò ad orandum fideles ex naui se recipere soliti erant, vbi populus frequentissimè aderat, Antonius Caracciolus ne dùm ex S. Paulino, & Cardinali Baronio, sed ex P. Lorino Societatis Theologo in Actor.* 10. *num. 9. etiam probat. At S. Franciscus Xauerius vbi nàm libentiùs, in Templo, an in suo cubiculo orabat?*

P. Horatius Torsellinus è Soc. Iesu in vita S. Franc. lib. 6. cap. 5.

8 Haud dubius quin Deus in sacris locis, vbi sanctiùs colitur, beni-

gniùs audiret orantes, quotiescunque copia erat, haud paulò libentiùs in sacris orabat ædibus. Itaque vbicunque res ferret, cubiculum sibi quærebat proximum Templo, eò se de nocte clam, supplicandi causa, recepturus. *Vide P. Suarium to. 3. de Relig. lib. 3. cap. 7. P. Ludouicum Pontanum in prolog. ad medit. P. Alphonsum Roder. à Caracciolo citatum, ac passim alios.*

---

1 *Ieiunia ab Ecclesia indicta accuratè custodiamus. Addimus Ieiunium Aduentus Domini: & ob præcipuam reuerentiam erga Saluatoris nostri sacratissimā Passionem, ieiunium sextæ cuiusque feriæ.—Ieiunamus prætereà in Vigilia Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, & sanctissimi Corporis Christi: in Vigilia Exaltationis S. Crucis, quòd ea die nostra Congregatio sumpserit initium: in Vigilia Natiuitatis & Purificationis sanctissimæ Virginis: in secunda & tertia feria ante Cineres. Quarta quaque feria, quia tùm Dominus à Iuda proditus esse perhibetur à carnibus abstinemus.* Const. Cler: Regg. par. 2. cap. 3.

DISQVISITIO OCTAVA.

Cur præscriptum nostro Ordini Ieiunium in Christi Domini Aduentu? Cur vt quarta semper abstineamus à carnibus, & sexta feria ieiunemus?

Card. Robertus Bellarminus è Soc. Iesu in controu. to. 4. lib. 2. cap. 20.

2 ADuentum Domini ieiunio celebrari consueuisse in Romana Ecclesia perspicuum est: tùm ex Innocentio III. *Cap. Consiliū de obseruatione ieiuniorum:* tùm ex ipso ritu Romani Breuiarij, in quo preces illæ ad singulas Horas ponuntur legendæ in ferijs Aduentus, quæ propriæ sunt eorum dierum, qui ieiunantur. *Nūc quartæ & sextæ feriæ abstinentiæ à carnibus, atque ieiunij causam prolixiùs audiamus.*

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in reg. comm. 5. num. 4.

3 Passionis Christi memoria causa fuit huius sanctæ institutionis, per quam & animus gratus erga Redemptorem ostenditur, & amor excitatur diuinus: & quodammodò Passionis meritum Ieiunantibus applicatur. Docent nos id ex Græcis *lib. 5. const. cap. 14.* Clemens Romanus: *Quarta verò & sexta feria iussit nos ieiunare: illa quidem propter proditionem, hac verò propter passionem.* Abbas Apollo apud Palladium *hist. Laus. cap.* 52. & refertur à Gratiano inter decreta (*de consecr. d. 3. c. ieiunia:*) *Catholica & generalia ieiunia non licet soluere sine ingenti necessitate. In quarta enim feria traditur Saluator, & in Parasceue crucifigitur: qui ergo ea soluit, Saluatorem vnà*

vnà tradit & crucifigit. E Latinis S. Augustinus *ep. 86. ad Casulanum* clarissimè: *Cur autem quarta & sexta maximè ieiunet Ecclesia; illa ratio redditur, quòd considerato Euangelio, ipsa quarta Sabbati, quam vulgò quartam feriam vocant, concilium reperiuntur ad occidendum Dominum fecisse Iudæi: intermisso autē vno die, cuius vespera Dominus Pascha cum discipulis manducauit, qui finis est eius diei, quem vocamus quintam Sabbati: deindè traditus est ea nocte, quæ iam ad sextam Sabbati, qui dies Passionis eius est manifestus, pertinebat.* Et paulò post: *Passus est Dominus, quod nullus ambigit, sexta Sabbati: quaprópter ea ipsa sexta rectè ieiunio deputatur: ieiunia quippè humilitatem significant; vndè psal. 34. 13. dictum est: In ieiunio humiliabam animam meam.* Innocentius Papa *1. ep. 1. ad Decent. cap. 4. At si sexta feria propter Passionem Domini ieiunamus; Sabbatum prætermittere non debemus, quod inter tristitiam & lætitiam temporis illius videtur inclusum.* Ex his ceteri recentiores. Neque verò contemnenda est alia causa, quæ referri potest eòdem, à Nicolao primo significata, cùm ait, *Mæstitiam quoque Apostolorum recoli.* Quasi verò coniungamus, cū Apostolorum mœrore ac dolore, nostras afflictiones ac mœrorem; & vnà Passionem Christi, Saluatori compatientes, defleamus.------ Primùm inuitamentum est, exemplum veterum Religiosorum, qui feria sexta ieiunabant. De Monachis institutis à B. Pachomio in Ægypto, *præf. in Reg. B. Pach.* Hieronymus: *Bis in hebdomada die quarta & sexta Sabbati ab omnibus ieiunatur, excepto Pentecoste.* Palladius idem facere Monachos Abbatis Apollo, significat loco supra citato. In Regula S. Benedicti *cap. 41.* scriptum est: *A sancto Pascha vsque Pentecosten ad sextam reficiant Fratres, & ad seram cœnent: à Pentecoste autem tota æstate, si labores agrorum non habent Monachi, aut nimietas æstatis non perturbat, quarta & sexta feria ieiunent vsq; ad nonam.* Secundum (*& tertium*) inuitamentum sit exemplum recētium Religiosorum------ Monachis Fontis-Auellanæ B. Petrus Damiani auctor fuit id faciendi. *Sed & sextam omni tempore feriam,* scribit auctor vitę cap. 13. *præter paschales, & alios dies solemnes sub eadem tàm disciplinæ, quàm abstinentiæ norma, ob reuerentiam Crucis, illis obseruandam adhibuit.* Idem in Monasterium Casinense consuetudinem eandem introduxit ex eodem Scriptore: *Denique omnis illius exhortatio adeò cooperante Domino fructificasse dignoscitur, vt insigne illud Casini Montis Cœnobium tanto eam feruore sumpsisset, quo præfata omnia inter regularia mandata conseruanda statuisset.* Qui in recentissimis constitutionibus habent hoc decretum: *Nostræ Congregationis Monachi & Commissi ieiunent per totum annum omnibus diebus Veneris, ob reuerentiam eius diei, in quo Redemptor passus est.* Camaldulenses ieiunare feria sexta toto anno scribit Andreas Magnosius *lib. 1. de Erem. Camald.* Et habetur in eorum constitutionibus *lib. 1. cap. 41.* Cartusianenses in nouis statutis *par. 2. cap. 10. num. 1.* liberam relinquentes abstinentiam feriæ secundæ & quartæ, obligant suos feria sexta ad abstinentiam, quæ est co-

R 2 mestio

mestio panis cum sale & aquæ potu. Præmonstratēses (*ex Seruatio in Opt. spec.* 15. §. *dico quinto*) feriæ sextæ ieiunium inter substantialia computant. S. Franciscus cùm multa alia ieiunia præscribit suis in regula *cap.* 3. tùm verò, *Vt feria VI. ieiunare teneātur.* Quod vim pręcepti obtinere, ex vi verbi colligit, & definit Clemens V. in eiusdem Regulæ declaratione. Prædicatorum Ordo eandem habet legem *const. d.* 1. *c.* 4. §. 1. 2. *Vt etiam tempore Paschali sextis ferijs ieiunetur: vt eo die fratres quadragesimali cibo vescantur: ut non omittatur ieiunium hoc ab iter agentibus tàm intùs quàm extra. Declaratur item ieiunium sextæ feriæ strictioris esse iuris, quàm vigiliæ B. Dominici: si festum de præcepto ceciderit in sextam feriam, possit Superior dispensare vt ouis & lacte vescantur, non vt bis reficiantur.* Denique declarant, eos qui sextis ferijs nolunt abstinere, & nulla obtenta facultate ieiunium soluunt ex gula cum animo perseuerandi, *Non excusari à damnabili contemptu.* Regula S. Birgittæ (*cap.* 9.) quæ dicitur à Christo dictata: *In sextis ferijs totius anni ieiunabunt in cibis quadragesimalibus.* Nec dubito quin reliquæ omnes religiosæ familiæ sextam feriam, vel in ea Passionem Christi, genere aliquo ieiunij venerentur. Quartum inuitamentum ab exemplo sumitur laicorum tàm priorum quàm posteriorum seculorum, qui feria sexta ciborum aliqua se affligunt abstinentia in Passionis Christi honorem. Cùm in Ecclesia primæua generale erat illud, siue præceptum, siue consilium ieiunandi feria quarta & sexta, quis non intelligit, quàm multos Laicorum vtriusq; sexus ea sancta consuetudo comprehenderet? Perspicuè *lib.* 1. *de off. Eccles. cap.* 42. S. Isidorus, & *l. de off. c. vlt.* & *in vita Cuthb. Epis.* Beda: *Præter hæc autem legitima tempora ieiuniorum, omni sexta feria, propter Passionem Domini, à quibusdam ieiunatur.* Quam consuetudinem conuertit in legem in Hispania Synodus Coyacensis anno 1050. quam refert Cardinalis Baronius ex codice peruetusto Ecclesiæ Cordubensis *to.* 11. *an.* 1050. Verba sunt hæc: *Mandamus vt Christiani per omnes sextas ferias ieiunent, & hora congrua cibo reficiantur.* Theodosius iunior Imperator (*ex Niceph. l.* 14. *c.* 3.) feria quarta & sexta, quot hebdomadibus ieiunio corpus domabat? B. Petrus Damiani (*ex ep.* 89. *ad Mon. Cas.*) in magnā Italiæ partem, *sacram inediam,* vt loquitur Hieronymus Rubeus lib. 5. Hist. Rau. & *ciborum ieiunitatem die Veneris in honorem Crucis indixit; ac potiùs antiquitùs institutam, & iam ferè obliteratam reuocauit.* Qua de re scribentem ipsum Petrum videamus: *Obseruatio sextæ feriæ, dilectissimi, cui vestra sancta deuotio dedicauit, & ieiunij salutaris inediam, & Apostolicorum verberum disciplinam, quot hominum multitudines ad exemplum salutis attraxerit: & tanquam nouella diuinæ plantationis oliua in exuberantium germinum propagines pullulauerit, testes sunt non modò monasteria vestra, hoc est, quæ suorum gaudent imitari vestigia magistrorum, sed & multitudines Vrbium, atque Villarum, quæ se communiter ingerentes atque lætantes, id ipsum plausibiliter arripiunt institutum. Adeò vt plerique, præ deuotionis*

ardore concepto, nisi quantocyùs huius obseruantiæ suscipiant regulam, non leuem se reputent propriæ salutis perferre iacturam &c. De S. Elzeario (*apud Sur. cap. 10. 27. Septemb.*) vitæ Scriptor: *Nec contentus erat ieiunijs ab Ecclesia institutis, sed sua sponte sextis ferijs, totoque Dominici Aduentus tempore, & multis alijs diebus, qui festos dies proximè antecedunt, ieiunauit.* S. Antoninus ex Ordine Prædicatorum, Archiepiscopus Florentiæ, non ipse modò sexta feria Religionis suæ consuetudinem retinens; *Sed familia quoque*, scribit Mainardus, *in necis Christi memoriam abstinebat*. S. Carolus Cardinalis nostris temporibus præscripsit quoque toti familiæ suæ (*Ex Gloss. lib. 2. vitæ cap. 3.*) ieiunium sextæ feriæ: seruabaturque à cunctis non inuitis. Quin etiã hoc ipso tempore in Regno Poloniæ, & Angliæ, sexta quoque feria ieiunatur ab omnibus Catholicis, ex antiqua consuetudine, & in aliquot Italiæ Prouincijs religio est vulgo eo die lac & oua comedere.

4 Quintum inuitamentum sumetur à miraculis, per quæ Deus sextę feriæ ieiunium videtur comprobasse tempore Beati Petri Damiani per Italiam illud introducentis. Duas visiones narrant eius vitæ scriptores. Prioris summa hæc est. Pridiè quam decretum de ieiunio sextæ feriæ promulgandum esset in monasterio, Leo Senex Monachus vidit in somnis Monachorum cœtum in albis vestibus cantantem suauissimè, *Dulce lignum, dulces clauos*; panes item nitidissimos mensis appositos in cœnaculo, quos vir quidam venerabilis dixit esse panes, quibus alti sunt in deserto filij Israel, idemque mensam ab Occidente transtulit ad Orientem, vbi erat imago Crucifixi. Quo viso significabatur, Petro ipso interprete, fore vt in honorem Crucis ieiunium institueretur, quod veluti panis suauis esset in Triclinio Monachorum; quod Triclinium quoque esset Crucifixo dedicandum. Posterioris verò hæc. Petrus Monachus aberat, cùm ieiunium hoc institutum est: rediens feria quadam quinta, ignarus rei vidit per somnium se ad prandium à Beato Petro inuitari, & excipi conuiuam. Postero die veniens in capitulum, & disciplinam noui ritus accepit, & sic allacer factus dixit, *Ecce, Deo gratias, prandium, ad quod me Dominus Petrus Damianus vocauerat.* Narrat aliud visum ipse Beatus Petrus pluribus in locis, (*epist. 21. & 123.*) in quibus cum ieiunio Sabbati, ieiunium sextæ feriæ commendatur. Senex Eremita Beato Petro irascebatur, quòd adeò Sabbati ieiunium prædicaret: cupidusque Ierosolymitanæ profectionis, in somnis raptus est Dominico die in illud templũ, & post Sanctorum sepulchra ductus est ad sepulchrum Christi à splendido quodam Clerico, qui dixit illi hæc verba: *Tu nudius tertius viuificam crucem, hesterno quoque die sepulturam Dominicam dùm ieiunasti, adorasti: ex hoc remoto omni scrupulo dubietatis agnosce, quia & sexta feria crucem, & Sabbato sepulchrum Christi verissimè celebras, & adoras, si prædictos dies orando, & psallendo ieiunas.*

5 Sex-

5 Sextum inuitamentum est ex vtilitate,quam animæ & corpori tribuit;illi quidem spiritualem, huic verò corporalem. Nàm quod attinet ad priorem,hæc abstinentia meritoria est,cùm sit actus multarum virtutum à radice charitatis surgentium. Est siquidem actus elicitus temperãtiæ,sed imperatus à Religione,cùm referatur in Crucis,& Passionis Domini honorem,ac reuerentiam,ac proindè quidam est actus adorationis, & cultus: quod optimè declaratum fuit Eremitæ seni in illa visione ad sepulchrum Saluatoris,quam proximè narraui,cùm illi dictum fuit,*Dum ieiunasti adorasti.* Deindè satisfactoria est pro peccatis,cùm sit carnis afflictiua , & per imitationem passionis Redemptoris applicat abstinẽti quodammodò satisfactionem Christi,redditque participem ieiunantem Saluatoris cruciatuum,& dolorum.Hac imbuti spe videbantur illi populi,de quibus B.Petus Dam.*ep.89.ad Casin.Mon.*) *Adeò vt plerique piæ deuotionis ardore concepto,nisi quantocyùs huius obseruantiæ suscipiant regulam, non leuem se reputent propriæ salutis perferre iacturam:nullatenus ambigentes,quia dum die crucis per corporalem alimentorum se continentiam mactant , passione Redemptoris in veritate communicant, atque ad Dominicæ resurrectionis gloriam se peruenire non inaniter credunt,dùm Christo in Cruce pendente, ipsi quoque suæ carnis illecebras per abnegatæ refectionis patibulum crucifigunt.* Clarissimè Sãctus Bernardus (*ser.66.in Cant.*) de satisfactione:*Nàm & ego interdum abstineo: sed abstinentia mea satisfactio est pro peccatis,non superstitio pro impietate.* Cæterum quod ciborum abstinentia & ieiunium meritum habeant, & satisfactionem,si ritè fiant,multis & benè docet Cardinalis Bellarminus noster,ad quem lectorem mitto.Salubris est etiam corpori,ac bonam valetudinem tuetur . Sanctus Athanasius (*l. de Virgin.*) id me docet his verbis: *Vides quid faciat ieiunium: morbos sanat, distillationes exsiccat, dæmones fugat, malasque cogitationes expellit,& mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius,& corpus salubrius;* atque id probat ex trium puerorum abstinentia apud Danielem.Post Sanctum Athanasium Beatus Chrysostomus(*hom.1.de ieiun.*) inter alias multas laudes ad animum moresque spectantes: *Excitat*, inquit,*rationem,claram reddit mentem,alleuiat carnem,fugat nocturnas fœditates, capitis dolores tollit,claros affert & colores & aspectus.* Ratio positionis est,quia per quinque dies (*nos per quatuor,*) quibus carne vescimur, etsi moderatissimè atque ex regula temperantiæ, tamen quia plerique nostrum vitã traducunt in otio sanctæ contemplationis,& litterario, hoc est, in sellis, in cubiculis,corpus minimè fatigantes exercitatione laboriosa,quæ malos humores concoquat,&excernat; cruditates gignuntur in stomacho, quæ feriæ sextæ abstinentia decoquuntur,& euanescunt.Quam ob causã viris principibus accepi persuasũ à medicis,vt semel,bisve singulis hebdomadibus abstineant à cœna,conseruandæ valetudinis gratia.*Sacerdotes Aegypti,Chæremone Stoico auctore*, apud Hieron. *l.2.adu.Iou.c.9.quamquã abstinen-*

stinentissimi, bidui, triduiq; inediam sustinentes, humores corporis, qui nascuntur ex otio, & ex mansione vnius loci, nimia victus castigatione siccabant. Qui Hieronymus eo libro, post Clementem Alexandrinum (*l.2. Pædag. c. 1.*) pluribus docet, etiam medicorum testimonio, quantum prosit corpori castigata victus ratio. Cæsar Augustus, vt est auctor Petrus Damiani. (*ep. 55. ad Desider.*) consilio medicorum vsus, *Vno semper abstinebat per hebdomadã die, vt alleuiato corpore posset vegetus & incolumis permanere*. Galenus ipse inter medicorum principes numeratus, *decima quaq; die vice medicinalis auxilij, legitur sibi abstinentiam indixisse*, quod refert Petrus Blesensis (*ep. 85. ad R. Sarisb.*) doctus ac vetus scriptor. Erant L. Senecæ (*ep. 69.*) tempore, *Qui ieiunio interposito, corpus exhaurirent ac purgarent*. Quod si corporis amore tantùm id illi faciunt, cur non & nos idem libentissimè faciamus commodis animæ, & corporis illecti?

5 Septimum inuitamentum esse potest sanctitas quædam feriæ sextæ, quæ requirit à nobis, vt eam celebremus, atque honoremus ea ratione, quæ diei congruat; non lætitia, vt diem Dominicum, sed mærore, humilitate, corporis afflictatione. B. Petrus Damiani (*ep. 21. ad erem. Gamugn.*) feriæ sextæ cultor egregius, hoc vtitur argumento. Tres isti dies, tres per mysterium continent temporum diuersitates, sexta feria, Sabbatum, & Dominicus dies: ideoque istos inter cæteros dies præcipuè obseruare debemus: duos in carnis castigatione, tertium in spiritualis lætitiæ iucunditate. *Sexta quippè feria Dominus in cruce pependit, Sabbato in sepulchro quieuit, die verò Dominica resurrexit*. Quasi enim sexta feria est tota hæc vita, in qua nunc tanquam morientes viuimus, & in qua crucem quotidiè post Iesvm portare iubemur. Subdit posteà Sabbato significari tempus illud, quod intercurrit mortem, & iudicium vniuersale; Dominica, vitæ futuræ æternitatem. Sanctitas porrò feriæ sextæ colligitur ex multis capitibus. Primum ex eo, quòd Sanctæ Cruci sacra fuerit hæc dies, non modò vetustissima Ecclesiæ consuetudine, quam multis probat allatis Patrum testimonijs, Iacobus Gretserus noster (*t. 1. de cruce l. 1. c. 68.*) sed etiam voluntate & constitutione Constantini Magni, qui diem Sabbato præcedentem festum & feriatum omnibus esse statuit, vna cum die Dominico, vt Nicephorus *lib. 7. cap. 46.* prodidit, & significauit Eusebius *l. 4. de vita Const. c. 18.* Quamquam abstinentiam ab opere seruili non indixit Ecclesia pauperes miserata: retinuit tamen in ea crucis memoriam & passionis; cùm toto anno, tùm verò potissimum feria sexta hebdomadis maioris. Deindè colligitur ex ieiunio atque abstinentia carnium instituta priscis sæculis à Sanctis Apostolis eo die, quemadmodùm docuimus: necnon ex verberatione, quam ieiunio coniungi cupiebat B. Petrus Damiani *ep. 89. ad Casin.* apud quem *Obseruatio sextæ feriæ, ieiunij salutaris inediam, & Apostolicorum verberum disciplinam continebat*. Hac ipsa ætate videmus

mus à pijs viris,feminisque non paucis,nec non à Religiosis,& verò etiã à multis Nostrorum, ieiunium cum verberatione consociari. Cur Sanctus Nicolaus Episcopus,cùm adhuc esset infans in fascijs, non lactebat feria sexta,diuino,vt arbitror,instinctu, nisi propter diei huius sanctitatem? Tertiò, sanctitas eadem innotescit ex eo, quòd hoc ipso die Saluator spiritualia quædam beneficia largitur deuotis suis; quasi verò sit illi dies hic æquè charus,ac solent esse Regibus dies anniuersarij natiuitatis & inaugurationis,in quibus exhibent conuiuia, & munera dispertiunt. Hinc est,quod tradit Iacobus à Vitriaco Cardinalis in Occidentali historia c.5.visam à se puellam in cella reclusam in finibus Franciæ & Normanniæ,cilicio tectam ex pellibus asperrimis herinaciorum, nihil prorsus per multos annos comedentem, nihil bibentem; recipientem tamen *Corpus Domini sexta feria ex ore columbæ dicentis sibi: Accipe vitam æternam*. Ludouicus Blosius (*monilis spir. cap. 2.*) de sanctissima Virgine Elizabeth de Spalbeek Dominicam passionem ingenti deuotione quotidie recolente: *Vnde*,inquit,*& Christus stigmata quinq; vulnerum suorum manibus ac pedibus, & lateri eius verissimè impressit, adeò vt ex ipsis,tamquam à recentibus plagis copiosus sanguis plerumq; efflueret,idq; potissimũ sextis ferijs*. Hoc item die S. Borbiniano Episcopo Frisingensi per Tusciã proficiscenti ad limina Apostolorum,Aquila diuinitùs piscem detulit in cibum,quo carebat. Atque hac sanctitate permotus B. Franciscus plagis suis à Deo impressis solita non adhibebat lenimenta sexta feria, vt plus doloris pateretur.

---

1 *Clerici Regulares------sacrum Montem Pietatis,quasi ærarium mortuorũ, reperêre: vbi sibi quiuis posi hanc vitam mendico futuro in flammis purgantibus eleemosynam largitur: & leuissima stipe,quam pro se quisque destinatò confert,ea sacrificiorum procuratur multitudo,vt morientibus infinita propemodùm suffragia comparentur. Qui sanctissimæ erga mortuos pietatis Mons secundas quasq; ferias (velut constitutum tempus,in quo recordemur illarum) Pontificijs etiam dicatas indulgentijs, habet sacras: quibus stante in omnium oculos pro palam sanctissimæ Eucharistiæ ferculo,quasi ad propitiatorium stans illic Christus vocat omnes, publicam,vt aiũt,audientiam daturus*. Author anni morientium & mortuorum Tyrnariæ liberalitate Adami Szalckouichs Canonici Strigoniensis editi in hebd.1.num.2.fol.4.

DISQVI-

DISQVISITIO NONA.

Erga fidelium defunctorum Animas, quæ purgatorio igne torquentur, Clerici Regulares quid opis, multis in locis, insigni pietate procurant?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu de varijs virt. histor. lib. 1. cap. 4. num. 1. fol. 64.

2 HOrum (*Theatinorum Patrum*) inuentum fuit, Montem, quod Mortuorum ærarium iurè dici potest, constituere, tàm magna laude pietatis, quàm multa in egentes Animas ex illo bona redundabũt. Cùm enim pauperum illa æraria quæ Pietatis Montes appellamus, in magna sint fama, cur non immortalem hic mereatur, ex quo suffragiorũ, vt Ecclesiæ loqui placuit, veluti aquarum arcanis flammis extinguendis, deriuantur perennitates? Leuissima enim stipe, quam pro se quisque destinatò confert, ea sacrificiorum procuratur multitudo, vt morientibus infinita propemodùm suffragia comparentur. Ijdem augendæ huic pietati secundas quasque ferias sacras habent, proposita palam diuinissima Eucharistia, breuique ad confluentes sermone: quam exercitationem, vt magis esset frugifera, summi Pontificis solenni indulgentia ornandam censuerunt.

P. Nicolaus Zucchius è Soc. Iesu in praxi veræ deuotionis in subsidium animarum, quæ in purgatorio igne versantur fol. 140.

3 Cum directione RR. PP. Clericorum Regularium D. Constantia Magalotti Barberina, speculum omnis virtutis Christianæ Nobilitatis, inter alia illustria pietatis hæroicæ monumenta, fundatam cum perpetuo censu reliquit, in ædicula propria Barbarinæ Domus in S. Andreæ de Valle, expositionem Diuinissimæ Eucharistiæ, per tres horas, singulis secundis ferijs post prandium: vt coram ea, pro animabus Purgatorij, fiat oratio: cùm à Papæ Vrbani VIII. fel. mem. Sanctitate plenariam indulgẽtiam pro persona qualibet impetrasset: quæ confessa, & vel die Dominica præcedenti, vel eadem secunda feria Communionis Sacramento munita, Sanctissimum expositum in dicta ædicula visitauerit, pro illis benedictis animabus exorans; cum facultate dictam indulgentiam, iuxtà propriam intentionem, ad ipsarum quamlibet applicãdi. Dicti Patres ob suã ipsorum insignem pietatem, ac iuuandi studium animas cùm viuorum, tùm mortuorum, Romæ tàm pium opus continuò prouexerunt, Templi ornatu, concionibus, & sacramentis administrandis: innumera cuiusuis

S con-

conditionis hominum multitudine eò confluente, cum modestia, studioque deuotionis, vt se se ibi viuorum atque mortuorum Domino sistant: ac si ob vtrosque in sanctissimo expositus publicam audientiam & gratiæ signaturam exhibeat. Eandem ij postmodùm ad præcipuas Italiæ Vrbes deduxere: & exoptabile esset, iuxtà locorum proportionem, in vniuersam Christianam rempublicam propagari.

---

1 *Excellentissimus Dux Segorbiæ à Beatissimo Patre Nostro Clemente benignissimè obtinuit, vt Theatini Patres vbique gentium Immaculatæ Conceptionis Scapulare cæruleum, quod clam primùm ac priuatim tradebant, nunc palam ac publicè omnibus vtriusque sexus Christi fidelibus in Ecclesia distribuere possint: rē planè insignem ac singularem.* Relatio Legationis Obedientiæ Ducis Segorbiæ &c.

DISQVISITIO DECIMA.

Quale hodie Clericorum Regularium Ordo IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS CÆRVLEVM SCAPVLARIVM habeat, ac toto planè terrarum Orbe ritè distribuat, ex gratia & facultate à sanctissimo Patre CLEMENTE X. eisdem Theatinis Patribus attributa.

P. Vincentius Fassari è Soc. Iesu in lit. ad P. D. Fr. M. M. Panormi datis ex Tyrocinio eiurdem Societatis An. 1663.

2 AVdio sacrum Reuerentiæ Vestræ Ordinem, ex Venerabilis V. M. Vrsulæ Benincasæ institutionibus accepisse, vt Christi fidelibus immaculatæ Conceptionis Scapularium tradat. Rogo Reuerentiam Vestram, vt me dictæ Matris quàm maximè studiosum, & de immaculata Conceptione fusè scribentem edoceat, quid rei nàm sit Scapularium istud? Cur ab illa adinuentum? vel quomodò cælitùs fortasse illi præscriptum fuerit? Nùm priuatim an publicè cuilibet Christi fideli petenti illud distribuatur? Quid piè illud gestantes adipiscātur? Et num de eo Diploma aliquod Pontificium habeatis? &c. *Ita mihi olim amicissimum caput, nostræ Matris institutis & asceterijs promouendis ac excitandis tàm flagrāti animo addictum, vt me maximè omnium ad scribendum ac luci dandum admirabilem eius vitam impuleritnon vno à se quidem Elogio commendatam. Cui nunc in Cælum, vti spero, recepto, cùm id sanctissimè acta vita suadeat ad lectorum meorum documentum, ita respondeo.*

3 *De immaculatæ Conceptionis hoc Scapulario planè loquitur Vir è Clericis Regularibus Dei Matris eruditissimus, P. Hippolytus Morracius: quem* P. Theophilus

philus Raynaudus è Societate Iesu doctissimum, & verè Marianum *appellat*; *&* P. Ioannes-Antonius Velazquez ex eadem Societate *de Maria immaculatè concepta lib. 4. diss. 6. adnot. 1. fol.* 345. Virum inter omnes eximia doctrina & pietate in Deiparam excellentem; *qui nimirum in vindic. S. Cathar. cap. 9. de V. Vrsula Benincasa sic ait*: Fuit ex familia S. Catharinæ, atque ex vna & eadem cum S. Catharina stirpe, ac domo, Venerabilis Mater Vrsula Benincasa probatissimæ virtutis, ac notissimæ sanctitatis Virgo, in qua Deus maxima suæ Omnipotentiæ ac bonitatis indicia partim superiori & partim etiam nostro sæculo ostendit: cuius ortum & sanctitatem ipsa Diua Catharina Senensis longè antè prænuntiauit; dùm aliquando prophetiæ spiritu correpta prædixit, ex sua Domo magnæ Sãctitatis Virginem prodituram, quæ ipsa hæc Vrsula existimatur----Hæc autem Vrsula quanto pietatis ardore erga immaculatam Deiparæ Conceptionem exarserit, vix explicet stylus. Hæc templum à fundamentis ex diuina reuelatione in honorem Deiparæ immaculatè Conceptę ædificauit: & Theatinam Virginum Congregationem ac Eremum sub sanctissimę Conceptionis titulo instituit. Hæc ex cælesti monitu intellexit, sigillum suæ Congregationis, & Monasterij, sculpendum cum B. Mariæ Virginis imagine, vt hæc eam immaculatè Conceptam repræsentat; sed cum Puero Iesu in vlnis, ne vnquam sine Iesu Maria esset: atque supernè monita fuit; statuam eiusdem B. Virginis cum ijsdem Conceptionis insignibus esse fabricandam; quæ (*hodiè in Neapolitanæ Vrbis principem Patronã & Tutelarem adscita*) in grauioribus necessitatibus per Nepolitanam Vrbem, vti iam accidit, in supplicatione circumferretur. HÆC PARVVLVM ET CÆRVLEVM SCAPVLARE, TANQVAM IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS TESSERAM, DEVOTIONIS ERGO, MVLTIS SVA MANV DEDIT PROPRIA SVB VESTE GESTANDVM; IISQVE, QVI ILLVD DEVOTE HABERENT, AC FERRENT, FORE PROMISIT, VT IN VITA ET IN MORTE INSIGNEM DEIPARÆ OPEM EXPERIRENTVR. *Hæc vir ille, digno planè titulo atque Ordine Marianus.*

4 *Sed quòd à Christo Domino, Virgineque Deipara, Theatinarum Sanctimonialium Mater Scapularium hoc acceperit, toto terrarum olim Orbe distribuendum; in eius vita disquisitionibus explicata fusè narratur* par. 4. disq. 10. *vbi inter alia legitur à Christo promissum*: Vt quicunque seculares, aut Religiosi Viri ac planè mulieres, paruum idem ac cæruleum Scapularium ferrent, Bonorum illorum omnium compotes atque participes essent, quæ, in honorem immaculatæ Conceptionis Beatæ Virginis: Theatinis Sanctimonialibus Eremicolis, se se Dominus collaturum esse promiserat. Et tunc Dei serua inexputabilem Angelorum multitudinem vndique circumspexit, Scapularijs eisdem amictam, itemque mortalium beneficio onu-

ſtam, vniuerſum terrarum Orbem excurrere, vt ijs promiſſa munera largerentur, qui iſtiuſmodi Monaſteriorum conſtructionem iuuarent, aut parua illa cærulea Scapularia deuotè ſuſciperent, ac induerẽt, & ad mortem vſque geſtarent; porrò ingens à Deo in vita, & in Purgatorio igne leuamen, ſi piè cum eodem decederent, accepturi. *Quamobrem ijs, qui piè illud efflagitant ac inducere volunt, hæc Chriſti ac B. Virginis verba à Sacerdote denuntiantur:* Ecce Salutis Signum, Munimentum in periculis, & Arrha fœderis ſempiterni! Accipe fili &c.

5 *Itaque vbi Theatina Mater viuis exceſſit, Theatinæ Virgines, eius alumnæ, eundem ipſæ morem ac inſtitutum ſequutæ, parua & cærulea Scapularia, poſt Sacerdotis benedictionem, ijs qui ſtudioſiſſimè peterent, ac inſtanter efflagitarent, dono diſtribuebant; ac multi illa Proreges, ac Proreginæ, & viri Principes acceperunt, à quibus inſignis hæc pietas (vt in Diplomate, quod inferiùs referemus, innuitur) delata & introducta eſt in Hiſpanias. Quocircà ab erudito olim, & magnæ expectationis adoleſcente, D. Carolo Loffredo, nunc Molfectæ Epiſcopo, ſtudioſè cõcinnatus eſt Codex, vt in eum quotquot in poſterum Scapularia induerent, ex ordine referrentur. Vbi qui mea manu ſuſceperint, inter alios, recenſiti ferè ſunt hunc in modum:* Maio mẽſe Anni 1648. D. Didacus Garzias de Traſmiera, Quæſitor Apoſtolicus in Sicilia contra prauitatem Hæreticam. Aprili menſe Anni 1649. D. Marius Loffredus, Carditi Princeps, & D. Sigiſmundus eiuſdem filius; *qui tunc Marchio Montis-fortis, mox Carditi Princeps euaſit, inſignem Patris prudentiam aſſequutus.* Purificatæ Virginis die, ipſe D. Carolus Loffredus, D. Marij Principis filius natu maior, Clericus Regularis, *ob doctrinæ & virtutum merita, in ſacram Rituum Congregationem adſcitus, ac mox (vt dixi) ad Molfectæ Epiſcopatum euectus.* Eodem Anno, die vigeſima Menſis Iunij, D. Leonora Capycia, Princeps femina. Tertia Nouembris in Oratorio RR. Patrum Clericorum Regularium Scholarum Piarum, D. Bernardinus Panicola Scaleæ & Rauelli Epiſcopus, 19. Nouembris D. Iulius Caracciolus. Die ſecunda Menſis Auguſti A. 1653. Romæ in Cœnobio S. Petri in vinculis Canonicorum Regularium S. Saluatoris, Eminentiſſ. Petrus Aloyſius Cardinalis Carafa. Vigeſima octaua mẽſis Aprilis A. 1656. in Eccleſia S. Andreæ D. Camilla Vrſina & Burgheſia Sulmonæ Princeps. Tertia menſis Maij, D. Io. Baptiſta Burgheſius, eius Nepos & Princeps, ac huius Soror D. Maria Verginia, *quæ Principi Farneſio nupſit.* Tertia decima eiuſdem menſis, D. Conſtantia Pamphilia ac Ludouiſia, Populoniæ Princeps. Die quarta menſis Septembris, D. Didacus Aragonius, Terrenouæ Dux, Philippi IV. Catholici Hiſpaniarũ Regis Orator: qui multis cum lacrymis, poſt Confeſſionis & Communionis Sacramentum, Oblationem hanc edidit: *Ego D. Didacus Aragonius me offero & dedo ſanctiſſimæ Trinitati, Patri, Filio, & Spiritui ſancto: & recipio Scapulare immaculatæ Conceptionis B. Virginis, & B. Patriarchæ Caietani,*

cum

cum proposito vitam meam emendandi, & Domino Deo impensiùs inseruiendi: ut sub patrocinio eiusdem B. Mariæ semper Virginis, & B. Caietani, in posterum viuam. Et sicut humiliter peto in Theatinum Ordinem cooptari, ita nunc (tametsi in seculari statu & habitu degam) me studio animoque Theatinum esse declaro &c. sperans fore, hunc in modum, vt per intercessionem B. Virginis, & B. Caietani, peccatorum meorum exorem veniam: & in Beatorum Patria intra numerum filiorũ eiusdem Theatinæ Religionis adsciscar. Et die 28. mensis Septembris Anno 1659. D. Franciscus Turricellus Denalius Eminentissimi Domini Bernardini S.R.E. Card. Spadæ, Episcopi Prænestini, Generalis Vicarius. *Eandemque tesseram alijs alij subindè è nostris impertierunt: ac præsertim P. D. Ioannes-Baptista Lanfranchi, nunc Abellinarum Episcopus, 1655. Februario mense tradidit insigni Viro, ac lectissimo planè Principi; Eminentissimo, inquam, Francisco-Mariæ Cardinali Brancacio; ne dùm purpuræ ac natalium luce, sed & doctrina & morum elegantia, ac vitæ integritate clarissimo. Et die 19. mensis Septembris Anni 1659. D. Iulio Sauelli Principi Albani ac Venafri: D. Paulo item eius filio: germanoque eius fratri D. Bernardino, tunc Abbati Clareuallensi, deindè S.R.E. Cardinali. Qui omnes in codicem, quem dixi, relati sunt: tùm his Abellinarũ Episcopum pluries subscriptum obseruo. Mitto quamplurimos sæculares viros, atque Religiosos multorum Ordinum: ex quorum numero Sanctimonialis in Vrbe fuit, cui Nomen Ioanna, in Monasterio S. Iacobi, ex Ordine D. Augustini: quæ, salute à Medicis desperata, cùm stomachi dissolutione vomitioneque plurimum laboraret; remedijs, quæ nihil sibi profuerant, ablegatis; vix Scapularium poposcit & induit, cùm cibo refecta vomitum inhibuit ac compressit, & euasit incolumis. Admiratione dignius fuit, quod D. Ioanni-Francisco Spezza, Canonico Prænestino, Commendatori deindè Ordinis S. Spiritus accidit: & hìc cum fide Deum ipsum in testimonium aduocans enarrabo. Filia illi erat, quæ Romam venire, & Deo se dedere flagrantissimè gestiebat. Cùmque illi Pater obstaret, mihi venit in mentem nihil aptius esse, ad illum extimulandum, quàm si Scapularium hoc cæruleum & Theatinum indueret. Itaque ab eo euocatus ad ianuam, Scapularium mecum attuli, quod illi tradere cupiebam. Sed in via mutaui sententiam, quòd indignum putarem, Scapularium illi dare, quod ipse antè non petijsset. Quamobrem quod mecum ferebam statim occului, nec de eo verbum feci. Sed proh mirum! Canonicus vt me vidit, vtrumque humi genu deflexit, Conceptæ Virginis aliquod Scapularium à me poscens, quod super se deuotè gestaret: eique ex templo tradidi quod habebam: quo ipse amictus filiæ quod optabat statim indulsit. Cur uerò illud petierit, ex literis Prænestinum ad Vicarium datis, cui ego cogitatum meum aperueram, audiamus:* Verissimum est, quod Pater M. de Habitu immaculatæ Conceptionis, & B. P. Caietani, dicit. Et cogor ad confusionem meam aperire quod eadem illa die mihi antè contigerat, cùm in B.P. Caietani ara Missæ sacrificium facerem. Post susceptum sacratissimum Christi Corpus, viscera mea persẽsi omnia veluti liquefieri: sudoreque perfusus oculos clausi. Tunc intùs

in cor-

in corde perspicuè scapulare cæruleum ac nigrum perspexi (*tale, vt dixi, mecum habebam, & illi tunc optaueram impertire*) cum Imagine Cõceptæ B.Virginis,& B.Caietani. Expleto sacro verebar ne vel imaginatio vehemens, vel imbecillitas capitis sudorem illum ingenerassent. Tùm sacris exutus vestibus,deflexis genibus in sacrario me ad gratias Deo agẽdum composui:& eam animi defectionem expertus sum, vt me omninò è viuis abiturum putarem.Sed intimè eam dulcedinem habui, qualem in mea vita nunquam perceperam.Conabar illud quicquid rei esset à me repellere:sed repellendo lædebar,& eam voluptatem habebam, quam vt dixi nunquam expertus fueram. Et intimè suauissimam interim vocẽ audire mihi videbar,ita loquentem: Ne dubites, tuas spes & cogitationes repone sub pallio cælesti & funesto, nàm ego tibi ero propitia in cunctis actionibus tuis &c.

6 *Nec prætermittere debeo P. F. Placidum à S. Teresia Carmelitam Excalceatum,doctrina ac fama probitatis insignem;qui Latinè Nostræ Matris Vrsulæ Vitam in Belgio luci dedit; ac Teutonicè & Gallicè etiam curabat excudi. Et die nona Augusti mensis 1659.Bruxellis Scapulare à me poposcit,his verbis:* Maximi beneficij loco reputabo, si mihi Scapulare cæruleum mittet immaculatæ Conceptionis, quod vsque ad mortem gestare propono maxima cum animi mei consolatione. Idem ardenter exoptat Dominus Michael &c.*Et cùm responsum non accepisset,sub anni 1660.initium,ita scripsit:* Post vltimas,quas ad Vestram Reuerentiàm dedi, petebam cum Domino Michaele Incerts registrari in Confraternitatem Conceptionis immaculatæ:& exigebam vt mitterentur nobis duo Scapularia eiusdem Confraternitatis;& hactenus nihil recepi responsi.Suspicor,Vestram Paternitatem infirmari,vel tot occupari negotijs,vt rem hanc fuerit oblitus. Rogo iterum, & enixè rogo, vt mittere dignetur; & idẽ enixè postulat etiã Dominus Michael. *His acceptis literis Scapularia statim misi; quæ ille summo animi gaudio & accepit & induit. Mihi enim P.D.Augustinus Bozomus, Præpositus Generalis, tertia die Februarij mensis A. 1659. facultatem concesserat, vt quotquot à me Scapularia suscepissent, spiritualium Bonorum nostri Ordinis participatione gauderent. Extant literæ huius facultatis in libro Confraternitatis immaculatæ Conceptionis, & inter alia hæc habent:* Quapropter per has nostro sigillo signatas literas, quotquot Habitum quem dixi, per aliquem nostræ Congregationis Præpositum,vel per te D.Francisce Maria, qui id à nobis exquiris,vel per alium quemcunque à te designatum,piè deuotèque susceperint,ac gestauerint,& eum eo curauerint sepeliri, omnes in carissimorum nostrorum Fratrum numerum cooptamus: & tàm in vita quàm in morte,omnium nostrorum sacrificiorum,precum,&c. consortes esse volumus & participes.*Per me etiam eandem facultatem accepit Olysipone P. D.Antonius Ardizzonius die sextadecima Februarij Mensis, & P. D. Michael*

del

del Pozzo Mediolani, ac deinde Bruxellis F. Placidus à S. Teresia, qui suis literis ita mihi gratias egit: Duas à Vestra Reuerentia recepi, vnam die 8. Februarij, qua mihi scribit, Reuerendiss. P. V. Generalem mihi ad vestram instantiam licentiam concessisse, vt quotquot à me Scapularijs vestri Ordinis donati fuerint (quæ benedicere potero) omnium bonorum operum participatione fruantur, ac si in vestrum ipsi Ordinem adscripti essent. de quo maximæ beneuolentiæ signo, & Reuerendiss. D. V. Generali gratias ago quàm maximas corde genuflexus, ab eo sanctam Benedictionem expostulans: & V. Paternitati gratias etiam ago pro tanti beneficij munere impetrato. Quotquot reperiam huius sacri Scapularij immaculatæ Conceptionis desiderio accensos, illos libenter donabo, nomine Reuerendissimi V. Generalis &c. *Idem mea manu Scapularium induerunt nostrarũ Theatinarum Virginum Protectrices. Nimirum Panormi D. Ioanna Aragonia vnius Terrenouæ Ducis filia, & alterius Coniux, D. Catherina Brancifortia Princeps Petrepretiæ, & D. Anna Caietana & Moncada Eminentissimi S.R.E. Cardinalis Moncadæ Glos. Tùm Neapoli Excellentiss. Prorex, qui oblationem edidit hunc in modum:* Ego D. Petrus-Antonius Ramon Folch olim Aragonius, Segorbiæ & Cardonæ Dux, ac Neapolis Prorex, anteactæ vitæ meæ peccatorum pertæsus, me dico ac dedico, ex toto corde, sanctissimæ & indiuiduæ Trinitati, Patri, Filio, & Spiritui sãcto: sãctissimo ac diuinissimo sacratissimæ Eucharistiæ Sacramento: sanctissimæ Virgini Mariæ Magnæ Dominæ Nostræ, ad honorem eius purissimæ & immaculatæ Cõceptionis. Et infinitis beneficijs obstrictum me recognoscens, quæ è benignis Dei manibus accepi in singulos dies, debitas eidem gratias ago: præsertim, quòd sua Diuina Maiestas dignata sit me deligere, veluti instrumentum fundandi stabiliẽdique Neapoli Theatinarum Eremicolarum Cœnobium, ac Theatinorum Patrum Recessum sub titulo Purissimæ & Immaculatæ Conceptionis B. Virginis: quam credere & profiteri polliceor; paratus, si oporteat, pro ea profundere sanguinem, vitam & omnes facultates meas elargiri. Et donorum illorum memor, quæ sua Diuina Maiestas omnibus ijs se collaturam esse promisit, qui Scapularium immaculatæ conceptionis induerent, illud à meo Confessario benedictum accipio perpetuò gestaturus, & retenturus apud me vsque ad obitum meum: vt ita orationum Virginum Eremitarum, & totius Theatini Ordinis veluti vnus ex ipsis, & deuotus B. Caietani filius particeps fiam. Vt per Dei misericordiam infinitam, & propter preces & merita tot Dei famulorum, accepta peccatorum meorum venia, & dignè semper Sacramentum Cõmunionis percipiens, cuncta eius promissa merear assequi, tùm in eius gratia viuere & mori, reddere eius manibus animam meam, & æternùm cantare: Laudetur sanctissimum Sacramentum, & benedicta sit Puritas, & immaculata Conceptio sanctissimæ Mariæ Virginis. Amen. *Cui sua se manu*

manu subscripsit: ac similem Oblationem Proregina edidit eius Coniux, quam huc quoque subijcio.

7 Ego D. Anna à Cruce Fernandez de Corduba me dico hodiè & dedico, toto studio cordis mei, sanctissimæ Trinitati, Patri, Filio, & Spiritui sancto: sanctissimo & diuinissimo Sacramento Altaris, & Beatissimæ Mariæ Vrigini, Magnę Dominę meæ. Et humillimè efflagitans peccatorũ meorum veniam, offero æterno Patri pretiosissimum Sanguinem Domini mei Iesu Christi, tùm Puritatem & immaculatam Conceptionem eius sanctissimæ Matris: quam firmiter credo, & in omni vita mea profitebor; parata millies, si oporteat, pro ea vitam meam & omnes facultates profundere: & infinitas Deo gratias ago pro innumeris beneficijs, quæ ab Diuina Maiestate suscepi: præsertim quòd dignata sit deligere Ducem & Primum meum vt instrumentum fundandi Neapoli Locum sanctum Eremi, & Theatinorum Patrum Recessum sub titulo sanctissimi Sacramenti, & immaculatæ Conceptionis B. Virginis: sub qua cupiens militare in cuncta vita mea Deo dicata, pluries instit, vt Conceptionis Scapularium cæruleum Eremicolarum cum tessera Cógregationis acciperem, vt ita viuere ac mori deberem filia B. Caietani, & V. M. Vrsulę. Et cùm illud ab Theatinis Patribus benedictũ acceperim, humillimè posco, veluti vna ex ipsis, habitu, pietate, ac studio Theatina, dictis Sãctimonialibus Eremicolis, & Congregationis Virginibus aggregari, ac cuncto Ordini Theatino subesse: deprecans gloriosum B. Caietanum, B. Andream, & omnes alios huius Ordinis Cælites, vnà cum meis alijs omnibus Aduocatis, præsertim cum meo S. Angelo Tutelari, vt hodiè exhibere velint Oblationem hanc meam, Sanctissimæ Trinitati, ac Beatissimæ Virgini: & mihi suis precibus impetrent, ita dirigere valeam vitam meam, vt singulis momentis ratam volens hanc meam declarationem, præsertim cùm Christi Corporis Sacramentum percipio, viuam & moriar, & in manibus Domini mei Iesu Christi, & sanctissimæ Matris eius, reddam animam meam, & æternùm canam in Cęlis: Laudetur sãctissimum Sacramentum, ac benedicta sit Puritas & immaculata Conceptio sanctissimæ Mariæ Virginis. Hac die 25. mensis Augusti 1670. Ego D. Anna de Corduba totam hanc scripturam confirmo.

8 *Eximia autem hac pietate Dux Segorbiæ non contentus, cùm ad præstandam Obedientiam sanctissimo Domino Nostro Clementi Decimo, Caroli Secundi, Catholici Regis Hispaniarum Orator, magna pompa & comitatu Romam se contulisset; mihi Confessario iniunxit, vt re cum P. Præposito Generali D. Petro-Paolo Nobiliono, viro quidem acri iudicio prædito primùm communicata, supplicem libellum perscriberem: quem deindè per illustrissimum D. Alexandrum Crescentium, Patriarcham Alexandrinum, Pontificio Cubiculo præfectum, ac Romanum Patricium, non natalium modò luce, sed & omni virtutum laude in Vrbe & Aula floren-*

ren-

rentem, statim exhibuit: eoque petijt, benignèque impetrauit, vt nostræ Sanctimoniales Eremi ijsdem fauoribus gratijs & indulgentijs vterentur, quibus Conceptionistæ Toletani Monasterij perfruutur: tùm vt singulis quintis ferijs, & Sabbatis, duplici vel semiduplici festo non impeditis, Officia Christi Corporis & Conceptionis obirent: & quod Patres, Conceptionis Scapularium, priuatim impertiebant, nunc Pontificia auctoritate muniti, cunctis Christi fidelibus publicè, quocunque in loco liberet, illud distribuere possent. Et Diploma quidem hoc fuit:

CLEMENS PAPA DECIMVS.

9 Ad perpetuam rei memoriam. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Nobilis Vir Petrus de Aragonia, Dux Segorbiæ & Cardonæ, Regni Neapolis Prorex, ac Cariſſimi in Christo filij Nostri, Caroli Hispaniarum Regis Catholici, apud Nos & Sedem Apostolicam Orator, ad præstandam Nobis eiusdem Caroli Regis nomine Obedientiam missus: quòd cùm in Ciuitate Neapolitana reperiantur duo Monialium Monasteria Conceptionis B. Mariæ Virginis Immaculatæ, Curæ & Gubernio Congregationis Clericorum Regularium Theatinorum nuncupatorum (vt asseritur) subiecta, quorum Moniales pietatis alijsque religiosæ vitæ studijs eximiè florent, bonoque Christi odore de bona conuersatione fragrant, & ex peculiari eorum instituto pro felici Sedis Apostolicæ statu, & sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad Deum preces assiduè fundunt: dictæ verò Moniales fauoribus, & gratijs, ac præsertim facultate recitandi singulis quintis ferijs Corporis Christi, & singulis Sabbathis Conceptionis eiusdem B. Mariæ Virginis Immaculatæ Officia respectiuè, quibus Moniales Monasterij Conceptionis huiusmodi Ciuitatis Toletanæ, dudum à quodam Beatrice de Silua fundati (vt pariter asseritur) gaudent, & pariformiter frui, & gaudere posse summoperè cupiant. Ipse verò Dux Prorex, & Orator eisdem Monialibus opportunè in præmissis à Nobis prouideri, nec non prædictis Clericis Regularibus facultatem benedicendi Scapularia parua cætulei coloris, illaque multis Christi fidelibus pro deuotionis erga Mysterium Conceptionis prædictæ affectu ea gestare cupientibus, quemadmodùm in Hispania iam dudum fieri cōsueuit, distribuendi concedi plurimùm desiderat. Nos igitur pijs eiusdē Petri Ducis, Proregis, & Oratoris votis hac in re quantum cum Domino possumus fauorabiliter annuere volentes, & tàm ipsius, quàm Monialiū, & Clericorum Regularium prædictorum singulares personas à quibusuis Excommunicationis, Suspensionis, & Interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis, à Iure vel ab homine, quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum seriè absoluentes, & absolutas fore censentes, supplicationibus dicti Petri Proregis & Oratoris nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, memoratorum

duorum Monasteriorum Neapolitanorum Monialibus præsentibus & futuris, vt ipsæ Officium de Corpore Christi singulis quintis ferijs, & Officium de Conceptione B. Mariæ Virginis immaculatæ singulis Sabbathis cuiuslibet hebdomadæ respectiuè, quæ tamen aliquo festo ritus duplicis vel semiduplicis impeditæ seù impedita non fuerint, iuxtà Rubricas Breuiarij Romani, & prout Officia huiusmodi in eodem Breuiario continentur, recitare, nec non alijs omnibus & singulis priuilegijs, prærogatiuis, facultatibus, fauoribus, indultis, indulgẽtijs, & alijs gratijs quibuscunque, tàm spiritualibus, quàm temporalibus, quibus prædictæ Moniales Monasterij Conceptionis Toletanæ ex concessione Apostolica, ac de Iure, vsu, vel consuetudine, seu aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur, & gaudent, ac vti, frui, & gaudere possunt, & poterunt in futurum, dummodò tamen sint in vsu, nec reuocata, aut sub aliqua reuocatione comprehensa, neque Concilij Tridentini decretis, aut Constitutionibus Apostolicis, vel Regularibus primò dictorum duorum Monasteriorum Institutis aduersentur, pari modo, & absque vlla prorsus differentia, vti, frui, & gaudere liberè & licitè possint & valeant in omnibus & per omnia, perindè ac si illa eis nominatim & expresè concesa reperirentur, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Præterea prædictis Clericis Regularibus Theatinis nũcupatis Scapularia parua cærulei coloris huiusmodi benedicendi, illaque Christi fidelibus, sicut præmittitur, distribuendi licentiam & facultatem auctoritate & tenore præsentis tribuimus & impertimur. Decernentes easdem præsentes literas semper firmas, validas, & efficaces existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, ac illis ad quos & ad quas spectant, & pro tempore quandocumque spectabũt, in omnibus & per omnia plenissimè suffragari: sicque in præmissis per quoscunque Iudices ordinarios & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, iudicari & definiri debere, ac irritum & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, nec non quatenus opus sit Monasteriorum & Congregarionis prædictorum, alijsque quibusuis, etiam Iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus; Priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus & singulis illorum tenores præsentibus pro plenè & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter & expresè derogamus, ceterisque contrarijs quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die XXX. Ianuarij MDC.

MDCLXXI. Pontificatus Nostri Anno Primo.

I. G. Slusius.

10 *Post Diploma susceptum, & Obedientiæ munus cum insigni munificentia præstitum, cùm Prorex ad Regni administrationem iterum Neapolim rediisset, inter S. Caietani solemnia, & publicos honores atque lætitias, quibus Neapolitanæ Vrbis Patronus adscitus est; mandauit Excellentissimus Dux, in Basilica S. Pauli, Regiam (vt inquiunt) Capellam institui, & cunctos Vrbis Magistratus adesse: vbi P. D. Greg. Reyna, illarum ædium Præpositus, sacris solemniter operatus (cùm ego Pontificij Diplomatis summam, & quid cuique præstãdum foret, vt bonorum omnium nostri Ordinis participatione gauderet, alta voce vt potui in tanta hominum frequentia prælegissem) cærulea Scapulari abenedixit: & ipsi primùm Proregi, mox vno eodemque tempore, per nostri Ordinis Sacerdotes, Regio Collaterali eius Magistratui, ac Ciuitatis Septem-Viris, aliisque Dynastis atque Proceribus impertiuit. Quod in Diuæ Mariæ Angelorum, Assumptæ in Cælum Virginis die, adstante ipso Prorege, Proregina eius Coniux, & magna nobilium Matronarum multitudo, à P. D. Vincentio del Iudice, illarum ædium Præposito, accepit. Ne verò Nostri, quam aliis passim impertiebant, ea Conceptæ Virginis tessera & deuotione carerent; P. D Petrus-Paulus Nobilionus, qui pridem (vt dixi) Præpositus Generalis, Eremum ipsam atque Recessum magna animi contentione instituerat, indicta die nona Septembris, post Natã B. Virginis festũ, in Eremi Ecclesia, ad quam impedito Prorege, Proregina & magna Nobilium multitudo conuenerat, Scapularia benedixit: quorum ipse primùm ab alio è nostris, eius loci (vt vocant) Ordinario accepit: mox cunctis nostrarum ædium Præpositis, Visitatoribus, Patribus, Sacerdotibus, Clericis, Nouitiis, ac Laicis imposuit. Quod Patrum exemplum adeò seculares ipsos incendit, vt vel Scapularium ipsi peterent; vel si primùm inducerant, veluti præsentissimum atque pretiosissimum amuletum omnes in posterum æstimarent. Multæque aliorum Ordinum Sanctimoniales ac Virgines Scapularium hoc accipere vel à me vel ab aliis studiosissimè efflagitarunt.*

11 *Sed quia tanta cuiusque ordinis hominum pietas diaboli inuidia carere non poterat; nonnemo cui noua hæc Theatini Ordinis decora & incrementa non arridebant, Scapularium hoc putauit & sparsit, non à Deo vel à Dei Matre concessum, sed à nostris Patribus adinuentum, ac perbellè opportunèque nuper excogitatum, vt S. Caietani honores ac celebritatem augerent; eoque inuento ad nostri Ordinis ædes sacras solito frequentiùs subeundas vbique fideles allicerentur. Quod tamen ex Codice, quem habemus, & ex his, quæ hactenus diximus, ac in lucem edidimus, facilè concidit & euanuit: nec leue ei planè dedecus intulit, qui rem serebat & adornauerat. Si quis verò adhuc animo hæreat: & vt dubitationem abiiciat, præter nostræ Matris historias, clariora exigat argumenta, quæ hoc Scapularium Theatinum antiquius hac tempestate, & multis ab hinc annis in vsu ac traditum probent, celeberrimum Monasterium nobilium Monialium Franciscani Ordinis in testimonium aduocamus; vnde nostrarum Theatinarũ Antistita sumpta est, æquè*

genere, ac virtutibus inclyta, quæ sic habet: Ego D. Maria Magdalena Vrsina, Præposita Venerabilis Monasterij Theatinarum Eremitarum immaculatæ Conceptionis, à meis Superioribus iussa, vt fidem facerem cum iuramento de Habitu seu Scapulari Immaculatæ Conceptionis, quod indui Anno 1648. missum ad me ab R.M.D. Anna Battinella, Virgine Nostræ Theatinæ Congregationis; his literis omnibus attestor, quòd cùm in Venerabili Monasterio sanctissimæ Trinitatis ex Ordine P.S. Francisci essem: & mutua necessitudo ac beneuolentia nobis cum dictis nostræ Congregationis Matribus intercederet; audita deuotione, quæ erga dictum sacrum Scapulare, nostræ Venerabili Matri Vrsulæ diuinitùs traditum habebatur, vehementi tunc desiderio exarsi illud omninò suscipiendi: quod deindè continuò cum omni studio & deuotione gestaui. Et quòd id verissimum sit, Beatissimam Virginem, ac ipsum Dominum Deũ meũ in testimoniũ voco. Hac die decima mensis Aprilis A. 1671. in nostro Venerabili Monasterio sacræ Theatinæ Eremi Immaculatæ Conceptionis. Ego D. Maria Magdalena Vrsina supradicta confirmo vt supra. *Cui lectissimæ Virgini, parem genere, virtuteque Moderatricem subiungam, quæ totius Cœnobij nomine, has literas sua subscriptione ac etiam sigillo firmauit:* Ego Soror Beatrix de Sangro, Abbatissa Monasterij Sanctissimæ Trinitatis Tertij Ordinis S. Francisci Assisiatis huius Vrbis, declaro meis hisce literis & attestor, quòd cùm nostrum hoc Monasterium, insigne olim studiũ ac deuotionem erga Venerabilis Matris Vrsulæ Benincasæ Congregationem haberet: essetque nobis D. Anna Battinella, illi olim à secretis, carissima, ab ea relationem accepimus tàm de fundãda Eremo, quàm de Scapulari præscripto Sanctimonialibus Eremitis; & quòd ad honorem immaculatæ Conceptionis Beatæ Virginis, idipsum Scapularium, paruũ tamen, alijs tradebatur. Quamobrem nos eadem deuotione permotæ illud efflagitauimus, missumque suscepimus ab eadem Matre D. Anna, Christi Anno 1648. ipsumque gestauimus: quod & hodie à nostris Monialibus multo in pretio habetur. Et cùm ipsa rei veritas ita sit, præsentes literas feci, propria mea manu subscriptas, ac sigillo nostro obsignatas. Neapoli die 3. Mensis Septembris Anni 1671. Ego Soror Maria Baatrix de Sangro Abbatissa Monasterij Sanctissimæ Trinitatis affirmo vt supra. *Cæterùm nostri Ordinis bonorum omnium participatio quid importet, fusè quidem ac doctè ex eo, quem huc subijcimus, quamquam de alio Scapulario loquitur audiendum.*

P. Theophilus Raynaudus è Soc. Iesu in Scapulari Mariano illustrato & defenso cap. 4. to. 7. fol. 257.

12 Ex natura rei quisquis sacro Cœtui------inseritur, vt Domesticus, vel in eorum asciscitur per adoptionem, gaudet participatione meritorum omnium, & bonorum spiritualium eiusdem Ordinis. Nàm de Domesti-

mesticis res est per se euidens. Sunt enim membra veluti natiua, atque cōgenita mystici huius Corporis, quibus succus in Corporis nutrimentum prouisus, per se primò cedit: eiusq; communi sanguine & spiritibus rigantur. De externis autem idem proportione suadetur, ex cooptatione in idem mysticum Corpus; sin minus substantialiter, & quasi per naturā: at per gratiam eorum ad quos attinet consortionis huius accidentariè Beneficium conferre, allegando externos in sacrum Cœtum. Propterea enim literæ quibus hoc beneficium communicatur à quibusdam dicuntur literæ gratiosæ, ab alijs verò literæ filiationis: eò quòd Religio veluti Mater Externū aliquem in filiū adoptet. Qua de re plenè in Hæteroclitis spiritualibus post Thomam Vualdensem. Cooptatio ergo in Cœtū Religiosum infert prærogatiuam insignem participationis bonorum Ordinis, quæ quanuis ex natura rei consequatur adoptionem in hunc sacrum Cœtum, & transcriptionem in filium & fratrem specialem Deiparæ, de qua proximè superiori capite, hic tamen seorsim euoluenda est, addita interpretatione iuris humani ab Ordinis legislatoribus constituti per ea (*aut similia*) verba formulæ cooptationis in sodalem: Recipio te ad Confraternitatem nostræ sacræ Religionis, & inuestio, ac participem te facio omnium bonorum spiritualium eiusdem Ordinis: in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti &c.

14 Participatio meritorum alicuius Ordinis Religiosi vel spectatur formaliter, vel obiectiuè. Dicuntur merita spectari formaliter, cùm considerantur prout sunt actiones quædam vel perpessiones præsentes, quas operans vel patiens, aut is cui iste subest applicat, annuens vt alteri prosint, eo modo, quo sub eius beneplacito possunt prodesse. Certum autem est non posse prodesse per modum meriti condigni, ac propriè & simpliciter dicti. Est enim solius Christi, mereri alteri condignè. De quouis autem puro Viatore, est illud veluti effatum Theologicum: Gratia no fructificat, nisi in proprio solo. Et rogantibus: (vt scitè in hanc rē ait Bunderius *in concertat. tit. 34. art. 21.*) Date nobis de oleo vestro: respōdendum est: Emite vobis, ne fortè non sufficiat nobis & vobis. Ita passim & absque ambiguitate tradunt Theologi, siue cum Magistro *in 3. dist.* 20. siue cum D. Thoma 3. *p. qu.* 19. Quare merita sacri Cœtus formaliter considerata non possunt ab alio participari, sine interuentu meriti de congruo; quo Iustus vnus vel plures (quales vel multi, vel omnes in sacra familia esse supponuntur) aliquid alteri mereatur, tantùm ex quadā decentia, absque pacto, vel promissione vlla diuina; cui tale præmium sit rependendum. Agnoscunt hoc puri hominis meritum pro alio Gulielmus Parisiensis *tract. de merit. sub finem.* & Scholastici cum Magistro *in 2. dist.* 27. *&* 28. & cum S. Thoma 1. 2. *qu.* 11. *art.* 6. beneque Suarez 12. *de grat. c.* 35. *n.* 2. Præiuere autem Patres, tribuentes meritis vnius Iusti salutem

tem alterius.V.G.meritis ac precibus S.Stephani,conuersionem S.Pauli: & meritis S.Stephani Grandimontensis, conuersionem peccatoris adeò obdurati, vt contestaretur se nolle conuerti, & preces pro se in eum finem fusas respueret:id quod eo loco notat Gulielmus Parisiensis. Hunc modum exponendi participationem meritorum Cœtus Religiosi iniuerunt S.Anselmus,atque Suares *to.4.3.par.disp.55.sect.5.n.11.* Admissa porrò hac interpretatione participationis meritorum .... per Sodales Scapularis;dubitare non licet, quin hæc participatio sit insignis prærogatiua.Perpendendum enim quantas fruges bonorum Operum tàm cultus tàmque pinguis Ager ferat; per tàm multos & tàm sanctos Dei seruos vtrique Cœtui *(Theatinorum Patrum & Virginum Theatinarum)* consertos. Quæ quidem bona Opera quatenus alijs applicata ab ijs ad quos attinet, non possunt non esse eximiæ coram Deo vtilitatis. Orationes quoque,in quibus hi Sacri Cœtus sunt assidui,frequenter diriguntur expressè ad bonum Amicorum;in quibus eminent Sodales, & Congreges Ordinis. Nec est prætereundus fructus satisfactorius multorum Operum pœnalium,qui est abdicabilis ab operante,& potest in alium transferri.Et quidem iusta sententiam valdè probabilem,satisfactio vnius Iusti pro alio valet de condigno:& acceptatur à Deo ex pacto,atque adeò ex iustitia.Quanuis autem aliud sit satisfactio,aliud meritum; tamen hæc satisfactionum applicatio inuoluitur in beneficio participationis meritorum Cœtus Religiosi:quia ea est mens, & potestas concedentium huiusmodi beneficium,Intendunt enim prodesse quantum possunt ijs, quibus eam gratiam præstant.Atquì possunt præsertim illis commodare, hac ratione.Facillimum quippè est dissoluere nomine talium Amicorũ, extergendo reatum pœnæ per annumeratam pro eis solutionem: exhibita Deo portione aliqua tot operum pœnalium & maximè satisfactoriorum,quæ assiduè obeunt.Quem enim latet, quanta sit vbertas sanctarum perpessionum,& operum laboriosorum,virtute satisfactiua refertorum, in his sacris Cœtibus?Attendantur vel perfunctoriè, vestitus asperitas, chameuniæ, potus cibique parcitas,cilicia,flagellationes----vigiliæ: & id genus imbonitates,corporis maximè afflictiuæ, atque adeò valdè satisfactoriæ. Indirectè quoque, frequens meditatio, carnis afflictio est: quia per meditationem contentam atque diuturnam, exsuguntur purissimi quique spiritus.Vndè macies,& sensim sine sensu consequens redactio Corporis in seruitutem;nec rarò accisio vitæ, & saltem eius traductio in labore & ærumna. Præ quibus obesitas, & crassitudo(quam ex legis Monachi notam statuit Philippus Abbas *l.de continent.cap.93.& 94.*) exulat ab his sacris Cœtibus, æquè ac cura carnis in desiderijs. Cùm ergo in beneficio participationis meritorum tàm illustrium Cœtuum, cõprehendantur meritum congruum,& impetratio,ac exsolutio reatus per satis-

satisfactiones pro alijs,quis adeò cœcutiat,vt non videat, quantis bonis fœta sit prærogatiua hæc Scapularis Mariani, in qua excutienda versamur:etiam si quæ dicuntur *Merita*,non nisi formaliter spectentur, vt hactenus fecimus.

14 Sed est,præter istam, alia ratio exponendi participationem meritorum Religiosi Ordinis:quæ mihi videtur,& opportunior,& vberior, vt planè exposui in Heteroclitis Spiritualibus *par.2.* tractans anomalias literarum filiationis. Dicebam huius capitis initio,in hac participatione, *Merita* spectari obiectiuè: quia hìc non habetur ratio applicationis meritorum factæ nunc pro alio ab operante,qui nō nisi suas præsentes operationes actu applicare alteri potest. Sed habetur ratio internæ earum bonitatis,mouentis Deum ad benefaciendum, etiam si vel iam sint transactæ,vel nondum aduenerint,aut cum aduenerunt, non applicentur alteri per operantem. Sic enim Scriptura sæpè memorat,Deum propter Abraham,Isaac,& Iacob,aut propter Dauid seruum suum, idest recolentē eorum sancta opera pridem transacta,misertum esse populo suo. Ac etiā immeritis contulisse vltrò aliquod bonum,intuitu antiquorum illorum Famulorum suorum,quorum pia opera habet obiectiuè præsentia, & digna agnoscit à quibus permoueatur ad benefaciendum ijs, qui nexi sunt necessitudine cum Seruis illis suis. Eadem ex causa,Philo *l. de migr. Abrah. & de sacrif. Abelis.* & post eum S. Ambrosius *l.2. de Cain. c.3. & l.1. de Abrah. c.5.* aiunt,multùm prodesse Reipublicæ,quòd sit in ea insignis aliquis Iustus. Et esse valdè dignum luctus argumentum,cùm Iustus de terra tollitur. Quia boni Ciues per suam præsentiam in aliqua vrbe aut regione, etiam silentes,& nihil tale cogitantes,plurimùm commodant oræ, ac regioni in qua versantur,quatenus Deus qui medullas cordium penetrat, & nouit quanto sint erga eam oram affectu,talium amicorum suorum intuitu,indulget aliqua eidem oræ aut ciuitati, quæ alioquì non indulgeret. Eòque spectabat Stilico Comes,cùm tanto studio tētabat, S. Ambrosij iacentis obitum,per ipsum S. Ambrosium,auertere. Nō ignarus,quāto publico damno esset migraturus: & quantæ vtilitatis foret Reipublicæ,si exoraret incolatum suum ad tempus aliquod prolongari. Proportione ergo philosophor de meritis Ordinum---Cùm enim tanta sint, & iampridem fuerint,postque etiam futura sint vera & propriè dicta merita-----vtriusque instituti-----apud Deum;non est dubium, quin Deus ab illis sanctis operibus obiectiuè sibi semper præsentibus,moueatur ad benè volendum eiusmodi sacris Cœtibus; & ad auertenda ab eis pleraque mala ingruentia,beneuolus inclinetur;ac denique feratur ad opportunā protectionem ijsdem impendendam, etiam eùm ad id non interpellatur per actu adhibitas superstitum preces; quibus tale bonum aut talis mali auerrūcatio,formaliter & in actu signato expetatur. Eo ipso porrò quod

quis

quis sacro Cœtui per adoptionem conferitur, ius accipit participandi diuinam largitatem toti mystico Corpori collatam, intuitu totius sacri Cœtus, ac meritorum eius.

15 Aiebam autem, hanc obiectiuam participationem meritorum, non esse fructuosiorem, & vberiorem formali; quia participatio meritorum formaliter spectatorum, longè minùs patet. Nàm neq; ad eum pertinent anteriora merita. Nemo quippè de eis potest disponere ex quo transacta sunt, quandoquidem nemo habet thesaurum priuatum satisfactionum suarum penes se asseruatum, & multò minùs meritorum propriè dictorum, quæ in alterum transferri non possunt. Neque etiam pertinēt ad eam participationem bona opera futura, quæ non possunt de facto applicari tanquam fructuosa in præsenti; etiam per modum satisfactionis possint applicari antecedenter, vt profutura quo tempore erunt. Imò de satisfactionibus quoque dubium est, an quando sunt actu subsint plenæ dispositioni alterius quàm operantis; ità vt eo renitente, vel non cōsentiente, positiuè, validè fiat translatio valoris satisfactorij in tertium, per Superiorem Operantis, impertientem tertio participationem meritorum; id est satisfactionem subditi, sumptorum formaliter. Quæ omnia secùs se habent, in participatione obiectiua sanctorum operum, ad quā pertinent & opera præterita, & præsentia, & futura; quæ Deo æquè obijciunt in omni temporis differentia, & illum mouent, vt benè velit Ordini tàm benè de se merito tamque feraci sanctorum operum. Et quia is qui donatur beneficio participationis meritorum sacri Cœtus transit aliquatenus in membrum Ordinis, eo ipso id beneficij assequitur vt respergatur rore Hermon descendente in montem Sion. Id est, vt fiat particeps protectionis, ac beneficientiæ, quam Deus dignatur Ordini conferre; intuitu meritorum pro quibus se velut in ære illius Ordinis esse profitetur, quæ est immensa tanti Domini bonitas, & in nos indulgentia.

16 *Quomodo autē hoc Scapulare B. Virginis sit salutis æternæ signū, idē P. Raynaudus c. 7. fol. 270. explicat, hunc in modum:* Nunc attingenda obiter sunt spiritualia bona, præ quibus illa alia inferioris ordinis beneficia, vix aliquo sunt loco. Nàm vt S. Augustinus, *in Psal.* 155. *ad v.* 1. pulchrè differit, qualecunque aurum, ac vel si sordens, & plurima excrementia fuligine obsitum, præstantius est plumbo quantumvis defœcato, & perpurgato. Similiter ergo spiritualia Bona ad animæ salutem spectantia, etiamsi minuta & tenuia, cùm spectent ad gradum superiorem sunt inadæquabiliter præcellentiora quibusuis bonis temporarijs quantumuis in suo genere pretiosis.

17 Pono porrò, vt exploratum, totam Scapularis efficacitatem ad bonorum spiritualium deuocationem ex eo prodire; quòd si tessera pignus beneuolentiæ, qua B. Virgo piè gestantes huiusmodi vestem comple-

plectitur. Hæc autem beneuolentia quantorum spiritualium munerum sit ferax, S. Bernardus *Serm. 1. de Assumpt.* mellitissimè attigit, spectato honore, quem Filius Matri debet. Itaque quid non potest apud gratissimũ Filium optima Mater? Nihil proindè non exorabit, quod ad salutem hominis pertineat, si beneuolum oculum in aliquem adiecerit. Adijciet autem si qui sint quibus hoc vestimentum salutis curauerit. Vt hoc summæ consolationis argumentum Sodalibus Marianis innotescat, aperienda est radix prima omnium spiritualium bonorum, & huic negotio accõmodanda. Docente igitur Apostolo, constat primam radicem boni cuiusuis spiritualis fructuosi ad optatum æternæ gloriæ finem, esse Diuinã prædestinationem. Indè enim vocatio, ex qua iustificatio; ac denique glorificatio, iustificationem, & vocationem obsignãs. Quare si constiterit, sacri Scapularis pium vsum, esse signum prædestinationis, eo ipso liquebit Scapulare esse signum salutis, & viuam scatebram spiritualis cuiusuis boni, atque adeò verè signum in bonum. Quatenus autem Scapulare Marianum statui possit signum prædestinationis, non omninò liquet. Sed illud est extrà controuersiam, nemini Viatori extra specialem reuelationem, notam esse posse prædestinationem suam, iuxtà illud à S. Gregorio 30. *Mor. c.* 32. expositum, in hunc sensum. *Numquid nosti ordinem cæli, & pones rationem eius in terra?* Idem tradit alibi *lib. 6. 1. Reg.* expendens illud Ioan. 3. *Spiritus vbi vult spirat: & nescis vndè veniat, aut quò vadat.* Nimirùm in tanto per hanc viam lubrico, & pugnis assiduis, ac tàm multorum conspicua deiectione, omnia in futurum seruantur incerta, vt benè considerat non vno loco sanctus Bernardus. *Ser. 1. Sept. serm. 2. in octau. Paschæ serm. 5. in dedic. Eccl.* Nihilominus sana doctrina ex Patribus, ipsisque Scripturis hausta, àgnoscit, salua regulari prædestinationis incertitudine, dari quædam verisimilia eius Signa. Eiusmodi præsertim sunt, quæ octo vulgatis beatitudinibus continentur; vt fusè prosequitur Andreas à Vega *lib. 12. in Conc. à cap. 11. ad 19.* His addunt alij, perseuerantiã in semel inito Religioso statu, vt benè monstrant Laurentius Iustinianus *l. de perf. Monast. conuers. c. 7.* ac Hieronymus Platus *l. 1. de bono stat. Relig. c. 32.* Eòdem pertinet, auditio Verbi Dei, cum interiori affectu coniuncta; quod signum ex multis Scripturis, & Patribus illustrat Michaël Medina *l. 3. paren. c. item 3.* Sed vnum aliud, nemini cæterorum Signorum de aliquali euidentia concedens, censetur esse pietas singularis erga B. Virginem. In quam rem latè, ac benè disserit Pelbartus, *in stellario.* & ex eo Spinellus *in Throno Deip. n. 17.* & eruditè (vt omnia) Recupitus *tract. de sign. prædest.* Sanè ex affectu quo quis fertur in B. Virginem, inferre licet reciprocum Deiparæ affectum erga addictum sibi clientem: quia Filij imitatione, diligentes se diligit, nec grauatur, imò gaudet, amantes se redamare. Quin etiam sicut Deus ita diligit diligentes se, vt præueniens eorum

dilectionem,anteoccupet voluntatem humanam,& immittat semina,vndè dilectio progerminet:ita B.Virgo Amatores suos beneuolentia indebita præuenit & anteoccupat, inserens per impetrationem sancta lumina,& pios afflatus,ac benedictiones dulcedinis, sapore vitali (vt Ennodius *Epist.ad Constant.*appellat) perfundentes hominis voluntatem; quo sic permota,velit diligere.Et eo modo se gerit B.Virgo,erga Populum honorificatum; in quo propterea *radicare* dicitur,& *in electis Dei*, *radices mittere*.Ferunt hoc insignes plerique tituli à nobis digesti in Nomenclatore Mariano------In ea ergo opella nostra B.Virgo, dicta à Patribus refertur,*ianua* aut *porta Cæli*.Ita Petrus Damiani,Epiphanius Iunior,& Damascenus.Dicta item legitur *fenestra*,apud Chrysostomum atque Fulgẽtium.Ab alijs,denominata est *Columna flammea,deducens ad alteram: corona sanctorum omnium,Diarium vnicum creaturæ Domini.*Illius,inquam, *creaturæ* cuius primi Christiani erant initium; hoc est,creaturæ ad gloriam æternam,ante tempora secularia,præelectæ. Aliqua quidem huiusmodi illustrium nominum,delata interdùm sunt B.Virgini propter Filium; ita vt dicta sit,v.g.*Ianua cæli*;quia edidit Christum, qui cœli aditũ reserauit. Non frequenter tamen ijdem tituli iuxtà Patres,immediatè cadunt in B. Virginem.Nàm qui eos deferunt,satis insinuant ex mente sua;aditum ad gloriam, & conscriptionem cuiuscumque Electi in Libro vitæ, in suo gradu & ordine,pertinere ad B.Virginem.Ac proindè ratum esse debet, agnosci à Patribus influxum aliquem moralem B. Virginis in executionem prædestinationis æternæ;nexam cum ipso dilectu ad gloriam,vt executionem cum intentione.Statuendum item est vt ratam, ipsam quoque esse,quæ suo modo, id est impetrando ac exorando, subministrat suppetias omnes quibus Electi deducuntur ad vbertatem domus Dei; ibi inebriandi fonte vitæ,& pane intellectus saginandi. Non dubitauit sanè S. Germanus *Orat.de Zona B.V.*præ ea subministratione assidua, Deiparam denominare *Spiritum & vitam Christianorum*. Quomodò enim corpus
» nostrum,vitalis signum operationis habet respirationem:ita sanctissimũ
» Virginis nomen,quod in suorum ore assiduè versatur;vitæ,lætitiæ, auxi-
» lij,non solùm est signum,sed etiam ea curat. Idipsum ferunt quod aliqui Patres tradunt,perire non posse, qui benè affectus fuerit erga Matrem salutis.Adduxi nonnullos ita locutos,in Dypticis Marianis*parte 2.p.10.n.37.* quibus nunc addo Laurentium Iustinianum;qui glossans verba illa Christi in Cruce suffixi,ad Matrem,*Mulier ecce Filius tuus*, sic inducit colloquentem Matri Christum: Volo vt illam (Ecclesiam) de cetero in filium habeas,illam tuis orationibus protegas, atque virtutibus auctam ad me perducas.Eidem quoque mandabo,vt te tanquam matrem veneretur,te diligat,ad te confugiat:te inter Deum & se, mediatricem faciat. Te aduocabit in periculis,in dubijs consulet, in necessitatibus implorabit.

bit.Non minùs de te,quàm de me captabit fiduciam. Faciam prorsus vt omnes concurrant ad te,eritque nomen tuum honorabile in omni generatione & progenie. Nemo in tui inuocatione spernetur: nullusque deuotus tibi,à me efficietur alienus.Indissolubili charitatis fœdere te illi, & ipsam copulabo tibi.] Totus locus,sonat quod proposui. Sed expendâtur nominatim verba illa. *Nullus tibi deuotus,à me efficietur alienus*. Atqui *non esse à Christo alienum*, est esse cum eo; & accenseri prædestinatis, ad æternam sortem beatitatis. Quare habere fauentem atque beneuolã hanc diuini ærarij Erogatricem,à qua subsidia electa ad potiẽdum æterna fœlicitate suppeditentur ad modum prædictum;habere inquam amicam hanc cœlestem thesaurariam,quæ sumptus in cœli Viaticum necessarios liberaliter subministret, hanc cœli ianitricem per quam pateant portæ æternales,signum est prædestinationis.Nec verò qualecunque, sed admodùm verisimile. Quod autem Sodales Mariani potiantur speciali beneuolentia B.Virginis,conijcere licet ex hoc pignore per ipsammet Deiparam delecto:& ex tot argumentis, quibus iam à multo tẽpore prodidit placere sibi huius Religiosæ Obseruantiæ tesseram,& qui eam vsurpant pro specialibus Filijs à se haberi. Itaque perspicuum videtur Scapulare Marianum insigni illa prærogatiua exornari,quòd sit prædestinationis nota:quia cùm sit tessera incensi affectus erga Deiparam, ex seminio per ipsammet iacto excitati,est etiam signum reciprocæ specialis beneuolentiæ,tantæ, matris curaturæ media electa ad salutis æternæ adeptionem,qua est apud Filium gratia, & in dilectos suos benignitate.

18 *Sed & f.293.cõtra Hæreticos idẽ explicans,ait:*In obiecto eius hoc est signo gratiæ & prædestinationis,est præcipuus nodus huius negotij,qui tamen haud difficilè expediendus videtur, dicendo Scapulare Marianũ, esse ex Deiparæ instituto signum salutis,& notam prædestinationis,quatenus gestatio Scapularis eiusmodi, tessera est singularis protectionis B. Virginis,affuturæ Sodalibus, & conciliaturæ media gratiæ singularia, quibus & securiùs seruentur mandata,& tutiùs ad optatum finem beatitudinis pertingatur.Non plus dicitur cùm asseritur gestationem Scapularis esse *Signum salutis,& pignus vel notam prædestinationis*.Quid verò solidæ difficultatis circa hoc proferri possit, plusquam aduersus alia signa salutis,& prædestinationis,equidem non video.

19. Octonarius beatitudinum ab Andrea Vega *lib.12. in Conc. c.11.* assumitur pro octuplici nota prædestinationis, & æternæ salutis à Christo proposita.Itaque pauper spiritu, ac mitis, & persecutionem patiens propter iustitiam, pronuntiantur futuri in fine compotes gratiæ, & immunes ab æterno incendio;supponendo semper, quòd communia omnibus mandata seruauerint.Et cùm hoc sensu talia dicuntur esse signa salutis,& prædestinationis,nemo succenset. Quàm multa verò alia dicuntur

iuxtà Scripturas habere vim iustificandi, & saluandi, quæ tamen subintelliguntur vim illam suam exertura, si cætera adsint ex natura rei, vel ex diuino instituto necessaria? Sic Rom. 3. dicitur *Arbitramur hominem iustificari per fidem*. Rom. 8. *Spe salui facti sumus*. Tob. 12. *Eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata*. Iacobi 1. *Insitum verbum potest saluare animas vestras*. Hæc & alia id genus, passim in scripturis leguntur, neque tamen (vt benè notauit Bellarm. *l. 2. de pænit. c. 7. ad 5.*) vllus est qui indè colligat, solam fidem, aut spem, aut eleemosynam, vel solum verbum, iustificare aut saluare, aut à morte æterna eripere, absque alijs ad eundem finē requisitis. Sed Scriptura sic loquens, vult tantùm significare, prædicta habere vim suam ad illum finem: & eum (quod ad se attinet) aduehere, si cætera non desint. Vt quid ergo aliter statuitur de gestatione Scapularis, cùm dicitur illud esse signum salutis, & prædestinationis. Tantùm enim significatur, eam gestationem piè factam, habere vim suam, vt quis salutem adipiscatur & fiat in eo executio prædestinationis; vt refert Deiparæ promissio, binis reuelationibus patefacta. At nihil singularis Priuilegij habebunt Sodales Mariani, si promissio tantùm ferat, eos potituros salute, si seruent mandata, & piè vitam exigant. Æquè enim Christiani omnes, etiamsi Scapulare non gestauerint, si seruent mandata, & piè vitam exigant, saluabuntur: & tanquam verè prædestinati, deducentur ad montem sanctum vitæ æternæ. Quæ ergo vtilitas Scapularis ad eū finem? Magna planè per omnem modum. Est enim Scapularis gestatio, tessera, & pignus vberis gratiæ auxiliatricis, à Deipara Sodalibus suis exoratæ, cuius interuentu seruabunt mandata, & vitam sancto fine concludent. Et hæc est vis illa specialis, quam agnosci volumus in gestatione Scapularis, iuxtà Deiparæ sponsionem.

19 Fateor me versantem in hoc loco, qui, præ ceteris huius negotij, salebrosus, & impeditus censetur, non posse satis mirari, fuisse & esse qui censere viderentur, hunc modum esse inexpedibilem; cum tamen eius extricatio, ingenijs non anteoccupatis, videatur facillima: nec plus propositis argumentationibus (veriùs argutationibus) quatiatur; quàm alia quædam sanctorum hominum enunciata, de quibus nemo litem mouet, nemo scandalum patitur. V. G. Sanctus Anselmus *l. de excel. Virg. c. 4. in fine*. negat periturum qui in B. Virginem fuerit benè animatus. Et similia habent alij quos adducit Franciscus Mendoça *in virid. l. 2. flor. sacr. cap. 9.* quibus plures addidi in Diptychis Marianis *parte 2. punc. 10. n. 37.* Hæc, intellecta cum eo condimento quod adhibui circa gestationem Scapularis, à nemine respuuntur: quia tantùm significatur vis alicuius medij ad obtinenda subsidia, quibus quis, à fine suo non aberret. At nihil aliud dicitur de gestatione Scapularis. Eam item S. Onuphrio factam sponsionē, quam Pachomius in eius actis his verbis consignatam reliquit, à nemine

dam-

dàmnari videmus: [Hæc eſt poſtulatio mea,quam impetraui à Domino. Si quis oblationem ob amorem nominis mei,ante conſpectum D.N.Ieſu Chriſti,& ad laudem eius immolat:ab omni tentatione Diaboli,& à vinculo prauitatis humanę,liber exiſtet;atque cum ſanctis Angelis,in regno cœlorum æternæ hæreditatis capax fiet.] Nimirum per ſubſidia quæ ei exorabo, quibus ſi obicem non apponat, pollicitationis meæ effectum percipiet.Mutentur paucułæ voces in promiſſione Deiparæ pro geſtantibus Scapulare,& loco *Oblationis ob amorẽ B.Onuphrij*; dicatur, *Geſtatio pia Scapularis,ad honorem Deiparæ;* non erit gutta guttæ ſimilior. Vndè ſicut illa B.Onuphrij promiſſio,innoxia habetur,& à nemine allatratur, ſed piè exponitur:ita par eſt de promiſſione Deiparæ,quam excutimus, pronũtiare.

20 Attexto Corollarium ac ſuperpondium ex Libello, cui titulus doctrina S.Bernardi;qui Libellus etiamſi non videtur ipſius S.Bernardi, ex eius tamen dictis ſtudiosè annotatis coagmentatus eſt, atque adeò ſua authoritate non vacat. In eo ergo Libello ſic præſcribens inducitur S.Bernardus. [Cogita Monachum illum,Girardum nomine, qui cùm de Dei miſericordia vltra modum deſperaret, infirmus ad mortem, iacuit per triduum oculis clauſis in mentis exceſſu;& viſitatus ab Abbate, oculis apertis ait:Bona eſt obedientia. Ad tribunal Chriſti fui., animas Sanctorum vidi,ipſumque facie ad faciem audiui dicentem mihi: Ecce locus tuus,inter Fratres tuos. Nullus tui Ordinis peribit,ſi ordinem amauerit: aut in morte purgabitur,aut breui poſt mortem. Salui autem qui de Ordine tuo ſunt,aut in Ordine Apoſtolorum,aut Martyrum,aut Confeſſorum,ſortem accipient. Et hæc dicens, Communione accepta diſceſſit.] Quæ gloſsa,verbis Chriſti ad hunc Monachum in vitę margine poſitum, atque adeò veracem, accommodabitur, erit in rem præſentem opportuna.

---

1 *Iſta (PP.Theatinorum) Congregatio habet quamplurima & grandiſſima Priuilegia ſummorum Pontificum,quæ vix crediđiſſem, niſi ea legiſſem.* Martinus Nauarrus lib.3.conſil.tit.de confeſ.Eccl.edit.Romanę Ann.1590. vel to.1.lib.1.tit.de maiorit.& obed.conſ.9.edit.Venetæ an.1601.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Clerici Regulares num aliquod Priuilegium habent? Recitentur ſi quæ à ſummis Pontificibus acceperunt? Ipſo fundatæ Congregationis initio,Diuini Verbi prædicationi, & Sacræ Theologiæ ac Canonum ſtudijs incumbebant? Cur Palla illa particulari pro Hoſtia in Miſſæ ſacrificio vtuntur?

P.Fran-

P. Franciscus Pellizzarius è Soc. Iesu in Manuali Regularium to. 2. par. 1. tract. 9. cap. 3. num. 128.

2 A Pio V. PP. Theatinis anno 1567. 13. Februarij in Bulla *ad immarcescib.* conceditur, vt quicunque ingrediuntur eorum Ordinem animo profitendi in eo, ante Professionis emissionem, dispensari possint super irregularitate ex quocunque eorum defectu & impedimento, non tamen ex homicidio voluntario proueniente, aut aliàs quomodolibet contracta. *Quod ipse priuilegium explicat. Et tract.* 8. *cap.* 6. *sect.* 2. *num.* 98. *fol.* 452. Ex Pasqualigo *to.* 2. *resol.* 96. *nu.* 2. Hospites *inquit*, Theatinorum, qui intra Conuentum ante susceptionem Habitus Religiosi degunt in via ad Religiosum Habitum suscipiendum; & si iuxtà ipsum Pasqualigum non gaudeant eo tempore Priuilegio Canonis, tamen gaudent Priuilegio Fori: cùm pertineant ad personas exemptas, vtpotè destinati ad Habitum Religiosum, & existentes in via ad illum recipiendũ, & velut in statu præparationis necessariò præmittendæ iuxtà Ordinis cõstitutiones: sicque sint veluti accessorium respectu Religionis, sine quo Religio more consueto nequit conseruari : & alioquì Priuilegium principalis trahitur ad accessorium (v.g. à Domino ad seruum) *cap. quanto de priuil. &c. licet, eod. tit. in* 6. quando persona attenditur vt res personæ priuilegiatæ. Præterquamquòd, si Iudices seculares, aut Episcopi exercerent Iurisdictionem in dictos Hospites, inferrent grauamen Ordini, eiusque statum turbarenr. Quæ ratio sufficit, vt priuilegium fori personę exemptæ extendatur ad personas, in quas si exerceatur Iurisdictio, turbatur status personæ exemptæ, eique infertur grauamen: vt notant Gratianus *to.* 2. *discept. forens. cap.* 348. *num.* 4. *&* 5. Menoch. *de arbitr. cent. vlt. casu* 562. *num.* 12. Carolus de Graff. *de effect. Cleric. eff.* 1. *num.* 150. *Item Pellizzarius tract.* 8. *cap.* 1. *num.* 131. Gregorius XV. *inquit*, die 16. Octobris in Bulla *in Apostolicæ*, Theatinorum Priuilegia per quoscunque Romanos Pontifices ipsis concessa principaliter, aut per communicationem aliarũ Religionum ex certa scientia, & de plenitudine potestatis simpliciter confirmauit: sicque reualidauit etiam Priuilegia aliàs reuocata, tàm illorum propria, quàm aliorum ijs communicata; consequenter etiam ea, quæ modo supradicto cùm fuissent viuæ vocis oraculo concessa, facta sunt bullata. Siquidem confirmatio hæc fuit facta sine ijs clausulis: Quatenus tamen sint in vsu, & nõ sint reuocata seu sub aliquibus reuocationibus comprehensa, ac sacris Canonibus, & Concilij Tridentini decretis non aduersentur. *Sed tamen aliter hodie se res habet. Item to.* 1. *tract.* 5. *nu.* 125. *fol.* 621. Priuilegium, *inquit*, Clementis VII. extat in Bullario tom. 1. const. Clem. VII. in ordine 8. & ita habet : Nos, vt superiores vestri (loquitur de Patribus Theatinis) cum Clericis & socijs suis, qui supradictis pieta-

tis operibus (intellige de prædicatione Verbi Dei, audientia Confessionum, & sacræ Theologiæ, ac sacrorum Canonum studijs, de quibus superiùs mentionem fecerat) in studio literarum sacrarum occuparentur, seù infirmitate, aut infirmorum, visitatione & ministerio pro tẽpore præpedirentur, super recitatione diuinorum Officiorum, ad hoc vt ipsi occupati vel impediti certum psalmorum per ipsos superiores eis assignãdorum numerum, non minus 7. aut 6. cum diuisione, ac orationem Dominicam septies, Symbolum Apostolicum bis; grauiter autem ægrotantes Orationẽ Dominicã semel, & Salutationẽ Angelicã septies in die recitãdo, septẽ Horis Canonicis, & toti Diuino Officio satisfecisse cẽsentur: & cũ quibusuis Clericis ac socijs vestris in præueniẽdo, vel postponendo, vel decidẽdo in cõmuni vel speciali Horas Canonicas, ac in breuiãdis ac protelãdis lectionibus. Hæc Clemens. Vbi noto hoc Indultũ, quo ad occupatos in studijs & pijs operibus non debere restringi, sicuti restringit Peyrin. *tom. 1. Priuileg. Constit. 28. Leonis X. n. 9.* idest, ad casum particularẽ, in quo, iudicio Superioris, agatur de bono iure præferendo recitationi Diuini Officij, & quo aliàs simpliciter aut vix potest aliter aptè consuli bono proprio, vel proximi; quanuis enim Priuilegium datum contra ius commune (quale est hoc indultum Clementis) regulariter reputandum sit odiosum in ordine ad interpretationem, adeòque potiùs restringi debeat, quàm ampliari, vt fusiùs ostendit Suar. *lib. 8. de leg. cap. 27. num. 5.* & eiusmodi Indulta concedantur Regularibus, non ad laxamen, sed ad solamen, & tollendos scrupulos (vt loquitur Peyrin.) & sic iuxtà *cap. porrò de priuilegijs*, videantur strictè interpretanda; Nihilominus præsens Priuilegium Clementis paulò latiorem videtur admittere interpretationem, ita vt deseruire possit, non solùm in casu grauissimæ necessitatis, cui aliter vix occurri possit (quod videtur innuere Peyrin.) sed etiam in necessitate graui, quæ iudicio prudentis censeatur sufficiens ad dispẽsandum (quanquam Prælati non debeant hac in re esse nimis faciles, ne alioquì potestas concessa in ædificationem, cedat in destructionem.) Ducor, quòd vrgente necessitate grauissima, in qua solùm videtur Peyrin. concedere vsum huius Priuilegij, licita est omissio Diuini Officij, etiã secluso quocunque Priuilegio, cùm tamen Priuilegia quantumuis derogantia iuri communi ita semper debeant interpretari, vt admittant aliquem fauorem, adeòque non sint inutilia. Præterquamquod Priuilegium derogans iuri communi si sit concessum in fauorem Religionis (quo pacto est concessum hoc indultum Clementis VII.) latè potest & debet interpretari, vt concedit ipsemet Peyrinus *super const. 10. Clem. VII. num. 12.* ex Suario *lo. cit.* & colligitur *ex leg. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fund.* vbi dicitur: Summa ratio est, quæ pro Religione facit. *Hæc Pellizzarius; qui alia itẽ Priuilegia adducit, à Rom. Põtificibus hodie reuocata. Constat itaq; nostros*

nostros Patres, ipso Religionis initio, Prædicationi Diuini Verbi, ac sacræ Theologiæ & Canonum studijs, diligenter incubuisse: quod clarissimè alibi demonstrabimus. Ideòque notat Archiepiscopus Tarentinus in S. Caietani vita fol. 178. *de Clericis Regularibus à vulgo etiam vsurpatum, quod à P. Francisco Sacchino in Societatis historia* par. 2. lib. 2. num. 125. *traditum est:* Qui doctrinam---nosse cuperet, Theatinos adiret. *Sed & alios audiamus.*

P. Gabriel de Heneo è Societate Iesu de diuino Missæ sacrificio par. 3. disp. 28. sect. 36. num. 616.

3 Vtuntur autem (Clerici Regulares) ea Palla (super quam ponitur Hostia) ad faciliùs & securiùs colligenda fragmenta. *De qua legendus est Antonius Caracciolus in peculiari libello, Andreas Molfesius* in sum. mor. tract. 9. c. 11. n. 62. *& Iosephus Syl.* in hist. to. 2. lib. 9. f. 389. *qui eãdem introductam ostendunt ex Priuilegio Papæ Clementis VII. qui illam nostris primis Patribus approbauit. Multi deindè viri summi eandem adhibuerunt. Paulus IV. eius Pallæ auctor, illam & summus Pontifex & Cardinalis adhibuit. Gregorius XV. & Clemens VIII. illam probarunt & vsurparunt: & Vrbanus VIII. vti refert Andreas Castaldus* in praxi lib. 2. sect. 7. cap. 1. *admodùm commendauit. Inter Augustos Patres Bernardinus Cardinalis Scotus, Paulus Cardinalis Aretius, ex nostris, Cardinalis item Antonianus, ex ijs qui sacræ Rituum Congregationi præerant, aliíque quàmplurimi Præsules & Episcopi in diuinorum studio versatissimi passim vsurpare solebant. Neque dissimulandum quòd Ioannes Baptista Tufus, Episcopus Acerrensis testatus persæpe est: Prosperum nempè Vitalianum, Bisiniani Episcopũ summa doctrina virum à sanctissimo Pio V. laudatum quòd hac Palla Clericorum Regularium vteretur. Sed & Turiasone, quæ Vrbs est in Aragonia (vt Sylos ait) sacra administrabat Didacus Yespes, Antistes quà doctrinis quà probitate conspicuus. Torquebat hunc ea maximè cura, ne quid fragmentorum è sacrificio Missæ deperiret. Videbantur nanque sibi haud ita accuratè colligi ea posse, quin diligentiam aliqua effugerent. Cùmque cresceret in dies stimulus, atque acriter vellicaret; perscribere ad Cæsarem Cardinalem Baronium rem statuit: ratus fore vt vir sapientissimus, aut præsenti aliquo remedio fragmentorum iacturæ occurreret, aut saltem animum componeret plus nimio auxium. Et Baronius quidem cùm alia quædam in rem opportunè Episcopo significauit; tùm illud addidit per commodam nempè forè Pallam, quam ex laudabili instituto Regulares Clerici uterentur. Quod vbi Antistes re ipsa comprobauit, & adhibuit ipse ritum, & in morem sua in Ecclesia subindè induxit, qui hodieque perdurat. Huius verò Pallæ opportunitatem atque decentiam, atque Græcorum morem simillimum, & alias item causas huius instituti ritus vide apud Caracciolum, Molfesium, & Sylum; qui Bartholomæum Gauantum refellit* comm. in rubr. par. 2. tit. 1. *docentem hac Palla solos Clericos Regulares, non verò extraneos, vti posse. Ceterùm num aliud Priuilegium Theatinorum Ordini datum fuit?*

P. Ioan-

P. Ioannes Rhò è Societate Iesu in progress. Cleric. Regg. post interrog. 13. fol. 232. num. 55.

4 Priuilegia Societatis (Clericorum Regularium) Ordini communicantur. *Porrò ita est. Sed si omnia colligere summa fide profitebaris, ac propria Theatinorum Priuilegia recensere tibi tædium ingerebat: solaque externorum communicatione contentus eras, cur vir doctè non innuisti, Theatinorum Ordini à Clemente VII. in primo ipso Diplomate indultum esse, vel antequam Vaticana in Basilica totius Cleri & omnium prope Ordinum frequentia conderetur:* Vt omnibus & singulis Priuilegijs, Exemptionibus, Immunitatibus, Indulgentijs, Facultatibus, Libertatibus, Auctoritatibus, Indultis, Fauoribus, Concessionibus, & Gratijs spiritualibus & temporalibus *vti possint*, quibus potiuntur & gaudent, aut in futurum potientur & gaudebunt Canonici Regulares Lateranenses. *Quæ ideò rotundis characteribus hic exhibeo, quod id ipsum Diploma supra recitatum* in fol. 74. *diligentissimè legeras & accusas* interrog. XV. pag. 265. n. 3. *At nec Priuilegia solùm, sed & præclara Patrum gesta amice dimiseras, vt vacuis illis paginis, quas satis si libuisset implere poteras, ludibrio haberes, non quidem Theatinam Congregationem (vt reor) sed pacifici certaminis Auctorem, quem planè acerbiùs impugnabas.*

---

1 *Hoc dubium mouet Caietanus (num Christus vixerit ex mendicatis) & quia non vacat rem disputare, ad verbum ponam eius sententiam. Dicendum, ait, quod Iesus non fuit mendicus, quia nunquam legitur petijsse nisi à Samaritana potũ aquæ, quod constat non propriè esse mendicare: sed fuit in paupertate mendicorum, quia nihil habebat proprium nisi vestes, ex quo cœpit prædicare, iuxtà illud: Vulpes foueas habent. Viuebat autem non ex mendicatis, sed ex oblatis à deuotis personis, iuxtà illud* Io. 13. *Iudas loculos habebat, & ea quæ mittebantur tollebat.* Et Lucæ 8. *quòd Christo mulieres ministrabant discurrenti prædicando de facultatibus suis. Nec hic beatificat mendicos, vt nominantur, ab actu mendicandi, sed à paupertate mendicorum; quòd scilicet non habent vndè viuant de suo. Vndè nec Apostolos instituit viuere ex mendicatis, sed ex oblatis. Hactenus ex Caietano. Hæc sententia bene intellecta summam & angustam continet perfectionem, dùm sic pauperem hominem constituit: sic à curis amandatum, vt etiam ipsam tenuntiet diligentiam humanam mendicandi. Sed totum in Deum translatus, quasi pactione cum illo firmata, ipse tantùm curat de diuinis, ac de illis quæ ad Deum pertinent: Deus autem de humanis, & quæ illi sunt necessaria. Hoc profitetur institutum præclara Clericorũ Regularium Theatinorum nuncupata Religio: in qua vsque ad stuporem miraculumque est videre, quantùm sanctissimi illi Patres sui curam abijciunt, quantùmque de eis Deus curet: vt si Domos, si Ecclesias, si Sacraria seù Sacristias eorum inspicias, nulla ditissima ac sancta altera Religio plus illis abundet, sic vt nec maio-*

 res

res possideat Domos, nec præstantiores Ecclesias, nec ditiora Sacraria: vt videat & confundatur Hæreticus, qui de Prouidentia Dei diffidens eam negat; aut Paupertatem sanctissimam abhorrens contra eam latrat. P. Laurentius de Ponte ex Clericis Regularibus Minoribus in cap. 5. Matth. annot. moral. 63. num. 34. & 35.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Cur ab Diuo Caietano & Ioanne-Petro, Theatinis, iniunctum Apostolicum institutum : nimirum vt censibus prædijsque proscriptis, nihil à quoquam emendicarent? An verè ijs, si Regnum Dei primùm quærant, omnia adijcientur? Sacrarum Scripturarum Loca illustrentur, & insigniora aliquot recitentur exempla, quæ promptam Dei Prouidentiam cuilibet homini loco & tempori ac facilè repræsentent.

Card. Sfortia Palauicinus in Vindic. Soc. Iesu cap. 40. fol. 317.

2 CArtusiani summum silẽtium adsciuere, Franciscani Paupertatẽ, ne commune quidem dominium supellectilis ac ciborum admittentem: Clerici Regulares, quibus Theatinorum est cognomentum, aliam Paupertatis excellentiam, vetitam certi aliquid petere: quò firmior ibi sit vnius Diuinæ Prouidentiæ fiducia.

P. Franciscus Pellizzarius è Societate Iesu in Manuali Regul. tom. 1. tract. 4. cap. 2. sect. 1. num. 2. fol. 261.

3 Addo extare in Ecclesia aliquot Ordines, qui licet neque per sacros Canones sint incapaces ad succedendum Hæreditatibus, Legatis, Donationibus, & Annuis Redditibus; de facto tamen neque in communi neque in particulari possident Annuos Redditus, nec Bona Immobilia, præter Domum, in qua habitant, & locum in quo recreantur: cuiusmodi sunt Clerici Regulares dicti Theatini. *Sic Pellizzarius. Vin' Diui Caietani dictum, & ex Euangelio sumptum monitum illustremus?*

P. Paulus Sherlogus è Soc. Iesu in Cant. Vol. 2. vest. 1. expl. moral. sect. 4. fol. 55. nu. 94. in illud: Osculetur me osculo oris sui.

4 Cur non osculum manuum potiùs affectat Sponsa? nempè in manibus Dei secularia sunt, & quæ elabuntur. *Longitudo dierum* (inquit Prouerbiorum Author cap. 3. vers. 16.) *in dextera eius, & in sinistra illius diuitiæ & gloria.* At verò, osculum oris, cùm Filius sit, & Filius Sapientia Patris, ipsum quoque osculum sapientia & illuminatio est. Postulet igitur

priùs,

priùs,quod ſpiritale eſt,ſciens quoniam ſi æterna caducis præferat, nec etiam perituris fraudandam iri. Nouerat quid huius Epithalamij Poetæ accideret. Obſecraturus Numen, petijt ante opes intelligentiam dictumque ad eum Reg. 3. cap. 3. verſ. 11. *Quia poſtulaſti uerbum hoc & non petiſti tibi dies multos,nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum: ſed poſtulaſti tibi ſapientiam ad diſcernendum iudicium,ecce feci tibi ſecundùm ſermones tuos: ſed & hæc,quæ non poſtulaſti,dedi tibi, diuitias ſcilicet, & gloriam.* Cùm igitur ſciret oris eſſe proloqui atque erudire,manuum dona conferre (nàm rectè Bernardus in præſentem verſum ſer. 4. in Cant. *Sed enim & os habet Deus,quo docet hominem ſcientiam,& manum qua dat eſcam omni carni*) antepoſuit muneribus ſenſum,ac primùm concupiuit mentem. Sed nunquid ideò terrena defuere? haud quaquam ſanè: quid enim aut venuſtum, aut delectabile,quo non abundet Sponſa? nàm eius in gratiam & murenulę, & torques,& byſſina,& auro intexta,& laquearia cypreſſina, & vnguenta & horti,& vineta,&,vt ſummatim dicam,omnes delitiæ filiorũ hominum.Sic locupletara eſt,cui Regni cæleſtis prior cura.

5 Significaturus Chriſtus,qua morte eſſet moriturus: *Et ego*,inquit, *ſi exaltatus fuero à terra,omnia traham ad me ipſum.* Ioan. cap. 12. verſ. 32. Quid eſt,*traham ad me ipsũ*? Ergo mouebuntur fundamenta terræ,& exurgent,vt Chriſtum eleuatum aſſequantur? Sequantur à ligno pendentem, & flumina & montes, & quæ in his paſcuntur, nec non & Olympus, & ipſe etiam Tartarus, quando omnia ſanè? Equidem vniuerſa Crucifixũ adorauerunt,quando ad eius Nomen omne genu procumbit cæleſtium, terreſtrium, infernorũ. *Philip. 2. verſ. 10.* Sed tamen modò exaltari à terra ſpiritaliter concipiamus pro eo quod ſit,terrenorum curam exuere: itaque ſermo futurus ſit de ijs,quorum in Cælis conuerſatio eſt,qui Animi agriculturæ intendunt; qui ad diuina aſpirant tantùm: Ergo iſti humana amittent ob curam de ſupernis,& non finiendis? Imò præter Regni æterni poſſeſſionem, centuplum quoque accipient, & à fructu frumenti,vini,& olei replebuntur: plus eſt,trahent ad ſe met hęc vniuerſa. Bernardus ſerm. 21. in Cantica: *Vnde arbitror illum ſermonem, quem dixit de ſe Vnigenitus,videlicet,ſi exaltatus à terra, omnia traheret ad ſe ipſum, cunctis quoque eius fratribus poſſe eſſe communem,his utique quos Pater præſciuit, & prædeſtinauit conformes fieri Imagini filij ſui, ut ſit ipſe Primogenitus in multis fratribus.Et ego igitur ſi exaltatus fuero à terra (audacter dico) omnia traham ad me ipſum. Nec enim temerariè uſurpo mihi,fratres mei,uocem,cuius me induo ſimilitudinem: quod ſi ita eſt,non putent diuites huius ſeculi,fratres Chriſti ſola poſſidere cæleſtia,quia audiunt dicentes: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt Regnũ Cælorum. Non eos,inquam,æſtiment ſola Cæleſtia poſſidere,quia ea ſola audiunt in promiſſione: poſſident & terrena: & quidem tanquam nihil habentes ſed omnia poſſidentes.*

6 Tribus anni vicibus, vt appareret omne masculinum in conspectu Omnipotentis Dei Israel, iussum ab eodem cap. 34. *Exod. vers.* 23. At quid si interim potens irrumpat hostis, & omnia gladio, flammis, rapina depopuletur? Cur non domi relicta pars, quæ latrocinia depellere valeat? Esto manserint cum fœminea turba pueri, & effœti senes, vt monet Bonfrerius ad *vers.* 17. *cap.* 23. Exodi; sed quantum adiuuamentum est tàm fractæ ætatis? Sed vide quid polliceatur statim *uer.* 24. bonum Numen: *Nullus insidiabitur terræ tuæ ascendente te, & apparente in conspectu Domini Dei tui ter in anno.* Præclarè quidem *Nullus*, ideft neque domesticus, neque ignotus aliquis, omninò nullus: nec tantùm ab aperta violentia abstinebit, sed neque dolos aut insidias struet: Habe tu curam diuinorum, Gubernatorem rerum sacrificijs & precibus cole. Cæterùm vbi humana velut contempseris, in gratiam Cælestium, & spiritalia caducis prætuleris; ne timeas, neue formides de laribus, de semente, de vtensilibus, quæ reliqueris velut absque custode: scuto circumdabit te veritas eius: scapulis suis obumbrabit tibi: non erit, qui conturbet domus quietē; non supellectilem dissipabit quisquam, aut agros vastauerit; nam fortis armatus custodit ea, te custodiente mandatum illius, & proptereà exeunte de domo tua, & de cognatione tua. Aptè Hieronymus ab Oleastro in præfata Exodi verba: *Ne timeas, ò homo pusilli animi, aliquid tibi sinistri accidere, cùm te in operibus occupaueris pietatis: qui enim solicitus est in his quæ sunt Dei suis arbitretur Deum erga se & sua solicitum: itaut nihil sibi defuturum putet, cùm curauerit, quæ sunt Dei sui.* Ac mihi hoc loco suppliciter exorandi videatur Religiosarum Familiarum Antistites, vti subditis iuxtà sanctam Paupertatis dispensationem, de requisitis ad vitam in Domino sobriè transigendam prouideant, quò sic omni liberati Temporalium solicitudine, integrè vacare possint, & videre quàm suauis est Deus, & quò Prælati audaciùs cohibere valeant, ne seculi oneribus se premāt, & spiritum suffocent. Expediret autem supra modum hoc obseruari in sacrarum Virginum Gynæceis; quibus cùm ad victum & vestitum necessaria suppeditarentur, interdicendæ erant mundanæ alloquutiones omnes; quæ si negarentur, magnis iteneribus ad supernum brauium tenderent.

7 Missus Elias in Sareptam Sidoniorum, vt pasceretur à muliere vidua, petijt ab ea primùm calicem aquæ frigidæ, deindè & buccellam panis. Illa cùm sincerè protestaretur non superesse, nisi quantum pugillus capere possit farinæ, & filium cum Matre alendum esse, subintulit Vates: *Vade & fac sicut dixisti, verumtamen mihi primùm fac de ipsa farinula subcinericium paruulum panem, & affer ad me; tibi autem & filio tuo facies postea.* Reg. 3. cap. 17. vers. 13. Quid est primùm mihi, ò Elia? Nonne vides, tàm modicum esse farinæ, vt vix etiam primo satis sit? Atque vt diuisio fiat, num postulabat gratia humanitatis incipiendum esse à possidente?

In tan-

In tantâ egestate peregrinis vel secunda tribuisse, laus est, atque magna quidem. Intuere Prophetæ ingenium. Volebat bene esse Viduæ, atque domui eius: sciebat illis, qui principem conatum in Cœlestium diligentia ponunt, superaddi quæ ad corpus spectant: monet igitur vel sub tanta rerum inopia, eleemosynæ, & charitati prima deferenda; velut pronunciet: Quod mihi factura sis, Deo noueris te facturam, nàm ego Deum repræsento: Quod si tu anteponas Deum hamanæ necessitati, & priùs de de eius Prophetæ victu cógites, quàm de tuo, filijue; consequens proculdubio, vt quanquam egestas omnia opprimat, tibi tamen haud defutura sint, quibus famem abigas. Concinnè Rupertus lib. 5. Cômmẽtariorum in Reges cap. 7. *Verumtamen vt timere non debeas, vt meritò spem habeas, mihi primùm fac subcineritium panem, paruulum.* Bene apposuit, *vt timere non debeas:* quoniam si à Propheta Dei vices gerente, atque ideircò à Deo incipiat, non erit vt metuere debeat: quamobrem subiunxit continuò Vates: *Hoc autem dicit Dominus Deus Israel: Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur vsque ad diem, in qua Dominus daturus est pluuiam super faciem terræ.*

8 Benedicebat Iacob caligans Isaac, & dicebat: *Det tibi de rore Cœli, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti & vini Gen. cap. 27. uer. 28.* Cur ab Olympo initium benedictionis? Num quia nobiliora superna? At quę de terra, super ætheris dono vtilia: nàm vini & frumenti maior commoditas, quàm roris, quæ vt plurimùm mella parit----Cur non igitur Benedictionis exordium ab ijs, quæ iuuent magis? Sanè, propterea à Cœlo Benedictionem auspicatur Isaac, vt quæ beneficia tellus præstitura sit, ea cumulatissima offerat: nàm si continget Olympum prima sibi rapere, & hunc exquiri ante temporalia, denique regnum Dei in principio appeti; adijcientur corporalia abundanter, & torcularia redundabunt, ex hoc in illud. Strenuè Tertullianus lib. 3. cótra Marcionem prope finem. *Denique, ait, animaduertenda est hic etiam structura benedictionis ipsius; nam circa Iacob, qui quidem posterioris, & prælatioris populi figura est, idest, nostri prima promissio cælestis est roris; secunda, terrenæ opimitatis: nos enim primò ad cælestia inuitamur, cùm à sæculo auellimur, & ita posteà inuenimur etiam terrena cõsequuturi: & Euangelium quoque vestrum habet, Quærite primùm Regnum Dei, & hæc adijcientur.* At cur nominatim filio rorem Cœli optat, potiùs quàm grandinem, niuem, spiritum procellarum; nàm & hæc quoque glebæ salutaria sunt? Nempè rore designatur Christus: ideò Ecclesia ab Isaiæ vaticinio erudita *cap. 45. vers. 8.* inclamat: *Rorate Cæli desuper & nubes pluant Iustum.* Quo dicendi genere Concilium Hispalense *can. 13.* (vt eum in locum obseruarunt Leo Castrius, & Sanchez) velari Christi diuinitatem exposuit: igitur à Christo, à Deo benedicendi initium; præunte Christo, eoque sibi principalia vindicante, replebuntur vbertate campi, atque

erunt

erunt gloria & diuitiæ in domo sic facientis.

9 Basilius Magnus in illud Psal.29.*Domine Deus meus clamaui ad te* &c.*Domine*,inquit,*Deus meus. Non omnium Deus est Deus*, *sed eorum propriè*, *qui caritate sunt ei coniuncti*,*vt Deus Abraham*,*Deus Isaac*, *Deus Iacob*: *si enim omnium esset Deus*,*non vtique seiunctim illis testimonium reddidisset quasi aliquid eximium*:*est itaque vox ista*,*Domine Deus meus*,*plena affectu fiduciæ*, *&* *conueniens statui Prophetico*. At quomodò Basilius asserat: *Non omnium Deus est Deus*: Ergo aliqui fuerint, qui sub Deo non sint, vel erant plures Dij, ad quos pertinuerint creaturæ,neque omnes ad vnum? An non ipsius genus sunt,quæcunque existunt,& in ipso mouentur,ab ipso pendent,sicut in prima emanatione,ita in eiusdem continuatione? Equidem Dei nomen Prouidentiæ vocabulum est, & quomodo prouidens sic & Deus.Ita concipiamus:sed alia est Prouidentia Dei lata,alia specialis, & amicabilis: prima illa contenta est subministrasse,quod sufficiens est tantùm: secunda ad vbertatem & delitias largitur. Cùm igitur Basilius affirmat, non omnium esse Deum, loquitur de specialiter prouidente Numine, sic vt subindicet,non in omnes effundere dona sua,siue quæ spiritalia,siue quæ corporea,prodiga munificentia, sed in illos,qui Abrahæ, Asaaco, Iacob similes extitêre.Sed in hoc cur tamen? nimirùm hi primùm attendebant ad diuina, auspicabantur à Cælo, quærebant Ciuitatem manentem. Creator autem videns primùm de æthereis solicitos, adiunxit liberaliter temporalia;& propterea eorum, sed non omnium singulariter Deus. *Hactenus Sherlogus.Vide hoc ipsum argumentum apud P.Didacum de Celada in Iudith* cap.12.num.31.§.8.*egregiè pertractatum.Sed quia Diuinum hoc institutum plurimùm interest explicare*, *&* *lectores meos ad spem omnem in Deum ritè conijciendam incendi*,*quem subijcio*,*quoniam basilicè*, *ac disertissimè disserit*, *audiendus*.

P.Henricus Engelgraue è Societate Iesu in Luce Euangelica par.1.Dominica XIV. post Pentec.fol.540.

***Nolite soliciti esse dicentes*: *Quid manducabimus*?** **Matth.6.**

10 Exercitum sexcentorum millium virorum,in locum desertum, in sterile ericetum,deductum, illicque per totos quadraginta annos, castrametatos, omni bellico apparatu, omni militari annona, omni commeatu destitutos,nec quidquam tam numerosis militum copijs, in summa humani omnis subsidij inopia defuisse, ***à sæculo non est auditum***: ac prima fronte commenta censeri possent,quæ sacris literis consignata sunt.Etenim Numerorum 1.Moyses ait:***Fueruntque omnis numerus filiorum Israel,qui poterant ad bella procedere,sexcenta tria millia virorum,quingēti quinquaginta***;quibus si mulieres cum paruulis annumeres, conficiet populus Hebraicus,vt Salianus ***an.Mundi*** 2545.***n.***165. supputat,facilè tricies cētena

tena millia hominum. Quis tantæ hominum multitudini, per annos complures de commeatu prospiciet? *Numquid poterit Deus parare mensam in deserto?* Psal. 77. Quo regius Psaltes profusa Dei in Israelitas beneficia complexus, appositè ab hoc verbo, *Attendite*, auspicatus est. *Attendite* porrò hic mecum diuinam in mortales prouidentiam, & verissimum illud comprobabitis, quia *Psal. 39. Dominus solicitus est* nostri. Hæc argumento esse possunt: *Pluit illis manna ad manducandum, & panem cæli dedit eis.* Quis vnquam, aut vspiam panes pluisse accepit? quod Exodi 16. factitatum legimus. *Psal. 77. Ecce ego pluam vobis panes de cælo*; qua via nullus hostium incursus, commeatum valeat intercipere. At cùm flumina desiderarentur & fontes, vndè potus suffecit? Hebræi apud Genebrardum, dicunt hunc panem offæ instar, vna potui seruijsse; quod non simile vero, cum disertè Propheta afferat: *Et eduxit aquam de petra & deduxit tanquã flumina aquas.* Tenuis hic videri posset commeatus, milites sustentari solo pane & frigida, nullo alio condimento adhibito. Sed rursus *attendite*, cujusmodi hic panis fuisse tradatur: *Sap. 16. Angelorum esca nutriuisti populum tuum, & paratum panem de cælo præstitisti illis, sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suauitatem.*

11 Quod si in hoc vno edulio, cuiusuis obsonij sapor, pro voto respondit palato, certè nec his aquis, mellis dulcedinem abfuisse, credendũ est. *Salian. an. Mundi* 2545. *n.* 165. Quid? cùm iam cupedias cælestes nauseantes, carnes exposcerent, ait Moyses, coturnices, non solùm demissas in castra fatigatas, ne longiùs auferrentur, sed vndequaque in circuitu castrorum, itinere vnius diei diffusas, adeò vt quacumque ex parte castrorum, quis iter facere vellet, spatio diei vnius conferta coturnicum agmina reperiret: quarum immensam multitudinem expressit Dauid, cùm has auiculas pluuiæ guttis, & pulueri terræ, & arenæ maris comparauit: *Pluit super eos sicut puluerem carnes, & sicut arenam maris volatilia pennata: & ceciderunt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum*; adeò vt si singulis familijs attribuas decem coros, in vnius mensis cibum, euadet summa ad quatuor millia millionum coturnicum. *Attendite* hìc præter illam copiam, testem diuinæ liberalitatis & potestatis, multiplicem Dei benignitatem in populum querulum, & peruicacem; non dedit pisces, sed carnes quas petierant: *non* (enim) *sunt fraudati à desiderio suo*. Nec dedit oues aut boues, vt Moyses suspicabatur, sed aues pingues, & delicijs idoneas, saporis noui ac iucundissimi: nec in vnum diem, ad vnicam cœnam, vt in deserto Sin; sed ad integrum mẽsem, donec verterentur ingurgitatis in nauseam: boni autem ijs affatim delectarentur. Denique aucupium dedit non laboriosum, sed facile ac iucundum: volabant enim in aëre duobus cubitis altitudine super terram, vt pueruli hac venatione recrearentur. Ita Salianus. Sed parum hoc, de victu abundè prospectum fuisse; insuper omnia necess-

necessaria suppeditauit. Non opus, vt per familiam hic fieri assolet, in longas hyemes prospicere de candelis, aut facibus: *Deduxit eos in nube diei, & tota nocte illuminatione ignis.* Ad cælestem hanc facem noctu incedere, legere, scribere valebant. Nulla secum hic copiosissimus exercitus impedimenta trahebat: non currus, non pontes, non cymbas, aliaue adminicula, quibus fossas aut flumina traijcere possent; at vbi eò ventum esset, *interrupit mare, & perduxit eos; & statuit aquas quasi in vtre*: sicco pede omnes transierunt.

12 Si quis militares copias lustret, quæ ad 40. annos in campo, sub dio nunquam vestes ponẽdo, pernoctarunt, vix, dum centone: aut lacinia tectos, nudos humeris capite, pedibus, Adamitas dixerit; aliter benignissimus parens filijs suis prospexit, quorum non vestimenta modò, sed ne pilus consumptus est. Deuter. 39. *Adduxit vos quadraginta annis per desertum: non sunt attrita vestimenta vestra, nec calceamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt.* Quid? quod amplius est, accrescebant vestes & calcei cum illis, & cum paruulis eorum. Addit Hieronymus, capillos & barbam in deserto non creuisse, lib. 2. ad Iouin. *Gomor*, inquit, *manna vniuersis ætatibus, vna in cibo mensura est. Vestitus pariter non deteruntur: capilli simul non augentur, barba in commune non crescit.* Vndè nullis opus tonsoribus, imò nec chirurgis aut medicis aut medicamentis, quia *non erat in tribubus eorũ infirmus.* Vbi hæc tanta, tamqua luculenta diuinæ prouidentiæ ac munificentiæ in contumacem populum testimonia spectamus, etiamnum anxij hærebimus, quibus vitam & sanguinem dedit, quos corpore suo pascit, tot sacros gratiarum fontes aperuit, ne forte aliquid deesse patiatur? post hæc tàm larga inexhaustæ bonitatis in nos flumina, nonne iure meritissimo commonẽt: *Ne soliciti sitis animæ vestræ, quid manducetis: neque corpori vestro, quid induamini: omnem solicitudinem proijcientes in eum, quoniam ipsi est cura de vobis?* Etenim si argumentum à minori rectè concludat, cùm de bobus, de coruis & passeribus, cura sit ei; quomodò eos, quibus hæc omnia seruiunt, quosque vita sua chariores habet, destituere velle formidamus? *Si volatilia* (inquit Hieronymus hic) *Dei prouidentia aluntur, quæ hodie sunt, & cras non erunt; quantò magis homines, quibus æternitas promittitur?* Quibus anima immortalis est, quos ad imaginem suam cõdidit, quos capaces fecit gloriæ suæ, quos tàm carò redemit. Cuius vim argumenti expendamus.

Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & pater vester cælestis pascit illa.

13 P. Balthazar Aluarez—omnem solicitudinem in Deum conieceratr hac nixus ratiocinatione: Si quem fidum nactus esses necessariũ, qui eo te amore complecteretur, vt tuos omnes famulos ac familiares, bysso & holoserico pretiosè conuestiret; non modo de necessarijs prospi-

ſpiceret,ſed ſplendidè,indulgenterque eos haberet,idque in tui gratiā quia tui ſunt.Etiamnum aliqua ſuboriri poſſet dubitatio, quin maiora beneuolentiæ argumēta,amicus ille vbi potuerit,potiſſimùm neceſſitate quapiam vrgente, tibi exhibiturus eſſet. Deus non modo integerrimus amicus, ſed & benigniſſimus pater, in noſtri gratiam candore ſuo veſtit lilia,hortos floribus,arbores fructibus,feras pellibus, volucres plumis: quæ omnia in ſeruitium noſtrum condita ſunt: & dubitamus adhuc de paterna Dei cura in nos,ne fortè deſtituamur?ipſa Sapientia æterna hoc quemuis,niſi à ratione alienum,argumento conuincit: *Reſpicite volatilia cæli*.Quæ aureè illuſtrat Antiochenus Antiſtes: *Si illorum, quæ propter nos creſcunt,tantam Deus curam gerit,quantò potiùs noſtri,quos dominos fecit?* Quod vt manifeſtius fiat, iuuat ſingularem, in ipſas volucres cœli, Dei Prouidentiam penitus rimari,& admirari. Nidulos ſuos in deſerto,in ſiluis,in caua arbore,in exeſis rupibus,loco vt maximè arcano, & ab omni hominum cœtu remoto,defigere conſueuere:quis illic nudo palumbi, aut implumi paſſerculo ita proſpectum arbitretur,vt nihil angoris aut ſolicitudinis eos teneat?pluit,grandinat,tonat,fulminat; pulli tuti ſunt. Nulla ſolis ſiccitas,nulla ſoli ſterilitas, nullà frumenti calamitas, volatilia cœli ſuo alimento deſtituit,*quia Pater veſter cæleſtis paſcit ea*. vndè nec famem, nec vllam temporum iniquitatem queri norunt.Et populum electum ac prædilectum,in deſerto velut volatilia, à paterna Dei manu educatum fuiſse,demirabimur?Elias fugiens perſecutionem Ieſabelis, errabat per deſertum, longè à ciuitatibus & conſpectu hominum: quis illi de victu proſpexit? Quæro & ego cum Propheta: *Quis præparat coruo eſcam ſuam, quando pulli eius clamant ad Deum,vagantes eò quòd non habeant cibum?* Peculiare quid eſt in pullis coruorum,quòd à parentibus ſuis deſtituantur.S. Thomas docet,*ſeptem diebus negligi à parentibus*. Ex mente Chryſoſtomi, *dicitur coruus propter ingluuiem ſuos non alere filios;illos verò penuria oppreſſos,naturali quadam apud Deum voce vti*.Aliam cauſam adlegat Gregorius,quòd ouo excluſos,cum nigredine careant,eos pro ſuis non agnoſcant: *Editis pullis*,inquit,*eſcam plenè præbere diſſimulant,priuſquam plumeſcendo nigreſcant*. Quis ergo deſertos à parentibus paſcit pullos coruorum?aut vnde viuūt? S.Hieronymus:*Philoſophi dicunt,quòd rore viuant pulli coruorum*. S.Chryſoſtomus dicit, *paruis quibuſdam, quæ intra nidum procreantur, beſtiolis nutriri*. Vel vt alibi:*Expoſitis ad aerem pullis, obuolitant animalcula quædam, diuina prouidentiâ ſuppeditata, quæ captantes illi, creſcunt & aluntur*. Vt-vt ſit, conſtat eos nutriri, creſcere, plumeſcere, non alia, quam munifica Dei Prouidentia, *qui dat eſcam pullis coruorum, inuocantibus eum*. Vnde hanc D. Lucas concluſionem infert: *Conſiderate coruos, quia non ſeminant, neque metunt: quibus non eſt cellarium, neque horreum, & Deus paſcit illos;quantò magis vos?*Quare nemo quidquam demirabitur, ſi Eliæ in

Y deſer-

deserto existenti, dixerit Deus: *Præcepi coruis vt pascant te.* Cuius imperio *corui* quoque deferebãt ei panem, & carnes manè: similiter panem & carnes vesperi. Hæ rapacissimæ aues omnem hunc commeatum dubio procul absumpsissent in via, nisi illi esset cura de nobis.

14 Parum hoc, per volucres hominem pasci; adijciam & maiora, ipsos cælites ad ministerium nostrum destinauit: etenim dùm Elias egestatem suam securo somno solaretur, adfuit Angelus è cælo dapifer, panem & fontem adferẽs. Nunc è siluis in vrbem principem Babylonem, pedem referamus, ibique Danielem in lacu ferocium ac famelicorum leonum reuisamus, quorum vt potens Dei manus ora frænarit, potuisset vel solo metu, vel etiam inedia emori, nisi omnem solicitudinem suam conieciſſet in eum, cui Daniel curæ ac cordi erat, vt cælites administrum miserit, qui Abacuc portantem cibos messoribus, arrepto vertice Danieli stitit; quod diuinæ munificentiæ prodigium, ne animo excideret, Philippus Boncompagnus Bononiensis, Cardinalis S. Xisti, pro symbolo adlegit, hoc lemmate adiecto: *Si Deus nobiscum, quis contra nos?* Vndè S. Cyprianus hoc diuinæ Prouidentiæ singulari prodigio sic incredulos confirmat: *Quando factum est vt iusto possent deesse subsidia vitæ, cùm scriptum sit: Non occidet Dominus fame animam iusti. Elias in solitudine coruis ministrantibus pascitur, & Danieli in lacu ad leonum prædam iussu Regis incluso prandium diuinitùs apparatur; & tu metuis ne operanti tibi & Dominum promerenti desit alimẽtum? vndè hæc incredula cogitatio?*

15 Libro iudicum capite 15. vbi Sampson mandibula asini mille viros trucidasset, defessus, *sitiensq; valde, clamauit ad Dominum, & ait: Tu dedisti in manu serui tui salutem hanc maximam, atq; victoriam; en siti morior.* Vnde illi, vbi *sitis, ardor, arena*, haustum frigidæ ad manum fuisse arbitramini? *Aperuit itaque Dominus molarem dentem in maxilla asini & egressæ sunt ex eo aquæ. Quibus haustis, refocillauit spiritum, & vires recepit.* Vndè & loco nomen fontis, stupendo sanè prodigio, opportunè salientis, inditum est. Hæc dùm in Israelitis, in Sampsone, in Elia, in Daniele obstupescimus, occurrat animo, quia non est abbreuiuta manus Domini; non pauciora, nec minus illustria, in lege noua Redemptor noster Prouidentiæ suæ signa monstrauit. Marci 8. *Cùm turba multa*, quinque millium hominum, citra paruulos, *nec haberent quid manducarent*, procul ab vrbibus, *in deserto*, vbi nihil suppetebat; *nec habent quod manducent hi*: iamque ad extremam famem redacti, *quia ecce iam triduo sustinent me, & si dimisero eos ieiunos, deficient in via.* Quin vt olim Israelitæ: *Nunquid poterit nobis parare mensam in deserto?* Ita in præsenti: *Vnde illos quis poterit hìc saturare panibus in solitudine?* Et Philippus Ioannis 6. *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, vt vnusquisque modicum quid accipiat.* Eiusmodi anxia solicitudo, hodierna die complurium animos subit, quorum hac misera bellorum tempestate,

fami-

familiares querelæ sunt: Quid confert me talis loci toparcham, tot prædiorum dominum nũcupari, tot iugera terræ numerare, cùm ex ijs nullus, aut certè exiguus census redundet: cùm ex viginti, ex quadraginta millibus annuis, vix centum recipiam? & quid hæc inter tantos? inter tot liberos? inter tot famulos? inter familiam adeò copiosam? si ciues, si mercatores audieris, hi miseriarum Iliadem pertexunt: commercia vltrò citroque intercidi, aut certè merces militum direptioni prostitui: debita in annos plurimos produci, à paucis persolui, iacturam maximam, emolumentum minimum: numerosam prolem, parum in spe, nihil in re, nihil in penu, nihil in solario, nihil in cauea, nisi forte lecythus olei, pauxillum farinæ: & quid hæc inter tantos? ita anxiè exagitentur, qui ignorant, quàm prodigè, quàm prodigialiter Redemptor noster misertus super turbam, in deserto omnes affatim refecerit, pauerit ad saturitatem. Hinc rectè Chrysostomus commonet: *Nisi voluisset conseruare, quod erat, nõ creasset; quod autẽ sic creauit, vt per escam seruetur, necesse est, ut det ei escam, quamdiù vult esse, quod fecit.*

16 Maria illa Ægyptiaca post admirabilem conuersionem, cùm vocem hanc cælestem obaudiuisset: *Si transieris Iordanem, inuenies requiem:* quinque panes secum in desertum asportauit, vbi quadraginta septem annis, hoc exiguo pabulo, vt Abbati Zosimæ ipsa ingenuè fassa est, vitam tolerauit; non tam gulæ illecebris, quàm animæ delicijs. Quid mirum? inquit Hugo: *Qui dedit animam quæ magis est, dabit escam quæ minus est. Anima enim plus est, quàm esca.* Qui volet rarissimi portenti instar habeat, Eliam olim à voraci volucri pastum, quasi non talia ac vberiora in lege gratiæ beneficia Paulo præstita: ad quem dum coruus 60. annos dimidium panẽ attulisset, vbi Antonius Paulum conuenisset, integrũ attulit; & vt Hieronymus, *militibus suis Deus duplicauit annonam.* Iam verò quis diuinæ Prouidentiæ diffidat, qui Ioannem præcursorem Domini locustis & melle silueſtri: qui alterum Ioannem solitudinis inquilinum, quatuordecim omninò annos, à nemine mortalium visum, ceruæ lacte (quod & Ægidio accidit) educatum, S. Rochum quotidie à cane panem excepisse, attendat. Hæc & similia expendens Theophylactus: Christus *potuisset afferre in exẽplum Eliam, & Ioannem, & meminit auium; vt admoneret nos etiam illis magis brutos esse*, si adhuc de Prouidentia Dei erga nos, anxij suspicari velimus; qui fide, eaque diuina qua nulla certior, asseuerat, quia solicitus est nostri. Et irrefragabili veritati fidem denegamus; cuius rei indignitatem, vt Deo iniuriam, hisce verbis exaggerat Saluianus: *O peruersitas! homini ab homine creditur, & non creditur Deo; omnia in rebus humanis spes futurorum agũt: ideò terris frumenta credimus, &c. solus Deus est, de quo desperatur.* Homo committit litem suam causidico, sanitatem & vitam medico, munus obtinendum potenti aulico; cæcus se finit regi à puero, à catello, & homo non

fidit,nec finit se regi à Deo: enimuerò dubitabit an rectè dirigatur, an decipiatur, an à benignissimo Patre destituatur. Valet hìc illud Petri Chrysologi: *Homo homini exigua chartulæ obligatione constringitur: Deus tot ac tantis voluminibus* (sacrarum literarum) *cauet, & tamen debitor non tenebitur?* ne quis authenticas eius syngraphas requirat.

17 Varia sacrarum literarum testimonia congerit D. Augustinus, *de orat. Domin.* expendens illud, *Panem nostrum quotidianum: Non potest*, inquit, *quotidianus cibus deesse iusto, cùm scriptum sit: Non occidet Dominus fame animam iusti*. Et iterum: *Iunior fui, etenim senui, & nō vidi iustum derelictum, nec semen eius quærens panem.* Et iterum: Quærentibus regnum Dei & iustitiam eius omnia promittit apponi; & cùm sint Dei omnia, habenti Deum nihil deerit, si Deo ipse non desit. Et Christus ipse veritatis testimonium à discipulis suis perhiberi vult, dùm eos percunctatur: *Quando misi vos sine sacculo, & pera, & calceamentis, numquid aliquid defuit uobis? At illi dixerunt: Nihil*. In his vos ad interpretes remitto. Vni Isaiæ loco paululùm inhærebo: *Numquid obliuisci potest mulier infātem suum, ut non misereatur filio uteri sui? Etsi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui.* Arctissimum naturæ vinculum, quo proli parentes adstringuntur, quod summa illa Dei benignitas sæpius in captis etiamnum auium pullis ostendit: experientia enim non semel deprehensum est, passerculos nido subductos, vimineæ caueæ inclusos, à parentibus escam accipere & enutriri, nec in vinculis derelinqui. *Multis passeribus pluris estis vos.* Et quoniam vult nos Redemptor noster volatilia cæli respicere, inauditum matris in prolem, amoris exemplum capite: An. 1580. Francofurti cū incendium ortum esset, flamma afflauit nidum ciconiæ: mater eum esca reuersa, vt nidum ardere cōspexit, illicò ad flumen vicinum se proripuit: rostrum aqua oppletum in flammas euomit; sed cùm nil efficeret, superuolitare, vnguibus ac rostro ligna decerpere, tandem alis super expansis, vt vel sic flammas suffocaret, se illo & amoris igne, vna cum pullis, tumulauit. Is animus, is amor brutis animantibus, eo affectu suis succurrere proprio suæ vitæ dispendio satagunt: temerarius sit qui ab his benegnissimum Redemptorem nostrum, qui animam pro nobis posuit, vllo modo vincī posse in animum inducat. Incendium paupertas est, incendium omnium bonorum vastatio est, & dubitabimus fonti misericordiæ aquas deesse, quibus illud largissimè restinguat? Fuit non ita pridem vnus aliquis captiuus inter Angliæ Martyres, qui ardentissima siti vrebatur, iamque exstinguendus erat, ni qua potus subueniret. Humana spe omni recisa, Pater misericordiarum, qui dat omnibus affluenter, in vinculis non dereliquit eum: sed de repente vsque eò densus cœlo imber ingruit, vt eum per clathros, galero excipiens, abundè sitim leuarit. Certè viscera parentum commouentur, vt necessitati filiorum subueniant, & vt mali

sint,

sint,*norunt bona data dare filijs suis;quanto magis Pater vester cælestis?* Vndè solerter obseruat Chrysost. *Scit enim pater uester,quia his omnibus indigetis: non autem dixit,Scit Deus,sed,Scit pater vester,ut eos in maiorem spem ducat:si enim pater est,non poterit despicere filios,cùm nec homines patres hoc sustineant. Dicit autem quoniam his omnibus indigetis:qualis enim est pater,qui sustinet etiam necessaria filijs deesse?* Hanc paternam in se misericordiam expertus regius Psaltes,exclamat: *Quomodò miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se.* Tandem vt pater,imò & mater,in quibus affectus tenerior, obliuisci possit infantem suum,*ego tamen*,inquit Dominus,*tui non obliuiscar*. In parentibus hoc accidere posse,Propheta testatur, dicens: *Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me:Dominus autem assumpsit me.* Et manifesto patet in Agar, quæ puerum in deserto deseruit: *Cùmque consumpta esset aqua*, omni humano auxilio Ismaël destitutus videbatur, sed minimè diuino;*exaudiuit autem Deus vocem pueri;* quam assumens Chrysostomus: *Nullam*,inquit,*salutis spem iam habenti,suam misericordiam exhibuit,pueri curam gerens.* Quid puero à parentibus inter lustra ac feras deposito,subsidij sperãdum erat?nisi fortè patris fidem hìc profuisse, & promisso suo Deũ teneri velimus. Sed quid de subulco illo sentietis,de quo mirum illud exstat prodigium. Comates opilio in Sicilia pecora pascens, ab hero cauæ arbori includitur;qui exacto iam anno reuersus,arborem rimatur,Comatem viuum ac validum reperit,atque vna aduertit ex arbore fauum mellis supernè stillare,quo ille id temporis victitarat.

18 Eò necessitatis nemo quisquam vestrum redactus est; vt tamen alicui obtingeret,nec sic de Dei bonitate diffidere, sed rectè sentire deberet: in omni penuria opulentissimum diuinæ prouidentiæ penum fiducia pandit;quantùm speramus,tantùm tenemus,vt rectè Bernardus in illa verba: Omnem locum quem calcauerit pes vester, vester erit. sic ait: *Pes uester,spes uestra est:quantum illa processerit,obtinebit.* Quin imò contra spẽ in spem,& si non habet quod speret,desperet nihil. Illud Maximiliani II. Imp. symbolum sibi vsurpet: *Dominus prouidebit*, qui non deserit sperãtem in se. Quare *iacta super Dominum curam tuam & ipse te enutriet*. Sed dicet aliquis,Quomodo hoc verum,cùm multi è fidissimis Dei amicis,quos inter Paulus,fame & siti miserè diuexati sint? Obiectioni occurrit August. in illa verba: *Quærite primum regnum Dei*,ipsum audite: *Cùm autem legamus in fame & siti Apostolum laborasse, non existimemu hìc Domini promissa titubasse;quandoquidem ista sunt adiutoria,medicus ille cui nos totos commisimus, nouit quando apponat,& quando detrahat, sicut nobis iudicat expedire*. Quod D. Thomas confirmat: *Sicut medicus abstrahit ab infirmo cibum & potum, ut curet eum,sic Dominus,qui habet prouidere,permittit hominem pati,ut curetur*. Quã rerum humanarum inopiam, quis non videat vberrimam cælestium donorum copiam? *Hactenus Engelgraue. Sed alium demum adijciamus.*

P. Hie-

P. Hieremias Drexellius è Soc. Iesu in Heliotrop. lib. 5. cap. 7.

19 Omnia quidem in manu Dei sunt, non malè tamen quispiam dixit, tres claues Deum penes se habere, quas nemini committat: vnam quidem clauem ad promendas pluuias, ventos, niues, & alios eiusmodi partus aeris; clauem alteram ad reseranda sepulchra, & reuocandos in vitam mortuos, tertiam ad penu & omne genus alimoniæ. Quòd si Deus has promptuarias cellas occludat, quis aperiet? Ergo Deus rerum omnium promus condus: ab ipso impetrandum, quicquid ducendæ vitæ necessarium est. Marcus anachoreta dicere solebat: Qui Deo non fidit in his caducis, quantò minus fidet in alijs æternitatem spectantibus. Et primum argumentum quo Christus in nostram diffidentiam vsus, hoc est: Nonne anima plus est, quàm esca, & corpus plus quàm vestimentum? Hîc validissimis argumentis eximit animo solicitudinem illam pessimã circa vestitum & victum, docetque in alma Dei Prouidentia vnicè confidendum. Si enim Deus tàm prouidens & liberalis est in ijs, quæ videntur operosiora, cur Deum obliuionis arguimus aut incuriæ in ceteris minùs operosis? Si corpus dedit, cur vestem neget? qui donat equum, cur subtrahat frenum? Nonne vita pretiosior est quàm id quo alitur vita, & corpus præstantius quàm id quo tegitur corpus? vtique. Qui ergo nihil solicitis, imò nec quidem existentibus nobis in rerum natura, vitam corpusque dedit, dabit procul dubio & ea quibus vita & corpus sunt sustẽtanda, præsertim cùm ipse voluerit vitam corpusque his indigere. Si ergo maiora dedit vltro, declarauit se minora etiam & posse, & velle dare. Dabit autem non quidem otiosis nobis, quos non ad otium creauit, sed vacuis solicitudine, hanc enim Deus in se vult reijci. Pulchrè Iobus de coruorum coco interrogans: Quis, inquit, præparat coruo escam suam, quando pulli eius clamant vagantes, eò quòd non habeant cibos. Hoc ipsum ab auibus sumptũ argumẽtum ingerens & Christus: Respicite, inquit, volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregãt in horrea, & pater vester cælestis pascit illa: Nonne vos magis pluris estis illis? Hoc ipsum sæpius inculcans hic è cælo magister: Nonne, inquit, duo passeres asse væneunt, & vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos.

20 Alterum argumentum sumit à brutis animantibus, quæ citra omnem solicitudinem pascuntur, vt vel in illis discamus amplitudinem diuinæ Prouidentiæ, in quam recumbamus. Hanc enim vt apertissimam faciat, non adducit pastum in deserto Israelem annis quadraginta: non laudat Eliam à coruis nutritum, sed brutas animantes obijcit, idque non leones, vrsos, elephantes, aut alia id genus grandia animalia, quæ & ipsa diui-

diuinitùs pascuntur,sed animalium minima,auiculas,quæ & cùm cantui ferè vacent,& veluti obiter sumant cibum,maximè à solicitudine liberę videntur.Et homo qui pluris est innumeris auiculis, Deumque non Dominum tantùm,sed & Patrem agnoscit,sic angatur animo?

21 Post demõstratã Dei Prouidentiã in auiculas & capillos,quã circa flosculos gerat ostendens: Considerate,inquit,lilia agri, quomodo crescunt:non laborant, neque nent: Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est, sicut vnum ex istis. Si autem fœnũ agri quod hodie est,& cras in clibanum mittitur,Deus sic vestit, quantò magis vos minimæ fidei? Videte igitur quàm non soliciti sint agrestes flosculi,de suo,quo triumphant vestitu, nam omnem decorum suum vni Deo referunt acceptum, apertè professi se nihil debere humanæ curæ. Rerum naturam,quæ à Dei Prouidentia est,hominum industria & curã imitari potest, assequi non potest. Adeò vt magnificentissimi Regis Salomonis exquisitus,atque ad miraculum vsque ornatus ac pretiosus cultus,floris contemptissimi elegantiam neutiquam exæquet. Vos iam ipsi iudicate,si Deus vilissimas herbas breui demetendas & in furnum rapiẽdas tam pulchrè amicit, quantò magis vos, immortalitati à se conditos vestiet,curabitque necessaria, non tegendo tantùm corpori, sed si opus sit,etiam ornando.His & tertium quoque argumentũ adnectit Christus, Et: Quis autem vestrum cogitans,inquit, potest adijcere ad staturam suã cubitum vnum? Imò minuet potiùs solicitudine: nihil hic vllius industria profecerit.Si ergo, inquit Lucas, neque quod minimum est potestis,quid de ceteris soliciti estis? si rem tantillam vel maxima solicitudo non promouet, vt scilicet corporis statura nonnihil augeat, quomodo corpus in vita seruare poterit quantauis annonæ opumque congesta copia,nisi adspiret Dei Prouidentia? Inanis & irritus est omnis labor vester,nisi Deus illum prosperet.Huic ergo alendi corporis curam permittite,cui & augendi,quia hoc quàm decentissimè ac suauissimè,vestris curis nil opitulantibus, faciet. Aperit ille manum suam & implet omnẽ animal benedictione.

22 Cùm ergo Deus,quæ ad vitã necessaria, prouideat omnibus,Nam, æqualiter cura est illi de omnibus,qui fit tantam vbique multitudinẽ esse hominum egentissimorum;videtur Deus res humanas suo fluxui permittere.Mira, mi homo, circa paupertatem hominum, Dei Prouidentia est.Verè Chrysostomus:Non tantùm pauperes diuitibus, inquit, sed hi illis indigent,& magis. Et fingamus duas vrbes, quarum illam soli diuites, hanc pauperes soli habitent, nullum poterit inter has esse commercium:in illa nulli erunt opifices,non operæ mercenariæ, nullus illic sartor, pistor,sutor, nullus faber,institor, agricola:has artes opulenti non factitant, nulli hìc serui,ancillæ nullæ. qualis igitur hæc vrbs,si alienã

ope

ope destituatur? In altera sat erunt eorum qui calceos suant, qui vestes conficiant, qui agros colant, qui sibi denique re modica sufficiant. Si omnibus itaque abundè suppeterent ea quæ vitæ sustentandæ sunt, quid demum sequeretur? Interitus omnium opificiorum, operarum fabrilium, artificiorum. Substructiones, nauigationes, aucupia, piscationes, mercaturæ pessum irent: & qui Domini forent, si nulli essent qui seruos se profiterentur? Ita Paupertas conseruat humanam gentem & ornat: Paupertas industrios facit & laboriosos: Paupertas suscitat artes. Exulet Paupertas penitùs ab Orbe, simul boni mores, & Virtutes penè omnes exulabunt. Edere, bibere, ludere, helluari, græcari & pergræcari, primarium erit negotium: Luxum comitabitur luxuria, Diuitias vitia. Vbi rerum omnium abundantia est, ibi plerunque etiam vitiorum. Testantur hoc vberes anni, quibus plenæ potatorum cauponæ, in omne genus turpitudinis & insaniæ despumant. Testatur hoc Diluuium cuius principia fuerunt luxus & otium, hinc præmortui pudoris & plena libidinibus vita omnium. En, quanta Dei prouidentia, quæ à lasciuia ad laborem trahit homines paupertate; labor optimos citat. Quicquid vspiam pulchri cernimus, ab ijs elaboratum est, qui pecunia non abundarunt, ideò labores suos vendere coacti sunt.

23 In ipsa porrò paupertate quanta Deus Prouidentia succurrit? Non affliget Dominus animam iusti. Beatus Franciscus coram Assisinate Præsule vili duntaxat linteo tectus: Nunc, inquit, liberrimè dixero: Pater noster qui es in cælis. Idem suis in viaticum dare solitus est illud psaltę: Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet. Romano autē Pontifici de alimentis sciscitanti respondit: Matrem quidem habemus pauperem, Religionem, sed patrem ditissimum. Ita prorsus est: hic Pater tanta suos cura & prouidentia complectitur, vt cùm humana desunt auxilia, subministret diuina. Vt annonam præstaret Eliæ, suam nobis prouidentiam ingessit. Primò quidem, prophetæ dapiferos iussit esse coruos. *Corui quoque deferebant ei panem & carnes manè, similiter panem & carnes vesperi.* En aues rapacissimæ quæ alioquì commissum sibi commeatum cōsumpsissent in via, nisi obstitisset diuina prouidentia, iam etiam à dapibus sunt, & ad cyathos stant. Deindè hunc ipsum Eliam Deus per pauperculam viduam pauit, cuius omnes facultates erant pugillus farinæ, & parum olei quo vngeretur, non quo vesceretur, & tamen quot farinæ modij, quot libræ olei in paupertino hoc penore latebāt? Tertiò cùm Elias egestatem suam securo somno solaretur, adfuit alius è Cælo dapifer, Angelus, panem & fontem adferens, vti Habacuc Danieli messorum tulit delitias. Eandem hanc singularem beneuolentiam Deus sexcentis alijs suorum amicorum exhibuit, farinam, panes, oleum, vinum, occulta vi augendo, aut cùm hæc penitus deessent, insperata gratia submittēdo. Et quamuis

uis hæc talia nos ipsi nonnunquam experiamur, nihilominùs ingens vbique diffidentia est trepidantium, ne desint vitæ necessaria: cum Iudæis etiamnum vociferamus: Numquid poterit Deus parare mensam in deserto? Numquid & panem poterit dare? Adhuc Philippi vox auditur: Sed quid hæc sunt inter tantos? tot hominum fami non sufficient ista. O verè minimæ fidei homines! Scit Pater vester quia his omnibus indigetis. Nũquid Dei liberalitas nunc quàm olim contractior? *His sacrarum Scripturarũ oraculis ab disertissimis hominibus illustratis, vt factis verba commonstrem, illorum mira aliquot exempla subijciam, qui omnibus humanis auxilijs destituti, Deum implorantes, promptam eius Prouidentiam ac beneficentiam habuerunt.*

I. Exemplum S. Francisci ex PP. Soc. Iesu Henrico Engelgraue in Luce Euangel. Dom. 14. post Pent. §. IV. & Hieronymo Plato de bono statu Relig. lib. 3. cap. 27.

24 Illustre diuinæ Prouidentiæ monumentum in S. Francisco ostẽsum est, tùm alias sæpe, tùm maximè in generali conuentu Fratrum, quẽ is primùm Assisij habuit: quo cum ad quinque millia confluxissent, seuerè omnibus interminatus est, ne de rebus ad corpus pertinentibus soliciti essent, illud Psalmi, quod identidem in ore habebat, suis ingerens: *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet.* Aderat Francisco hæc dicenti S. Dominicus, eique hoc nimio plus visum est, cùm vereretur, ne quodammodò Deus tentari videretur, si non tantæ multitudini alimenta pararentur. Nec multò post, ecce ex omnibus finitimis vrbibus & pagis concursus hominum, & iumentorum, omnis generis commeatum, supellectilem, & vasa deferentium. Quis nunc miretur Seraphicum Patrem, dùm suos peregrinatum mitteret, non alio viatico instruxisse, quàm illo Dauidis versiculo: *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet?* Nõne hic meritò Pontifici sciscitanti, qui suos aleret, fiducia plenus respondit: *Matrem quidem habemus pauperem* (Religionem,) sed Patrem *diuitem in cælis*, qui ita horum, fratrum dicam an filiorum, curam gerit, vt Cornelius noster obseruarit per vniuersum Orbem facilè cẽtum myriades, siue millionem capitum vtriusque sexus ex Ordine Seraphico cẽseri; quorũ singulis siue in alimenta & vestes, siue in ædificia, eorumque saltem areã & hortos, minimùm ducentos vel trecentos florenos annuos assignari debere. Qui ad calculum reuocati, conficient ducentos, trecentosue, in annos singulos, florenorum milliones, quibus vbere de cælo, pleno, longè opulentiùs quàm mamilla regum lactentur.

II. Exemplum S. Dominici ex eodem P. Henrico Engelgraue Soc. Iesu lo. cit.

25 Simile quid Dominico accidisse legimus: dum Romæ duo stipẽ emendicassent, nec micam retulisent, iussit nihilominus omnes ad mensam vacuam conuocari: cui vt accubuere, duo iuuenes, panes miri candoris

Z

ris singulis apposuere, incipiendo ab eo qui infimo loco consederat, & vacuo è dolio iussit vinum promi. *Itaque dilectissime* (hortor & te cui res angusta domi est, verbis Damiani) *noli diuersorum casuum muliebriter infortunia formidare, sed spera in Domino & fac bonitatem. Sæpe nimirum, vbi magis ex humana ratione diffiditur, illic propensiùs superna clementia subuenitur, & vbi solatium desperamus humanum, diuinum plerumque cernimus adesse præsidium.*

III. Exemplum PP. Prædicatorum, ex P. Hieremia Drexelio Soc. Iesu in Heliotrop. lib. 5. cap. 7. §. 3.

26 Beatus Dominicus sub initium sui Ordinis duos è suis misit, qui alibi locorum concionarentur. Illi sub vesperem & fessi & famelici, sed & tristes gemebant se ignotos ad pauperrimas casas deuenisse, vbi auxilij nihil sperandum. Hic vnus aliquis occurrens & mœroris caussas eliciens: Omnia, inquit, Dei caussa deseruistis, magna vtique in Deum fiducia, & nunc trepidatis velut omni spe destituti: pecudes Deus pascit, & filios sinet perire fame? Cùm dicto se subduxit. Illi oppidum ingressi, post preces in templo fusas, à Curione inuitati sunt ad cœnam. Sed & alius quispiam interuenit, qui hos ipsos hospitio recipere contendit: hic amica lis inter duos, à tertio demum dirempta est, primæ illic auctoritatis viro, qui & parochum, & alterum hospitij ius offerentem in suas ipse ædes pertraxit, & omnes lautè habuit. Ita Christus suis post toleratos noctē tota labores: Venite, inquit, prandete. Et tamen hæc omnia quandoque nostram nobis diffidentiam non eripiunt. Quicquid rerum suppeditet Deus, egestatem metuimus: inter aquas, aquarum penuriam formidamus: & nisi magna nos rerum abundantia circumfluat, multa nobis deesse credimus. Improba nos identidem cogitatio vellicat: Vbi est quod speras? Cui optimè respondens Augustinus; Spes, inquit, nondum peruenit ad rem; & ouum est aliquid, sed nondum est pullus.

IV. Exemp. B. Petri Regalati Ordinis Minorum ex P. Ioanne Bollando è Soc. Iesu 30. Martij to. 3. fol. 862. num. 54.

27 In Conuentu cùm Vicarium ageret Regalatus, & signum datũ esset conueniendi ad mensam, accessit ad sanctum Præfectus Refectorij: eique indicauit, neque panem neque aliud quidpiam, quod pransuris apponeretur, domi esse. Respondit ille: Quoniam iam datum erat signum, obedirent fratres: fore enim vt prouideret Deus. Dictum factum: iam consuetæ Benedictionis recitabatur formula, cùm dato ad ostium signo, abit Portarius, mulamque panibus, alijsq; opsonijs onustam reperit, ignarus quis eam adduxisset. Nihil autem moratus tulit ad refectorium quidquid erat: indeque reuertens, vt mulæ quoque pabulum suum daret, nec ipsam,

ipsam,nec vllum eius vestigium reperit:quapropter imputatus miraculo successus est.Anno 1456.sub initium Quadragesimæ Beatus noster in morbum incidit: qua in postrema ægritudine multis prodigijs honoratus fuit.Patiebatur molestissimum ciborum fastidium: ideòque interrogatus à Medico, num alicuius rei appetentia videretur tangi? Coturnicem,inquit,si adesset,comederem.Abit Medicus,& ante portã Conuentus in equum suum conscensurus;coturnicem videt, adeò lassam fatigatamque ab insequente accipitre, vt nullo negotio capere eam potuerit, eamque lætissimus ad B. infirmum attulerit. Ille verò manu apprehensam blandè demulcens,& plumas multùm vexatas componens:Auicula, inquit,suauissima:Deus te ab vnguibus inimici eruit,& meis nunc manibus moriere?Minimè verò:vade & lauda eum,qui creauit & liberauit te: Itaque proiectam in aerem permisit auolare.

V.Exemp.cuiusdam filij Regis ex P.Hier.Drexelio Soc.Iesu lo.cit.§.3.

28 Anno Christiano sexcentesimo quinquagesimo tertio Iudocus Britonum Regis Rethaelis filius,spreto solio in sacerdotium venit,solitarium vitæ genus amplexus, in Brahic loco riuulis cincto cœnobium & templum condidit.Hic in egenos tàm piè effusus fuit, vt quodam die non nisi panis vnicus familiæ superesset: hunc ipsum tamen in quatuor partes secari, & quadram dari mendico iussit. At ille idem mendiculus mutata veste quartùm redijt, & omne penu mendicando abstulit. Hic Vlmarus socius mussare & obloqui,atque liberalitati nimiæ indignari. Iudocus hominem solatus, è cælesti penore subsidium petere docuit. Paullò post quatuor nauiculæ commeatu onustæ illic appulerunt,& omnem religiosæ familiæ indigentiam subleuarunt.Optimè dixit Augustinus:An putas qui Christum pascit,à Christo non pascitur?

VI. Exemp. S.Brigidæ Virginis ex P. Ioanne Bollando Soc.Iesu 1.Febr. to.1.fol.130. col.1.num.81.

29 Religiosi quidam viri ad Brigidam venerunt,& prædicauerunt verbum Dei.Post hæc dixit Brigida,ad cocam suam: Præpara prandium optimum hospitibus.Respondit Coca dicens:Quale prandium dabo eis? Dixit Brigida: Da eis panem & butyrum, & cepas & fercula multa. Respondit ei Coca:Dabo sic; sed tu priùs exi ad Ecclesiam.Nihil enim eorum quæ dixit habuit Coca. Dixitque Brigida ad Cocam: Scopa pauimentum coquinæ,& claude eam,& vade ad domum tuam,& ora in ca_: & ego ibo in Ecclesiam.Hora autem sexta vocauit Brigida plausu,& dixit illi:Adest tempus vt reficiantur Hospites:vade ad coquinã,& quodcunque inueneris in ea da eis largiter. Tunc illa aperiens coquinam,inuenit omnes escas, quas dixit Brigida: & non defecerunt illæ escæ per

ſeptem dies: & erant ſufficientes tàm Hoſpitibus, quàm omni familiæ Brigidæ: & nemo nouit vndè erant illæ eſcæ, præter Brigidam & Cocam ſuam.

VII. Exempl. Macrina Auia S. Baſilij cum Marito alijſque latentes in ſolitudine, ex PP. Ioanne Bollando 14. Ianuarij fol. 953. & Henrico Engel. in Luce Euang. lo. cit.

30 Suauiores quaſdam epulas generoſi homines (Macrina & coniux) expetebant: vt qui temporis loginquitate fracti ac debilitati eſſent, ac neceſſariorum ciborum faſtidium contraxiſſent. Nec idcircò tamen Iſraelitarum ſermonibus vtebantur (non enim queruli & murmurantes erant, vt illi cùm Ægyptum reliquiſſent, fameque in deſerto premerentur) nimirum ſolitudine meliorem, ſibique magis exoptandam Ægyptũ eſse, vt quæ luculentam ijs ollarum & carnium, aliarumque omnium rerum, quas illic reliquerant, copiam ſubminiſtraret: nec enim iam qua vecordia erant grauis ipſis lateritius labor & argilla videbatur: verùm alia, qui ſanctitatem maiorem fidemque ſapiebant, loquebantur. Quid enim, dicebant, fieri ne hoc nequit, vt Deus ille miraculorum, qui peregrinũ populum & profugum ita copiosè in deſerto aluit, vt & panem plueret, & aues effunderet, non ſolùm neceſsarijs, ſed etiam delicatioribus cibis eum nutriens: qui mare ſcidit, ſolis curſum retardauit, amnem repreſſit; aliaque deindè ſubiungentes quæcunque ab eo olim geſta (ſolet enim in huiuſmodi rebus animus veteres hiſtorias libenter perſequi, Deique gloriam ex multis miraculis celebrare.) Idem etiam inferebãt, nos quoque pietatis athletas hodierno die lautioribus obſonijs paſcat. Feræ multæ, quæ diuitum menſas, quales quondam nobis etiam erant, effugerunt, in his montibus latitant: multæ eſculentæ aues ſupra nos, qui eas expetimus, volitant: quorum quid omninò eſt, quòd te vel ſolùm annuẽte, non facilè capi poſſit? Hæc eorum verba erant; ac præda verborum comes erat, obſonium ſponte oblatum, conuiuium nullo labore inſtructum, cerui è tumulis repente apparentes: quàm magni! quàm pingues! quàm ad cædem prompti & parati! Propemodùm eos conijceres, quòd non citiùs vocati eſſent, moleſtè ferre. Illi capitum nutu trahebant: hi ſequebantur: quo inſectante & cogente? nemine. Quibus equis? quibus canibus? quo latratu & clamore venatico? quibus iuuenibus viarum exitus occupantibus, vt venationis leges poſtulant? orationis tantùm iuſtæque petitionis vinculo conſtricti. Quis vel noſtra vel omnium qui vmquam fuerunt memoria talem venationem capturamque cognouit? O rem admirandam! Ipſi prædæ ſuæ diſpenſatores erant: quantum voluntas ferebat detentum eſt: quod ſupererat, ad ſyluas in ſecundam menſam relegatum eſt.

VIII.

VIII. Exemplum B. Rogerij Abbatis ex P. Ioanne Bollando Societatis Iesu 4. Ianuarij fol. 184.

31 Ad visitandum infirmum (B. Rogerius Abbas) longè tamen positum, est misericorditer citatus. Cùm autem pertransiret per quemdā locum desertum, locum horroris & vastæ solitudinis, hora transierat iam refectionis. Cùm verò torqueretur Conuersus pariter & seruus, & ambularent tristes, laborem itineris & famis patienter ampliùs non ferentes, dicunt Abbati: Dùm pergitis ad visitandos infirmos alienos, vos sanos & domesticos fame perire vultis? Pater autem sanctus nō iratus, non turbatus, sed compassus eorum angustijs respondit: Confidite & nolite turbari, quoniam citò visitabit nos pius & misericors Dominus. Vix autem verba compleuerat, cùm ecce respicientes à latere dextro, vident domū non magnam, ibique eum declinare precantur, donec pane saltem reficiantur & aqua. Ipse verò importunis eorum precibus acquiescens, cum ipsis pariter ad eandem domum accessit. Requisiuit autem humiliter à magistro domus illius, si vel pecunia mediāte esset vbi refectionem qualemcumque percipere valerent. Ad cuius vocem cùm responderet Magister nihil esse paratum ad horam, nisi panem hordeaceum & aquam: Pater sanctus cibum Apostolicum gratanter acceptans; Afferte, inquit, quæ habetis in nomine Domini nostri Iesu Christi. Currit igitur ad fontem famulus ipsius Abbatis, vt ad prandium aquam recentem deportet: eo autem in fontem situlam immergente, in eam intrat piscis miræ magnitudinis: qui cùm videret eum in situlam palpitantem, citiùs cucurrit, & omnibus qui in domo erant eum ingenti gaudio demonstrauit. Mirari pariter & gaudere singuli super pisce, dicentes nunquam vidisse se piscem aliàs in fonte. Quid plura? exenteratur, scinditur, coquitur, coctus diuiditur singulis, pro vt cuique opus erat. Intereà dūm exultant & epulantur, hospes cum gemitu conqueritur, quia vinum non habet. Ante Abbatem defertur aqua; quæ ad benedictiones eius, vini meri conuertitur in saporem. Bibunt autem ex eo omnes, & cum magna exultatione acclamant: Benedictus Dominus Deus Israel, qui fecit mirabilia magna solus. Benedictus Dominus, qui ad benedictionem serui sui, & glorificandum nomen suum inter nos, hodie miraculum iterauit, quod fecisse legitur in initio seruorum suorum. Surgens igitur à mensa infirmum suum visitauit: & eo per Dei gratiam sanitati restituto, ipse quoque ab ægritudine sua melioratus ad propria remeauit.

IX. Exemplum S. Theodosij Cænobiarchæ ex P. Ioanne Bollando Societ. Iesu 9. Ianuarij fol. 688.

32 Dies erat festus, & festorum omnium primus & præcipuus: ipsum

ipſum,inquam Paſcha---Sacræ autem noctis aderat quidem veſpera: ijs autem,qui ad eum ventitabant,nihil erat eorum,quæ ſunt ad veſcendum neceſſaria,non panis,non oleum, non aliquid aliud erat ex ijs, quæ ſunt eſculenta. Atque chorus quidem diſcipulorum ægrè ferebat,vt eſt veriſimile, qui iam erant numero duodecim: ægrè ferebant autem non pro ſe tantùm,ſed quòd cùm iam non adeſſet panis,qui offerretur ad ſacrificium,erat eis futurum Paſcha abſque ſacrificio,& abſque Corpore Chriſti dies feſtus celebrandus. Circumſiſtentes itaque aduerſus Magiſtrum murmurabant,cùm cauſam rationi conſentaneam veluti ex re cepiſſent. Ille verò cùm tantùm dixiſset,Parari oportet ſacram menſam; reliquorũ autem,inquit, nihil vlli curę ſit.Nàm qui olim tot Iſraelis millia in ſolitudine,deindè etiam non paruam multitudinem aluit ad ſatietatem, hic ipſe noſtri quoque curam gerit,nec eſt viribus imbecillior, nec ad prouidendum debilior.Hæc ille quidem dixit:ſed quemadmodùm eius verba effectum ſint quàm primùm conſecuta,nec ſpe fraudauerint diſcipulos,iam iam dicet oratio. Quomodò enim olim ouis in vepribus Sabec adfuit,Abrahæ parata ad holocauſtum;ita etiam huic quoque Beato,ſole iam terram relinquente, accedit quidam par mulorum ducens, per quas afferebatur ſarcina variorum alimentorum, conuenientium hominibus qui ſe exercent:& nec aberat quidam ipſe ſacræ menſæ, qui videtur,& intelligentia percipitur,panis,ſed erat vnà cũ alijs.Propter quod magis lætati ſunt Theodoſij diſcipuli,Chriſti cultores. Et hoc quidem donum, fuit donum illius precum, quod non ex cælo pluerat, vt priùs manna;ſed ex terra ſcaturierat nutibus cæleſtibus, & aluit non ſolùm ſẽſibiliter, ſed etiam ſpiritaliter, quod ad panem quidem attinet, qui fuit oblatus ſanctificationibus.Sic ergo cùm ſimul terreſtribus bonis & cæleſtibus ſe iucundè ſatiaſſent,qui apud ipſum erant, vſque ad ſanctam Pentecoſten, paullatim diſcebant, qualis eſſet illorum Doctor. Et hoc quidem ita ſe habuit.Quod autem conſequitur, illius dico eſse fraternũ, & ſimilis fidei & ſpei fœtum germaniſſimum. Vir quidam cuius erant magnæ opes,bonis autem operibus laudem aſſequi ſtatuerat,ſuas facultates diſtribuebat in benedictionibus, & pecuniæ materiã efficiebat animæ ſalutarem.Is,inquam,cùm omnibus alijs,& præcipuè ijs,qui viuebãt ex Chriſto,& ſe à mundo remouere,ad Deum autem propè accedere rectè cogitabant,dextera apparuiſſet iucundiſſima,vt diuina dicit Scriptura;aut rurſus,vt cùm Scriptura magis dicam, hortus eius non concluſus, & fons conſpectus eſſet non ſignatus;ſolis Theodoſij diſcipulis,per obliuionem aut ignorationem non impertijt beneficentiam; aut fortè etiam Deo in his Sanctum probante aut glorificante. Atque diſcipuli quidem accedentes,ei exhibebant moleſtiam, vt & ſe & illos manifeſtos redderet diuiſori,& magno ſtudio inſtabant:neque enim ſe habere, quo deinceps

ceps

ceps alantur, qui paucas quidem habebant siliquas, & cùm eæ nonnumquàm deficerent, ea quæ restabant ossa coquebant, vt iam dictum est, & eis vtebantur ad famis solatium. Sic ergo illi hominem, qui semper latere studuerat, manifestum fieri cogebant propter pusillum suum & abiectũ animum: & eum, qui ad Deum oculos conuertere consueuerat, vrgebant, vt turpiter manus porrigeret hominibus, relicta manu, quæ est aperta, & implet omne animal benedictione, vt qui eam esse angustam vel parcam ac sordidam iudicasset in præsentia. Atque illi quidem erant tristes. Is verò eos sensim admonens; Quis, aiebat, ex ijs qui in Deo confisi sunt, omninò est derelictus? At quis, qui ipsum ad finem vsque sustinuit, non accepit consolationem? Qui inebriat omnem sitientem animam. Hæc nobiscum dicat diuinus Hieremias: Et omnem esurientem implet animam: Qui præparat coruis cibum, & pullis coruorum; vt Iob quoque & diuinũ Dauid introducam simul loquentes. Cognoscamus quantum intersit inter humanum studium & diuinam prouidentiam, quæ pertingit vsque ad extrema: & sciemus, quemadmodùm ijs etiam, quæ propter Christum lubenter reliquimus, diuina rursus prouidentia abundè & copiosè fruimur. Hæc dixit, & paulò pòst apparuit quidam, ducens animal onustum. Ibat autem non ad magni Theodosij monasterium; sed scopus quidem erat ei id transire, onus autem in aliquo alio loco deponere. Postquàm verò fuit iam propè monasterium, vel inuitum virum sistit iumentum: cùmque ei flagello multas plagas incureret, illud erat immobile, non secus, ac si esset saxum. Cùm homo ergo rectè existimasset id non fieri sine Dei numine, mox conuerso ordine, animali vtebatur tamquàm duce, & laxato fræno ei permittebat ire, quò eum ferret impetus. Cùm homo sic fecisset, animal confestim nusquam quidem aliò, sed perindè ac si aliquis frænum, cùm à nemine videri posset, traheret & dirigeret, rectà vadit ad monasterium. Quò cùm vir esset ingressus, & inopiam, quæ eos vrgebat maxima, didicisset, & Dei Prouidentiæ arcanum esset admiratus, quemadmodùm scilicet effecisset, vt inopiæ molestia eis esset occasio coronarum, & vt ipse eam solueret molestiam; & quòd ea de causa non parebat animal, eum diuina vocante Prouidentia ad alendas animas, quæ Deo quidem ministrabant, ministrantis autem corporis laborabant imbecillitate. Hæc cùm ille didicisset, duplum præbuit eius eleemosynæ, quam primus diuisor dederat. De cetero ergo eius discipuli cessantes ei exhibere molestiam, & esse pusillo & abiecto animo, studebant potiùs eum imitari, beatumque eum ducebant propter firmam spem & fidem in Deum.

X. Exem.

X. Exemplum S. Alexandri Acoemeti Abb. ex P. Ioanne Bollando Soc. Iesu 15. Ianuarij fol. 1023. col. 1. & 2. num. 18.

33 Sanctus ergo cùm videret omnes fide suscepta gestientes, Deoque gratias agentes, ait eis: Hactenùs lacte estis nutriti; at si quis solidi cibi esse particeps cupit, & perfectus Christianus fieri, vẽdat possessiones suas, & det pauperibus: nec solicitus sit de crastino, & habebit thesaurũ in cælis. Sed quærat, iuxtà quod scriptum est, regnum cælorum & iustitiam Dei, & hæc omnia affatim ei adijcientur. Hæc grauia & dura visa sunt quibusdam, qui amplas habebant facultates. At Rabbulus discipulus dixit: Non sum ego perfectus Christianus? at qua ratione possum hęc facere? Quis enim multitudinem domesticorũ meorum nutriet, si id egero? Hic mera fraus est. At si vis, ipso facto id mihi persuade, & me liberosq; meos vel die vno sustenta; tùm demum credam quæ dicis. Si id in vrbe præstare haud vales, quid si in solitudinem exierimus? Respondit B. Alexander: Sume liberos tuos, atque alios quot volueris, & in quampiam illos deduc solitudinem; & si vestri curam non gesserit Dominus, ne mihi deinceps fidem habeas. Rabbulus ait: Id si feceris, exequar vniuersa quæ scripta sunt. Assumptis igitur liberis suis, & quot voluit alijs, maximè B. Alexandrum cupiens tentare, in vastam eos solitudinem deducit, numquàm humano, vt videbatur, calcatam vestigio. Cùmque die toto iter egissent, sub horam vndecimam substiterunt in medio duorùm mõtium. Et Rabbulus quidem vias circumspiciens ridebat. B. Alexander autem iuxtà consuetudinem statim precationi se dedit. Cùmque simul vespertinum hymnum complessent, fiduciæ magnanimi athletæ sui respondit pijssimum numen. Misit enim Angelum rustici specie, iumentum agentẽ mundis & calidis onustum panibus, & duabus ollis obsoniorum vtrimq; dependentibus, in quibus olera erant & legumina. Tunc B. Alexander Rabbulo dicit: Surge, accipe, & noli incredulus esse. Is verò longo tempore attonitus hæsit, ita secum ratiocinans: Vndè in loco deserto rusticus homo tot & tales habuit panes? Et nos quidem toto die incedentes vix in hunc peruenimus locum: omninò igitur ipsum oportet noctu domo discessisse, vt huc tandem hoc tempore perueniret: necesse proindè est, vt hodie panes illi cocti non sint: vndè ergo calidi sunt? Atque hæc animo voluens, admirabatur Christi virtutem. Dicit autem ei qui aduenerat: Vndè venis? aut quis te huc misit? Angelus verò: Meus me Dominus misit. Sumptis ergo cibis illum qui rusticus videbatur dimiserũt: qui ad exiguum spatium progressus, subitò videri desijt. Suscipientes cum gratiarũ actione quæ ijs à Domino Iesu missa erant, manserunt isthic ea nocte. Postridie in vrbem reuersi sunt. Rabbulus autem hoc miraculo in fide confirmatus, volens absque vlla distractione diuinæ vacare contemplationi,

quæ

quæ Reip.erant,ei resignat;vxori,quæ eius erant,restituit, & filiabus atque ancillis. Acquieuit verò vxor viri sui consilio; constructoque monasterio in eo cum filiabus & ancillis Deo toto corde seruiuit. At Rabbulus seruos manu misit, quæ rationi consentanea essent vitæ subsidia ijs largitus;possessiones verò ac vestes diuendens,pretium in pauperes erogauit. Atque in eremum secedens eò assidua exercitatione processit, vt non videretur humano ampliùs corpore circumuestitus,in ieiunijs,vigilijs,precibus perseuerans,& cum Christo indesinenter colloquens,dolēs de præterita ignorantia.

Exemplum S. Apollonij Abb. ex PP. Soc. Iesu Ioanne Bollando 25. Ianuar. tom. 2. fol. 626.num. 13. & Heriberto Rosueido de vit. Patr. lib. 2. fol. 463.

34 Erat in montis spelunca S.Apollo cum quinque alijs fratribus, qui primi fuerunt eius discipuli,cùm recenter venisset è solitudine.Cùm autem aduentasset dies festus Paschæ, & Dei cultum implessent, erant esuri ea quæ inueniebantur:erant autem aliquot sicci panes, & quædam olera reposita.Eis autem dixit Apollo:Si sumus fideles,ò filij,& germani Christi filij,petat vnusquisque vestrum à Deo id quod eius animo gratū est ad vescendum.Illi verò ei vniuersum permiserunt,existimantes se esse indignos tali gratia. Cùm læto autem vultu orasset, & omnes dixissent, Amen;protinus noctu venerunt in speluncam quidam viri penitùs incogniti,qui dicebant se venire à loginqua regione:& omnia ferebant, ea etiam,de quibus ne auditione quidem acceperant,& quæ non nascuntur in Ægypto,horti fructus omnis generis,vuas & mala punica,& ficus & nuces, & omnia intempestiuè: quin etiam quosdam inuentos mellis fauos, & vrnam recentis lactis: & nicolaos maximos (*hos placentas interpretantur*) & panes mundos & calidos è regione externa.Ij autem,qui ea attulerant,cùm solummodò tradidisent,tanquam missi à viro magno & diuite,protinùs properè recesserunt. Cùm autem quæ erant esculenta percepisent,ea illis suffecerunt vsque ad Pentecosten:adeò vt ipsi quoque mirarentur, & dicerent, fuisse ea verè à Deo misa——Cùm non multò antè tempore fuiset aliquando fames in Thebaide;qui autem ea loca accolebant populi audisent, quòd qui erant apud eum Monachi, præter spem omnem & opinionem quotidiè alerentur; vno animo apud ipsum accesserunt cum vxoribus & liberis, simul benedictionem petentes,& alimentum.Is autem nihil veritus, ne cibus ei aliquando deesset, dabat omnibus venientibus,vnicuique quod in diem sufficeret. Relictis autem tribus solis magnis sportis cum panibus,& fame inualescente, iubet sportas afferri in medium,quas ipso die erant esuri Monachi: & audientibus omnibus fratribus,& populi multitudine,dixit magna voce: Non potens est manus Domini hæc implere? Hæc autem dicit Spiritus

ſanctus: Non deficiet panis ex his ſportis, donec nouo frumento fuerimus ſatiati. Et affirmarunt omnes, qui tunc aderant, eis panes ſuffecisſe quatuor menſes. Similiter autem & in oleo & frumento: adeò vt veniret Satanas, & ei diceret: Num tu es Elias, aut alius ex Prophetis & Apoſtolis, quòd hæc facias? Is autem dixit ipſi: Quid enim? non homines, ſancti fuerunt Apoſtoli & Prophetæ, qui hæc nobis tradiderunt? An tùm quidem aderat Deus, nunc autem peregrè eſt profectus? Poteſt autem Deus hæc ſemper facere, & nihil erit quod ipſe nō poſſit. Si ergo Deus eſt bonus, cur tu malus? Quid verò non oportet nos quoque dicere ea quæ vidimus? nempè quòd fratres ingrediebantur cum ſportis, ad menſas panes afferentes, & cùm comederent quingenti fratres ad ſatietatem, eas rurſus plenas accipiebant.

XII. Exemplum ex P. Hieremia Drexelio è Societate Ieſu in Heliotrop. lib. 5. cap. 7. §. 4.

35 Mendicum aiunt fuiſſe, qui vbi manticam iam oppletam, & vndequaque fartam panibus vidiſſet, dicere ſolebat: *Iàm ſpero*. Huic nos mendico ſimillimi ſumus, tùm ſcilicet ſperamus cùm in annos plurimos lautè proſpectum nobis credimus. Nimirùm tantum ſpei concipimus, quantum rei præſentis cernimus. Longè aliter Ioannes Alexandrinus Patriarcha, qui per vetam fiduciam totus à diuina Prouidentia pēdebat, qua vna re maximis calamitatibus facilem medelam adhibuit. Fuit vt tredecim frumentariæ naues, quarum ſingulæ decem millia modiorum capiebant, mergerentur mari. Media ferè pars ciuium Alexandrinorum ingenti hoc damno affecta eſt: ideò nautæ alijque in Aſylum Alexādriæ confugerunt. Ad quos mox ſchedulam miſit Ioannes, in qua hoc ſolùm perſcripſit: Dominus dedit, Dominus, vt voluit, abſtulit. Sicut Domino placuit, ita factum eſt: Sit nomen Domini benedictum. Exite filij, nihil ob hoc veriti: Dominus ſolicitus erit de craſtino. Poſtero ab hoc die adfuerunt qui optimum Præſulem ob acceptam cladem ſolarentur: at ille modeſtè præoccupans, & culpam omnem in ſe deriuans: Ego, inquit, liberalem me credebam in danda ſtipe, & forſan ob id elatioris animi fui, iuſtè igitur amantiſſimus Pater, filium vanè intumeſcentem corripuit hac clade. Admonet Deus & reuocat clementer, plagas aliquot infligēs, vt ijs admoniti ad nos redeamus, imò ad ipſum. Sed eſt prorſus idem ipſe ille Deus, qui Iobi æuo fuit, æquè potens, æquè miſericors, qui non deſeret nos. Ita ipſos conſolatores ſuos integerrimus Antiſtes ſolatus eſt. Nec diù fuit, ait Leontius, cùm grande illud damnum duplicato lucro penſatum eſt, & Ioannes priſtinam in egentes liberalitatem repetijt. Diffidentiam certè ac puſillanimitatem in his talibus exhibere, idem penè eſt, ac dicere: Aut auarus eſt Deus, aut obliuioſus. Sed apa-

apage impias has voces. *Hactenus Drexelius, qui S. V. post aliud exemplum penè exclamans sic ait:* Hæc vtique credimus: sexcenta talia contingere non nescimus: similia & ipsi experti sumus. Nihilominùs tàm exigua est sæpe nostra in Diuinam Prouidentiam fiducia, vt nisi marsupia, cistæ, penora, cellæ, horrea, rerum omnium referta sint, animus quoque spe vacuus iaceat. Cùm verò crumenam cernimus numis differtam, hic demum speramus. O malè oculati: *Spes quæ videtur, non est spes. Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. ad Romanos* 8. 24. *&* 25. Ea demùm vera est in Deum fiducia, quando spes in angusto est, & cum rebus arctissimis colluctatur. *Egregiè P. Sebastianus Barradas è Societate Iesu tom.* 3. *lib.* 3. *cap.* 2. *illa verba*, Nolite timere pusillus grex, *sic interpretatur, vt benè in nostrum Ordinem quadrent:* O parue, *inquit*, grex: ò discipuli mei, ne timueritis egestatem: non deerunt alimenta, aut integumenta; si solicitudinem quærendi hæc abijciatis: Deo fidite; dabit ille minima, qui dat maxima. *Ita Barradas.*

36 *Quæ ideò studiosè collegi, & iam edidi lubenter in lucem, non solùm Nostri Ordinis constitutionem vt illustrarem, sed ut quorundam deceptorum hominũ ignauiam, dictumque refellerem; insipienter existimantium, Theatinum Institutũ tunc optimè processurum, cùm Nostrates in Vrbibus Altari deseruiunt, & Diuini Verbi prædicationem exercent, ac Sacramenta pijs populis administrant; non verò cùm sibi ipsis dumtaxat in solitudine vacant, spiritualibus (vt aiunt) exercitijs occupati. Quod nobis à nonnullis obiectum fuit, qui in hoc Sanctissimi Sacramenti & Immaculatæ Cõceptionis Monasterio, deputato Nostrorum secessui, satagebant; vt vel census nobis attribui, vel à Virginibus Theatinis victum subministrari quotidiè pateremur. O stulta & vana sententia! Num qui Prouidentiam suam in lilia & in coruos exaggerat; nos Religiosos pascere ea solùm conditione promittit, dùm fidelibus populis per verbi Dei prædicationem & Sacramentorum administrationẽ opitulemur? An nõ satis est, quod ipse docet in Euãgelio, & S.P.N. Caietanus in libro suis manibus apposito scriptum habet: quærere videlicet Dei Regnum, & iustitiam eius, vt omnia victui necessaria affatim nobis adijciantur?*

Laudetur Sanctissimum SACRAMENTVM; & benedicta sit semper ab omnibus B. MARIÆ Virginis PVRITAS, & immaculata CONCEPTIO.

(✠✠✠)

DISQVISITIONVM HISTORICARVM DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C.R.

PARS QVINTA.

SIVE

Qualis fuerit Ioannes-Petrus, quidue præclarè gesserit, ipsis duodecim annis, quos Theatino in Ordine ac Habitu vixit.

1 *Renatus Chiopinus* lib.3.de sac.Polit.*Episcopum Theatinum, Patrum Capucinorum institutorem & authorem appellat: sed dicere re vera non debuit, nisi directorem atque fautorem*.Ant.Caracciol.in vita Pauli IV.lib.2.cap.4. & ex eo Ioseph Sylos par.1.lib.3.fol.77.

DISQVISITIO PRIMA.

Ioannes-Petrus Capucini Ordinis Fundationem an iuuit, atque prædixit? Cùm vterque Theatinus & Capucinus Ordo conditus est, quot Hæretici ac Perduelles Dei Ecclesiam vndique diuexabant?

P.Ioannes Rhò è Soc.Iesu interrog.6.de Chronotaxi fol.94.num.24.lin.30.

2
VR (*P.Zachariæ*) Bouerio in historia summa fide ac diligentia versanti non credam? Quamquam verò Ludouicus (*inquit eruditissimus Bouerius sub Annum* 1526.*num.XXXVIII.fol.63.*) de Reformationis propagatione eo tẽpore nec dùm cogitaret: Dei tamen Sapientia, quæ illum ad Reformationis propagationem, eo nec dùm cogitante, vocauerat; aptum illi

illi ad id consilium administrauit. Ludouicus itaque Romam versus cum Raphaele iter aggressus, cùm in eo tùm propter victus inopiam, tùm ob conceptos vndique terrores, quibus percellebantur, quamplurima perpessi fuisent, tandem ad Vrbem perueniunt: vbi per aliquot dies, primũ Dei opem effusis lacrymis implorant: B. Virginis, ac B. Patris Francisci patrocinium precibus sibi conciliare student: Vrbis Ecclesias piè inuisunt: demùm totius rei summam diuinæ pietati velut propriam committunt, eamque impensiùs orant, vt illa actus dirigat, negotium gerat, opus perficiat. Post hæc Ludouicus opportunum tempus obseruans, quo Pontificem adeat: cùm enim tot curis implicitum audiret; vt vix post plurimos dies optato se illius aspectu frui posse speraret; accidit, vt in ipso Vaticani Palatio, Domini Papæ Eleemosynarium, virum egregiè pium, insperato sibi occursu obuium haberet: qui vbi illam habitus asperitatem, ac nouam Caputij formam secum paulisper contemplatus fuit; Eremitam esse arbitratus, cum eo de seculi fuga, & rerum omnium contemptu, agere cœpit, Religiosum maximè institutum commendans, in quo vir ab omni rerũ humanarũ cura solutus, Deo purè ac integrè famulatur. Atque inter hæc de Ioanne-Petro Carafa, Viro ea tempestate pietatis apud omnes commendatissimo, dicere exorsus: qui paulò antea Theatino Episcopatu, nec non Brundusij Archiepiscopatu constanter recusato; nouum Presbyterorum Collegium, sub Clericorum Regularium nomine, instituerat: & cum ijs sub monte Pincio, longè ab hominum conspectu, priuatis in ædibus, vitam ducebat: CÆLESTEM IPSIVS PRVDENTIAM, PIETATEM, REFORMATIONIS ZELVM, AC CETERAS VIRTVTES, summis laudibus, ad Cælum vsque efferre videbatur. Dùm hæc Eleemosynarius, totus viri illius studio accensus, loqueretur; Ludouicus improuisum sermonem altiùs animo perpendens, quasi is non ex hominis sed ex Angeli potiùs ore flueret, eo sibi velut è Cælo viam aperiri visum fuit, qua suis rebus opportunè consuleret. Quapropter hanc Viri opportunitatem nactus, eidem sui, atque aliorum animi propositum, Reformationis consilium, ac tandem quid à Pontifice expetat, opportunè aperit. Cui ille: Mihi crede, inquit, neminem tàm ad pietatem propensum, tàm reformatæ vitæ studiosũ, tàmque ad huiusmodi Reformationis studia promouenda incẽsum, quàm Carafam reperias: qui cùm & PONTIFICI CARVS, & OMNIVM OCVLIS ADMIRABILIS sit, plurimùm pia animi tui consilia sua ope iuuare potest. Eleemosynarij cõsilium Ludouicus haud passus est animo excidere: statim ad Carafam conuolat: eique vniuersa, quæ ad propositam Reformationem assequendam ab eo hactenus gesta fuerãt, communicat: opem denique ac consilium eius exposcit, quo & ad Pontificem accedere, & optato Diplomate potiri queat. Porrò Carafa;

cùm

cùm vir integerrimæ vitæ esset, ac Regularis Disciplinæ restituendæ studio flagraret: (eam enim ob causam anno 1523. cùm in Hispania sub Carolo Rege, deindè Imperatore, Magni (vt vocant) Capellani munere fungeretur, ab Adriano VI. Pontifice ad corrigendos hominum mores, & restituendam Cleri disciplinam, Romam accersitus fuerat) PIVM LVDOVICI PROPOSITVM COMMENDAT, CONSILIO ET OPE IVVAT: tantoque erga Reformationis opus, quod VIR PRVDENS A DEO PROFECTVM, ATQVE ALIQVANDO DILATANDVM PRÆSENTIEBAT, studio accenditur; vt non modò faciliorem illi ad Pontificem accessum redderet, verùm & Religiosum Ludouici, ac aliorum propositum apud illum maximè commendaret, & de iusta illorum postulatione secum ageret. Denique tàm propenso semper in Capucinorum Reformationem deinceps animo fuit, vt cùm eam in Orbe excreuisse cerneret, ipsius incremento mirum in modum lætatus, se illi quoque quodammodò obstetricatum fuisse gloriaretur: atque eò factum est, vt cùm primum sub Pauli Quarti nomine, maximis illi vndique meritis suffragantibus, ad Pontificatum ascendit, singulari semper eam beneuolentia complexus fuerit. *Hactenus ille: qui, si Reipublicæ Christianæ statum nosse desideras, in quo ad Dei Ecclesiam subleuandam Theatinorum quidem ac Capucinorum Ordo conditus fuit; sub annum 1524. quo nostra primùm Congregatio exorta est*, num. 8. fol. 23. *disertissimè hæc ait:*

3 Si quis Ecclesiæ faciem post decimum quintum seculum tanta vitiorum colluuie iterum fœdatam, atque immanibus facinoribus turpẽ contemplatus fuerit, vt postremo Lateranensi Concilio, quod sub Iulio II. & Leone X. non longè ante hunc annum absolutum fuit, palam ab Ægidio Viterbiensi, Augustiniani Ordinis Generali (*Conc. Lat. sub Iulio II. ante sess. 1.*) in hæc verba declamatum fuerit: *Vidimus Christum in nauicula obdormientem, vidimus ventorum rabiem, Hæreticorum furorem in candida veritatis vela irruentem: vidimus malas cupiditates, diram auri atque habendi sitim: vidimus perditam malorum audaciam, aduersus iura, auctoritatem, maiestatem Ecclesiæ sæuientem. Vidimus, inquam, vim, rapinas, adulteria, incestus, omnem denique scelerum pestem, ita sacra profanaque miscere omnia, ita in sanctam nauiculam impetum facere, vt penè scelerum fluctibus illa latus dederit, ac propè mersa & pessumdata sit.* Cui & alterum Sipontinum Archiepiscopum addere lubet, haud minùs corruptos eorum temporum mores, apud eiusdẽ Concilij Patres *sess.* 5. oratione insectantem his verbis: *Quod si (vt nonnulli prædicant) finxere quondam Poetæ, post Saturni tempora, cùm sensissent iustitiam à rebus humanis abesse, offensam vitijs hominum recessisse à terra, in Cælumque migrasse, & ad Iouis Regnum se contulisse. Bone Deus, quas nugas, quas fabellas, excogitaturos eos fuisse arbitramur, si nostrorum temporum scelera, si flagitia, si facinora*

cinora, si abiectum Christianæ Religionis cultum, si vesanam dominandi libidinē, si nefandam rapiendi licentiam; si inauditā in ijs impietatem, sæuitiam, ambitionē, quos pietatis, charitatis, integritatisque exempla esse oportebat, conspicarentur? Cui non id maximè horrendum, ne dùm deplorandum videri debeat? Grassabantur eo tempore in toto ferè terrarum Orbe insani bellorum tumultus: Italiam præsertim Galli & Cæsariani, dùm mutuis se ipsos armis discerpunt, miserè deuastant. Verùm, dùm inter Christianos Reges cruenta bella desæuiunt, hac eadem tempestate in Germania, Thomas Muntzerus incredibilem propè Rusticorum turbam, quæ ad centum supra quinquaginta millium hominum numerum excreuerat, ad seditiones aduersus Clerum, Principes, ac Magistratus concitat, qui sacras ædes, ac tēpla vastant, Monasteria diruunt, Monachos trucidant, sacra pessumdant, atque omnis generis flagitia patrare non verentur. Porrò in tanto Germaniæ luctu, tantaque rerum Italicarum perturbatione; Solymanus Turca rerum opportunitatem nactus, Belgrado Vrbe, Vngariæ propugnaculo, biennio antè expugnata, hoc anno, vt notat Genebrardus *in Chron.* transmisso in Rhodum exercitu, Insula post septimum obsidionis mensē potitur: atque ita quæ antiqua Equitum Ierosolymitanorum sedes fuerat, dùm Christianorum Principum inter se digladiantium frustrà auxilia præstolatur; in Turcarum tandem potestatem venit. Denique ita res Christianorum hac tempestate se habebant, vt cædibus ac rapinis omnia plena essent: tantaque proteruorum hominum insolentia percrebuisset, vt apud Italos, Gallos, Germanos, cuncta quotidianis cladibus, bonorum expoliationibus, direptionibus, deprædationibus, sanguine redundarent. At neque his infelicissima hæc Orbis tempestas tot malis contenta fuit: peiora namque ac grauiora Hæresum inuasione accessere. Tàm enim nouarum Hæresum ferax hæc hominum ætas fuit, torque Hæreticorum monstra, velut effractis aspidum ouis Orbi peperit, vt vniuersa tunc Hæresum colluuies ab inferis euocata videretur. Vix enim vnam Christiani Orbis partem offendas, quæ circa hæc tempora, aut suum nouorum dogmatum Parentem non protulerit, aut pestifera hac Hæresum tabe contaminari non cœperit. Prima omnium Germania Martinum Lutherum Saxonem ex Incubo natum, vt ferunt (*Cochl. de act. Luth.*) anno 1517. vel vt alij volunt 1520. Hæresum Auctorem prodidit: qui eùm primùm Vuitembergæ Catholicam Religionem proscribere, ac oppugnare cœpit; mox ex eo tot Hæresum sectæ ebullire, ac velut ex equo Troiano Hæreticorum turmæ prodire visæ sunt, vt totam ferè Germaniam, ac finitimas Regiones mala sobole repleuerint. Post hunc, & Andream Carolstadiū, priùs Lutheri Achatem, dein iuratum hostem: & Zuuinglium, à quo Zuuinglianorum secta: & Philippum Malanchtonem, à quo Energistæ, ac Lutherani molles: & Flaccum Illiricum, à quo Lutherani rigidi: & Ioan-

nem

nem Oecolompadium, & Osiandrum, & Anabaptistas, & Libertinos, & Vuestphalistas, Pacimontanos, & plerosque alios vipereos partus, ad sui & Ecclesiæ exitium fudit, à quibus antiqua Germaniç Fides labefactata, ac multis in locis funditùs deleta fuit. Gallia quoque suum non longè post è latebris colubrum eduxit, Ioannem Caluinum, Patria Nouiodunensem: qui ob virę improbitatem, ac nefanda scelera, lilio inustus, Patria pulsus, atque in exilium actus, vix Geneuensem Ecclesiam, Farello indè exturbato, apud Allobroges occupauit: cùm protinùs tot Hæresum venena, quæ tùm à Luthero, tùm à Zuuinglio hausta, sibi velut peculiaria parauerat, cœpit diffundere; vt non modò Gallia, sed & Germania, & Britãnia, & Scotia, & Hibernia, ac pleræque aliæ Orbis Regiones ea peste computruerint. Ex eo denique, tanquam à venenato Parente, virulẽta de indè Richarianorum apud Gallos, Puritanorum & Protestantium apud Anglos progenies disseminata fuit. Per id tempus Hispania suum quoque Mõstrum passa est, Michaelem Seruetum, à quo Seruetianorum lues propagata, adeò Caluini fasciculis conflagrari non potuit, quin plurima loca sua Hæresum tabe infecerit. Neque his Hæresiarcharum portentis Italia hac tempestate libera fuit: quæ & Petrum Vermillium, & Valentinum Gentilem, à quo Valentinistæ; & Franciscum Stankarum, vndè Stankatiani originem duxere, in Orbis perniciem fudit: quamquã neque Hispaniæ neque Italiæ Regio horum venenis, hoc tempore, imbuta fuerit. Deniq; vt his finem imponam, si Polonos adeas, Ioannem à Lasco, Alascorum progenitorem offendas; si Belgas, Iacobum Præpositi, & Georgium Dauid: si Allobroges, Petrum Viretum, nouos Hæresum disseminatores obuios habeas, à quibus antiqua Ecclesiæ Fides noua quadam Reformationis specie deformata fuit. Quanquam verò hi Nouatorum & Hæresum duces, quos hactenus recensui, neque simul, neque hoc eodem anno cuncti sua venena propinauerint: sed ex his alij præcesserint, alij hoc anno posteriores fuerint: cùm tamen id ex omnium Historiographorum consensu, certum sit vniuersos non longè ab hoc anno in Orbem emersisse, ac suos errores euomuisse; id nobis ad extremas horum temporum miserias declarandas satis superquè esse debet. Quapropter, quæ ex varijs, ac prope innumeris malis, ac calamitatibus, quæ hac tempestate Christianum Orbem diuexarunt, hîc magis indicare, quàm explicare volui, eò tendunt, vt miserrimo ac prope desperato rerum omniũ statu Ecclesiam hoc tempore laborasse, omnibus perspectum sit. Iam verò quis infelicissima hæc Orbis tempora tot malis agitata, vel ad supremum rerum diem, ac interitum parari; vel saltem ad maiora ac grauiora mala rapi non existimaret? Porrò hîc ineffabilis illa Dei Sapientia maximè spectanda atque admiranda est, quæ cùm tot in Ecclesiam mala exũdare permitteret, vt Petri nauicula penè eorum fluctibus obruta esse videre-

deretur;eò ſpectare videbatur vt celeriùs illi opem & auxilium impenderet.Nàm,vt Chryſoſtomus *ho.51.in c.14.Matth.ad initium* ait: *Hoc Deus ſemper facit,vt quando vrgentia mala expulſurus ſit, tunc grauiora & terribilia inducat.*Quamobrem eo factum eſt,vt cùm rebus penè deſperatis mederi, extremaque Orbis mala amplioribus bonis delere ſtatuiſſet, nouam (*primo omnium Theatinorum &*) Capucinorum Reformationem, (*ac aliorum item Ordinum inſtitutionem*) in Eccleſia excitauerit; qua & vitiorum monſtra à Chriſtiano Orbe expelleret,& antiquam Eccleſiæ faciem ampliori bonorum vſura reſtitueret.

---

1 *Procurat Ioannes-Petrus Carafa,data ad Paulum Iuſtinianum, Camaldulenſium inſtauratorem,Epiſtola,Eremiticam Domum*. D. Thomas Caracciolus Archiep.Tarentinus in vita B.Caietani lib.2.§.7.fol.194.

DISQVISITIO SECVNDA.

Num inter Camaldulenſes adſcribi petijt Epiſcopus Theatinus? Quonàm conſilio Ioannes-Petrus & Caietanus Domum aliquam Eremiticam exoptarunt? vt perpetuòne in ſolitudine vitam agerent; num vt ſuauiùs aliquando ſpiritualis vitæ exercitijs, ac diuinæ commentationi vacarent? An id demùm in Ordine ex noſtrorum Fundatorum conſilio, & Matris N. D.Vrſulæ Benincaſæ inſtitutione, peractum eſt?

P. Ioannes Rhò è Soc. Ieſu interrog. XV. n. XIII. fol. 261.

2 LVcæ (*Hiſpani Camaldulenſis in ſua Romualdina Hiſtoria libro 3. cap. 15.*) aliquam indiligentiam deprehendi: neque enim à Paulo (*Iuſtiniano*) ſuos inter Eremitas adſcribi poſtulat Carafa,ſed de ſolitudinis deſiderio,deque tota ſui conſilij ratione loquitur——Literas ad eum datas à Paulo Iuſtiniano *audiamus*.

IESVS.

3 Reuerendo Epiſcopo Theatino,& Venerabilium Fratrum Clericorum Regularium Præpoſito,Frater Paulus,dictus Eremita, in Dei ſeruitute proficere, & ad perfectionis apicem anhelare, atque demum ad æternã Beatitudinem peruenire. Frater Bernardinus Eremita,cui ad D. Caietanum noſtrum literas dederam, retulit mihi tecum familiariter alloquutum fuiſse,& inter cetera hoc illi te mandaſſe,vt tuo vtique nomine mihi iniungeret,vt curarem locum aliquem ſolitarium inuenire, in quo congruè cum fratribus tuis poſſis habitare.Quæ ſi feriò, & ex animi propoſito à te dicta fuerint,non ſatis intelligo:mouet enim me multùm

Bb ad du-

ad dubitandum:quia res tanti momenti,si hæc erat verè mentis tuæ sententia,non pauca hæc verba,sed seriosam epistolam exigebat. Si tamen verè sentis,& hoc est mentis tuæ propositum,valdè gaudeo,& inæstimabili afficior iucunditate. Mihi enim sicut à principio visum est, ita nunc certissimè videtur solitudinem vobis ad tranquillitatem animi acquirēdam,& ad perfectionis Religiosæ, & Spiritualis vitæ culmen attingendum,valdè necessariam esse:& si verborum meorum non es oblitus, in hac vestra conuersione ad Dominum, tria vobis solùm optabam. Religionis votum,solitudinis secessum,& separatas in solitudine cellas: quorum primum multò magis quàm optare potuissem,magnificè & fortiter perfecistis:reliqua duo,si—implere desideratis, locus vobis deesse nequaquam poterit.Nàm in primis nos Eremitæ S.Romualdi Camaldulensis Ordinis in hac Anconitanæ Marchiæ Prouincia, plura solitaria loca satis commoda his,qui angustis cellulis, & humilibus Oratorijs contenti sunt,habemus.Ex quibus quemcumque vobis magis placuerit, cōcedere parati sumus:siue velitis nobiscum vnà,siue soli in vno habitare. Nos enim non loca,sed seruorum Dei profectum amare,quantum possumus,instituimus:& pro profectu vestro magnum lucrum existimabimus nos consequutos,si vobis ad solitudinem confugere cupientibus, vnum ex locis nostris cum omnibus tàm mobilibus,quàm immobilibus rebus, quæ ad illum locum pertinent, accommodare & condonare mereri valebimus.Si verò angusta & humilia satis loca nostra placere vobis non poterunt,sunt in his partibus,& in tota Italia, & ab omnibus derelicta solitaria loca,vt facile sit,si qualem locum desideratis intellexero, iuxtà cordis vestri desiderium,locum vobis solitarium inuenire,& præparare, si iusseritis. Est inter alia quidam in Anconitani Montis vertice amœnus & satis aptus locus, qui ad Anconitanum RR. Cardinalem pertinebat: sed ipse illum R.cuidam D. Nicolao Mauroceno, & socijs Eremitis sine professione concesserat:qui locus nunc omni carere videtur habitatore. Nàm præfarus D.Nicolaus,ob quandam corporis infirmitatem, ad Patriam reuersus est:nec speratur illum ad præfatum locum esse reuersurū: Socij verò eius partim mortui sunt, partim aliam vitæ institutionem susceperunt:qui si vobis placeret,à præfato D.Nicolao,credo,facilè impetraretur;præcipuè si pecunia non multa,quam in cellulis, & alijs habitationibus constituendis exposuit, redderetur ei. Id etiam fieri sine vlla peccati labe posse,iuris quidam periti,quos consului,asseruerunt. Quare si hæc animo vestro sedet sententia, & continuò elongare vos à tumultibus,& fugere ad solitudinem,& in ea permanere desideratis,etiam integri anni experimento didicistis,quàm parum alijs proficiat,& quàm multum vestræ tranquillitati & perfectioni officiat Vrbis commoratio, & propterea ex animo solitudinem optatis,de hac vestra intentione,vestris

ſtris me literis certiorem facite,obſecro,vt & ſolidiùs de hac veſtra intẽtione gaudere velim,& loca veſtra omnia vobis præparare,vel alia & alia inquirere,quæ vobis magis placeant,omni ſtudio & diligentia valeam. Nunc enim quamuis Religioſus ille frater hoc ſine vlla ambiguitate aſſerat,quia tamen res magni momenti eſt,vix credere id poſſum,niſi de ipſa ſententia mentis veſtræ veſtras literas legam.Hæc Paulus. *Ex cuius literis,ſatis patere arbitror,non ſolùm Lucæ Hiſpani,vt Rhò ipſe notat, indiligentiam;ſed & aliter ſe rem habere, quàm noſtri ipſi Scriptores,Caracciolus* in Vita M.S.lib.2.cap.1.*Caſtaldus* in vita cap.2.& *Sylos* par.1. lib.1. pag. 25.*ex Lucæ Hiſpani verbis in Romualdina Hiſtoria,coniectarant. Quos P. Auguſtinus Oldoinus è Societate Ieſu ſequutus,in Vitis Romanorum Pontificum* cit.lo.*ſic habet:* Scio Ioãnnem-Petrum, antequam de Clericorum Regularium ſodalitio cogitaret,ad Monachos Camaldulenſes animum adieciſſe ſuum.Amiciſſimus cùm eſſet Carafa Paulo Iuſtiniano, qui priſcam Camaldulenſium viuendi rationem inſtaurauerat, res humanas faſtidiens,explicare cum illo ineundi inſtituti conſilium per literas cœpit. *Hæc ille. Sed has literas, quas & Sylos & Caracciolus citat,ex Camaldulenſium tabulario,nos ſuperiùs recenſuimus, & Theatinum Ordinem inſtitutum ſupponunt. Et per illud* aliquod maius,*ad quod* à Deo vocatum *Lucas Hiſpanus in ſua Romualdina Carafam dicit,non Ordinem Theatinum mox inſtituendum intelligit,ſed Collegium S.R.E. Cardinalium, in quem poſteà Carafa inter Auguſtos Patres adſcitus fuit. Quem, ante inſtitutum Ordinem,de Camaldulenſi incundo non eſt veriſimile cogitaſſe, ad Clericalem Ordinem excitandum propenſiori quodam ſtudio diuinitùs euocatũ. Optauit ergo Ioannes-Petrus eum ſuis non inter Camaldulenſes adſcribi, vt Romualdinæ Hiſtoriæ verba ſonant,cùm id ſomniare & adſtruere ridiculum eſſet: ſed locum ſeceſſui deſtinatum opportunum habere: non vt perpetuò in ſolitudine degeret;ſed vt eò,vel ipſe,vel ſocij,cùm liberet,ſe ſe recipere poſſent. Neque enim Romanam Vrbem deſerere cogitabat. Nàm in literis,à P. Rhò ipſo Latinè redditis, ita loquitur:*Quamquam nobis neceſſarium videatur;in quemcumque caſum,locum habere in hac terra, in magno nihilominùs deſiderio ſumus habendi ſolitudinem aliquam in hac vicinia.*Scilicet,Vrbi Romæ, in qua cõmorari,& fixum domicilium omninò volebant,vicinæ ſolitudinis,in quam ad tẽpus aliquod expoliendi animi ſtudio ſe reciperent,ſummo omnes deſiderio tenebantur. Quod diſertè oſtendit & probat Archiepiſcopus Tarentinus ex alterius Carafæ Epiſtolæ verbis, in S. Caietani vita* fol. 194. *Ab illo verò, quem ſupra citaui Auctore tranſcriptas literas,ac latinitate donatas,* à fol.262.vſque ad 266. *non vno quidem in loco corruptas eſſe, multi grauiſſimè nec vno quidem indicio ſuſpicantur: vt quem Noſtrates ad tempus ſeceſſum inſtituere amabant,perpetuum illis ac in omnem vitam appingeret;quaſi à ſe actuoſæ vitæ exercitia penitùs ablegaſſent.Sed amabo te,ſi ea verè noſtri Ordinis Cõditorum mens fuerat & voluntas, cur demum ad perpetuam ſolitudinem tantoperè concupitam minimè commigrarunt?*

runt? Cur non nisi, fundationum initio, ad aliquod tempus, vt dixi, secessum instituêre? Videlicet in Mōte Pincio, Romæ: Venetijs, in Parœcia S. Euphemiæ: Veronæ in Hortis Nazarenis: & extra Portam Ianuariam, hîc Neapoli. Cur longè aliud institutum amplexi, deindè sibi ædes studiosissimè perquirebant, vbi frequentiorem populum opportuniùs excipere possent? Cur toti Congregationi pro instituto omninò mandarunt, vt vbique coactis sodalitatibus sacris, Verbi Dei prædicationi, sacrorū administrationi, & sacræ Theologiæ, Canonum, ac aliarum facultatum studijs diligenter omnes incumberent? Cur Clericalem vitam, iuxtà sacrorum Canonum normam, sese profiteri velle, vt non vno Diplomate testatus est Clemens VII. exposuerant? Cur ipsi Hæreses acerbè adeò insectabantur, vt lib. 3. ad ann. 1555. *de Ioanne-Petro Carafa, à Cardinali Palauicino laudatus ita scripserit Adrianus?* Nouam humilium ac deuotorum hominum Religionem instituit. Qui sanctè viuebant, atque Hæresum persequutores erant acerrimi: quarum oppugnationem, ac Fidei Catholicæ defensionem susceperant: idque eorum solemnis erat Professio. *De Theatinorum Ordine, hæc Adrianus. Perpetua autem ea solitudo, ac vita merè contemplatiua nostris afficta, à Carafa & aliorum Patrum nostrorum mente, quàm fuerit aliena, opportunè in alijs disquisitionibus ostēdemus. Sed quam secessui temporario deputatam Domum optabant; Venerabiles Dei serui D. Clemens Alontius, & D. Franciscus Olympius diuinitùs acceperunt, olim Neapoli & ingenti Ordinis incremento, & Vrbis ac Orbis beneficio, instituendam. Et hanc Mater Nostra, Theatinarum Virginum & Eremicolarum Fundatrix, nostro Ordini, ex Dei iussu, omninò præscripsit: vt tàm in ea degerent, qui Theatinarum Sanctimonialium Monasteria administrarent, quàm qui nauare operam cuperent Spiritualibus Exercitijs. Sed tametsi illam cunctis animi neruis studiosissimè procurarint quamplures PP. Præpositi Generales, nimirùm D. Matthæus Sanctomangus, D. Ioannes Gonzaga, D. Franciscus Carafa, & D. Augustinus Bozomus, solus ad exitum perducere valuit D. Petrus Paulus Nobilionus: qui multis exantlatis laboribus, victisque difficultatibus, vt est promouendi Ordinis cupidissimus, Excellentissimo strenuè Proregi Duci Segorbiæ morem gerens, qui nostratum animos modis omnibus incendebat, contra mille dæmonum oppugnationes ac technas, & Sanctimonialium Eremum absoluit, & nostrorum Patrum secessui deputatam Domum instituit: quam demum Beatissimus Pater Clemens X. ad Excell. D. Petri Aragonij Proregis instātiā, amplissimè cōprobauit: cū Proregis libellum videlicet illi supplicem Illustrissimus Dominus Alexander Crescentius Patriarcha Alexandrinus exhibuisset: qui pluries hanc Domum instituēdam curauit: & Diploma Pontificium obtinuit, quale nos petebamus, editum hunc in modum.*

CLEMENS PAPA X.

4 Ad Perpetuam Rei Memoriam. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius Nobilis Vir, Petrus de Aragonia, Dux Segorbiæ & Cardonæ, Regni Neapolis Prorex, ac Charissimi in Christo Filij nostri Caroli, Hispaniarum Regis Catholici, apud Nos & Sedem Apostolicam Orator, ad præ-

ad præstandam Nobis eiusdem Caroli Regis nomine Obedientiam missus, quod Congregatio Clericorum Regularium Theatinorum nuncupatorum, prope & extrà mœnia Ciuitatis Neapolitanæ, Domum habet cum Oratorio priuato, à duobus Monialium Monasterijs Eremi & Congregationis Conceptionis B. Mariæ Virginis immaculatæ nuncupatis, Curæ & Gubernio dictorum Clericorum Regularium (vt asseritur) subiectis, debitè distantem: in qua Clerici Regulares Congregationis huiusmodi Gubernio & Seruitio dictorum Monasteriorum addicti exemplariter & religiosè, ac in maxima à sæcularibus segregatione viuunt. Cùm autem, sicut eadem expositio subiungebat, aliqui alij Clerici Regulares dictæ Congregationis in Domum prædictam, vt ibidem Spiritualia Exercitia quietiùs obire valeant, interdum se recipere posse plurimū desiderent: Nobis propterea prædictus Petrus Dux, Prorex, & Orator, humiliter supplicari fecit, vt in præmissis opportunè prouidere, & vt infrà indulgere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur ipsius Petri Ducis, Proregis, & Oratoris desiderio hac in re quantùm cum Domino possumus fauorabiliter annuere volentes, eumque à quibusuis excommunicationis suspensionis & interdicti, alijsque ecclesiasticis sentētijs, censuris, & pœnis, à Iure vel ab homine, quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, vt præter memoratos Clericos Regulares, Gubernio & Seruitio prædictorum duorum Monasteriorum Monialium nunc & pro tempore respectiuè addictos, seù assignatos, alij dictæ Congregationis Clerici Regulares expressè Professi de Superiorum suorum licentia, in Domum supradictam, Spiritualium Exercitiorum huiusmodi obeundorum gratia, se recipere, ibique ad aliquod tempus commorari liberè & licitè possint & valeant, Auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus & indulgemus. Decernentes easdem præsentes literas firmas, validas, & efficaces existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, ac illis ad quos spectat & pro tempore spectabit, in omnibus & per omnia plenissimè suffragari: sicque in præmissis per quoscunque Iudices ordinarios & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores iudicari & definiri debere, ac irritum & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, nec non quatenus opus sit Domus, Congregationis, ac Monasteriorum prædictorum alijsue quibusuis etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet con-

concessis,confirmatis,& innouatis. Quibus omnibus & singulis illorum tenores præsentibus pro plenè & sufficienter expressis,& ad verbum insertis habentes,illis aliàs in suo robore permansuris,ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat,specialiter & expresse derogamus,ceterisque contrarijs quibuscunquè.Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorẽ sub Annulo Piscatoris die XXX.Ianuarij MDCLXXI.Pontificatus Nostri Anno Primo. *I.G. Slusius.*

5 *Mirari ergo desinat P.Rhò* in XV.interrog.fol.267.*neq;nostri actuosi planè Ordinis iniuriam putet, quòd Carafa* in Monte Soracte locum optarit; *aut quòd* Eremitarum Sancti Nicolai appellatione *nostri aliquando homines* Venetijs inclaruerint.*Quin summi Dei consilium,quod summopere nos admiramur,expendat:quippè qui Clericos Regulares sacrorum administrationi,iuxtà Canonum normam & rationem,addictos ita uel ab ipsa Ordinis Fundatione & institutione disposuit,ut non solùm actiuæ uitæ exercitijs ex instituto uacarent,sed & quandoque etiam ad expoliendum animum in solitudine uersarentur.Neque abs re, sed Diuinæ Prouidentiæ stimulo,factum fuit,ut* Eremitæ,*uel ab ipso Ordinis initio,Clerici Regulares audirent;Theatinas nimirum Sanctimoniales Eremitas, & Eremitas aliquot Patres,in Recessu uersantes,magno totius Orbis beneficio,successu ipsi temporis habituri.Quod hìc solùm innuimus,cùm id ipsum in Venerabilis Matris Nostræ Vrsulæ Benincasiæ uita,pluries ac fusiùs exponamus.*

---

1 *Baculo (Paulus Iustinianus) assumpto viam qua iturus erat, Petro sequẽte, ingressus est. Cùmque vix triduo Romæ commorati essent: ecce derepente furia ille infernalis, Dux (inquam) Borbonius cum exercitu suo eandem vrbem inuasit:quæ(vt nota est historia)capta,direpta,& miserè deprædata extitit.In ea direptione nemini parcitum est,nec etiam Papæ.Sed vt alios missos faciamus, Patres nostri per manus Teutonicorum capti captiuatiq; sunt: & cum eis Vir Clarissimus Ioannes-Petrus Carafa, Episcopus Theatinus: qui posteà Cardinalis factus, & in Papam assumptus, Paulus IV. dictus fuit. Etenim ij cum alijs multis ad Ecclesiam S. Iacobi, quæ Hispanorum dicitur, confugerunt. Sed vt Horatius ait, cantabit vacuus coram latrone uiator. Videbant eos milites in habitu pauperrimo, nihilque habere intelligebant: quo circa eosdem illæsos dimittere non sunt diù tergiuersati. Dimiserunt quoque Carafam prædictum,pauperrimum tunc tẽporis virum.Hi tres simul* (hîc errat) *ne iterum in manus militum inciderent,ad mare currunt: inde nauicula vecti in Tusciam deducuntur: hinc denique Venetias terrestri itinere pergere decreuerunt. Vbi relicto Carafa, Patres ad sua festini,per adriaticum sinum,remearunt Eremitoria.* Lucas Hispanus Eremita Camaldulensis in Romualdina hist.lib.3.cap.15.fol.135.breui quidem oratione,sed plura circa nostrum Ordinem errata complexus: quæ lector tamen facilè animaduertet ex his,quæ hactenus diximus,aut dicemus.

DISQVI-

DISQVISITIO TERTIA.

Episcopus Theatinus unà cum socijs in Borbonici Exercitus irruptione, & captæ Vrbis clade quid passus est? Tanta ne eius sanctimoniæ fama & constantia erat, ut nefarij illi milites ad genua acciderent, & is sibi supplices obiurgaret?

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu 8. Februarij fol. 233.

2 PAulò id altiùs, repetita rei narratione, sed sine fastidio ac molestia aperiendum. Datus fuerat Ioannes-Petrus ab Iulio II. sub initium Pontificatus Theatinæ Ecclesiæ in Marsis Pontifex: & ad Archiepiscopatũ Brundusinum Theatinensi longè opulẽtiorem apud Clementẽ VII. à Carolo Cæsare postulabatur. Sed multò maiora in Dei gloriam & animarum lucra animo moliens Carafa, etiam Theatinensi Episcopatu se sponte exuit, summique Pontificis arbitrio liberè conferendum permisit: tùm lectis notæ Probitatis & Nobilitatis aliquot socijs, ipso Clemente approbante, anno sui Pontificatus primo, eiusque seculi vigesimo quarto, solemnioribus Religionis Votis Romę nũcupatis, Clericorum Regularium primus Auctor extitit: quibuscum, exiguis ædibus ad montem Pincium conductis, religiosam vitam ducebat. Sed mox annus irruptione turbulentissimus externa vigesimus septimus est subsecutus: cùm Borbonij arma Romanæ Ciuitati superfusa, fœda populatione ac direptione, simul vrbi, simul Religioni vastitatem intulere: vt inter Romanæ Vrbis, & sacrorum clades, nulla fortè maior aut turpior numeretur. Erat exercitus penè totus ex Catholicæ Fidei desertoribus, & Pontificię Sedis hostibus infensissimis conflatus, quibus studium desæuire per lasciuiam in sacra, & ex Clericorũ iniurijs, ac dehonestamẽtis, voluptas. Vnde sacri homines statim sæuo victori ludibrium, & præcipua materies infestissimæ crudelitatis: Roma in primis miserante cum lachrymis Ecclesiæ Catholicæ Pontificem eiectum, ex sua pulsam Sede vicariam illam veri Numinis maiestatem. Ædes verò sacræ Religiosorumq; Cœnobia milites in casas fœdo spectaculo concessere. Ibi manipulares nulla reuerentia sacri soli, tanquam in ganeo, & fornice, alea, ventre, & omni reliqua fœditate lasciuiebant: atque adeò vniuersa cruento rapacissimoque milite, summa cum sacrorum iniuria, furente, & funestissimè populante, fœdata, direpta. At ne intra vilia quidem & exigua tecta pauperes nouique Religiosi, de quibus agimus, fuere tuti: ad erogandam siquidem pecuniam à direptore milite compelluntur: idque domestica

ege-

egestate prohibente, indignis probris ac verberibus male accipiuntur, tenui & vili supellectili expoliantur. Quare in tàm miserabili & extrema Vrbis clade, & rerum omnium direptione, sibi diutiùs Romæ subsistendum non putarunt. *Ita P. Bollandus: qui de Roma capta agere, obseruat, Tiliũ, Bellaium, Paradinum, Guicciardinum, Sylos, aliosque, & in Annal. Ecclesiasticis Spondanum ad hunc annum* 1527. *Vis ea tamen in direptione Theatini Episcopi Zelum & intrepidi ac constantis eius animi virtutem audire?*

*P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu de uarijs virtutum historijs lib.*1.*cap.*11.*fol.*150.

3 Volitabant per Vrbem, quam diripuerant, Borbonij exercitus nefarij latrones: & cùm sacra omnia atque prophana miscerent, nulla mortalium, nulla Cælitum reuerentia: qui tamen generis erant Hispani, Carafæ cuius celebris erat sanctimonia, obuiam facti, ad genua procidentes, vt sibi bene precari vellet, supplicabant. At ille contracta fronte, ac seuera voce increpitans: Ego ne sacrilegis atque execratis capitibus fausta precatione benedicam? Ite maledicti in ignem æternum. Tanta in illa gladiorum licentia, vel inter parricidales sicas, virtutis constantia fuit. *Hæc P. Ioannnes Rhò. Sed & rerum omnium seriẽ, quod ad nostrum Ordinem spectat, Caracciolus laudatus citatusque ab ipso Ioanne Rhò, vt* in fol. 67. *vidimus, ita narrat.*

4 Scimus quidem vniuersè Ioannem-Petrum Carafam iuuenem & Apostolicum Protonotarium, vnà cum Hectore Vernacia B. Baptistæ Genuensis genitore fundasse Romæ Nosocomium Insanabilium, atque inseruisse Theatinos Patres, & Caietanum maximè, frequenter agrotis--- Accepimus item eos non rarò habuisse sermonem ad populum, Carafam præcipuè & Thienæum, quibus promptior inerat dicendi facultas: atq; cùm instãte Borbonica irruptione, tùm capta iam Vrbe, cunctos ad constantiam tolerantiamque fuisse cohortatos---In tãta autem rerum acerbitate, qui iam ad duodecim creuerãt, posteaquàm veluti ad publicum restinguendum incendium cum propriæ etiam vitæ periculo accurrentes, se parum proficere perspexerunt, in Pincianam Domunculam se ea fini includunt, vt assiduis precibus lacrymisque vel Romæ irata placarent Numina, vel sibi saltem ipsis Lutherianum gladium propediem expectantibus, Martyrij Lauream obtinerẽt: interea verò vitam Martyrio propiorem degere. Nàm improuisa clade intercepti, nulloque commeatu instructi, ægerrimè vitam ducebant: pressis videlicet infanda calamitate, aut fugatis Vrbe amicis beneficiisque omnibus. Traduntque contigisse nõ semel, vt vnicum cibarium panem inter duodecim Sodales partiri oportuerit. Sæpè quidem in eam domum irruptum est à Barbaris: sed vnica Patres armati pauperie, semper hostes prædonesque impauidè repulerunt. Bis tantùm in eos ij, qui auaritiam non poterãt, sæuitiam exercue-

cuêre----Inter Germanos autem erat miles quidam, quem Caietanus cũ diues esset, hoc est, antequam pro Christo se mundo atque opibus abdicasset, inter gregarios famulos diu habuerat. Is verò, vt è domo Thienæa, atq; Vrbe Vicentia discessit, militiæ se dedens, ad suos Germanos Lutheriana hæresi infectos reuersus est: indeque Georgium Franispergium, impijssimum illud hominis monstrum sectatus, in Italiam atque adeò Romam venit. Dum Romæ igitur esset, quam tùm Vrbem, cæde, direptione, vastitate Borbonicus exercitus magis magisque perditum ibat, olfecit nefarius miles Caietanum Thienæum, herum quondam suum locupletũ ad montem Pincium delitescere; ratusque habere eum secum nummos atque opes suas pristinas, spe prædæ illectus, eò vnâ cum aliquot impijs grassatoribus conuolauit. Non fuit opus perfringere ianuam aut domum diruere, indeque protrahere abditos. Patuit illicò humilis ea casa prædonibus, & Patres vltrò processere, non diuite ornati infula, sed habitu vti decebat pauperiem ex voto professos. Obstupuerunt Barbari Saxones primo adspectu: mox latibula opum suspicati, extorquere aurum vi tormentorum parant. Caietanum igitur, cuius imaginarias opes iam animo deuorauerant, semotis, reuinctisque Sodalibus ceteris, adoriuntur: ex eoque primùm quęrunt, quò retruserit suas opes. Instabat reliquis molestioris, qui Caietano olim fuerat famulatus: & moræ impatiens, iniecta in mitissimum senem impia manu, nisi reuelet aurum, sęua supplicia comminatur. Is lenissimis verbis extemplò quod verum erat prodidit; fuisse quondam se, vt vulgò dicunt, diuitem: sed quartum iam annum agi, quòd mutato vitę instituto, abiectisque fortunis omnibus, religiosam inopiam pro Christo amplecti maluerit, quàm incerto diuitiarum stultè niti. Ad hæc illi frementes, furentesque, & prædam sibi præreptam indignantes, diris & infandis illigatum modis Caietanum insontem variè torquent; compressis scilicet artubus inter arcarum labra, totoque corpore funibus in altum sublato----Sed non hic fuit ærumnarum finis. Quippe post aliquot dies, etiam ab alijs illuc vsque irrumpentibus, Patres capti, vexati, ludibrio habiti, vincti, abreptique in diuersos fuere carceres. Insignis autem extitit oris vultusq; habitus, atque ad martyrium apparatio, qua Viri illi prædones teterrimos excepere. Ad sacram Ædiculam omnes vnâ descendunt, eamq; pro temporis opumque angustia diligenter exornant: lampades omnes accendunt tanquam festiuissimum diem celebraturi: ante Aram maximam ad orandum præsens Numen figunt humi genua, & vultu ad pietatem composito, atq; inflexa ceruice (vt victimas crederes) prædonum impetum præstolantur. Mirum dictu! Vidisses eos inter pericula extremi exitij, clamoresque ac gemitus, qui ex immani cæde vndique personabant, corpore immotos, animo impauidos vnam spirantes sperantesq; cœlorum beatam sedem, humana hæc interim, bona, mala;

quasi origini suæ, id est, Deo proximos, despicientes. Porrò spectaculum istud adeò præclarum, si non amorem aut reuerentiam, certè admirationem aliquam à nefarijs illis militibus elicuit. Quippè vbi irrupêre in Ædiculam, nemo ipsorum ausus est sacras eas victimas, tametsi neci vltrò expositas, neci dare. Sed posteaquàm aliquantisper attoniti substiterunt, ab vno ex eis præciso fune quo lampades dependebant, lychni pensiles in subiectorum capita deciderunt: ab altero autem iacto in pronam Bonifacij ceruicem lato gladio (quem ille ictum intrepidus excepit) per summum ludibrium diuexati fuere. Ast vbi viderunt impij Sacrorum derisores nihil eos, qui mori pro Christo cupiebant, eiusmodi terricula expauescere, comprehensos vinctosque & fœdis conuitijs oneratos in diuersas custodias rapiunt. Primùm enim ad B. Iacobi, cui attiguas Ædes ———— acierum Primores occupauerant, dein verò ad Vaticani Palatij angusta quædam cubicula, supra Horologium sita, pertrahunt, diutino & tetriore carcere macerandos. Ijs locis dum hostiliter haberentur mirè eluxit veluti noctu stellæ excelsa Patrum virtus, & constantia. Nam & Bonifacij tolerantia, & Carafæ magnanimitas, atque incredibilis zelus, & omnium simul non victa aduersitatibus pietas inflexit tandē immanem militum feritatem ad mitiora consilia. Caietanus autem licet longè minore quàm Carafa esset apud illos auctoritate, non desistebat tamen in loco eos admonere, arguere, inque eorum animis religionis igniculos, sceleribus penè iam obrutos, excitare. At nihil aliud consecuti sunt ipse, Carafa, ceteri, nisi vt quos liberè increpantes sustinere non poterant, interiorē in custodiam à se longiùs abegerint. Igiturè Iacobæis Ædibus extractos, in Vaticanum carcerem amandarunt; arbitror, vt tandiu squalore, fameque vexarent, donec ab Episcopo, ceterisque nummorum aliquid exculperent. Ij tamen nihil prorsus, nisi sacrarum precum Breuiarium habebant. Sed faciente Deo, res benè, vtcunq; vertit. Nàm quod diuitibus pecunia conferre solet, id pauperibus Clericis vnicum quod iam dixi Breuiarium egregiè contulit. Res hoc modo gesta est. Inuitauerat aliquando Centurio ille, qui Patres conclusos carcere tenebat, Tribunum militum Hispanorum (vt mutuò muli scabunt) ad lautū conuiuium, quod in Vaticano, supra Horologium apparauerat. Accedit itaq; inuitatus, ad condictam diem atque horam. Et dùm mensa instruitur, ecce audire sibi videtur è proximo cubiculo (id clausum, quia carcer, erat) susurrum quemdam mutuò psallentium hominum, & Diuinum Numen exorantium. Tùm ad hospitem conuersus quærit, quinàm hominum illi sient. Hospes, spernentis in modum: Sunt Clerici, inquit, aliquot, pars nostræ prædæ. Rogat Tribunus, vt secernere eos faciat. Ille morem gessit: & reserato carceris ostio, videt iste matura ætate ac moribus viros adeò compositè & grauiter preces Deo soluentes, vt Sanctorum cœtum

sibi

sibi aspicere videretur. Et reuerà Paulum, opinor, atque Sylam referebãt, itidem in custodia Philippensi, laudibus Deum celebrantes. Hoc adeò præclaro spectaculo commotus Tribunus, indignatusque homines eximiè probos in tanta mala proiectos, petijt enixè à Centurione ne eos diutiùs detineat. Videri sibi prorsus innoxios, qui religiosos ritus, pietatemque diuini cultus etiam in carcere tuerentur. Cùm autem Centurio obstinatior rem in tempus aliud differret, multis vltrò citroq; habitis super ea re verbis; Ego, inquit Tribunus, nihil profectò apud te cibi sumã, nisi hos extemplò liberos, quò volunt, abire sinas. Tandem igitur Centurio, partim ne subrusticæ asperitatis notaretur, partim quòd nulla spe lucri, pauperes Christi seruos, vinctos ibi haberet, reseratis foribus, educit atque dimittit. Patres, gratijs Centurioni, & Tribuno in primis actis, è Vaticano ad Tyberinam ripam rectà abeunt. *Hæc ille in collect. à fol.* 201. *vsque ad* 211.

---

1 *Quo tempore alma Vrbe à----militibus Carolo Borbonio duce capta, Pontificeque Maximo in mole Hadriani obsesso, cùm omnia passim ad militum libidinẽ pessum agerentur, placuit Deo, qui suorũ curam nunquam deserit, iuxtà illud Psaltis:* Non vidi iustum derelictum; *Virum sanctissimum quasi Diuinæ Prouidentiæ Nube tectum, & muro vallatum, per medias belli flammas, armatorumque acies ac enses transeuntem, saluum atque incolumem Ostiam perducere: quem etiã ad locum Augustino Amulio, Venetæ Classis Præfecto, paucis post diebus appellente, ab ipso benignè & liberaliter acceptus est tùm ibi, tùm Venetijs.* Ludouicus Donius D'Attichy, Episc. Æduensis in flor. hist. Cardinal. tom. 3. ann. 1536. fol. 131.

DISQVISITIO QVARTA.

Quomodò Episcopus Theatinus vnà cum socijs à Venetæ Classis Præfecto susceptus est? Venetijs quem locum accepit? Quam in suo Ordine vitæ rationem seruabat? Cur Diœcesim Veronensem inuisit?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in Apolog. interrog. 9. n. 10. fol. 143. lin. 29.

2 AVdiendus hìc est (*laudatus supra in fol.* 57.) Hieronymus Magius. Accidit, *inquit*, vt Vrbe ab Hispanis militibus capta, Pontificeque Max. in Arce obsesso, omnia Romę ad militum libidinem passim subuerterẽtur, ita vt qui hostium manus effugeret, is Dei beneficio ereptus, non humano consilio diceretur. Qui quidem Deus, propterea quòd Iustorum hominum, suique sine fuco & fallacijs amantium procurationem curamque suscipit, eosque perire nullo modo sinit, Virum sanctissimum,

quasi nube tectum, per medias Vrbis flammas, mediosque crudelissimorum atque armatorum oculos transeuntem saluum atque incolumem Ostiam perduxit. Quem planè ad locum Augustino Amulio Venetę Classis Præfecto, paucis post diebus appellente, ab ipso hilari animo liberaliterque exceptus est, Venetiasque deuectus.

3 Qua in Vrbe, datus est ei certus ac celebris locus est, vbi cum pauculis quibusdam cùm nobilitate tùm morum elegantia doctrinaque insignibus socijs se recepit, sumpto priùs vno eodemque omnes vestitu, qui honestissimus esset. Deindè, si qui in eorum societatem admitti cuperent, difficulter admittebantur, nec nisi facta priùs diligenti de vita & moribus inquisitione, deque præcipua causa, qua mouebantur hoc vitæ genus expetere. Pueri verò, propter ætatis imbecillitatem, statim excludebantur: neque vllus precibus aut lacrymulis locus erat. Regula autem ijs Sodalibus exposita eiusmodi erat, vt erga Deum, tota mente, toto spiritu, tota anima colerent pietatem: erga virtutem, diligentia, exercitatione, assiduitateque sanctitudinem seruarent: erga proximum, misericordia, feruore, studioque diligenti charitatem diligerent, castè viuerent. A iure iurando omnique mendacio abstinerent, diuitias negligerent, Paupertatem ex voto profiterentur. Voluptati resisterent. Gloriam vni Deo concederent. Beneuolentiam inter se maximè colerent. Æqualitatem continuò tenerent. Victum denique & vitam communem haberent. Quodque omnium admirabilius est, cùm nihil certi haberent ad vitam alendam (omnis enim eorum spes in Deo posita erat) si quid à quoquam eis donaretur, quo famem quotidie pellerent, non plus acciperent, quàm quod ad vitæ vsum necessitatemque sufficeret, reliquum omne in pauperes distribuerent. Atque ita sola spe sustentati vitam degebant, quippè qui ex omnibus hominibus pauci & soli essent, qui diuitias & fundos repudiãtes virtute ditissimi haberentur. Omnemque suam spem & cogitationem in vno Deo sitam esse fixamque volebant. *Hac ille. Sed Episcopus Theatinus an Veronam concessit?*

T. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Paulo III. lo. cit.

4 A Cæsarianis militibus Vrbem diripientibus male habitus Veronam primò deindè Venetias profectus est. *Et*

T. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. fol. 217.

5 Lustrat (*Io. Matthæo Giberto Episcopo absente, Clementis VII. hortatu*) Diœcesim Veronensem. *Et Clementis literæ* (*vti refert Vghellus in Giberto Episcopo*) *sic habebant.*

C L E M E N S V I I. &c.

6 Venerabili fratri Ioanni-Petro Episcopo Theatino Sal. & Apost. be-

bened. Quia gratus nobis euenit Venerabilis fratris Io. Matthæi Episcopi Veronen. reditus, piaque in ægritudine nostra visitatio, indè colligimus, quòd eodem tempore alleuari paulatim ad incolumitatem regressi fuimus; quod fraternitati tuæ libenter significamus, quippè quam credimus pro tua in nos beneuolentia tàm esse in nostra conualescentia, quã in infirmitate dolutam, cuius etiam precibus apud Deum adiutos esse confidimus, vt hoc ab eo salutis corporis munus impetrari mereremur. Porrò nos tàm affecti beneficio præter alia innumerabilia, quæ nobis eiusdem Dei clementia concessit; vt si qua in re possumus grati ei esse teneamur. In pristinas cogitationes, & curas relabimur semper animo nostro infixas, pacem inter Christianos Principes conciliandi, quod quãdo Nuncijs & literis parum profecimus, nos ipsi expedire, nulloque aut labori vel personæ nostræ propriæ parcere statuimus, vt nihil intentatũ relinquamus. Qua in re cùm tàm personæ nobis dicti Episcopi Veronẽsis ministerium sit futurum, quantùm tua fraternitas non ignorat, cùmq; suo more nobis inseruiendi cupidum solùm suæ Ecclesiæ deferẽdi rationem nonnihil retrahat; Nos qui eius opera in negotio tàm pio & salutari vti omninò decreuimus, gaudemus nobis oportunam tuæ fraternitatis nunc personæ præsentiam offerri, in cuius DOCTRINA, PRVDENTIA, & RELIGIONE, plurimùm spei & fiduciæ, idem Episcopus meritò reponit; qui sanè, vt scis, ita AVCTORITATE & PROBITATE TVA conquiescit, vt longè meliùs in sua Ecclesia actum iri putet, si per te, quàm si per ipsum regatur. Itaque, nos pro nostro officio vniuersis Ecclesijs debito, nostrisque muneris existimantes, vt idem Episcopus nobis & vniuersali Ecclesiæ inseruiens, non sit interim de sua solicitus, fraternitatem tuam omni amore hortamur, Apostolica etiam auctoritate illam regendi, vt Dei in primis nostraque deindè causa, onus dicti Episcopi te præcipuè colentis, suscipere velis. Nullibi enim, aut gratius nobis præbere obsequium, aut tui amantiori, quàm sit ipse Episcopus, operam dare poteris. Nec dubitamus, quin quod tua spontè facere iam cœpisti, sicut audiuimus, id etiam libentiùs prosequaris nostra hortatione accedente; qui sanè cupidè expectamus, pergratumque à te habituri sumus, vt & tui amantissimi, & nobis carissimi hominis curam subeas Veronensis Ecclesiæ, & Diœcesis habeas in salute animarum commendatarum, Clerum illius regas, mores dirigas, Cultui Diuino studeas, omnia denique SAPIENTER & PRO TVO MORE gubernes verbo, & prædicatione excites salutari, quos opera & exemplo aliàs vitæ prouocasti. Nos intereà erga te, & tuos &c. (*Hic quod ad nostrum Ordinem spectat, prætermisit Vghellus.*) qui debemus, nec vnquam à nobis quicquid in Domino poterimus, nostram benignitatem desiderari sinemus, sicut nũc fecimus, quòd ipso Episcopo pro vobis petente, quædam vobis liberalissi-

lissimè concessimus,quæ tamen VESTRIS MERITIS, NOSTROQ; DESIDERIO,LONGE INFERIORA IVDICAMVS. Datum Romæ &c. *At quomodò Episcopus Theatinus contumacem Veronæ Rectorem, cùm Gibertus adesset,ad eius pedes,sua increpatione, ac admirabili oris maiestate,prostrauit?*

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Histor. Disp. fol. 19. *lin.* 18.

7 Antonius Car. Cardinalis eius Consanguineus veritatē bene notat. Cùm aliquando Veronæ, *inquit*, apud Gibertum Episcopum,sibi amicissimum, diuersaretur, Venetus quidam Patritius Vrbis illius Præfectus, Excommunicationis absolutionem, in quam nefarijs actibus inciderat, in domo Episcopi,aut in Æde sacra,petere, & solenni ritu obtinere detrectabat.Immò vix in animum induxerat,vt quocunque loco Episcopo per Vrbem eunti occurrisset,absolutionem flagitaret. Contigit autem vt eo loco publicè occurrerint,quo Carafa rei conscius intererat. Hic igitur aduentanti Prætori obuiam factus,terribili obtutu,voceque,Heus tu, inquit,flecte hìc genua:& ab Episcopo tuo veniam pete.Quibus ille territus verbis extemplò paruit.Solebatq; posteà fateri,se Episcopi Theatini perculsum imperio ad eam demissionem petendæ veniæ deuenisse. *Hæc Card. in coll. fol.* 148. *Idemque narrat*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu de varijs virtutum historijs lib. 1. *cap.* 11. *nu.* 1. *fol.* 150.

8 Quum Veronæ Giberti Episcopi latus clauderet, occurrissetque Vrbis Rector,qui ab ingenita superbia Episcopo se sistere, absolutionēque nescio cuius nexus Christiano more petere abnuebat *(Carafa)* Episcopum Apostolico verbo monuit,Increpa eum durè; mox facto gradu, ea sermonis grauitate hominem obiurgauit,vt dicentis Maiestate victus, ad Giberti pedes,pacem ac veniam precaturus acciderit, liberè posteà confessus, Episcopi Theatini vim se non potuisse sustinere. *Ita Ioannes Rhò à quo laudatus Caracciolus* fol. 112. *de fixo Venetijs domicilio hæc habet.*

9 Venetijs autem primò in Æde S. Euphemiæ, mox ad B. Gregorij paulisper substitêre. Hic verò die Exaltatę Crucis eiusdem anni 1527. coactus grex paruus sibi Pastorem Caietanum elegit, dignum vtique Theatini Episcopi successorem. Et strenuè quidem se gessit in eo munere Caietanus,partesque omnes boni Præsulis expleuit. Nàm industria, labore,constantia praeire cunctis: suauitate motum,modestia,misericordia nulli non obsequi:contigitque,quod est rarissimum,vt illi nec facilitas auctoritatem,nec seueritas amorem diminuerit. Denique spectatissima viri exempla magnam certè vim habuere ad omne virtutum genus suorum animis instillandum. Accidit autem,dùm essent Venetijs, Pestilitas illa,& quæ perpetua eius est comes,siue subsequa, fames, ex incredibili

bili

bili annonæ exorta charitate, quæ anno 28. suprà sesquimillesimum, Italiam atq; Europā penè vniuersam depopulata est. Et ea tempestate, plurima Patrum & Caietani inprimis benignitas in pauperes, qui Venetias misselli & palabūdi turmatim cōfugerāt, enituit. Mirā Theatini PP. vicissim Dei Prouidentiam, & nullo mundi æstu arescentem charitatis fontē sunt experti. Quippè quòd Vrbe Roma extrusos, Venetias petere oportuit, aduersitas visa est, sed beneficium fuit. Venetiæ enim eo anno longè minùs quàm reliquę Italię Vrbes annonę charitatem famemq; senserūt. Itaq; qui nihil à quoquam petendo, nihil ipsi certorum censuum habendo, victitare decreuerant, & magna profectò si Romæ perstitissent, premēdi rerum inopia fuerant, iidem, moderāte rem Numine, Venetias, hoc est, in tutam ab his calamitatibus Ciuitatem destinantur: vt summo Parēti deinceps liberè fiderent, & solicitudinē omnem (vti Princeps eius Ordinis Petrus monet) in Deum proijcerent; quoniam ipsi cura est de nobis.

---

1 *Apud Ædem S. Nicolai Tolentinatis (Ioannes-Petrus Carafa) non sine magna Sanctitatis & Doctrinæ opinione, aliquot annos egit.* Onuphrius Panuinius in Vita Pauli IV.

DISQVISITIO QVINTA.

Somaschensis Congregationis Fundationem Episcopus Theatinus an iuuit? Hieronymo Æmiliano eius Conditori, Viro & nobilitate generis, & vita sanctitate clarissimo, num à Confessionibus fuit? Populorum frequentiam an Venetijs ad se traxit? An morum Reformationem induxit? Quid in eo Æmilianus admirabatur? aut quomodò ex eius nutu omninò pendebat?

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu in Vit. Romanorum. Pontif. in addit. Andr. Victorel. lo. cit.

2 VT SOMASCHENSIS CONGREGATIO INSTITVERETVR (*Io. Petrus Carafa*) AVXILIO FVIT: & Hieronymū Æmilianum illius Ducem sanctimonia celebrem mirificè dilexit. *Et*

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in histor. disp. num. 69. fol. 99.

3 Hieronymus Æmilianus, institutor Congregationis Clericorum Regularium de Somascha, Venetijs, in sua conuersione SPIRITVALEM DVCEM ELEGERAT CARAFAM. *Sed rem prolixiùs audiamus.*

P. Ioan-

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu 8. Febr. fol. 233. num. 60.

4 Auctus est Hieronymus per id tempus non ignobili spiritualis vitæ Magistro. Is fuit Ioannes-Petrus Carafa, VIR ET DOCTRINARVM OMNIVM INSIGNI LAVDE FLORENS, ET MAGNÆ INTEGRITATIS, PIETATISQVE FAMA ILLVSTRIS: qui posteà in Cardinalium Collegium à Paulo Tertio lectus, eiusque Ordinis princeps, Marcelli Secundi Pontificatum excipiens, Paulus IV. mutato de more nomine appellari voluit. HVIVS OPERA ET CONSILIO VTEBATVR ASSIDVE HIERONYMVS: EIQVE TANTVM DEFEREBAT, NIHIL VT EO INCONSVLTO MOLIRETVR——Igitur (*Episcopus Theatinus ac Socij posteaquàm se Romanæ Vrbis cladi subduxerant*) Veneti Oratoris ab Vrbe discedentis benignitatem nacti, anni sub exitum, cum eo Venetias commigrarunt: conductisque ædibus ad S. Nicolai Tolentinatis, anno ineunte vigesimo octauo, domicilium posuerunt; vbi fuit Carafa ad annum ferè trigesimum sextum, quo à Paulo III. sui item Pontificatus anno tertio, Cardinalis honore inauguratus est.

5 Vt primùm Doctrinæ & Pietatis Nouorum Religiosorum Fama latiùs per Vrbem manare cœpit, MVLTORVM AD EOS FACTVS CONCVRSVS, multis Religiosi instituti probata est disciplina, ardẽter etiam expetita, & suscepta: PLVRIMORVM CIVIVM, PATRVM OPERA ET STVDIO, CASTIGATVS VITÆ LVXVS, ET MORVM LICENTIA. (*Non ergo Patres vt Eremitæ perpetuò in solitudine versabantur: sed Verbi Dei Prædicationi, ac sacris Confessionibus incumbebant.*) Nec serò ista ad Hieronymi aures deferuntur: qui vt erat proborum studiosissimus, facilè ad eos se confert, Caraffæque consuetudine maximè delectatus cœpit Religiosas ædes frequentare; nec molestus erat Ioanni-Petro creber Hieronymi accessus, nec inutilis Hieronymo: ille enim hominis nobilitatem tanto cum pietatis ardore coniunctam suspiciebat & admirabatur: Hieronymus vicissim in Caraffa VNIVERSA HVMANÆ DIVINÆQVE SAPIENTIÆ ORNAMENTA CVM SVMMA VITÆ INTEGRITATE NON SINE ADMIRATIONE VBIQVE COMMENDABAT ET PRÆDICABAT: multaque in animæ & salutis suæ commodum spiritualisque profectus vberiorem fructum semper è congressu probatissimi hominis hauriebat. Itaque venit illi in mentem, ad sanctiora maioraque pietatis studia informãdum Ianni-Petro se tradere: quippè nihil in spiritualis vitæ progressu regendarum animarum Moderatore peritissimo antiquiùs habebat; qualis ei Carafa videbatur, è cuius nutibus, veluti certo diuinæ Voluntatis Interprete, totus penderet, seque & sua componeret vniuersa

pro-

propterea quòd, certa lege sibi indixerat iampridem, nihil vt proprio statueret arbitrio, neuè in rerum spiritualium vsu, suo fallaci sensu, & inexperto vteretur doctore, ne hac vna via, occultis dæmonum fraudibus facilis pateret aditus. Quod pium & prudens animi decretum adeò religiosè tota vita seruauit, vt ne pietatis quidem opera, inscio & inconsulto conscientiæ moderatore, aggrederetur: siue quòd adeò illi in omnibus proprij sensus esset suspecta libertas: siue quòd sciret, quò minus de nostro imperata res habet, eò cumulatiori mercede meritum compēsari. Igitur, vel priore Magistro destitutus, vel quòd vtriusque operam perutilem sibi existimaret, è Caraffa quæsiuit, vt se se rerum spiritualium doctrina instruendum susciperet; de se, & de rebus suis, ex Dei Gloria animæque salute, liberè statuere vellet: id sibi pergratum fore. Non grauatè prouinciam suscepit Caraffa, ex eo fertili solo vberem frugum copiam se breui collecturum (quod posteà rei euētus comprobauit) conijciens; & quod liberaliter spoponderat, pari posteà fide ac religione persoluit.

6 Sæpius actum est inter eos de diuinis rebus, de proximorū salute procuranda, de corruptis eius ætatis moribus sanandis, de nouo certoq; vitæ genere deligendo; quibus frequentissimis colloquijs, ad strenuè in vinea Domini laborandum, quotidie magis inflāmabatur Hieronymus; nec contemnendos in rerum spiritualium exercitatione progressus ostēdebat, quibus in dies eius spiritus pietasque Caraffæ ampliùs probabatur. Nunquam tamen illum suo nouo Ordini adiungendum curauit; fortè, quia communicato cum eo animi sui consilio, intelligeret hominem ad alia omninò, sed tamen Christianę Reipublicę proximorumque saluti perutilia, à Deo vocari; ac proinde cùm eum maximi faceret, quotidieque ad pietatis progressum vrgeret; interiori tamen religione prohibebatur, ne ad ingressum recentis Religionis illum solicitaret. Quin etiam Caraffæ auspicijs & consilijs, Hieronymum ad pauperum derelictorum curam animum applicuisse, adeò certa & constans eorum opinio fuit, qui ab eodem Hieronymo in partem laboris socij electi fuerant; vt anno ab eius obitu decimo à Ioanne-Petro Caraffa Cardinali, hoc vno maximè nomine, cum suo Ordine Congregationis vnionem postularint, quòd scilicet eius auspicijs, illorum operum essent fundamenta iacta, & quòd ad eos Hieronymum ipse destinasset.

7 Mirificè autem temporum progressu tanta illa Ioannis-Petri & Hieronymi animorum consensio, voluntatumque conspiratio, apud vtriusque Ordinis alumnos processit, velut à radice mutuæ charitatis vigor ad ramos transmissus; vt non minoribus beneuolentiæ vinculis, hæ duæ familiæ modò vinciantur, quàm ipsa ambarum Religionum capita fuerint amoris & charitatis necessitudine copulata. Qui verò primus Pa-

trum Theatinorum locus à Hieronymo Venetijs est frequentatus, is postea Somaschenis PP. vsui & cõmodo maximè fuit. Nã ad eius Seminarij administratione, quod Ioannes Triuisanus Patriarcha, magno sanè Venetæ Ecclesiæ nō solùm ornamento, sed fructu excitauerat, Patribus illis ab eodem Veneto Patriarcha vocatis, ad idque amplissimis ædibus apud Sancti Hieremiæ conductis, vbi annos fermè viginti, eoque amplius Seminarium substitit, nullum interim erat publicæ Ecclesiæ, nullum Religiosæ sepulturæ ius, sed domestico Sacello ad quotidiana & priuata Sacrificia vtebantur. Itaq; à Patribus per id tempus, qui decessissent, ad S. Nicolai Patrum Theatinorum Religioso funere efferebantur: vbi longo linteatorum Patrum ordine, cantu, & funalibus occurrente, perhonorificè excepti, sacrisque Ecclesiæ precibus, & cærimonijs expiati, intra domesticum Cœmeterium, eodem sacro vestium & luminum apparatu, cantuque comitante, condebantur. Vt quasi iam tùm videretur Hieronymus filijs deinceps in societate procreandis, sepulturæ locum indicare, & viam aperire, commodissimum sanè locum: vt ijdem vita defuncti apud eos conquiescerent, quibuscum animorum summa coniunctione concordissimè vixerant. Sed de Caraffa non semel mentio redibit. *Itaque nihil Carafa inconsulto peragebat Aemilianus: vt iterum narrat idem P. Bollandus fol. 273. hunc in modum.*

7 Cùm posteà in disciplinam etiam Carafæ se tradidisset, ita ab eius nutu pendebat, vt, EO INCONSVLTO NE LEVISSIMA QVIDEM ATTENTARET. Ad tantæ virtutis specimen indicandum, hoc vnum subijciam, ex quo de cæteris prudens lector coniecturam faciat. Cùm Salodij Stephanus Bertazzolus, Hieronymo audiente, aliquot capita ex S. Augustini meditationibus perlegisset, magno pietatis ardore Hieronymum ea lectio compleuerat: vt libellum apprimè vtilem & fructuosum vehementer laudaret commendaretque. Ea res Stephanum impulit, vt librum Hieronymo muneris loco offerret; sed gratum dantis animum multa humanitate collaudans Hieronymus, gratiæ omninò remittebat: verùm cunctantem ad accipiendum cùm alter precibus perpelleret ardentiùs, annuit tandem Hieronymus, seque oblatum munus hac conditione admissurum spopondit, SI DATIS EA DE RE AD CARAFAM LITERIS, ET IPSE CONSENSISSET: ne videlicet quicquam in sanctæ Obedientię iura ea de causa peccasse videretur. *Quocirca accidit quod P. Turtura lib. 3. cap. 6. & P. Bollandus fol. 251. n. 23. habet his verbis:*

8 Quàm multa verò & omnium æstimatione maiora in rem communem gesserit eo tempore (*Mediolani*) Hieronymus facilè quæ subijciam testabuntur. Nàm ipse Dux, cùm Ioannes-Petri Carafæ opera, è cuius nutu hominem plurimùm pendere didicerat, existimaret Hieronymũ

ad ea

ad ea pietatis studia Mediolanum destinatum, datis ad Carafam literis humanissimis per suum Internuntium apud Rempublicam Venetam tùm commorantem, ei gratias egit quammaximas, quòd hominem Mediolanum allegasset, tàm magno totius Ciuitatis bono: quam gratiarum actionem minimè sibi debitam ingenuè fatetur Carafa. *Vt in literis ad S. Caietanum datis inferiùs est videre. Hactenùs ex P. Ioanne Bollando; qui in suo commentario de Hieronymo Aemiliano Bossium citat: qui item in Carafa Hieronymum admiratum fuisse narrat;* HONORVM CONTEMPTVM, ZELVM SANCTÆ FIDEI ET ANIMARVM, ET CVM PLERISQVE ALIIS VIRTVTIBVS PRVDENTIAM MAXIMAM: *& ad nostros Patres termatim Venetiarum populos vndique confluxisse.*

1 *Venetijs cùm priùs esset----maximè studuit vt Græcos à Schismate, & Hebræos à perfidia reuocaret: cùmque id faceret, cum Græcis Græcè, & cum Hebræis Hebraicè, disertissimè loquebatur; cùm per vniuersum Orbem integritatis ac doctrinæ specimen omnibus præberet.* Barthol. Chioccarell. de Archiepiscop. Neapol. fol. 329.

DISQVISITIO SEXTA.

Num S. Caietanus aliquando Venetijs Insanabiliū Xenodochium excitauit? Num ægris in eo S. Franciscus Xauerius inseruiuit? Episcopus Theatinus Eremiticam ne vitam ducebat, an multorum saluti, vt diximus, in magna omnium existimatione, prospicere videbatur? Xenodochium illud an nostri Ordinis Authores, Conditores agnoscit? Quàm bene id ipsum Hieronymus Aemilianus administrauit?

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu 8. Febr. fol. 239. num. 18.

2 VEnetijs insigne Pietatis Opus excitatum fuerat eius Caietani Thienensis Vicentini opera, qui posteà Romę cum Ioãne-Petro Carafa, Clericorum Regularium Parens & Auctor fuit: eoque in Religioso Ordine non obscura Sanctitatis laude decessit. Nosocomium scilicet, in quo potissimùm fouerentur inter ægrotos ij, quos vel insanabilis morborum vexaret iniquitas, vel membrorum debilitas incurabili dehonestamēto notaret. Proindè loco, insanabilium Valetudinario nomen factum; feruentibusque (vt nouis in operibus solet) admodūm initijs, perbellè aliquandò opus processit. *Ita P. Bollandus: notatque, sub huius capitis finem,* S. Franciscum Xauerium, in hoc Valetudinario, ægris operam

 nauas-

nauasse,atque vlcerosi saniem exuxisse: *vt scribit P. Horatius Tursellinus in eius vita lib. 1. cap. 5. Sed præterea Venetijs Carafa quid egit?*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu interrog. apolog. in progress. Ord. fol. 217. multis prætermissis hæc notat:

3 Carafa Venetijs in magna celebritate arbiter conscientiarum.
Sorori Mariæ Author est condendi Monasterium Neapoli.
Cum Episcopo Paulano Nuncio apud Venetos dissidium Reipublicæ, & Archiducis Ferdinandi arbiter componit.
Scribit de modo à Republica in beneficijs tenendo.
Pro Græcis reuocandis à Schismate laborat. *Et*
Insanabilium Nosocomij Caietanus & Carafa ab illius Gubernatoribus (*olim in Vrbe*) Protectores constituuntur, *his tabulis.*

4 Quoniam ita à natura comparatum est, vt res omnes, quorum cõsilio & imitatione initium habuere, eorundem fauore & protectione maximè gaudeant, augeantur, & conseruentur; hancque fortunam valdè recipiant res illæ, quæ diuinis vsibus aut ministerijs addictæ per bonos & verè Christianos homines sanctissima accepere adiumenta; ea propter Nos Gubernatores Hospitalis Pauperum vlceratorum Incurabilium D. N. Iesu Christi Venetiarum, perspectam & benè cognitam habentes probitatem humanitatemque RR. in Christo Patrum Io. Petri Carafæ Episcopi Theatini, & Caietani de Thienęis Clericorum Regularium ad pręsens in Romana Curia commorantium, quorum opera, integritate, doctrina, & exemplo ad Christi opera fuimus prouocati, nos subindè cõmonentium miseris & valetudinarijs pauperibus nõ deesse, quò tùm nostra tùm aliena deuotio per antedictos RR. PP. Apostolorum vices in terris gerentes inflammentur; pro comperto habentes, obsequium istud, quod in D. N. Iesum Christum nõ minùs reuerenter quàm fideliter exercemus ne dum protectionis tutelam perpetuam, verùm etiam alacris eiusdem & sanctæ defensionis suscepturum dignitatem, ob illustre tàm Christianorum & Sãctissimorum Patrum electorum patrocinium, eaq; Protectio augendę fidelium huius Vrbis pietati mirũ in modum sit profectura: spõte & omni meliori modo, quo potuimus, & efficaciùs valere potest, elegimus, fecimus, & solemniter constituimus, ac vigore huius præsentis publici instrumenti, eligimus, facimus, & constituimus Nostros & præfati Hospitalis ac in eo degentium Procuratores, Defensores, Cõseruatores, & Protectores principales & speciales &c. *Hactenùs illi. Sed S. Pater Ignatius cur Theatinos Patres adiuit?*

1 In-

1 *Insanabilium Nosocomium, quod exactæ temporum calamitates & clades labefactauerant, pristinæ pietati ac splendori perindè (Carafa) restituit, ac si denuò ipse excitasset. Id quod memorat incomparabilis sanctitatis femina, Baptista Vernacia, Hectoris filia, in ea quam ad Gasparem Canonicum Regularem Epistolam dedit.---Hoc in Nosocomio vero simile putat Caracciolus Episcopum Theatinũ quadam posteà cum S. Ignatio Loyola, Societatis Iesu institutore amicitia initiatum. Quo item tẽpore & cum alijs è Nostratibus spectatis viris egisse familiariter Venetijs Ignatium pro comperto habemus.* Ioseph Sylos in histor. par. 1. lib. 4. fol. 136.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Cur S. Ignatius Venetijs Theatinos Patres est alloquutus? Num ab ijs fortasis hospitio exceptus fuit? Cum Episcopo Theatino an familiariter egit? Quæ animi Dotes ac Dei Dona eundem Episcopum honestarant?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu interrog. 4. fol. 66. nu. 1.

2 QVærebat nimirum Ignatius Xenodochium aliquod de more, in quod se reciperet: voluitque in illud ADITVM IMPETRARE AB ALIQVO SCILICET VESTRVM (*PP. Theatinorum*) QVI ID PER EA TEMPORA CVRABAT. Nam hospitem cum apud vos ad Diui Nicolai fuisse, ægrè admodùm animum, vt credam, induco. *Hæc P. Ioannes Rhò. Quanquam hospitio exceptum esse, est qui admittat, imò gratias agat. Scilicet,*

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Regul. Comm. tit. par. 3. fol. 11. editionis Colon. Agrip. 1617.

3 Nos omnes illi (*S. Nicolai PP. Theatinorum*) Cœnobio multùm debemus: quòd Parẽtem nostrum in alieno solo peregrinantem tàm benignè humaniterque tractauerit. *Ita P. Nigronus. At de S. Ignatio, cum Theatino (de quo agimus) Episcopo, quid dicendum? Num alter alterum mutuò se viderunt, habuêreque consuetudinem, aut colloquium?*

P. Nicolaus Orlandinus in hist. Soc. Iesu lib. 1. nu. 122. fol. 34. citatus à P. Ioanne Rhò interrog. 21. fol. 350.

4 EGIT INTER ALIOS FAMILIARITER (*Ignatius*) CVM IOANNE-PETRO CARAFA, cui posteà Ecclesiæ Catholicæ gubernacu-

nacula Diuina detulit prouidentia, & Paulus IV. est appellatus. *Mox animi ornamenta subiungens, inquit*: IS ET NOBILITATE GENERIS, ET LITERARVM ERVDITIONE, ET ALIIS DEI MVNERIBVS SPECTATISSIMVS, priusquàm vsu aliquo consuetudineque mores calleret Ignatij, falsis criminationibus adductus, vt erat in his, quę ad Orthodoxam Fidem pertinent, SEVERVS ET ACER IN PRIMIS CENSOR, minùs eius fauere causæ, in ea quam diximus, suspicionis procella visus est. *Cùm verò falsæ illæ criminationes, per summam inuidiam à Diabolo exortæ, Diui Ignatij Sanctitudinem ac Gloriam augeant, non imminuāt; recitētur, quæ fuerint, ne quispiam Theatini Episcopi imprudentiæ adscribat, quòd (vt par fuisset) statim ipse, adeò Sancti Viri causæ, non fauerit.*

P. Petrus Ribadineyra è Soc. Iesu in vita P. Ignatij lib. 2. cap. 6. fol. 135.

7 Quidam vel maleuolentia suffusi, vel falsa persuasione decepti, sparserunt, fugitiuum illum esse: in Hispania non semel vinctum in custodia fuisse: igni tradita combustaque ipsius statua profugisse: ne Parisiis quidem licuisse homini viuere: ex qua etiam Vrbe fugiens suæ saluti consuluisset. Demum eò processum est, vt res in iudicium sit adducta; diligenterque in eius vitam atque mores inquisitum. At quoniam mendacio res tota nitebatur, facilè concidit. *Sed ad Carafæ & aliorum nostrorum Patrum Zelum vt redeamus, huc facit*

P. Mathias Fabrus è Soc. Iesu in Opere conc. tripart. in part. æstiuali in Dom. Pent. conc. 8. fol. 420. editionis Antuerpiensis.

8 Sunt Viri Sancti ac Religiosi Ordines à fundamentis erecti, quos opposuit Deus nouis Hæresiarchis. Quemadmodùm enim natura serpētes è cauernis suis ante prorepere non patitur, quàm Fraxinus eis inimicissima florere incipiat, vt contra venenatos morsus antidotū inde nobis parare queamus: nec priùs eiusdem arboris florem decutit, quàm illi iam in latibula sua se absconderint; sic Deus nunquam sinit prodire ab inferis Hęresin, quin eodem tempore insignem aliquem Sāctum quasi plantam producat, cuius vitę succo contra pestiferum eius venenum præseruare nos possimus. Talis fuit S. Ignatius Loyola Societatis Iesu Fundator, qui octo annis post Lutherum natus annis decem post eundem obiit: arbor fertilissima pręsentissimorum remediorum contra toxicum Lutheri---*Talis arbor etiam fuit Io. Petrus Carafa, & S. Caietanus, qui Luthero proximè adnatus est. Anno videlicet à Virginis partu octuagesimo supra millesimum quadringentesimum: tres scilicet non ampliùs ante annos, quàm publica illa Religionis fax, vt Sylos ait, malo, quodam austro aurigante, ad morum perniciem lucemq; in Orbem est inuectus: qui etiam eodem prorsus anno 1524. Religiosam vestem induit, cùm suam exuit Martinus Lutherus; & vnà cum illo propè vitam finiuit:*

quippè

quippè inter vtriusque obitus diem sex solum mensium spatium intercessit. Sed de S.Caietano in duodecima parte prima disquisitione dicemus. Fertilissima itaq; vnà cum Societate Iesu, alijsque Religiosis Familijs, arbor fuit (vt Fabrus sicco tamen ore subiungit) Ordo Clericorum Regularium, quos Theatinos vocant, institutus Anno 1524. *Hactenus ille. Vin' de Ioannis-Petri Carafæ Zelo contra Hæreticos longiorem tamen orationem audire?*

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Histor. Disputat. fol. 17. lin. 18.

9 Antonius Carafa Card. eius consanguineus veritatem bene notat. Zelo, *inquit*, fidei permotus (*non solū*) in Hęreticos quosq; vehementiùs efferebatur, sed etiam in tria alia hominum genera, Hebræos, Apostatas, Simoniacos: suique sancti odij in eiusmodi pestes atque pernicies Christiani Orbis egregia, quoad vixit, edidit exempla; quippè qui vel tunc cùm priuatam vitam Venetijs ageret, Hæreticos insectatus est acerrimè; monuitque Venetæ Reip. Moderatores, nulla propemodùm alia ratione, posse eam Remp. ruere, quàm prouocata in se Dei ira, si ad Hæreses conniuerent. Itaq; cùm cuiuspiam Hæresis detegeretur, protinus ad Carafam, priuatum licet hominem, accurrebatur; nimirum, vt in Hæresis postulatum inquireret, puniendumque Magistratibus traderet. Et cùm aliquando Patauij degeret, sua auctoritate effecit, obtinuitque, vt Hæreticus quidam insignis è Ciuitate pelleretur. *Hæc ille.* * *Sed illud ipsum Nosocomium, à S.Caietano conditum, Hieronymus Æmilianus, cùm eius curæ ac studio demandatum fuisset; quàm egregiè ac diligenter, quoue exercitationum corporalium atque spiritualium ordine administrauit?*

** Quod hoc loco num. 10. per Typographi erratū impressum est, supra in Disquisitione 6. ponēdū erat.*

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu loc. cit. fol. 239. nu. 18. & 19.

10 Igitur qui valetudinario præerant, viri & pietate & genere planè nobiles tot animarū periculis, & ęgrorū incómodis maximè anxij, egregiè etiam Hieronymi charitate & vitæ ratione perspecta, nihil habuere antiquius, quàm vt salutaris loci procurationem ad eum deferrēt. Hominē itaq; enixè obsecrāt, vt conductis orbis in Valetudinarij ædes satis amplas, eo in loco, & pauperibus simul, & ægris operam suam nauet---Non irrita fuere nobilium virorum vota. Hieronymus quippè in omnem de proximo bene merendi occasionem imminens, prouinciam nō detrectauit: sed postulatis cumulatè satisfacturus quò inuitabatur, breui se contulit: ac veluti optatam à Deo charitatis palęstram adeptus, laxatis ardori habenis, ad ægros sanosque iuuandos, suas curas vigiliasque, studiosiùs quàm anteà, contendit. Orphanis eo in loco eadem erat, quæ anteà viuendi disciplina, idem opificiorum labor, orationum ardor, numerus autem multis capitibus auctior. Cum infirmis & miserè iacentibus multus erat Hieronymus: singulos inuisebat, humanissimè solabatur, cibos appo-

apponebat & miniſtrabat: nec illos è ſtrato tollere, brachijs geſtare, tetrumque fœtorem perferre grauabatur. Eratq; hoc ferè quotidianę charitatis penſum, ægrorum lectos ſternere, corporum ſordes purgare, quiſquilias è pauimento verrere, abiectiora munera obire. Nec corporum modò, ſed animarum curationi maximè inſtabat: vt enim miſerrimo cuique aſſidebat, ita illum ſuæ ſalutis admonebat; pijs colloquijs ægritudinis moleſtiã leuabat: in ſupremo vitę diſcrimine Chriſtianis adhortationibus viam munire ſtudebat; quò ęgrotantis animus paratior venienti Domino occurreret: maximè ſolicitus ne quem ſacra Cõfeſſione inexpiatũ aduentãtis mortis horror inuaderet: iiſq; in extremo iam agone laborantibus ita aſſiduus erat, vt ſorbitiunculas, & pharmaca ſua manu prę beret, comminutum cibum in os insereret, apud eoſdem nocturnas duceret excubias, quò ſingulis momentis ingruentibus periculis præſenti celeritate ſubueniret. Quæ omnia quàm eximio ægrorum bono, & totius Venetæ Ciuitatis admiratione ab Hieronymo pręſtarentur, teſtes illi ipſi grauiſſimi viri Valetudinarij Curatores, qui tàm multa, & tàm honorifica cum laude de Hieronymi virtute (ſed haudquaquam vero maiora) vbique prędicabant, vt Hieronymum vehementer tæderet, puderetque.

1 *Cùm nihil certi (Theatini Patres) haberent, ad vitam alendam, ſi quid à quoquam eis donaretur, quo famem quotidiè pellerent, non plus acciperent, quàm quod ad vitæ vſum neceſſitatemque ſufficeret; reliquum omne in pauperes diſtribuerent: atque ita ſola ſpe ſuſtentati vitam degebant: quippè qui ex omnibus hominibus pauci & ſoli eſſent, qui diuitias & fundos repudiantes, virtute ditiſſimi haberentur; omnemq; ſuam ſpem & cogitationem in vno Deo ſitam eſſe fixamq; volebant. Ex quibus percipere poteris, Lector, quæ cunabula, qui ſpiritus, quanta circa Dei cultum primorum illorum virorum extiterit, Theatino Duce, Religio: quàm viuida ac feruens ad inuicem charitas, puritatiſq; ac paupertatis Zelus.* Ludouicus Donius d'Attichy Epiſc. Æduenſis in flor. Card. to. 3. fol. 131. n. VI.

DISQVISITIO OCTAVA.

Epiſcopus Theatinus quam vitæ rationem ducebat, voluptuoſam an aſperam? Quid ipſe aliud Venetijs per ea tempora præſtitit? S. Ignatius qui Prophetiæ certè dono non caruit, quid de noſtro Ordine prædicere potuiſſet?

P. Adamus Contzen è Soc. Ieſu in Euang. cap. 6. Matth. verſ. 16. quæſt. 1. §. 3. fol. 128.

2 VIXIT ILLE, ante Pontificatum, SANCTE; ET VT PAVLVS APOSTOLVS, IN IEIVNIIS MVLTIS VIXERAT PAV-

PAVLVS (*siue Ioannes-Petrus, Episcopus Theatinus*) ante Pontificatum. PARCE, ET DVRE, MORE PAVLI EREMITÆ. *Sed & de aliorum gestis hæc*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. fol. 217.

3 Benignè Caietanus fouet famelicos Venetijs. Caietanus Veronã excurrit: summa paupertate vitam tolerat: Capituli & Episcopi dissidia componit. Euocantur (*Patres*) Neapolim. *Laudatusque à P. Ioanne Rhò Caracciolus* lib. 2. cap. 7. *& ex eo* par. 1. lib. 4. *Sylos (omnia carptim refero) hæc habent. Excitauerat Venetijs turbas Græcorum gens, visumque adeò ingens, ac dignũ non perfunctorio remedio malum, vt consuli Pontificem oportuerit, atque à suprema ea potentia ac vi telum impetrare, quo monstra conficerentur. Etenim pro concione scriptisque corrupta scissæque fidei dogmata publicè impudenterque disseminabant. Idque Theatini Episcopi Zelo à Clemente VII. demandatum: qui integro eo temporis spatio, quo Venetijs egit ijs fidei quæstionibus, malisque resecandis, si quæ adnasci cerneret, incumbebat. Concionatores præsertim, qui facilè aut orationis illecebra, cultuque, aut inconditis clamoribus vulgus occupant, admirabili quodam Zelo, curaque intentiore audiebat: quorum eloquentia vbi clandestini quid veneni instillare sibi videbatur, mirum qua ope nitebatur, vt aut ab ea caueret populus, aut longè lues illa ablegaretur. Accidit hoc sub id tempus non semel: illud præcipuè, quod in Apologia ad Nauagerium narrat Antonius Cardinalis Carafa. Nàm cùm Hæreticus quidam declamator Patauij, magna quidem hominum frequentia plausuq; sermocinaretur, cognouit illicò corruptam hominis facũdiam Episcopus Theatinus, qui eò fortè excurrerat; fucumque imperitis ac catholicis auribus teterrima ab ea dictione fieri: eòque grauiorem fidei morumque iacturam pertimescebat, quòd ab ea Patauini Gymnasij, ingeniorumque celebritate, cresceret doctrinæ existimatio, & robur. Ergò re ad inclytum Venetorum Senatum delata, tùm apud ipsos Patauinos Ciues, egregio ardore animi perorata, eo nisu adlaborauit, desudauitque, vt expulsus tandem ille Lutheri admissarius ab ea Ciuitate ac Prouincia fuerit. Hoc item anno alteram imposuit prouinciam Carafæ Pontifex, quæ vt honorificam de eo, eiusque in agendis rebus prudentia Pontificis opinionem confirmauit: ita non minimum addidit Theatinæ sodalitati nominis, quòd vix dùm nata, ceu matura iam æui ac disciplinæ ad aliorum Religiosorum cœtus cõponendos ac temperandos adhiberetur. Instituerat Iacobus Pauonus, vir quidem egregij Spiritus, Eremitarum Sodalitium, à Dalmatia nuncupatum, sub Regula tutelaque S. Hieronymi, Christi anno post seculum quintumdecimum quarto & vigesimo. Sed extincto citiùs optimo Parente, vt qui integras suasque non dùm vires diuturnitate vsuque Ordo acquisiuerat, timeri illi casus cœpit: & iam remitti rigor, neruique obseruantiæ, & quadam obtentæ imbecillitati permitti videbantur. Quare supplicatum Pontifici, vt præsenti ope consuleret: qui quòd omnia sibi de Carafæ studio ac labore pollicebatur, datis ad eum literis iussit, vt hanc sibi destitutam à Patre sobolem adoptaret; com-*

plexusque ex animo negotium, figat ipse, refigatque leges ad nutum, ac suæ prudentiæ normam. Ad hæc Clemens Episcopo Theatino, Caietano ac socijs iniunxit, vt decentiorem in formam Missalem librum, Breuiarium, ac B. Virginis Officium cõcinnarent. Quod Diploma habes supra in fol. 75. *Anno item* 1530. *Episcopus P. D. Bonifacium à Colle Neapolim allegauit, germanæ Sorori, Mariæ Carafæ, præsentem opem laturum, vt ritè illa Sapientiæ Monasterium, ad Theatini Episcopi amussim ac normam, instituere posset. Anno item* 1531. *quendam fratrem Baptistam acri quidem epistola asperiùs obiurgauit atque perstrinxit: quòd qui diù cum laude vixerat, & asceticos quosdam libros ediderat, & Vicentinæ illius Sodalitatis alumnos ad pia opera extimulauerat, suæ deindè professionis oblitus, non sine graui piorum mœrore uitã ducebat Religioso homine indignã. Hactenus uel ex Caracciolo, uel ex Syloiqui quod nos paucis innuimus prolixè ac multis exponũt. Sed S. Ignatius, Diuini Numinis fulgoribus illustratus, quid de nostro Venetijs Ordine vaticinari tunc potuisset?*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu interrog. XI. fol. 129. num. XIII.

4 Altricem Episcoporum familiam futuram---amplificãdam multa alumnorum celebritate per Italas Vrbes, magno earum emolumento: claros habituram Oratores, Virosque doctos, qui libris in lucem editis Rempublicam literariam illustrarent. Potuit de Carafæ Purpura, & Pontificatu, deque rebus eius è Repub. gestis. Potuit de Scoti, & Arezij Cardinalium laudatissimorum dignitatibus, ac virtutibus. Potuit de Ioannis Marinoni, atque Andreæ Auellini duorum absolutissimorum domesticę ac frugiferæ alijs sanctimoniæ exemplorum claritate. Potuit de Templorum magnificentia, & cultu mundissimo: de suffragiorum, quibus defunctorum animis, secunda quaque feria, vtilem opem fertis, celebritate: de Colchica, siue Mingreliana (*& Indica item*) expeditione, ad reuocandas ad Petri caulas errantes ouiculas paucis ante annis suscepta. Potuit de Collegij propagandæ Fidei administratione recens suscepta------Potuit de Antonino Diana, celeberrimę famę Theologo: de Agellio, & Ghislerio, illustribus Diuinarum literarum interpretibus: de Tolosis, Pontanis, Myrthis, Iustinianis, Filingerijs, Gilibertis, Passerinis, Denticis, Casertis; qui superiore, aut etiam nostra ætate, eloquentiæ gloria floruerunt: de Guindacijs, Antinorijs, Baldellijs, Marinis, qui nunc apud vos dominantur in suggestibus: deque Bozomo mihi amicissimo, qui quintum iam annum, Mediolani, in summa amplissima Æde, iubente Cæsare Montio, Cardinale Archiepiscopo, cui gratissimus est, cõcionem frequentissimã, per æstiuas ferias, beata quadã detinet facũdia. Potuit de Stephano Mediceo, ciue meo, ac Patriæ ornamento singulari, quem proximis Comitijs ob perspectam virtutem prudentiamque iterũ Pręposítum Generalem fecistis---Potuit de Aloysio Nouarino, vestri Ordinis eruditissimo, ac

totius

totius sacræ atque prophanæ antiquitatis scientissimo. Potuit de Paulo Aresio, Ciue meo, Episcopo Derthonensi, viro extra inuidiæ iactum, virtutum magnitudine, atque multiplici sapientia collocato, multa prædicere. *Ita P. Ioannes Rhò. Sed mitto ego S. Caietani Patris mei Vaticinium, quod P. Andreas Mendus* in Crisi de Societate Iesu §. 12. num. 134. *innuit: & Carafæ Vaticinium addo, quod* in par. 1. lib. 4. pag. 132. *Sylos edidit hunc in modum. Quo tempore Venetijs agebat Carafa, Contarenis quàm familiarissimus, eorumque à Confessionibus, natam in ipsorum domo puellam, atque impetrasse ab eo Parentes, vt è sacro illam fonte susciperet: cùmque de Nomine ageretur, ac iam animo auita quædam appellatio sedisset, rogasse ceu futurorum priscium Carafam, vt Concordiā nominarent: futurum namque, vt numerosior ab ea Soboles, ac Nepotum series existeret, qui singulari quodam concordiæ exemplo, opum, domus, & quod caput est, animorum communione, nexuque, diù viuerent. Id quod perindè accidit, enatis à Concordia Contarena filijs ac subindè nepotibus; qui insigni cum germanitatis laude, communi diutiùs patrimonio, eademque in domo, vnanimes habitarunt. Et commemorare hæc de Carafa sine magnæ virtutis admiratione Franciscus Contarenus non potuit; addiditque plura cùm in Rempubl. Venetam, tùm in suam domum eius merita. Hactenus Sylos.*

---

1 *Etenim temporum illorum corruptela, quod proprium fuisse constat Episcoporum & Clericorum, vt Prædicationis munus exercerent, Monachis, & Fratribus Religiosorum Ordinum relictū ferè erat, ita vt à Clericis id existimaretur alienum: & prout audiuisse me puerum à meo recolo Magistro, propè, ad miraculum uisi sunt (Theatini Patres) qui primi ex Clericis in pulpitis, eòque magis, quòd peculiare ipsorum super caput in Clericali birreto Crucis gestarēt signum, & superpelliceo essent induti, quod item proprium Clericorum est indumentum, in sanguine Agni ad Crucis Christi signum dealbatum; quouè significarent, se quidem enixos vt indutos se exhiberent Dominum Iesum Christum, quem prædicabant.* Mich. Ghisler. in prælud. docr. sac. lib. 6. part. 2. cap. 15.

DISQVISITIO NONA.

Num sacris administrādis, ac Verbi Dei Prædicationi Episc. Theatinus ex instituto vacabat? Eius Ordinem Neapolitana Ciuitas quomodò exoptauit ac petijt? S. Mariæ Sapientiæ Moniales, à Maria Carafa institutæ, acceptis ab Theatino Episcopo legibus, an fuere primæ omnium Neapoli, quæ vultum velarent?

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in hist. disput. nu. 72. fol. 196.

2 QVoniam nihil est simul factum, & perfectum, Anno 1533. ijdem (*Theatini Patres*) Pontifici Clementi VII. qui Ordinem confir-

marat, significant se decreuisse VACARE PRÆDICATIONI VERBI DEI, AVDIENTIÆ CONFESSIONVM, SACRÆ THEOLOGIÆ, ET SACRORVM CANONVM STVDIIS, AD SVARVM, ET ALIORVM CHRISTI FIDELIVM ANIMARVM PROFECTVM. Pontifex annuit eorum Votis, per Diploma relatum à Cherubino Laertio. *Hæc Nigronus. Et tamen quod à Clemente priuilegium impetrarunt, non prima eius facultatis cōcessio, sed concessæ olim confirmatio fuit. Propterea inquit*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. fol. 217.

3 Anno Seculi 29. (*Theatini Patres*) Priuilegia duo à Clemente Septimo *obtinuerunt. Neque tamen explicat, quæ nam fuerint, fortassis quòd in XV. interrog. fol. 269. tradit Nostros ex instituto audiendis olim Confessionibus non vacasse. Et tamen in primo illo Diplomate dato die 21. Ianuarij Mēsis Anno 1529. ita asserit Clemens VII.* Vobis Clericis Regularibus Authoritate Apostolica tenore pręsentium cōcedimus & indulgemus, vt Superiores vestri, Prępos.ti nuncupati, pro tempore existentes, cum Clericis Socijs vestris dispensare possint super recitatione Diuinorum Officiorum. *Cuius dispensationis causam assignat, quòd nimirùm occuparētur,* In prædicatione Verbi Dei, audientia Confessionum, Sacræ Theologiæ, & Canonum stud.js. *Ita Clemens. Vide Caracciolum, Tufum, Sylum, Peregrinum, & alios. Neapolitanam expeditionem, mox audiamus.*

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Histor. Disput. nu. 33. fol. 61.

4 Anno 1532. (*Ioannes-Petrus Carafa*) rogatur à Ciuitate Neapolitana per literas, vt Socios mittat Neapolim. *Et literæ quidem, vt Sylos habet, ita fuere*: Ioanni-Petro Carafæ, Episcopo Theatino. Erecti à præclara, quam adornasti, Seculi fuga, atque ab ea, quam instituisti, vitæ ratione, persępè ad te scribere animus fuit, vt ad Dei primùm Gloriam, tùm ad huius Vrbis solatium fructumque, quæ, ceu mater amantissima, tantum sibi filium magnificè gratulatur, ea hìc virtutum exempla disseminares, quæ sparsa alibi pulchrè iam sobolescunt. Nunc verò quia Oppidi Comes ardore animi, ingentique in sodalitatem vestram zelo excitatus, opportunum quendam locum, vbi Diuina procurari, atque vrgeri insignis vestra disciplina possit, extruendum curauit: impēsiùs precamur, vt Ciuitati huic tuæ eo te beneficio beneuolum, pronumque exhibeas; quod ad proximorum vtilitatem, diuinumque honorem, efflagitamus: nec abnuerit profectò quisquam vestrum suæ hìc probitatis vestigia consignare, vbi Apostolorum Princeps Petrus monumenta suæ dignitatis ac nominis relinquere, non est dedignatus. Locus quidem propè mœnia percommodus, amplus, salubri Cœlo, longè à fori vulgique strepitu,

pitu, vt quibus est veræ sapientiæ cultus ad cor, sectari hic illam atque excolere pulcherrimè possitis. Nostrę te deuotioni propitiū pollicemur. Cum Titionio, quem nuper spectatæ quidem probitatis virum inter vos excepistis, adlegare huc libeat saltem duos, succedentque mox alij, Deo dante, vt possit Vrbs hęc Thesauros suos in Cælo collocare, ac in vestra inopia Christum pascere. Interim dum nos tuis, tuorumque precibus ex animo commendamus, hæc nostrum omnium vota minùs frustatum iri speramus. Neapoli die 4. Octobris 1532. *Sic illi. Nunc de Sapientiæ Monasterio à Maria Carafa (vt Theatinus Episcopus iusserat) instituto, aliquid audiamus.*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in var. virt. histor. lib. 7. cap. 3. fol. 749.

5 Non vnius capitis, sed vniuersi Virginum Collegij, cui Neapoli à Sapientia præcipuè fama disciplinæ nomen est, laus ista iam erit; sanctum enim apud illas; quoties Medicus cellam intrat, toties veluti pudori nuptas, demisso in oculos atque ora peplo, se clepere, ne grauiori, quā decumbant periculo, aspici possint. Existimauere huius principes Instituti, virorum oculis, quamquam senio frigidis atque caligantibus, quales plerumque Medicorum sunt, qui intra Virginum claustra admittuntur, malè nihilominus committi Virginitatem, tantùm illis inest iaculorum, vt non nisi morte finiantur. *Et n. 6.*

6 Et quidem tantus illas apud Virgines pudicitiæ honos est, vt nimia in eius custodia Magdalena Caraffa, matrona clarissima, quæ apud eas viro soluta secessit, mihi minimè fuisse videatur. Decumbenti epistola erat exaranda, nec vires scribendo sufficiebant; obtulit ergo libentissimè operam, virgo ei assidua, & perquam familiaris: sed abnuit Magdalena, caussata iniuriam esse Virginitatis, si Virginis manu ducti characteres virilibus oculis veluti violarentur. *Et lib. 1. num. 8. fol. 6.*

7 At Magdalena Caraffa, si fortè inter colloquendum violatam ab impijs hominibus adamati Numinis Maiestatem, audisset, turbari primùm, ac veluti improuiso attonitam malo pallere, vt amantem non negares; tùm subducere se ab aliorum consortio atque abditum in conclaue secedere, accuratisque precibus ac supplicijs diuinam iram diligentissimè criminosis deprecari. Nouerat Deum optimè amari, si eius charitati, vel inimicos ipsos commendamus, quibus dùm ignoscit, suo in amore triumphat Deus. *Vide lib. 3. cap. 2. n. 7. fol. 272. eiusdem industriam vt Christi Cruciatuum memoriam continuò retineret. Sed eius vitam ac gesta abundè fuseq; alij conscripsere. Mariæ verò Carafæ quæ celeberrimum illud Monasterium condidit, nos in lucem uitam edidimus.*

1 Per-

1 *Persæpè quidem & diu petierant à Carafa Neapolitani Proceres, vt Neapolim, hoc est, in Patriam suam ipse reuerteretur; ibique vti Venetijs fecerat, Clericorum Regularium Ordini à se recens fundato domicilium figeret. Sed Carafa, vel quòd à Patriâ libenter abesset; vel quòd Campaniæ regionem, & Neapolim ipsam Lautrechi obsidione, & insequentibus ærumnis miserè afflictam sciret, eiusmodi petitioni ægrè assentiebatur. Interea Ioannes Antonius Caracciolus Comes Oppidi, Vir munificentia & ceteris virtutibus ea ætate clarus, cellulas quasdam ad Monasterij formam sumptu ædificatas propè Ædem S. Mariæ de Misericordia, Benedicto Titionio, eiusq; Sodalibus, qui religiosam vitam meditabantur, iam concesserat incolendas. Contigit autem vt Benedictus adhuc anceps quodnàm institutum sibi ac suis seruandum præfigeret, excitus sanctitatis nostrorum Patrum fama, quæ Neapolim usque peruenerat, Venetias ire, & paucis diebus (vt quondam S. Hilarion apud B. Antonium fecisse legitur, omnem eorum vitæ rationem discere, eamque postmodùm Neapoli in iam dicta Æde Misericordiæ seruare statuerit. Sed Benedicto, postquam Venetias peruenit, adeò placuit Tolentinatis domus secessus, & nostri Ordinis institutio, vt mutato repente consilio, non iam Neapolim redire, sed Venetijs cum nostris Patribus degere, & Clericus Regularis fieri optauerit atq; impetrauerit. Hic est ille Benedictus Titionius, qui postea Seuerus vocatus est, à seuerâ scilicet vitæ ratione, quam, in se piè sæuiens, ad obitum vsque tenuit. Comes itaque Oppidanus, spe sua quam de Titionio eiusque socijs conceperat frustratus, enixè petijt à Carafa, vt aliquot è suo Ordine Neapolim mitteret. Sed cùm ille rem longiùs differret, Caracciolus, Primoresque alij Neapolitani, à Clemente VII. Pont. Max. quod cupiebant obtinuêre. Opportunè enim accidit, vt per idem tempus, Patres de abeundo Neapolim ancipites, Christi Vicariū super ea re consuluerint; vt quid facto expediret, ipse perscriberet. Itaq; supremi Pastoris sacri Diplomate iussi sunt Patres Neapolim proficisci.* Ant. Caracc. in coll. fol. 214.

DISQVISITIO DECIMA.

Quomodò Theatinus Episcopus ac S. Caietanus à Pontifice Clemente non sine animo præsagiente iussi fuere, vt Neapolim socios allegarent; & non vnum sed plura etiam domicilia figerent in hac Vrbe?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in Apolog. inter. 15. n. 32. fol. 269. lin. 15.

2 CLemens quidem in illa Breui Epistola, qua Neapolitanam expeditionem laudat imperatque, ita cū Carafa, Caietano, cæterisq; loquitur: CLE-

CLEMENS PAPA VII.

Venerabili Fratri Ioanni-Petro Episcopo Theatino, & dilectis filijs Caietano Presbytero Vicentino, ac eorum socijs Clericis Regularibus nuncupatis.

3 Venerabilis Frater, & dilecti filij, Salutem & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecistis, vos per hoc fermè quadrienniū, à nonnullis deuotis, etiam nobilibus laicis ex Ciuitate Neapolitana crebris pulsatos precibus, ac demum ab ipsa Ciuitate publicis literis vehementiùs fuisse rogatos, vt illuc aliquot ex vestris Clericis mitteretis, qui Locum (*hic unum nominat*) in eadem Ciuitate iam nomini vestro cōstructum recipere, atque inibi Domino famulari valerent: Vosque itineris longinquitate ac difficultate deterritos, simul & de vobis ipsis humiliter sentientes, nec ad satisfaciendum illorum expectationi vos idoneos cognoscentes, hactenùs, illorum precibus acquiescere distulisse: sed cùm hinc tàm deuotæ Ciuitatis vel preces contemnere, vel deuotionem fraudare, vel certè liberalitatem aspernari, durum & inhumanum; illinc tanto vos itineri credere, tàm longè posita Loca recipere, & quod maius est, tantam opinionem expectationemque sustinere, audax nimiùm & supra vires vestras vobis esse videatur hæretis in ancipiti, nec omninò vel quid statuatis, vel quod petentibus responsum detis inuenire potestis. Quapropter, diuino auxilio assiduis orationibus inuocato, ad nos tādem confugiendum putastis, nobisque pro vestra in nos, & in hanc sanctam Sedem pietate, humiliter supplicare fecistis, vt quodcunque nobis super eo videretur, vobis paternè consulere, de solita Sedis Apostolicæ benignitate dignaremur. Nos igitur deuotioni vestræ satisfacere, quantum cum Domino possumus, cupientes, consultationi ac petitioni vestræ taliter respondemus. Quòd cùm ex Domini præcepto, nos omni petenti tribuere, atque angarianti mille passus alia duo simul pergere debeamus: Cùmque nos Paulus Apostolus nō quæ nostra, sed quæ Iesu Christi sunt, quærere doceat: quemadmodùm ipse non quod sibi esset vtile, sed quod multis vt salui fierent, se quæsisse testatur, debetis & vos aliquid laboris assumere, vt iuxtà Domini præceptum valeatis proximorum vtilitatibus inseruire. Quòd si qua vobis exponi contigerit, quæ vires grauare videātur, non debetis in virtute vestra confidere, sed in eo, qui diues est in misericordia, & qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dat verbum Euangelizantibus virtute multa. Quare ne vlteriùs sub ambiguitatis velamine latitantes perplexæ cogitationis æstuetis angustijs, vobis in virtute sanctæ Obedientiæ præcipiendo mandamus, vt aliquos ex vestris Clericis ad eandem Ciuitatem Neapolitanam quàmcitiùs distinetis, qui Loca quæcunque oblata recipere, atque in ijs Diuino cultui & humanæ saluti seruiendo, iuxtà Clericalia Instituta & vestras laudabiles consuetudi-

tudines, Altissimo valeant in virtutum exercitio famulari; (*Viden' hic iussisse Pontificem , vt plura etiam Cœnobia conderentur*) ne illius fidelissimæ Ciuitatis, quæ fidem Catholicam ab ipso Beatissimo Petro Apostolorum Principe,vt piè ibi creditur, acceptam semper constantissimè fidelissimèque seruauit,deuota desideria diutiùs differantur; nec tu frater Episcope, Patriæ tuæ te amanti & roganti,defuisse videaris. Volumus autem,vt ibi omnibus ijs Priuilegijs,& gratijs gaudeatis,quibus alibi vobis per hanc Sanctam Sedem & per nos aut concessum est,aut concedetur in posterum,vti & potiri,& gaudere,contrarijs non obstantibus quibuscunque.Datum in Ciuitate nostra Bononiæ sub Annulo Piscatoris,die XI.Februarij MDXXXIII.Pontificatus nostri Anno decimo.

Blosius.

---

1 *Decora autem & memoranda extitit in procinctu eius expeditionis Caietani responsio : cui cùm à Carafa dictum esset,vt ipse sibi Socium quem cuperet eligeret ; Egonè,inquit,Socium eligam quem malim? Immò oro atque obsecro hunc quem cernitis Christum confixum Cruci,(aderat quippè Crucifixi imago) vobis vt inspiret,illum mihi iungere Socium,qui meæ maximè omnium aduersus sit volũtati . Hæc ille digna prorsus quæ posteri animo imprimant . Verumtamen contra quàm precatus est tunc semel euenit : faciente nimirum Deo , vt is eligeretur,non qui eius aduersaretur placitis, sed qui omnium promptißimus obediret: nam illi à Patribus datus est socius,Ioannes Marinonius Venetus,vir adeò virtutum omniũ ornatus insignibus, ut neminem profectò eo præstantiorem Neapolim mittere potuissent. Anno igitur MDXXXIII. iv. Non.Sextiles Caietanus & Ioannes Venetijs discesserunt.Romam cùm peruenißent,illicò Clementem Pontificem adeunt,qui vt eos vidit Solis ardore torridos;Quò,inquit,abitis filij cum tanto vitæ discrimine in rabido hoc Canicula æstu? At satius nobis est,Caietanus respondit,vitam hanc negligere,quàm tua iussa vel momento,Pater sancte,morari. Miratus simul& delectatus obsequelæ promptitudine Pontifex,ac benignè eos contuitus,dimisit, Crucis signo abeuntibus benè precatus.* Antonius Caracciolus in collectan. histor. fol. 219.

DISQVISITIO VNDECIMA

S.Caietanus,à Theatino Episcopo mißus,qua nàm animi demissione se gessit? Quomodò Neapoli exceptus est? Qualem se Io.Antonio Caracciolo,Oppidano Comiti,opum & redditũum contemptorem ac osorem ostendit? In hac præclara Vrbe quid gessit? Capucinarum Monialium,quarum institutionem suaserat,an Confessiones audiuit? Conciones an ipse ad populum habuit?

P.Iu-

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Histor. Disputat. nu. 33. fol. 61.

2 IN discessu B. Caietanus edidit memorabile illud exemplum humilitatis & indifferentiæ, recusans eligere socium pro suo arbitratu, quamuis illi à Carafa facta esset potestas.

Idemque P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Reg. 43. comm. Soc. Iesu nu. 29. fol. 748.

3 Nonnulli soli esse cupiunt in itinere, vt nulli subsint, cuius arbitratu viuant; vt socio, si sit senior, ne loco cedere, in hospitio, in rheda, in naui cogantur; optima quæque appetentes. At hos sine dubio superbiæ spiritus inflat, & amor nimius commodorum; quorum illum cōprimere, hunc moderari est necesse. Contrario prorsus ducebatur spiritu bonus ille Vir Caietanus Thienæus, ex primis quatuor Conditoribus Ordinis Theatinorum: qui cùm ei facta esset potestas socium eligendi Neapolim Venetijs profecturo; Egone, inquit ad Præpositum, socium eligam quem malim? Oro atque obsecro hunc quem cernitis Crucifixum, vobis vt inspiret, illum mihi iungere socium, qui meæ maximè omnium aduersus sit voluntati. *Quamobrem, B. Caietano, eximia sanctitate præditus Ioannes datus est comes. Sed mox, ille quid Neapoli egregiè præstiterit, audiendum.*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu de var. virt. histor. lib. 7. cap. 11. n. 12. fol. 858.

4 Ordiamur ab altero eius familię Principe, qui Pauperiem sibi nec immeritò putat esse gloriosissimam. Positis in Vrbe Venetiarũ noui Ordinis principijs, quæ reiectis in Deum curis bellissimè se dederant, iubetur à Carafa Thienæus Neapolim proficisci, atque in ea nouam stirpem pangere. Rapuit ad se animos ciuium ac Principum Thienæi virtus, quē cùm egenrissimum rerum omnium videret Oppidi Comes, & virtutem hominis suspiceret, census & fundos, quibus recentem familiam aleret, liberalissimè obtulit. Renuentem atque objicientem bellè sibi in ea, quã profitebatur, rerum omnium nuditate, rem Venetijs processisse, monebat Comes, non eadem omnium locorum esse ingenia; ad quæ succlamans Thienæus, At ego, inquit, alterum Neapolitanæ Vrbis, Venetiarum alterum Ducem esse nesciebam. Verùm, quum obtrudendi, quæ non accipiebantur, nullum finem faceret Comes; veritus Thienæus, ne contentio illa paupertatis luminibus officeret; ea, quæ consecuta est, die, summo mane, quos secum habebat socios, cum suis talaribus, ac precum breuiario, domo, quam idem commodauerat Comes, exire iussit, clauesque remisit, multa cum gratiarum actione, iubens renunciari; velle Thienæum experiri, an Deus alius Neapoli esset, qui fidem suam liliorum ac volucrum fidei iussione obligatam pauperibus suis non seruaret. Hinc Thienæi

imaginibus addita lilia, vt quæ alijs candoris atque intaminatæ Virginitatis sunt ornamenta, spei in Deum reiectæ, nec falsæ, eidem (*vltra Virginitatem, quam satis in Thienæo compertam habemus*) sint argumenta. *Sed quid aliud præclarè gessit, ac egregiè præstitit Neapoli Thienæus?*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. pag. 218.

5 Nosocomijs (*Thienæus & Marinonius cum socijs*) Neapoli inseruiũt; atque moribundis operam nauant---Ochinum Neapoli concionantem audit, ac detegit Caietanus---Migrant Neapoli ad D. Pauli. *Magna est omnium* pietas ad D. Pauli adeuntium; & concursus ibi mysteria vsurpãtium; *& sacras, adde, audientium Conciones.* Ochinum deprehensum ad Carafam Cardinalem defert Caietanus. *Cùm verò constet, Thienæum Mariæ Longæ spiritualem Patrem atque Directorem fuisse, eidemque persuasisse vt Capucinarum Sanctimonialium Cœnobium institueret, ac Dei iussis obtemperaret; quod præter Theatinos Scriptores, disertè narrant Cæsar Deengenius* in Neapoli sacra pag. 161. *& Fridericus Malaperius* in vita M. Laurentiæ pag. 86. *quæro hic an verè S. Caietanus, qui Capucinarum institutionem suaserat, Capucinarum Monialium Confessiones audiuit?*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu interrog. 6. fol. 94. num. 24.

6 Cur Bouerio in---historia summa fide ac diligentia versanti non credam? *qui sub ann.* 1538. *num.* 15. *ait:* Maria---Monasterium Virginum Tertij Ordinis S. Francisci---Apostolica auctoritate instituit: cuius à principio Clerici Regulares Congregationis Theatinorum, quos ipsa hospitio exceperat, ac domo quadam iuxtà Hospitale donauerat, administrationi vacarunt. *Et sub ann.* 1542. *num.* 59. Tantam, *inquit*, è Cælo lucem hauriebat (*Maria*) vt cùm mulier inerudita esset, nec vllis vnquam literarijs studijs vacasset, scripturas tamen tàm profundo ac catholico sensu intelligeret, ac interpretaretur, vt B. CAIETANVS, qui inter Clericorum Regularium, qui Theatini nuncupantur, Ordinis Fundatores adnumeratur, VIR THEOLOGVS, AC DE DIVINIS LITERIS BENEMERITVS, dùm Neapoli degeret, SPIRITVALEMQVE IPSIVS CVRAM AGERET, ex ipsius sermonibus, ad scripturas intelligendas plurimum se lucis hausisse fateretur. *Et num.* 63. inter alios, *inquit*, huius Congregationis Patres, B. CAIETANVS THIENES, qui inter præclaros illius Institutores adnumeratur; PER QVATVOR CIRCITER ANNOS, MARIÆ, AC CETERIS MONIALIBVS SACRAMENTA ADMINISTRAVIT. *Et num.* 64. Maria, *inquit*, simul atque Religiosam vitam Professa, atque Apostolico Diplomate perpetua illius Monasterij Abbatissa constituta fuit, cùm Theatinos Patres ab illius SE CVRA ABDICASSE CERNERET,

NERET, Capucinos in hanc operis folicitudinem vocat. *Ita Bouerius. Neque interim Caietanus, vt dixi, & in Vita Mariæ Carafæ clarissimè demonstraui, Sanctimonialium Sapientiæ sacras Confessiones audire prætermittebat. Nō ergo P. Ioannes Rhò constanter ac confidentissimè dicat* in fol. 269. num. 35. *nostris olim Patribus, ac Neapoli S. Caietani æuo*, horum ministeriorum caussa pedem efferre domo non licuisse. *Sed quid laudatus citatusque à P. Rhò Auctor habeat*, in fol. 228. *& deinceps, adijciamus*.

7 Ex eo autem die, quo (*Maria*) Ioannem-Petrum Carafam, & Bonifacium à Colle viderat, magno desiderio capta est, vt Neapoli domicilium figerent. Quocircà illi Carafa scripsit in hæc verba: Literæ tuæ, Domina, satis viriū habere potuissent, ad nos hinc permouendos, vt istuc veniendo, Diuinæ voluntati per te nobis ostēsæ obsequeremur. Sed quoniam id equidem nunc præstare non potui, visum est ad Septembrem vsque differre, & videre interim, an DEVS mihi istuc veniendi vires & facultatem tribuat. Porrò de mea in hac re voluntate debes tu quidem esse extra omnem dubitationem, non solùm ob Patriæ meæ beneficium, cui seruire debeo, sed etiam vt tuo desiderio per nos satisfiat. Inde ortū est, vt exigentibus id à nobis Vrbis istius Rectoribus, coacti simus mittere fratres nostros Caietanum & Ioannem, quos ab initio tuæ potissimùm fidei commisimus, tibique vni præcipuè commendauimus, nulla aliorum amicorum aut propinquorum facta mentione. Quapropter ex ea re cognoscere potuisti, quàm egregiè erga te affecti simus, & quàm fidenter in te vna, DEO id nobis inspirante, spem habeamus. Ego vicissim apertissimè cognoui, non frustra nos in te fidem collocasse: quia non excepisti iā dictos meos fratres, vt homines missos ab hominibus, sed vt Angelos sāctos à Diuino Numine delegatos: & pergis insuper fouere eos eximia charitate, nostrumque meritum & opinionem longè superante. Itaque cùm nihil ambigere debeas de meo, in hac atque in omni alia re quam tibi gratam nouero, prompto animo, illud solummodò est reliquum, vt assiduis orationibus à Deo impetretur lumen, quo diuinam eius voluntatem dispicere atque exequi valeamus. Venetijs IV. Non. Maias. M. D. XXXIV.-------- Intereà Maria in sui ipsius mundique contemptu magis magisque proficiens, quemadmodùm diù antè nempè anno sal. 1506. adiuuante Concionatore quodam Monopolitano è Dominicana familia, Insanabilium Nosocomium construere cœperat, ita nūc hortatu Caietani, qui eius Cōfessiones excipere solitus erat, Monasteriū sacris Virginibus, ex instituto S. Claræ, quæ Capucinæ dicuntur, exædificare, eoque constructo, se ipsam ex Voto, Diuinis Obsequijs perpetuò tradere meditabatur. Id consilium, quod Diuinitùs (vti par est credere) afflata conceperat, cùm Caietanus modis omnibus cuperet vt operi mandaretur, ab hac etiam Æde stabuli, eique attigua Domo abscedere constituit, vt Pa-

tribus indè abeuntibus, Mariæ Longæ inibi Monasterium construendi daretur opportunitas. Nàm iam diù anteà, eo fine, stipe piorum aliquot hominum, qui Patrum erant amantissimi, coempta illa domus fuerat, & ea conditione Clericis Regularibus tradita, vt quandocunque, aut ad aliud domicilium intra Neapolim migrare, aut Neapoli prorsus abscedere contingeret, ea Domus Mariæ Longæ, & Sacris Virginibus extemplò cederet. Dùm discessionem igitur ex ea Æde parui stabuli adornarēt Patres, Neapolitani Proceres, multa animo designare loca, è quibus aliquod Nostris incolendum traderetur. Sed dùm consultando, & exortas difficultates expediendo tempus extrahitur, Caietanus, vt erat celso Vir animo, & nulli addictus loco, potiùs Neapoli cum tota familia penitùs abire, & Venetias reuerti decernit, quàm eam parui Stabuli domum, in qua Sacrarum Virginum Monasterium ædificandum erat diutiùs incolere. Itaque ipse & Petrus Veronensis, Præpositus, certi iam se Neapoli discessuros, Petrum Toletanum, Proregem, qui tùm Puteolis erat, adeūt, cùm vt illum, qui aliquid iam de hac Patrum cognitione audiuerat, de caussis discessus certiorem facerent, tùm etiam, vt tāto Proceri, qui multa sibi atque reliquis Clericis Regularibus beneuolentiæ signa ostenderat, gratias saltem agerent, qui referre non poterāt. Exponūt igitur Proregi caussam suæ discessionis. Quòd, inquiunt, iam quatuor totos annos Neapoli mansimus, & ter mutatis sedibus, nullum adhuc certum aptumque locum nacti sumus, id, nisi fallimur, indicium non obscurum est, Deū nolle, hìc nos diutiùs permanere. Tuo itaque concessu, Præstantissime Princeps, statuimus, propediem his regionibus emigrare. Prorex hęc audiens ægrè tulit, religiosos adeò viros, quorum virtute multa præclarè gesta inaudiuerat, Neapoli, eo potissimùm tempore, abscedere, quo eiusmodi hominum, non minùs vitæ exemplo, pollentium, quàm eloquio, ea Ciuitas maximè indigeret. Proindè explicatè respondet: Si Deus, vobis, Patres, videtur ostendisse hinc debere discedere, is ipse mihi suggerere videtur, me nulla ratione debere vos dimittere. Consistite igitur; nàm certè loca non deerunt. Ite autem & incolite Sancti Pauli Ædem. Curabimus nos interim, vt aduersa omnia, quæ obstare poterunt, quāprimùm expediantur. Hoc accepto humanissimo responso, Patres, gratijs actis, Neapolim redeunt; admirati summam Dei Prouidētiam in eos maximè, qui rerum suarum minimè anxij, curam omnem solicitudinemq; in ipsū proijciunt. Prorex verò iam mandauerat Ioanni Mariæ Tolsio, Sanualentiniano Comiti, iuberet suo nomine Laicis Sodalibus Fratriæ S. Pauli, qui Sacellum in eo Templo & cubicula aliquot habebant, vt ea Patribus inhabitanda cederent. Post aliquot verò dies, anxius fortasse ne Caietanus alijque de obtinenda Paulina Æde ambigerent, neue iterum de discessu cogitarent, binas ad Patres, è Summa Vesuui Municipio Montis, litte-

litteras dedit, rogans ne discederent, pollicensque se breui facturum, vt ea Ædes liberè ipsis traderetur. Quod profectò præstitum est egregiè. Nam Sacello Fratriæ extemplò potiti sunt Patres, & non multò post totius Templi, atque attiguæ domus, Vincentio Carafa S. R. E. Cardinali Neapolitano, & Scipione Tarracina, Abbate concedentibus, possessionem inierunt; Prorege, & Ciuitatis Magistratibus summa lætitia affectis: nàm & hi, vt desiderium, quod retinendorum Neapoli Patrum habebāt, re ipsa ostenderent, publico Ciuitatis nomine miserant Romam Ioannē Baptistam Perezium, qui cum Cardinalibus Neapolitano, & Theatino, de hac re diligentissimè ageret. Reuerso igitur Roma Perezio cum prospera rei expeditione, Patres Apostoli Pauli Basilicam libera & certa iam possessione adepti sunt XIV. Kal. Iunij M.D.XXXVIII. Est verò ea Basilica, Neapoli valdè insignis, ac frequenti populorum cōcursu à prima eius structura apprimè celebris, vtpotè ex publico Ciuitatis voto, eo prorsus loco, super euersum Dioscurorum Fanum à Christianis condita, vbi anno Salutis DCCIIC. Carolo Magno Rege, de Saracænis, qui illuc vsque irruperant, nobilem victoriam consecuta fuerat, die Conuersionis S. Pauli; vti Vaticanus M.S. Codex disertè docet. Hæc aliquantò fusiùs narrare libuit, vt Proregis, & Neapolitanorum Procerum erga Nostros singulare studium, & Caietani atque aliorum Patrum insignis virtus, quos vt ij in ea Vrbe retinerent, tantoperè laborauerint, palàm fieret. Et verò conceptæ ab his opinioni, Nostrorum probitas, eruditio, diligentia, reipsa optimè respondit. Nàm sub idem ferè tempus immanis morum atque animorum pestilitas Neapolim inuasit, quæ Paulinorum (sic enim à iam dicta Æde S. Pauli ibi deinceps vocati sunt) & Caietani cumprimis, zelum Catholicæ fidei, virtutemq; declarauit. Rem altiusculè repetam, vt quanto in discrimine ea vrbs, adeòque finitima ora fuerit, cognoscatur. Campania (vt & reliqua Italia) variè his annis quassata est bellis, adscitis ad vastitudinem, quasi non sola sibi exitium inferre sufficeisset, exteris etiam & efferis nationibus. Verùm (quod deterius multò est) Hæretici homines Regiam Vrbem Neapolim, à Petro ipso Apostolorum Principe fidei documentis institutam, Lutheriana labe inficere studuerunt. Nàm primo Germani equites ad duo mille, & sex millia peditum, qui post direptam Romam eò conuolauerant, vt Lauthrecum obsidentem repellerent, impij dogmatis, quod Luthero propinante imbiberant, multa & nefaria exempla passim ediderunt. His posteà aliò amandatis, vnus Ioannes Valdesius Hispanus, qui anno M. D. XXXV. Neapolim venit, longè maiorem mentium stragem dedit, quàm multa illa Hæreticorum militum millia. Hic enim litteris tinctus ijs, quæ ad cōparandam eruditi opinionem satis vulgò essent; placido aspectu, quique innocentiam præ se ferret, comitate, suauitateque sermonis, teterrimam

impic-

impietatē,incredibili vaframēto occultabat.Itaq;breui ad se traxit multos,his artibus illectos deceptosq;In his duo fuere,ceteris omnibus insigniores,& digna Coruo oua,Bernardinus Occhinus,& Petrus Mart.Vermilius,ambo Hæreticorū posteà Antesignanī.Bernardinus,magni cōcionator nominis,ostētatione asperrimi victus atq;indumēti,egregiæ sāctitatis famā sibi conciliauerat.Petrus verò Linguarū peritia excultus, in Cœnobio Sācti Petri cui pręerat,Epistolas Pauli Apostoli publicè exponendo,ad sensum hæreticorum dexterè peruertebat. Initium detegendæ impietatis à Nostris factum.Quippè Caietanus,perspicaci vir ingenio, rem odorari cœpit.Aduertit enim dogmata, quæ illi Satanicæ Reipub. Triumuiri,de Purgatorijs pœnis,de Summi Pontificis potestate,de libero hominum arbitrio,de reorum iustificatione,passim inspergebant, sapere nouitatem temerariam,atque adeò detestabilem impietatem. Obseruaueratque Occhinum ab vsque anno M.D.XXXVI. quo in Æde S.Ioannis Maioris concionatus fuerat,ambiguis quibusdam dilemmatis, & obtrectatione in Ecclesiasticos Magistratus, cœpisse Auditores nequissimis persuasionibus inescare. Hoc verò Anno M.D.XXXIX. nempè paulò post quàm Nostri Paulinam Ædem adepti sunt,is ipse Occhinus cilicino indumento,& raucis declamationibus,hoc est, instrumentis ad concitandam multitudinem,instructissimus, è Metropolitani Templi pulpito, multò liberiùs apertiùsque Lutheriana ferebat dogmata. Caietanus igitur,qui ad hos audiendos,obseruandosque,& ipse ire, & alios dedita opera mittere solitus erat,nihil jam cunctandum ratus,Cardinalem Theatinum,qui tùm Romæ,Paulum III.P.M.ad instituendum in ea Vrbe supremum Inquisitionis Magistratum magis magisq; sollicitabat, de ijs rebus atque hominibus impijs certiorem fecit; & Neapolitanos interim ipse monuit,vt porrò sibi cauerent. Denique conatus est modis omnibus Hypocrisis illis Laruam detrahere.Quocirca etsi illi sub ouina pelle Lupi,aliquot annos,cum magna Campaniæ pernicie,latitauerunt; tamen aliquando tandem,crescente nimirum in dies nequitiæ suspicione,& patefactis promiscuis,& pudibundis virorum ac feminarum cœtibus, quos clanculum cogebant, omnes,vt periculo præuerterent, quod sibi ab Vrbe imminebat,alius aliò aufugerunt.Ad fugæ istorum nunciū, Cardinalis Theatinus,missa ad Occhinum,è solis sacræ scripturæ verbis contexta Epistola,qua demulcendo, qua increpando, conatus est reducere errantem ad Catholicas caulas. Sed frustrà id fuit. Nàm ille paulò post, relicta Italia, Tigurum Heluetiorum vnà cum Cacomartyre conuolauit.Porrò Caietanus alijque nostrates,fugatis iam hostibus, magnā apud pios quoslibet gratiam inierunt:confluebatque ad B.Pauli Ædem è præcipua Nobilitate atque è popularibus innumera multitudo, vt inibi salutaria Pœnitentiæ atque Eucharistiæ Sacramenta perciperent, &
Caie-

Caietani ac Ioannis Marinonij ſermones auſcultarent,quos illi viciſſim de rebus cœleſtibus abſque pompa quidem verborum, ſed cum eximio prouentu virtutum habebant.Iamque Patres, cùm ſpectata in dies vitæ morumque ſanctimonia,tùm ſtudio humanæ ſalutis, quam dies noctesq; nullis parcentes laboribus,procurabant, tantam ſibi potentiorum ac tenuiorum beneuolétiam conciliauerunt, vt tametſi rariſſimè eos per Vrbem cernerent,nihil tamen aut crebrius in ore,aut fixius in animo quàm Paulinos Patres haberent. Ii verò qui turmatim S. Pauli Templum adibant,adeò ſacri loci,& incolarum veneratione perfundebantur,vt veluti Numine tacti,non dico ſtrepere,aut petulantiùs fabulari,ſed ne hiſcere quidem auderent.Itaque in maxima multitudine maximum ſilentium ſeruabatur.Admirabantur autem Templi decorem, & ſacri Inſtrumenti munditiem diligentiſſimè procuratam: Ritus Cerimoniaſq; compoſitè, & ordinatè peractas: Nouum ſed à veteri æuo deductum ſacras preces canendi modum: Patrum innocentiam, modeſtiam, grauitatem, quam fixis humi obtutibus,paucis verbis, ſedato vultu, exporrecta ad omnia Religionis & charitatis officia voluntate, conſtantiſſimè, exhibebant. *Hæc ille;qui itē notat in conſt.* par. 1. cap.7.n.3. *ligneum illud ſepimentum inter viros atque mulieres,à noſtris Patribus in ſacris ædibus erigi ſolitum, ac iuxtà normā veterum adinuentū fuiſſe,vt honeſtiùs Dei verbum audirent ac ſacris omnes myſterijs intereſſent.Vis rationem?*

P.Franciſcus de Mendoza è Soc.Ieſu in lib.1.Reg.cap.2. num.17.annot.19. ſect. 1. fol. 408. col. 2. num. 10.edit.Lugd.fol.426.

8 In primis Philo de vita contemplatiua narrat,ſolenne fuiſſe apud Eſſenos,qui viros ac mulieres in templo ſeparabāt, & interiecto pariete tribus quatuorue cubitis in modum loriculæ aſſurgente diſtinguebant: vndè gemina ſequebatur commoditas, vt omnes verbum Dei audirent; & ſe inuicem viri ac mulieres non viderent.Addit Clem.Rom. *lib.2. conſtit. cap.61.* non ſolùm ſedendi loca viris ac fœminis in templis diuerſa fuiſſe,ſed etiam diuerſas ingrediendi portas; vt mutuò ingredientium, egredientiumque occurſu penitùs ſublato, vtriuſque ſexus pudori meliùs conſuleretur.D.Ambroſius ad Virginem lapſam *c.6.* obijcit eidem virgini illum locum tabulis ſeptum,& à virorum conſortio ſeparatum, quem in templo obtinebat:cuius ſi illa meminiſſet,virgineum à ſe pudorem non abdicaſſet. D.Greg.Nazianz. in ſomnio de Anaſtaſiæ templo, quod ipſe Conſtantinopoli fixerat,ſignificare videtur,fœminis in eo templo ſuperiorem aliquem locum conſtitutum,ex quo audiendis concionibus vacarent.Sic enim ille canit:

Denique virginei cœtus, matronæ & honeſtæ
E tectis aures ad mea verba dabant.

9 Le-

9 Legi in D.Chryſoſtomo,quamuis locum,cùm hæc ſcribo, neſcio qua incuria perdiderim;ſua fœminis ac viris loca,ligneis diſtincta metis, in templis attributa, vt & vtriuſque ſexus modeſtia, & ipſius templi reuerentia ſeruaretur. Quæ conſuetudo iam olim in templo Hieroſolymitano, imò & antequam templum extrueretur, in tabernaculo floruit; vt paulò inferiùs ad n.22.inculcabo.Qua de re plura Baron. tom.1. Annal. anno Chriſti 57.§.228.*Puto locum quem perdidit,hunc fuiſſe:* Oportet in interiore pariete viros à mulieribus ſeparari. Verùm,quoniam non vultis, neceſſarium eſſe Patres noſtri putauerunt, ligneis parietibus ſeparari. *Ita D.Chryſoſtomus in Matth.hom.74.Mox aliquot Venetijs datas Theatini Epiſcopi Epiſtolas colligamus.*

---

1 *Patent (Theatinorum Patrum illorũ Religio,cultus, & paupertatis Zelus) ex Epiſtola,quam ab anno ſuperioris ſeculi 34. hoc eſt ab inſtituta Theatina ſodalitate decimo, Caraſa Venetijs ad B.Caietanum Thienæum, Collegam & Adiutorem in moderanda haſce naſcente Familia Neapolim ſcripſit: quam huc inſerere operæ pretium duximus, vt Carafæ virtus ac pietas ampliùs elucefcat. Habebat ſiquidem hoc in more,ut Sanctorũ Patrum imitatus exẽpla,res ſacras, haud profano eloquio,ſed Spiritus Sancti, ſi dicere fas eſt,lingua, hoc eſt, ipſiſmet ſacri Bibliorum textus verbis explicaret,ac veluti totidem ſtellis & gemmis infixis diſtingueret,exornaretque.*Lud.Don.lo.cit.pag.131.& 132.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Quanta fuit Epiſcopus Theatinus auctoritatis apud S.P.N.Caietanum, qui eum per literas aſſiduè conſulebat? Aliquot aliæ eius Epiſtolæ recitentur.

P.Iulius Nigronus è Soc.Ieſu in hiſt.diſput.nu.34.fol.62.

2 ERuitur (*Theatini Epiſcopi auctoritas*) ex epiſtola valdè luculenta Venetijs data 1534. 18.Ianuarij ad Caietanum & ſocios Neapoli commorantes.*Et*

P.Auguſtinus Oldoinus è Soc.Ieſu in Vitis Rom.Pontif.loc.cit.

3 Venetijs (*Carafa*) cùm eſſet,iubente Rom.Pontifice maximè ſtuduit,vt Græcos à Schiſmate,&Hebræos à perfidia reuocaret:cùmque id faceret,cum Græcis Græcè,& cum Hebræis Hebraicè ac diſertiſſimè loquebatur.*Et ſupra*;Cœtu virorum,*inquit*,ſui Ordinis adaucto,ſeueriorem cum ijs vitam agens,Literas B.Caietano Thienæo Collegæ, & Adiutori in mo-

in moderanda nascente familia Neapolim scripsit: *Eandemque laudat citatque P. Ioannes Rhò* fol. 260.

Caietano Thienæo & Cæteris Fratribus Neapoli commorantibus Salutem.

4 Fratres dilectissimi: Gratia vobis, & pax à Deo Patre, & à D. Nostro Iesu Christo cum omnibus, qui diligunt aduentum eius. Literas vestras ad XIV. primò, deindè ad XXII. Nouemb. datas, cum ijs, quas anteà vos dedisse scribitis, diuersis temporibus accepimus; & respondere vobis non casu, aut negligentia, sed consultò distulimus, quòd in hac familiolæ nostræ diuisione, præsertim in tàm longa distantia, multa nobis necessariò prouidenda viderentur, quæ nisi assiduis precibus Domino commendata, & diuturna meditatione digesta, nec non frequenti ac diligenti examinatione discussa, effundenda non fuerant. Adde, quòd ne illud quidem breuissimum literarum genus, hoc est: si valetis, nos valemus, ad vos scribendum fuisse, exitus, ipse demonstrat: contigisset enim vos à nobis etiam nolentibus decipi; quandoquidem his diebus charissimus frater noster Bartholomæus Presbyter sanctissimè ac religiosissimè migrauit ad Dominum. Nunc autem dicimus illum, vnum ex omnibus nobis, verè in Domino bene valere, quòd ita recessit à nobis, vt nos illum præmisisse, non amisisse putemus: reliquit enim nobis incredibile sui desiderium, & sanctæ ædificationis exemplum. Primùm, quòd apud nos irreprehensibiliter vixit, iugumq; Domini vsque ad mortem constantissimè, libentissimèque portauit; tùm quòd in exitu, longè maior apparuit, quàm quisquam illum existimare potuisset. Decessit enim ex non longa, licet graui ægritudine, catharro scilicet illo, quo, vt nostis, iugiter infestabatur, sed tunc longè quidem acriùs quàm vnquam anteà. Nàm post intolerabilem dentium dolorem, & vnius molaris euulsionem, vis morbi vehementer inualuit, ita vt febres ardentissimæ, atque omnia vicinæ mortis inditia spem omnem corporeæ salutis auferrent: tùm verò Christi miles, non tristis effectus est, sed quasi rediturus in patriam, totus ad Dei laudes, ad psalmos, ad hymnos, precesq; conuertitur; à quibus os illud sacrum vsque ad vltimum spiritum nũquam cessare visum est, nisi aut psallentibus circa eum nobis, aut aliquid ex diuina lectione recitantibus, quibus tamen ipse respondebat, aut præueniebat interdùm. Quid illo sancto viro in tanto corporis, atque omnium membrorum cruciatu, atq; in ipso mortis agone, patientius? quid constantius? quid sapientius? quid deuotius? Voluuntur per ora lacrymæ, dùm ista scribimus, & dicere de illo, quæ instituerамus, fletu interrumpente, non possumus. Quid vltra quæritis? in sacratissima Dominicæ Natiuitatis nocte, venit ad Ecclesiã, accepit sanctum Viaticum, in cuius fortitudine vsque ad Dei montem intrepidus pergeret: & brachijs fidei, complexus cum Symeone Puerum,

dixit: Nunc dimittis seruum tuum Domine secundùm verbum tuum in pace. Et reuera factus est in pace locus eius, & consummatus in breui, expleuit tempora multa; raptus est ne malitia mutaret mentem eius, & ita raptus, vt postquam lecto decubuit, vix tribus noctibus circa eum, dispositis stationibus, vigilatum sit: & tandem Dominico die in festo sanctorum Innocentium, post vesperas Christi pugil, & athleta, extremi certaminis vnctione perfusus est; qui Sacramentum illud summa cum deuotione, & alacritate, quasi futurę Victoriæ insigne suscipiens, eadem nocte, hora circiter decima, inter choros sanctorum Angelorũ, Patriarcharum, & Apostolorum, victor abscessit. Mane autem facto, corpus Sacerdotalibus indumentis ornatum, in Ecclesia positum est, omnesque pro eo Hostiam salutarem obtulimus, illud Amos Prophetæ interim dicentes: Festiuitates nostræ conuersæ sunt in luctum, & cantica nostra in planctum. Deindè post vesperas, defunctorum Vigiliæ celebrantur, nec funus effertur, vsque ad diluculum sequentis diei, quo post Victimã salutis oblatam iustaque facta, reuersus est puluis in terram suam, vndè erat, & Spiritus ad Deum, qui dedit illum. Ergo & vos, fratres amantissimi, celebrate frequentes exequias, cumulate Altaria donis, plenosque calathos odoratis sanctarum precum floribus, super fratris tumulum, spargite; numquam illius apud nos intermoriatur memoria, qui viuit in Christo. Sed absterſis parumper lacrymis, ad vestras literas redeundum est; nec tamen ordinem exigite ab afflicto sene, mœrore, & fletibus consternato; cùm quidquid in buccam venerit, nunc satis esse oporteat: post autem, si vitam Dominus dederit, quod defuerit, repensabitur. Scribitis multa de Ecclesia, deq; loci istius qualitate & dispositione; ad quæ omnia dicimus, placere nobis ea, quæ de ipsius Ecclesiæ honestate pariter, & libertate scripsistis; quodq; nulla sit in ea superstitio, nulla sæculariũ seruitus; quòd placida in ea solitudinis quiete fruamini; quòd procul ab aura populari, procul à vulgi rumoribus latenter, silenterque viuatis; quòd à paucis tantummodò deuotis amicis visitemini, nullusque ad vos profanus arbiter, nullus curiosus interpellator accedat. Item quòd nulla vobis hypocritarum, nulla mulierculаrum blandimenta surrepant. Hæc verò nobis summoperè placere testamur, atque vtinam Dominus Iesus sic nos sibi viuere, sic sibi cohærere faciat, vt mundus nos vixisse non sentiat. De ædificio autem dicimus placere nobis, vt ea quæ ad necessitatem pertinent, requiratis; vt scilicet sarta tecta habere positis, vt cellulam quisque suam habeat, quò se tanquam in portum recipiat, simul vt reliquæ officinę ad communia ministeria peragenda pro loci exiguitate non desint. Nam de Ecclesia nihil aliud dicimus, quàm vt molestissimum illud prę foribus operarum emporium, & publicus per Ecclesiam transitus, si fieri poterit, auertatur, quod nobis Seuerus noster non diffi-

difficile factu esse monstrauit. Hæc autem omnia sic accipienda esse dicimus,vt quamquam totus hic Mundus nobis exilium sit, specialiter tamen in ista Ciuitate vos aduenas, & peregrinos esse noueritis, & idcircò operæ pretium esse ducimus (quod & fieri cum Dei auxilio poterit) vt sic in omnibus,& cum omnibus conuersemini,tamquam istinc propediem migraturi; nondum enim portas Ciuitatis intrastis:nec adhuc scire possumus,quid crastina die iussurus sit Dominus;quamquam ista non dicimus,vt pro locis intra Ciuitatem eligendis, vos debeatis esse soliciti. Scimus enim, si vos istic Dominus esse voluerit,loca opportuna nobis intra mœnia,Dei benignitate, & ipsius Ciuitatis liberalitate,non defutura.Nam de ijs locis,quæ vobis dicebatis offerri,valde adhuc hæsitamus;quod in altero,antiquã illustris familię Domũ dedicare difficile sit. In altero verò,Ecclesiã ab harpijs auferre,nec illarum contractu fœdari, multò quidem difficilius. quamquam præter hæc, eadem Ecclesia, & si nobis & Apostolica reuerentia, & veneranda illa vetustate summoperè placeat,tamen in celeberrimo Vrbis loco posita, tanta vndique sæcularium ædificiorum mole cõprimitur, vt locus ibi tolerabilis hospitij esse vix possit,honesti certè nullo modo possit.Quare vox Domini expectãda, & assiduis precibus, atq; intenta cordis aure captanda est: & nihilominus quid interim vobis, de eisdem, vel alijs locis à quoquam dictum fuerit,ad nos diligenter scribendum curabitis.

5 De duobus illis nobilibus Clericis,qui ad nos venire cupiebãt,nũc neque hìc,neque istic nos illorum deuotioni satisfacere posse videmus: multa enim sunt,quæ nos rationabiliter mouent, eaque nunc dicere non est necesse; & tamen vt in aliquem commodioris congregationis portũ se conferant,genusque illud vitæ periculosissimum fugiant; suadendum putamus,ostendumque eis,in hac nostra paupertate,& personarum paucitate, delicatulos iuuenes absque maximis incõmodis,& laboribus non ferendis esse non posse:vt sic & ea,quæ vera sunt,non abscondatis,& eorum saluti meliùs consulere, atque in pace dimittere valeatis. De funestis illis nuptijs est quidem dolendum, sed minimè, in fœminea leuitate mirandum,quod scribitis;& nescio an eis succensendũ sit,apud quas nullus est rationi locus,sed totum furor possidet,nec dignæ,de quibus tot verba fecerimus:digna verò est Venerabilis Ancilla Christi,Mater nostra,de qua loquamur,& quã omni venerationis obsequio in Domino prosequamur;& tibi inprimis gratias agimus charissime frater,pro synceræ charitatis affectu,quem in eam,non modò istic præsens,sed nobis absens,tam crebris literis,tam diligenter,tam amanter,de ea scriptis ostendisti, sed ad causam illius Monasterij pro voto expediendam, in tempus valdè alienum incidimus,nec tamen destitimus in hac Pontificis absentia tentare si quid effici potuisset; & Veronensis noster,qui nos di-

ligit,quiq; vestras ad nos de eadē re literas, cum nostris habuit,ingenuè fassus est,se absentem etiam in suis ipsius expeditionibus vix audiri.Sed cognito Pontificis in Vrbem reditu, iam aliquid tentare decreueram, eramque dubius animi, vtrum tu frater mittendus ad Vrbem esses,an literis res agenda. Et certè vt tu accederes, magis sedebat animo; quod plurima essent,quæ nos ad id hortari viderentur,adeò vt iam ad eundem Veronensem literas dederim,quibus apud eum agerem, vt te sanctissimo D. nostro per amicos suos studiosiùs commendaret, literasque super eo ad te Neapolim,vel ad Vrbem mitteret,quas tu eisdem reddendas curares: Verùm in hoc paululum subsistendum duximus, & in tempus non ita multò longius,sed certè opportunius differendū. Te verò mi frater etiā atque etiam rogo,vt in illo monasterio à secularium seruitute liberando, eiusque vicinia purganda, illaque muliere, eiusdem monasterij vexatrice,inde abigenda,atque arcenda pro viribus labores;atque vtinam resipiscat,antequam iram Dei,quam prouocat,suo magno malo experiatur. Supradictam verò matrem nostram,fidelem Christi Seruam consolare in Domino,& dicito illi, si quid velit non à me,sed à Domino petat;nam & & ipse veniam ad vos,si Dominus iusserit, atque omnia faciam,quæ illā, teque, frater,velle intelligam.Et de formula Breuis, tentabo quid, adiuuante Domino,in eo genere valeā, quiduè mihi per occupationes meas liceat,quæ me vix pauca hæc ad te sinunt scribere.Fratrem nostrum Petrum Presbyterum,intra cordis nostri penetralia iam pridem recepimus: Sed ne quid eius deuotioni deesse videatur, etiam ad expressam professionem, quam vt dicitis,instanter offert,de communi fratrum consensu, nostro & totius Congregationis nomine admitti libentissimè volumus; & formam quam in similibus obseruare cupimus, donec melius aliquod ostenderit Dominus,ad vos eum his literis mittimus.De illo autem iuuene,qui de vxoris consensu,relinquere seculum cupiebat,& post sancta desideria,auctus est filio,quid dicam nescio, nisi quod multi Prophetæ, & Reges voluerunt videre quæ vos, fratres mei, videtis,& non viderūt, & audire quæ, intima cordis aure, vos auditis, & non audierunt. Non enim est in homine via eius.Et à Domino gressus hominis dirigūtur. Et non volentis,neque currentis;sed miserentis est Dei. Nostrum verò in Christo Charissimum Comitem Oppidi, toto mentis affectu complectimur,& in eo quod pro nobis immeritis facit,Domino fœneratur:& quoniam non sua,sed ipsum quærimus,in eo maximè gaudemus,quod nobis de eius fide ac deuotione scribitis. Quòd verò Domui suæ disponere dū viuit & valet,& testamentum condere cupiat,nos valdè probamus; ne in mortis articulo, quando de sola anima cogitandum est, superflua & inutili rerum pereuntium sollicitudine distrahatur. Quid verò cui legare debeat,hoc certè nos benè consulere posse diffidimus.Illud dicimus,in hu-

huiuſmodi in primis iuſtitiam eſſe ſeruandam,& neminem,eo quod iure ſibi competat,pietatis obtentu, ſine cauſa, eſſe fraudandum. Si quem læſimus,ſi cui damnum intulimus,ſeu damni cauſam,auxilio,conſilio,fauoreue dedimus, largè reſarciendum eſt; iuxta ſancti illius Publicani exemplum,qui quadruplum reddidit:In ijs verò quę voluntaria ſunt,adhibito religioſæ diſcretionis examine, faciat quod voluerit; tantummodò oculus eius ſimplex,& rectus ſit,vt nec tuba canat, nec hominum rumuſculos aucupetur, nec in aliquò ſiniſtra nouerit quid dextera faciat; nam eorum tantùm operum remunerator eſt Dominus,quæ ſui cauſa facta fuerint;eorum verò quæ ad huiuſmodi gloriam fiunt,non remunerator, ſed vltor eſt.

6 De duabus illis Religioſis mulieribus, idem per omnia ſentimus, quod tu frater ſentis:vt ſcilicet ab illo pauperum infirmorum miniſterio, ad meliora & perfectiora proficiant; & Chriſtum quem in pauperibus ſuſcipere ſtuduerunt,tandem in ſe ipſo ſuſcipiant. Audiant illum de humana ſuperbia,& de fraudulenta ſedulitate dicentem:Vulpes foueas habent,& volucres Cæli nidos,Filius autem hominis non habet,vbi caput ſuum reclinet,&c. *Hic loquitur de Maria Laurentia Longa, & Maria Ayerba,quibus S.Caietanus à confeſſionibus erat,& ſuaſerat vt in Monaſterium ſe reciperent. Multa tamen addit hic prætermiſſa,vbi ſuo Zelo conqueritur de Officialibus & Rectoribus;qui Noſocomium illud,eo tempore,haud ritè quidem vt par fuiſſet adminiſtrabant. Et ſubdit:* Dicito itaque tu frater chariſſimè ad eaſdem deuotas in Chriſto Sorores:Quid quæritis viuentem cum mortuis? Sinite mortuos ſepelire mortuos ſuos.Quin potiùs Domini & ſaluatoris noſtri ſapientiſſimis conſilijs acquieſcant; illius ſaluberrimis monitis obtemperent, illius ſacra ſectentur veſtigia, illius imitentur exempla. Egredimur fines Epiſtolæ dum in ſingulis immoramur.

7 Ioannem Bernardinum filium noſtrum in Chriſto chariſſimum nos valdè amamus;& eius in nos amor eſt nobis in veſtro miniſterio iucũdiſſimus: ſed iampridem ex multis officijs perſpectus nobis & cognitus. Ad extremum quod de dirigẽdis literis in calce quęris epiſtolæ &c. *Hic multa alia prætermittimus,quæ habes* in 1.to.Farrag.fol.100. *Et pergit.*

8 Scito etiam nos omnes,Chriſti gratia, in ſancta pace,& tranquillitate viuere,& mutua charitate connexos, ab inuicem nõ poſse diſcedere,magnoque omnium veſtrum,ac tui in primis,chariſſime frater,deſiderio nos teneri. Gregorium fratrem noſtrum ad Diaconatus Ordinẽ promouimus,euecturi eum ad Sacerdotium ſi Chriſtus iuſſerit.Iuuenẽ quendam Bergomenſem annorum circiter triginta recepimus,nomine Simonem,quem priuſquam reciperemus,lõga dilatione fatigauimus,& vt illius perſeuerantiam ac patientiam probaremus; ſimulque vt de eius natalibus,vita,& moribus,per fideles amicos certiores redderemur. In hoſpita-

ſpitali Sanctorum Ioannis & Pauli, noſtris inibi in Chriſto filijs Gubernatoribus ſtudioſè eum commēdauimus; ibi cùm diligentiſſimè ſe, fideliſſimèque geſſiſſet, ita vt ab omnibus ibidem conuerſantibus ſummoperè laudaretur, cùmq; ad nos venire vehementiſſimè cuperet, inſtantiſſimèque rogaret, tandem illum hoſpitio recepimus, nec vltra progreſſi ſumus, quanquam & ipſe id aſſiduè flagitat, vt ad habitum admittatur, & nobis certè non indignus videtur, qui exaudiatur; ſed hanc dilationem nihil illi nocituram putamus, eò quòd in omnibus domeſticis laboribus libenter exerceatur, & imperata facit, non ſecus atque vnus ex noſtris, nec admiratione ſtupet; nec ſtupore langueſcit; & ſi caret litteris, non caret ad eas addiſcendas ingenio. Theodoro noſtro, paucorum menſium abſētia, nonnihil profuiſſe videtur: fert enim aliquantò leuiùs conſueta certamina: ſed vt nihil fuiſſet melius habiturus, certè quo minùs reduceretur à nobis vitari, ſine maxima omnium bonorum offenſione, non potuit: itaque quocunque res verterit, ſatis omnibus factum putamus; nàm ſuis propinquis nihil poteſt eſſe modeſtius. Vos igitur illum ſpecialiter iuuate precibus: dignus eſt enim, qui ab omnibus nobis ametur. Quid dicam de ceteris fratribus? quid de ipſo Præpoſito? Dici non poteſt, quantum me per illum ſeruum ſuum, perq; reliquos Dominus conſoletur. Vidiſſes in obitu fratris noſtri ad miniſteriorum obſequia omnes certatim ruere, ſatagere, trepidare, diſcurrere; vt ſingulorum ſalus in eo periclitari videretur: poſt obitum verò præ lacrymis (pijs illis quidem & religioſis) omnium triſtes ac tumentes oculos, nec poſſe quenquam alterum conſolari; Itaque vt verum fatear, vulnerauerunt cor meum iaculo dulciſſimæ charitatis.

9 De rerum autem diuinarum, & aliorum operum aſſiduitate quid referam? certè non multa in hac paucitate requireres, ex ijs quæ à maiori fratrum numero fieri conſueuerunt. Portant enim ſtrenuè pondus diurni, nocturnique laboris, præſertim cùm à me parum admodùm adiuuentur, quoniam iam ingraueſcente ætate, non modò corpus, ſed animus ipſe me deficit. De amicis verò tam Venetis, quam exteris, nihil noui, quod magnoperè ſcire cupiatis, habemus. Soror noſtra Capella cum tota illa Chriſti familia rectè valet. Prior Sanctæ Trinitatis Chriſto miniſtrare non ceſſat. Auguſtinus Amulius magno nos amore proſequitur: Venerius & Contareni non deſunt; Maurocænus ſe ſibi furatur interdum vt ad nos veniat.

10 De Zambone verò loqui non eſt neceſſe, cùm ita nos diligat, vt ſine nobis vix putet ſe poſſe viuere: Quis verò poterit hoc tacitus præterire? (neque enim id, ne apud vos ambitioſum videatur, verendum eſt; cùm potius id dicendum ſit, ne homines de nobis optimè meritos orationum veſtrarum remuneratione fraudemus.) Princeps Reipublicæ Ve-

cæ Venetæ, qui maximarum rerum occupationibus, eurisque distringitur, abiectionis nostræ puluerem obliuisci non potest. Itaque non semel eius beneficio, pauperũ calefacta, ac refecta sunt viscera. Legatus Apostolicus & ipse non deest. Cæsaris Orator in nos humanissimus est. Beltranorum familia, literis, opibus, officijs, nos deuincire non desinit. Bartholinus noster oculos suos, si fieri posset, erueret, vt semper aliquid nobis impenderet. Sed ne panegyricum contexere videamur, omnes in commune Christo commendatos offerimus, & vos, vt pro omnibus oretis, hortamur. Mater Ioannis Presbyteri fratris nostri cum tota Domo sua rectè valet, & soror eius ab eâ quâ detinebatur infirmitate cõualuit. Timotheus Iustus frater noster, vos salutat in Domino. Extra hanc Vrbẽ, primus, Reuerendus Veronensis occurrit, & Capellus, & Seaynus, cum reliquis Salodiensibus amicis, quorum tanta fides est, vt adhuc nos, non modò diligant, sed instanter inuitent, ac contra spem expectare non cessẽt. Vicẽtini nostri nõ desunt: præter paucos, quos mœstos esse audio: Iam enim Bapt. Cremensis extra gremiũ Religionis, apud Castellum Vastallam, ex longa ægritudine mortuus est, primo die mensis huius. Faciat Dominus misericordiam cum illo, & adijciat quod oratio non præsumit: Patauini nostri silent; Stella non lucet. Bergomensis Æmilianus noster, permittente Episcopo, reliquit Bergomum, & ducto secum quinque & triginta militum exercitu, Mediolanum petijt, vbi non dico quanto cum plausu exceptus sit: hoc tandem dicam, gratias mihi Illustriss. Ducem Mediolani egisse per suos, qui hìc sunt, qui cum eius literis ad me venerunt, quasi ego illuc Æmilianum miserim: & certè hic honor mihi sine causa defertur. Res Lauretana refrixit penitùs, nec est ampliùs cur de illa loquamur. Iam fessus noctem in somnem duxi; vt te literis explerem. Vale in Domino vnâ cum fratribus, cum quibus pro nobis instanter orate. Matrem & Sorores, & omnes nobis in Christo dilectos, & qui in Christo nos diligunt, saluta nostro nomine. Salutant te Præpositus, & cæteri fratres, atque omnes amici. Et si fortè vobis prolixiores fuisse videbimur, scitote nos nihil adhuc attigisse, eorum quæ vobis dicenda promisimus. Dabit Dominus & nobis quod dicamus, & vobis quod audiatis ex eo. Iterum Vale. Venetijs 18. Ian. 1534. *ex Farr. to. 1. fol. 164. Sed & alias duodecim epistolas, tunc temporis à Theatino Episcopo datas, & ex tabulario Neapolitano S. Pauli depromptas, ad aliarum specimen hic exhibeo.*

I. Monachis S. B. In Capitulo congregatis. Ex Farr. to. 1. fol. 164.

11 Reuerendi Patres in Christo honorandi, gratia vobis & pax à Deo Patre & Domino Iesu Christo in Spiritu Sancto amen. Congregetis vobis in vnum ad consulendum saluti filiorũ vestrorũ, oblatus est mihi D. Gratianus Maurocenus Venetus filius vester, & item meus; qui rediẽs de Regione longinqua, pij Patris optat amplexus: quem ego vobis nullatenùs

latenus offerre aut commendare præsumerem,nisi spem non exiguam de Domini bonitate conciperem fore,vt hic filiùs noster,plus vobis, atque adeò bonis omnibus, post lapsum, placiturus sit, quàm vnquam anteà placuisset. Ascendit enim Dominus super occasum, & facit frequenter cum tentatione prouentum: & qui non venit vocare iustos sed peccatores ad pœnitentiam,plus in vnius peccatoris conuersione,quàm in multorum Iustorum conuersatione lætatur. Exemplo nobis esse poterunt tot peccatorum,publicanorum,ac meretricum greges;qui de filijs iræ & tenebrarum, in filios adoptionis ac lucis subita conuersione mutati, sæpè Angelis Dei in Cælo gaudium præbuerunt. Quin etiam ipse Princeps Apostolorum,& Pastor Ecclesiæ,maculam negationis fletibus abluens, & trina illa cōfessione detergens,beatior post felices lacrymas, & maior euasit. Quamobrem rogo vos Patres in Christo carissimi,vt Saluatoris nostri & Sanctorum Patrum vestigijs inhærentes,in suscipiendo, ac in spiritu lenitatis hoc vestro filio corripiēdo,preces humilitatis nostræ, quas per R.P.D. Augustinum Abbatem sancti Nicolai in littore Veneto, ne vos longioribus literis obtunderem,porrigere malui, misericorditer audiatis,& me filium vestrum deditissimum, qui vobis multis iam nominibus debeam,hoc etiam beneficio cumuletis. Opto vos omnes,vnà cum Christi grege vobis credito semper in Domino bene valere, memores nostri in orationibus uestris. Venetijs 25. Augusti. 1530. R.P.V.

Obsequentissimus filius.

Ioannes-Petrus Episcopus Theatinus.

II. Min.Generali Ord.PP.Minorū Obseruantium. ex Farr.to. 1. fol. 126.

13 Reuerende in Christo Pater,& Domine Obseruandissime. Redditæ mihi fuerunt literæ tuæ V. Idus datæ,in quibus de aduentu Prouincialis Ordinis Minorum me certiorem faciens hortabaris, vt ipse ad III. idus vel ad xviij. kal. Vincentiæ adessem: vt iuxta Pontificis,ac Reuerendissimi Cardinalis mandatū ad componendas res Monasterij Leonici vnà vobiscum accederem. Ego verò mi Reuerende Pater, non modò Pontificis nutui, & illius Reuerendissimi Patris mandato, sed tuæ voluntati, pro tua in me pietate, libentissimè paruissem, nisi cum honestissimarum occupationum ineuitabilis necessitas,tum corporis diuturno quodam languore contracta imbecillitas multipliciter obstitissent. Adeò vt non dicam,non ad præstitutum diem,qui iam præterijt;sed ne ad longioris quidem temporis maiores inducias de accessu meo certi aliquid audeam polliceri. Vndè necessariò mihi vtendum est ea venia, quam mihi idem sanctissimus Dominus,& Reuerendissimus Pater in suis mandatis indulsisse videtur. Vbi si omnes non potuissemus adesse,duorū præsentium auctoritatem sufficere voluerunt. Quod cùm iam (Deo volente)

lente) factum sit; vt nec ego sine magno meo & multorum incommodo adesse possim;& vos duo iam conueneritis;& ij præsertim, quos maximè conuenisse oportebat; vobis omnem hanc prouinciam relinquimus: ac tibi inprimis, mi Reuerende Pater, qui hanc causam propè desperam, nonnullorum hominum cupiditate atq;improbitate obsessam, & oppugnatam, virtute,ac diligentia tua, cum magna eiusdem Reuerendissimi Cardinalis dignitate, atq; huius inclyti Senatus gratia ab interitu reuocasti. Itaque mihi fortè inchoati, tibi verò perfecti huius operis palma debetur. Tu vocaberis ædificator sepium, auertens semitas iniquitatum. Te enim istic posuit Dominus, vt euellas,& destruas, & disperdas & dissipes, & ædifices,& plantes. Tuæ igitur prudentiæ fuerit ita rem transigere,vt supradictus Venerabilis Pater Prouincialis illius Reformationis opus per nouæ familiæ introductionem quàm celerrimè aggrediatur: & res perfecta hìc audita supradicti Reuerendissimi Cardinalis humanitatem, & tuam diligentiam, apud hoc illustrissimum Dominium efficiat gratiorem. Vale Venetijs 15. Sept. 1530. *Quòd Carafæ iusserit Pontifex,vt in Patrum Minor.Obseru.Reformationem incumberet,vide apud Sylum* par.1.lib.4.pag.130. *& Caracc.in vita lib.*2.*cap.*7.

*III. Sanctissimo Patri Clementi VII. Romam. ex Ferr.tom.*1.*fol.*122.

B E A T I S S I M E   P A T E R.

12 Heri vesperi Reu.in Christo Pater Episc. Polensis Sanctitatis V. in hac Vrbe Nũcius literas eiusdẽ Sãctitatis.V. mihi reddidit,plenas humanitatis & officijs,quibus me rei fideliter in causa fidei,& si nõ satis adhuc feliciter gestę,Sãctitas Vestra cõmendandũ putauit.Ego verò,Beatissime Pater,pręclarè mecum agi existimem,si hoc loco illud Euangelicũ in me detorquerem.Scilicet,seruus inutilis sum:quod debui facere,feci. Sed si minùs id feci;certè quod ad me attinet,omnibus viribus elaboraui,vt facerem: & nisi pondus inclinati ac prope labentis Orbis ad casum atque ruinam omnia tàm vehementer vrgeret,res iam ex Vestræ Sãctitatis omniumque fidelium sententia confecta esset.Sed quando ita comparatum est,ferimus interim quod est ferendum;& vasa iræ, Dei iudicio reseruamus,qui reddet vnicuique secundùm opera sua. Quòd verò idem Reuerendus Pater,Sanctitatis Vestræ Nuncius, de me frequenter officioseq; scripserit,sic accipio,vt fidei ac pietatis meæ erga Sanctitatem Vestram, atque istam sanctam Fidem testimonium,non . . . laudes, quas ille sibi ipsi detrahens in me congerit, non agnoscam. Etenim quod in hac causa,diligentia,labore,industria,dexteritate denique,atque auctoritate, fieri potuit, id omne aut ille fecit,aut ego eius consilio auxilioque feci: & quanquam dies mali sint,& instent tempora illa periculosa, quæ prædixit Apostolus;tamen aliquid adhuc futurum spero, vt ab hoc Duce, atque hoc inclyto Dominio, & Diuini honoris & Ecclesiasticæ auctori-

tatis aliqua ratio habita esse videatur: id autem cuiusmodi sit, ex literis eiusdem Reuerendissimi Patris, Sanctitas Vestra intelliget. Reliquum est, vt Sanctitas Vestra certum sibi persuadeat, me nec tribulatione, nec angustia, nec fame, nec nuditate, nec persecutione, nec gladio, à sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ deuotione, pietate, fide, separari aut abduci vllo modo posse; vitamque mihi potiùs, quàm fidem atque obseruantiam erga Sanctitatem Vestram, atque istam sanctam Sedem vnquam defuturam. Opto Sanctitatem Vestram, semper in Domino bene valere, clauumq; tibi creditum ita regere, vt quotquot in eadem Ecclesiæ naui sumus, optatæ tranquillitatis portu, te duce, feliciter potiamur. Venetijs die 13. Februarij 1531. S. V.

Humilis seruus.

Ioannes-Petrus Episcopus Theatinus.

IV. Fratri Bartholomæo de Pisis Ord. PP. Prædic. ex Farr. to. 1. fol. 134.

14 Reuerende Pater, & nobis in Christi amore iunctissime. Superioribus diebus, redditæ mihi fuerunt literæ tuæ, nota quidē eruditionis tuę, & pressi castigatiq; calami tui impressione signatę: meis verò tàm immodicis, quàm immeritis laudibus adeò refertæ & cumulatæ, vt iurè mihi tanquam suppostitiæ atque adulterinæ suspectæ esse potuissent, nisi & amor in me tuus excusaret errorem, & agnita secretorum nostrorum colloquia, omne dubietatis ambiguum remouissent. Itaque & illas pro tuis accepi, & Deum in te loquentem veneratus sum: quo inspirāte iam imaginem depinxisti, non quam mihi similem esse noueras, sed cui me similem esse cupiebas: vt scilicet ego illam intuens, non qualis essem, sed qualis non essem, quantumque mihi deesset, videre potuissem: atque vtinam quemadmodùm mihi fœditas mea, illa tua pulcherrima pictura detegitur, sic noster homo precum tuarum intercessione in Christi imaginem reformetur. Et quoniam vir desideriorum sum, sed te videre, tecumque aliquid pro Christi gloria, proque fratrum salute loqui cupientem itineris longinquitas prohibet, ne dicam occupationes meæ, quibus tamen carere, omnia deserendo, meque ipsum penè fugiendo, non possum, idcircò fratrem nostrū charissimum Caietanum Presbyterum ad te mittendū duximus, quem videns, non me vnum tantùm, sed conseruos meos, & filios tuos, qui mecum sunt, videre atque audire videberis. Vale & labores nostros, atque discrimina, quibus iam assiduò atque ancipiti bello premimur, tuis orationibus subleua. Venetijs 11. Sept. 1532.

Tuus in Christo filius.

Ioannes-Petrus Episcopus Theatinus.

V. Blosio Abbreuiat. Clementi VII. deinde à Secretis. ex Farr. to. 1. fol. 47.

15 Reuerende Pater. Cùm onus illud humeris impar, Domino tenebras meas illuminante, deposui: & omnibus propter nomen Domini dere-

derelictis,extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ,putaui me non vltra vel tibi,vel cuipiam amicorum meorum molestum futurum. Verùm,vt video,in te vno longè me fefellit opinio. Nam nec ego tibi postmodùm aliqua in re,siue mei, siue amicorum causa, molestus esse desij. Nec tua mihi vnquã humanitas ac beneuolentia defuit: quam & si semper in te non vulgarem perspexerim,nuper tamen in causa Neapolitani Monasterij Sororis meæ tàm perspicuè sum expertus, vt nihil potuerit esse perspectius, nihil illustrius. Itaque tibi in primis pro ista tua rara virtute ac probitate,vt debeo,gratulor,nõ quòd tibi tanquã noua possessio, aut peregrina hæreditas nuper aduenerit, quippè quam semper habuisse,atque ex Matris vtero tecum extulisse videaris:sed quòd in isto agone versari, & cum istiusmodi ingenijs confligari,nec de virtutis gradu aliquando deijci, magnæ admodùm laudis sit. Deindè pro tuis in me, atque in eãdem Sanctimonialem Sororem meam officijs humanissimè simul ac studiosissimè collatis, ago quas valeo gratias, sperans tibi cumulatissimè Dominum redditurum. Et quoniam multum tibi debere me fateor; pulchrum simul atque iucundum est; cui plurimum debeam, eidẽ quotidiè plurimum velle debere. Itaque ecce tibi rursus nouus negotiator aduenio, auro quidem atq; argento cum Petro vacuus, sed cælestis (vt spero) auxilij protectione suffultus,causam ad te afferens, iustitię,honestatis,religionisque plenissimam,& cui defuisse piaculum fuerit. Hanc Venerabilis P. Bonauentura Venetus Ordinis Minorum Obseru. Diuini Verbi celeber ac fidelissimus præco pijssimis ac religiosissimis moribus præditus, propterea q; arctissima mihi fraternæ dilectionis necessitudine iunctus,qui tibi reddet has literas, prolixiùs ordinatiùsque narrabit. Peto igitur à te,vt hunc Religiosissimũ Virum hìc à me tibi traditum,fideique tuę commendatum existimes,vt ex vniuersa illa B. Francisci familia neminem habeam, quem studiosiùs ac vehementiùs tibi sim cõmendaturus. Et quoniam aduesperascit, & albæ sunt iam regiones ad messem,& securis nobis tanquam infructuosę arbori ponitur ad radicem, nec est tempore hoc aliquis Colonus qui nobis inducias impetret, præueniamus bonis operibus iram Iudicis, & thesaurizemus nobis thesaurũ bonum in futurum,& apprehendamus veram vitam. Nam mundus transit,& concupiscentia eius, qui autem sperat in Domino saluabitur. Vale & me vt facis ama. Venetijs. 3. Octobris 1532. Scripseram, & tantùm non obsignaueram: cùm mihi à te redditæ sunt literæ, Romæ ad 24. Septembris datæ,quæ me mirificè delectarunt,vel cõmemoratione amoris erga me tui, vel pollicitatione officij. Et quoniam causa Sororis meæ apud te,vt video, Patrono nõ indiget, & ego prolixiùs aliquãtò quàm ad te abbreuiatorẽ deceat scripsisse iam videor; parcam nunc occupationibus tuis,& communium calamitatum deplorationem in tempus aliquod

opportuniùs differam. Iterum vale. Datum vt supra.

Tuus in Christo frater obsequentissimus.

Ioannes-Petrus Episcopus Theatinus.

VI. Fratri Bartholomæo Spin. de Pisis Ord. PP. Prædic. de Obseruant. ex Farrag. tom. 1. fol. 117.

16 Reuerende Pater, salue. Paulus frater tuus, & item noster, tibi Collegio iunctus, & nobis mutua charitate deuinctus, Patris vestri præcepto pariturus venit ad vos: quem ego hominem, nisi scirem tibi esse notissimum, & pro sua in te pietate gratissimum, tibi pluribus commendarem, quòd ita de virtute, de religione, nullatenus deesse possimus: nûc verò agam parciùs, & tantum mihi sumam, quantum, non dicam per te, per quem quid mihi non liceat? sed per Patres vestros mihi licitum fore arbitrabor. Audio hunc ipsum fratrem vestrum, dùm in vestro Veneto Monasterio, sub suaui Christi iugo suauissimè libentissimèque viueret, & à nonnullis oneribus sub quibus aliquandiù viribus imparibus inutiliter laborauerat, eorûdem Patrum vestrorum beneficio interim requiesceret, subito fulmine præcepti, quasi quodam turbine tempestatis abreptum, in Aquilanam Regni Neapolitani Ciuitatem esse relegatum: qui non tàm molestè ferens quietem propriam perturbari, ac se periculis exponi, atque hyeme sæuiente, medijsque aquilonibus fugam suam vrgeri, quàm dolens imbecillitatem suam cuiusdam regiminis pondere prægrauari; venit eiusdem Patris indulgentiam petiturus, vt ne se alijs præficiat, sed sub aliorum imperio ac regimine magis esse patiatur: quòd id & ad salutem aptius, & ad virium suarum mensuram accommodatius esse videatur: quo loco se esse velit minimè referre: esse paratum vbiq; sed sub obedientia viuere: non deesse plurimos in vestro Ordine, qui fortè alijs vtiliùs præesse & velint & valeant: se se vix sibi ipsi satis esse posse: nec in suo ventre aquam illam in vitam æternam salientem adeò exuberanter excrescere, vt in alios deriuetur: quin potiùs timere se, si ante lucem surrexerit, & lumen cæcorum, eruditor insipientium, magister infantium esse voluerit; id ipsum quod de Domini dignatione percepisse, ac de fonte Saluatoris iam peccatis nostris arescente guttatim hausisse videtur, se funditùs perditurum. Hæc ad me, cùm pro nostra familiaritate peruenerint, existimaui, mearum esse partium aliquid uel ad te, cuius fidem exploratam & perspectam habeam, scribere: neque enim fortè ad alios ignotos ipse quoque ignotus scribendo proficerem. Nàm & si nostrorum ueterum officiorum & nostræ in Ordinem uestrum pietatis monumenta non desint; tamen id quod in Exodo scriptum est, quotidie, non solùm in seculi hominibus, sed in Religiosorum quoque Congregationibus experimur: surrexisse uidelicet alium nouum Regē in Ægypto, qui non nouerit Ioseph: ita vt de plerisque Religiosorum Collegijs, quę

mihi

mihi semper cara, & quibus ipse quondam carus esse consueueram; præsertim ex quo, relictis negotijs secularibus, Domino militare cœpi, iurè possim cum eodē Domino dicere: Extraneus factus sum fratribus meis. Ergo ad te vnum scribendum duximus: teque oramus, obnixiùs, vt, si quid potes, adiuues nos, & hunc fratrem nostrum sic tua auctoritate tuearis, vt, si fieri potest, citiùs illum ad nos, hoc est ad vestrum vel Venetum vel Muranense Monasterium remittendum cures. Et quoniam illum nec vulgariter diligimus, nec parum in eius fide ac diligētia conquiescimus; quædam illi ad te perferenda mandauimus, in quibus te aliquid efficere posse vehementer optamus; nàm velle te, Christi causa, absque vlla dubitatione confidimus. Vale & nos redama, tuisque orationibus adiuua. Caietanus & alij fratres te salutant in Domino. Venetiis 12. Ianuarij 1533.

Tuus frater in Christo qui te amat plurimùm,

Io. Petrus Episcopus Theatinus.

VII. Clarissimo Domino Gasp. Contareno Patricio Veneto plurimùm

Obseruan. ex Farr. to. 1. fol. 108.

17 Clarissime Domine. Superioribus diebus cùm ad nos venisses Bartholomæum Scaynum Salodiensem, Virum optimum, & hominem innocentissimum rectoris sui cupiditate vexatū, per Præpositum nostrū, cui illius literas dederamus, tibi curauimus commendandum: & ne perfunctoria illa commendatio videretur, Magnifici Petri Gentilis tui plenam auctoritatis & gratiæ operam addidimus: qui mihi heri vesperi, suo nomine, vt solet, humanissimè officiosissimèq; respondit. Quod quidem opportunè accidit: nàm Magnifico abeunte Petro, literæ ab eodem Bartholomæo venerunt; quibus omninò se vexatum ac perditū, rectoris sui furore & insana cupiditate conqueritur; nec vllum esse remedium, quin ab eo iniquissimè crudelissimèque iactatus, atque in dicta causa inauditus indefensusque damnetur, nisi vos Viri Clarissimi, atque Excellentissimi, quibus totius Reipublicæ summa commissa est, socios, subditos, supplicesq; vestros, è rapacissimorum luporum rabidissimis faucibus vel iam laceros semesosque eruatis. Iam enim nonnullos videtis, qui Magistratum adepti non ad regimen sibi prouinciam, sed ad prędam traditam putent: qui cùm auro atque diuitiis nihil antiquius, nihil diuinius habeant, pecuniis vndique cumulandis tàm ardenter inhiant, vt ad eorum famem explendam, sitimque sedandam, nulla auri atque argenti vis satis esse posse videatur: sed illo quasi præludio exercitati atque edocti ad vestros thesauros inuadendos, vestrumque ærarium depeculandum expilandumque proficiant. Cui malo pro vestra prouidentia occurrite quæso uos Viri Excellentissimi, nec sinatis hanc pulcherrimam Rempublicam diuinitùs constitutam, præclaréque uobis à Maioribus uestris ser-

seruatam,ac traditam,quorundam perditorum Ciuium audacia ac cupiditate corrumpi.Ipsi enim scitis quot miserorum querimoniæ in auribus vestris assiduè resonent:quot ad vestrum iudicium de pecuniis repetũdis nomina deferantur.Eripite pauperem,& egenum de manu peccatoris liberate:ne si propulsare iniuriam cùm debeamus omittimus, ipsi intulisse videamur. Nàm per Isaiam Dominus Principes populi non tanquam fures,sed tanquam socios furum execratur ac damnat. Et in psalmo,si videbas,inquit,furem,currebas cum eo.Plura scribere me hominis innocentissimi,nec de nobis tantùm,sed de religione, de virtute, de literis,de vestro denique imperio optimè meriti,causa compelleret: sed occupationum tuarum rationem habendam duximus: & Michaeli amico charissimo,qui tibi reddet has literas,omnes in commune mandauimus, vt tibi nostro nomine causam virtutis, probitatis, innocentiæ, prolixiùs obnixiùsque commendet. Vale Venetiis 17.Octobris 1533.

Tuis virtutibus deditissimus.

Io.Petrus Episcopus Theatinus.

VIII. D. Caietano Præposito Neapolim. ex Farrag. to. 1. fol. 91.

18 Charissime frater,scribimus ad Matrem nostram de atrocissimo casu Patruelis nostræ:quæ ex diuite Matre familias, & Coniuge, & Domina, à suo crudelissimo Nepote, nocturnis insidijs in Arcem Mirandulæ ingresso, vno momento,& vidua, & orbata filio, & omnibus opibus denudata, viro ante eius oculos immanissimè trucidato,filio non minori crudelitate necato,post innumeras plagas & acerbitates, & miserrimam captiuitatem,cum Nuru,& paruulis Liberis,saucia & afflicta retrusa est. Vndè vix post dies aliquot illa truculentissima bellua à Cæsaris Legato adduci potuit,vt miserrimam fœminam,hiantibus vulneribus ægram,semiuiuamque dimitteret: quæ in quodam Castello Generi sui excepta, in extrema calamitate,atq; intolerabili dolore versatur. Et recusabimus quo minùs Omnipotens Deus super generationem hanc pessimam,atq; impijssimam,iram suam effundat, atque eam exterminet deleatque de terra?Nàm de Cælo, ac de libro vitæ iampridem deleta,iamque Omnipotentis Domini sententia iudicata est. Quid enim de nostro infelicissimo seculo dicturi sunt posteri? si tamen de tàm impijs ac sceleratis hominibus posteritas vlla supererit. Heu quæ pantheræ atque immanissimæ tigrides Hominem Clarissimum,Doctissimum,Innocentissimum,ante oculos Vxoris pudicissimæ atque sanctissimæ à proprio Nepote, immò à sæuissimo aspide,nihil læso,sed sola dominandi cupiditate succenso,crudelissimè immolatum,siccis oculis intueri potuissent? Horret animus,tremit manus,vox ipsa succiditur: nec possum vltra, dolore impediente,iam progredi. Oro te,frater, vt postquam fueris cum Matre loquutus,apud illius germanum fratrem,nostrum itidem Patruelem,atque

alios

alios,quos Mater ipsa suggeret,cùm per te, tùm per filium nostrum Ioãnem-Bernardinum,omnibus modis agere studeas,ne honestissima,atque integerrima femina, cuius virtutibus omnes sui plurimùm debent,in tãta miseria deseratur. Et quanquam noster germanus frater ab ista Ciuitate nunc absit:tamen & nos ad illum scripsimus,& uos ad eum cum nostris literis, eorum omnium,quæ vobis scribimus,exempla fideliter mittenda curabitis. Venetijs 18. Ianuarj 1534.

IX. N. N. ex Farrag. tom. 1. fol. 79.

19 Charissime frater,attulit mihi literas tuas hic portitor inter ipsa Missarum sacra solemnia. Vndè statim redeũtes hæc ad te raptim scribimus. Congresũ scilicet illius rectissimi atq; ornatissimi Viri nõ esse fugiẽdum:præsertim cùm se amicum profitens, ipse id etiam vehementer expetat. Et vt nosti, Dominicis atque Apostolicis præceptis instruimur, diligendos esse etiam inimicos,& benefaciendum ijs, qui nos oderunt, & pro ijs,qui nos persequuntur,& calumniantur,orandum: nec malum pro malo reddendum,vel maledictum pro maledicto,& magis benedicendũ, & in bono malum esse vincendum. Sed dices, ijs, qui malo sunt animo, isthæc omnia,nugas,fabulas,& deliramenta videri. Primùm,qui scis illos hoc esse animo? deindè fac esse etiam peiore,quid? Nonne duodecim sunt horæ diei? Et tu quis es,qui alienum seruum iudices, vtrum stet, aut cadat? Sed vt ad vtrumque tibi remedia suppetant: fac in isto congressu, fortem te atque constantem virum esse sentiat,nec vllis blanditijs, vlloue artificio labefactandum,aut ab officio deducendum:qui pòtiùs quàm te benignum in iniuriarum tuarum obliuione experietur,tàm te iratum timeat,si posthac vel apertè tibi negotium fecerit,vel per subdolæ pacis fraudulenta commercia,occultè tibi insidias moliatur. Et quicquid hac in re feceris,quidue de illo Christi milite audies,fac vt sciam. Vale & nos dilige,quia nos te in Christo valdè diligimus. Venetijs 25. Iulij 1535.

X. Fratri Bartholomæo de Spin. Ordin. Prædic. Priori Prouinciæ Calabriæ, ex Farrag. tom. 1. fol. 116.

20 R. Pater,salus tibi & pax. Cùm hanc acceperis, puto te aliquid iam audisse de dormitione Zachariæ fratris nostri: qui superioribus diebus ad Pontificem,vel purgandi sui gratia,& hæreticorum calumnijs respondẽdi, vel nouo suo Monasterio familiam à suis Superioribus impetrandi cùm accessisset; & ab eodem Pontifice, clementer auditus,omnibusq; negotijs ad vota cõfectis rediret,apud Pisaurum,breui febricula correptus migrauit ad Dominum, magno quidem cum omnium amicorum desiderio;quanto verò cum mœrore suorum dicere,non est necesse: ipse enim nosti,quo nexu fraternæ charitatis deuincti inuicem tenebantur:quamuè concordes & vnanimes fuerint in omnibus laboribus, periculisque ferendis:quàm constantes contra omnes mundi sæuientis impetus,

tus, immobileſq; perſtiterint;nec ab inuicem ſeparari vllis minis,aut terroribus vllis,blanditijs ac pollicitationibus aliquando potuerint.Et cùm iam tandem in illam inſulam quaſi in portum aliquem delati eſse viderentur; in ipſo portu naufragium cum omnium mercium iactura fecerunt.Ego verò pro ea neceſſitudine,quę mihi cum illis intercefserit,proque meo veteri ac propenſo in Veſtrum Ordinem ſtudio, pauca hæc ad te ſcribere volui,vt ſcires te hodie vnum eſse, qui tantæ calamitati ſuccurrere, rebuſque prope collapſis ac perditis opem ferre facillimè poſſis,ſi te huc ad nos quàm citò receperis,ac afflictas illorum fortunas tua auctoritate recreandas,atque tuendas,tua prudentia ad optatum & felicem curſum dirigendas, Chriſto adiuuante ſuſceperis. Quod vt ceteris omnibus interim ſepoſitis diligenter ſtudioſèque facias,vehementer etiã rogo.Plura volentem ſcribere nuncij celeritas prohibet.Vale noſtri memor in orationibus tuis.Venetijs XXII.Octobris 1535.

XI. Gaſpari Contareno S.R.E.Cardinali Romam.ex Farr.to.1.fol.198.

Reuerendiſſime in Chriſto Pater,& Domine Obſeruandiſſime.

21 Magiſter Martinus Tauriſienſis Ordinis Minorum Conuentualium,huius Prouincię Miniſter tibi reddet has literas,quas vt in eius cõmendationem ſcriberẽ,illius teſtata virtus, mihi ſummis grauiſſimiſque temporibus perſpecta,me compulit.Fuimus enim vnà, pro defenſione ſacroſanctæ Fidei,ſæpiùs obiecti morſibus impiorum;cùm is haberet Inquiſitionis Officium:ego verò quorundam Hæreticorum cauſas,ex Apoſtolica delegatione,cognoſcerem. Vbi quid narrem, qua fide idem Magiſter Martinus mihi adſtiterit,qua diligentia miniſtrarit, quàm conſtãs ad fauores hominum fuerit,quàm icorruptus ad præmia,inuictus ad preces,intrepidus ad minas,infatigabilis ad laborem? Verè pretioſus labor in conſpectu Domini:tametſi apud mũdi huius amatores vilis habeatur, nec tantùm vilis,ſed parricidialis odij, atque acerbiſſimæ inuidiæ adeò plenus,vt nos qui Chriſtum confeſſi ſumus,ac pro Catholica Fide ceruices noſtras obiecimus,nunc omni auxilio deſtituti venenatis canum noſtrorum dentibus diſcerpendi quotidiè relinquamur. Hoſtes verò Chriſti victores exultant,& habent fiduciam,quòd in os illud impurum etiam Iordanis influat,eò quòd viuificantur plerumque animæ,quæ non viuũt: & propter hoc laceratur lex,& non peruenit vſque ad finem iudicium; quia impius præualet aduerſus iuſtum:& conſolatur nos Dominus, qui nos omnibus hominibus odio futuros eſſe prædixit,nec tamen capillum de noſtro capite periturum. Verumtamen liceat nobis vel apud amplitudinem tuam iſta deflere,& eiuſdem Magiſtri Martini virtutem & probitatem non vulgariter commendare:quem vt ſolita comitate ſuſcipias, ac benignè meo quoque nomine audias,te etiam atque etiam rogo.Aderit & eiuſdẽ Ordinis Magiſter Paduanus Licienſis,huius nunc Prouincię

Inqui-

Inquisitor: qui & aliàs sæpiùs, & hoc præsertim anno, non minimum virtutis suæ specimen dedit; cùm in hac Vrbe, in magna hominum frequentia Officium Prædicationis exercuit: vbi & erant docenda quæ recta sunt, & eius Prædicatoris, qui illum immediatè præcesserat, erant abolenda vestigia; quæ ille in hominum leuissimorum cordibus dulcium sermonum præstigijs demonstrata, non leuiter impressa reliquerat. Et hunc igitur amplitudini tuæ suis meritis & meo nomine commendatum velim. Plura me dicere, ac de rebus fortasse non ingratis tecum familiariter colloqui, occupationum tuarum ratio simul, & amplitudinis tuæ reuerentia prohibent. Verumtamen, & quæ nos verecundè reticemus, & longè plura ac meliora, quàm pro nostra tarditate non capimus, ipse Spiritus sanctus tibi suggerat: cuius Numine afflatus, eum te præstes, quem nobis & tuum Genus & ante acta vita pollicetur. Vale memor nostri in orationibus tuis. Venetijs 3. Iulij 1536.

XII. Sanctissimo Pontifici Clementi VII.

B E A T I S S I M E P A T E R.

21 Optaueram diù compertæ Fidei Nuncium, qui aliqua, mea quidem sententia ponderis non exigui Sanctitati Tuę à me referret. Exoratus nunc frater Bonauentura Ordinis Minor. de Obseru. Minister, qui has literas perfert, operã suam annuit. Vir quidem is est virtutum merito cum paucis mihi carus, & qui præter Verbi Dei disseminandi studium, expiandorum prætereà animorum munus summa cum integritatis doctrinæque laude cùm Venetijs, tùm Neapoli, ac præcipuis plerisque in Italiæ Vrbibus obiuit. Plura, quæ Sanctitati Tuæ suggerat, cum ipso communicaui. Ob hanc rem tuis pedibus aduolutus precor, obtestorque, vt qua me olim excipere beneuolentia solitus eras, illum audias faueasque perhumaniter ijs, quę vel suo vel meo ipse nomine significauerit: sciasq; præter honorem Dei, ac Sanctitatis Tuæ decus, famamque, nihil nobis propositum. Demeruisse interim gratiam, ac benedictionem tuam ego ipse, & fratres hi mei percupimus, rogamusque, vt Deus Maximus diù te Ecclesiæ suæ seruet incolumem. *Quæ verò fratri Bonauenturæ rerum capita commendauit, scripsitque ad memoriæ subsidium Italicè, vt habes* in 1. to. Farrag. fol. 1. *Latinèque versio* par. 1. hist. lib. 3. pag. 99. *Iosephus Sylos, hæc sunt.*

22 Romã, Deo auspice, ac Maiorum nutu concedes: vbi post adoratum Principis Apostolorum Templum, fusasque pro nobis preces, effectrices fidei literas Reuerendissimo Antistiti Francisco Vannuccio, Sanctę Mariæ Transtyberinæ Canonico, & Insanabilium Nosocomij Rectori dabis. Vt primum adeundi Pontificis facultas fuerit, libatis sanctissimis de more osculis, benedictionem nobis impetrabis; habebisque quæsitissimas gratias pro singulari, qua vsus est in Sororis meæ Gynæceum,

beneuolentia. Secundùm hæc, aperies, hoc te munere fungi longè anteà debuisse, ac pro rerum agendarum grauitate aures poscere proniores, ac beneuolentiores, cùm rara admodùm tempestiua nunciorum fides, nec tutum porrò sit literis agere. Quocirca prolixè orabis, vt cùm non exigua quidem Catholicæ rei, atq; Orbis pars hæc sit Venetiarum Vrbs, ac Prouincia, audire in præsens quid necessitas, ac tempus postulent ad animorum emendationem, fructumque, quæ est Sanctitatis suæ benignitas, non dedignetur. Et quia, vt ait Apostolus, sine fide impossibile est placere Deo, à fide auspicandum: monebisque labefactari hìc cœptos nonnullorum mores, vitamque, contempta solenni quadragesimalis ieiunij obseruantia, atque animorum expiatione: inspersam itidem plurimorum ingenijs, ac animis hæresum luem, sermonesque passim seri acatholicos: nec non teneri multorum manibus proscriptos hæreticorum libros. Hoc verò sciat potissimùm Pontifex, hanc siue hæresum, siue morum labem gemino ab fonte existere, ac propagari: ab Apostatis, sui videlicet instituti desertoribus, & à Religiosis quibusdam viris, qui à præclara, quam profitentur, disciplina, moribus abhorrent. Neque verò puto Beatissimũ Patrem latere, flagitiosum illum Religiosorum hominum cœtum, insigni nuper quorundam pietate, studióque cœptum profligari, qui cùm corruptæ Religionis quendam, defunctum iam vita, ac suis malis artibus, præceptorem audiuerint, vt ceu boni auditores, nomen, famamque Magistro suo cõcilient, hęretici sunt ad vnum omnes. Horũ è numero est Galatęus ille, cuius mihi anno præterito, quæstio fuit delegata: cùmque reum hæresis, ac deploratæ omninò spei comperissem, supremo in ipsum supplicio decretum fuit: & adhuc carcere detinetur, re infecta: causanturque Administri, Sanctissimum Patrem nondum arma in eiusmodi vitiorum, atque hæresum portenta contorsisse; quarè neque sibi hac de re videri quicquam statuendum. Et quamuis constitutam de perditissimo homine pœnam sumere non abnuãt, dilata nihilominùs res adhuc est. Huius porrò Socius ille est, eiusdem farinæ, atque Ordinis Bartholomæus, quem superiore item anno Episcopus Polensis, Nuntius Apostolicus, ob pestilentissimos, quos pro concione errores proseminauerat, declamandi munere interdixit in Diui Hieremię Templo: cùmq; adflandi ea lue animos præstructum sibi aditum cerneret, Augustam discessit, abiectoque turpiter habitu, in Lutheranum impius transfuga euasit; iactatque magnificè vilissimum caput, se Romano Pontifici timori esse: præsertim, quòd fama est, curasse Pontificem, vt Iacobus Saluiatus ad illum scriberet, ac ipsummet breues litteras, nescio quas ad illum pariter dedisse. Quod quidem in maximi mœroris causa ponunt boni omnes, dolentque vehemẽter, deceptũ ab ijs Pontificem fuisse, qui summa illum fide monere debuerant. Hæreticos hæreticorum more accipiendos. Certè supremum Ecclesiæ antistitem

tem eò aliquando deueniſſe, vt humaniter illos literis appellarit, ac beneficia interdum conceſſerit, etſi cum paucis ea quandoq; comitas proceſſerit, paſſim tamen cernimus, hanc præcipuam viam eſſe, qua eorum ſcelus, ac numerus gliſcat. Et iam ſuperbè ipſi, ac diſertiſſimè declamant, certam iniiſſe rationem, qua ad honores ſibi, exiſtimationemque viam ſternant, Romanumque Pontificem demereantur. Quod enimuerò longè pernicioſiſſimum, atque indigniſſimum. Horum etiam commilito, atque hæreſum fax alia ille eſt frater Alexander, quē Antiſtes Patauinus, quòd pleraque euomuerat è ſuperiore loco impia, in carcerem compegit: vbi detinetur quidem adhuc; quæſtionem verò ferunt remiſſiùs haberi. Et quamuis è pleriſque Ordinibus ſatis multi emerſerint, ſuſpectæ libatæ Religionis homines: attamen Anteſignanus, ac ſignifer videtur hic eſſe, quem ipſe noſcis, Archihæreticus, qui longè, lateque, præclariſque in locis malum ſpargit, vt niſi Deus maturè adſit, pigere profectò Pontificem continget ſuæ in illum beneficentiæ, ac impunitatis, quam illemet ſuperbè iactat. Et quidem edoceri omninò Sanctitatem ſuam neceſſe eſt, vt ſibi tandem perſuadeat, tot argumenta beneuolentiæ in proiectæ ſpei hæreticum, id modò tantùm efficere, vt malas ille artes ſuas, doloſq; expoliat, tegatque pulchriùs, atque adeò infenſior reddatur Eccleſiæ hoſtis: & ſibi quidem obſtinationem augeat; Pontifici exiſtimationem, nomenque imminuat; piorum verò lacrymas, ſenſumque doloris cumulet, dùm Sedis Apoſtolicæ obtentu ab hiſce tenebrionibus ſub veſtimētis ouium circumuentos vident non paucos.

23 Supplicandus propterea anxiùs Pontifex eſt, ne tantam litterarum Apoſtolicarum copiam indulgeat, modumque imponat adminiſtris, ne faciles adeò, pronique ſint in ijs pro exigua quaque re expediendis. Quod ad Cancellariam ſpectar, ſæpè monitus eius præceptor fuit, nec reſipuit. De pleriſque alijs nullus inclamandi, incuſandique finis. At fruſtra omnia. Demùm, vt rem conficiam, pro Dei gloria, pro ſui muneris officio, afflictæ, diuulſæque Chriſtianæ rei opem aliquam afferat Pontifex, vt excuſatione vti quoquo pacto apud Deum poſſit. Et vt verum fatear, ea eſt hæc temporum ratio, vt aſſuetam premere, vetuſtamque viam, minùs opportunum videatur: verùm, ſicuti graui bello incubāte, nouis ſemper conſilijs, ac munimentis cauetur malum; ita neque ingenti huic animorum diſcrimini, atque exitio indormiendum. Nouit præterea Sanctitas Sua, Quæſitorum in hac Prouincia munus penes huiuſce Ordinis fratres eſse qui rarò quidem in idoneum, ac parem muneri virum offendūt; cuiuſmodi fuit frater Martinus Taruiſinus, diligentia, ac fide, ac optimæ memoriæ Epiſcopi Polenſis commendatione Sanctitati ſuæ notus, quem nunc officio defunctum, excepit neſcio quis inſigniter, vt ferunt, ineptus. Quarè conſulendum opportunè; & è re quidem eſset, tùm locorum Ordina-

dinarios excitare;nàm consopita vbique virtus:tùm gnauos, prudētesq; viros hìc designare,aut Legatum aliquem,non auri,honorumque, si fieri poteſt,cupidum,mittere,qui labefactatum Apostolicæ Sedis decus, nomenque restituat:mulctetque,aut in fugam saltem agat perditos hosce Nouatores,qui quò se cumque recipient, suummet scelus impoitabunt, ac luculentum Christianæ pietatis testimonium,quæ improbos nunquā, nusquam admittit.At quia concipi solitam impietatis luem nouimus, aut publicis concionibus,aut librorum illecebra,ac scelerum,vitæque laxioris vsu à qua facillimè in hæresim gradus,videtur honestè quidem,ac sanctè,summoque cum animarum compendio cauere his omnibus Pontifex posse,ea certè ratione,quam memini quatuor abhinc annis eidem me innuisse:vt scilicet,cùm huic præcipiat Patriarchæ,tùm aliis alibi locorum Ordinarijs,adscitis præterea quibusdam è Religiosis viris, perspectæ virtutis,doctrinæque laude conspicuis, vt qui sacris concionibus, & confessionibus admoueri debent,vnà simul examinent perquàm diligenter:nec de eruditione tantùm,dicendique gratia,verùm de vitæ etiam ratione, famaque nominis inquirant:quique eo periculo admissi fuerint, ij nullo examinis,acceptæque facultatis pretio,obire id muneris dūtaxat possint. Quòd si qui res haud æqua æstimatione metiuntur,obniti præclaro operi tentauerint,arguere profectò illos Pontificem par est;vt qui consilij præstantiam minimè intelligunt. Nec Religiosorum Ordinum priuilegijs quicquam imminuitur,quando id à Pontifice statuitur, quod temporum necessitas,& pietas poscunt. Quod si dicunt, supremos Ordinum Moderatores curare hoc ipsum posse: ò præclaram opem,ac studium, fortunatosque,qui hæc sibi adiumenta pollicentur! Quid hac ipse de re noueris, Sanctitatem suam edocebis. At,timidiores fortasse alij,vbi non est timor, dicent,illiteratos,improbosque eos fratres, vbi se à concionandi, excipiendique fidelium confessiones munere decidisse,ac proinde præcisam lucri corrogandi spem omnem viderint,fore vt animum despondentes, ab Ordine,ac fide desciscant. Nauseam profectò mouent indigna prorsus hæc,ne dicam stultissima: eadem quippè ratione, siue irrationabili ignauia plura oporteret,quæ Pontificiam curam decēt,prætermitti. Sed nec illud magni momenti est; Concionatorum nempè, & Confessariorū numerum ad paucos redactum iri.Nàm vtinam non tot essent,modò boni.Quamuis non hæc summo iure agenda;nec seueriùs,quàm par est,resecanda perindè ad viuum res, quin pro loci, ac temporis conditione aliquos admittant Censores,Catholicos quidem, litteris licet non insigniter imbutos. Hinc nimirum bonorum animi, quòd cernerent, Pontifici curæ esse animorum commoda,mirificè erigerentur:hæreticis obtrectādi materia,atque argumenta præciderentur:Religiosi cuiusque Ordinis viri repulsæ metu,litterarum studijs incumbentes,mores etiam suos compone-

ponerent.Et verò non exiguum consequetur eam curam fructus:nàm vt Verbi Dei præcones,ceu rem satis compertam prætercam;Confessariorum quidem munus,non modò non minoris,sed eò pluris faciendum est, quò res communior,& in qua,ceu clandestina, nōnisi post factum erumpere interdum,ac lucere malum contingit: & ignauus insuper quisq; è vulgo id sibi arrogat,vt planè fabellæ locum non occupet, quod mihi sæpiùs narratum;nempè in plerisque Religiosorum Cœnobijs quosdam, nondum Sacerdotio initiatos,per summam sese confidentiam, vt aliquid pecuniarū exculperent, audiendis confessionibus insinuasse.Mitto euulgata Sacramenti contemptu crimina:factamq; grauissimis sceleribus, ac Pontificis ipsis excōmunicationibus indormiendi facultatē: quæ quidē Pontificum arma Confessariorū præsertim opera iam penè contemptui ac deridiculo sunt.At sciat velim Pontifex,plerosque hìc melioris notæ viros semel in anno noxas suas confiteri; ac sacram Synaxim adire solitos:monitique ab amicis bonæ mentis,excusant facilitatem,facultatēque sibi ipsis à Confessarijs factam,ea agendi,quæ probi quique, frugiq; homines horrerent. Neq; verò commaculatam eorum Confessariorum, propter quos blasphematur Verbum Dei,pudicitiam cōmemorem. Sat fuerit meminisse, prauos Vrbis mores illorum maximè exemplo conualescere: ac persuaserit semel sibi Sanctitas sua, hæc Confessariorum momenta maiora quidem esse, quàm vt hæ literę explicent. Ac proindè curet sedulò diuinam gloriam,ac suam,harumque salutem animarum: maturetque hoc rebus remedium,quod certè facillimum,ac obuium,certæque,nec exiguæ vtilitatis.

24 Iam verò,quod Apostatas meminimus, qui tandem exacto æuo fuerint, qui certè semper pessimi, vt affirmet iureiurando Augustinus, scelestius his genus hominum offendisse numquam; hac quidem tempestate hoc passim cernitur, vt nullus Religiosum habitum exuat, quin fidem etiam cieret:nullique hæresim aut ingeniosiùs commentantur, aut propugnant acriùs,aut amplificant studiosiùs;domos quasque ineuntes, adflantes Monialium Cœnobijs impietatem. Ad hæc,cùm nimia Ecclesiæ liberalitate puerorum plerique,ac militum,tres interdum,ac quatuor Parœcias curent,vt quàm amplissimos ab ijs fructus decerpant; toti in eo sunt,vt quàm nimium in earum cultu, atque administrorum pensione insumant: cùmque qui minore,quàm Apostatæ, pretio procurationem licitentur, nullus reperiatur, ea illis nullo delectu Sacerdotia commendant.Qui in eam Ecclesiarum,animorumque administrationem ingressi, nimiùm quantùm discerpunt omnia, diuexantque: vt planè Christi sanguinis contemptū,cladē fidei,sacrorumq; nundinationē nullus exęquet sermo.Et quia,etsi pietatem omnem, fidemque abdicauerint; longo tamen Religionis vsu,quædam improbis modestiæ imago,& color,leuisq;

rituum,

rituum,ac literarum vmbra adhæserit, cùm horum ostentatione, ac specie,tùm illicio hæresum, quæ nouitate sua, licentiaq; perquàm placent, fauorem vulgi,gratiamque demerentur Apostatæ. Vulgi verò nomine plausores,fautoresque eorum omnes appellauerim,quos enimuerò peccatorum nostrorum merito è vulgo eximunt mortales.

25 At enim, cùm execrandorum Apostatarum numerus adeò excreuerit, vt penè remedium sit desperatum, nulla saltem à Pontifice videtur obtendi posse, quo minùs ingenti huic malo posthac manum admoueat,ac proindè vt Christianæ rei bono,Deique gloriæ, ac suæmet in primis saluti consulat,oratum illum peruelis, vt cupidissimis illis Pœnitentiariæ Administris modum statuat;caueatque, ne eorum compendia Catholicæ rei,animæque Sanctitatis suæ, tanto constent. Profectò indicenda,si fas esset, fidelibus capitatio, quam puto, omnes vltrò exoluturos,modò ablegentur, eliminenturq; tot pestes. Obtulit ille sese probatæ olim Religionis professus, grandæuus,Sacerdos, qui publica etiam munia in Cœnobio decennium obierat; & sunt qui ad vicenos etiã annos alijs prçfuere: deindè mali dæmonis instinctu è complexu Religionis diuulsus, in conspectum se fori seculari habitu dedit: interrogatusq; quæ isthæc monstra;respondet,Pœnitentiariam adnuisse;obsignata mox diplomata ostendit, quæ narrent, vi trusum in Monasterium fuisse, nec constante ætate,nec vnquam persistendi propositũm adfuisse: tùm insanabili morbo correptum,& id genus nugas: re tamen propiùs,ac studiosiùs explorata,singillatim responder,inijsse Ordinem maturum quidem æuo,sponte sua vouisse,libenterque in Cœnobio commoratum. Cur igitur desciuerit interrogatus? hic quidem,quòd altercatus cum socio est; alter vt Maiorum inuidiam, hoc est, correctionem tempestiuè declinaret:ille confidentiùs,ac impudentiùs respondet, ea votorum Sacramenta, ac Monachatum mortalium inuentum esse, ac nullo quidem iure ijs adstringi:munitum se porrò ijs literis, vt fori quæstionẽ luderet. Pleriq; autem sunt,ac fortasse innumeri,qui Commissoriales,vt aiunt,ac subreptitias emunt ad habitum eiurandum literas, nec continuò vt executioni mandentur,curant;Deumque interea,ac Sedem Apostolicam rident. Atque hi quidem in Sacrorum,animorumque procuratione vbique dominantur;Monialium conscientijs plerisque in locis admouentur;aperiunt nonnulli ad puerorum rudimenta ludos litterarios; quidam in Magnatũ domo sacrificant:atque ita modis, vijsque omnibus effundere venena sua student, quæ porrò dilui vi numinis ac Sedis Apostolicæ manu, curaque dumtaxat possunt. Et tu ipse,Pater, domestica addes satis multa: monebisque Sanctitatem suam, vt executionum huiusmodi nullam probet. Miserrimi namque hi Apostatæ vera iam narrant,fueruntque à Pœnitentiariæ Administris, adulterinis, spurijsque ijs narrationibus lusi;

sed

sed placent modò doli, quòd ijs curta omninò fides,& conscientia.

26 Sperandum porrò,Pontifici potiùs,quàm alijs,fore à diuina Numinis bonitate accommodatam, vtilemque huic rerum necessitati mentem injiciendam;atque adeò ipse in eam curam incumbat necesse est, ac meminerit de seipso hìc agi ante alios; nec de rerum solummodò æternarum,momentisque animę, verùm existimationis etiam,ac fortunarum. Videtur namque hoc in primis eum Lutheriana hæresi conuenire, quæ inter alia quidem monstra adstruit,Religiosorum votorum fidem nullam esse. Et verò si nulla quidem causa,delectuque passim hæc Religiosi Instituti,habitusque abdicandi facultas detur,quid est quod hæresi,ac Luthero fauear magis? Præcludatur igitur facilis hic se se excucullandi aditus,sitq;hæc penes Sanctitatem suam dumtaxat auctoritas,vt ea è Theologorum sententia,consultoque Canonum vtatur:eum illis nempè, quorum vel ætatis defectu,vel iure aliquo vota sunt abroganda; caueatque vt diligenti causæ examine, ac maiori quidem fide, quàm sit ea ministrorum cupiditas,res peragatur. Quod verò ad eos attinet,qui iam desciuere, statuat saltem Sanctitas sua, vt ab omni prorsùs animorum procuratione ablegentur;nulla Monialium siue in spiritualibus, siue in temporalibus administratio commendetur; nec sacras earum confessiones excipiant,nec sermones habeant. Quo sanè eorum saluti non minimùm consultum erit. Præcisa siquidem lucri, honorumque spe omni,saltem vexatio intellectum dabit auditui. Nec illis modò, verùm alijs etiam, qui veluti arundo ventis agitata in Cœnobijs commorantur, ea legum ratio prodesset;qui quòd facili id negotio, paruoque censu obtineri, ac beneficijs insuper à Sede Apostolica, ac proinde à secularibus cumulari id genus hominum vident, vehementer ad eorum imitationem, abdicandamq; disciplinam incitantur. Quando autem summũ Pœnitentiarium secundùm cor suũ nacta modò est Sanctitas sua, certè cur tot illius Officij sanandis malis non sedulò incumbat, nullus est excusationi locus. Planè,bonus ille senex, cui pareat Deus, senectuti plus nimiò indulsit; de qua liceat dicere : Nemo immittit vinum nouum in vtres veteres, sed purgemus vetus fermentum, & exuamus veterem hominem. At quia rebus maximis impar est mens mortalium, ac sermo; illudque tantummodò nobis licet, vt opem à Deo, qui curare magna hæc potest,imploremus, hoc saltem Summo Antistiti nõ tacendum. Ecclesijs nempè omnibus malè esse:idque partim nonnullorum Episcoporum indole,haud planè bona,nimiaque eorum cupiditate; partim quòd earum pleræque Pastoribus suis sunt destitutæ;vel quia alijs commendatæ, vel quia Antistites ipsi honorum,quàm par est,appetentiores,ijs vale dicto, ad Principum Aulas peregrinantur. Et sunt nonnulli, qui Ecclesiæ procurationẽ inepto credunt fraterculo, Episcopi titularis prætextu, quem

nouo

nouo quidem, insusitatoque omnibus retro seculis in ea significatione vocabulo, suffraganeum nominant; cùm suffraganei comprouinciales Episcopi sint, qui à suffragijs in sui Archiepiscopi electione olim ferendis, suffraganei dicebantur. Huiusmodi verò Antistites, sacra quadam fame extimulati è Cœnobijs exilientes, videntur, haud tantùm posse è Sacrorum licitatione auri eradere, quantum pectora, animosque longè cupidissimos expleat: eaque propter vendẽdis Ordinibus, quippe qui merces sunt venaliores, impensiùs student, & cùm legitimis temporibus, tùm extra tempora non tantùm admittuntur, sed compelluntur etiam, vrgenturque omnes, animis quidem, quandoque & corpore cæci, surdi, muti, claudi; boni minimè, sed mali omnes, & malis artibus; idest, per simoniacam hæresim, vt impleatur Domus Domini fœce, ac sordibus: ita vt secularium, ac iam ferè cuiuscumque Ordinis Regularium Sacerdotum conditio in causa sit, vt Missas, sacrorumque officiorum cultum, atque Ecclesiasticam omnem dignitatem homines auersentur, de quibus dici sanè potest, Omnem escam abominata est anima eorum. Atque hinc quidem Nouatores nostra traducendi, irridendique finem nullum faciunt. Nec superbis oblocutionibus respondere, aut reponere quicquàm possumus. Eò namque res euasit, vt latere turpitudo, ac lues minùs possit. Et meminisse quidem Sanctitas sua debet, cùm primo sui Pontificatus anno seruũ planè fidelem * Ordinibus ritè conferendis imposuisset, cauisetque, ne quis hac se in re immisceret, repertos nihilominùs fuisse istiusmodi Episcopos, qui nulla Pontificis reuerentia, metuq; obuios quosque, ineptosq; Romæ impudentissimè initiarent. Coiectare hinc facilè ipse potest, quid longinquis in locis accidat, quando media in Vrbe coram Sanctitatis suę maiestate id audeant improbi: Et hic quidem ingenti cum populorum scandalo de eiusmodi persæpè rebus aliquid noui fert rumor. Notaturq; ante alios Episcopus Veliensis, quem aiunt, venditare se magnificè, factamque sibi à Sancta Sede facultatem præferre, initiandi vbique locorum extra tempora, quod & magno cum Iesi Numinis, violatæque Ecclesiæ crimine impunè facit. Atque adeò istius, aliorumque scelere luxuriare eiusmodi Sacerdotum segetem vbiq; cernimus, quorum sanè ineptiã, inscitiam, stuporemque nec ferre animus, nec scribere calamus valet. Præterquàmquod, vt lucrum festinent suum, ætatem vsque adeò acerbã Ordinibus consecrant, vt Sacerdotum aliquot vix sextum, & decimum annum diceres excessisse; vt videatur planè communis hostis cùm alijs artibus, tùm hac præcipuè catholici nominis cladem, atque exitium molitus. De habitu verò, ac tonsura Clericorum nihil dicendum, cum nullus iam aut leno, aut miles fronte sit adeò perfrictus, ac impudens. Et verò, cùm magna sit Dei longanimitas, non exigua profectò est mortalium patiẽtia, qui æquo hęc animo ferunt. Nec sanè scio, vt crescentia hæc seculi vi-

* Hic de se loquitur.

li vitia tolerare potissimùm Pontifex possit,quin vt suæ saltem conscientiæ consulat,in illa quoquo pacto animaduertat, quamuis nullum speret fructum consecuturum; at consequetur profectò magnus. Quarè sumat vires,animosque,ac Deo duce rationem ineat aliquam,qua malis hisce consultum eat. Et quamquam publica, ac innumera penè alia Ecclesiæ commoda mentem aliò distrahant,intelligat nihilominùs necesse est, vt non minima ea est Pontificium curarum, ita neque postrema manu tractanda. Abroget Sanctitas sua facultates omnes,vel à se datas,vel ab Antecessoribus ad sacros Ordines promouendi,ac de ijs,qui deinceps contulerint,seuerè statuat. Ob innumerabiles verò, qui initiati ea facilitate, delectuque reperiuntur,committat locorum Ordinarijs, vt Sacerdotes omnes ad examen cogant,suspensisque ineptis, idoneos admittant. De peregrinis insuper inquirant:non desunt quippè,qui Sacerdotium mentiuntur. Quod sanè quàm maximo,præcipuè huiusce Ciuitatis emolumẽto cedet. Hac siquidem de causa restituet se se huic Ecclesiæ Patriarcha, à qua tamdiù cum sui,suique gregis detrimento, omniumque Ordinum oblocutionibus abest. Iam quòd hæreticorum libros supra memorauimus,Sanctitatem suam admonebis,plerisque hic in locis venales prostare;& à multis quidem tàm Religiosis Viris, quàm secularibus legi, partim contemptu legum,pœnarumque,partim licentiæ prætextu,quæ si vera esset,limitanda sine dubio,aut omninò foret reuocanda. Enimuerò huiusmodi penes se libros habere,aut legere,supremum plerumque exitiũ creauisse,exploratum satis superque est. Non quòd insignis eorum eruditio,aut argumentorum robur id reuerà possit; sed quòd in debiliores, ac proniores eorum animos facilis ea doctrinæ lues illabitur: quippè & moribus etiam,vitæq; conformis,& concolor. Neq; verò ab ea istiusmodi facultates concedendi facilitate fructus promanare aliquis cernitur; nisi cùm spectatissimis fortasse viris,Ecclesiasticis tantummodò,qui fidẽ, pietatem,doctrinamque singularem Sanctitati suæ probauerint, conceduntur. Cæterùm,cuiuis fraterculo,ac temeritati in primis, damnabiliq; secularium curiositati, qui humanis litteris intumescunt, legendos eos passim libros permittere,nulla prorsus animorum fruges indè existit. Ac eorum quidem pars magna, quæ pestilentissima isthæc incitamenta manibus terunt,in apostasiam denique labuntur:multoque satius esset Sanctorum Patrum monumenta euoluere, quæ & fidem, & mores docent. Porrò ex secularibus significarunt plerique mihi ea se legendi facultate fuisse donatos:at ipse,qui gentium indolem apprimè noueram, precatus enixè sum,ne vterentur. Sed frustra omnia:didicique experientia, meliùs illorum saluti consultum fuisse, si monitis paruissent. Quapropter scio ego,posse me iure omni Pontificem obsecrare,ne facultates hasce indulgeat,concessasque ante hac abroget;nàm reuerà nullum inde, vt signifi-

catum est,compendium:cùm horum temporum, ac Nouatorum hæreses peruetustæ omnes sint,ac diù ante ab Ecclesia egregiè profligatę, fusęq; ac si quid porrò esset excutiendum,non est planè omnium. At relinquantur Pontifici, quod ad ipsum, sacrumque Senatum pertinet, vt maiori celebritate pro singulari sua prudentia,rerumque opportunitate,negotium curent:nec periclitetur passim catholicum nomen,ac fides,imperitissimorum tabularum patrocinio; qui quasi tutores Ecclesiæ, ingerunt se se,cùm ipsi curatore indigeant.

27 Dicenda modò res est magni ponderis,in qua videntur quidem omnia,quæ superiùs diximus,comprehendi, cuius gratia,Episcopus Veronēsis,& ego,vel ab anno præterito optabamus huiusmodi Nūcium Sāctitati suæ allegare. De statu scilicet Religionum agendum,à quibus siue salus,siue exitium Orbis pendet:salus quidem,si vetus illud primæuę disciplinæ institutum floreat:exitium,quòd iam lapsum, deformatumq;sit. Et quamuis prostrati, accisique Ordines propemodùm omnes sint, de tua nihilominùs familia sermonem institues:tùm quia tua, quàm extera tibi exploratiora:tùm vt Sanctitas sua ab vna discat omnes;tùm denique quòd è re Pontificis,Christianæq; Reipublicæ tua magis Religio,quàm quęuis alia,& ob ingentem Religiosorum hominum numerum,& ob pręclarum Paupertatis Euāgelicæ institutum. Sed heu,heu,quis dabit capiti meo aquam,& oculis meis fontem lacrymarum:infirmata est manus, & claui quoque defecerunt,residuique consumpti sunt. Vastata est illa vinea Domini quondam electa,destructa est maceria eius, & vindemiāt eam omnes,qui prætergrediuntur viam,non est botrus ad comedendum. At enim,etsi vulnus luculentum,præsentissimum tamen remedium est,& modò Sanctitas sua velit,facillimū. Proindè suggeras illi velim perquàm potes fideliter,me & fidem pro re hac,& caput oppignorare. Deligat nēpè bonos,prudentesque tuæ Religionis viros:bonos,inquam,non specie tenus,& nomine,sed qui ad malorum tùm Religiosorum,tùm secularium inuidiam,& sunt reipsa, & habētur boni. Viris hisce egregijs remedium, quod à me audiet,proponat:& mendax sim ego,nisi velut optimum, ac paratissimum adprobauerint. Quæ cùm ita sint,intelligat Pontifex,quo se nexu,noxaque implicet, nisi maturè prospiciat:sciatque, rem eò processisse, vt ni prudēter caueatur,truculentiora sint subindè monstra pertimescenda. Sed vt pauca nunc attingamus, cæteris cùm Pontifici vacauerit,aut adlibuerit,enarrandis,duo pręcipuè cauenda. Alterum ad tuēdū totius Congregationis corpus, ne maiore sui damno pessum eat,cùmque ad eam,quæ deceret,pristinam disciplinam eniti minùs possit,saltem ne turpiùs peccet. Alterum, vt ijs consulatur, quibus & genius,& votum est,mores bonos excolere,qui pauciores omninò sunt. Primum quàm potero breuiter,exequar. Administret Sanctitas sua Cōgregationem,salua, ac in-

ac integra eius libertate;illibatis nempè legibus,immutatoque comitiorum,ac cuiuscumque rei ordine; nec facilè exarentur literæ Apostolicæ, quæ comitiorum maximè locum,ac tempus mutent. Sunt namque plerique ambitiosiores, qui quòd videant Prouinciale Capitulum intempestiuè cogi,nec fauere suis votis,ac studijs tempus,dant operam,vt ementitis causis breues literas extorqueant, quibus aut festinét,aut differanr, aut ad sui commodum Comitia aliquo pacto interuertant. Quæ verò antea per Prouinciam agitentur: vt discreti deligantur;vt diuexentur probi homines, mutenturque locorum præfecti, ac concionum, siue prælectionum prætextu,extra Prouinciam amandentur, si Sanctitas sua scire aueat,ipse narres. Quo loco,quæ partes tuæ sunt, de his, quæ ad Prouinciale Capitulum spectant, Pontificem rogatum velis. Quod verò ad eos attinet,paucos quidem,ac probos viros, qui quod Deo vouerunt,laudabile institutum sartum,tectum,seorsim viuentes,volunt; planè id Pontifex nunquam negauerit.Quinimò etiamsi id ipsi non efflagitauerint,posset,& deberet fortasse eos cogere. At quia ignarum vulgus dicet,posse quidem inter ipsos vitam quemque in omni virtutum laude ducere,ipse collato propiùs pede cum omnibus, tam bonis, quàm improbis contendam,huiusmodi esse nunc eius Congregationis statum,vt absque insigni quadam reformatione non modò Diui Francisci Regulam obseruare, sed neque de ea loqui quis possit: quod gentium omnium testimonio, sensuque manifestiùs longè est,quàm vt probari argumentis petat. At, ruet prorsus Ordo,si boni ab Sodalitate diuellantur. Certè,qui hæc sibi persuaserit,sciuerit ille alia quidem multa, huiusce tamen rei pondus videtur prorsùs ignorare. Etenim poscit Religionis ratio,vt sint omnes vnanimes in domo,vt de primæua illa, felicique Religiosorum Sobole dicitur:Erat cor vnum, & anima vna:atque à dissimili hac mixtura morum ita nihil boni,sanctique expectandum,vt mali quidem non modò in bonam frugē non euadant,verùm deteriores in dies fiāt. Itaq;ad Orbis bonum,ad eorum,quæ memorauimus emēdationem,ad vberiorem,feliciorémq;optimorum Concionatorum, ac Confessariorum numerum, simul & hunc aditum,& misericordiæ viscera aperiat necesse est, Sanctitas sua egregijs,pijsque viris,qui sinceriorem disciplinam, cultumque complecti cupiunt:quorum sanè voces ad aures Numinis pro Sanctitatis suæ incolumitate,ac Sedis Apostolicæ dignitate perorabunt. Nec illorum dolos,ac deceptiones audiat,qui non quidem meliora afferūt, suadentque; sed Prædecessorum exempla premat,qui cùm corruptam Religiosorum hominum communem rem diuino quodam lumine cernerent, nil priùs habuerunt,quàm vt in illa redintegranda operam ponerent:hoc est,paucos illos viros vnà cogerent, qui absolutam Ordinis disciplinam, & possent,& percuperent obseruare:quorum postea exemplorum luce ad can-

dem laudẽ reliquos inflammabant,vrgebantque.Vtque alios prętercam, recolat Sanctitas sua,quid in vestro Ordine optimæ memoriæ Eugenius Pontifex confecit;quid nuper in Hispania in Prouincia Angelorum,quid in Lusitania,atque alibi factum.Postremò,quod rerum necessitate ductũ Capitulum generale efflagitauerit duobus abhinc annis, vt loca quędam in singulis Prouincijs designentur,vbi veluti in Ciuitates refugij probæ mentis fratres sese reciperent,apertè declarat,in ea hominum multitudine,ac licentia,seruari instituta,moresque Patrum non posse.Et verò qua morum simplicitate,diuinæque gloriæ incremento, ac proximorum fructu in paucis, atque exiguis huiusce Prouinciæ Asceterijs Religiosorum vita niteat,haud pigeat Sanctitatem suam audire, ineatque rationem, qua illi caueat disciplinę,ne lædatur,exscindaturque.Et quamuis Ecclesiæ,atque Orbis commodum poscat, vt non tuæ solummodò Congregationi,sed alijs perindè omnibus optatissimum hoc Reformationis beneficium concedatur:vrgebis nihilominùs tua, vtpotè quæ strictiore indigent disciplina,ob ingentem,vt diximus,numerum.Vtque faciliùs impetres,sistes in tua Prouincia,ac in tua saltem hac Vrbe;ac dummodò affulgere aliqua præclari operis spes cœperit,libeat ab hac Ciuitate,quę rem optat ardentiùs,auspicari. Illorum præsertim procerum preces Sanctitati suæ denarres,tùm Patris Generalis hac super re consilia,ac remedia; vt intelligat parua peti, & non nisi matura, ac confecta afferri negotia. Quo quidem in hac tantæ existimationis Prouincia initio,erit deindè Pontifici perfacile ad alios non adeò magni nominis fructum vberrimũ deriuare:nec par est,vt egregiam hanc laudem sinat sibi ab aliis præripi; sicuti neque præclara hæc in Deum merita contemnere. Enimuerò perfici ista omninò oportet: & iam Sanctitas sua eiusdem Congregationis, ac Patrum Capucinorum,tùm aliorum in alijs terrarum locis impetus videt,qui vociferantur omnes ,tumultuanturq; vna hac spe reformationis erecti;qui si semel votis suis senserint excidisse,nihil propiùs erit, quàm vt desperationi permittant sese,quod auertat Deus: satis quippè,superque malorũ est.Igitur opus Catholicę Religioni pernecessarium,perquã vtile Clero, populis fructuosum, Ecclesiæ non insuetum,quà præsentibus,quà impendentibus propulsandis,arcendisque calamitatibus opportunum,capessere Sanctitas sua non pertimescat.Voluntatem enim timẽtium se faciet Dominus,& violenti Regnum Cælorum rapiunt. Deum Maximum precor, mi Pater, vt eam ipse à Pontifice, à Reuerendissimo Protectore,alijsque Patribus gratiam ineas,vt quæ rationum pondere, ac precibus,quæue tuis,aliorumque bonorum lacrymis petes,obtineas.

28 Cęterùm,qui molestiora vsque dum prosecutus sum,gratioribus finiam. Occurrit mihi, difficillimis quidem temporibus consueuisse Ecclesiam militarem aliquem Ordinem scribere,cuius professores pro Catho-

tholici nominis, Ecclesięque dignitate, aliorumque piorum operum propugnatione, strenuè militarent. Cuiusmodi duo illi Hierosolymitani Ordines fuere: scilicet Sancti Ioannis, & Sanctæ Mariæ Hierosolymitanæ, ad sanctissimorum Locorum munimentum, tutelamq; peregrinorum, qui ea salutatum aduentabant. Tales etiam plerisque in Hispania locis sacræ ad Maurorum frænum phalanges. Fuere & D. Dominici auspicijs institutæ, scriptæque copiæ, à Christo nuncupatæ, in illos præsertim hæreticos, qui ea tempestate Ecclesiam diuexabant. Qui quidem militares hominum Cœtus, quamuis diuersi inter sese moribus, in instituti sui cultum animati omnes, Deo, Sanctæq; Ecclesiæ operam suam probauerunt. Et quousq; stetit vitæ inter ipsos innocentia, aderat eorum ausibus Deus; vnus persequebatur mille, & duo fugabant decem millia; crescebat bellicæ laudis in dies fama, prælia summa felicitate administrabant, victorijs, spolijsque hostium aucti, quibus maximo terrori erant. At verò posteà quàm amplitudo, & opes in luxum, pompamque, ac libidines degenerarunt, dilapsa legum obseruantia, ac virtus illa militaris; videturque læsi Numinis patientia illos deseruisse, ac permisisse trophæa hostium; sicque extra Rhodum sumus: cùm alia ex parte præfati Ordinis Sanctæ Mariæ Generalis Magister Lutherianis adhæserit. Porrò nostrorum temporum ratio, haud quidem superiori æuo est dispar: eædemque fermè nobis calamitates, & clades. Eapropter, si Deus bonus eiusmodi subsidia admoueret, non mediocre profectò emolumentum res Christiana demeteret. Cùmq; omnia intuentis Dei prouidentia conclamatis maximè rebus maturè adsit, certiorem Sanctitatem suam facimus, adflasse iam Cæli Numen generoso cuidam Viro pręclaram mentem in Vrbe N. qui cum memorato illi Sanctæ Mariæ Ordini nomen dederit, habitumq; ad viginti annos gestauerit, Antistes insuper eiusdem Ordinis à Sede Apostolica renuciatus, geminæ præsit Ecclesiæ, quarum altera in ea est, quam diximus, Vrbe, altera in Ciuitate N. obstrictum se votorum religione videt, nec obseruare ea posse in illo rerum statu; quando corrupta iam Respublica præter externam habitus speciem priscæ obseruantiæ retinet nihil. Quarè cùm optet impensiùs quod semel vouit institutum, vehementer vrgere, fortunasque suas omnes, ac caput ipsum laborantis Ecclesiæ sospitati offerre; ad hæc, cùm in partem magni operis aggregare & alios optimæ indolis, excellentisque spiritus viros sibi persuaserit, qui hanc potiùs, quàm aliam vitæ rationem malunt, Sanctitatem suam obsecrat, vt quæ eius est, sanctæque Sedis prouidentia, ac benignitas, huic desiderio ad pristinum sese votorum, ac disciplinæ cultum reformandi suffragetur. Ad quam etiam prisci moris instaurationem adoptare eos possit, quos Deus excitauerit, Religiosæque militiæ, ac propulsandis Catholicæ fidei aduersarijs apti fuerint: qui hospitalitati insuper, alijsque Christianis operibus vacent, sintque

que

que Sedi Apostolicę suis cum Ecclesijs, fortunisque immediatè obnoxij, easque omninò viuendi leges accipiant, quas Pontifex ipse imperauerit. Cõmuni interim victu cùm è dictarum Ecclesiarum censu, tùm à quouis stipendio, oblataque fidelium pietate victitantes. Præfatæ verò Ecclesiæ sint Sodalitati perpetuò adnexæ. Porrò, quod ad primam hanc votorum nuncupatiònem spectat, Antistes aliquis, aut quiuis dignitate aliqua præsignis admittere supplicantis professionem queat. Habitum, & quæ pectore Crux pendet, hoc est, qua esse forma, ac colore debeant; tùm precum numerum, ieiunia, moresq; alios ille idem Antistes, nutu eodem Apostolico, statuat, temperetque. Postmodùm verò hic ipse, qui rogat, alios ad solemnia vota, expleto nimirum probationis anno, admittat, ac deinceps Successores alij post ipsum. At ne præfecturarum perpetuitas, ac mora interturbare rem communẽ possit, cogi liceat Capitulum generale, quod Oratoris primùm abdicationem excipiat, mox per loca singula Priores singulos designet, ac præcipuè è Prioribus Magistrũ, qui Sodalitium in Principe Vrbe moderetur; durentque per annum omnes, vel triennium, vel si Sanctitati suæ videbitur, eò ampliùs. Hisce verò Comitijs eligi ante alios possit Orator ipse, ceu temperando, formandoque pulcherrimo operi oppidò opportunus, ac gnauus. Tu verò, mi Pater, da operã, vt intelligat Pontifex, sperare me, fore vt res quàm maximo Dei honori, suoque cedat, sitque fortissimum fidei, huiusque Prouinciæ munimentum: præsertim quòd Orator, ac Gens eius omnis, suæ Sanctitatis, ipsiusque Domus longè est studiosissimus: ac plerique Viri nobiles pręclara hac virtute excitati, erectique ad opus, diem hunc præstolantur, futurum enimuerò omnibus quàm lætissimum. Quare libellum ipse supplicem afferes, curabisque, vt obsignetur; tùm qui rem subinde expediat, maturè aderit. Vt autem fidem mihi Sanctitas sua habeat, roges etiam atque etiam. Res quidem magna, ac ponderis non exigui est, & nisi fastidium pertimescerem, adnumerarem hîc plura, ac præclara rei cõmoda, quæ tamen dicentur in tempore, ac cerni etiam poterũt, si Pontifex adspirauerit. Pauca hęc officij, ac fidei plena suggeras, mi Pater, implorata iterum benedictione, adoratisque osculo pedibus. *Hactenus Episcopus Theatinus, cuius verbis citato in loco Sylos hæc addit: Vides eximij cuiusdam, flagrantisque animi in hoc Episcopi Theatini commentario specimen, studiumque diuini honoris amplificandi, tuendæque religionis, atque Ecclesiasticæ maiestatis. Atque hæc quidẽ frequenter alias, nunc fusiùs scripsit: audiuitque admirabili humanitate, ac pronis auribus Pontifex, eorumque exemplaria efflagitauit, vt tempestiuam, salutaremq; grauissimis malis adhiberet manum, ac commoda promoueret. Qua quidem rei Catholicæ solicitudine, ac Zelo suæ ipsemet quieti, vt supra docuimus, Carafa insidiabatur, otij alioquì amantissimus. Ita Sylos.*

DISQVI-

DISQVISITIONVM HISTORICARVM DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA.

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C.R.

PARS SEXTA.

SIVE

Qualis fuerit Ioannes-Petrus Carafa in S.R.E. Cardinalium Collegium cooptatus.

---

1 *Agebat itaque Venetijs cum carissimis fratribus Carafa, ab omni Romanæ Aulæ ac fori strepitu non absens modò, sed penitùs etiam alienus: Romanumque solum, velut curarum inanium feracem agrum adeò auersabatur, vt anno Christi 1535. reuocanti eum ad Vrbem Paulo eius nominis PP. Tertio, gratias quidem egerit, pro vt cũ tanto Principe faciendũ decebat: at reditum nihilominus ad Curiã solicitè deprecatus sit; quin & ad Vannucium amicum, & consodalem, literas dederit, vt se qua erat apud Pontificem gratia excusatum iret, ne Romam pergeret. Eas verò hìc subijcio, quòd spiritu Dei, vt & prior illa plenæ sint, ac etiam quòd cùm nostrum præcipuè consilium sit in hoc Opere Carafam ad imitationem sibi similiũ, idest S.R.E. Pontificum & Cardinalium, Orbi spectandum proponere ac exhibere, & ideò eius ingenium ac mores veluti ad viuum depingere, proprijsque coloribus expressum perfectè delineare, neminem id meliùs ipsomet per has literas præstitisse putemus. Vt enim dixit Philosophus, Loquere, vt te videam; ita ego, & multò libentiùs dicerem: Animi tui sensa & cogitationes literis commenda, vt te ex his apicibus, quasi totidem lineis penicillo ductis cognoscam, atque dijudicem. Prima igitur Epistola ad Paulum III. summum Pontificem est huiusmodi: Sanctissime ac Beatissime Pater. Misit nuper ad me V. C. Latinus Iuuenalis Sanctitatis Vestræ humanissimas literas: ex quibus intellexi, & quæ de mea in Sanctitatem Vestrã, atque in istam sanctam Sedem obseruantia ac pietate memorasset, & quæ benignis auri-*

auribus Vestra Sanctitas paternè statuisset. Ego verò, Beatissime Pater, & omnes fratres mei, qui mecum Domino seruiunt, inprimis Omnipotēti Deo gratias agimus, quòd talem Ecclesiæ suæ Pastorem præfecerit, cuius ipse mentem Spiritu sancto impleat, & suæ imitandæ mansuetudinis amore succendat. Cùm enim de eo scriptum sit, quòd excelsus est, & humilia respicit, & alta à longè cognoscit: *& quòd neminem libentiùs intuetur, quàm* humilem, & quietum, & trementem verba sua; *nos hæc eadem Sanctitatem Vestram fecisse videmus, cùm ex isto fastigio oculos ad tàm ima deflexit, & hominem abiectum, atque in hoc angulo præ confusione latentem, sedentemque in puluere sordium, & testa durioris vitæ radentem saniem peccatorum, non dedignata est tàm benignè respicere, tàm affabiliter alloqui, tàm humaniter ad sua atque istius sanctæ Sedis obsequia inuitare. Itaque literas illas, quanquam serò redditas, cum summo tamen cultu debitæ pietatis accepimus, & vocem in eis legitimi S. Ecclesiæ Pastoris agnouimus. Et quamuis hoc ipsum, cùm per amicos alios, tùm per eundem Latinum iampridem fecerimus, & si per imbecillitatem ac valetudinem mei corporis licuisset, ipsi coram id facere maluissemus; tamen vt nunc possumus, iterum proiecti, ad istos Beatissimos pedes, te in Patrem ac Dominum suspicimus, ac veneramur; & Dominum Nostrum Iesum Christum, cuius in terris vicem geris, in te suppliciter adoramus, omnem obedientiam & reuerentiam tibi tāquam vero Christi Vicario, & Beatissimi Petri Apostolorum Principis successori humiliter exhibentes, atque vsque ad mortem fideliter pollicentes. Et ne grauioribus Sanctitatis Vestræ occupationibus improbiùs obstrepere videamur, scribimus ad carissimum fratrem nostrum Franciscum Vannucium, quo nobis nihil potest esse in Christi amore coniunctius, vt ipse omnium nostrûm nomine, ipsos Beatissimos Pedes exosculans, Sanctitatis Vestræ Benedictionem nobis impetret, & quæ his literis desunt, quoad licuerit, suppleat. Optamus Sanctitatem Vestram semper in Domino bene feliciterque valere, & sanctam Sedem Catholicam, omnibus aduersitatibus erroribusque sublatis per vniuersum suis auspicijs latiùs propagari. Datum Venetijs die 24. Aprilis 1535. Et ita quidem ad Paulum III. Carafa de reditu suo Romam nihil pollicitus, imò ne ad illuc redeundum iterato iussu Pontificis adigeretur, cum Vannucio sibi amicissimo diligenter egit.*

Ludouicus Donius d'Attichy
Episcop. Æduensis in flor.
Card. sub ann. 1536.
fol. 136. nu. 19.
& 20.

DISQVI-

DISQVISITIO PRIMA.

Num Ioannes-Petrus Carafa vnquam ad Dignitatem Cardinalitiam aspirauit? Quomodò se gessit euocatus à Paulo Tertio Romam? Statim iter arripuit, an ire recusauit? Præcepto num perrexit à Pontifice adactus?

Card. Sfortia Pallauicinus è Soc. Iesu in histor. Conc. Trid. lib. 14. cap. 9. num. 5.

2 CVm Tiaram dimisisset, VENIT AD EVM PERQVISITVM NON QVÆSITA PVRPVRA. *Et*

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Vitis Rom. Pont. in Paulo III. loc. cit.

Paulus Pontifex huius nominis III. TALEM VIRVM (*Carafam*) PIETATE ET DOCTRINA CELEBREM, EIVS CONSILIO IN EMENDANDIS MORIBVS, ET CONCILIO CELEBRANDO VSVRVS, Romam Venetijs accersiri iussit. At ille, à fori atque ab aulæ strepitu alienus, gratijs Paulo primò habitis, deindè ad Vannucium amicum & consodalem literas dedit deprecatus, vt se, qua erat apud Pontificem gratia excusatum iret, ne Romam pergeret. Immò ne ad illuc redeundum iteratò iussu Pontificis adigeretur, cum Vannucio sibi amicissimo diligenter egit his verbis: Latino Iuuenali secretario sanctissimi Domini Nostri, dùm Venetijs esset, hortanti nos vt si quando à summo Pontifice Romam inuitaremur recusare nollemus, respondi: Quod pertinet ad meos Sodales, si quando Deus Pontifici inspirabit, vt nostrum hunc Ordinem Romam reuocet, numquam me repugnaturum, aut vlla ratione detrectaturum; immò id quidem me probaturum valdè. Videri namque ORDINEM HVNC ROMANVM, ROMÆ SCILICET INSTITVTVM ATQVE AVCTVM, eò, hoc est, in Patriam debere reuerti, lucis ac reparationis tempore; vnde tenebrarum ac turbinum tempestate deturbatus fuit. Verùm quod ad me attinet, mihi crede, carissime frater, me ac vehementia quanta potui maxima iam dicto Iuuenali studuisse persuadere, id neque ad meam tranquillitatem ac pacem, neque ad summi Pontificis obsequia, neque ad Dei cultum aut honorem fore conducibile. Non repetam hoc loco, ne longior sim, quæ in hanc rem rationum momenta attuli------Paulus *tamen* Romam Carafam accersiuit, & in Cardinalium Collegium reluctantem licet adlegit. Dignitatem enim hominibus, non homines dignitatibus exornare semper studuit Paulus. Quare IOANNEM-PETRVM ADVERSANTEM COMPVLIT: quasi DIVINO COMMOTVS SPIRITV, HVNC PONTIFICEM PRÆSAGIRET.

Presbyterum igitur Cardinalem titulo S. Clementis, vel vt alij volunt, S.Pancratij creauit. Rem hanc Onuphrius narrat his verbis: In Collegio suorum Clericorum dùm Carafa degeret, à Paulo III. per Pontificias literas BIS ROMAM VOCATVS, BISQVE ILLE CONTRA, VENIRE ABNVENS, excusansque se modestè ac humiliter; tertiò tandem obtemperauit: Vrbemque ac Pontificem adijt, qui eius consilio in morum emendatione, & Concilij Generalis celebratione, quam adornauerat, vti volebat. Primo aditu breuissimè auditus est à Pontifice. Pręmonitus enim hic fuerat à nonnemine, vt si vellet eum retinere apud se, atque augere honoribus, nulla ratione permitteret, vt is pro se diceret, vt liberet: alioquì si Viri facundiæ locum daret, sentiret vtique sibi persuaderi, ne eum à suscepto vitæ proposito dimoueret.

3 Narrant------rubeum Birretum ægrotanti Carafæ dono à Paulo Pontifice missum, clauo parieti infixo illius iussu impositum. Ex quibus constat, Carafam sacræ ac senatorię Purpuræ accessione, adeò non inflatum, lætatumuè, vt etiam longè deteriùs se deinceps habuerit; nec à solita paupertate, aut humilitatis professione discesserit. Quod Bernardini Fuscani, Bernardini Scotti, Thomę Dardani, Bernardini Scardeonij, Marij Mattesilani, & Cyni Campani scriptis lucubrationibus *constat*: qui disertè tradunt, ILLI INVITO PRORSVS ET RELVCTANTI SVMMVM HONOREM CARDINALATVS FVISSE DELATVM. Idem fassus est Ianus Vitalis hoc Epigrammate:

Cui radij occultæ radiant Virtutis, & æqui:
Cui forma, & facies cernitur apta Deo.
Ardua qui semper meditatur, & ocia semper,
Ceu pestes animi, desidiamque fugit.
Cui nihil occultum fecit Natura, Deusque;
Seu terræ quæras abdita, siue poli.
Cuius in ore habitat dulcissima suada diserto,
Omnia qui blando mitigat eloquio.
Qui vanas prædiues opes, spinosaque mundi
Mutauit leni commoda pauperie.
Posthabitisque opibus cæci pellacibus orbis
Thesaurum inuenit, diuitiasque Dei.
Mox illi inuidit Princeps Romanus honores,
Quos bona Paupertas integra semper habet.
Inuitoque Caput Tyrium circumtulit Ostrum
Et partem Curæ iussit habere suæ.

4 Idem quoque tradit Onuphrius Panuinus his verbis: Ægrotauit interea Carafa grauissimè: & lethi penè metam attigit. Quocircà cùm Paulus eum Cardinalium numero vellet adscribere, fuere nonnulli, ij videli-

delicet, quibus sancta hominis integritas nòn admodùm cordi erat, qui ab ea mente Pontificem auertere conabantur; non viuenti iam, sed mortuo eam dignitatem obuenturam dictitantes. At ijs respondit Paulus sibi virtutem illam vel post funera decorandam. Itaque ab eo, haud ita multò post, augusta illa generosi iudicij maturitate, facilè superiores Pōtifices antecedente, nobilissima illa nouem Cardinalium publicatione, qua, anno salutis MDXXXVI. IX. Cal. Ianuarij, Viros egregios & præstantissimos ex Optimatibus Ecclesiæ vndique conquisitos, in Senatum legit, cùm ægrotaret, habuit insigne Cardinalis, purpureum pileolum. Cùmque Pontifici, vti par erat, egisset gratias, conuersus ad suos; Appēdite, inquit, pileolum hunc ad illum clauum. Nullum enim ad Purpuram apparatum, nisi arctissimæ, & suspiciendæ Paupertatis, quam Theatini Patres obseruant, in ea domuncula erat cernere. Itaque Presbyter Cardinalis sancti Clementis creatus est: amplissimamque dignitatem, nullū ambitionis aut lætitiæ ne leue quidem indicium promens accepit. *Et ibid. in addit. Andr. Victor.*

5 *Paulus Pontifex*, *inquit*, HOMINEM SANCTITATE ET DOCTRINA CELEBREM------IN CARDINALIVM SENATVM RELVCTANTEM ADLEGIT. Ecclesiam olim dimissam, Pastore destitutam ei reddidit: & Die Dominico 2. Septembris 1537. in sacello Palatij S. Marci Pallium dedit. *Hæc ille. Certumq; est, Carafam adeò Purpura non lætatum, vt longè deteriùs se deinceps habuerit, visusque fuerit penè mortuus. Quod Bernardinus Fuscanus Carafæ vetus fidusque Cliens Io. Martino Aloysio scribens, significat, hunc in modum------Adeò fui molestijs obrutus propter periculosam ægritudinem Reuerendissimi Domini mei, vt nullam penè senserim lætitiam, ob delatum illi purpureum pileum: quippè quòd cùm eum domum vsque Summus Pontifex misit (rem in Vrbe prorsus insolitam) Carafa noster sepulchro propior quàm vitæ erat. Deindè verò Dominico die, in quem Peruigilium Christi Natalis incidit, 24. totas horas frigidus, & penè exanimis, deploratusque à me vt mortuus fuit. Sed (vt Deo placuit) me eum continuò calidis lineis confouente, rursus incaluit, reuixitque. Itaque renasci eum Deus voluit se nascente. Rem planè admirandam, & supra humanas vires------Vale. Romæ 20. Ianuarij 1537. Ita Fuscanus. Ad hæc tradunt Caracciolus, Castaldus, & Sylos, adfuisse tunc quidem Thienæum, cùm ab intimo Pontificis cubiculario allata Theatino Purpura fuit; ac nutugestuque, quoad licuit, egisse vt recusaret. Potuit id quidem Caietanus, cuius in animo pompa omnis ac fulgor dignitatis forduerat, & eiusdem Carafæ indolem, ac sensus nouerat, ab amplissimis etiam honorum appellationibus egregiè abhorrentes. At integrum ipsi Carafæ non erat renuisse. Enimuerò, vt ineluctabili adactus vi fuerat, atque ad indignationem vsque, vt inquit Flauius, vt Romam adiret; ita eadem imperij auctoritate adstrictum, vt delatam infulam acceptaret, comperta res est, multiplici Scriptorum fide firmata. De hac Cardinalium creatione Lazarus*

Bonamicus ad Cardinalem Sadoletum scripsit, his verbis: Quid enim post hominũ memoriam, aut cogitatum sapientiùs, aut gloriosiùs in Vrbe factum est? Non enim ex voluntate Principum, vt sæpe in amplissimum Ordinem adserti: at sapientissimi, innocentissimi, clarissimi, & summa auctoritate præditi viri, euocati, rogati, facti sunt Cardinales. O præclara Comitia, ò his difficilissimis temporibus necessariam Pauli III. sapientiã, ac bonitatẽ singularẽ! Hac ille. Vide D. Petrũ Ricordatum Monachum Casinensem qui in hist. Monast. die 2. fol. 220. *scribit Ioannem-Petrũ Carafam sub Obedientiæ præcepto non vno Diplomate à Paulo III. coactum fuisse.*

---

1 *Presbyter Cardinalis renuntiatus, amplissimam hanc dignitatem, nullum ambitionis, aut lætitiæ, ne leue quidem, indicium promens accepit, incorruptéque gessit------Ego ad ante propositos eius Virtutum Præcones nunc transeo.* Ludouicus Donius loc. cit. fol. 138. num. 26.

DISQVISITIO SECVNDA.

Quomodò Ioannes-Petrus Carafa post collatam ei Dignitatem est appellatus? Quas ipse laudes ab omnibus, & quales à summis viris ex animo gratulationes accepit?

P. Siluester Petrasancta è Soc. Iesu de Symbolis Heroic. in Elog. famil. §. 6. fol. L X X.

2 PRIMVS SVO SECVLO DEPRECATOR PVRPVRÆ; NAM EAM OBLATAM DIV RECVSAVIT.

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu loc. cit. in Paulo III.

3 Collato tanto honore Theatinus in obeundis senatorijs muneribus intentus, ITA DOCTRINÆ ET SANCTITATIS FAMA FRVEBATVR, vt obloquentium calumnias facilè eludere videretur. Nàm vitæ innocentia, Religionis studio, & optimis moribus, multam eruditionem, præcellentem sacrarum literarum notitiam, facundiam verò insignem, in dicenda publicè sententia, & omni sermone, libertatem addiderat. Animo verò constans ac fortis, vt personæ suæ vbique bene memor, nec minis, nec precibus à dicta semel sententia recederet. Ad Carafam renunciatum Cardinalem Ioannes-Bernardinus Scotus, Sabinus, Cardinalis Tranensis ab Archiepiscopatu dictus, literas dedit sequentes.

4 Reuerendissime in Christo Pater & Domine, salutem. Qui de te optimè sentiunt, maximèque animi tui præstantiam, eruditionem, pietatemque nouerunt, non adeò tibi ob splẽdorem dignitatis istius, ad quam

nuper

nuper vocatus es nesciens, significandam censent lætitiam suam, quàm ipsi Ecclesiæ Christi potiùs gratulandum, quòd tam sapienter talem sibi consiliarium, tantumque adiutorium vltrò elegit. Dici vix potest quantùm huic alacritatis ac spei bonorum animis adiectum sit, quòd ad Apostolicæ dignitatis gradum, optimi viri nostris temporibus quæri attrahique incipiant, more Ecclesiæ vetustissimo, ac ritu planè Apostolico; virique non vulgares, neque ambitiosi, vel ex sæculi fluctibus irruentes; sed ex portu monasterij, & in virtutibus exercitati, ac iam perfecti: qui iam olim abdicatis à se terrenis opibus, omnique affectu prauo relicto, diu in schola religionis ac virtutum gymnasio humiliter Christo seruierunt: ac demum à Deo vocati tanquam Aaron, ad religionis ipsius apicem humiliter ascenderunt, non aliud quidquam verbis aut moribus suis subiectã plebem docturi, quàm quod ipsi anteà didicissent. Speramus itaque te, cùm talis sis, non tantùm bonis profuturum, sed vitâ & exemplo cæteris omnibus demonstraturum, quibus in rebus, quibusue in studijs potissimũ splendor Cardinalatus, ac dignitas ista consistat. Vndè posteà hæretici carnalesque homines exemplo tuo plurimùm vel emendentur, vel confundantur, videntes gregem Christi habere iam pastores suos, qui non quæ sua sunt quærant, sed quæ Iesu Christi. Ego si quid peccatoris oratio valere potest, omnesque fratres mei, pro salute & gloria tua sempiterna Dominum orare vix cessabo, Pater in Christo amabilissime, atque sanctissime. 1526. Reuerendissimæ Paternitatis tuæ seruus in Christo Bernardinus Presbyter.

6 Bernardinus quoque Scardeonius Patauinus, doctrina & pietate insignis, qui epistola sanè luculenta quam in fronte librorum septem quos de Castitate conscripsit, quosque Carafæ Venetijs commorantis hortatu & consilio, vtpotè ab eodem authoris rogatu recognitos, sub eius nomine in vulgus emisit, ita de ipsius laudibus præfatur: Haud obscura est vis ingenij tui, sanctitas morum, excellensque in omni literarum genere præstantia, & omnium humanarum, diuinarumque rerum, vniuersalis & absoluta cognitio. Vnde factum est, vt tibi ob Christi amorem extremis oris latitanti, diutiùs non licuerit occultari: neque vt cupiebas fas fuerit in sancta ac diu concupita vitæ tranquillitate cælesti ac diuinæ contemplationi vacare. Admirabilis illa quidem tua rerum omnium abdicatio, qua te spretis publicis muneribus, ad vitam priuatam contuleras; at nunc multò etiam mirabilior euocatio ad tam præcelsum fastigium dignitatis. Vtrobique sanè miraculum, & vtrumque (vt credi par est) ab vno eodemque Spiritu sancto diuinitùs procuratum. Dei certè optimi maximi nutu factum est, vt quò magis latebras quæreres, honores fugeres, opes ac potentiam sperneres, eò ad maioris dignitatis gradum euectus fueris: vt in maximo omnium mortalium, ac totius Orbis theatro, velut

lut super candelabrum positus,maius virtutis,ac Sanctitatis tuæ lumen ostenderes. Non sum equidem nescius, quæ tua constantia semper fuit, te qui iampridem Episcopatum opesque ac honores tua sponte reiecceras,non aliter amplissimam Cardinalatus dignitatem & delatas tibi vltrò tanti honoris infulas suscepturum fuisse,nisi Pauli III.Pont.Max.præceptum,ac pij necessarijq;laboris ratio persuasisset, & Reipublicæ Christianæ causa,fideique negotium compulisset. Vnde fit,vt sicut antea non deserueras opus Episcopi, sed opes:ita modò accitus hac diuina vocatione, non fastum neque gloriam, aut inane nomen suscipiendum putasti,sed molestiam,laborem,authoritatem, ac tuendæ Christianæ pietatis officium,cui in tota vita tibi semper incumbendum duxisti. Quare nemo bonus dubitat,id esse vrgere religionis propositum,non remittere.Quod & olim quàm plurimos sanctissimos ac sapientissimos viros fecisse satis constat, quos in omnibus tu tibi iam ab ineunte ætate propósueras imitandos.Vale diu felix,& beatus in Domino.E Rusculo nostro Murellano in Patauinis 4.Nonas Octobris 1538.

7 Eundem summis laudibus extulit Marius Mattesilanus sui temporis Iurisperitorum facilè princeps,qui libro de Guelphis & Ghibellinis parte 2.sic ait:Ioannes Petrus Carafa,vt exactiùs,quod animo agitauerat,reipsa perficeret,nullaque cogitationum aut dignitatum humanarum procella posset deinceps mentem subuertere,Theatino Episcopatu se liberè abdicauit, atque adsecitis aliquot viris eiusdem sancti propositi socijs,ad contemplationis arborem extendit manum; indèque suaues illos decerpsit fructus,qui vltrò sese ingerunt ijs qui mundanis soluti sollicitudinibus cupiunt eiusmodi delicijs saturari. Testantur id, perpetuòq; testabuntur remota à rumoribus loca, ac proindè exercendæ perfectæ contemplationi valdè idonea,quæ vir ille, & Veronæ, & Venetijs incoluit,quibus adeò clarum religiosæ vitæ morumque specimen dedit,vt indè quisque liquidò nosse potuerit, nihil terrenum quicquam habuisse virium ad Carafam ab optimo eo instituto quod semel cœperat dimouēdum.Verumtamen cùm diuina prouidentia statuisset,lucernæ fulgorem, qui ab æquabili sublimium eius actionum serie promicabat, non diutiùs sub modio latentem sinere, sed super candelabrum illud septiforme ponere,quod in templo Dei altissimum habet locum.Ideirco necesse fuit, vt ille præcipienti Summo Pontifici obediret,purpuramque sacram, cōtra quàm secum ipse deliberauerat,à Paulo III.vltrò sibi delatam indueret.Quæ res bene feliciterque vertit: aliquot enim annorum exacto curriculo,ad Summum Pontificatum euectus est,ac ipso die quo Iesus Christus Dominus noster cœlorum fastigium olim ascenderat,vt videlicet etiā candelabrum illud de tàm sublimi loco Ecclesiam sanctam Orbemque vniuersum illuminaturum esse significaretur: O faustam diem, qua nunquam

quam

quam feliciorem poterat Christiana religio exoptare? Nàm vt compendio dicam, pietatis ille feruor atque deuotio, quæ Christianos decet; multis iam antea annis aut extincta penitùs fuerat, aut certè refrixerat: inque eius locum, nefaria quæque vitia corruptas hominum mentes occupauerant. At vbi primùm bonus iste Pastor excelsam Petri sedem adeptus est, zelo illo suo, & syncero Dei cultu, morbidos greges curauit, adhibuitque singulis corruptelis ea pharmaca, quæ temporum deprauata conditio requirebat.

8 Cynus verò Campanus, vir eiusdem ætatis eruditissimus ac disertissimus, in Panegyri, quã Paulo III. dixit hæc de Cardinali Carafa habet: O felicia nostra tẽpora, quibus tam fortes, tam graues, tãq; liberales viri prodiere! Alter enim, Carafa scilicet, modestissimus existens, dignitatem tam amplam, à tanto Principe liberalissimè oblatam, cuicunque alij iucundissimam futuram, sibi grauem ob tanti muneris onera, se indignũ, quamuis dignissimus esset, putans, vt eã non acciperet, pro viribus obnixus est. Alter verò, Paulus nempè III. qui dignitates hominibus, non homines dignitatibus exornare semper studuit, ea qua fungebatur authoritate, & potestate, aduersantem compulit, quasi diuino spiritu commotus, futurum hunc Pontificem Maximum præsagiret. Quæ res vti Principis illius felicitatem & nominis immortalitatem adauxit, qui quidem non tantùm bene meritos viros ad summas extolleret dignitates, verùm inuitos, & recusantes compelleret, ita quoque erga Ioannem-Petrum Carafam, omnium quidem prudentum, clarissimorumq; virorum opinionem concitauit, ita ad beneuolentiam omnes accendit, ita ad summam admirationem adduxit, VT AB EO TEMPORE OMNI HONORE, IMPERIO, SVMMO DENIQVE SACERDOTIO, quo nihil inter homines magnificentius excogitari potest, VNO OMNIVM CONSENSV SEMPER FVERIT IVDICATVS. Ecquis enim tempestate nostra inuentus est, qui Episcopatũ & Archiepiscopatum ditissimos cum vita abstinentissima, pauperrima, & humillima commutarit? Ecquis honores & dignitates, quibus ille fulgebat, sponte sua abijciat, & ob Dei charitatem nihil magis faciat, quàm si in quendam hominum cõtemptum veniat, si rebus omnibus ad bene, commodeque viuendum opportunis, quibus maximè affluebat, se suaque diuino cultui addicens, ex lauta & commoda vita, in seueram & difficilem se transferat? Ecquis denique, ad supremum fere dignitatum apicem, ex summa humilitate euectus, honorificum Cardinalatus splendorem à se reiecit? Ecquis inuitus tandem productus? Porrò nisi ad antiquam illam Sanctorum Patrum memoriam recurramus, qui huiusmodi egregium sanctitatis, probitatis, & humilitatis exemplum ediderit, hoc excepto, prætereà inueniemus his tẽporibus neminem. Accepit igitur tandem quod sibi à magno Paulo oblatum

tum est, non ignarus, Principibus obedientem esse oportere, adeòque INGENTEM AMPLISSIMO PATRVM COLLEGIO SPLENDOREM ATTVLIT, VT SOL QVIDAM INTER SYDERA REPENTE ORTVS VIDERETVR. Tūc religionis fūdamētis aliquantulū debilitatis, verū & solidū accessit firmamētum. Tunc qui de religione, de Republica Christiana, palam vel occultè malè sentirent, languescere & detineri. Tunc qui non tàm priuatis quibusdam aduersari, quàm cum Superis ipsis bellum gerere videbātur, more Gigantum labefactari & impelli. Tunc qui ad sectandam Hussensium, Valdēsium, & eius generis portentorum impietatem, euertendamque religionem, vel nouarum rerum cupidi, aut delirantes soliciti fuerant, mœrere, dolere, ingemiscere, pallescere. Tunc teterrimarum disputationnm arma recondi. Tunc qui verbum quoduis minimum contra religionem vnquam protulisset, vel quoduis eiusmôdi cogitasset, lingua & ingenio caruisse cupere: verebantur enim id quod posteà felicissimè contigit, ne Cardinali Carafæ à Summo Pontifice ad insectandos Fidei Religionisque inimicos cura demandaretur. Qui timor cùm maleficos non fefellisset, & huic in crudeles aduersarios fuisset demandatum imperium, is quamprimùm nobilem illam sanctissimorum septem Virorum congregationem, more Lacedęmoniorum, & Atheniensium, Principis iussu instituit; ex qua tanquā ex equo Troiano, Doctores illi eximij, improbos, nefarios, religionisque contemptores adorirentur, & corriperent. Quæ quales viros, cuius vitæ, cuius doctrinæ, quàm spectatę probitatis habeat, ex eo perspici liquidò potest, quòd duo inde sanctissimi, subindè prouenere Pontifices. *Citatque demum P. Oldoinus Ioannem-Paulum Flauium, qui in oratione de Paulo IV. sic habet:*

8. In Sacrosanctum deindè Collegium cooptatus est à Paulo III. Pont. Max. NON MODO SEMEL, ATQVE ITERVM, VERVM ETIAM ET TERTIO AD INDIGNATIONEM VSQVE VOCATVS: quanuis nonnulli fucata illa ratione id dissuadere omninò conarentur, acetsitus; Cui quidem maximas is semper gratias agebat; cuique se plurimùm debere, omnemque suam dignitatem acceptam referri oportere planè fatebatur; Idque iurè, ac meritò. Nàm præter alia fermè omnia, quæ ab illo Pontifice felicissimæ recordationis, benignè, sapienter, ac piè gesta sunt; cum summa omnium admiratione, ac celebritate, lectissimos viros Cardinales creauit. Quodque magnoperè obseruandum, valdeq; mirandum est: Ex ijs, tres summi viri, summi Pontifices cōtinenter euaserunt. Vt hinc magistratū viris potiùs, quàm viros magistratu ornasse; suæque illius præstantissimæ virtutis, quoddam quasi seminarium, posteris reliquisse videatur. Tùm verò hic postremus, quàm diù Cardinalis extitit, quàm plurima grauiter, ac præclarè gessit, pro huiusce S. Sedis dignitate tuenda, & authoritate amplificanda: Ne dilatem ora-

orationem meam,quæ posset esse infinita; neue illa longiùs repetam ex instituto meo,quæ vel in Britannia, vel in Hispania, vel alibi,varijs, magnisque muneribus obeundis,singulari integritate, ac prudentia perfecit.Quantũ verò illud est?quod in summo Pontifice deligendo nihil,aut certè parum de ijs laborans, quæ ad se ipsum separatim attinerent, publicæ vtilitatis studiosissimus,deterrima quęque constanter,ac seuerè cõfutauit;optima verò syncerè,omnique conatu semper comprobauit.Decet profectò in tanto viro incredibilem propè animi firmitudinem, & summum quoddam in hanc Sedem studium maximoperè admirari.Hinc enim illud est;quòd magnos illi honores tot summi Pontifici habuerũt. *Hactenus Flauius. Cùm verò Carafa Romam iret, hæreretque apud Gibertum Veronæ, à quibus est salutatus? Venerabilis Hieronymus Æmilianus post visum Carafam,quomodò Verona discessit;perrexitque bene comitatus Salodium?*

P.Ioannes Bollandus è Soc.Iesu in Febr.to.2.fol.258.col.1.

9 Cùm (*Æmilianus*) Verona Salodium discedens vix ad Martinianos campos peruenisset,in nobilem planè comitatum incidit;Diuina scilicet Prouidentia illustrium virtutum exemplis testes submittente. Salodio enim Veronam Stephanus Bertazolus Salodiensis Sacerdos,Bartholomæus, & Ioannes-Baptista Scaini fratres paullò ante aduenerant, vt veterem amicum Ioannem-Petrum Carafam, tum apud Matthæum Gibertum, Antistitem Veronensem commorantem, Romamque statim discessurum,officij causa consalutarent, & nescio quid negotij cum eo trãsigerent:quo mutuæ beneuolentiæ officio persoluto,Salodiensem Patriã repetebant.

1 *Nos sensim ad extollendum Carafæ fidei Zelum deducimur:qui non in eius tantummodò semper arsit pectore,sed multò quoque maiores emittere visus est flãmas,ex quo se Dei & Ecclesiæ beneficio purpuratum agnouit.Flagrauit itaque Carafa illo igne sacrosancto,quo accensus in Apostatas,Hæreticos,Schismaticos,aliosq; nostræ Religionis Hostes,Primus ac præcipuus Auctor fuit Paulo III.vt violatæ Fidei quæstionem aduersus eos institueret,quos tamen vbi resipiscerent,seueritatem benignitate ac mansuetudine temperans, adeò blandè excipiebat, vt amantissimum Patrem inuenisse mirarentur,atque gauderẽt,quem antè seuerum Iudicem, & acerrimum scelerum Vltorem expauerant.Solerti quoque prudentia tabidas oues distinguebat à lupis,ac tanquam Medicus peritissimus,opportuna pro vniuscuiusque personæ captu adhibebat remedia.*Ludouicus Donius d'Atticby Episc.Æduensis in flor.Card.to.3.fol.141.num.32.

Mm DISQVI-

DISQVISITIO TERTIA.

Quo Authore S. Inquisitionis Tribunal à Paulo III. est institutum? Carafa ne hodie celebratur, quòd supremum hoc de Hæresibus Iudicium instituerit Cardinalis, & firmauerit Pontifex? Quomodò ob illud est appellandus?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. fol. 220. ad Ann. 42.

2 CARAFA AVCTOR PRÆCIPVVS CONGREGATIONIS INQVISITORVM à Paulo Tertio fundatæ. *Idemque tradit P. Iulius Cæsar Bulengerus è Soc. Iesu* in hist. sui temp. *Et*

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Vitis Romanorum Pontif. in Paulo III.

3 PAVLO III. *(Card. Carafa)* AVTHOR FVIT, VT ROMÆ SVPREMVM SANCTÆ INQVISITIONIS TRIBVNAL, quod Christianæ Fidei Propugnaculum, & Principis Apostolorum Nauis anchora à nonnullis dictum, CONSTITVERET: quod factum anno 1542. XII. Kal. Augusti. *Cuius* S. Officij Congregationis à Paulo III. institutæ Cardinalis Carafa Princeps fuit: qui ardenti sanctæ Fidei zelo flagrabat: atque Hæreticorum hostis acerrimus illi tuendæ & propugnandæ diligentissimam operam dedit: Pontificiamque potestatem insigni pectoris robore defendit. *Et in addit. And. Vict. in Paulo IV. denuò à se typis impressa narrat:* Cardinalem Theatinum hæretica lue in multis Italię Vrbibus locisque grassante, Paulo III. vt Romæ S. Inquisitionis Tribunal, cui omnia alia subijcerentur, erigeret, consiliarium & auctorem fuisse. *Item*, Paulus III. *inquit*, grassantis Hæresis malis, Patribus in Consistorio aliquando patefactis, cuiusque sententiam exquisiuit: ijs auditis, remedium à Cardinali Theatino ante mentis oculos constitutum indicauit; quod omnes sed in primis Io. à Toleto Cardinalis Compostellanus, vir pietate, zelo fidei, rerum vsu, & doctrina clarus, Cardinalis Theatini amicus probauit. *Et initio Panuinium refert ita in Pauli IV. vita scribentem:* Pontifici Paulo III. *(Cardinalis Theatinus)* author in primis fuit, vt sanctæ Inquisitionis admodùm necessarium Tribunal præstantissimis Patrũ ad id munus Iudicibus lectis, Romæ institueretur. *Hæc ille. Sed quàm hodie Ob id ipsum Tribunal Carafa laudetur, tradit*

P. Sfortia Pallauicinus Card. è Soc. Iesu in histor. Conc. Trid. par. 2. lib. 14. cap. 9. n. 5. editionis in fol. anni 1657. pag. 178. editionis in 4. anni 1664. pag. 527.

4 REDDIT *(Paulum IV.)* DIGNVM ÆTERNÆ LAVDIS INQVI-

QVISITIONIS TRIBVNAL: quod ab eius zelo primùm in Consiliarij audoritate, deindè in potestate Principis præsentem vim in Italia, & à quo Italia suæ fidei integritatem agnoscit. Et ob hoc salutare Opus tantò nunc ipse benemerentior & honorabilior remanet, quantò tunc malemeritus, & contumelia (*ab Hæreticis, hominibusque sceleßis*) affectus fuit. *Ob id ergo & si Paulus III. Diploma edidit, & Tribunal erexit, institutionis tamen hæc laus Carafæ tam Cardinali quàm Maximo Pontifici adscribitur. Vnde*

P. Famianus Strada è Soc. Iesu de Bello Belgico dec. 1. lib. 2.

10 Romæ variatum: nàm modò per consuetos vrbanosque Magistratus administrata omnia: Quæsitor extra ordinem nullus: modò plures, sed sub vnius deindè regimine Purpuratorum Patrum: donec Pontifex Paulus Quartus, instituto aliquorum ex ijs Patribus Collegio, quorũ suffragijs hæ controuersiæ finirentur; augustiori sãctiorique iudicio rem in posterum Romæ stabiliuit. Porrò vt firmiùs hæc perstaret, metus qui lictor est legum à principio intentatus, mulctæque ac pœnæ in contumaces indictæ, atque exactæ. *Quomodo ergo appellandus est siue Cardinalis Theatinus, siue Pontifex Paulus IV. aut eius simulacro quid inscribendum?*

P. Siluester Petrasancta è Soc. Iesu de Symbolis Heroic. in Elog. famil. §. 6. fol. L X X.

11 PRIMVS SVPREMI DE HÆRESIBVS IVDICII IN VRBE AVCTOR. *Quod meritò illi elogium dedit Cardinalis Sirletus.*

---

1 *Cùm per vniuersum Orbem integritatis ac doctrinæ specimen omnibus præberet, à Paulo III. in solenni illa ac celebri nouem Cardinalium electione ex toto Orbe conquisitorum die 22. Decemb. 1536. S. R. E. Card. absens creatur tit. S. Pancratij, dein ad titulum S. Mariæ trans Tyberim, mox ab eodem Pontifice ad titulũ S. Clementis, & paulo post Theatinam Ecclesiam, quæ post eius renunciationem iã fuerat Archiepiscopali dignitate decorata, Pontifice iubente recepit: hinc ad Episcopatum Albanensem, & Sabinum translatus: ab Iulio Tertio Episcopus Cardinalis Tusculanus, dein Ostiensis, ac Veliternus, & sacri Collegij Decanus creatus est. Cùmque vacaret Neapolitana Ecclesia, ob resignationem à Raynutio Farnesio factam, eam Paulus III. contulit eidem Ioanni-Petro Cardinali die 9. Nouembris* 1549. Bartholomæus Chioccarellus de Archiepiscopis Neapolitanis fol. 329.

DISQVISITIO QVARTA.

A quonam Cardinalis Carafa Archiepiscopus Neapolitanus creatus fuit? Neapolitanæ Ecclesiæ à Carolo V. Cæsare an possessum humanissimè obtinuit? Num Iulij Tertij Summi Pōtificis testimonio, constitit esse fabulas, quæ illi maleuoli ac summæ eius integritatis osores obijciebant?

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Vitis Rom. Pont. in Paulo III. loc. cit.

2 Ecclesiã olim dimissam, Pastore tunc temporis destitutam Paulus Tertius ei reddidit, & die Dominico 2. Septembris anni 1537. in Sacello Palatij S. Marci Pallio eundem ornauit. Ad S. Marię trans Tyberim titulum deindè translatus est. Tum Episcopatum Albanensem, mox Sabinensem, Tusculanum, ac Ostiēsem progressu temporis obtinuit. Cùmque vacaret Neapolitana Ecclesia, ob resignationem à Raynutio Farnesio factam, eam Paulus Ioanni-Petro Cardinali Carafæ die 9. Nouembris anno 1549. contulit, vti ex monumentis Neapolitanis, ac Regesto Sacri Consistorij habemus. Ex illis enim hæc decerpsimus: Apud S. Marcum 1549. die Sabbathi 9. Nouembris electus est Archiepiscopus Neapolitanus, Ioannes-Petrus Carafa, Archiepiscopus Theatinus, Cardinalis Sabinensis, per resignationem Raynutij Cardinalis de S. Angelo Farnesij cum pēsione aureorum mille annuorum. Et Ecclesia Theatina data fuit Cardinali Bernardino Muffcio tit. S. Cyriaci in thermis. Idem quoque Paulus III. illicò Apostolicas literas sequētes sub eodem die ei dedit:

Venerabili Fratri nostro Ioanni-Petro Episcopo Sabinensi S.R.E. Cardinali Neapolitano nuncupato.

PAVLVS PAPA TERTIVS.

3 Venerabilis frater noster salutem, & Apostolicam benedictionē. Cùm nos hodie Ecclesiæ Neapolitanæ certò tunc expresso modo Pastoris solatio destitutæ, de persona tua de fratrum nostrorum consilio Apostolica auctoritatę prouiderimus, teque illi in Archiepiscopum præfecerimus, & Pastorem. Nos ne dum litteræ Apostolicæ super prouisione, & prędectione huiusmodi expedientur, Ecclesia ipsa in spiritualibus, & temporalibus detrimenta aliqua sustineat, prouidere, ac tuorum exigente magnitudine meritorum, commoditati tuæ fauorabiliter consulere volentes, fraternitati tuæ, vt etiam litteris prædictis non expeditis vigore præsentium possessionem, seu quasi regiminis, & administrationis, ac bonorum dictæ Ecclesiæ Neapolitanæ per te, vel alium, seu alios tuo no-

mine

mine apprehendere,& illius mensæ Archiepiscopalis fructus, redditus, & prouentus percipere,nec non quæ iurisdictionis,& ordinis Pontificalis existunt,etiam cum delatione crucis,exercere liberè,& licitè valeas in omnibus,& per omnia, perindè ac si super eisdem prouisione, & præfectione litteræ Apostolicæ expeditæ fuissent, authoritate Apostolica prædicta tenore præsentium de speciali gratia indulgemus. Mandantes venerabilibus fratribus nostris vniuersis suffraganeis,ac dilectis filijs Capitulo,& vassallis ipsius Ecclesiæ,vt suffraganei tibi tanquam capiti obsequentes exhibeant tibi obedientiam,& reuerentiam debitas, & deuotas,ac Capitulum,& vassalli prefati tibi tanquam Patri,& Pastori animarum suarum intendentes,tua salubria monita,& mandata suscipiant humiliter,& efficaciter adimplere, ipsique vassalli consueta seruitia, & iura tibi ab eis debita integrè exhibere procurent,alioquin sententiam, siuè penam,quam ritè tuleris,seu statueris in rebelles ratam habebimus, & faciemus auctore Domino vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari,non obstantibus felicis recordationis Bonifacij Papæ VIII. prædecessoris nostri,quæ incipit Iniunctæ, & quibusuis alijs constitutionibus,& ordinibus Apostolicis,& dictæ Ecclesiæ iuramento,confirmatione Apostolica,vel quauis firmitate alia roboratis,statutis, & cõsuetudinibus,cæterisque contrarijs quibuscũque. Volumus autem,quod infrà sex menses à data præsentium computandos litteras Apostolicas super prouisione, & præfectione prædictis sub plumbo in totum expedire,& iura Cameræ Apostolicæ,& alijs propterea forsan debitis persoluere omninò tenearis,alioquin semestri huiusmodi elapso, præsentes, ac prouisio,& præfectio prædictæ nullæ sint,& esse censeantur eo ipso. Datum Romæ apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris die 9. Nouembris 1549. Pontificatus nostri anno sextodecimo.

4 At non potuit Cardinalis Archiepiscopus Possessionem adipisci propter oppositionem ei factam à Petro Toletano Regni Neapolitani pro Carolo V. Prorege. Cùmque paulò post sequutus esset Pauli Sũmi Pontificis obitus: ac in eius locum, & Sedem successerit Iulius Tertius, Cardinalis Pontificium Diploma datum die 21. Septembris 1550. obtinuit. *Sed verè ne Cardinalis Carafa Neapolitanum Regnum, Carolo V. Cæsari ereptum, Paulo III. Pontifici tradere gestiebat? De huius calumniæ falsitate Iulius Pontifex quid Carolo V. Cæsari scripsit?*

P. Sfortia Pallauicinus è Soc. Iesu S.R.E. Cardinalis in hist. Conc. Trid. par. 2. lib. 13. cap. 11. num. 10. Romanę editionis in 4. pag. 425.

5 Iulius III.——, honoratis verborum formis, in suo Diplomate, de ea accusatiòne apud Carolum, Cardinalem purgauit: nequaquam id credi posse affirmans, de homine adeò sacris rebus applicito, & in lectione, contemplatione, & actione omninò defixo. *Et* *P. Au-*

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Paulo III. loc. cit.

6 Nouus Pontifex (*Iulius III.*) ea de re ad Carolũ V. Regẽ has literas scripsit. *IVLIVS PAPA III.*

Carissime fili salutem, & Apostolicam benedictionem.

7 Non parum admirationis, & molestiæ nuper accepimus, quòd venerabili fratri nostro Io. Petro Cardinali Neapolitano possessio suæ Ecclesiæ Neapolitanæ per tuos denegata fuerit, quãuis ipse OMNI LAVDE, ET VIRTVTE ENITEAT, & per cessionem pacifici possessoris illi Ecclesiæ præfectus sit, & procuratores eius litteras Apostolicas eisdem tuis exhibuerint. Quò fit vt idem Cardinalis, qui in præfectione Ecclesiæ Neapolitanæ priorem suam Ecclesiam Theatinam dimiserat, vtraque nunc frustratus remaneat, & ad extremam redigendus sit egestatem, nisi tua bonitas, & iustitia CONTRA MALEVOLORVM CALVMNIAS ei subuenerit. Qui sicut nobis relatum est, non videntes quomodò in tàm perspicuo iure ei nocere via ordinaria possent, quin eandem Ecclesiam assequeretur, ad maledicentiam se conuertentes, ipsum Cardinalem apud tuos traducere infamiaque aspergere non dubitarunt, tanquam ipse in proximo Neapolitano tumultu illud tuum Regnum nostro Prædecessori tradere cogitauerit, quod falsò ei obiectum esse, euentus docuit. Nec verò nos quid tale de hoc Viro audiuimus, nec si audiuissemus credere potuissemus, nec tanta audacia in S.R.E. Cardinalem sacerdotio præditum, PIETATE EXIMIVM, grauique iam senio confectum cadere poterat, vt QVI SACRÆ, VEL LECTIONI, VEL OPERATIONI, VEL MEDITATIONI FERE SEMPER AFFIXVS EST. Is tantam rem moliri, tãtos motus concire, pertenuibus ipse facultatibus ausus esset? Non putamus fili carissime hæc tibi verisimilia visa esse, si modo audisti. Nihilq; IN TOTA FABVLA HAC te reperturum credimus, præter vanam calũniam hoc ipso tempore à maleuolis ob id confictam, vt ipsum Cardinalẽ à prædicta possessione excluderent. Cuius impij sui voti ne compotes per te fiant, tuæ bonitatis est prouidere; quò error, maior est tuæ benignitatis sublimitas; & eò magis ad magnitudinem animi tui pertinet ora obloquentium, & detrahentium obstruere, & incompertos, ac vanos susurros non admittere, qui ab odijs, & maleuolentia plerumq; oriuntur: semperque maxima fuerunt digni laude Prædecessores tui, Cęsares etiam Ethnici, qui huiusmodi maledicentijs aures in tantum non præbuerunt, vt etiam tota scrinia libellorum, & litterarum comburi iusserint, ne æui pernicies per hæc pararetur. Quæ nos compluribus verbis ideò prosequuti sumus, quòd de protegenda dicti Cardinalis innocentia, & de illius Ecclesiæ vtilitate apud te promouenda laboramus, quàm

TALI

TALI PASTORE priuari vtique nollemus. Quem ſanè nos illi Eccleſiæ, & Clero Neapolitano neceſsarium arbitramur, DOCTRINA, PRVDENTIA, PIETATE, AC MORVM GRAVITATE, ET EXEMPLARI VITA CONSPICVVM. Nec prætereà dubitamus, quin & ſua ipſe ſponte, & hoc à te beneficio poſseſſionis affectus, tibi, ſuo Regi, ſinceram, & ſolidam fidem omni tempore exhibeat, nec locum vnquam vlli de ſe ſuſpicioni præbeat, cùm præſertim nos, nec illius, nec vllius tales motus, vel auſus, noſtro tempore pro noſtris viribus permiſsuri ſimus. Quamobrem fili cariſſime, cùm huiuſmodi poſseſſio ſine noſtri, ac tui honoris diminutione, diutiùs differri nequeat, per illam, qua tu Deum, & Eccleſiam revereris, pietatem, perque eam, qua nos te proſequimur beneuolentiam, te & hortamur, & rogamus, vt primò ipſum Cardinalem virum quidem eminentem virtutibus, & omni laude cumulatum, in tuam gratiam recipere, deindè poſſeſſionem, quam ſine tuo ſcitu, & voluntate ei denegatam fuiſſe credimus, ipſi Cardinali tradi facere ſine alia mora velis, quòd & illa Eccleſia ſuo Paſtore fruatur, nec diutiùs vacans maiora detrimenta ſubſtineat, ſimulque vt iuſtitiæ, quam tibi cordi eſse ſcimus, communique noſtro honori conſulatur. In quo rem tuæ eximiæ pietati, ac officio conſonam, Deoque Omnipotenti maximè gratam facies. Quàm verò etiam nos id à te optatum, & iucundum recepturi ſumus, & ſi ex his litteris poteſt tua ſerenitas cognoſcere, dicet tamen copioſiùs venerabilis frater Petrus Epiſcopus Fanenſis Nuncius apud te noſter, cuius verbis fidem præſtare velis indubiam. Datum Romæ, &c.

8 Tandem Cardinalis Carafa Regio impetrato aſsenſu, Archiepiſcopatus poſseſſionem accepit, per interpoſitam perſonam, ſcilicet Scipionem Rebibam, Siculum; quem & ſuum Vicarium nominauit: Eiuſque opera, Eccleſiam illam rexit. *Hactenus P. Oldoinus. Sed quibus ſuam ipſe Eccleſiam donarijs exornauerit, tradit diſertè Sylos* par. 1. lib. 8. pag. 313. *his verbis: Quamuis præcipua Cardinalis Theatini cura ea fuerit, vt animos quidem perpurgaret, moreſque bonos induceret; nihilo tamen minùs externum Eccleſiæ cultũ ornatumque haud planè viſus diſſimulaſſe: tùm quia inſtitutæ à ſe Religionis morẽ meminerat, ornandi perquàm magnificè Templa, curandique quæſita ſupellectili, ac inſtrumento; tùm verò, quòd Antiſtitem id vel maximè decet, vt ſuæ ſponſæ ad exaugendam formam, conciliandamque populorum venerationem, aurum ac gẽma non deſit. Neque enim par eſt, Regio quidem luxu nitere Præſulum conclauia, menſaſque premi ac ſuperbire cælato auro, argentoque, ac in ipſiſmet parietibus ſpirare ſumptuoſi argutique operis aulæa; Eccleſias verò ſuas, ſponſaſque ſordeſcere, ac nullis exuuijs ornamentiſque ſqualere ſacra. Id quod omni æuo ſanctorum Antiſtitum exemplis, dictiſque acriter vindicatum, Cardinalis Theatinus in primis abhorruit, paſſuſque nunquam eſt, fulgere tectum, aut abacum, nudis aris. Ergo cùm Neapolitanam Eccleſiam non eo ſacri inſtrumenti, ac veſtium cultu, quæ eius ampli-*

amplitudinem deceret, ornatam resciuisset; munera quidem sumptu, atque opere insignia ex interuallo ad illam misit: quosdam præcipuè solido ex auro Calices excellentis formæ, ac prisco ritu prægrandes; tùm Sacerdotalia indumenta, attalici operis auro prætexta: lampadem item ex crystallo, mole ac pretio spectabilem, quam Respublica olim Veneta dono illi dederat. Hæseratque hic intimè Sponsæ adornandæ affectus, vt etiam in Pontifice purdurauerit. Ipso namque è viuis sublato reperta in secretiore eius cubiculo pleraque ex auro argentoque ingentis ponderis ad sacrorum vsum vasa, quæ Neapolitanæ Ecclesiæ destinauerat: vt in aßertionibus, pro Alphonso Carafa Cardinali Neapolitano, quæ penes nos sunt, habetur. Hactenus Sylos. Eadem que tradit Caracciolus in vita lib. 3. cap. 12.

---

1 *Eis (Pontificibus) si quid minùs rectum vellent, malorum hominum, vt fit, arte circumuentis, ipse S. Apostoli Pauli exemplo, etiam in faciem, quoad opus esset, resistebat; seruata semper debita sanctæ Sedi reuerentia. Sic enim Iulio III. Pontifici Maximo assentiri constanter recusauit, ne quidam de Hæresi delatus, & ferè conuictus, vt uadimonio dato dimitteretur è carcere. Iubenteque identidem Pontifice, vt id tanquam supremus violatæ Fidei Censor ac Inquisitor, qua fungebatur authoritate, tandem permitteret; Cubiculario, qui sibi eiusmodi mandatum significauerat, ita respondisse fertur: Dic meo nomine Summo Pontifici, nisi sanctum hoc Officium ritè vt par est & legitimè sine vlla personarum acceptione exercendum curet, non impunè id laturum Cæleste Numen, cui magna inde inferretur iniuria: ac de annis, quibus aliàs in Romana Cathedra sessurus esset multos dempturum------ Deindè Neapolitanæ Ecclesiæ ab ipsomet Paulo III. clauum tenere iussus, ex illius agro vitiorum ac Hæresum sentes, Valdesianæ in primis sectæ, quæ Campanis populis præsens animæ exitium allatura non dubitabatur, euulsit radicitùs.* Ludouicus Donius d'Attichy Episc. Æduensis in flor. Card. to. 3. fol. 144.

DISQVISITIO QVINTA.

Post Tribunal sanctæ Inquisitionis erectum, supremus ipse Quæsitor quos habuit Cardinales Collegas? Eius Iudicij domum ac carcerem ipsene primùm ædificauit, ac quibus opus erat instruxit? In Ecclesia Neapolitana quid præstitit? Quomodò ipsis Pontificibus summis, si quid minùs rectè fieri vellent, mira constantia, sed cum debita reuerentia, resistebat? Quomodò se gerere in Conclaui solitus erat?

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in histor. disp. fol. 19. lin. 18.

2 ANtonius Car. Card. eius Consanguineus veritatem bene notat. Paulo III. P. M. *inquit*, Auctor fuit, vt Tribunal S. Inquisitionis in Vrbe

Vrbe cum amplissima potestate institueretur. Quæ res quàm faustè ac salutariter Vrbi Romæ, Italiæ, atque Orbi vniuerso cesserit, nemo non videt. Supremus Inquisitor is ipse factus est, habuitque Collegas Cardinales quatuor, videlicet S. Iacobi, Carpensem, Cortesium, & S. Crucis. Quanquam autem pauperrimus Cardinalium erat, suo tamen sumptu, Domum atque instrumentum, quod Magistratus administris opus esset, comparauit. Adeò sacram hanc in hostes Hæreticos expeditionem accelerabat. Iulio III. Pont. Max. nunquam assentiri voluit, vt fraterculus quidam Hæreticus, vel vadimonio dato, carcere dimitteretur. Iubenteque identidem Pontifice, vt id permitteret, Cubiculario qui sibi eiusmodi mandatum significauerat, respondit: Dic meo nomine Summo Pontifici; nisi Sanctum hoc Officium ritè, vt par est, & legitimè exercendum curet, præter iniuriam quæ Deo infertur, non posse deinceps se, in ea Cathedra sedere, vbi nunc sedet. Cùm Neapolitanam Ecclesiam Archiepiscopus regeret, sectam illam Valdesianam, quæ Campanis populis exitium importatura timebatur, funditùs deleuit. *Et n.8.*

3 Cardinalis tantum habebat auctoritatis atque ponderis, vt Summis ipsis Pontificibus in pretio atque existimatione esset maxima. In Conclauibus, quæ Sede vacante acta sunt, ipse cæteros Purpuratos adeò auctoritate, & grauitate, maximè cùm Decanus fuit, superabat, vt Pontificem se habere, etiam Pontifice orbatis, videretur; tàm liberè & ingenuè redarguebat publicè prauas quorundam artes captandi Pontificatus. Quo circa palam aliquando & prolixè dixit Cardinalibus, sibi significatũ fuisse, quòd inter fratres surrexisset quidam Simon Magus: illi itaque se denunciare iram Dei. Neque verò de dicendi libertate remittebat timore vllo maleuolentiæ inuidiæque, quam in se ea ratione concitaret, aut ne sibi his modis aditum ad Pontificatum Summum præcluderet. Eo enim erat zelo diuini honoris imbutus, vt præ illo quamlibet magnam dignitatem nihil propemodum faceret. *Hæc ille, qui multò plura subiungit: Itaque vt suis in historijs* par. 1. lib. 6. pag. 230. *Sylos ait, ex amplissimo Senatu sex Purpurati Patres, vitæ innocentia, doctrinarum fama, atque omnigena virtutum fruge Excellentissimi, destinati; qui Religionis procurationem, & causas, supremo iure, nullique obnoxia auctoritate sibi vendicantes, Orbis vniuersi Censores agerent, illibatæ Fidei cauerent, impietatem inquirerent, vindicarentque; Ecclesiæ denique perduelles, contemptoresque sacrorum omnes emendarent, proscriberent, mulctarent. Extat penes nos Pontificium Diploma, Romæ datum, in quo inter Collegas, principe quidem loco, ceu Inuentor Operis, honestatur Cardinalis Theatinus, reliquorum, eiusque Congregationis, ac S. Officij Caput. Recensentur autem alij quinque hoc ordine: Ioannes Toletanus ex Ordine Prædicatorum, Cardinalis S. Sixti; Petrus Paulus Parisius, Cardinalis S. Balbinæ; Bartholomæus Guidiccionius, Cardinalis S. Cæsarij; Dionysius Lauretius, ex Ordine Seruorum, Cardinalis S. Mar-*

celli; Thomas Badia, Dominicanus, Cardinalis S. Siluestri. E quorum numero cùm non post multò desiderari tres viderentur, suffecti & alij in eorum locum fuere. Nempè Marcellus, Cardinalis Ceruinus, qui posteà Marcellus Pontifex; Franciscus, Cardinalis Sfondratus; & Pius Carpensis, Cardinalis S. Priscæ. Munus grauissimum, vt maiori quadam cum dignitate administraret Cardinalis Theatinus, ac præcipua statim summo Quæsitori auctoritas accederet; attributa illi Pontificia in Domo sedes. Erectoque inibi Tribunali Fidei iudicium, potestatemque exercere cum socijs cœpit. Tantus porrò Viro egregio ardor fuit operis inchoandi, vt statim ac fundationem Paulus Pontifex sanciuerit, nullo Pontificio ære ac subsidio expectato, quanquam tenuis illi census; opportunas nihilominus S. Officio Ædes de suo ipse conduxerit; carceres vectibus serisque communierit; compedes, catenas, ac pernecessaria quæque alia puniendæ impietati instrumenta curauerit. Huius verò tam salutaris, magnique Consilij Auctorem apud Pontificem fuisse, eiusque subindè administrationem singulari cum animi constantia, ac supra Eliam Zelo suscepisse; pro beneuolentia, quam conciliare laudabile opus debuerat, inuidiam illi conflauit non exiguam. Enimuerò, vt nunquam expediri secures ac fasces non timuit criminum conscientia; metuere ab eo noui grauissimique Senatus supercilio vehementiùs cœpit improbitas: ac non modò Aulicorum vulgus, quibus, omnis iam penè modestia, ac mores boni sorduerant, verùm præcipua etiam quædam Romanæ Aulæ nomina visa Theatino quàm maximè indignari. Quippè quadam seculi genijque licentiâ, siuè contumelia, vsurpare inter lusus passim sacra, ac veluti deridere assueuerant: ac proindè posse propiore ea censura notari ac plecti, haud quidem æquo ferebant animo. Quocirca criminari effusè Auctorem Operis, ceu præpostero vsus consilio, ipsammet Christianam libertatem adimeret; & quòd seueriùs, quàm vt præsentes mores ferrent, id esset inuentum; fore vt plus remedio quàm vulneribus Romana Respublica laboraret, deprædicabant. Hactenus Sylos. Quod & supra ex Cardinalis Pallauicini verbis innuimus.

---

1 *Ait Orlandinus* (in Soc. hist. lib. 15. num. 4.) *indignatum Cardinalem Theatinum ob Neapolitanum quendam adolescentem, cui nomen Octauius Cæsar: quem in Societatem admissum Pater, qui Hectoris Pignatelli Montis Leonis Ducis erat à secretis, ceu non solido quidem spiritu, sed iuuenili abreptus leuitate id consilij capessiuisset, restitui sibi ac matri postulabat. Accersitus mox Romam fuit ab Ignatio adolescens, nuper authoratus: eòque confestim conuolauit Pater, qui compellatum Iulium Tertium Pontificem, rogauit impensiùs, iuberet rem ad examen reuocari: nempè si maturè quidem de se suæque vitæ rationibus statuisset filius, non eò se conuenisse, vt à laudabili instituto reuocaret; sin minùs consentaneum rationi esse, vt non ille detineatur, qui mentem non perindè constantem maturamque ad eam disciplinam attulisset. Negotium Cardinali Theatino à Pontifice demandatum, Viro, vt integerrimo, ita in eiusmodi spirituum morumque inspectione cum paucis sagacis-*

gacissimo. Vix ille indolem iuuenis, eiusque consilij causas seriò expendit, cùm initã humano quodam instinctu atque impetu sodalitatem animaduertit: statimque restituendum Parentibus pronunciauit. Verùm quòd ab eo adolescentiæ flore spem cõcepissent non exiguam Patres, Pontifice exorato, ne discederet Octauius impetrarũt. Perdurauit is aliquãdiù in eo Religionis proposito: sed mox grauiore cum sui damno, nulloque Ordinis fructu disciplinam exuit: comprobauitque is exitus prudentissimi Cardinalis Theatini iudicium; & affectum etiam, quo Sodalitatem prosequebatur, cui nollet aggregatos, quos non solida in primis virtus, ac melior impetus ad eam instituti laudem non excitasset. Ioseph Sylos in hist. 1. par. lib. 4. pag. 137. & 138.

DISQVISITIO SEXTA.

S. Ignatius Ioannem-Petrum Carafam Venetijs an cognouerat? Idemque Carafa Cardinalis, beneuolo animo, Societatem an iuuit? Num idem Theatinus S. Franciscum Borgiam, Cardinalem fieri cupiebat? Hæreticum, qui subdolis artibus in Collegium se Romanũ intruserat, S. Ignatius Cardinali Theatino detectũ an consignauit? Romanum ipsum Societatis Iesu Collegium quonam deindè in loco constructũ? num in ædibus, quas idẽ Cardinalis Theatinus inhabitauerat?

P. Petrus Ribadineyra è Soc. Iesu in Vita P. Ignatii Loyolę lib. 2. cap. 6.

2 VEnetijs (*Ignatius*) cum Ioanne-Petro Carafa, qui posteà Paulus IV. Pontifex Maximus appellatus est, consuetudinem habuit. Qui Episcopatu Theatino relicto ad Caietanum Vicentinum, Bonifacium Pedemõtanum, & Paulum Romanum, homines Nobiles ac pios, se socium adiunxerat: à quibus originem eorum hominum Ordo traxit, qui Theatini vulgò dicti sunt; quòd Theatinus, vt diximus, Episcopus illius vitæ institutum complexus esset. A quibus vulgi errore, falsa Theatinorum in nos est appellatio cognomenque transfusum. *Sed quo enimo Carafa erat erga Societatem?*

P. Franciscus Sacchinus è Soc. Iesu par. 2. histor. Soc. Iesu lib. 1. num. 30. fol. 5. editionis Antuerp.

3 Cõmemorauit (*Paulus IV.*) initio, suum perpetuum erga Societatẽ studium satis perspectum inde vsque ab eo tempore, quo eius Consobrinus, Vincentius Carafa, Cardinalis Neapolitanus, per absentiam Pauli Tertij Pontificis, fuerat in Vrbe Legatus relictus: ac testes huius rei

 quosdam

quosdam in Vrbe nominabat. *Et ibid. num. 70. fol. 14.*

4 In Hispaniam (*cùm S. Franciscus*) Cardinalem Theatinum officij causa salutaret; multa is de illo ad Cardinalatum euehendo egerat, si superesset Paulus Tertius; negans profectò permissurum, vt in Hispaniam illo cultu habituque reuerteretur. *Ita Sacchinus. Nunc Hæretici fraudem ac S. Ignatij facinus audiamus.*

P. Nicolaus Orlandinus è Soc. Iesu in histor. Societatis lib. 11. num. 7. fol. 249. edit. Antuerp.

5 Nec ab ipsis Hæreticorum insidijs nascenti Collegio licuit esse securo. Quippè anno insequenti proditus est domesticos intra parietes Hæreticus, qui latebat, à Philippo Malanchtone, alioque Hæreticorum Antesignano, eo Romam consilio summissus, vt res Societatis ac mores curiosis oculis exploraret, ex eaque nonnullos, si consequi posset, ad execrandum suum ac detestabile dogma traduceret. Hunc oris dignitas in robore commendabat iuuentæ (erat enim natus annos tres ac triginta) &, vt erat apprimè versutus, bellè simulabat se esse Catholicum: admirabilique facultate sermonis atque congressus, in Societatem se se nostrã intrusit. Ad tirocinium admissus obeundis suis ritè partibus nemini cedere: sæpe exomolegesim inter hebdomadam, sæpe sacram iterare synaxim, voluntarijs suum corpus plagis accipere, colere externa pietatis officia, totum se ad disciplinæ præscriptum, & Moderatorum nutum, vultumque fingere: nihil denique quod ad celandam sectam, & nefaria sua dissimulanda consilia pertineret, omittere. Cœnaculo instruendo præpositus socium sui muneris ac laboris adiunctum Oliuerium Manaræum habuit: quem ille, remotis iam arbitris, testibusque domesticis, vt peregrinis doctrinis abduceret, tentare non semel aggressus, crebrò cum eo de controuersis in Religione quæstionibus agitare: crebros de sacrarum imaginũ vsu, de Potestate Romani Pontificis, de fide & operibus, deque ijs denique rebus, in quibus minimè Catholicis cum Hæreticis conuenit, miscere sermones. Sensit Oliuerius post multa ac varia colloquia fœdis ac perniciosis imbutum opinionibus Socium, hominemque suspicatus Hæreticum, obseruare eius omnia dicta ac facta dissimulanter instituit: paucisq; diebus quinque & viginti exitialia dogmata à Catholicis abhorrentia ex imprudentis ore collegit. Admonitus ea de re B. P. IGNATIVS, EVM SINE CVNCTATIONE AD SVMMVM HÆRETICÆ PRAVITATIS INQVISITOREM CARDINALEM IOANNEM-PETRVM CARAFAM, qui summum posteà Pontificatum gessit, DEFERENDVM CVRAVIT. Is comprehensum hominem, & in custodiam inclusum, cùm suis se reus confessionibus indicasset, sententiamque mutasset, ne peccandi licentiam augeret impunitas, perpetuas ad tri-

triremes & probrosa transtra damnauit. *Hoc accidit in Romano Collegio. At Collegium ipsum Societatis quo in loco constructum est, ac mirificè adauctum?*

P. Petrus Ribadineyra è Soc. Iesu in Vita P. Ignatii Loyolæ lib. 4. cap. 3. fol. 446.

. *6* Creuit hoc anno nostrorum numerus ad sexaginta: sequenti verò ad centum, quos cùm domus capere commodè non posset, in latiores ędes anno 1556. immigrarunt. In ijs per annos fermè quatuor habitarũt, donec anno 1560. nobilissima atq; integerrima femina, Victoria Tolfia, Pauli IIII. Pontificis Maximi Sororis filia, nec expectantibus nobis, nec opinantibus, sedem tamen Collegio certam in Vrbe quærentibus, locum commodum, amplum, salubrem, ac maximè celebrem, præstanti liberalitate donauit. Quem nihil minùs quàm de nobis cogitans, in più vsum, ex Viri Camilli Vrsini Guardiæ Marchionis testamento parauerat: multisq; ædibus Pauli IV. Pontificis Maximi imperio ac potestate coniunctis, in insulam omninò redegerat: in quibus & ipsius Victoriæ domus est: & ea quam IPSE PAVLVS IV. EMIT, ET MVLTIS ANNIS CARDINALIS cùm esset habitauit. Hoc in loco vehementer multiplicatus est nostrorum numerus.

---

1 *Eximiam autem huiusmodi sanandorum hominum artem, atque ad bonam mentem reducendorum, & sæpe aliàs, & tunc maximè ostendit, cùm Flaminium Forocornelienſem, depulso mentis corporisque morbo, saluti veræ, quæ Deus est, restituit.* Ludouicus Donius Episc. Æduẽsis in flor. Card. to. 3. fol. 141. num. 32. & 35.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Num Cardinalis Theatinus hominem decumbentem, voceque ac sensibus destitutum, & morti proximum, mirum in modum, orans integræ restituit sanitatis reduxitque deceptum ab Hæreticis ad Catholicam Fidem? Cui nam ille sua statim oratione tantùm beneficium contulit?

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu loc. cit. in Paulo III.

2 MArco Antonio Flaminio (*quem pluries Card. Pallauicinus in sua historia laudat*) Febri cum vitę discrimine vexato, precibus sanitatem impetrauit. Quod ille tacere non potuit Hieronymo Turriano *lib. 5. Carminum* ita scribens:

Quid pia valeant preces, benignas
Vt Dei penetrent supremi ad aures,
Disce Candide Turriane: Febris,

Et

Et sæuus lateris dolor misellum
Tuum Flaminium furore tanto
Inuasere, Magistra vt ars medendi,
Et quisquis leuat ægra membra succus
Cederent: Capiti meo imminebat
Mors nigris tenebris operta: honorem
Supremum mihi funeris parabant.
Infandum veteris sui Clientis
Cùm casum miseratus ILLE NAGNVS
CARAFA, ITALIÆ DECVS CARAFA
AD CÆLVM GEMINAS MANVS TETENDIT
MVLTIS CVM LACRYMIS DEVM SALVTE
ORANS PRO MEA : ET ECCE ACERBA FVGIT
FEBRIS, ET LATERIS DOLOR, REFECTÆ
VIRES, ET TENERI MÆI SODALES
CANTV ET LÆTITIA GRAVES QVERELAS
MVTARVNT, LACRYMASQVE: *amice dulcis,*
Dic laudes Superum benignitati,
Pro vita mihi restituta, & aura,
Qua vehor placida; QVOD ALMA PVLCHRI
SOLIS LVMINA CERNO; ID OMNE MAGNI
ACCEPTVM PRECIBVS REFER CARAFÆ.

3 Eminebat inter seculi sui literatos plurium linguarum,& pangēdi carminis insigni peritia,ac probis alioquì vir moribus. Amabat eum Carafa ob ista virtutum semina,deceptumque Hæreticorum persuasione miserabatur ex animo. Instat,vrget: ille audit,sed non obaudit: adeò deprauatorum sodalium contubernium mentem illi corruperat. At is nihilominùs Deum pro salute clientis enixiùs orare; spem atque animum neutiquam despondere. Contigit verò commodum, vt ille ægritudinem incurreret,quam eò dolentiùs Carafa tulit,quò tardiùs resciuit. Quippè & Flaminium decumbere,& haud procul à fine abesse, vno eodemque sciuit tempore. Adit itaque illicò ad ægrotum,anxius,mœrensque:& vt vidit hominem supremo iam anhelitu palpitantem,imò corde indoluit geminam clientis vitam tanto subesse discrimini. Igitur nihil cunctandum ratus ad diuina confugit præsidia:& fixis humi genibus,valida & fidenti prece, VITAM A DEO ET SALVTEM MORIBVNDO HOMINI IMPETRAVIT. Obstupuerunt qui adstabant plurimi. Flaminius autem rem diuinitùs in se gestam,vbi primùm conualuit,ad Hieronymum Turrianum scribens præclaro carmine celebrauit.

4 Vixit posteà Flaminius annos aliquot. Anno verò 1550. cùm iterum ægrotasset,ad illum moribundum Carafa,pressus licet profundo se-

nio

nio, cum familia pedibus, Sacerdotem Panem Angelorum deferentem, prosequi voluit: præmonito Sacerdote, qua se ratione cum Flaminio gereret. Ad eum cùm peruenisset, Carafa se post terga Sacerdotis abscondit, periculum facturus, num ægrotus Fidem Catholicam integrè ac strenuè fateretur. Ergo ante quàm sacro illum Viatico sacer minister instrueret, Fidem poposcit Catholicam. Ille extemplò symbolum recitat liberè professus se cum orthodoxa Romana Ecclesia omninò sentire. Tùm Carafa Sacerdoti ad aurem insusurrat, vt prætereà articulum transubstantiationis exposcat: veritus scilicet, ne qui humanioribus literis apprimè delectabatur, vocem ab Ecclesia salubriter institutam, Hæreticorum more, qui putidè sunt eleganculi, paululùm exhorresceret. At ille qui iam didicerat, nihil esse elegãtius quàm quod Christi sponsa probasset, illicò elata, vt poterat voce, Transubstantiationem reiterauit. His auditis exiliens Carafa præ gaudio, se se in conspectum illius dedit, ASSEDITQVE AGENTI ANIMAM AD VLTIMVM VSQVE SPIRITVM. Ad hunc itaque modum bonus senex clientem suum Christo cõciliauit: PLVRIMOSQVE ALIOS FIDEI NAVFRAGIVM PASSOS REDVXIT AD PORTVM.

---

1 *Addita (Carafæ) clarissimi Ordinis Prædicatorum tutela, quam Cardinalis Ioannes Saluiatus, quòd abesse publica legatione Roma diutiùs oporteret, abdicauerat. Peculiari quidem in amplissimam Religionem studio ferebatur Cardinalis Theatinus; ad quam capessendam non vno planè impetu prouocatus olim fuerat in ipso ætatis ac virtutis flore. Quapropter nihil prætermittendum putauit, quo tanti Ordinis, quem vnicè amabat, obseruantiam tueretur, atque amplificaret---Præter insignem hanc Patrum Prædicatorum tutelam; cui admotus curare officium quàm diligentissimè instituit: vt qui in eiusmodi Prouincijs obeundis, eximius opinione omnium haberetur, additum hoc ipso anno & aliud fuit Religiosorum hominum patrocinium. Nempè Eremitarum sancti Hieronymi, qui à B. Petro Gambacurta nuncupantur. Præerat his Cardinalis Sadoletus, qui quòd procurare Carperoctense Sacerdotium coram oporteret, adesse muneri minùs poterat: abdicauitque eò libentiùs, quòd sciret Iam Cardinali Theatino amicissimo, ac Religiosæ disciplinæ longè peritissimo destinatum. Prouinciam haud grauatè suscepit Theatinus, in qua sanè nec suo instituto, neque Ordinis tutelæ vlla ex parte defuit. Sed aggressus diligentiore studio opus, plura confecit, quæ Congregationis ornamento ac fructui fuere. Enimuerò Præfecturas perpetuas, quæ, fraudata eximia aliorum virtute ac Zelo, consenescere inter paucos videbantur, statim aboleuit: æquissimum Religiosa in Republica imperandi genus existimans, si non aut torperent, aut insolescerent diuturnitate Moderatores; sed iucunda quadam vicissitudine resumerent vires atque animos, ac finerent se regi qui rexerant. Tum instaurare Congregationis obseruantiam cœpit, quæ*

obso-

obsoleuerat:inductis videlicet, ex suarum legum atque constitutionum præscripto, priscis moribus. Ecclesiarum potissimùm cultus vt reflorescerei, sedulam planè operam posuit: conscripsitque ipse cærimoniarum Commentariolum, cui in Ecclesiasticis functionibus adamussim conformarentur. Libellum hunc vidit Ant. Caracciolus inter Flaminij Philonardi schedas; in quo peculiaris insuper quædam forma, qua publica Religionis Vota conciperent, scripta cernebatur. Vndè luculenter constat, illud etiam Cardinalem Theatinum in animum induxisse, vt suæ Fidei ac tutelæ commendati Religiosi viri illi, qui non dum se Votorum sacramento obstringebant, solenni ritu, reliquarum Regularium Sodalitatum more, profiterentur. Quod obtinere ipse cùm non potuisset, Pius Pontifex V. postmodùm iussit, confecitque quod ille innuerat. Ioseph Sylos in hist. par. 1. lib. 6. pag. 218.

DISQVISITIO OCTAVA.

An Ordinis Patrum Prædicatorum, tùm Eremitarum S. Hieronymi, atque Germaniæ, Cardinalis Theatinus Protector fuit? Vrbis an visitator? Vngariæ nè Regnum, ac Frisingensem Episcopatum defendit? An Præfectus fuit sacræ Pænitentiariæ & Congregationis Concilij? Præclarè ab eo gesta si quæ sunt alia referantur.

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu loc. cit. in Paulo III.

2 DOminicani Ordinis, & Eremitarum sancti Hieronymi *Cardinalis Theatinus* Protector, Germaniam quoque fideli tutela defendit------Vrbis Visitator institutus multa ad Dei Gloriam præstitit. *De Romanæ Vrbis Visitatione, pag. 316. hæc Sylos ait: Patrum Princeps cùm esset, accessere amplissimæ item curæ, ac penè Pontificium ipsum onus in ipsum incubuit. Enimuerò Pontifex, cui vrgente iam in senium ætate, molestiora esse cœperant aulæ negotia, quique sua etiam sponte amænioris quidem erat genij, quàm vt frangi occupationibus pateretur: Theatinum quippè integerrimum, ac maximè administrationi parem, imponere summo iure Vrbanæ rei, ipsumque alterum penè Pontificē constituere decreuit. Libet à Pontificijs ijs literis, quibus isthæc illi tributa authoritas, pauca excerpere, quæ sic habent:* Nos considerantes, quòd tu, qui GENERIS NOBILITATE, LITERARVM SCIENTIA, ET RERVM EXPERIENTIA POLLES, AC INTEGRITATE MORVM, ET SINGVLARI IN DEVM PIETATE CORAM OMNIBVS REFVLGES; INGENIOQVE ET DEXTERITATE PLVRIMVM PRÆSTAS; securitati, quietoque, & pacifico statui dictæ Vrbis, ac bonæ directioni, & Regimini Ecclesiarum, Monasteriorum, Hospitalium, & piorum locorum, nec non subleuationi carceratorum, & miserabilium personarum, vt præfertur, oppressarum intendere

facilè

facilè poteris, & eximiè scies, ac studiosè voles: motu simili & ex certa nostra Scientia &c. *Expendere officij sui partes cœpit Cardinalis Theatinus: inductosque in Vrbem prauos mores cùm abolere omnes cogitaret; ab ijs initium sumẽdum sibi persuasit, quos & absoluere publica impunitas, & damnare bonorum Zelus maximè videbatur. Illud planè reprehensibile, ac indecorum, quòd Quadragesima, ac reliqua per annum ieiunia pauci iam obseruabant; vt prostare venalia, nulla temporum ratione, metuque legum, vetita vbique edulia cernerentur. Indignam sacra Vrbe consuetudinem delere, quòd edita passim decreta minimè potuissent, publica ipse mulcta aggredi rem voluit. Semel namque, multo stipatus satellitio, sacraque cum Inquisitionis administris circumire ex inopinato cauponas, ac fora cœpit: tùm quidquid inibi carnium, ac volucrum, ciborumque istiusmodi vendebatur, auferri iussit; mulisque clitellarijs, quos inanes plerosque duci curauerat, impositum, per Vrbis nosocomia distribui. Iucundissimum tunc sanè Romæ spectaculum fuit, improuiso eo turbine decuti fora, asportari inter populorum plausus, & cauponum vociferationes præpostera exculenta, ditarique damnata ea copia pauperum Xenodochia.*

3 Sacræ Pœnitentiariæ Præfectus, & Sacræ Congregationis Concilij, eam primus rexit. *Pœnitentiariæ Congregatio, vt Virgilius Rosarius in suis commẽtarijs notat, in ipsius Cardinalis Theatini domo cogebatur. Eò namque conueniebãt ex amplissimo Senatu Sanctacrucius, Crescentius, Polus, Ardinghellus, & Antistites quinque, scilicet Episcopus Forosempronianus, Capiferrius, Pontificis Datarius; Fabius Peregrinus, sacræ tum Pœnitentiariæ Regens; Philippus Archintus, Episcopus Biturigensis; & Romanæ Vrbis Vicarius. De Concilij verò Congregatione* par. 1. lib. 7. *Iosephus Sylos hæc habet: Vt quædam Tridentini Concilij cum Romana Sede & Cathedra consensio, concentusque esset; Purpuratorum Patrũ, eorum nempè, qui doctrinarum præsidijs, atque integritate morum excellere maximè videbantur, Congregationem Romæ excitauerat sapientissimus Pontifex: in qua curari ac transigi maturiùs ea negotia Romæ possent, quæ à Tridentino Conuentu in dies nunciabantur; atque hinc ea monita submitterentur, quæ visa quàm opportunissima fuissent. Appellata hæc porrò fuit Congregatio Concilij, conscriptiq; in ea fuere Cardinales omninò nouem: nempè Ioannes-Baptista de Monte, Marcellus Ceruinus, Parisius, Cortesius, Badia, Crescentius, Guidiccionius, Polus, & Carafa; qui aliquandiù eiusdem amplissimi Cœtus Caput fuit: & cùm Pontifex, quo præsenti haberi mos erat, aut valetudine, aut negotiorum mole distinebatur, quò minùs interesset; in ædibus Cardinalis Theatini cogi solitum affirmat Ioannes-Baptista Caracciolus, Episcopus Venafranus. Et verò eius Congregationis Præfectura collata Cardinali Theatino iure merito fuit, cùm ob insignia solidiorum literarum studia, ac Patrum omnigenam eruditionem: tùm quia amplificandæ orthodoxæ Religionis, insectandæque Lutheranæ impietatis Zelo incitatissimus planè erat: tùm denique quòd Pontificiarum partium studiosissimus in tuenda Romana aucto-*

ritate totus aderat. Enimuerò allegati Tridentum, qui Concilio summo iure praesent, tres ex ea, quam diximus, Congregatione, Augusti Patres fuere; Viri, qua studiorum splendore, quà innocentiæ fama celebratissimi: scilicet, Marcellus Ceruinus, Ioannes-Baptista de Monte, & Reginaldus Polus: quorum vt Ceruinus Pontifici vt æquum erat adhærebat, ita Polus Cæsari: nam tertius prudenti ac fortasse intempestiua quadam solertia vtebatur, vt neque Pontificem læderet, neque Cæsarem. Iam quòd Cardinali Theatino idem cum Ceruino animus ac mens esset; illum Congregationi Concilij impositum, hoc etiam nomine, Pontifex voluit: vt vterque, Tridenti ille, hic Romæ, suprema Infulæ potestatem, maiestatemque Romani Capitis propugnarent. Et verò, quia in Ecclesiæ magnitudinem, ac sacrorum Principis dignitatem, vsque adeò incumbebat Cardinalis Theatinus, amabatur à Pontifice impensiùs: qui quæ ad Concilij Patres, Legatosque, perscribi oporteret, non alij persæpe committebat. Hactenus ille. Eademque habes apud Caracciolum lib. 3. cap. 8. *qui item scribit* cap. 7. *quanto is labore procurauerit firmatam anno* 1544. *Christianorum Principum Pacem: uti Hercules Sadoletus, Cardinalis Sadoleti Nepos, disertè in suo Poemate narrat.*

4 Vngariæ Regnum in suam fidem recepit. *De Vngariæ Regni Patrocinio* sub an. 1551. pag. 307. *hæc Sylos: Eam sibi porrò excellentis prudentiæ summæque apud Pontificem authoritatis famam, non modò Romæ, uerùm etiam foris, atque apud longè terrarum dissitas gentes comparauerat Cardinalis Theatinus: ut eius se se fidei, ac patrocinio committere Vngarorum Proceres hoc anno decreuerint. Florentissima ea olim Gens, Regni longè clarissimi opulentia, fortissimorum Regum uirtute, Procerum nobilitate ac indole, splendore opum, ac ipsa Religione fuit. Perdurasset profectò ea Regni felicitas sub Ferdinando Austriaco, cuius fascibus, post Ioannis Vaiuodæ Regis fata, pactis cum eo conditionibus, accedere Pannoniæ imperium ritè debuit. At eius vt frenum excuterent, accersitus Aulicorum potiùs quàm Reginæ consilijs Solimanus: qui punica vsus fide, aliorum dissidia suos in triumphos vertit: occupatoque dolo ac vi totopenè Regno, pulcherrimam illam Cæli ac soli faciem fœdauit, mores ac regiones corrupit: inductaque statim cùm barbarorum Imperio tyrannis, ac praalta barbaries. Quæ pars Regni immunis ab ea clade, ac seruitute fuit, metuere ab efferatæ Gentis propinquitate, ac lue videbatur: ac præcipuè Catholicæ Religioni canit; quam vt quæsito insigni quodam præsidio tuerentur, amplificarentque Vngarorum Proceres, neminem profectò inter Romanos Patres inspexere, quem Theatini virtus, atque amplitudo non anteiret; ac proindè qui complecti diligentiore quidem studio, maiorique authoritate conuulsam Pannoniam posset, nullum esse existimarunt. Ergo litteras ad illum sigillis omninò quatuor, & viginti, ad eius Regni Procerum numerum, obsignatas, conscripsere: quibus & Gentis calamitatem, & partem felicitatis, si in suam ipse reciperet clientelam, explicantes; rem Vngaricam, distractaque potissimùm apud ipsos Religionis nego-*

tium, ac patrocinium commendarunt. Pertulit has illi litteras Paulus Gregoriauecz, Electus Zagabriæ Antistes, Vir quidem egregia virtute, ac præstantia morum insignis: qui quo loco in eo Regno fides, ac sacra essent, & quàm opportuna præstantissimi Viri tutela afflictis adeò rebus accideret, voce etiam disertè docuit: incitauitque Theatinum, vt curas magno operi, manumque adijceret. Neque verò oblata is demictendæ amplissimæ segetis occasione visus labori, ac studio suo pepercisse. Quanuis enim innumeris penè alijs, grauissimisque Aulæ curis distractus, Procerum nihilominùs, Regnique postulatis, ac votis apprimè respondit; vt nihil omninò prætermiserit, quo augere fidem orthodoxam, cauere populorum incolumitati, ac demereri omni officiorum genere eam gentem posset. Extant verò eius Regni litteræ, quas meminimus, inter ea scriptorum monumenta, quæ Episcopus Philonardus ab illata Carafis clade eripuit, seruauitque, ceu paucas è naufragio tabulas; vt aliàs monuimus.

5 Ac Episcopatum Frisingensem. *De eo Sylos* pag. 310. *hæc habet: Frisingiæ siquidem, quæ amplissima in Germania Prouincia est, Episcopatum in suam accepisse clientelam, ac fidem, compertum habemus. Quarè & hoc maximè nomine, & quòd totius etiam Germaniæ patrocinij, vti significauimus, vices Romana in Aula administrabat; Leo, Frisingensis Episcopus, litteras, sequenti anno ineunte, ad illum composuit, quibus eius operam in amplissimo eo sacerdotio, Pontificis authoritate, nutuque ineundo, poscit; vtque restitui suis opibus, ac splendori Ecclesiam illam curaret, etiam, atque etiam rogat. Iam, vt qua integritatis, ac iustitiæ fama apud exteros esset Theatinus, lector intelligat; libet hanc epistolam ex parte exscribere, quæ sic habet. [Reuerendissime in Christo Pater, & Domine, Domine, & Princeps illustris. Cùm Nuncium meum ad Curiam pro capienda confirmatione electionis, nuper ad Ecclesiam Frisingensem, per obitum prædecessoris vacantem, canonicè, & solenniter de me, licet indigno, factæ ablegaturus essem; ideòque inquirerem, quinam è vestro sacrosancto Senatu laudibus iustitiæ, prudentiæ, atque humanitatis essent cum primis celebres; Reuerendissima, & Illustris Paternitas Vestra, vel primo loco est eo mihi nomine indicata. Ad eam igitur, tanquam Aristidem alterum, in prædicto negotio supplex confugio; vt illa causæ summam æquitatem beneuolè considerare, & notissimam huius Ecclesia nuditatem, & inopiam salubri suo suffragio subleuare clementer dignetur. Faciet in eo Reuerendiss. & Illustris Paternitas Vestra rem Deo cum primis gratam, supradictæ Ecclesiæ vtilem iuxtà, & necessariam, & planè suis quoque virtutibus dignam: meque hoc tàm insigni beneficio ita deuinciet, vt in omni vita nihil sim tanto animi desiderio exoptaturus, quàm referendæ gratiæ qualemcumque occasionem mihi aliquando oblatam iri. Reue-*

rendissimæ,& Illustri Paternitati Vestræ me,vt Cappellanum deuotum, simul cum vniuerso Clero eiusdem Frisingensis Ecclesiæ quàm humillimè commendans.Datum Frisingæ die 16.Martij 1552.Complexus libēter est hæc Leonis Frisingensis Antistitis, eiusque Ecclesiæ negotia, & commoda Cardinalis Theatinus;curauitque apud Pontificem peregregiè.*At Henrici Angliæ Regis causam quibus Augustis Patribus Paulus discutiendā commiserat?*

P.Sfortia Pallauicinus è Soc.Iesu S.R.E.Cardinalis in hist.Conc. Trid. lib.4.cap.7. editionis in fol.pag.369.& editionis in 4.pag.397.

6 Pontifex Henrici (*Angliæ Regis*) infanda adeò scelera in Consistorio retulit---& Cardinales digniores elegit,qui de hoc deliberarent: fuereque Ghinucius---Campegius---Contarenus---& Carafa,ob iudiciū & zelum æstimatissimus,atque Regum in Aulis, Angliæ præsertim, versatus.*Hactenus Card.Pallauicinus.An de Reformatione insigne etiam Opusculum edidit?*

P.Vincentius Fassari è Soc.Iesu in epist.ad Fr.M.M.an.1664.

7 Paulum IV. ante Pontificatum sanctitatis nota insignem fuisse nulli dubium est.Vereque de eo in vita Papirius Massonius habet:Suscepto Cardinalatus honore ita functus est,vt nemo meliùs.Et Marcus Mātua Patau.in Tractatu de Concilio:Est Igitur ex his,inquit, qui laboranti Ecclesiæ succurrēre, Cardinalis Theatinus,vir Sanctissimus,literis cum Græcis,tùm etiam Latinis,& Hebraicis,adeò pariter eruditus,sacrarumque literarum lectione supra modum exercitatus,vt illo ipso satis ornata esse possit Respublica Christiana,etiamsi omnibus alijs esset penitùs destituta. Sic ille. Scio eundem Cardinalem Romam accersitum fuisse, vt inducendæ seuerioris disciplinæ leges accuratè perscriberet. At tunc Opus edidit,de quo Hieronymus Henninges Hæret. to. 4. Theatri Genealogici fol.1085.sic ait:Ioannes-Petrus Carafa ad Paulum III.Papam de emendanda Ecclesia librum scripsit.*Is liber anno* 1538.*ab Antonio Blando Cameræ Impressore typis editus est:& dein secundo tomo Conciliorum Germanicæ Editionis insertus: habetque vt subdit Caracciolus* in vita lib. 3. cap. 2. *&* *Sylos* in histor.par.1.lib.6.fol.196.& 197.*hac capita. I. De Ordinatione Clericorum. II. De collatione Beneficiorum & Episcopatuum. III. De Constitutione Pensionum. IV. De Pactis super Beneficijs. V. De seruanda Clementina super filijs Presbyterorum. VI. De Expectatiuis. VII. De Incompatibilibus. VIII. Quod Cardinalibus non commendentur Episcopatus, sed dentur omnibus æquales redditus. IX. Ne Episcopi & Curati absint à suis Ecclesijs,nisi cum licentia, & breui spatio. X. De reuocandis Cardinalibus ad Curiam. XI. De impedimentis,quæ inferūtur Episcopis,in gubernatione ouium suarum. XII. De Conuent.abolendis,& Prædi-*

dicatoribus, & Confessoribus examinandis. XIII. Ne Legati ac Nuntij lucrentur ex vsu clauium. XIV. De Cura Monialium auferenda à Conuent. XV. De Disputationibus publicis, & librorum impressionibus. XVI. De Colloquijs Erasmi. XVII. De Apostatis repellendis. XVIII. De Quæstionibus sancti Spiritus, & sancti Antony. XIX. De dispensatione constituti in sacris. XX. Item de alijs dispẽsationibus. XXI. Contra absolutionem Simoniaci. XXII. Contra licentiam testandi. XXIII. De Confessionalibus, Indulgentijs, & Votorum commutationibus. XXIV. Contra commutationes voluntatis Testatorum. XXV. Contra Sacerdotes sordidos celebrantes. XXVI. De honoribus meretricum cohibendis. XXVII. De Inimicitijs componendis. XXVIII. De Hospitalibus, Viduis, & Pupillis. Et verò, inquit Sylos, vt bonis omnibus pergratum, ita flagitiosis, Hæreticis præcipuè, qui sensere illicò, quæ uls, tormentumque superstitioni, corruptisque moribus admoueretur, non minimùm molestiæ ac formidini id emendandæ Ecclesiæ consilium fuit. Quocirca moliri & ipsi machinas ac scriptiones suas. Hi fuere Lutherus ipse, scelerum sentina & fax, & doctor Sturmius. Ille Germanicè, hic Latinè scripsit. Vterque cùm nihil sani doctique haberent, quod funderent, maledictis acrioribus, in Romanam Aulam, ac Sacra, scatere Commentarios suos inurbanè ac impiè voluere: recepto nimirum Hæreticorum vsu, quibus idem pectori ac stylo inest liuor; ac destitutas suo pondere rationes iniuriarum lenocinio subornant, vt suis imponant. Hæc ille. De eo emendationis opere viri docti ex Societate Iesu quid sentiunt?

P. Antonius Posseuinus è Soc. Iesu in apparatu sacro §. *Editiones Conciliorum fol.* 342.

8 Coloniæ iterum studio Laurentij Surij editi sunt tomi quatuor Conciliorum. Posteà Surianæ editioni successit Veneta. Atquì cùm de hac editione sustulissent aliquot Opuscula, inter quæ erat Reformatio quædam tempore Pauli III. Pont. Maximi, quæ in alia editione fuerat, quæue alibi non reperiuntur, id incommodè cecidit. Valent enim ad veritatem & ingenuitatem S. Apostolicæ Sedis indicandam; & ad rationem remediaq; e cadenti disciplinæ Ecclesiasticæ adhibenda.

---

1 *Magnanimitatis Apostolicæ facinus edidit, cùm sanctæ Sedis honori consulens, eam aduersus primarios quosque-- Principum ministros intrepidè propugnauit. Vbi enim--cuiusdam Orator nonnulla in Consistorio---de conuocatione ac celebratione Synodorum generalium, quæ maiestati & potestati Ecclesiasticæ contraria uidebantur, in medium attulisset; Cardinalis Carafa in medium exurgens, opponensq; se murum pro domo Dei, & resumendum sibi verbum ratus, sic Pontificem affatus est: Non est, inquit, tuum, ò Beatissime Paule, qui Iudex omnium sedes, rei propositæ respondere. Lex enim seu Magistratus non disputat, sed iubet: verum mihi, qui inter hos Patres solam ætatis habeo prærogatiuam, incumbit, pro veritatis & Ecclesiæ causa, quæ impugnatur, dicere. Moxque submisso poplite, subiunxit Pontifici:* Iube

me

me Domne benedicere. *Qui elata manu, & signo Crucis facto annuens, Carafæ Cardinali loquendi facultatem tribuit, his verbis:* Dominus sit in corde tuo & in labijs tuis. *Tum ille, qua erat eximia facundia, nec minore doctrina præditus, Oratoris argumenta, tanquam aranearum telas nullo negotio disrupit; totumque Concilij negotium, qua de re tunc agebatur, ad Romanum Antistitem, summũ Christi Domini in terris Vicarium---pertinere, solidissimè, grauissimè, & efficacissimè, audientibus & stupentibus cunctis probauit.---- Sanè tantæ fuit authoritatis apud omnes, tãtamque vim & animi grauitatem præ se tulit in omni vitæ suæ decursu, vt cùm adhuc inter Theatinos, qui ab eo nomen acceperunt, versaretur, dimisso iam Episcopatu, ac Veronæ apud Matthæum Gibertum præstantissimum Episcopum, sibique in primis amicissimum, fortè diuersaretur, Veneto cuidam Patritio illius Vrbis Præfecto, qui Excommunicationis, in quam inciderat, absolutionem in Episcopio aut æde Sacra petere, & solemni ritu obtinere detrectabat, publicè obuius, & reicõscius, primo hominis aspectu nihil dubitans, terribili obtutu, voceque, illum ita compellarit:* Heus tu, *inquit*, genua flecte, & ab Episcopo tuo veniam pete. *Quibus ille territus verbis extemplò paruit.---- In conclauibus porrò, seu Cardinalium Comitijs Sede vacante habitis, ipse tanto interuallo ceteros Patrum authoritate superauit, vt Pontificem se habere etiam Pontifice orbatis videretur. Ipse enim contra sanctorum Patrum statuta, & antiquorum Canonum Regulam, grauiter peccantes publicè ac liberè redarguebat: inuehique solebat in prauas quorundam artes captandi Pontificatus, adeò vt aliquandò palàm, frequente ipsorum Cardinalium cœtu, dicere non sit veritus, significatum sibi fuisse, surrexisse inter fratres, hoc est è medio sacri Collegij, quendam Simonem Magum: quod si ita esset, denuntiare se illi ex tunc iram Dei capiti eius proximè impendentem. Neque verò de illa animi sui sensum aperiendi libertate aliquid remittebat vnquam timore vllo maleuolentiæ, aut inuidiæ, quam in se ea ratione concitaret, aut ne sibi his modis aditum ad summum Pontificatum præcluderet. Eo siquidem erat igne diuini honoris accensus, vt præ illo quamlibet magnam dignitatem fastidiret, ac nihili propemodùm faceret.* Ludouicus Donius d'Attichy Episc. Æduensis in flor. Card. to. 3. pag. 143. & 144.

DISQVISITIO NONA.

Quanta fuit Cardinalis Carafæ authoritas apud omnes? Narretur iterum quod Veronæ cum illius Vrbis Rectore ac Episcopo Giberto patrauerat. Oratorem in Consistorio quomodò olim ac disertissimè confutauit? An meruit sudorẽ vt Pontifex propria illi manu detergeret?

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu loc. cit. in Paulo III.

2 FVit in eo non modò zelus Fidei, ac Religionis tuendæ propagandæque ardentissimus; sed etiam tantæ authoritatis apud omnes, tan-

tantamque oris & animi grauitatem præ se tulit in omni vitæ suæ decursu, vt cùm adhuc inter Theatinos versaretur, ac Veronæ apud Matthæũ Gibertum, præstantissimum Episcopum, sibique in primis amicissimum fortè diuersaretur; Veneto cuidam Patritio, illius Vrbis Præfecto, qui in Excommunicationis laqueum inciderat, absolutionem in Episcopio aut æde Sacra petere, & solemni ritu obtinere detrectabat; publicè obuius, & rei conscius, primo hominis aspectu nihil dubitans, terribili obtutu voceque, illum ita compellarit: HEVS TV, *inquit*, GENVA FLECTE, ET AB EPISCOPO TVO VENIAM PETE. Quibus ille territus verbis extemplò paruit. Solebatque posteà fateri, se Theatini Præsulis perculsum imperio ad eam demissionem Ecclesiasticæ Indulgentiæ implorandæ deuenisse. *Et supra*; Pontificiam, *inquit*, potestatem insigni pectoris robore defendit. Cùm aliquando Orator quidã Magni Principis nonnulla, quæ Ecclesiasticæ Maiestati, & potestati aduersari videbantur, in Consistorio pronunciasset; Pontificem summum huic Oratori respondere par non est, dixit Carafa: id ad me, qui Concilij cœtui præsum pertinet. Et submisso poplite, ijs verbis, Iube Domne benedicere, pronunciatis; cùm Pauli dexteram signum Crucis efficientem aspexisset; & linguam, Dominus sit in corde tuo & in labijs tuis, dicentẽ audiuisset; *Latinè*, doctè ac disertè, magna loquendi libertate Oratoris argumenta confutauit: & Concilij negotium ad Romanum Antistem summum, Christi Vicarium, non autem ad terrenarum ditionum Principes, qui filij non magistri eius sunt, pertinere, MAGNA AVDIENTIVM ADMIRATIONE ostendit. *Hactenus P. Oldoinus. Idemque traditur in additione Andreæ Victorelli ab eo rursus impressa. Et*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu de varijs virt. histor. lib. 1. cap. 2. num. 1. fol. 150.

3 Quum sacro in Purpuratorum Patrum Conuentu, coram Pontifice, *Magni cuiusdam Principis* Legatus ferociùs, quàm pro sacri Senatus Maiestate, & Pontificis ac Patrum sanctitate, locutus videretur, assurgens *(Cardinalis Carafa)* atque à Pontifice impetrata venia dicendi, liberrima, *(semperque Latina)* oratione, Legati audaciam castigauit, ac ne porrò hiscere auderet, pudorem incussit: MERVITQVE VT FRONTIS SVDOREM PONTIFEX, dimisso Senatu, PROPRIA DETERGERET MANV; grandi si hoc ageretur apud homines mercede: sed altiora Carafa sequebatur. Nimirum, vt lenimentis lenta redeat valetudo, ita præciso abruptoque reprehensionum genere serpentibus grauioribusque morbis, veluti cauterio, obuiam eundum est. *Capita habitæ à Cardinali Theatino disertissimæ orationis narrat Caracciolus* lib. 3. cap. 8. & *Sylos* par. 1. lib. 8. pag. 297. *vbi, Pontifex, ait, vt finem dicendi fecit Cardinalis Theatinus, sua ipse manu manãtem fronte ac vultu sudorem abstersit. Tùm*

ad

ad Nepotes suos: Mirabilem hunc virum, inquit (hac ab illo appellatione Theatinum nominatum narrat Panuinius) honestare pro meritis dignisque honoribus, vt votum esset, cumulare ipse nequeo: vobis eximia hæc virtus, animique magnitudo relinquitur amplificanda. Quo non obscurè monere eos voluit, ut dignissimum sũma Infula caput, ad id ipsi fastigij dignitatisque posteà pronocarent.

---

1 *Præclaro suo instituto, ac singulorum profectui consultum iri putarunt Somasceni Patres, si in Theatinos, eorumque Ordinem abirent: vnumque cum illis, & corpus, & mens esset. Cœpta res agitari inter illos seriùs: vtque nostras leges, viuendique rationes propiùs, atque accuratiùs inspicerent; quandam nostræ administrationis, morumque formam anno præterito à Bernardino Schotto, qui Præpositum Venetæ Domus agebat, efflagitarunt; qui compositis ad eos litteris, quæ penes nos sunt, pauca illa nostrarum Constitutionum capita, ac veluti semina, quæ scripta olim ad Episcopum Gibertum memorauimus, confestim misit; quibus perlectis, in capessendo nostro Instituto animum mirificè obfirmarunt. Quarè, cùm grauissimum negotium expediri, nisi à tota Congregatione non posset, opportuna rei peragendæ, huius anni Comitia, quæ haberi Venetijs sciebant, existimarunt: vtque cœpta iam esse intellexere, quatuor illicò è prima nota ac nominis Patribus coactos vnà Nostros conuenere: ac proposito communi suæ Congregationis consilio, votoque, summis precibus rogare, vt qui coniuncti iam animo, affectuque erant, necti vna, eademque disciplina, admittique in nostram familiam contingeret. Causam prolixiùs perorarunt; eo potissimùm incitamento, quòd sicuti cum ingenti sui ipsorum compendio futuram eã coniunctionem, nexumque pro certo habebant; ita non dubitarent, & in rem etiam Theatinam fore: certè adauctis copijs, iunctisque vna viribus, atque animis, cùm proximorum saluti, tùm diuinæ gloriæ, fructuosiùs, ac generosiùs, vtramque disciplinam militaturam. Pergrata Nostris ea Patrum religiosissimorum uoluntas fuit, & qui negotium non exigui quidem momenti esse intelligebant, ac maius profectò, quàm vt posset breui, atque à solis ipsis confici, responderunt, persuasum habere se, communem, magnamque in vtrumque Ordinem ab ea vnione vtilitatem deriuaturam; sed rem esse diutiùs examinandam, nec sine Patrum, qui Neapoli commorabantur, consultatione, quos probè de re Somascena certiores reddi oportebat. Permitterent igitur, vt negotium mora, & consilio explorarent; quicquid subindè decreuissent, nunciaturos. Res verò, vt luculentiùs, atque ad historiæ fidem constet, libet hic Venetorum Patrum ad Neapolitanos, quas modò laudauimus, litteras recitare, quarum autographum in Neapolitano Paulinæ Domus Tabulario habetur----- Ergo post nonnulla, quæ pertractata inter ipsos memorãtur, hæc statim Patres. [Interea temporis peruenere huc quatuor è primoribus Somascenæ Congregationis Patribus, qui suorum omnium nomine petiere, atque enixiùs rogarunt, vt eos complecti, atque inter nos ipsos admittere placeret; causasque adnumerarunt quàm plurimas, quibus fore, vt res diuino honori, animorum utilitati, ac utriusque Sodalitatis adiu-*

mento

mento cederet, nobis ipsi persuaderemus. Decreuere autem ex ijs Sacerdotibus, & Clericis plerique ad omnem regularis instituti amussim vitam, moresque exigere, conceptis publicè Religionis votis: vtque faciliùs impetrent, modum aliquem, ac tēperamentum educationi puerorum statuere: tùm, è suis domicilijs illa retinere, aut deserere, quæ visa nobis fuerint: ea denique præstare omnia pollicentur, quæ nobis sederint: idque tanta animi demissione, quantam enarrare prolixiùs fuerit. Paucis responsum: putare & nos, id è re futurum vtriusque Congregationis: sed excuti studiosiùs oportere, atque ea omnia diligenter inspicere, & curare, quibus confici, ac firmari grauissimum negotium possit. Efflagitandam prætereà diximus vestrum omnium sententiam, quos de commodis, fructuque, quem ipsi in rem communem promanaturum prædicant, condocefieri necesse est; quod enimuerò præstari minùs posse existimamus, antequam è Nostratibus aliquis de eorum domicilijs, de instituto, de statu rerum accuratè edoctus, vos posteà moneat. Eapropter statuimus, fratrem nostrum Bernardinum presbyterum, & Ioannem Antonium, vnà cum quibusdam ex ijs Patribus adlegare, vt eius Congregationis loca, præcipuè Ticinensem videant: vbi sacram Ædiculam, ac domicilium excitatum scimus, ita vt excercerì iam Dei cultus, & communis disciplina Nostratum more possit: atque eò iam nonnullos ex ijs Sacerdotibus, & Clericis, qui obstringi votorum sacramento in animū induxere, conuenisse; & cùm ijs secularem quendam Sacerdotem, prædiuitem, qui pijs operibus addictus, de construenda, amplificandaque domo cogitat. Ac proindè sperare se Patres non exigua, affirmant: præsertim cùm plerique iam relictis domicilijs, in opportunioribus consistant, in educandis, formandisque pueris non admodū multis, occupati: quorum qui sacris Ordinibus idonei videntur, ad Dei cultum erudiuntur. Esse porrò ex ijs quàm plurimos præclaræ omninò indolis, præstantisque ingenij, Græcis, Latinisque litteris haud mediocriter initiatos, Theologiæ, sacræque Scripturæ studijs admouendos. Hæc in præsenti habuimus, quæ monere vos duximus: nunciaturi, quæ nobis Bernardinus noster in dies significauerit, vt vnà consulere, ac ferre sententiam vestram possitis.] Ioseph Sylos in hist. par. 1. lib. 7. pag. 250.

DISQVISITIO DECIMA.

Num Cardinalis Carafa Hieronymum Æmilianum, Venerabilem Somasceni Ordinis Fūdatorem, Romam euocauit, vt Orphanorum & puellarum domicilium institueret? Somascenam deindè Congregationem cur & quomodò cum Thetina coniunxit? Datæ ab eo literæ recitentur.

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu 8. Febr. fol. 260. col. 2. num. 63.

2 CVm per eos dies à Ioanne-Petro Carafa iam Cardinali, cui *(Hieronymus)* se totum, vt anteà dixi, permiserat, literas accepisset,

quibus Romam perbenignè inuitabatur, vt ea in Vrbe, alijsque Pontificiæ ditionis Ciuitatibus, eadem charitatis officia exequeretur; suoque exemplo multos ad eandem pietatem excitaret (nullum enim adhuc Romæ institutum erat Orphanorum domicilium, nullum puellarum) ille quadam die, communi oratione cum alijs persoluta, ita de Cardinalis Carafæ voluntate ad eos retulit; vt diceret se, eodem tempore, diuersis planè locis, à duobus accersiri, Romam quidem à Carafa, à Domino autem in Cælum. Tùm adiecit: Sed Cæleste iter Romano haud dubiè breui præferetur. Quod ab eo dictum non sine certa futuri euentus præsensione, non multò post res ipsa comprobauit.. *Et ibidem fol.* 219. *num.* 10.

3 Postmodùm *cùm Hieronymus Aemilianus sanctè è vita cessisset*, (verba sunt Barbosæ) Ioannes-Petrus Carafa, Cardinalis Theatinus vniuit Theatinorum Congregationem eum hac Somaschensi, vt piorum Operum curam suscipiat, eaque omnia pietatis munia peragat: quod Somaschensi in virtute sanctæ Obedientiæ præcipitur, vt in suis literis *est videre* sub Dat. Romæ in proprijs Ædibus VIII. Nouembris MDXLXI--- Eas literas exhibet Sylos lib. 7. hist. in quibus hae verba leguntur:

4 Venerabiles fratres in Domino æternam salutem. Scripserunt ad nos nuper dilecti nobis in Christo Augustinus, & alij Clerici, ac deuoti Laici, qui in plerisque istius Prouinciæ locis operibus pietatis intenti, curam præcipuè educandorum in Dei timore, & in bonis artibus pauperum orphanorum solicitè susceperunt, nos magna cum instantia requirentes, vt nos illos in nostros agnoscere, ac suscipere vellemus, neq; eorum spem, quam ab exordio incœptionis suæ in nostro præsidio collocassent, frustrari pateremur. Quandoquidem illorum operum fundamenta nostris auspicijs iacta essent, nosque ad eos tùm, cùm Venetijs essemus, bonę memoriæ Hieronymum Æmilianum, nostrum in Christo dilectissimum fratrem, destinasse; quo Duce eadem opera, & cœpta, & ita, Domino fauente, aucta sint, vt non absque multarum animarum profectu Domum Dei grato odore repleuerint: quin etiam nonnulli ex eisdem virtute in virtutẽ ambulantes, eòusque, Domino inspirante, progressi sint, vt ad nostrum regulare Institutum conuolare desiderent, seque penitùs sub iugo eiusdẽ Regulæ diuinis obsequijs mancipare. Accessit ad hæc etiam Venerabilis fratris nostri, presbyteri Bernardini Sabinensis de illorum vita, & moribus, deque studio deuotionis, ac feruore charitatis, nec non etiam de vestro iudicio fida relatio, quæ apud nos meritò plurimùm valuit; & vt magis ex animo huic negotio incumberemus, effecit. Quarè in primis nobis visum fuit, vt idem Presbyter Bernardinus, frater noster, iuxtà præscriptũ vestrum, Neapolim pergeret, & fratrum nostrorum, qui ibi Domino famulantur, super hac re sententiam exploraret: sed cùm intrà paucos dies indè rediens, de vnanimi eorundem fratrum consensu ad nos litteras attulis-

tulisset; nos omnipotenti Deo gratias agentes, & de eius benignitate sperantes, de his rebus omnibus Sanctissimum D.N. consulendum duximus, vt qui Dei vices gerit in terris, eiusdem Dei, & Domini nostri super hac re voluntatem suo nobis oraculo aperiret. Quamobrem idem Sanctissimus in Christo Pater, & D.N.D. Paulus, diuina prouidentia Papa Tertius, viuæ vocis oraculo nobis hoc negotium demandauit, & vt illud in nostram fidem reciperemus, iniunxit; atque vt vos hortarer in Domino; & nihilominùs nomine, & auctoritate Sanctitatis suæ, vobis in virtute sanctæ Obedientiæ præcipiendo, mandarem, vt eorundem piorum operum curam pro Dei amore, & pro sanctæ Sedis reuerentia, vos suscipere deberetis, & illis ita diligenter intendere, vt ex vestro regimine eadem opera de bono in melius cum salute animarum, & cum diuini Nominis honore procedant. Et cùm vos de his omnibus, quæ circa eadem opera experimento didiceritis, nos certiores reddere curabitis, idem Sanctissimus D.N. ex nostra fideli relatione intelligat, quid sit super toto hoc negotio per Sanctitatem suam, & per eãdem sanctam Sedem Apostolicam statuendum. Nos igitur cupientes in omnibus, vt debemus, eiusdem Sãctissimi Domini Nostri parere mandatis, hoc onus in nos, confisi de diuini auxilij largitate, suscipimus; & vos omnes, fratres carissimi, hortamur in Domino, sed & vobis, auctoritate nobis tradita, in virtute sanctę Obedientiæ præcipiendo, mandamus, vt supradictorum piorum operum, & personarum, in eis quomodolibet pro tempore seruientium, curam, & administrationem suscipere debeatis; & ex eisdem personis, si qui Clerici, vel Laici ad vestram professionem, Domino vocante, aspirauerint, qui tamen vobis secundùm Deum videbuntur idonei, illos ad probationem, & professionem recipere; & tàm ex illis, postquàm probati fuerint, quàm ex vobis ipsis idoneos rectores, & gubernatores eligere, qui administrãdis supradictis pijs operibus, & in sinceritate fidei, & sanctitate morum educandis, & erudiendis iuuenibus præponantur, ac pro eorundem iuuenum qualitate, & ingeniorum diuersitate, siue in litterarum studijs, siue in mechanicis artibus dirigendis, & instituendis, viros in primis fideles, & honestos, & earum rerum peritos, constituere, vel conducere; & tàm illis, quàm cæteris personis seruientibus supradictis curam, & administrationem in temporalibus, & spiritualibus diligentem impendere, & illis omnibus Ecclesiastica Sacramẽta ministrare: & omnibus priuilegijs, tàm vobis, quàm illis hactenùs concessis, vel in posterùm concedendis, vti, potiri, & gaudere, vt liberè, & licitè possitis, & valeatis, eadem Apostolica auctoritate, nobis specialiter tradita in hac parte, vobis concedimus, & indulgemus, contrarijs non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ in Ædibus nostris die octaua Mensis Nouembris MDXLVI. Hæc ibi: quibus à Barbosa summatim descriptis, succenset ei Sylos, quòd de

hæc Ordinum coniunctione, inquit, perindè loquatur, ac si non ipsi Somaſcheni ſummis precibus cum noſtris egerint, vt reciperentur. Quod Barboſa non negat: ſed vt lectori minùs neceſſarium omittit. *Ita P. Bollandus.*

---

1 *Cardinalis Theatinus corruptam iã Ochini mentem nõ vno, vt innuimus, teſtimonio didicerat: verùm vt tanti nominis ac dignitatis virum reſciuit, à ſuo tandem Ordine, atque à Fide, ad Hæreticorum partes deſciuiſſe, ac miſiſſe poſt paulò impiam de fuga ſuæ conſilio ad Pontificem Apologiam, in qua contumeliarum plauſtra in Romanam Fidem, in ſummum Chriſti Vicarium, in Catholicum nomen effunderet: commiſeratus præcipitem viri caſum, mentiſque abalienationem epiſtolam ad ipſum lucubrauit, dignam planè, quam aut ipſemet, aut Chryſoſtomus exaraſſet. Nàm præter eximium, ardentemque Fidei Zelum, quo reuocare ad ſuam frugem impium transfugam, ac deſertorem Religionis ſtudet, quæſitis è ſacra Scriptura verbis, admirando quodam genere eloquentiæ, ac ſermone planè diſerto acerrimoque, illum prolixiùs increpat monetque. Ne egregia hac lectorem paraneſi fraudemus, illam hic ex Ioanne-Baptiſta Tufo exſcripſimus.* Ioſeph Sylos in hiſtor. par. 1. lib. 6. pag. 213.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Ad Bernardinum Ochinum Cardinalis Carafa num epiſtolam ſcripſit, vt ad ſaniorem mentem, Romanamque Fidem, à qua deſciuerat, mulcendo ac deterrendo reduceret? An demum Ochinus errores ſuos eierauit, & in odium fidei interfectus fuit ab Hæreticis?

P. Ioannes Rhò è Soc. Ieſu interrog. 6. fol. 94.

2 CVR Bouerio, in Ochiniana hiſtoria, ſumma fide ac diligentia verſanti, non credam? *Qui ſub ann.* 1543. *num.* 32. *fol.* 542. *de Bernardino ſic habet:* Certum eſt, Hæretico illum Spiritu exagitatum, cùm primùm Catholicæ Fidei nuncium remiſit, in Geneuenſem Vrbem ſe fuga recepiſſe: atque indè cùm Apologiam illam, dira conuitia aduerſus Romanam Eccleſiam euomentem ad Pontificem miſiſſet: pleroſque ex Catholicis Viris compulit, vt in eam ſtylum perſtringerent. Inter quos IOANNES-PETRVS CARAFA, TVNC S.R.E. CARDINALIS, qui deindè Pontifex fuit, Pauli IV. nomine nuncupatus, PARÆNETICAM EPISTOLAM, OMNI PIETATE REFERTAM, STYLO ELEGANTIORI AD EVM SCRIPSIT---his verbis.

3 Quid tibi in mentem venit, ò Bernardine? Quis te Domini malus, velut reprobum olim Iſraeliticum Regem, arripuit ſpiritus? Pater mi,

Pater

Pater mi,currus Israel,& auriga,quem paulò ante,quasi in spiritu,& virtute Eliæ ascendentem mirabamur in Cælum;quid modò cum curribus, & equis Pharaonis descendentem dolemus in Infernum?Quomodò cecidisti Lucifer,qui manè oriebaris?Quomodò obscuratū est aurum, & mutatus est color optimus, argentum tuum versum est in scoriam, vinū tuum mixtum est aqua:Vinea Dei electa,vinea deliciosa, vinea fertilis, quæ suauissimos botros proferebas,quomodò conuersa es in amaritudinē vitis alienæ?Expectatus vt faceres vuas,quid tàm acidas fecisti labruscas?Qui dulcissimos filios tuos inebriabas,quomodò acetum,& amarissimum fel propinas?Qui nutriebaris in croceis,quomodò amplexatus es stercora?Quid orbatum lugemus,& sterilem,quem innumerabilium videbamus Patrem lætantem filiorum? Totus ad te confluebat Italicus populus,totus inter vbera tua morabatur. Tu terram prodidisti, tu populum occidisti. O delire senex, quis te fascinauit, vt alterum tibi confingeres Christum, quem à Catholica Ecclesia non didicisti? Vt te ad aliud conuerteres Euangelium, quod ab vberibus matris tuæ non suxisti?Tu signaculum similitudinis,tu præco Altissimi, tu tuba longè latèq; sonans,tu plenus doctrina,tu decorus scientia,tu Cherubin,extinctus,& protegens,tu in delicijs Paradisi fuisti;posuit te Dominus in monte sancto suo,posuit te in lucernam super candelabrum,posuit in salem populorum,posuit columnam in templo suo,posuit te custodem in vineis,posuit te pascere gregem populi sui: & eleuatum est cor tuum in decore tuo,perdidisti sapientiam tuam in altitudine superbiæ tuæ,in multitudine iniquitatum tuarum polluisti sanctificationem tuam,proiecisti sermones eius retrorsum,conuertisti te ad idola domus Israel,libasti Baalim, factus in laqueum,& in scandalum vniuerso mundo: idcirco proiecit te in terram,& quasi sal infatuatum emisit foras,vt conculceris ab hominibus:omnes,qui viderunt te;omnes,qui te audierunt,obstupescunt super te,quia nihil factus,& nihil eris,morte incircumcisorum morieris in terra aliena.O,inquam,delire senex,an non cognoscis, has omnes propheticas voces in te esse completas?Has non ignoras vir doctissimus;hæ nō te latent, virum in sacris litteris eruditum. Ah quàm magnus eras, Bernardine,in oculis omnium;si in oculis tuis paruus esse voluisses. Ah quā pulcher eras,& speciosus;nisi speciem ipse tuam adamasses,nisi vmbram ipse tuam captare contendens,veram pulchritudinem, teque ipsum miserè demersisses.Consartum illud sacrum tuum rude,rubentes pileos, & Pontificum mitras superabat;nuditas tua, purpurea, pretiosaque operimenta vincebat;nobile illud stratum tuum in crate,ac tabulis,mollissimis cubilibus deliciosius poterat æstimari;profunda illa tua, & admiranda paupertas omnes terræ diuitias possidebat; exaltata erat in mundo, & vsque ad Cælos gloria tua:modò traditus in reprobum sensum,factus es

in

in derisum omni populo, canticum eorum tota die. Vt quid tàm malè propter te hodiè audit Euangelicum ministerium? Tàm malè tractatur Monasticum nomen? An non pudet, senem ab infantia Christianum, à pueritia Deo dicatum, ad tantam insaniam deuenisse, vt in graui hac ętate tua ea vel facere, vel dicere, non erubescas, quæ nec Ethnici faciunt, nec Publicani? Tu extremam iam paupertatem semel & secundò professus; modò pecuniam contrectas, modò auro suffarcinaris, modò pauperis pœnitet Christi? Tu antiqua, consuetaque Ordinis tui abstinentia minimè contentus, nouum tibi, ac sectatoribus tuis viuendi rigorem induxeras, longiores vigilias, acriores inedias, asperius indumentum, duriora ieiunia, humilioris corporis nuditatem, arctiorem denique rerum omnium egestatem. Hæc tu Magister induxisti; hæc tu in prouecta iam, & senili ætate probasti; nulla hic adolescentiæ excusatio, nullus errori relinquitur locus. Modò repentina leuitate, sacrilega mutatione, non dexteræ Excelsi, sed inuidiæ Diaboli, prosicta fraude procedis, seculari habitu, nobilibus vestimentis: modò sacra irrides, modò ieiunia abrogas, modò continentiam culpas, modò absque dierum selectu, vel reuerentia, quibuscumque pinguibus saginaris: modò extremam eructas cœnam, & crudum pauonem in balnea portas: toto ætatis tuæ tempore facie liuida, prolixa barba, veste pannosa, seuerã pollicitus vitã; nũc vnguẽta redoles, nũc voluptati indulges, nũc bacchanalia viuis. Multa bona opera mundo ostẽdisti, multos ab erroribus reuocasti, multos cõtinẽter viuere docuisti, multis piã largitionem persuasisti, multos ad meliorẽ vitæ frugem induxisti: nunc quidquid ædificasti, destruis; quicquid parasti, amittis; nunc quantum in te est, malo tuo exemplo, omnes ad vomitum compellis; & qui tàm peruersè, & impudenter peccas, multò sanè deteriùs quod peccas, excusas; & dum ad ea, quæ malè agis, tuæque turpitudini patronus accedis, magis quàm eras peccator, efficeris. Detur timori Romani Pontificis, quòd peccasti; detur sanguini, quòd ad Schismaticas partes commigrasti: certè maledicentiæ tuæ virus, & impium excusationis tuæ venenum, nulla simulatio protegit, nulla causa falsa defendit. Pudet me, (mi Pater, vbi Catholicus esse volueris, semper venerande) pudet omnes candidos Christianæ veritatis cultores, ea de te ipso iactante audire, quæ nullus vnquam aduersarius ausus esset infringere; scribis enim in illis tuis præclaris, quæ vulgò circumferuntur, Apologeticis litteris, hactenus te Christiano populo velatum Christum prædicasse: deinceps verò verum illum, ac liberum producturum te, comminaris. Quid est, quod loqueris, Pater? An non vides, tuis te teneri laqueis? tuis pedicis irretiri? Quæ vnquam saxa, quæ Cruces, quis parricidarum culleus, quæ asinaria mola in caput tuum, in tuam ceruicem, in tuum sufficient supplicium? An putas, te impunè iamdudum Christianum populum illudere potuisse, qui

An-

Antichristum pro Christo prædicaueris? qui Pharisaicum fermentum pro sacra doctrina, qui pharmacum pro vero lacte propinaueris? Siccine simplicem gregem infecisti? Siccine innocētes oues, carnifex, sermonum tuorum lenocinio ad lanienam attraxisti? Et quam fidem tibi posthac adhibendam sperare possis, qui impijssimis mendacijs auditores tuos seduxeris? qui tamdiù panem pollutum porrexeris? Qui tamdiù diuinum Verbum adulteraueris? Vides ad quod saxum impingis? Vides quàm profundam tibi præparas foueam? Vides quàm ex diametro in verticem tuum iniquitas tua descendit? Attende, obsecro, quàm malè tibi non constas, quàm periculosè teipsum mutas: Si veritatem tibi esse constabat apud Lutherum; si Petrum, & Paulum, eorumque Ecclesiæ successores non rectè videbas ambulare in sinceritate Euangelij; si quæ in populis prædicabas, non secundùm Catholicam fidem esse sciebas; cur tamdiù siluisti? Cur Dei veritatē in iniustitia detinuisti? Cur in stercore ipso tuo computruisti? Cur impiè Hieroboam in illis tuis vitulis aureis omnem Israel peccare fecisti? An putas, strophis hisce tuis nobis illudere, & ne veram præuaricationis tuę causam agnoscamus, cornicum, vt veteri dicitur prouerbio, nobis oculos infigere? Quin potiùs cum B. Rege confiteris? quin vociferaris? Hactenus Ecclesiæ vera prædicaui; hactenus in sana doctrina perseueraui; hactenùs Catholicum sensum gustaui; hactenus talentum mihi creditum benè dispensaui: nunc superbia mutauit cor meum; nunc lumen oculorum meorum non habeo; nunc fœnum agri, vt bos, comedo; nunc rationabilem exutus mentem, cum feris, & bestijs habito. Quis non videt? quis non intelligit, quo spiritu ductus sis in desertum, vt tenteris, & vincaris à Diabolo? Dùm magnus haberis in Ecclesia, dùm Principes audiunt, dùm te populi admirantur, dùm nobiles te prædicant, & Italiæ Ciuitates; tua latet hypocrisis incorruptum verbum, quod disseminas. Vbi sanctissimus Pontifex te citat, vbi conscientia tua te accusat, vbi iniquitas pœnam formidat: nunc primùm nudum te agnoscis, nunc primùm ad aliud Euangelium te conuertis. Vides, in te non hærere mandatum; sentis malè sartum figmentum; si malè locutus es, pœnitentia testimoniū perhibe de malo: asperge te cinere, accinge te sacco, induere cilicio, in ieiunio, fletu, & plāctu, teque pœnitentem ostende. Videat populus, quē seduxisti; videat Ecclesia, quam decepisti, quòd iniquitates tuas agnoscis, quòd peccatum tuū contra te est semper. Hanc pœnitentiæ formam vel tuus ipse bonorum operum antiquator, Euangelicus Epicurus, Lutherus, negare non potest: tàm in Israelitico Rege, & Niniuitis, quàm in cæteris omnibus pœnitentiam omnium arbiter Deus approbauit. Nunc verò verè tibi induēdus erat saccus, quē vt iactāter fortasse assumpseras, sic proculdubio temerariè dimisisti; nunc dura subeunda erat eremus, vbi & Pontificis vltionem euitares, & diuinam aduersùs te indignationē pla-

placares. Tu verò spreto religioso cultu, diuiso genitricis vtero, confractis sponsæ tuæ vberibus, abrogatis sacris cæremonijs, relictis patrijs legibus, confugisti ad Assyrios, defecisti ad Babylonios, conuersus es ad Balach, & fecisti tibi præputium iuxtà ritum gentium, vt dimices contra matrem tuam, vt exprobres populum Israel, & maledicas Ecclesiæ Dei, vt summo Pontifici detrahas. Accessisti ad gẽtem Apostatricem, ad Domum exasperantem, ad populum incredulum, ac rebellem, vbi crapulæ, & ventri indulgeas, vbi incestuosa matrimonia iungas, vbi deneges, vbi Christum iterum crucifigas, inconsutilem eius tunicam scindas, & partẽ ex ea cum impijs militibus facias, vbi Euangelicam libertatem, iuxtà quod dixit B. Apostolus, in occasionem carnis conuertas. Matrem, quæ te genuit, reliquisti; ex eius ore mel, & lac suauissimum suscepisti; nunc aperis contra eam os tuum; exaltas, & exacuis contra eam linguam tuam, leuas contra eam calcaneum tuum. Heu, heu, Pater mi, quid fecisti nobis sic? tantum ne potuit indignatio? tantum ne valuit ambitio? verè astra nõ sunt munda in conspectu Dei, & in Angelis suis reperit prauitatem. An non satiùs erat tibi in exilium, & in carcerem ire, quàm Ecclesiam Dei confundere? An non præstabat mortem ipsam oppetere, quàm Dei legẽ derelinquere? quàm sacra vota infringere? quàm solennia instituta violare? Vt quid tanto Orbis totius scandalo, tanta animarum pernicie, tanto existimationis tuæ dedecore, caniciem tuam cum dolore deducis ad inferos? Adhuc in auribus nostris resonant illæ tuæ luculentissimæ conciones de continentiæ bonis, de Sacrorum deuotione, de ieiuniorum obseruantia, de mirificis Sanctorum præconijs, de monasticis laudibus, de paupertatis honore. Adhuc ante oculos nostros appares nudis pedibus, pannosus, & horridus, adhuc alges, adhuc esuris, adhuc sitis, adhuc nudus existis; & inter epulas, & comestiones, delicias, & cubilia, inter mollia strata, inter vulgares tabernas, inter ebrios, inter incestuosos, inter blasphemos, inuerecundus Apostata videri sustines? Vbi illæ tuæ voces magnificæ de mundi contemptu, de persecutionum beatitudine, de constãtia in aduersis? Vbi acerrimæ illæ tuæ inuectiones contra bonorum cupiditates, contra ambitionum vanitates, & insanias falsas? Confusa sunt omnia, & cassa sunt omnia. Vbi tu ipse, qui prædicabas non furandum, furaris; qui non mœchandum, mœcharis? qui abominabaris Idolum, & sacrilegium facis? Vbi tu ipse Magister, totum id operis destruis, quod antea docebas. Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontẽ lacrymarũ? vt nocte fleam, vt luce plorem baculum Ecclesiæ confractum, magistrum populorum obcæcatum, pastorem in lupum conuersum, sapientem patrẽ in reprobum sensum commutatum, Christi præconem diabolum effectũ. Quis magnum suscitet Samuelem? Quis mansuetum Dauidem exhibeat, qui Absalonem lugeat infelicem? Quis proferat Euangelicum patrem, qui

quià meretricibus reuertêtẽ prodigũ filiũ recipiat?Si fortè surgas,si fortè ad eũ redeas,& dicas:Pater,peccaui in Cælũ,& corã te;iam non sum dignus vocari filius tuus,fac me,sicut vnum de mercenarijs tuis.An non tibi melius existimas reuerti ad Patrem tuum, ad domum genitricis tuæ, vbi abundas panibus,quàm in longinqua adeò regione pascens porcos, mori?Quid tibi in barbaris gentibus?quid tibi cum alienigena nutrice? quid tibi cum nouerca?Quid in externis ædibus?quid cum praua,& adultera?quid cum muliere meretrice,quæ etiam proprium oppressit, & viuentem veræ matris filium conatur diuidere?Agnosce vbera, quæ te lactauerunt;agnosce vocem vocantis,vocem plorantis,uocem in Rhama, vocem ab excelso clamantis:Reuertere,dilecte mi,& assimilare capreæ, hinnuloque ceruorum super montes Bethel, super montes aromatum. Non poterit obliuisci mater infantem suum;non poterit Pater contineri,quin occurrat,quin amplexetur,quin osculetur, quin proferat stolam primam, & occidat vitulum saginatum. Mitescet super te virga summi Pontificis,vbi mitescat in te furor sacrilegi erroris.Senties indulgentem Patrem,vbi te Catholicum exhibeas filium:moueat te sanctorum chorus, moueant fratrum tuorum preces,moueant filiorum lacrymæ. Noli ipsos decipere,noli ipsos paruifacere,pro quibus mortuus est Christus. Leua in circuitu oculos tuos,& vide quos in Christo genuisti,quos dulcissimo lacte nutristi,quos solido cibo pauisti: omnes isti congregati sunt, & venerunt tibi,venerunt orationibus,venerunt votis, venerunt obsecrationibus,vt piè suscipiant, vt in humeros suos gaudentes imponant, vt ad dominicum gregem lapsum pastorem reducant;vt visa tua resipiscentia, gratias Altissimo referant,pijssimaque voce decantent: Pater noster perierat,& inuentus est;mortuus fuerat,& reuixit. Oportebat te, ò frater Bernardine,qui veritatem profiteris,ad militiæ tuæ libertatem veritatis testimonio non abuti: & Scripturæ auctoritates ad erroris redargutionẽ assumere,nõ ad firmandã impietatẽ peruertere;ne eius soliditatis leuissimas sermonũ tuorũ nebulas existimares: vt clarissimo Solis iubare facilè dissipari non posse,vana tibi persuasione præsumeres.Quid namque tibi cum pastoris voce,qui iam lupus dignosceris? An non rapinam arbitraris nostrorum tibi virorum surripere testimonia?Vocat te Romanus Põtifex,vocat te Christi Vicarius,vocat te Caput Ecclesiæ; nihil adhuc cõminatur,vim nullam intentat.Tu ad vocantis vocem, nuditatis tuæ conscius te abscondis?Tu à facie Domini Dei tui fugis? Tu Principi populi Dei maledicis?Tu contumeliosus Semei in Regem tuum saxa conuertis, & super hæc omnia, Euangelicam tibi sententiam arrogare non erubescis?Si me persecuti sunt,& vos persequentur: sic tibi blandiris, ò Bernardine;sic bellè tibi,tuisque decantas,si me persecuti sunt,& vos persequentur?Quasi non idem licet furibus,& homicidis; quasi martyrem faciat

ciar pœna, non causa? Quid ad perditos, & prauos homines, quod ad magnos Apostolos dictum fuit? Quid ad sicarios, & latrones, quid ad sacrilegos, & adulteros, quod ad humiles, & Religiosos viros, quod ad fideles, & Deo caros, diuinum promulgauit Oraculum? Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Quos vos? Vos discipulos meos, vos electos meos, vos imitatores meos, vos Vicarios meos, vos Præpositos Ecclesiæ meæ, vos persequentur; vos inquam, humiles, vos obedientes, vos sanam doctrinã tenentes, vos à fortissima pœna non recedentes. Ecce de quibus Veritas dicit; ecce de quibus bonus Pastor prædicit, qui me persequentur. Qui sic dixit, qui ad tales, ac tantos dixit, non vtique ad vos dixit, non vos designauit, vos seductores, vos apostatas, vos rebelles, vos ebrios, vos incestuosos, vos sacrilegos, vos Christianos Epicuros: vos, qui meritò à pijs Præsulibus, ac Principibus, persecutionem patimini, non propter iustitiã, sed propter scandala vestra, propter duritiam vestram. Vos igitur iustè salutaris gladius obtruncat, vos iustè pia medica manus à sano corpore resecat, de quibus nequaquam dictum est, & vos persequentur; alioquin cauendum erit Christianis Principibus, ne sceleratum quempiam occidant, ne reum aliquem omninò sua sententia condemnent: impleantur fora sceleribus, domus homicidijs, viæ latrocinijs, valeat lex Cornelia, dormiat Iulia, ne Euangelicæ comminationi obnoxij fiant, ne audiantur cum Bernardino acclamantes, si me persecuti sunt. Cauendum ergò erat ipsi Petro, ne durum quidpiam moliretur in Ananiam, & Saphiram. Cauendum & Paulo, ne Corinthium incestuosum sathanæ traderet in carnis interitum; ne Magistri sententia eis obijceretur, si me persecuti sunt? Quas igitur cornicaris, quas obijcis nubes, quas ad populum phaleras, vt de te, tuisque sectatoribus credi velis ad se non dictum, si me pesecuti sunt. An non forrasse non minus te aliquid existimas magnis Apostolis? Num ad signa rua rugiunt dæmones? Num ad vmbram tuam sanantur infirmi? Vt verum de te asseras dictum, si me persecuti sunt. Non te persequitur quæ odit peccata, non homines; quæ omnibus laxat vbera, quæ nulli gremium claudit; non persequi potest Ecclesia in te Christum, qui longè à Christo recessisti: non te persequatur ambitio tua, non te persequatur iniquitas tua, & nullum habebis aduersãtem, nullum senties persequentem. Sit vna fides, & erit vna pax; sit vna in Ecclesia confessio, & vna amicitiæ ratio. Tolle virulos aureos, tolle excelsa; non sint Roboam, & Hieroboam; Hierusalem & Samaria; sit vnum ouile, vt vnus pastor: & simul tolles, Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Hæc Parænetica Epistola tanta pietate ab Eminentissimo Viro conscripta cùm Ochinum non hominem, sed ex homine in hæreticam pecudem, omni rationis nedum veræ Religionis sensu carentem mutatum offendisset; nihil ab eo præter quam risus atque hæreticæ insaniæ furores extorsit------- Verùm

illud

illud nobis prætereundum non est, quod de extremis ab Ochino gestis, haud ingrata sanè memoria, tam ab exteris Scriptoribus, quàm à priscis Ordinis monumentis, ac fide dignis testimonijs traditum accepimus: quę Ochinum in extremo vitæ discrimine, Hæreses omnes Geneuæ recantasse, ac tandem pugionibus interfectum, pro Fide occubuisse testantur. *Rem verò gestam prolixè narrat* fol. 350. *Bouerius. Ipsum adi. Sed traditæ hactenus Cardinalis Epistolæ aliquot alias eius temporis, in lectoris gratiam, ne cum plerisque alijs intereant, huc adijcimus.*

I. Generali Magistro Patrum Prædicatorum. Ex Farr. to. 1. *fol.* 67.

4 Admodùm Reu. Pater. Post reditum Sanctissimi Domini Nostri ex Conuentu Nicæensi; cui ego corporis infirmitate detentus interesse non potui, cum non modica animi mei lætitia intellexi quàm pias & religiosas cogitationes tibi Spiritus sanctus immiserit, vt saltem te isto grauissimo officij tui fasce leuares simul, & pauperculam Beatissimi Patris Dominici familiam multis incommodis, propter absentiam & pressuram tuam vexatam atque afflictam, ab interitu quodammodò liberares. Hoc certè erat illud vnicum tot ac tam diuturnis malis remedium, quod in primis ipse sanctissimus Dominus Noster agnouit, & tibi ex Germania suis literis intimauit: hoc est, quod Dominus meus Reuerendissimus Cardinalis de Saluiatis eiusdem familię Protector tibi ex Nicæa scripsit. Hoc inquam est, quod non modo ipse Prædicatorum Ordo, sed omnes Religiosi, & omnes boni, atque vniuersa Christi Ecclesia iam pridem à te expectare, atque adeò exposcere, ac efflagitare videbantur. Quid enim aliud vel ad pietatem religiosius, vel ad hominum opinionem laudabilius, vel ad eiusdem Ordinis calamitatem subleuandam vtilius facere potuisses? aut quo alio argumento clariùs ostenderes, ex isto tuo Magistratu, non quæ tua sunt, sed quæ Iesu Christi, omni ratione quæsisse? Neque verò iuxta quorundam hominum impietatem ne lac ipse comederes, & lanis opervireris, voluisti gregem Domini dispergere, sed temet ipsum statuisti offerre pro ouibus vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Nam cùm omnis Prælatio, non eorum qui præsunt, sed subditorum causa à Deo constituta sit, nimis profectò peruersè ac præposterè locus superior occupatur, cùm is qui præest, quauis ex causa officij sui munus implere, & subditis prodesse non potest. Quamobrem tibi in primis gratulor, qui isto tuo prudentissimo ac religiosissimo consilio, & ætati tuæ & tranquillitati simul & saluti, nec non Ordinis tui extremæ iam necessitati prospicere decreuisti. Et eidem Ordini identidem gratulor, quòd tandem in pristinam libertatem ac dignitatem per te restituendus esse videatur, ita vt absque vlla perturbatione & acceptam ignominiam deleat, & suo regimini, iuuante Domino, liberè prouidere se posse confidat. Perge igitur quæso te, & ea, quæ in tam pio ac Religio-

so Opere agenda sunt, magno & volenti animo effice, vt & tua virtus, atq; animi tui moderatio apud sanctissimum Dominum Nostrum, atque apud nos non vulgariter commendetur; & totus Prædicatorum Ordo prose tibi plurimum debere fateatur. Quæ autem te facere oporteat, & quæ nos in hoc facienda cẽseamus, cùm per literas R.P. Protectoris Ordinis, tum per Venerabilem F. Vincentium Ficcizanum, Priorem Conuentus Perusini de eiusdem Ordinis Obseruantia Regularis huius Romanæ Prouinciæ, quem pro hoc specialiter ad te duximus destinandum, tibi prolixiùs innotescent. Illos itaque audies, & alterius scriptis, atque alterius dictis eam fidem adhibe, quam nobis ipsis, si te præsentes alloqueremur, adhibendam putares. Vale in Domino, & ora pro me. Romæ VII. Augusti 1538. Tuus in Domino fil. Cardinalis S. Xisti. *Meminit de his literis Sylos* in histor. par. 1. lib. 6. pag. 218. *& Caracciolus* in Pauli IV. vita lib. 3. cap. 3. *Eratque tunc, vt obseruo, Magister Ordinis F. Ioannes de Fenario, cui Carafa persuadebat ut sese Magistratu abdicaret, quòd vt breue eorũdẽ Magi-*
» *strorum Chronicon ait: Francisco Christianissimo Regi Francorum, vel propter*
» *verbum (vt dicebatur) liberiùs prolatum & repetitum suspectus, vel propter de-*
» *positionem Priorissæ Prulliani contra quorundam Procerum Regni voluntatem in-*
» *fensus, vel ob aliam quæ nos latuit causam, iussus est non exire septa Conuentus Telosani. Sic ibi. Sed fortaße antequam literas Theatini Cardinalis acciperet, vitam cum morte religiosissimè commutauit.*

II. Cardinali Alphonso Lusitaniæ. Ex Farr. to. 1. fol. 145.

5 Illustrissime ac Reuerendissime Domine Obseruandissime. Erat Officij mei prò mea erga Serenissimum Regem, fratrem tuum, & erga tuam Amplitudinem pietate, de ijs, quæ hìc aguntur, & sępe ad te & diligenter perscribere. Sed ista rerum omnium perturbatio, in qua nostrorũ peccatorum merito, versamur; & vt video, nisi Dei benignitas occurrat, versabimur, ita deiecit animum meum: ita me ab omni actione non auertit solùm, sed deterruit, vt totus iam conuersus sim ad detestandam industriam meam, qua sub sole studiosissimè laboraui. Vndè cessaui, renunciauitque cor meum vltra laborare sub sole; & dixi cum Propheta: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Sed quoniam corpus quod corrumpitur, aggrauat animam; & funes peccatorum circumplexi sunt me; & hoc saxum, quoad Christus voluerit, vel ingratis mihi voluendum est: feremus, eodem Christo adiuuante, quod est ferendum. Et interim charissimi Doctoris Fariæ, qui apud nos rerum vestrarũ, magna cum dexteritate ac dignitate, negotia gerit, crebris de te deque fratre tuo colloquijs, nostras ærumnas non mediocriter consolabimur: quodque illi coram de nostro erga vos obsequio pollicemur, etiam tibi hoc.....fidei nostræ chirographo promittimus. Et vt verbis Propheticis dicã, si oblitus fuero vestri, obliuioni detur dextera mea: adhæreat lingua

mea

mea faucibus meis, si non meminero vestri; si non proposuero vos in principio lætitiæ meæ. Vale decus Præsulum: meque Serenissimo Fratri tuo addictissimum Clientem tuo fauore concilia: ac de ijs, quæ Petrus Dominicus attulit, deque ceteris omnibus, quæ postmodùm subsecuta sunt, quod quidem ad me pertineat, eiusdem charissimi Doctoris literis fidem adhibe. Iterum vale. Romæ 26. Octobris 1543. Illustriss. ac Reuerendissimæ D.V. Seruus Io. Petrus Carafa Cardinalis Theatinus.

6 *III. Similes de eius seculi calamitatibus querelas perscripserat ad Iacobũ Sadoletum S.R.E. Cardinalem; qui epistolarum* lib. 13. fol. 568. *disertissimè illi respondit his verbis:* Ioanni-Petro Carafa S.R.E. Cardinali &c. Maxima cũ animi mei lætitia legissem tuas literas (significabant enim humanitatem, & beneuolentiam erga me tuam, quam in alleuando fidei meæ onere adhibuisses, quod ego tuum in primis erga me officium à tua virtute & prudentia postulaueram) nisi eædem ad me literæ detulissent querelam quandam multarum molestiarum, quas sustines, & non obscurum indiciũ doloris tui, quem video tibi in animo exortum, propter temporum calamitates, quibus & intus & extra sic premimur & vrgemur, vt consolationem vllam vix possit quisquam quanuis sapiens inuenire. Sed ego qui ad dandum tibi consilium aptus non sum, tamen confido te, cùm te metipsũ respexeris, nec ex ijs quæ extra te, sed quæ in te ipso sunt expenderis, multas reperturum ad te consolandum vias. Omninò cuncta, & ab impetu hostium infesta, & seditionis, ac sectis, quæ inter nos ipsos ardent, grauiter vexata sunt: animis præsertim hominum, qui vbique sunt, his temporibus ac moribus vehementer infensis. Sed tamen in quo culpa nostra non est, id animo æquo omnes ferre debemus. Sed non ingrediar ad disputandum, neque tibi meam sapientiam ostentabo, quæ prorsus nulla, magisque ea mihi abs te est mutuanda. Quod partium est mearum, & mei muneris, id facere conabor: vt tibi agam pro tuo erga me singulari merito gratias, quas equidem habeo, agoque maximas: teque obsecro, vt quæ restant ad res illius Monachorum Ordinis, qui meæ fidei crediti sunt, cõstituendas; eodem quo instituisti consilio prudentiaque gubernes: quo quidem nihil mihi accidere potest gratius. Vale. Carpent. II. Nonas Septembris 1539.

7 *IV. Accidit autem, dum Ioannes-Petrus Cardinalis Theate moraretur, ex Sylo* par. 1. fol. 198. *vt inter Carolum V. & Galliarum Regem Franciscum de Insubriæ Principatu acerrimè dimicantes, cùm quædam essent sancitæ induciæ; Paulus III. in longioris amicitiæ, solidæque pacis spem erectus, maximos eos Principes, vt secum vna in colloquium venirent, adhortaretur, destinata conuentui sede, velut opportunissima, Nicia, Prouinciæ in Gallia Vrbe. Ac re quidem constituta, Cardinalis Theatinus augere & ipse eo in itinere Pontificis comitatum, ac pompam statuit. Et adnuit Pontifex, qui perspecta abundè tanti viri eruditione ac eloquen-*

tia,

tia, iuuari non minimùm posse intelligebat in ijs rerum grauissimarum consulationibus: cùm de componendo Catholico Orbe, ac fœderatis iunctisque uiribus de effundenda in communem Christiani nominis hostem armorum vi, agi deberet. Verùm interceptus morbo cùm viam iam corripuisset, prosequi abeuntem Pontificem minimè potuit: excusauitque mox literis valetudinem, quas Populi Comiti Nepoti, qui ad Caroli Augusti Aulam adibat, eratque Paulo item Tertio carus, perferendas dedit. Scripsit præterea ad Imperatorem ipsum epistolam planè disertam, qua cum illo agit quàm facundissimè; rogatque vt pronis in pacem auribus, tot bellorum motibus Orbem dirè uerberatum commiseraretur: Italiam potissimùm spectaret, cuius maximè in sinum Potentissimorum Principum odia ac tela impingi, tanta cum pietatis clade, ac præcipui sanguinis impendio, uidebantur. Viæ me commiseram, *inquit*, ingenti quidem desiderio, vt debitum tuæ magnitudini, ac seruitutis meæ Officium Maiestati tuæ persoluerem. Atqui me repentè inuasit morbus, reuocare gradum compulit. Verùm cùm in tuę Maiestatis obsequium isthuc se se conferat illustris Populi Comes, Nepos meus; quod ipse coram præstare minùs potui, per illum quidem, ac literis agere constitui. Quocirca officium, quod sui meoque nomine conabitur Comes, rogo vehementiùs, vt gratum acceptumque habeas, ea scilicet beneuolentia, qua sua olim, dum inter seruos tuos in Aula agerem, complecti, atque honestare solitus eras. *Ac paucis interiectis sic pergit:* Et quoniam frui Maiestatis tuæ præsentia, atque vt peroptaueram, alloqui nō est datum, liceat saltem literis precari te, vt reputare tecum ipse velis, in hoc cum sanctissimo Pontifice, Gallorumque Rege congressu, omnium in Maiestatem tuam oculos, animosque intentos iam esse: miserrimam præcipuè, diuulsamque Rempublicam Christianam tot tantisque calamitatibus, quæ ipsam penè confecerunt, exorare à te infimis precibus, obortisque lacrymis, opem, pietatemque. Age Serenissime Inuictissime Imperator; subeat aliquando incendatque generosum pectus ingentium malorum commiseratio. Heu, nullibi iam non mortalium cruor exundat: at quorsum isthęc laniena? Deletæ passim Vrbes, excisæ Prouinciæ, polluta Templa, prostituta Matronarum pudicitia: atque inter hæc, conscelerata, ac nouissimis supplicijs digna capita, non impunè modò, sed pretio grassantur. Quodque me angit pulsatque grauiùs, illud porrò est; explicari quotidiè, extollique magnificentiùs, ab cruentissimis hisce nostris prælijs inferni hostis vexilla: atque hinc Hæreticorum confidentiam, & contumaciam, hinc Infidelium perfidiam, Christianorum turbis, ac dissensionibus inualescere in dies magis magisque: ita vt nisi Dei Bonitas, tuæque Maiestatis virtus tempestiuè aderit, nil propiùs est, quàm vt in Turcarum triumphum prędamque concedamus. Nos verò, qui internuncij, Pacisque inter Deum hominesque interpretes sumus, vtinam exarmare iram Numinis, ipsumque ad pietatem flectere valeremus. At pronunciare illud quidem possumus:

mus: Omnes declinauimus, inutiles facti sumus; non est qui faciat bonũ, non est vsque ad vnum. Nulla vsquam Religio, nulla Numinis reuerentia, nullus diuinarum humanarumque legum timor. Nam & si Romanus Pontifex erigere rem Christianam, ac resarcire morum damna, indictis quà Reformatione, quà Concilio, quam diligentissimè, curauerit: frustra nihilominùs omnia; quando sine Maiestatis tuæ ope, atque in publicæ amplissimæque pacis sanctionem suffragio, ab hac improbitate ac contumacia temporum, honesti sanctique aliquid impetrare, actum agere, omninò est. Sanctitas sua profunda iam senectute, defectisque penè viribus imbecillior, longum iter cum sui incommodo, vt accisis Ecclesiæ rebus coram auxilium imploret, suscipere non dubitauit. Ades, Clementissime mi Domine, faueas, sis, quæso te, solatio ac præsidio impensiùs efflagitanti: ita Maiestatis tuæ vota, successusque omnes, ac tantarum palmarum, omniumque Barbarorum victricem stirpem tuam secundet ac fortunet Deus, eo nimirum Imperij incremento, ea vitæ diuturnitate, atque incolumitate, qualem optares, voueresq; ipse, cui me, Gratiæ Maiestatique tuæ deuotissimum ex animo commendo. Populi die 25. Maij 1538.

V. Capucinis Sanctimonialibus Neapolitanis. Ex Tuso in suppl. fol. 34.

8 Ioannes-Petrus Carafa miseratione Diuina tituli S. Sixti S.R.E. Presbyter Cardinalis, Venerabilibus & Religiosis Mariæ Longæ Modernæ & pro tempore existenti Abbatissæ, nec non Monialibus nunc & pro tempore existentibus Monasterij cõstruendi Ordinis S. Claræ Neapolitanæ Ciuitatis salutem in Domino sempiternam. Noueritis, quòd hodie sanctissimus in Christo Pater & D.N. Dominus Paulus Diuina Prouidentia Papa III. ad preces nostras, quas vestro Nomine Suæ Sanctitati porreximus, vobis & Abbatissæ in dicto vestro Monasterio pro tempore existenti, ac Monialibus prædictis, vt Confessorem vobis possitis eligere Presbyterum secularem, vel cuiusuis Ordinis etiam mendicantium Regularem; qui vestris Confessionibus diligenter auditis, vobis absolutionis beneficium impendere, & pœnitentiam iniungere valeat salutarem, ac etiam Sacramenta omnia vobis, tàm in vita, quàm in mortis articulo, ministrare: quin etiam Moniales profiteri volentes recipi facere, & velũ Professionis illarum, extra claustra benedicere: & intus per te Maria Soror, vel per Abbatissam supradictam profitentibus imponatur. Sed & Visitationis officium in vos & vestrum quamlibet, ad crates tamen absque ingressu eiusdem Monasterij, liberè exercere, & omnia alia & singula facere, quæ Confessores vel Visitatores Monialium eiusdem Ordinis S. Claræ secundùm Regulam, Constitutiones, etiam laudabilem ipsarum consuetudinem facere possunt & valent, de solita Sedis Apostolicæ benignitate concessit pariter & indulsit, Nobisque viuæ vocis oraculo demandauit, vt de huiusmodi concessionis gratia fidem Vobis per has nostras

strass

ſtras literas faceremus, non obſtantibus in contrarium facientibus quibuſcunque: Et propterea præſentes manu noſtra ſubſcriptas, & noſtri ſigilli appenſione munitas fieri fecimus: per quas omnibus ſupradictis, ad animarum veſtrarum, & aliarum Monialium in dicto Monaſterio pro tẽpore exiſtentium pacem & tranquillitatem teſtimonium perhibemus. Datum Romæ in Palatio Apoſtolico in Domo noſtræ reſidentiæ ſub Anno à Natiuitate Domini Milleſimo quingenteſimo trigeſimo octauo, die verò decima Menſis Decembris, Pontificatus eiuſdem Sanctiſſimi D. N. D. Pauli Diuina Prouidentia Papæ III. anno IV. Ita eſt Ioannes-Petrus Cardinalis qui ſupra manu propria. Ioannes Bernardinus Tuſcarus de mandato.

VI. Thomæ Sanctellæ Clerico Theatino. Ex Farr. to. 1. fol. 165.

9 Ioannes Petrus Carafa, miſeratione diuina tit. S. Sixti S. R. E. Presbyter Cardinalis Theatinus nuncupatus, Archiepiſcopus & Comes Theatinenſis dilecto nobis in Chriſto Thomæ Sanctellæ, Clerico Theatino ſalutem in Domino ſempiternam. Vitæ ac morum honeſtas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, quibus perſonam tuam ex fide dignorum teſtimonijs iuuari percepimus, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales. Cùm itaque, ſicut accepimus, perpetua Cappellania S. Saluatoris ſita in Eccleſia noſtra Theatina, quæ de iure Patronatus Laicorum Nobilium videlicet dilectorum filiorum, Iacobi ac Ioannis-Baptiſtæ, & Scipionis de Valignano, vt dicitur, exiſtit; quã quondam Stephanus Rauſci, vltimus poſſeſſor, dùm viueret obtinebat, per obitum eiuſdem extra Rom. Curiam vita functi, aut aliàs certo modo vacet ad præſens, & vacare noſcatur, ad quam ſic vacantem Nobis per dictos Patronos infra tempus debitum præſentatus fuiſti. Nos igitur præmiſſorum meritorum tuorum intuitu, tibi ſpecialem gratiam facere volentes, præſentationem eorundem Patronorum in perſonam tuam factã, tanquam idoneam & ſufficientem admittimus, & admittendam duximus &c.

VII.

10 *Illud præcipuè non diſſimulandum*, ex Sylo par. 1. lib. 6. pag. 199. *quòd cùm cognouiſſet, potẽtiores quoſdam Procerum, ſparſoſque per Theatinæ Diœceſis Oppida Dynaſtas------eò iam licentiæ deueniſſe, vt inferre Clericis contumelias, eorumque bona aut proſcribere, aut vſurpare, libertatique Eccleſiarum detrahere non dubitarent; cauere confeſtim malo, atque opportunè, ſtrenuèque conſulere ſtatuit. Quapropter vt parem crimini timorem incuteret, ac ſolenni quadam pœnarum veluti pompa terreret vehementiùs ſacrilegos; Bullam in die Cœnæ Domini, illi omninò ſimilem, quam maximi Pontifices grandi quodam apparatu rituque hac ipſa die Romæ pronunciant, in id gentes ſacrorum contemptores reoſque euulgauit. Et verò res ſupra Antiſtitum infulas ac dignitatem fuit, digna profectò generoſiore Cardinalis Theatini indole, ac Zelo; quo ſanè adulta iam Dynaſtarum impoten-*

potentiæ mirificè fræni. Extat apud nos Bulla, quæ euulgata Mense Aprilis fuit sequentis anni quo item Carafam reuerti Romam contigit. Hactenus Sylos.

1 *Constat plurium Scriptorum testimonio ac fide prænunciatos Carafæ publicæ rei Christianæ fasces: idque non modò paulò antequàm Pontifex renunciaretur: verùm cùm nondum lucem aspexisset, ac multis etiam retro seculis: vt liceat comprehendere, quàm maturus terrarum Cælique Præfecturæ accesserit, quem tantò ante Maximum Antistitem tempora consignarunt aut præoptarunt. Et quidem assolet Diuinum Numen, quæ maxima in terris sunt, priusquàm eueniant, luce quadā præuia indicare ac polliceri. Regna præsertim cùm Rectores mutant, persæpe Cæli aut hominum linguam prædixisse exploratum est. Pontificum verò historias euoluenti occurret non semel præsignificata plerisque, haud dubijs quidem indicijs, summæ Potestatis insignia. Et prætermissis planè multis, de Gregorio quidem Septimo, Sanctissimo Pontifice, illud compertum habemus, cùm puer adhuc ad Patris pedes, dolantis ligna, fuit nanque fabri lignarij filius, aliquandò luderet: ex ijs, quæ caderent segmentis efformasse casu elementa litterarum, quas nondum nouerat, quibus vna iunctis, redditum illud regij Psaltis: Dominabitur à mari vsque ad mare. Quo visus, sibimet ipse, dictante, siue ductante manum Numine, amplissimæ Dominationis, quam adeptus subindè est, vaticinium conscripsisse. Fuit hic Gregorius natione Tuscus, Cluniacensis primùm Monachus, Hildebrandus nomine, posteà Pontifex, sua vir tempestate ingenio, famaque summus: celebrioris præsertim sanctitatis, quē diuino adflatum Numine futura etiam intueri solitum, narrat apud Baronium Guiglielmus Malmesburiensis, eius seculi scriptor. Atque hūc quidem Hildebrandū, eximia virtute celebratissimum, quem sibi puer Romanum Principatum prædixit, prænunciasse item Ioanni-Petro Carafæ, ac marmori ad posteritatis documentum commendasse, habetur ex Iulij Antonij Sanctorij, amplissimi perindè & grauissimi Cardinalis Sanctæ Seuerinæ litteris, ad amicum datis: quem docet, repertum perantiquum marmor cum hac inscriptione :* QVINQVAGESIMO QVINTO TERTIO A MARTIO I. PETRVS POST CRVCEM SEDEBIT PONT. MAX. PETRI DIES ATTINGENS, DE QVO QVIDEM CVM SECVLI SVI PONTIFICVM GESTA SIT SVPERATVRVS, HILDEBRANDVS DIVINO HOC AFFLATV PRÆSAGIENS, HAC POSTEROS MEMORIA COMMONEFECIT. AN. D. M. L. *Cuius quidem vaticinij ea videtur esse explicatio. Anno Domini supra sesquimillesimum quinquagesimo quinto, Maio mense, qui à Martio est tertius, Ioannes-Petrus Carafa Romanus Pontifex inaugurabitur post Cardinalem Sanctæ Crucis; huius siquidem tituli appellatione Marcellus Secundus vocabatur. Annos Petri attinget, eius videlicet ætatis, quæ etsi minùs constet, scriptoresque variè adnotarint; colligitur nihilominùs intra annum octogesimum sextum excessisse: ac proindè proximè ad illā accessisse Pauli Quarti*

æuum, qui annum quartum supra octogesimum vixit. Hunc verò Hildebrandum, eundem illum fuisse, quem paulò ante memorauimus, & prophetiæ spiritus, quo claruit, & qui notatur annus quinquagesimus supra millesimum, quo ille floruit, luculenter declarat.-----Celeberrimus in Pontificum serie delineanda Abbas Ioachimus fuit, ac de Cardinali Theatino hæc scripsit: [Extollet arbor fructus suos, erit mitis, & iustus, schismate laborabit, & vincet.] Enimuerò Capriliæ natus est Theatinus, quod Oppidum arbores vndique, ac syluæ circumcingunt. Adeò mitis ingenij, vt habet Antonius Cardinalis Carafa: adeò iustus, vt acerrimus scelerum vindex, atque insectator fuerit. Schismate verò etsi minùs laborauerit; schismatis nihilominùs quoddam genus, ac facies fuit, initum quorundam in eius electionem fœdus. Et quòd Campano bello capta Oppida fidelitatis sacramentum futuro Pontifici dicere cogerentur; id omninò Pontificiæ authoritati dissentaneum videri potuit. Propiùs verò ad Paulum Quartum D. Nicolai Tolentinatis, quod habetur in Bibliotheca Vaticana, præsagium accessit. Ait quippè: [Seuerus Iudex in senectute sua, gladio, & carcere disperdet impia.] Quid aptius? nam seueritatem quandam ore ipso, ac supercilio præsetulit, in perditissimos Nouatores, scelestosque homines vehemens. Tùm prouecta admodùm ætate, ac propè octogenarius Orbis procurationi admotus, bellum pro tuenda Romanæ Sedis magnitudine gessit, quod ad gladium pertinet: Sacræ Inquisitionis Domum construxit, quod ad carceres &c. Ioseph Sylos in hist. par. 1. lib. 8. pag. 318. & 319.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Num Ioannes-Petrus Cardinalis Carafa prædictus fuit futurus esse Pontifex Summus? Num fore ipse se Pontificem Romanum prædixit? S. Malachiæ Vaticinia, ac de Pontifice Angelico, & duodecim Apostolicis Viris, Vrsulæ Benincasiæ, ac Catharinæ Palmeriæ, Theatinarum Virginum Oracula recitentur. Et num Theatinæ Sanctimoniales aptiori nomine Regulares Clericæ dici debeant?

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Vitis Romanorum Pontif. in Paulo IV.

2 MVlta de Pauli (*siue Ioannis-Petri Carafæ*) Pontificatu Præsagia numerantur. Ac primum illud est, quod Ioannes-Paulus Flauius in oratione de Paulo IV. narrat his verbis: Quamdiù Cardinalis extitit, *inquit Flauius*, QVAMPLVRIMA GRAVITER AC PRÆCLARÈ GESSIT, PRO HVIVSCE S. SEDIS DIGNITATE TVENDA, ET AVTHORITATE AMPLIFICANDA.-----Decet profectò in tanto Viro incredibilem propè animi firmitudinem, & summum quoddam in hanc Sedem studium maximoperè admirari. Hinc enim illud est; quòd magnos illi honores tot Summi Pontifices habuerunt

runt. Eundemque quàm libentiſſimè, quàm ſæpiſſime, quaſi diuinum quoddam Oraculum exaudierunt. Quod Marcelli II. ſanctiſſimi Viri, de cuius virtute ac meritis nemo ſatis dignè vnquam loquetur, grauiſſimo teſtimonio confirmatum eſt. Quandoquidem is cùm primùm Pontifex Maximus renunciatus eſſet, HVNC VNVM PRÆCIPVE IN GRAVISSIMIS REBVS ADMINISTRANDIS CVM HONORIFICENTISSIMA AVTHORITATE SIBI TANQVAM SOCIVM DELEGIT, HVNC CONSVLEBAT, HVNC PLVRIMI FACIEBAT. Cùmque (quod maximè memorandum eſt) ipſi Marcello iam Pontifici Maximo ſignificatum eſſet, hunc Cardinalem domicilium (vt fit) non ita commodum ſortitum fuiſſe: CEDEMVS NOS (inquit) EX HOC LOCO, VT NE TANTO VIRO DESIT LOCVS. Quaſi ita faturum diuinus ille ſanè animus præſagiret. Itaque OMNES, VNO ORE, VNO CONSENSV, ASSEVERABANT, HVNC DECANVM ESSE veſtri Ordinis SINGVLARE QVODDAM COLVMEN, ATQVE ORNAMENTVM. Quare vniuerſo Cœtu comprobante, propter maxima eius merita, legitimo ritu Pontificia poteſtate tandem exornatus eſt. In cuius quidem decurſu, niſi fortè in difficillimam, ac turbulentiſſimam temporum, quæ vix medicinam ferre poſſent, iniquitatem incidiſſet, multò ſanè plura ac præſtantiora ſuæ ſummæ virtutis monimenta Orbi Chriſtiano reliquiſset. Nullis tamen vnquam conditionibus, nulla temporis anguſtia, nullo vel vitæ ipſius diſcrimine, nullo denique humano affectu adduci vnquam potuit, vt quæ ad S.R.E. Catholicæ dignitatem ac Maieſtatem pertinere intelligeret, vllo pacto imminui pateretur. Fuit enim ita obfirmato conſtantique animo in rebus honeſtis conficiendis; vt neque illum vlla vnquam ambitio, neque libido, neque voluptas à propoſito conſilio abſtraxerit, aut re inchoata, quam ipſemet rectam eſse arbitraretur, perſequenda euocarit. *Hactenus Flauius. Pergitque P. Oldoinus.*

11 IPSE PRÆTEREA CARAFA SE SVMMVM PONTIFICEM FVTVRVM PRÆDIXISSE VISVS EST, cùm (vt author eſt Onuphrius) ad ſuos conuerſus, qui Marcello II. quinquageſimũ quartum ætatis annum vix agente, atque adeò longè ſe iam octogenario iuniore Pontificatum adepto, de Theatini ſupremo Præſulatu planè deſperabant; CONFIDITE, inquit, NON DVM VENIT HORA MEA. Lapſa ea vox in præſagium vertit: nam intra duos menſes, & ille ſanctè obijt; & iſte in eius locum ſuffectus eſt. Cùm verò Conclaue Cardinales ingrederentur, monuit Theatinum Mendozius Orator, vt omnem quidẽ cogitationem de Pontificatu adipiſcendo deſereret, proptereà quòd primo loco à Cæſare excluſus eſset. Cui is, nihil moleſtia affectus, & magna animi conſtantia, voceque ac vultu graui reſpondit: IMPERATOR

Rr 2 (*de*

(de quo semper is summa cum reuerentia loquebatur) IMPEDIMENTO ESSE NON POTEST, QVIN SI ME DEVS VELIT, IN PONTIFICEM MAXIMVM EVADAM. ET ID LVCRO MIHI ERIT, ET BENE VERTET, VT EAM DIGNITATEM TVNC ACCEPTAM REFERAM VNI DEO. *Hactenus P. Augustinus Oldoinus. Et quidem inclytus Cæsar, atque ipse in primis Catholicus Hispaniarum Rex, Philippus Secundus, quanto in pretio Carafam habuerit ac dilexerit, in secundo tomo dicemus. Nunc S. Malachiæ, à quo Ioannes-Petrus noster prædictus fuisse dicitur, cuncta ex ordine Vaticinia adijciantur.*

P. Henricus Engelgraue è Soc. Iesu in lucis Euangelicę par. 3. in Festo Cathedrę S. Petri Editionis Coloniensis fol. 79. col. 1.

12 Successionem hanc vsq; ad supremum Orbis diem, spiritu Prophetico, obscuris symbolis, de facto luculenter comprobatis, iam inde à quingentis seculis posteris consignauit S. Malachias Archiepiscopus Ardmacensis, qui obijt Anno Christi 1148. die 2. Nouembris.

Ex Castro Tyberis, Cælestinus II. origine Tiphernas, *Inimicus Expulsus*, Lucius II. familia Caccianemica.

Ex magnitudine Montis. Eugenius III. ex Oppido Montis Magni.

Abbas Suburranus. Anastasius IV. ex Abbate S. Rufi, familia Suburna.

De Rore albo. Adrianus IV. Rurali familia, ex Oppido S. Albani.

Ex tetro Carcere. Victor IV. Cardin. in Carcere Tulliano.

Via Transtyberina. Callistus III. Card. S. Marię Transtyberim.

De Pannonia Tusciæ. Paschalis III. Vngarus, Card. Tusculanus.

Ex Ansere custode. Alexander III. familia Paparona.

Lux in Ostio. Lucius III. Card. Ostiensis.

Sus in Cribro. Vrbanus III. Cribellus, cuius insignia sus.

Ensis Laurentij. Gregorius VIII. cuius insignia enses, Card. S. Laurentij.

De Schola exiet. Clemens III. Romanus, domo Scholari.

De Rure Bouensi. Cælestinus III. familia Bouensi.

Comes signatus. Innocentius III. Comes Signiæ.

Canonicus de Latere. Honorius III. Canonicus Laterani.

Auis Ostiensis. Gregorius IX. insignia Aquila, Cardinalis Ostiensis.

Leo Sabinus. Cælestinus IV. cuius insignia Leo, Cardinalis Sabinus.

Comes Laurentius. Innocentius IV. Comes Fliscus, Card. S. Laurentij.

Signum Ostiense. Alexander IV. Comes Signiæ, Card. Ostiensis.

Hierusalem Campaniæ. Vrbanus IV. Campanus, Patriarcha Hierosolymitanus.

Draco depressus. Clemens IV. cuius insignia Aquila draconem vnguibus premens.

Angui-

*Anguinus vir.*Gregorius X.Vicecomes;insignia Anguis.
*Concionator Gallus.*Innocentius V.Gallus Ord.Prædicatorum.
*Bonus Comes.*Adrianus V.Otobonus Comes Fliscus.
*Piscator Tuscus.*Ioan.XXI.Petrus Card.Tusculanus.
*Rosa composita.*Nicolaus III.dictus Compositus,familia Vrsina,cuius insignia Rosa.
*Ex Telonio liliacei Martini.*Martinus IV. cuius insignia lilia, thesaurarius S.Martini Turonensis.
*Ex Rosa Leonina.*Honorius IV.Sabellus, cuius insignia rosa à leonibus gestata.
*Picus inter escas.*Nicolaus IV.Picenus,patria Esculanus.
*Ex Eremo celsus.*Cælestinus V.ex Eremita Pontifex.
Ex Vndarum benedictione. Bonifacius VIII. Benedictus Caietanus, cuius insignia vndæ.
*Concionator Patereus.*Benedictus XI.Nicolaus Ord.Prædicatorum.
*De Fessis Aquitanicis.*Clemens V.Aquitanus,cuius insignia fessæ.
*De Sutore Osseo.*Ioan.XXII.familia Ossa sutoris filius.
*Coruus Schismaticus.*Nicolaus V.Corbarius Antipapa.
*Frigidus Abbas.*Benedictus XII.Abbas fontis frigidi.
*De Rosa Atrebatensi.*Clemens VI.Atrebas,insignia Rosæ.
*De Montibus Pammachij.*Innocentius VI.Card.tit.Pammachij, cuius insignia sex montes.
*Gallus Vicecomes.*Vrbanus V.Gallus,ad Vice-Comites Mediolanẽses Nũcius &c.
*Nouus de Virgine forti.*Gregorius XI.Belfortis cognom. Card.tit. S.Mariæ Nouæ.
*De Cruce Apostolica.*Clemens VII.de luna Card.SS.XII. Apostol.cuius insignia Crux.
*Luna Cosmedina.*Benedictus XIII.de Luna Card.B.M.V.de Cosmedin.
*Schisma Barchinonium.*Clemens VIII. Antipapa,Canonicus Barchionẽsis.
De Inferno pregnanti. Vrbanus VI. Pregnanus, natus in loco qui infernus dicitur.
*Cubus de Mixtione.*Bonifacius IX.Thomacellus,cuius insignia Cubi.
*De Meliore Sydere.*Innocentius VII.dictus Cosmatus de Melioratis,cuius insignia Sydus.
*Nauta de Ponte nigro.*Gregorius XII.Venetus,Præses Ecclesię Nigropontanæ.
*Flagellum Solis.*Alexander V.Archiepiscopus Mediolani S.Ambrosij; illius insignia sol, qui,vt in nummis antiquis videre est,cum flagello.
*Ceruus Sirenæ.*Ioannes XXIII.Card.S.Eustachij cum ceruo, Bononiæ Legatus Neapolitanus.

Corona

Corona Veli aurei. Martinus V. Colonna, cuius insignia Columna cum Corona, Card. S. Georgij ad velum aureum.

Lupa cælestina. Eugenius IV. Canonicus Cælestinus, Episcopus Senensis.

Amator Crucis. Felix V. Dux Sabaud. Amadeus, cuius insignia Crux.

De Modicitate Lunæ. Nicolaus V. Lunensis, humili genere.

Bos pascens. Callistus III. insignia Bos pascens.

De capra & albergo. Pius II. Secretarius Cardinalium, Capranici & Albergati.

De Ceruo & Leone. Paulus II. Pręses Ecclesię Seruiensis, Cardinalis S. Marci, qui leo dicitur.

Piscator Minorita. Sixtus IV. Piscatoris filius, Minorita.

Præcursor Siciliæ. Innocētius VIII. Ioannes-Baptista, Aulicus Regis Sicilię.

Bos Albanus in portu. Alexander VI. cuius insignia Bos, Card. Albanus & Portuensis.

De paruo homine. Pius II. Piccolhomineus.

Fructus Iouis iuuabit. Iulius II. insignia Quercus, arbor Iouis.

De Craticula Politiana. Leo X. Laurentij Medices filius, Pontiani Discipulus.

Leo Florentius. Adrianus VI. Florentij filius, insignia Leo.

Flos pilei agri. Clemens VII. Medices Florentinus, cuius insignia Boli & Lilia.

Hyacynthus Medicorum. Paulus III. Farnesius; insigne, Lilia cærulea, Card. SS. Cosmæ & Damiani Medicorum.

De Corona Montana. Iulius III. anteà dictus Ioannes-Maria de Monte.

Frumentum floccidum. Marcellus II. cuius insignia Frumentum floccidum, breui Pontificatu.

De Fide Petri. Paulus IV. anteà dictus Petrus Carafa. *Sed illustre hoc Vaticinium pleniùs explicandum. Ne dum enim Ioannis-Petri nomen, sed & cognominis Caram-Fidem ostendit. Tum insignem exprimit Zelum Fidei, obseruantiā illam in Diuum Petrum, atque in Deum singularem fiduciam ab eodem Apostolorum Principe commendatam, quæ mirificè in eius pectore exarsit. Pergit Malachias.*

Æsculapij pharmacum. Pius IV. Ioannes-Angelus Medices.

Angelus Nemorosus. Pius V. Michael ex Oppido Boschi.

Medium corpus Pilarum. Gregorius XIII. cuius insigne, medius draco gestans Cardinalis pilas Pij IV. à quo creatus est Cardinalis.

Axis in medietate signi, Sixtus V. qui axē in medio leonis pro insigni habet.

De Rore cælesti. Vrbanus VII. Archiepiscopus Rossanēsis in Calabria, vbi manna legitur.

Ex Antiquitate Vrbis. Gregorius XIV. vtroque Parente antiquissimæ familiæ, ipse antiquitatum Vrbis restaurator.

Pia

Pia Ciuitas in Bello. Innocentius IX. Nemo huc vſque explicauit.

Crux Romulea. Clemens VIII. cuius inſigne trabs argentea, tribus ſegmẽtis interſtincta ad modum Crucis Pontificis Rom.

Vndoſus Vir. Leo XI. Paralyſi obnoxius.

Gens Peruerſa. Paulus V. Nemo explicauit.

In tribulatione Pacis. Gregorius XV. ſub quo Imperium maximè turbatum nunquam huc vſque reſpirauit.

Lilium & Roſa. Vrbanus VIII. Florentinus, cui Vrbi lilium pro inſigni; ipſi & roſis amiciſſimæ apiculæ. Cæterùm reſpici ab Octauo videtur Vrbanus IV. cuius inſignia lilium & roſa.

Iucunditas Crucis. Innocentius X. cuius inſignia Columba ſuauem pacis oliuam geſtans, electus feſto S. Crucis.

Montium Cuſtos. Alexander VII. cuius inſignia Montes, quibus ſydus Cęleſte, velut oculus vigil & cuſtos ſupereminet, iuxta illud: Stellæ dederunt lumen in cuſtodijs ſuis. *Baruch.* 3.

Sydus Olorum. Clemens IX. *Quod ad eius Patriæ inſigne alludere dicunt: ni pro albis ac ſydereis Cygnis, cum nonnemine, Theatinas Eremicolas Sanctimoniales tunc temporis inſtitutas intelligas, opertas veſtibus candidis ac cæruleis, qui colores in eius teſſera gentilitia inſpiciuntur.*

De Flumine Magno. Clemens X. *Idque ad Cæleſte ſignum ita nuncupatum alludit, in quo ſex ſydera inquiunt cæteris præſtantiora emicare, quæ inſignia illi gẽtilitia effingunt. Cæterùm hæc* 27. *ſuperſunt.*

I. Bellua Inſatiabilis.
II. Pœnitentia Glorioſa.
III. Raſtrum in Porta.
IV. Flores circumdati.
V. De Bona Religione.
VI. Miles in Bello.
VII. Columna Excelſa.
VIII. Animal Rurale.
IX. Roſa Vmbriæ.
X. Vrſus Velox.
XI. Peregrinus Apoſtolicus.
XII. Aquila Rapax.
XIII. Canis & Coluber.
XIV. Vir Religioſus.
XV. De Balneis Etruriæ.
XVI. Crux de Cruce.
XVII. Lumen in Cælo.
XVIII. Ignis Ardens.
XIX. Religio Depopulata.
XX. Fides Intrepida.
XXI. PASTOR ANGELICVS.
XXII. Paſtor & Nauta.
XXIII. Flos Florum.
XXIV. De Medietate Lunæ.
XXV. De Labore Solis.
XXVI. Gloria Oliuæ.

XXVII. In perſecutione extrema S.R.E. ſedebit Petrus II. Romanus, qui paſcet oues in multis tribulationibus: quibus tranſactis Ciuitas ſepticollis diruetur; & Iudex tremendus iudicabit populum ſuum. Hucuſque meritiſſimus de S.R.E. Archiepiſcopus & Primas Hiberniæ S. Malachias, Monachorum gloria, melliflui Doctoris Bernardi amiciſſimus. *Hactenus Engelgraue ex Arnoldi Vuionis Ordinis S. Benedicti* ligno vitæ pag. 307. *&*

Ga-

Gabrielis Bucolini hist. vniuers. *Sed his ego Vaticiniis, quanuis id, quod ad Ioannem Petrum Carafam attinet egregium sit (vt sincerè fatear) ægrè admodùm adducor vt fidem habeam. Vereor enim ne ab aliquo sint confictа, & sancto Viro falsò attributa. Nam prima sunt clariora, & omnia ex nomine, vel cognomine, vel titulo sumpta. Posteriora non item. Sed tamen facilè post creatum Pontificem aliquid in eius aut vita aut teßera aut Patria est inuenire, quod ad ea verbula aut symbola quadret. Vt vt sit. De Pastore illo Angelico qua ætate futurus sit multorum Oracula ac planè vaticinia non concordant. Vis tamen eius virtutes ac conditiones audire?*

P. Cornelius à Lapide è Soc. Iesu in Apocalyp. cap. 20. fol. 289.

13 Pastor Angelicus admirandæ humilitatis, sapientiæ, & sanctitatis erit: habebitque duodecim Apostolos instar Christi, cum quibus reformabit, & pristino sub Apostolis splendori restituet Ecclesiam. *Ita se legisse Cornelius attestatur in Codice B. Amedei, qui in Vaticana Bibliotheca asseruatur. Sed de Pastore hoc Angelico, & duodecim Apostolicis viris eius administris, vir quidam probitate vitæ insignis me interrogauit, epistola quam subiicio.*

P. Vincentius Fassari è Soc. Iesu ad D. Fr. M. M. Cler. Reg.

14 Gaudio quidem exundo, ac cum Simeone decanto: Nunc dimictis Seruum tuum Domine, quia viderunt oculi mei salutare tuum. Nam sanctæ illius Renouationis oracula iam video plenè omnia comprobari. Sed Paternitatem Tuam etiam atque etiam rogo, vt Venerabilis Matris Vestræ Vrsulæ Benincasæ Prædictiones de Pontifice Angelico, de Sanctimonialibus Eremicolis, ac duodecim Apostolicis Viris, qui toto Orbe demum dispersi, in Mundi Renouationem studiosissimè procurandam incumbent, diligenter exscribat ac mihi tradat. Nam vicissim ego alias cum Tua Paternitate communicabo, quæ quicquid à Vestra Matre prædictum, mirificè comprobant & confirmant. Sed peto, cur Dei Seruam verè Theatinam appellitetis? &c. *Ita ad me olim P. Vincentius, vir quidem non modò egregiè Scholasticis disciplinis imbutus, qui diu in Collegio Panormitano professus est, sed & summa vitæ integritate, ac virtutibus omnibus ornatissimus: cuius innumeras epistolas vel ex Melita, vel Meßana, vel Panormi ex tyrocinio Societatis acceptas, in volumen compactas veluti tanti viri insigne monimentum diligenter asseruo. Quidquid tamen illi rescripsi vt eius petitioni omninò respondeat, summatim hìc eodem charactere subiicio. Et quidem de Pontifice Angelico Mater Nostra Vrsula Benincasa multa prædixit, quæ luci danda non arbitramur. Vide à nobis editam eius vitam* par. 1. lib. 3. cap. 2. fol. 317. *De Eremicolis verò Monialibus & Apostolicis viris, plura etiam Volumina extant; sed & vnam tantùm prædictionē sufficiet huc adiicere descriptam ab eius Nepti Catharina Palmeria, quæ sic habet:*

15 Pro-

15 Prope Sanctimonialium Eremum, Clericorum Regularium Domus est instruenda, qui non plures futuri sunt, quàm duodecim Sacerdotes: eritq; ijs à vulgo inditum Nomen: PADRI TEATINI RITIRATI, *hoc est, Patres Theatini in Recessu versantes.* Quos, ait Dominus, ego mihi seligo Sacerdotes, similiter ac delegi olim Apostolos, vt ijs arcana mea patefeciam: super his requiescam: & sancto Spiritu replebuntur. Imminentia hi Vrbi mala prospicient: & à me exorabunt vt parcam: & fructum ingentem ferent: eruntque veluti ærumnarum Vrbis auscultatores: & tàm Prorex quàm Antistes, in rebus arduis consilijs eorundem vtentur. Quin etiam Summus Pontifex, difficilibus in rebus sententiam ipsorum exquiret. Me etenim clarè illis ostendam. Eruntque veluti indigentibus panis, afflictorum consolatores, & obscuris in rebus veluti lampades. Cæterùm ipsi veluti tot accensa funalia coram me & hominibus erunt. Et propter grandia Opera, quæ faciã ego per ipsos, vocari poterunt perfecti Apostoli, Doctores, & cari mihi familiares: & omnibus perfugio erũt. Et quanquam peculiari Nomine, *Teatini Ritirati*, dicendi sunt; vt Animas tamen iuuent, propriæ quietis obliuiscentur: & petentibus consilia non negabunt. Immò etiam minimè requisiti edicent, quod ipsis à meo spiritu demonstrabitur. Et hi duodecim Patres curam suscipient huiusce Congregationis ac Templi, quod meo iussu excitatum est, vbi ego meam gloriam indicabo. Et ipsi ac Virgines Eremicolæ quies mea erunt: & eorundem exemplo multi Religiosi Viri congregabunrur: & ab ipsis Christiani Orbis innouatio exorietur. *Hæc in compendio Vitæ Vrsulæ Benincasæ, quod Italicè luci dedimus* par. 1. cap. 12. num. 74. fol. 125. *in Epistolis Catharinæ Palm.* die 5. Ianuarij mensis num. 13. fol. 526. *& in secessu ad Exercitia Spiritualia à me Romæ typis impresso* cap. 2. §. 4. num. 37. fol. 116.

16 *Cæterùm ille idem P. Vincentius, cur Vrsulam Benincasam & eius Virgines Theatinas appellitemus, interrogat. Cui respondeo, Matrem nostram Theatinam iurè ac meritò nuncupari, quòd Theatinam Professionem emisit, quòd à pueritia sua Theatinum habitum induit, & quòd Theatinam se esse pluries ex Dei iussu testata est, vt Latinè ac Italicè in eius vita luculenter ostendimus. Quòd si Theatinũ ei nomen in sacris hisce Virginibus non arridet; sciat me Lucæ Holsteniј viri Eruditissimi sententiam approbare; qui vt in compendio vitæ Vrsulæ Benincasiæ tradidi* par. 1. cap. 8. n. 37. *nostras Virgines atq; Sanctimoniales appellandas esse cẽsebat proprio Nomine* Clericas Regulares. *Admiraris Virgines ac Mulieres dici* Clericas? *An non aliæ, Regulares Canonicæ, nuncupantur? Vis Clericas fuisse olim ostendam? Vide Gabrielem Pennottum Canonicum Regularem in historia tripartita* lib. 3. cap. 39. *Vide Ioannem le Paige Præmonstratensem in bibliotheca* lib. 1. sect. 16. *vbi fuisse olim* Virgines Clericales, *siue vt in titulo habet,* Clericas Sanctimoniales *demonstrat. Vide Sigebertum Gemblacensem in Chronico* sub ann. Dom. 820. *vbi disertè tradit* in Concilio Aquisgranensi factam fuisse reformationem Monachorum, & etiam Clericorum, & Clericaliũ

Sanctimonialium regulas quasdam factas. *Et demum Iustinianus Imperator in nonnullis Constitutionibus, inquit:* Si quis rapuerit vel solicitauerit, vel corruperit Ascetriam, vel Diaconissam, vel Monacham, vel mulierē religiosam vitam habentem, bona ipsius & eorum, qui huius sceleris communione contaminati sunt, Religioso loco vindicentur, Monasterio &c. Ascetę verò & Ascetriæ, (*vt citato in loco Præmonstratensium Bibliotheca declarat*) idem prorsus erant cum Clericis & Mulieribus Clericalibus regulariter viuentibus: de quibus Philo in lib. *de vit. suppl.* & Eusebius *lib. 2. histor. Eccl. cap. 16. &* 17. quiq; à B. Marco in primitiua Ecclesia instituti dicuntur. *Sed de his rursus ac opportuniùs alibi Disquisitionem instituemus.*

17 *Et hæc habui, quæ de Io. Petro Car. vel Episcopo, vel Clericorū Regularium Conditore, vel Cardinali, meo labore comperta atq; digesta prælo subijcerem, plerumque omnia bona fide è Clarorum Scriptorum Soc. Iesu libris excerpta; cætera, quæ Pontifex insigniter edidit ac patrauit, in altero Volumine complexurus. An verò hæc lucem laudemq; demereantur, cùm ipse discernere non sufficiam, æquum Iudicem, Censoremq; perquiro: vt animi pendens, eius arbitrio ac iudicio statuam, num præstet meum hoc Volumen celari potiùs & abscondi, an publici iuris fieri, & Augustorum Patrum, sapientia virtuteq; præstantium, perspicacissimis oculis exhiberi. Cùm nihil omninò cupiam, nisi Deo primùm gloriam, Io. Petro nominis claritatem atq, sanctitudinis famam, & pijs lectoribus aliquā vtilitatē afferre. Itaque ex toto terrarum Orbe, illustrissimum Virum & Antistitem deligo, generis nobilitate præclarū, animi ornamentis insignem, sapientia, prudentiaq; ac vita adeò integritate cōspicuū, ut Io. Petrū ipsū basilicè repræsentet à sūmis Pōtificibus sæpius accersitū: quippè quē cū omniū laude sapiētissimus Pōtifex Clemēs X. Cubiculo suo præfectū administrū elegit, ut eius opera & fide, horis penè singulis, vti possit, bono totius Reipublicæ Christianæ. Ad illū ergo, hisce meis literis, mitto & dirigo Volumen hoc meū.*

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.

D. ALEXANDRO CRESCENTIO, ROMANO PATRITIO,

Patriarchæ Alexandrino, Cubiculo Pontificio Præfecto &c.

ILLVSTRISSIME AC REVERENDISSIME DOMINE.

MIttotibi Ioannem-Petrū Carafam, vnà cùm S. Caietano, Theatini planè Ordinis Cōditorē, vtcunq; à me hoc Volumine expressū & illustratum, vt tua præsertim manu & authoritate ad Augustos Patres, & ad Beatissimum ipsum Clementem X. cuius Apostolicam Sedē, & vniuersi Orbis Tiaram & Fasces, si dignum, Vir prudentissime ac sapientissime, iudicaueris, introducas. Venerabilis quippè Mater Nostra D. Vrsula Benincasa, Congregationis & Eremi Virginum Theatinarum Fundatrix, vt Dei Legationem obiret, istuc olim profecta, & Gregorium XIII. alloquuta, cùm admirabili ter illo mentis excessu correpta esset, ab Diuo Philippo Nerio, cui Pontifex vnicè demandauerat eius curam, in tuam Crescentiorum, antiqua Generis Claritate Virtuteque præstātium Domū inclusa est. Idque adeò bene vertit, vt diligentissimè examinata, honorificèque

norificè ab Vrbe dimissa, & ab Diuo Philippo Clericali etiam Pileo coronata, suæ virtutis ac sanctitudinis famam longè inde latèque in omnē mundi angulum explicauerit. Quòd si id Matri Nostræ tam feliciter accidit apud Tuos; spero fore vt idem obueniat Ioanni-Petro Carafę Cōfundatori Nostri Ordinis apud Tę; qui legendis eius gestis atq; virtutibus, vt es in sacris literis ac studijs versatissimus, plurimùm oblectaris. Cur verò ad Te illum direxerim, plures causæ, grauesque omnes quidem fuere, & & princeps ac potissima hæc fuit: quòd Religiosi Ordinis Conditorem cui nam tutiùs ac prudentiùs putem, quàm religiosissimo Antistiti, ac nostri Ordinis amantissimo, commendādum? & sanctitudine celebrem, obitisq; grauibus muneribus ac legationibus illustrissimū, ad tāta quidē innocentia prędditū, virtutumque omnium meritis ac fulgoribus Præsulem exornatum, vt in Aulis Principum diu versatus, omnium ad te ora & oculos cum admiratione conuertas. Immo eximium Cardinalem, qui suffragatione omnium in Pōtificem Romanum euasit, ad eum mitto, quem totus penè Orbis hodie Christianus flagrantissimè expectat, à tam sapienti & immortalis famæ Pontifice, renunciatum Cardinalem audire. Deindè multis ego nominibus munus hoc qualecunque tibi offerre debebam. Nam cùm istuc elapso anno cum Duce Segorbiæ, huius Regni Prorege, & Catholici Regis Caroli Secundi Oratore, profectus essem; per illum, cui à confessionibus eram, multa Theatinis Sanctimonialibus gratias & priuilegia deposcebam. Domum nostram, sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, & immaculatè Conceptæ Virgini sacram, atq; secessui destinatā (cuius tu olim, cùm Neapoli esses, à me & Excellentissima Proregina rogatus initium prouexisti) vehementissimè instabam vt sanctissimus Pōtifex approbaret. Tum petebam, nostro Ordini facultatem conferret, vt vbiq; locorum ac gentium, Conceptæ Virginis Scapularium, à nostra Matre Vrsula Benincasa susceptum, & toti terrarum Orbi ex eius oraculo impertiendum, ritè benedicere atq; distribuere posset. Quæ tu omnia, supplicibus libellis benignissimè acceptis, atq; Beatissimo Patri statim exhibitis, facilè vt optaueram impetrasti. Quo circa ingratissimi hominis mihi notam inurerem, si hæc bublicè non faterer, & si tuo Volumen amplissimo Nomini non inscriberem, neque illud tibi meritissimo & ornatissimo Antistiti destinarem, vt subsecuis horis euoluas, & quomodò dignū censeas, aut supprimendum, aut euulgandum, vt vel prorsùs intereat, vel perpetuum extet erga te meæ gratitudinis & obseruantiæ Monimētum. Moneatque lectores meos, vt continuò Deum laudent, atque Deiparam; ac subindè illi ore ac corde decantent: LAVDETVR SANCTISSIMVM EVCHARISTIÆ SACRAMENTVM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OMNIBVS B. MARIÆ VIRGINIS PVRITAS, ET IMMACVLATA CONCEPTIO.

SYLLABVS RERVM OMNIVM,

QVÆ IN PRIMO HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

Quam

Thea-

AVCTO-

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE.

Sia lodato il santissimo Sacramento: e benedetta la Purità, e immaculata Concezione della santissima Vergine.

BREVE NOTIZIA DELL'ABITINO O SCAPOLARE Dell'immaculata Concezione, benedetto da' PP. Cherici Regolari.

1 VNA delle Grazie singolari, concedute dal Signore alla Nostra Città di Napoli, è che S.D.M. l'habbia fatta degna di fondare in essa, a benificio vniuersale del Mondo, il primo e Real Monistero delle Teatine Romite della immaculata Concezione, in quella fortunata Montagna, che riceuè ab antico vn celeste indizio e presagio di questa sant'opera, col nome e titolo di *S. Eremo:* doue salì ad abitare e operar le sue marauiglie la Nostra Venerabil M. Orsola Benincasa, che vi gittò le tre Pietre per le sue tre future Fondazioni, con dire, *Hic Locus*, al luogo della Congregazione; *Sanctus est*, a quello, doue poi fù fondato l'Eremo; *Vbi orat Sacerdos*, doue in questi tempi s'è fatta la Casa de' dodici Sacerdoti.

2 Per queste Teatine Romite, sequestrate affatto dal Mondo col quarto Voto di non parlar mai con persona di fuori, fù dal Signore e dalla santissima Vergine l'anno della nostra salute 1616. manifestata la Regola, e prescritto anche l'Abito: cioè la tonaca bianca, e il mantello e scapolare cilestro, cõ promessa, che chi l'hauesse portato addosso perseuerãdo in quel sãto luogo, sarebbe stata cõ ispezial grazia fauorita da Dio, e aiutata a bẽ morire cõ buona cõtrizione delle sue colpe, e ripiena di amor diuino, cõ tutti i santissimi Sacramenti: e che dirittamente sarebbe volata al Cielo, o liberata in breue dalle pene del Purgatoro. Disse il benedetto Signore molte altre cose di più; dopo le quali soggiunse, che delle medesime grazie sarebbero stati fatti partecipi tutti coloro, o secolari o Religiosi, che sotto gli abiti loro, in forma picciola, a onore della immaculata Concezione, portasse ro addosso con diuozione insino alla morte il medesimo Scapolare. Onde vide allora vna gran moltitudine di Angioli, che l'haueuano addosso, e l'andauano distribuendo a' fedeli in ogni luogo, per segno di ciò che doueua essere in processo di tempo, aiutando il Mondo con esso. Della qual cosa si fa menzion ne gli elogj della V. M. Orsola Benincasa, stampati in Roma l'anno 1654. e nelle Disquisizioni storiche date a luce l'anno 1668. nella prima parte al fine della decima, con tali parole: *Quicunque seculares, & Religiosi viri, aut planè mulieres, paruum*

Vu *idem*

idem atque cæruleum Scapularium ferrent, Bonorum illorum omnium participes essent, quæ in honorem immaculatæ Conceptionis B. Mariæ V. se se Dominus collaturum esse promiserat. Et tunc Dei serua circumspexit innumerabiles Angelos Scapularia indutos, & eisdem onustos, vniuersum terrarum Orbem excurrere, vt illum iuuarent, atque omnibus opem ferrent, qui cærulea hæc Scapularia deuotè susciperent; planè ingens à Deo in vita & in morte auxilium, ac in Purgatorio igne leuamen, si piè cum eodem decederent, accepturi. Del che si vede oggi vna bellissima dipintura nel muro del Chiostro dalla parte di fuori, presso alla Chiesa delle Romite. Onde perciò la Nostra Madre, fatti alcuni Scapolari di questa sorte, e benedetti prima dal Sacerdote, li dispensò di sua mano a Caualieri e Matrone, che diuotamente li riceuerono e portarono addosso: come ben nota il P. Ippolito Maracci de' Padri Cherici Regolari della Madre d'Iddio nella difesa di S. Caterina al capitolo nono, con dire della medesima nostra Madre, predetta da quella Santa, e nata ancora dal suo legnaggio: *Hæc paruulum ac cæruleum Scapulare, tanquam immaculatæ Conceptionis tesseram, multis sua manu dedit, propria sub veste gestandum: tùm ijs, qui illud deuotè haberent ac ferrent, fore promisit, vt in vita & in morte insignem Deiparæ opem experirentur.*

3 Perciò da quel tempo insino al presente, s'è dato sempre questo santo Abitino a onore della immaculata Concezione, quasi a tutti gli Eccellentissimi Signori Vicerè e Vicereine di Napoli, che hanno portata e introdotta la stessa diuozione in Ispagna: a molti Principi e Principesse, Vescoui, e Prelati d'Italia. In Roma, a D. Diego d'Aragona, Duca di Terranoua, Ambasciadore di Spagna. Al Signor Principe e Principessa Borghesi, Ludouisi, e Sauelli; e a tre grandi ed Eminentissimi Cardinali, per lettere pietà e bontà di vita segnalatissimi: de' quali fù il primo Pierluigi Carafa, che a 2. di Agosto del 1653. co' soliti preghi e cerimonie, il riceuè dall'autore: e tutti gli altri ordinatamente son registrati nel rolo con la fede e sottoscrizione del P. D. Giouambatista Lanfranchi, oggidì Vescouo d'Auellino, che glielo diede. Il qual Rolo e Registro fù incominciato nel 1648. dal P. D. Carlo Loffredo, oggi Vescouo di Molfetra che n'è stato grandemente diuoto Propagatore: e vi è segnato il primo di tutti Monsignor D. Diego Garsia de Trasmiera, Apostolico Inquisitore della Sicilia, venuto allora in Napoli dalla Città di Palermo, per promuouer le fõdazioni della M. Orsola.

4 Nè di poco numero sono state le persone Religiose di diuersi Ordini, che hanno instantemente rechiesto, e diuotamente pigliato questo santo Abitino. Tra le quali non è da tacersi il P. Fra Placido di S. Teresa, Scalzo Carmelitano, gran Teologo, e di molta bontà, che diè a luce nel-

ce nella Germania vn Compendio Latino della vita e virtù della detta Madre, da lui nomata nel foglio 266. *Sanctitatis admirabile portentum, huic seculo nostro concessum &c.* Il quale a 9. d'Agosto del 1659. ricercò questo Abitino dalla Città di Brusselles, con vna lettera di questo tenore: *Maximi beneficij loco reputabo, si mihi V. P. immaculatæ Conceptionis Scapularium mittet: quod vsque ad mortem gestare propono, maxima cum animi mei consolatione. Idem ardenter exoptat Dominus Michael &c.* E non hauendo sopra ciò riceuuto risposta, scrisse di nuouo nel principio del 1660. alla maniera che segue: *Post vltimas, quas ad Vestram Reuerentiam dedi, petebam cum Domino Mic*[redacted]*erts, registrari in Confraternitatem Conceptionis Immaculatæ: & exigebam, vt mitterentur nobis duo Scapularia eiusdem Confraternitatis: & hactenùs nihil recepi responsi. Rogo iterum & enixè rogo, vt mittere digneur &c.* Onde per soddisfare a vn desiderio così pio, e compiacere vn Religioso di tanto merito, che sempre con ardentissime lettere rinnouaua le instanzie, gli si mandò facultà, che benedicendo egli priuatamente gli Scapolari della Concezione, con benedizione simile à quella de gli Scapolari della Madonna del Carmine, tutti coloro che da lui diuotamente li riceuessero, fossero ipso fatto aggregati alla Religion Teatina, e partecipi delle sue Opere, e de' suoi Beni. Della qual cosa ci rendè grazie con tali parole: *Duas à Vestra Reuerentia recepi, vnam die 8. Februarij, qua mihi scribit, Reuerendissimum Patrem Vestrum Generalem mihi, ad vestram instantiam, licentiam cõcessisse, vt quotquot à me Scapularijs vestri Ordinis donati fuerint, quæ benedicere potero, omnium bonorum Operum participatione fruantur, ac si in vestrum ipsi Ordinem adscripti essent. De quo maximæ beneuolentiæ signo, & Reuerendissimo D. Vestro Generali gratias ago quàm maximas, corde genuflexus, ab eo sanctam Benedictionem expostulans: & Vestræ Paternitati gratias etiam ago, pro tanti beneficij munere impetrato. Quotquot reperiam huius sacri Scapularij immaculatæ Conceptionis desiderio accensos, illos libenter donabo, nomine Reuerendissimi Vestri Generalis &c.* E per soddisfarsi di più alla diuozione di tutti, si diè con tale occasione la medesima facultà nelle Spagne, in Portogallo, e nell'Indie ad altri Religiosi.

5 E stata però non poca la marauiglia, nè la consolazione leggiera dell'hauer risaputo in questi tempi, che la Madre D. Anna Battinelli, Segretaria della Serua d'Iddio, dopo la morte di lei, mandò di suo ordine vna copia di tutta la manifestazione dell'Eremo alle Madri del Venerabil Monistero della santissima Trinità, preuuedendo, che da quel luogo doueua vscire la prima Superiora delle sue Teatine Romite. Onde letta che l'hebbero, s'accesero in modo tutte quelle Signore Madri alla diuozione di questo sì segnalato Instituto, che vollero da quel tempo medesimo l'Abitino della immaculata Concezione,

al modo che si vedrà nelle attestazioni seguenti.

6 *Io D. Maria Maddalena Orsina, Proposta del Venerabil Monistero delle Teatine Romite della immaculata ConceZione, essendo comandata da' miei Superiori a far fede con giuramento dell'Abitino ò Scapolare della immaculata ConceZione, che riceuei l'anno* 1648. *mandatomi dalla Reuerenda Madre D. Anna Battinella, Vergin della nostra CongregaZion Teatina, attesto à tutti con la presente, ch'essendo io nel Venerabil Monistero della santissima Trinità dell'Ordine del P. San Francesco: e tenendo noi affetto e corrispondenZa con le dette nostre Madri della CongregaZione; e hauendo inteso la diuoZione, ch'era al detto santo Scapolare, che fù dato* [redacted] *alla nostra Venerabil M. Orsola, hebbi grandissimo gusto di riceuerlo: e l'hò sempre portato con grandissimo affetto e diuoZione sopra di me. Il che essendo la verità, ne chiamo Dio e la Beatissima Vergine in testimonio: oggidì dieci d'Aprile dell'Anno* 1671. *nel nostro Venerabil Monistero dell'Eremo Teatino della immaculata ConceZione. Io D. Maria Maddalena Orsina sopradetta confermo come sopra.*

7 *Io Suor Maria Beatrice di Sangro, Abadessa del Monistero della santissima Trinità del terZ'Ordine di San Francesco d'Assisi di questa Città, dichiaro con la presente fede, come anni sono, hauendo il nostro Monistero affetto e particolar diuoZione alla CongregaZione della Venerabil M. Orsola Benincasa: e tenendo noi corrispondenZa con la Segretaria D. Anna Battinelli, hebbimo da essa relaZione della fondaZione, che doueua farsi delle Romite, e dell'Abito, ch'era stato loro prescritto: e che a onore della santissima ConceZione si daua il medesimo Scapolare in forma piccola. Onde anche noi per diuoZione il vollimo riceuere: e l'hebbimo mandato dalla stessa Madre Segretaria nell'anno* 1648. *e l'habbiamo portato: e si tiene con molta diuoZion dalle Monache. Il che essendo la verità, hò fatto la presente, sottoscritta di mia propria mano, e sigillata col nostro solito sigillo. Napoli* 3. *di Settembre* 1671. *Io Suor Maria Beatrice di Sangro, Abadessa del Monistero della santissima Trinità affirmo vt supra.*

8 Essendo adunque così dilatata la diuozion di questo santo Abitino, non solamente in questa Città, ma eziandio nelle Spagne; l'Eccellentissimo Signor D. Pietro Antonio Raymondo Folch già d'Aragona, Duca di Segorbe e di Cardona, Vicerè e Capitan Generale di questo Regno, dopo hauer finito di fabbricare il santo Eremo, e introdotto le prime Romite nel Monistero con Cappella Reale, e con Salua ancor Reale di tutte l'artiglierie, insieme col suono a festa di tutte le campane delle Chiese di Napoli, al primo di Febbraio del 1669. acceso della diuozion di questo santo Abitino, volle ancor'egli con molto affetto riceuerlo dalle mani del suo Padre Confessoro della stessa Religion Teatina, nell'Ottaua dell'Asunzione della santissima Vergine l'anno 1670. facendo anche di sua mano scrittura, con cui protesta *di volerlo portare addosso, e ritenere insino alla morte: per esser fatto con esso*

par-

partecipe delle sante Orazioni delle Romite, e di tutta la Religion Teatina, come vn di loro, e diuoto figliuolo del B. Gaetano, e della Venerabil M. Orsola Benincasa. E lo stesso a 25. del Mese fè l'Eccellentissima Signora Vicereina, facendo di sua man propria vna somigliante protestazione e scrittura. Il che stimolò quel Signor Vicerè a procurare con tanto affetto e zelo la canonizzazione di S. Gaetano, che all'arriuo del Decreto della sacra Congregazione de' Riti di potersi canonizzare, tutto colmo di giubilo intimò Cappella Reale nella Basilica di San Paolo, a cantare il *Te Deum Laudamus*, con lo sparo di tutte l'artiglierie. Predicò allora lo stesso Padre: il quale ampiamente spiegando gl'instituti e prerogatiue della Religion Teatina, trattò del medesimo Scapolare delle Romite distribuito a'fedeli a onore della immaculata Concezione.

9 Ma di ciò il Signor Vicerè non contento: e desiderando che la diuozione al santo Abitino si spargesse con più feruore per ogni luogo: e in particolare ciò che da'Padri si faceua priuatamente, che potesse anche nell'auuenire farsi da essi con autorità della sãta Sede Appostolica nelle pubbliche Chiese; essendo andato in Roma Ambasciadore di Vbbidienza a nome del nostro Cattolico Rè delle Spagne Carlo II. diè memoriale alla Santità di Nostro Signore Clemente X. per mezzo di Monsignor'Alessandro Crescenzio, Patriarca d'Alessandria, suo Maestro di Camera: e con Breue spedito a 30. di Gennaio dell'anno 1671. ottenne benignamente, che'Padri Cherici Regolari potessero benedire e distribuire a tutti i fedeli dell'vno e dell'altro sesso i piccoli Scapolari turchini della Concezione: concededo però prima nel medesimo Breue alle dette Madri Romite, delle quali è lo Scapolare, tutti i Priuilegj, Grazie, Prerogatiue, e Indulgenze, che godon le Monache della Concezione nella Città di Toledo: e di poter recitare i Giouedì, e Sabati non impediti, gli Vficj del santissimo Sacramento, e della Concezione. Onde ritornato il Signor Vicerè da quella solennissima ambasceria al Gouerno di Napoli: fatta che fù la Canonizzazione de'cinque Santi, e con ispezial Decreto fatto e confermato di nuouo dalla sacra Congregazione de'Riti, di San Gaetano nel primo luogo; eccitò gli animi di tutta questa Città a ratificar di nuouo l'elezione e instanza, che in altri tempi haueuano fatta, di chiederlo per lor Protettore. Il che prestamente fù fatto con tal consentimento, feruore, e allegrezza di tutti, ch'in tutte le Piazze de'Caualieri, nell'Ottine del Popolo, e nel Capitolo de'Signori Canonici, con singolar marauiglia mai non vi fù la discrepanza d'vn Voto. Onde dato anche l'assenso dall'Eminentissimo Sig. Cardinale Arciuescouo, Innico Caracciolo, fù San Gaetano dalla sacra Congregazione e dal Papa con giubilo vniuersale dichiarato Protettore di Napoli, al modo che dall'anno

no 1624.era stato dichiarato il B.Andrea della stessa Religione.

10 Fatto adunque vn vago stendardo con la gran Signora dipinta, che daua a San Gaetano lo Scapolare della sua immaculata Concezione, il qual poi si tenne spiegato nell'aria della piazza della Basilica di San Paolo, si diè principio alle allegrezze e solennità della festa con noue Mercoledì celebrati con ricchi apparati, e con quattro Cori di musica, e con Prediche di quel medesimo Padre, che predicò la prima volta dopo la Cappella Reale di San Gaetano: il qual sempre nel fine de' suoi sermoni trattaua, con molto applauso del popolo, di questo santo Abitino, e della immaculata Concezione in varie maniere attestata e professata dalla Religion Teatina. E fatta poi la solenne Processione per la Città, con vn'altra Salua Reale di tutte l'artiglierie; la Domenica tra l'ottaua della festa di S.Gaetano, il Signor Vicerè tenne vn'altra Cappella Reale nella stessa Basilica di San Paolo: in cui celebrò solennemẽte la Messa il P.D.Gregorio Reyna, Preuosto di quella Casa: dopo la qual, volle S.E. che si facesse la solenne Benedizione degli Abitini. Onde seduto il P.Preuosto all'altare, lo stesso Padre che predicato haueua in tutti i giorni della Nouena, lesse dal Presbitero la facultà conceduta alla Religion Teatina dal santissimo Padre Clemente X. ciò che dal santo Scapolare si dinotaua: e che per essere incorporati alla Religione di San Gaetano, e fatti partecipi de' suoi beni, bisognaua diuotamente riceuerlo, e portarlo infino alla morte: astenersi in tutti i Mercoledì dalla carne se non erano infermi, secondo l'vso della Religion Teatina, e il cottidiano instituto delle Romite; o confessarsi e comunicarsi in quella settimana, o fare almeno la comunione spirituale: confessarsi e comunicarsi nella festa del santissimo Sacramento e della immaculata Concezione e Purificazione della sãtissima Vergine: e recitare ognindì alcuna diuozione alla gran Signora; e spesso pronũziar con diuoto affetto quelle parole: *Sia lodato il santissimo Sacramento, e benedetta la Purità e immaculata Concezione di Maria Vergine.* Ciò letto che fù, benedì gli abitini il P. Preuosto: e diè prima il suo all'Eccellentissimo Signor Vicerè: il qual più fiate con molta edificazione di tutti lo strinse al petto e alla bocca con grandissima tenerezza: e poi si diè a tutto il suo Real Consiglio Collaterale, e nel medesimo tempo a tutti i Signori Eletti della Città, e a tutti i Caualieri di titolo, venuti quella mattina ad assistere nella Basilica di San Paolo: nè può basteuolmente spiegarsi l'ardentissima brama che ne mostrauano tutti. E percioccè la Chiesa di S. Maria degli Angioli era tutta dentro e fuori solennemente apparata di bellissime dipinture, di vaghe macchine, e di ricche tapezzerie, celebrandosi in essa con nobilissime inscrizioni ed eruditi componimenti la medesi-

ma

ma festa di San Gaetano; nel dì dell'Asfunzione della santissima Vergine, celebrò il P. D. Vincenzo del Giudice Preuosto di quella Casa: il qual solennemente ancor'esso, assistendo l'Eccellentissimo Signor Viecrè con molti cori di musica, benedì gli Abitini della immaculata Concezione: e dato il suo primieramente all'Eccellentissima Signora Vicereina, distribuì tutti gli altri a vn gran numero di Signore di Napoli, che in quel dì concorsero alla festa di quella Chiesa.

11 Haueuano molti de' Padri Teatini portato addosso questo santo Abitino per lo spazio di venti e trent'anni: perciocchè nel 1648. l'haueua preso con molto affetto e diuozione tutto il Nouiziato della Casa de' Santi Apostoli: ma parue ora conueniente, ch'essendosi dispensato pubblicaméte a gli altri fedeli; così ancor'essi tutti i Padri Teatini lo riceuessero con qualche solennità. E toccando per ragioneuolezza la funzione al P. D. Pietro Paolo Nobilione, or Consultore, e già Preuosto Generale di tutto l'Ordine (il qual cooperando al feruore del Signor Viecrè haueua dato principio al santo Eremo delle Monache, e al Ritiramento de' Padri) fù a gloria della santissima Vergine, e della sua immaculata Concezione, questa solenne Benedizione intimata per gli noue di Settembre. Nel qual dì, non potendo ritrouarsi presente il Signor Viecrè per alcune sue graui occupazioni, venne ad assisterui l'Eccellentissima Signora Vicereina, con vn gran numero di Signore. E fatta che fù la benedizione all'altare, prese il P. D. Pietro Paolo, che celebraua, il primo di tutti lo Scapolare dalle mani del P. Ordinario, D. Giouan Damiano: e poi accostandosi a due a due processionalmente all'altare, il riceuerono tutti gli altri, Sacerdoti, Cherici, e Laici, Professi, e Nouizj con molta diuozione; e con tanta edificazione di tutti, che ognindì secolari e religiosi lo bramano, e vengono o mandano a ricercarlo con grandissime instanze.

12 Cō segnalato però affetto l'hāno richiesto alcune Madri Domenicane di S. Maria della Sapiēza fondate dalla Venerabil Madre Maria Carafa, Sorella del nostro santissimo Pontefice Paolo Quarto. E di bel nuouo le Madri Francescane della santissima Trinità, alle quali fù dato nella festa della immaculata Concezione a gli otto di Dicembre da vn Padre Teatino, che faceua loro le prediche dell'Auuento. Le Signore anche del Ritiro fondato dalla Principessa di Mondragone, seguendo lo spirito della lor Fondatrice, che fù allieua e figliuola della Religion Theatina, il dì della Purificazione della santissima Vergine di questo anno l'hebbero benedetto, e diuotissimamente il riceuerono, facendo tutte l'Oblazione di lor medesime alla Madonna di Purità con tali parole: *Santissima Vergine Maria; Immaculata Madre dell'altissimo Dio, sourana Imperadrice di tutte le creature,*

e be-

e benignissima Auuocata de' peccatori; io N. N. in questo solenne dì, consecrato alla vostra gloriosa Purificazione, dinanzi alla santissima Trinità, Padre, Figliuolo e Spirito santo, e di tutta la Corte del Paradiso, massimamente di San Michele Arcangiolo, Principe della celeste Milizia, di San Pietro Apostolo Principe della Chiesa, del diletto Discepolo San Giouanni, del vostro sposo San Giuseppe, de' vostri Genitori S. Gioachino e S. Anna, del Santo Padre Gaetano, e del Santo Angiolo mio Custode: pentita con vero dolore delle mie colpe, v'inuoco e adoro, come Madre e gran Signora di Purità: e mi dedico in questo sacro Ritiro, a onor vostro, per serua e schiaua del vostro dolcissimo Figliuolo Giesù: a cui offerisco e dono il mio Amore, e tutto il Cuor mio: acciocchè rimanga purificata col vostro aiuto da tutti gli affetti e sozzure delle cose terrene. E desiderosa di viuere e di morire sotto il manto della vostra Protezione, riceuo oggi il santo Scapolare delle Teatine Romite, a onore della vostra Immaculata Concezione: acciochè in tal modo aggregata e unita a tutta la Religion Teatina, sia fatta partecipe di tutti i meriti de' Padri e fratelli, e delle Vergini e Monache di tutto l'Ordine de' PP. Cherici Regolari; e viua e moia in grazia del vostro Figliuolo Giesù, e debba cantare in tutta l'eternità: Sia lodato il santissimo Sacramento, e benedetta la Purità e immaculata Concezione di Maria Vergine. Amen. Alla stessa maniera l'han riceuuto le Signore del Tempio delle Scorziate, e altri Monisterj e Conseruatorj. E in vn libro Spagnuolo intitolato, *la Pobreza enriquecida en el Hospital de los Pobres mendigos de baxo del titulo di S. Pedro y* S. *Genaro*, composto in Napoli, dal Signor Dottor Giuseppe Pandolfi Eletto del Popolo, al foglio 83. si legge vna conclusione, che tradotta nel nostro Italiano è di questa maniera: *A 23. di Nouembre del 1671. Congregati i Signori Gouernatori del Real'Ospitale de' Poueri mendici di basso del titolo di San Pietro e di San Gennaro nella solita camera dell'Vdienza si propose dal Signor Dottor Giuseppe Pandolfi, Eletto del fedelissimo Popolo, e vno de' detti Gouernatori, come la pietà e diuozione dell'Eccellentissimo Signor D. Pietro Antonio Ramon Folch de Cardona, già d'Aragona, Duca di Segorbe e di Cardona, Vicerè di questo Regno di Napoli, hauendo fondata questa sant'Opera così grata a Dio, e a gli huomini: doue insino a oggi si sustentano ottocento cinquanta poueri: e hauendola arricchita così di beni temporali, come anche di virtù, d'vn tesoro d'indulgenze, e di molte prerogatiue ottenute da Sua Santità con Breui e Bolle. Il medesimo Eccellentissimo Signor desidera che tutti i poueri presenti e futuri di qualunque sorte, stato, e condizione, che stanno e che staranno in questa santa opera, riceuano anch'essi la diuozione dello Scapolare benedetto della immaculata Concezione: nel qual sia impressa la santissima Vergin nostra Signora con le insegne della sua sempre immaculatissima Concezione, e col Bambin Giesù nelle sue braccia, nella medesima forma, che si vede la sua statua fatta dalla Reuerenda Madre Orsola Benincasa nella sua Chiesa di basso al Monte di San Martino. La quale statua ogni anno si venera con*

molto

molto oßequio da questa fedelissima Città, e particolarmēte dal fedelissimo Popolo e Piazza, per hauersi eletta la detta Gran Signora per particolar Protettrice, e Auuocata, in tutte le sue necessità e pericoli. E ancora nel medesimo Scapolare sia il ritratto di S. Gaetano, che stia inginocchiato a' piedi della Vergine, pregãdo per noi altri. Il che s'è conceduto a tutta la Religione de' Teatini, a instanza del medesimo Eccellentissimo Signor, per la Santità di Papa Clemēte X. E dopo con molta pompa e apparato con Cappella Reale nella Chiesa di San Paolo Maggiore riceuuto dal detto Eccellentissimo Signore, dalla fedelissima Città, da tutto il Baronaggio, e anche da tutti i Ministri e Tribunali. Col quale Scapolare sta comunicata la partecipazion di tutta la Religion Teatina a chi lo riceue. Intesa la detta proposizione da' detti Signori Gouernatori, tutti han votato senza alcuna difficultà, che si diano grazie a S. E. dal medesimo Signor' Eletto del Popolo della memoria che tiene del continuo in fauorir questa santa e Real Casa così di Ricchezze vmane, come ancora diuine: e che, in detta conformità da oggi auanti tutti i poueri riceuuti in questo Reale Ospizio: così le Monache, e le fanciulle del Collegio, come tutte le Donne e fanciulle del Conseruatoio grande, i poueri accasati, gli huomini sciolti, i fanciulli, e tutti quei che da oggi auanti si riceueranno, confessati e comunicati vadano con ripartimento in più d'vna volta, con modestia e diuozione a vna delle Chiese de' Reuerendi Padri Teatini a riceuere il detto santo Scapolare, pregando i molto Reuerendi Padri Superiori, che gliel benedicano e diano con le solite cerimonie d'vna tal funzione. E per le persone che non poßono andare in dette Chiese, come son le Monache, o altri che terranno legittimo impedimento, o a coloro che non si permette l'vscire da quell'Ospizio, che si compiacciano i detti molto Reuerendi Padri Superiori di mandare alcuno di loro al detto Ospizio a dare il detto santo Scapolare, acciochè il riceuano tutti: e che si compiacciano ancora darlo a tutti i Signori Gouernatori presenti e futuri. E a' Ministri del detto Real' Ospizio, che terranno la diuozion di riceuerlo. E che in questa conformità si supplichi a S. E. d'interporre i suoi fauori co' detti molto Reuerendi Padri, acciochè faccian la detta carità di dispensare a' sudetti vna tanto santa diuozione. Imperocchè hauendola impetrato S. E. è douere che si dia a tutti del detto Ospizio, come fondato e stituito da S. E.

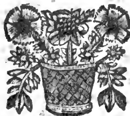
In questa medesima conformità S. E. il domandò a' detti Padri Teatini, i quali con molta carità hanno già incominciato a concedere il detto santo Scapolare a' poueri del detto Real' Ospizio, e tutta via proseguono a darlo.

Giuseppe Pandolfi.	)	
Giuseppe Castaldo.	)	
Giuseppe d'Ambrosio.	)	Gouernatori.
Flaminio Spiezie.	)	
Marco Antonio Tizano.	)	

Xx Allo

Allo ſteſſo modo,in molte altre Città del Regno,s'è dato il ſanto Abitino con la maggior ſolennità e pompa che ſi poteua,nel celebrarſi la feſta di San Gaetano,con parati,muſiche, giouchi di fuoco,o Salue Reali di tutte le artiglierie. E lo ſteſſo s'ode che ſi vada facendo in molte altre Prouincie, a onore della immaculata Concezione della Santiſſima Vergine,nel modo che affermaua la noſtra Madre,che doueua eſſere in tutto il Criſtianeſimo.

SIA LODATO IL SANTISSIMO SACRAMENTO. E BENEDETTA LA PVRITÀ, E IMMACVLATA CONCEZIONE DELLA SANTISSIMA VERGINE.

AVCTORIS ADMONITIO.

Lector aduerte, in elogijs Ioannis-Petri Carafæ, aliorumque illustrium Virorum ac Virginum, quæ hoc libro complexus sum, nonnulla me obiter attingere, quæ sanctitatem ipsis videantur adscribere: perstringo nonnunquam aliqua ab ijs gesta, quæ cùm vires humanas superent, miracula videri possunt, præsagia futurorum, arcanorum manifestationes, reuelationes, illustrationes, & si quæ sunt alia huiusmodi; beneficia item in miseros mortales, eorum intercessione, diuinitùs collata: demùm illis sanctimoniæ videor appellationem tribuere. Verùm hæc omnia ita meis lectoribus propono, vt nolim ab illis accipi tanquam ab Apostolica Sede examinata, atque approbata; sed tanquam, quæ à sola suorum Auctorum fide pondus obtineant; atque adeò non aliter quàm humanam historiam. Proindè Apostolicum S.R. & vniuersalis Inquisitionis Decretum An.1625. editum, & An.1634. confirmatum integrè atque inuiolatè iuxta declarationem eiusdem Decreti à Sanctiss. D.N.D. Vrbano Papa VIII. An.1631. factam seruari à me omnes intelligant: nec velle me vel cultum, aut venerationem aliquam per has meas narrationes vlli arrogare, vel famam & opinionem sanctitatis inducere, seu augere, nec quicquam eius existimationi adiungere, nullumque gradum facere ad futuram aliquando vllius Beatificationem & Canonizationem, aut miraculi comprobationem; sed omnia in eo statu à me derelinqui, quem seclusa hac mea lucubratione obtinerent, non obstante quocunque longissimi temporis cursu. Hoc tam sanctè profiteor, quàm decet eum, qui S. Sedis Apostolicæ obedientissimus haberi filius cupit, & ab ea in omni sua scriptione & actione dirigi.

Ego D. Franciscus Maria-Magius C. R.

LAVDETVR SANCTISSIMVM EVCHARISTIÆ SACRAMENTVM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OMNIBVS B. MARIÆ VIRGINIS PROVIDENTIA, PVRITAS, ET IMMACVLATA CONCEPTIO.

ERRA-

ERRATA.	CORRIGE.
Fol. 30. lin. 12. Dominicani	Dominicano
31. l. 6 ædit.	edit.
45.l.28.quàm	quam
l.31.quòd	quod
45.l.6 kif	eft
52.l.9.fuftentandis	fuftentandis
59.l.31.*Payuan*	*Pnyan*
73 l.24 & communi	& in communi
77 l.31.*Quane*	*Quane*
83.l.24.Thrapeutæ	Therapeutæ
85.l.7.fuius	fuis
l.39.alij	alijs
86 l.15.Clericos	Clericos
87.l.8 labitu	habitu
90 l.32.*pernenerint*	*peruenerint*
92 l 16 cum Deo	cum Deo
98.l.6.*Themians*	*Theatinus*
101.l 37.*adfpirntum*	*adfpiratum & inafpiratū*
108.l.16 *commentationum*	*commentationum*
109.l.24.*Chrifti*	*Chrifti*
114.in tit CVS	CVR
116.l.3 *facile ne ac*	*facile ne an*
127 l 9 Regum	Regem
131.l.26 iniuramentum	iuramentum
l.39.Catrufianenfes	Cartufienfes
156 l.23. pateretur.	pateretur. *Hæc ille. Vis demum cau-*

fam cur feria II. ante Cineres Quadragefimale ieiuniū ordinatur? Quid S. Pontifex Telefphorus fanxit?

P. Auguftinus Oldoinus è Soc Iefu in Telefphoro

Anno D. 139.

Hic, vt feptem hebdomadibus proximè ante Pafcha folēne Ieiunium à cunctis Chriftianis obferuaretur, quod Quadragefimam vocamus, poft Apoftolos inftituit. *Itaque ex S. Telefphoro Quadragefima ieiunium à Quinquagefima inchoare debemus: quod non cunctis vniuersè prafcripfiffe, fed tantùm Clericis.* Cognofcite, *inquit*, à nobis, & à cunctis Epifcopis in hac fancta & Apoftolica Sede congregatis, ftatutum, vt feptem hebdomadas plenas, ante fanctum Pafcha, omnes Clerici, in fortem Domini vocati, à carne ieiunent. *Tùm rationem affignans, ait:* Quia ficut difcreta debet effe vita Clericorum à Laicorum conuerfatione, ita & in ieiunio debet fieri difcretio: & ficut hi amplius funt applicati diuinis cultibus, & familiares Domini dicuntur Saluatoris; ita moribus & conuerfatione atque fanctitate debent effe diftincti. Has ergo feptem hebdomadas omnes Clerici à carne & delicijs ieiunent: & hymnis, & vigilijs, & orationibus Domino inhærere diu noctuque ftudeant. *Ad finem epift. te 3. Epift. Decret.*

140.l.1.& 2.largerentur	largirentur
152.l.33 excrementia	excrementitia
l.penult.quòd fi	quòd fit
136.l.36 Diptychis	Dyptichis
161.l.23.*panpertate*	*paupertate*
l.32.renuotiet	renuntiet
170.l.12.Cælites	Cælitem
l.31.abbreuiuta	abbreuiata
172.l.37.*pernefitas*	*peruerfitas*
173.l.35.*exiftimemus*	*exiftimamus*
180.l.4.*latentes* ·	*latentis*
186.l.13.*exemplum*	*Exemplum Ioannis Alexandrini*
205.l.18.oportunam	opportunam

212.l. penult. *ante illa verba fed S Pater &c reponi debet quicquid in fol 213. afterifco fignatum eft.*

223.l.28.paffus	pallus
223.l.27.oftendumque	oftendendumque
241.l.19.*ex Ferr.*	*ex Farr.*
257.l.14.huiufce	huiufce
278.l.25.affixus eft.Is	affixus eft,is
l.26.aufus effet?	aufos effet
l.31.quò error	quò enim
l.32.& eò magis	eò magis
283.l.30.*enimo*	*animo*

292. *linea primo fecunda tertia quarta & quinta alio charactere imprimenda funt.*

298. *in tit.* AD PP. SOMASCHENSES *cor.* DE RE SOMASCHENSI.

302 l.18.extremam	hefternam
308.l.20.*Telofani*	*Telefani*
309.l.22.Seditionis	Seditiofis
l vlt.*abunde*	*abundè*
310.l.1.& 2.confulationibus	confultationibus
l.19.fua olim	tua olim
318.l.22.*Hyacynthus*	*Hyntinthus*
319.l.16 *Patrin*	*nefcio quod*
l.22.*effingunt.*	*effingunt. Vel quòd Roma in lucem editus fuit, cùm Tyber latius inundaret.*
322.l.36.intioducas.	introducas

LAVDETVR SANCTISSIMVM EVCHARISTIÆ SACRAMENTVM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OMNIBVS B. MARIÆ VIRGINIS PROVIDENTIA, PVRITAS, ET IMMACVLATA CONCEPTIO.

